7699

778 pagine, delle quali le 1-100,
777, 778 non sono numerate,
e le 101-776 sono nume-
rate così: numeri 1-342, 334,
^{471, 478, 479-615}
344-~~614~~, 614-618, 618, 619,
618-676.

Cardinal Col. 141-E=1

667
III

B

PETRI BVNGI BERGOMATIS NVMERORVM MYSTERIA.

Ex abditis plurimarum disciplinarum fontibus hausta:

OPVS MAXIMARVM RERVM
DOCTRINA, ET COPIA REFERTVM:

In quo mirus in primis, idemq; perpetuus Arithmeticae Pythagoricae cum Diuinæ Paginae Numeris consensus, multiplici ratione probatur.

Hac secunda editione ab Auctore ipso diligentissime recognitum, & tertia amplius parte locupletatum.

BERGOMI, Typis Comini Ventura.

∞ ID XCI.

Os Frater Benedictus de Vrgna-
nis, Lector Theologus, & Vica-
rius Sancti Officij Bergomi, sum-
ma diligentia inspeximus, ma-
ximaque attentione perlegimus
librum ab admodum R. D. Petro
Bungo Canonico de Mysterijs omnium Numero-
rum, cum ex sacrorum Scriptorum auctoritate,
tum ex Philosophorum, atque in primis Aristote-
lis, Platonis, & Pythagoræ sententia confectum. in
quo quidem nihil non comperimus, quod sanæ
& incorruptæ doctrinæ non sit conueniens, &
consonum, atque omni exquisita eruditione &
præclarissimis argumentis ex purissimis tum Græ-
corum, tum Latinorum auctorum fontibus de-
promtis elucubratum. Quod opus, nostra quidē
sententia, dignissimum est, quam obrem ab omni-
bus Lectoribus, & Concionatoribus præ manibus
habeatur, & plurimi æstimetur. Præter cætera
enim pæne innumerabilia, quæ hic noster Auctor
egregie præstitit, illa nobis summe obseruanda,
atque adeo admiranda visa sunt: quod primum
is omnes Sacræ scripturæ locos, quibus utitur, sic
interpretatus est, ut eorum sententia ei Numero,
quo de agitur, recte ac apposite accommodarit.
deinde scientiam Pythagoræ, Poetarum, ac reli-
quorum item prophanorum Scriptorum, & do-

a a ctri-

ctrinam sacrae paginae connectit; ut inter utranque,
quod ad veritatis sensum attinet, nihil prorsus vi-
deatur interesse. Itaque ut is Liber proelo man-
detur, & typis imprimatur, non modo libere con-
cedimus; verum etiam magnopere optamus; cum
multiplex omnibus studiosis utilitas pro manatu-
ra sit, ex eo, quod in numeris Doctorum senten-
tijs plenum; varijs exemplis locupletatum; multis
Philosophorum placitis insignitum; non contem-
nendis historijs decoratum; & denique preciosis-
sima selectissimarum materiarum supellectile cu-
mulatum esse videatur. Dat. Bergomi prid. kalen.
Nouembris. Anno salutis per Christum restitutæ
millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Nos Fr. Benedictus de Vrgn. qui supra.

Locus Sigilli.

^{MO}
R. IN CHRISTO

Patri, ac Domino
D. LVDOVICO MADRVTIO
S. R. E. C A R D I N A L I,
^{MO}
ac Principi Tridenti Illust.

PETRVS BVNGVS S. P. D.

ST hoc generi hominum prope natura datum, ut quo artium & institutorum genere Patres et maiores aliquorum praestiterint, hoc qui sunt eorum stirpis, quod natura ipsa ducet, quae plurimum valet, & assiduus domesticorum sermonibus excitentur, cupidissime persequantur. Ego his parentibus ortus sum, qui non modo se in his locis, quae ditionis tuae sunt, natos commemorabant, sed etiam qui se in fidem clientelamq. maiorum tuorum contulerunt, eosq. mirifice coluerunt. id illi summo consilio fecisse existimari sunt. summam. n. sapientiam &

Spectatam Gaudentij aui tui gravitatem admirabantur, eumque non solum reliquis Germanis, sed haud scio ancunctis gentibus anteponendum ducebant. Ne hac quidem Ferdinandum Imperatorem summū tūm virum latuere, qui ad sanctiora consilia Gaudentium semper adhibuit, cuiq; cum nihil esset antiquius, quam ut liberi sui optimis disciplinis, & maximarum rerum scientia instruerentur, Maximilianum & Ferdinandum Gaudentio potissimum regendos et educandos cōmisit Nicolaum patrem tuum, gloria belli et militaribus factis insignem, omnibus sermonibus celebrabant. Hunc Germanico bello Germanorū copijs Carolus V. Imperator praefecit, eiusq; opera forti & fideli usus est. idem Tribunus celeberrimi nominis Parmensi bello exstitit; & Senensi Iacobus Medices, penes quem summa rerū erat, omnem victoriae spem in eius virtute collocarat. sed ibi, dum omnia sua consilia ad gloriā & dignitatem refert, dum non minus eius virtus ab hostibus timetur, quam ab amicis bonitas diligitur, exstinctus est. Aliprandus patruus tuus vir consilij magni & virtutis habitus est, honestissimumque locum in Caroli V. Imperatoris exercitu obtinuit. is eo pralio, quod Cerisole commissum est, & non tam adhortando, quam pugnando militum animos, quibus praerat, accendit, suoque corpore dimicans, conferta cum Helvetiorum duce manus, miscuit certamen, obtruncatoque hoste, ipse pugna sine ullo vulnere excessit. idem in his bellis, quae in Germania, & apud Belgas a Carolo Imperatore gesta sunt, magnos honoris militaris gradus

gradus affecutus est, nec alius vir fuit, cuius strenue ac ferociter facta in bello plura memorari possent. Verum cum magnam de se expectationem adhuc iuuenis concitasset, Vltima immaturo interitu hinc ereptus est. Christophorus summus et amplissimus Cardinalis, & ad homines iuandos tutandosq. natus Carolo V. Imperatori, & Philippo Regi eius filio, carus & iucundus fuit. huic illi regendarum ciuitatum scientissimo rerum Mediolanensium summam imperiumq. permiserunt. hanc ille provinciam tanta ratione, tanto consilio administravit, ut illius auctoritate, iustitia, abstinencia, et temperantia reuixisse putarentur; magnoq. esset apud Imperatorem & Regem nomine & gloria, et collatus in eum honos ei, qui contulisset, magnam iudicii laudem afferret. Multas prater a legationes obire a Summis Pontificibus coactus est; delatosq. novos honores meritorum magnitudine anteibat. In summos hos viros maiores mei omnia sua studia, & officia contulerunt. haec vero eorum pulcherrima instituta non solum ad intuen- dum, sed etiam ad imitandum mihi proposita sunt: & quamquam exigua vis ingenij data sit, tamen ut eorum vestigijs in te colendo insistam, quaedam necessitas mihi imposita est: praesertim, quod eos honores adeptus es, ut auitum & paternum splendorem equaris: nam cum adhuc etate iuuenis esses, sed senili prudentia in magna clarorum virorum copia ipse potissimum a Ferdinando Imperatore & conuentu Augustano delectus es, qui ad Franciscum secundum Gallorum regem legatus mitterere, et de gravissimis

rebus ageres. A Pio IIII. ita in Cardinalium collegium es cooptatus, ut non beneficium tibi dedisse, sed ut meritum debitumq. honorem tibi persoluisse videretur. Concilio Tridentino tanta cum laude affuisti, ut nullius sententia grauior haberetur. Cum te Romam contulisti prope una totius Germaniae voce eius provinciae patrocini-um suscipere coactus es. Quare quod non modo tot tan-taq. ornamenta, quot et quanta vel ab honoris cupidissi-mo viro possunt optari, in te congesta sunt, sed etiam meum studium fidemq. amplexus es, res postulare visa est, ut quidquid sum, & quantus quantus esse possim, totum me tibi addicerem. quæ cum ita sint, me omnia studia, atq; obsequia tibi præstaturus polliceor; idq. effectus rum confirmo, ut neq; a meis maioribus, neq; a me ipso degenerasse videar; veterumque beneficiorum magni-tudinem memoria colam sempiterna, & nouæ gratiæ a te initæ munus omnibus meis viribus tuendum et illu-strandum curabo. Interim cum aliquod perpetuæ meæ in te obseruantia testimonium exstare cuperem, hunc de Numerorum Mysterijs librum, in quo plurimum tem-poris contriui (utinam cum laude aliqua) in tuo nomine diuulgandum esse duxi. etenim numerus nihil aliud est, quam ordo: ordo verò diuino beneficio nobis datus est. quare eo libentius hoc feci duas item ob causas. quarum altera est, quod hæc, quæ in recondita & arcana nume-rorum scientia versabantur, meaq. interpretatione illustrata erant, cum tuis studijs congruebant. etenim illud satis constat, ordinem, si vsquam, in vita & mo-ribus

ribus tuis elucere, teque omnia mysteria, quæ penitus in
media Theologia & Philosophia abdita sunt, & retru-
sa, tui ingenij acie penetrasse. quare hinc futurum
intelligebam, ut quæ de summis & divinis rebus trade-
rentur, ea summi & divini hominis titulo cohonest-
rentur. altera, quod hoc opus, positum in amplissimi
& illustrissimi hominis auctoritate, plus nescio quo
pacto videbatur habere gravitatis. Omnia vero, ut
spero, prosperè procedent, si operis mei tenuitatem,
humanitatis tuæ magnitudo subleuabit, meq. dignum
iudicabis, a quo donum animo ac voluntate eius, qui
libens dat, quam re maius ampliusq. accipias. Id au-
tem si consequar, ut industria mea tibi probetur, &
operam hoc in libro bene a me positam ducas, meos
labores satis magno fructu compensatos existimabo, &
meis consilijs benevolentia tuæ spem quasi numen ali-
quod propitium affuisse arbitrabor.

A V C T O R ad Librum.

Vam Germania, & Itali, Triden-
tum

Certatim celebrant, colunt, frequen-
tant:

Circum quamque Athesis fluit Jo-
norus,

Vade urbem numero, & sacra Mathesi
Plenus mysterijs liber profundis,

Quæ Graij, & Latij docent magistri
Dextro sydere, passibusq; latis:

Romam seu potius petas beatam,

Dignum Principis atrium Madruti,

Inter Cardineos Patres micat qui

Ceu sydus Veneris, Iouisq; faustum:

Te non aspera saxa, iterq; longum,

Montes, flumina, non lacus, lacuna,

Surgentis furor aquoris, Pyrate,

Non pestis peregrini & acra lamo

Tardent: vel salebrosa senticeta:

Commentaria nostra sarcina, quæ

Tanti ponderis, ut gravare possint,

Non sunt: naviter, i, liber Madruti

Te sistas sacra ad ora Cardinalis:

Quo

*Quo nil cultius eruditiusue:
Quo nil munificum, magisq; prudens.
Is te comiter obuijs fouebit
Vlnis, deposita seueritate,
Vnguento exotico statim resectum;
Auro, & purpurea toga, umbelicis
Cultus, cum reliquis eris Sophorum
Libris, delitia tui patroni
Dignantis legere hos Petri labores
Publicis studiis minus grauatum
Dum pasces, titulum ingeras clientis
Bungi perpetuo suum fidelis
Erga Madrutium, & bene ominare
Ut magnum videas herum gerentem
Gemmatis apices, & ipse honore
Donatus, recolas Patrum supremum.
I felix liber optimi patroni
Et ter magnanimi cliens futurus.
Romam & si dominam videre gestis
Neptuni aut titulo tridentis urbem.*

ILL. COM. ET EQVITIS
DE AVRATI

BARTHOLOMAEI BVNGI I.V.D.

*Prothonot. Apost. & in Eccl. Cathed. Berg.
Canonici & Primicerij,*

*In commendationem Operis Carmen
Elegiacum.*

*Ncolere Aonides prisce finxere Poeta
Parnassum Clario concomitante Deo:
Aut in Pierio versus resonare recessus:
Phœbo dulcissimam sollicitante lyram;
Et modo balsameas in monte Helicone coronas
Texere, mox Pindi concelebrare nemus;
Moxq. per Aonias saltus discurrere, summis
Versibus Aonium moxq. replere nemus;
Hic Aganippeos fontes, quos Pegasus ungue
Fecit, in his vates montibus esse ferunt
Ambrosiam, Nectarque, & quæ Hebe pocula miscet
Dilecto summo cum Ganymede Ioui;
His nec abesse locis Maia, Atlantisq. nepotem
Qui fert humanis nuntia magna patris;
Et circa hos fontes planta saliente choreas
Ducere, Leucadio plectra tenente Deo.
Hic & Hamadryades Nymphas, Dryadesq. puellas,
Hic & syluicolas, monticulasq. Deos:*

Sed

*Sed prisca quondam finxerunt talia vates:
Illa quis hoc nostro tempore vera putet?
Verum est Parnassus, Pindusq;, Heliconis & antra,
Pierus, Aonius, quos coluere Deæ;
Quosq; colunt; sed sunt præclara volumina Bungi,
Quæ modo de Numeris nobile fecit opus.
Illum delectat versu Divina Poesis?
Inueniet Musas, Leucadiumq; Deum.
Si quem delectant magni mandata tonantis,
Verbaq;, quæ vatum scripta sacra canunt,
Inueniet Maia doctum Atlantisq; nepotem
Qui secreta almi detegit alta Dei:
Hic sophicos vult scire modos? hæc scripta reuoluat,
Hic Plato pandit iter, Pythagorasq; sophus.
Hunc iuuat æthereas animo percurrere sedes?
Stelliferos axes continet iste liber.
Quamue Monarcha diu regnet per sæcula septem?
Omnia metiri perdocet istud opus.
Musica quin etiam Musas comitatur, & illam
Clausisti libro Musice summetuo.
Sive iuuat veterum monimenta euoluere patrum,
Vel scire antiquum dogmata vera virum;
Claudit opus BVNGI, docta clarissima gentis
Facta, nouo & reſerat cernis ut ipse modo.
Annibal Aeneados quot duro sub Marte profudit,
Quo'ue modo vita ceſſerat ille breui.
Hic tandem posuit ſedes Phæbæa cæterua,
Cum, quicquid donat, donet & istud opus.*

CAMILLI CAMILLII

CARMEN ELEGIACVM.

*Acra prophetarū dū, BVNGE, volumina passim
Voluis, & hinc promissis viribus apta tuis.
Alte quid possit Numerorum Mysticus ordo
Vestigas mentis lumine valde nouo.
Tu si quid factum fuerit bis, terque, quaterq;
Colligis euentum, iudiciumque doces.*

*Vt Deus immensam Numeris, & pondere iusto
Firmauit molem, composuitque manus.
Sic tu nunc mentes Numerorum pondere firmas,
Quas PETRE ingenio iuuas, & arte pari.
His te luminibus, quæ nam generosa Dearum
Edidit in lucem, collis amica tui?
Collis amica tui, surgens ubi BERGOMON alta
Reddere iam Numeris mœnia clara potest.
BVNGOS in cœlis quo nunc hæc cernere vultu,
Quo vultu & patrios credis amare lares?
Tu quod gens campos olim dominata per amplos
Perdedit, instauras, tollis & ingenio.
Gens olim fecunda viris, nunc nacta nepotem
Vnum, multorum suppleat ille vicem.
Suppleat ille vicem generosos lætus auosq;
Vincat, quem tollit durus ad astra labor.
Vnum te præsens nostra hæc mirabitur ætas,
PETRE decus gentis, PETRE decus patriæ.*

R. D. MARCI MARINI B R I X I E N S I S,

Canonici Regularis S. Salvatoris.

הַם תְּרִים :	חִשּׁוֹ אֶל מִי	טֹהַר טֶמֶא	הוּי פֶל-צֶמֶא
זֵרִים קָרִים :	מִים דְּלֶה	פֶּטְרוֹס בּוֹנָנוֹס	כִּי דֶל יְחוּס
מִי מִסְתָּרִים :	הוֹצִיא מִים	מַעַן נִצּוֹר	הֵן הִכָּה צוֹר
כָּלֹתִי מָרִים :	מִים תִּשְׁתּוּ	בְּאוֹר רְעִי	אֲנִי אֶהְיֶה

IOSEPHI VNICORNI BERGOMATIS.

*Vm N V M E R I in Sacris numeras
M Y S T E R I A verbis,
Enumeras laudes , optime B V N G E ,
tuas :*

*Fallor , non numeras , Numerus numerare videtur ,
Attamen innumeras quĩ numerare potest?*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΙΚΟΝ Ε Ψ Ο Σ .

Βιβλίους' ἀριθμοὶ
Ἀκάμαντα ἄστ' Ὀλύμπου,
Γαίην τε, καὶ τὰ λώεσσι,
Ποταμούς τε, καὶ τὸ εἶς ἄστρον
Θέεσσι τε, καὶ ἰσχυροῖσι.

Τί πλείω ; πάντ' ἀριθμοὶ
Ἀριθμούς', Εὐχαίνοισι
Θυ σοῖο ἀλλὰ δούλοισι,
Ἀριθμοὶ δ' οὐ γινώσκουσιν.

D. P A N C R A T I I

F L O R E N T I N I .

Monachi Vallis Vmbrosæ.

*Pondere, mensura, Numero, Sapientia cuncta
Librat, metitur, distribuitque Dei.
His seruat, regit, inq; dies, augetq; , fouetq;
Innouat, & reficit; pellit & inde nocens.
Mystica sanctorum hæc tradunt oracula vatum;
Numine repleti, qui cecinere sacro.
Miranda hæc oculis adeo mortalibus extant;
Vt varijs, dederint dogmata mille viris.
Attamen his melior nulli stat opinio veri;
Quam Sophiæ Patri, Pythagoræ Samio.
Omnia qui Numeris docuit conflata; probatq;
Quod res protulerit deniq; sola Monas.
Inditur huic rerum vis: ac suprema potestas;
Vt reliqua, hac sola deficiente, cadant.
Consona diuorum hæc quantum sit opinio dictis;
Quisque vel ignarus noscere quippe valet.
Hic Monadem Mentem statuit; Deus vnus habetur.
Qui Mens, Trina Monas, creditur; Vna Trias.
Omnia, nil mirum ex Numero constare creata;
Cum Deus, & Numeri dicitur esse logos.
Hæc, exculte tuum dum signat Bunge volumen.
Pythagoram sacris vatibus ipse refers.*

B E N E D I C T I V L P I I
CANONICI NOVOCOMENSIS.

*Quanta tibi ingenij vis sit , testare , prophana
Cum tu , Bunge , sacris conciliare vales .
Quidquid de Numeris Samius sensisse videtur ,
Hoc sensisse etiam Biblia sacra probas .
Pythagoras quendam Numerum fausti ominis esse
Si dixit , faustum Biblia habere doces .
Deniq; de Numeris quidquid sensere Poetae ,
Demostras vates idq; putasse sacros .
Ergo quæ nemo Historicus , Vatesue Sophusue
Explicuit , Bungi detegit ecce labor .
Ne priscos igitur deinceps vana fama loquatur ,
Bungum pro cunctis fama per astra ferat .*

P E T R I S O L T I A E
BERGOMATIS.

*Abdita dum reseras Numeri mysteria , Bunge ,
Insolitas audes & penetrare vias .
Te manet ingenij decus immortale , tuumq;
Integra posteritas nomen ad astra feret .*

BARTHOLOMAEI MINIST.
BERGOMATIS.

אהבי החכמה	חכמים שהיו
מלומדי מספר :	שלומים הם בנו
מחבר הספר	לכדפטרס בונגוס
לכל סוד המספר :	אשר גם יודיע
ברוב החכמתו	ואת זאת הוא עשה
אחרים ממספר :	ושם בו כל דברי
פשט עם תועלת	ושכל רוחני
יספר המספר :	בקוצר ופחות
אשר תחמוד תמים	לפיכך את אדם
קרא ספר מספר :	בענין המנין

ANTONII MARIAE AVGVSTI
BERGOMATIS

AD PETRVM BVNGVM
Ecclesiæ Bergom. Seniore Canonicum
& Cantorem.

*Plurima si quis erit caræ qui debeat Vrbi;
Tu debes patrio plurima BVNGE solo.
Si cuius proavos vocet armis Patria claros;
PETRE, tuos solum Patria Bunge vocat.
Si quis, quem clarum gestis Vrbs reddat auorū;
Solut, quem decoret Bergomon alter eris.*

*Si quis, nobilitate, suæ quod clareat: Vrbi
Debeat; ingenuus debita Bungeus habet.
Si quemquam ingenuis selectum Patria ciuem,
Artibus excoluit; tu Petre solus ades.
Bergomon, insignis toto ut coleris in Orbe
Fecit; ut alta petas Bergomon astra facit.
Te tua demeruit tantum sibi Patria Bunge:
Quantum Arpinatem martia Roma sibi.
Nobilis illa negat superari, Bunge, voluntas.
A Patria meritis, officijsq; tua.
Acceptasq; vices adeo officiosa rependit:
Ut sibi eam fuerit demeruisse parum.
Laudibus attollis, diademate Bunge perenni,
Cingis; & egregio nomine ad astra leuas.
Bergomon infandi manibus gens prisca Tyranni,
Stirpis origo tuæ: texerat ense ferox.
Vendicat ereptum priscam madefacta cruore,
In libertatem; municipalesque fouet.
Alta suo haud tantum Sicyonia debet Arato;
Annibali Pæni; Priamidaeq; Phryges.*

Bergomon Urbs quantum Bungeo debet amorì,
Quo vigit, crevit, denique tuta fuit.
Tu modo priscorum qui facta imitaris Auorum:
Aeterno Patriam munere Bunge reple.
Nomine si qua fuit reliquas quæ intermicet Vrbes:
Nomine sola tuo Bergomon alta micat.
Inclita si qua fuit reliquis virtute superstes:
Vrbs; tua nunc per te Bunge superstes erit.
Sordida cum populos misere detorquet egestas;
Undique collectis dextera præstat opem.
Cum secunda Ceres fructus mortalibus aufert;
Qui tua non adeat limina nullus adest.
Grandia virtutum si stemmata dantur Athenis;
Per te Bergomeis nobile stemma datur.
Vnica Musarum laus, exstas, gloria, splendor,
Immortale decus, præsidiumq; salus.
Quicquid docta tenet, cognoscis, turba Sophorum;
Cognoscis quicquid Bunge Mathema docet.
Solut Thespiadum sacro modulaminis haustu:
Pectora replesti, vate docente Deo.
Munera pro patria hæc pretiosa expendis honore;
Vt decet ingenuos, ò Petre Bunge, viros.
Serta ferant omnes; Bungi redimite capillos.
Latus, is, populus voce, triumphè, canat.
Compita carminibus repleant, & tympana pulsent;
Suspendantq; canis pendula dona tholis.
Indomiti silices Bungorum gesta recensent;
Et Petrus eximium nomen ab Orbe ferat.

P E T R V S P O S T E K A L S K I.

Quis neget en iterum, post secula longa, dolorem
Immensum cerebri sustinuisse Iovem?

Quo

Quo rursum, ut liber fieret, ceu Pallada quondam,
Nunc Heroa PETRVM in lumina dia tulit,
Ornatum studijs, virtute, & rebus honestis,
Palladis ut fratrem noscere iure queas.
Palladis ingenium nam toto ut fertur in Orbe,
Sic Petri ingenium maximus Orbis amat:
Pallas Pieridum genitrix ceu dicta sororum est,
Pieridum genitor dicitur esse Petrus.
Cēlibe ceu vita Pallas, sic cēlibe Petrus
Gaudet: fit studio tutus vterque pio.
At cum tale decus Petro, cum gloria tanta,
Tantus & immensi surgat honoris apex.
Aut summi Petrus Iouis est generosa propago,
Aut Iouis alma Petro filia mater erit.
Nam licet hæc crebro cēlestia munerā promsit,
Ille dedit rari sæpe laboris opus.
Tale tamen numquam lucis prodiit in auras,
Palladium cerebrum quod peperisse putes.
Quales Petrus, soboles non inficianda tonantis,
De Numeris profert nobile dogma pijs.
Nobile dogma, prius non ullo tempore visum,
Non prius in Phæbi lumina clara datum.
Fælix sorte tua, fælix qui dignus haberis
BUNGE Iouis dici filius atque nepos.
Fælix magnorum mysteria sacra Deorum
Qui pandis, Superum concilijque præes.
Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt,
Dum current unde, dum vehet astra polus.
Seraque posteritas quoties tua scripta videbit,
Incendet sobolem talibus ipsa suam;
Laudetur, vigeat Bungus, relegatur, ametur,
Bungus diuinæ qui patefecit opes.

HIERONYMI MONETAE
MEDIOLANENSIS.

Hexasticon.

*Si quæ Panthoides numeris mysteria clausit
Voluas, nil numeris tetrius esse potest:
At si quæ Bungus numeris arcana reclusit
Spectes, nil numeris clarius esse potest.
Vincere quid ni igitur samios dicaris honores?
Tu lux Bunge nitens, nox magis ille fuit.*

ALEXANDRI MONETAE
Mediolanensis.

HEXASTICON.

*Pythagoram merito quondam est venerata vetustas,
Miram quod numeri vim prior aperuit.
Ast en Pythagoram ista nouum nunc protulit atas,
Cui mage quam veteri iure ligata manet.
Tu Bunge ille es, qui numerum mysteria pandis
Clandunt quos grauido Biblia sacra sinu.*

IOANNES BONVS
NOVARIENSIS.

*Si, dum sensa aperit numerorum mystica Bungus,
Te a Bungo victum dixero Pythagora.
Quid responsurus sis per tua dogmata, noui;
Quæ nunc in Bungo est, ipsa mea est anima.*

Idem in Zoilum.

*Zoile ne assuetis clamoribus obstrepe: tradit
Hic sua, si nescis, dogmata Pythagoras.*

I O. B A P T I S T A E M A G E N I
B E R G O M A T I S.

Carmen •

Hæbe novos plectro lætus qui pandis honores,
Orbique profers lumina.
Aonidum cœtus deno qui perficis orbe,
Ornas & tua præsentia,
Pelle procul turbam, vulgusq. hinc pelle profanum,
Veterno putri deditum.
At si quem doctas iuvat exercere per artes
Mentis vires Palladiæ,
Te Duce iucundo numerosa volumina nostri
Doctoris legens perlegat.
Inuide quid rabido laceras hæc munera dente,
Magnis oblata Patribus?
Cur frustra natum dicas, aut vivere frustra,
Cunctis bonum quem noueris?
Quem sæuus durum nullus fregit labor, aut quem
Nunquam vicit inertia.
Insomnes nunquam spreuit qui ducere noctes,
Curis qui nunquam vacuus?
Quales astra super maiorum rettulit ætas
Virtute cinctos inclyta.
Quod patriæ, quod amicis, quodq. sodalibus ortos,
Sibi non solis noscerent.
Vnde triumphales currus, ac vnde trophæa,
Parta prius victoria,
Pyramides, ludos, turres, sublimia templa,
Fumantia ijsq; altaria,
Insignes statuas erexit marmore, & ære
Regina Roma Gentium.

Heroas

*Heroas sic visa sibi, sic tollere Martes,
 Sic atque magnos Principes.
 Emeriti dignos Petri nunc esse labores
 Bongi neget quis laurea?
 Ab lita qui numeri referans arcana, recessus
 Ostendit nobis mysticos?
 Vnde haurire queat verum sibi quivis honorem,
 Quamvis artem præ se ferat,
 Cuius fama vicens totum cum sparserit orbem,
 Suis adaucta laudibus,
 Quid mirum cælo nova si qua refulserit & lux
 Miro, nouoq. lumine?*

DE MYSTERIIS NUMERORVM.

*P*ostquam stelligeras arces, terrasq; fretumq;
 Condidit Altitonans, pecudesq; hominesq; creauit
 Tantum opus æterno placuit fecisse parenti,
 Sed placuit fecisse hominem, magis omnibus vnum,
 Qui formæ speciem diæ vultumq; referret,
 Cuiq; ipse æternus Cæli in regione parasset
 Sedes, atq; iterum vitam post fata dedisset
 Hunc ut diuinum melius monstraret amorem
 Cunctis præposuit rebus, terræq; , mariq;
 Aerisq; plagis, magnasq; ut ad æthera mentes
 Erigeret, solum fecit ratione vigere:
 Promptius hoc ut perficeret, quid celsa polorum
 Tecta tenent, quid terra sinu, quidq; æquora claudunt
 Omnia nosse dedit numeris, tellure relicta
 Quorum præsidio totum percurrere Olympum,
 Infixasq; polo stellas, ignesq; vagantes
 Corporis obtutu posset, mentisq; tueri.

His

*His fretus Samij atq; Itali doctissimus orbis
Naturas rerum denso caligine tectas ,
Humanosq; animi penetrauit acumine mores :
Quin etiam aerias oras , animoq; rotundum
Percurrit cælum , & stellas numerare nitentes
Sciuit , quidq; ferat verso temone Bootes ,
Quidue Arcti , quidue ense ferat metuendus Orion .
Cetera quid memorem , stellatum acuerat agmen
Per numeros , & quid cælo quæq; astra notarent :
Hinc illum imparibus numeris aptasse videmus
Naturæ formas varias , aliq; vicissim
Materiam sophiamq; omnem statuisse sub illis .
An quæcumq; petunt sensus , fugiuntue , nec vlla
Vi , nisi cælesti capiuntur mente Sophorum
Ille Deus non sub numeris mysteria duxit ?
Sed moror innumeros numerans ex ordine fructus
Quos numeri pariunt solus queis optimus auctor
Esse Deus voluit , sacrataq; verba repleri
Quæ veteres quondam diuino lumine vates
Afflati varias sparserunt voce per oras .
Quare quò præstant fluxis cælestia rebus ,
Hoc etiam numeri , queis pagina sacra coruscat
Præ numeris , qui se naturæ in mole recundunt
Nam quæcumq; globo terræ clauduntur in amplo
Formata ad solam numerorum dicere formam
Haud dubitem , tua post monimenta Augusta , Boeti .
Quatuor hinc elementa sui primordia sumunt
Principij , tellusq; , aerq; , ignisq; , fretumque .
Hinc & ver cinctum viridanti tempora ferto ,
Frugifera hinc æstas flauos decorata capillos ,
Hinc Autumne gerens fructus mortalibus agris
Omnigenos , & Hyems brumalibus horrida villis*

Prin-

*Principium trahis, hinc vasti conuersio Cæli.
 Deniq; syderei summus moderator Olympi
 Innumeris terras fluctusq;, inclusit & astra:
 Quos semel humanæ ferret pro munere genti.*

P E T R I R O N C A L L I

I O H A N. M A R T I N I F I L.

Octasticon.

*Quamuis mortali claudaris carcere Bunge
 Audes per superas attamen ire domos:
 Stelliferos axes animo speculari profundo,
 Et quid portendant sydera cuncta, tenes:
 Quicquid & antiqui quondam cecinere prophetae,
 Non latet ingenium, maxime Bunge, tuum.
 Sic cæli potius quàm diceris incola terræ,
 Corpus habet terras, spiritus astra colit.*

D. G V L I E L M I D E F R A N C H I S

R O M A N I

Monachi Vallis Vmbrosæ.

כִּי אֲשֶׁר חָפֵץ תְּהִלָּתָךְ	דִּעַךְ הַזֶּה וְהַיִּיר נִגְהוֹר
כָּל בְּרוֹכַי חֲכָמָה וּבִינָה:	הַסְּפִירוֹת הַגְּדוֹלוֹת
עִם אֲשֶׁר תַּחְתִּין נְגִידִים	אֶת תְּבַקֵּשׁ הַשְּׁחָקִים
לַעֲשׂוֹת טוֹב עִם אֲמוֹנָה:	אֶת תִּלְמִיד לַנְּעָרִים
יֵשׁ בְּךָ כָּל־מִין לְשׁוֹנוֹת	סִפְרָךְ מִלֵּא פְּלֹאוֹת
גַּם סְפִירוֹת גַּם נְגִינָה:	כָּל־אֲשֶׁר טוֹבוֹת בְּחִכְמוֹת
כָּל־יִקָּר לִכֵּן תִּכְפֹּר	וְאֲנִי לֹא טוֹב לְסִפְרִי
כִּי חֲכָמִים אֶת מְכוֹנָה:	לִי אֲשֶׁר אֶת־זֶאת אֲדַבֵּר

NEOX. ABEP. BPIE.

Noscis opes, numerum Samius quas clausit abyssis?

Nosce, modo e numeris quas Petrus haurit opes:

Compone has illis; ambarum respice molem;

Aequa, si gutta est equiparanda mari:

Compone his illas; ambarum respice formam:

Assimila, æs auro si simile vales:

Mystica iure canum claudebat ab auribus ille,

Cuius erat, terras nube tegente, labor:

Grandia iure pijs mysteria mentibus haurit,

Qui perfecit opus, Sole micante, suum:

Gutta mari, æs auro, cedunt & nubila Soli;

Pythagoram Bungo cedere posse negas?

Cedit: siq; Stygis rediuius surgeret undis,

Βογγαῖος, dici vellet ubiq; , Σοφός;

Ἰταλικῆς σοφίας, renuens vocitarier, Ἀρχων,

Italico quando vincitur ecce Sopho.

D. EMANVELIS BARDELLI

Monachi Vallis Umbroff.

Nobilis eximium reddit te, Bunge, propago,

Attamen ingenio nobilitare magis.

Eximiam Bungi laudem peperere vetusti,

Nomina at ingenio non moritura paris.

R. P. ANTONII SPERANTIAE

BERGOMATIS.

Tetrasticon.

Dum tu perfectè numeri Mystéria tractas,

Biblia quæ referunt, quæ Samiusue senex,

Dumq; illorum arcana aperis, doctissime Bunge,

Omni perfectum te numero esse patet.

BLANCVS BVNGVS
PRISCO BENALEO

Comiti Sanguineti, Ecclesiæ maioris Bergomi Archid.

Omnis Iuris, omnium bonarum artium peritiss.

Salutem.

Veni Librum olim R. Petrus frater meus de Mysterijs Numerorum tuis potissimum cōsilijs, et cohortationibus edidit, eundem nunc non solum recognitum, et multis in locis emendatum, verum etiam pluribus rebus auctum, et locupletatum, et ad umbelicum, ut aiunt, perductum, denovo imprimendum curavit. Hunc autem ego ad te mitto, tum quod dum is illum elucubraret, ac de rebus, quas in eo tractat, tecum communicaret, tuis doctissimis ac subtilissimis disputationibus haud mediocriter opus adiuvisti, tum vero ut sit tamquam testis apud omnes necessitudinis, qua domui nostræ tecum intercedit. Hilari igitur ac lubenti animo accipies, & cum tibi a negotijs, & occupationibus gravibus vacabit, quibus precipue in Episcopi vice gerenda distineris, interdum animi gratia leges; et nos, qui te colimus, amabis ut soles. Vale Civitatis nostræ ornamentum singulare. Dat. ex adibus nostris Bergomi anno salutis per Christum restituta CIO ID XCI. X. Kal. Decemb. qui dies felix & faustus mihi fuit, quod iam anno quarto vertente Io. Baptistam filium suscepi, cui tu de sacro fonte Baptismatis susceptor esse voluisti.

AD BENEVOLVM Lectorem.

*Q*uod nil fere iucundius plerisque videatur, quam aliena loqui, & aliena curare, (sunt enim vitia maxime communia invidia, malevolentia, obrectatio) diu multumq. dubitavi, num meas has qualescunq; lucubrationes naufrago aliorum iudicio committerem. Nam praterquam quod improba quorundam censorum impudentia eousque processerit, ut Pythagoricam disciplinam, Mathematicasq; scientias, & ipsam etiam Theologiam ludibrio habeat; ut Philosophiam omnem ex malo existimet se in hominum concilia insinuasse, sapientiaq; studia, ingenij iactantioris somnia & meras nugas esse dictitet; me etiam deterrebat ingenij mei mihi perspecta tenuitas, & nulla in scribendo exercitatio. Quamquam is mihi iam diu susceptus labor de Mysterijs, quae latent in ratione Numerorum, orationis elegantiam haud requirere videatur. Verum nonnulli

amici, quibuscum hac communicavi, animos mihi addiderunt, quidquid id esset, quantulumcunque esset, laudabile esse dicentes, aliquid in commune laborasse. Commemorabant illud Platonis, qui sic ad Architam scribit: Illud te considerare oportet, quia unusquisque nostrum non sibi soli natus est; sed partem ortus nostri patria vendicat sibi, partem parentes, partem reliqui nobis amici. Et (ut placet Stoicis) quae gignuntur in terris ad usum hominum creantur omnia; Homines autem hominum causa sunt generati, ut ipsi inter se alij alijs prodesse possent. Me etiam interrogabant; num meminerim illius Evangelici servi, qui iram commovit aduersus se Domini, propterea quod talentum sibi creditum suffodisset, & nihil ex eo lucri Domini-
cis thesauris intulisset. Ita illi mecum. quare humanitatis esse visum est, in re propria alienum potius subsequi iudicium, quam suum. cessi igitur, & quae per ocium construxi, in lucem emitto. Nec vero mihi quisquam improbe dentatus impingat, quod aliena crebrius hic interferam, quasi aliorum opibus ipse locupletari non erubescam. Cum enim duplex sit probandi modus, unus videlicet ratione, alter auctoritate constans; atque in reliquis disciplinis primum locum teneat ratio, postremum auctoritas; in hoc non tam rationis, et gar-
ruli Syllogismi vis, quam auctoritatis sibi locum vendicat. Triumphant in natura, & humanis inuentionibus, atque figmentis, si fas est, Syllogismorum artificia; sed in Pythagorica disciplina, quae Divina scrutatur
myste-

mysteria, locum sibi minimum sperent ac tenuem. Gregorius ille Theologus, qui eminet inter nostrates in omni theologica facultatis genere, omnique verborum, ac sententiarum venustate, simul & gravitate, Oratione prima in Iulianum, disciplinam Christianam testatur esse Pythagoricam. Atqui apud Pythagoricos tantum opinio præiudicata poterat, ut etiam sine ratione valeret auctoritas. Illis etenim ΑΥΤΟΣ ΕΐΑ, IPSE DIXIT, primum & maximum erat e dogmatibus, & aureis verbis, aut etiam plumbeis præstantius. Post primam enim & initiandis decantatam taciturnitatis Philosophiã, quo sermonis mensuram silentio exercerent, præscriptum ipsis erat, ut si quis eos de dogmatibus suis interrogaret, aut de eorum scientia aliquam exigeret rationem, nil aliud responderent, quam quod ita visum fuisset Pythagoræ, essetque assertio illa dogmatis ratio inculpabilis, & irreprehensibilis, more profecto Cabalistarum, qui ferme non aliter cognoscendarum rerum rationes citant, quam אַחֲמַדְרוּ הַכִּמִּים DIXERVNT SAPIENTES, a quibus illam doctrinæ præstantiam acceperunt. Et iure optimo quidem ipse quoque Cabalista nominandus erat, quamvis ut post diuturnam e longinquo peregrinationem aliquid admiratione dignum referret in patriam, quod facilius vulgo crederetur, ipse nomen Cabale suis incognitum, primus in nomen Philosophiæ Græcum mutaverit. Ita veterem disciplinam novi nominis conatus est ornamento vestire. Atque hinc animadvertere licet, om-

nem fere Pythagoræ Philosophiam ab Hebræis ortam
esse. Praclarissimorum autem virorum, quo-
rum sententijs, atque sermonibus tanquam opimis
apparatibus, & bellarijs symposium hoc nostrum
instructum est, nomina, ut ipsi nostra, si qua erit, &
nos eorum laudis participes essemus, apposuimus.
Quod si quibusdam in locis aliquid non citato Aucto-
ris nomine, ascripserimus, Lectorem existimare vo-
lumus, id nos non agere, ut tanquam nostrum usur-
pemus (sicut temere quidam sunt arbitrati) sed quod
res ita per se sit facilis, clara, & dilucida; ut illam au-
ctoritate comprobare nobis non necesse videatur. In
hoc autem opere construendo usi sumus characteribus
Chaldeorum, utpote Additioni, Subductioni, Multi-
plicationi, & Progressioni quam aptissimis. in titulo ve-
ro cuiuslibet numeri, de quo differimus, varietatis gra-
tia, quæ maxime Lectorum fallit tædium, maluimus Ro-
manis litteris uti, quas ex pluribus auctoribus collegi-
mus; & præcipue ex ijs, qui de Romanis rebus scriptita-
runt. Quo circa etiam fere omnes huius numeri notas,
quas legendo observavimus, in calce huius nostri operis
instar appendicis & corollarij cuiusdam apposuimus,
nonnullarum earum simul rationes afferentes; ut eorum
quoque, qui talem cognitionem aliunde haurire minus
potuerunt, inscitia aliquo modo hoc labore nostro con-
sulatur.

ROMANORVM

Numeratio

QVINQVE CONSTAT REGVLIS

Harum prima est variari Numerorum Figuras.

Ariantur Numerorum nota primum quinto loco, mox decimo, deinde quinquagesimo, tum centesimo, eodem in reliquis ordine seruato.

I Notat unum. Quid enim magis conueniens, quam quod ea littera, cuius minimus est character, significaret etiam illum numerum, qui minimus est, nempe unum? Repetitur autem hac nota vsque ad tria. vel etiam quattuor.

V Accipitur pro quinque. est enim apud Romanos vocalium quinta, talis existens in ordine, qualis est in numero. Hac vero minime duplicatur, nisi inuerso modo, ut patet hoc characterē X, a quo significantur unitates decem, nam bis quinque, tot conficiunt. Potest autem et hic quattuor vicibus repeti.

L Significat quinquaginta, quia, ut ait Beda, numerus principalis in lege Domini est quinquagenarius. Est enim rationi consentaneum, ut numerus Iubilaei, qui principatum in lege obtinet, per litteram L. quae prima est in Legis nomine, significaretur. nec ipsa repeti potest. Licet Beda vsus sit hoc characterē LXL. pro numero 90.

Romanorum

C notat centum . nam prima littera est in nomine cen-
tum . *Usus enim obtinuit apud Veteres, ut per primam
litteram nomina significarentur. Ter autem, vel ad sum-
mum quater iterari potest. Non me fugit interpretem
Philonis Iudæi lib. Biblicarum antiquitatum hanc no-
tam decies iterasse hoc numeri calculo: Tribum Le-
ui perspexit ; & factus est omnis numerus eorum
CXXCCXDDCXXCCDCCCC . Sed mihi & obscurus ad-
modum, & de menda vehementer suspectus.*

D significat quingenta, quod conveniens esset in numero prioris litterae, hoc est, *C* finito, illam litteram, quae sequitur in ordine litterarum, nempe *D*, tenere numerum sequentem. Atque hinc nata consuetudo a similitudine formae characterum Romanorum pro *D* clauso scribere D apertum. Cum vero a dextra parte alium semicirculum addidissent hoc modo D , notari volebant quinque millia, eadem ratione per quincuplum ascendendo.

M notat mille, nam prima littera in hoc nomine. Eiusdem formæ similitudine pro **M** notabant **Ϟ**. quod si binos alios semicirculos predictis collaterales, ut hic **ϞϞ**, adiecissent, significabant decem millia. idem in cæteris augendo per decuplum. nam **ϞϞϞ**, significat centum millia. quod si quater fuerant repetiti hoc inquam modo **ϞϞϞϞ**, decies centena millia significari volebant. nec ultra processerunt Romani; sed cum plura significare voluissent, notas duplicabāt. Nos attamen ultra progredi posse docuit Gulielmus Xylander Plutarchi interpres hoc charactere **ϞϞϞϞϞ**, notās exercitū Xerxis. i

Secun-

Numeratio.

Secunda regula est augeri numerum repetendo litteras illas, quas iterari posse diximus.

Tertia est minorem numerum ante proxime maiorem collocatum, semper tantum detrahere maiori, quantum ipse minor significat. Fit autem hæc numerorum variatio cum detractioe quarto loco, deinde octavo, et nono, eodem modo semper observato.

Quarta est positi characteres ante M vel CIO, idest a sinistra parte locati, tot millenarios præsignant, quot ipse numerus præ se fert unitates.

Quinta, qualibet numerorum figura, si superponatur ei C vel M, tot respectivæ centenarios vel millenarios significat, quot per se ea notat unitates. Illud quoque observandum quod monet Valerius Probus, haud raro Romanos unam notam numeri alicuius posuisse, & lineam seu virgulam prostratam superaddidisse, eaq; tot millia præsignabat, quot ipsa numeri nota præ se ferebat (tamen si hæc regula in sepulchrorum lapide non legatur perpetuo servata, cum reperiatur non raro in his linea superextensa in lungum, licet numerus minime augeatur) Duplatis pariter lineis superextensis fiunt totidem milles millia.

Hæc autem ut melius intelligantur, subiiciemus præcipuas numerorum antiquas notas, & earum valorem.

I	1		IIII	
II	2		IV	4
III	3		IV	
				6 4

Romanorum

V	5	C	100
VI	6		
VII	7	IXX	120
VIII } IIX }	8	CXXC	180
IX	9	CC	
X	10	CC	200
XI	11	S	
XII	12		
XIII	13	CCC	300
XIV	14	CD	
XV	15	C _D	400
XVI	16		
XVII	17	D	
XVIII } XIIX }	18	ID	500
XIX	19	J	
XX	20		
XXIIX	28	DC	
XXX	30	IDC	600
XXXIII	34		
XL	40	DCC	
L	50	IDCC	700
LX	60		
LXX	70	CC ∞	
LXXX } XXC }	80	DCCC	800
XC	90	C ∞	
		CM	900

Numeratio.

CIO

CLC

∞

M

MS

1000.

MIL

ī

CXC

IXI

8

M.L.

1500.

ML

īī

CIC CIO

2000.

∞ ∞

IICC

2200.

Romanorum

CIC	CIC	CIC	
∞	∞	∞	
<hr/>			3000.

III
IIIM

CIC	IC	
∞	IC	
<hr/>		

4000.

V

^M
V

IC

IC

IC

V CIC

V M

5000.

IC	CIC	
IC	∞	
<hr/>		

6000.

VII	CIC	
IC	CIC	CIC
IC	∞	∞
<hr/>		

7000.

CIC	CIC	CCIC
∞	∞	CCIC

8000.

Numeratio.

CID CCID
 ∞ CCID

9000.

CC.I.CC
 C.C.I.C.C

X

X

10000.

CC.I.CC

DMC

DMC

IMI

CCID CCID
 CC.I.CC ∞

11000.

CCID CCID
 CC.I.CC ∞ ∞

12000.

CC.I.CC CID CID CID
 CCID ∞ ∞ ∞

13000.

CCID CID CCID
 CCID ∞ CCID

14000.

CCID CCID

15000.

Romanorum

CCIDDD	כס כס כס	16000.
ccldd	כס כס ∞	

CCIDDD	כס כס כס כס	17000.
ccldd	כס כס ∞ ∞	

CCIDDD	כס כס כס כס	18000.
ccldd	כס ∞ ∞ כס	

CCIDDD	כס כס כס	19000.
ccldd	כס ∞ כס	

CCIDDD	כס כס	20000.
XXM		

CCIDDD	כס כס כס	21000.
ccldd	כס כס ∞	

CCIDDD	כס כס כס כס	22000.
ccldd	כס כס ∞ ∞	

CCIDDD	כס כס כס כס כס	23000.
ccldd	כס כס ∞ ∞ ∞	

Numeratio.

CCICCC	CCICCC	CIC	ICCC	
CCICCC	CCICCC	∞	ICCC	24000.

CCICCC	CCICCC	ICCC		
CCICCC	CCICCC	ICCC		25000.

XXV M

CCICCC	CCICCC	ICCC	CIC	
CCICCC	CCICCC	ICCC	∞	26000.

CCICCC	CCICCC	ICCC	CIC	CIC
CCICCC	CCICCC	ICCC	∞	27000.

CCICCC	CCICCC	CIC	CIC	CCICCC
CCICCC	CCICCC	∞	∞	28000.

CCICCC	CCICCC	∞	CCICCC	
CCICCC	CCICCC	CIC	CCICCC	29000.

CCICCC	CCICCC	CCICCC		
XXX	Ⓜ			30000.

CCICCC	CCICCC	CCICCC	ICCC	
CCICCC	CCICCC	CCICCC	ICCC	35000.

CCICCC	ICCC			
XL	Ⓜ			40000.

Romanorum

CCICCC .CCICCC .CCICCC 45000.

DMICCC

ICCC

D₊

50000.

DCCC

L̄

L.M₊

ICCC .CCICCC

55000.

ICCC .CCICCC

60000.

LX. M

ICCC .CCICCC .CCICCC

65000.

ICCC₊ .CCICCC .CCICCC

70000.

LXX. M

ICCC .CCICCC .CCICCC .CCICCC

75000.

CCICCC .CCICCC .CCICCC

80000.

XXC

CCICCC .CCICCC .CCICCC .CCICCC .CCICCC

85000.

Numeratio.

CCIDD CCCIDD
 $\overline{XC}$

90000.

CCIDD CCCIDD ID

95000.

$\overline{C}$
 CM.
 C₊ML.
 $\overline{CI}$
 $\overline{CM}_*$
 C_{*}
 C₊

1000000.

↑
 ↑↑
 ↑↑↑
 十
 △
 十
 △

CCCIDDD

Romanorum numeratio.

$\overline{CC}$

$CC_+ MM_+$

200000.

$\overline{S}$

D_+

$IDDD$

DM_+

500000.

qMD

qD

$CMDD$

CqD

$\overline{MS}$

CqD

1000000.

$\overline{M}M$

$CCCCIICCC$

NOMENCLATURA ALPHABETICA

AVCTORVM

QVI IN HOC OPERE
appellantur.

Aydimon.
Aben Ezra.
Abraham A-
stronomus.
Aegesippus hi-
storicus.
Adamantius
Sardianus.

Aluarus Pelagius.
Ambrosius Mediolanensis.
Ambrosius Catarinus.
Ambrosius Pareus.
Ammianus Marcellinus.
Ammonius Hermeas.
Amphilochius Epif. Iconij.
Anastasius Synaita.

Aegyptij sacerdotes.

Aelianus sophista.

Aelius Lampridius.

Aelius Spartianus.

Aemilianus.

Aeschylus Atheniensis.

Aetius Amidenus medicus.

Afranius comicus.

Agnellus Archiep. Rauenn.

Albertus Crantius.

Albertus Magnus.

Albinus Flaccus cognomento Al-
cuinus.

Albricus philosophus.

Albumasar astrologus.

Alcabitius astrologus.

Alcander.

Alceus poeta antiquus.

Alexander ab Alexandro.

Alexander Aphrodiseus.

Alexander Polyhistor.

Aloysius Lilius.

Aloysius Luifinus Vtinensis.

Aloysius Regius.

Almanfor astrologus.

Alphonfus Castrensis.

Andreas Baccius Elpidianus.

Andreas Cesarien.

Andreas Tiraquellus. I.C.

Angelomus monachus Luxouien-
sis.

Annales Constantinop.

Annius grammaticus.

Anselmus Cantuariensis.

Anselmus Laudiniensis qui scripsit
Glos. interl.

Antigonus scholiastes Nicandri.

Antoninus Archiep. Florent.

Antiphon.

Antonius Panormitanus.

Antonius Sabellicus.

Apollinis oracula.

Apollonius Tyaneus.

Appianus Alexandrinus.

Apuleius Madaurensis.

Aquila sacrorum codicum inter-
pres.

Architas Tarentinus.

Aratus Solensis.

Arethas Cesareæ Cappadociæ Ep.

Aristeas philadelphi cubacula-
rius.

* Ari-

Nomenclatura

Aristides Adrianensis.
 Aristobolus historicus.
 Aristophanes poeta comicus.
 Aristoteles.
 Arnobius Theologus.
 Artapanus.
 Asconius Pedianus.
 Asrael seu Alphonsus Rex.
 Athanasius Alexandrinus.
 Athenæus Naucratis.
 Auerroes.
 Augustinus Hipponensis.
 Augustinus Steuchus.
 Aul. Gellius.
 Auicenna.
 Auctor libri Altercat. Synagogæ,
 & Ecclesiæ.
 Auctor virorum illustrium.

Bartholomæus Cassanæus.
 Baptista Fulgosius.
 Bartholomæus Cepola.
 Bartholus de Saxo Ferrato. I. C.
 Basilus Magnus.
 Bernardus Abbas.
 Bernon Augiensis.
 Beda presbyter.
 Boetius Seuerinus.
 Cabalists.
 Carolus Borromeus Card.
 Carolus Bouillus.
 Cassiodorus.
 Catena græca in Iob.
 Catullus.
 Censorinus.
 Cerealis Episc. African.
 Chromatius Ep. Romanus.
 Chrysippus.
 Cicero.
 Claudius Claudianus.
 Claudius Quadrigarius.
 Clemens Alexandrinus.
 Clemens Pontifex.

Columella.
 Concilia multa.
 Conradus a Liechthenu abbatis
 Urspergen.
 Constantius felix.
 Cornelius Iansenius.
 Cyprianus.
 Cyrillus Alexand.
 Cyreneus.

Damascius Platonius.
 David de Pomis.
 David Kimhi.
 Demetrius scholiastes Nicandri.
 Dicæarchus.
 Diogenes Laertius.
 Dion Cassius.
 Dionysius Areopagita.
 Dionysius Carthusianus.
 Dionysius historicus.
 Diodorus Tarsens. Episc.
 Diodorus Siculus.
 Dionysius Halicarnaseus.
 Didymus Alexandr.
 Dominicus de S. Gem. I. C.
 Donatus grammaticus.
 Drogon.

Epicharmus comicus.
 Epiphanius Cyprius.
 Erasmus Reinholdus Saluendensis.
 Erius theologus.
 Euclides Megarensis.
 Eupolemus.
 Euripides.
 Eusebius Cæsariensis.
 Eusebius Emisenus.
 Eutropius historicus.
 Euthymius monachus Zigadenus.

Fabius Paulinus.
 Festus Pompeius.
 Flavius Vopiscus.

Fran-

Auctorum

Franciscus Cataneus Diacetus.
Franciscus Guicciardinus iunior.
Franciscus Spinula.
Fulgentius Placiades.

G Alenus.
Galfridus.
Gaudentius Ep. Brixien.
Gil. Genebrardus.
Gennadius scriptor ecclesiasti-
cus.
Giorgius Cedrenus.
Ederus.
Lilius Britannus.
Peurbachius.
Trapezuntius.
Gregorius Nazianzenus.
Nyssenius.
Magnus.
Guido Bonatus.
Gulielmus Budeus.
Hamerus.
Franchus.

H Aymo Fuldenfis.
Hector Pintus.
Hierocles philosophus Alexandri-
nus.
Helias Iudæus.
Heracletus.
Hecateus Abderita.
Henricus Glareanus.
Hermes astronomus.
Hermes Trimegestus.
Hermippus.
Herodianus historicus.
Herodotus historicus.
Hesiodus.
Hesichius grammaticus Alexan-
drinus.
Hesichius Hierosolymitanus.
Historia tripartita.
Hierocles Alexandrinus philoso-
phus.

Hieronymus Stridonensis.
Hieronymus Cardanus.
Hilarius Pictaviensis.
Hippodamus Pythagoricus.
Hippocrates.
Hippolytus theologus.
Hippon Metapontinus.
Homerus.
Homeri scholiastes.
Horatius Flaccus.
Horus Apollo.
Hostiensis summa.
Hugo Eterianus.
Hugo de Foilleto.
Hugo Victorinus theologus.

Iacobus Faber stapulensis.
Iacobus Geauschelius Vitodura-
nus.
Iamblichus Syrianus.
Iodocus Clitonus.
Iohannes Baptista Egnatius.
Boccatus.
Bodinus.
Boemus Aubanus.
Cassianus.
Christophorsomus An-
glus.
Crisostomus.
Damascenus theologus.
Dea Londinensis.
Franciscus Picus.
Goropius.
Laurentius Ananias.
Lucidus.
Maxentius.
Monte regius.
Naclerus.
Picus Mirandula.
Rauisius textor.
De Silua.
Rosinus.
Scotus.
Viguerius.

Nomenclatura Auctorum

Iosephus historicus.
 Ioseph Moletius.
 Iouianus Pontanus.
 Ireneus theologus.
 Rab. Isaac.
 Isidorus Hispalensis.
 Iulius Africanus.
 Iulius Hyginus.
 Iulius Hilarion.
 Iulius Maternus.
 Iulius Pollux.
 Iulius Camillus.
 Iustinus philosophus & martyr.
 Iustus Ep. Orgelitanus.
 Iuuenalis.

Labeo.
 Lactantius Firmianus.
 Lambertus Hortensius.
 Laurentius Surius Carthusianus.
 Laurentius a Villa Vincentio.
 Leander Milesius.
 Leo Baptista Albertus.
 Leo pontifex.
 Leontius Aduocatus Byzantinus.
 Liuius historicus.
 Lodouicus Viues.
 Ludouicus Cælius Rhodiginus.
 Ludouicus Fidelis.
 Ludouicus Viualdus de monte regali.
 Lucanus.
 Lucas a S. Sepulcro.
 Lucretius.
 Lucianus.
 Lucius Florus.

Macrobius.
 Manfredus.
 Manethon Sebennita.
 M. Manilius.
 Marfilius Ficinus.
 Martialis.
 Martianus Capella.

Martinus Cromerus.
 Maximus philosophus & martyr.
 Maximus Tyrius platonius.
 Meletius.
 Melito Sardenfis.
 Menander.
 Michael Stiphelius.
 Michael Neander.
 Michael Psellus.
 Micrologus.
 Minar Sisennius.
 Rab. Moses Gerundenfis.
 Rab. Moses Aegyptius.
 Musæus poeta vetustissimus.

Neantes Cyzicenus.
 Nicander Colophonius.
 Nicandri scholiastes.
 Nicephoras Calistus.
 Nicetas Setronius.
 Nicolaus Cusa.
 Lyrenfis theologus.
 Nicomachus.
 Nonius Marcellus.
 Numenius Apamenfis.

Oecumenius.
 Olaus Magnus.
 Olympiodorus monachus.
 Onomacrites Atheniensis. seu
 Orpheus.
 Origenes Adamantius.
 Ouidius.

Palladas poeta epigrammatarius.
 Papinius Statius.
 Paulus Comitulus Perusinus.
 Paulus Germanus Forosempronienfis.
 Paulus Iouius.
 Paulus Orosius.
 Paulus Patauinus. I. C.
 Paulus Diaconus.
 Pandectæ iuris.

Pau-

Auctorum

Pausanias Cēsariē.
 Petronius Arbiter.
 Petrus Aponensis.
 Appianus.
 Berthorius.
 Brutus Ep. Catharen.
 Crinitus.
 Galatinus.
 Lombardus Parisien.
 Pitatus.
 Philaſtrius Brixien.
 Philon Alexandrinus.
 Philo Carpathiorum Ep.
 Philo Iudeus historicus.
 Philolaus Pythagoreus.
 Phornutus, seu Phurnutus.
 Pierius Valerianus.
 Plato.
 Plautus.
 Plinius ſenior in naturalibus hi-
 ſtorijs.
 Plotinus platonicus.
 Plutarchus.
 Pomponius Letus.
 Gauricus.
 Mela.
 Polidorus Virgilius.
 Polychromus.
 Porphyrius platonicus.
 Primaſius.
 Priſcianus.
 Proclus Lycius.
 Procopius Gazens.
 Propertius.
 Proſper Aquitanicus.
 Ptolēmeus Alexandrinus.

Quintus Curtius.

Rabanus Moguntinus.
 Raphael Volaterranus.
 Raymundus Lullius.
 Richardus de ſancto Victore.

Rufinus Aquilegiensis.
 Rupertus Tuitienſis abbas.

Sanctes Pagninus.
 Rab. Salomon.
 Salonius Ep. Vienen.
 Saluſtius.
 Sedulius.
 Seneca philoſophus tragediogra-
 phus.
 Septuaginta interpretes.
 Serapidis oraculum.
 Seruius Grammaticus.
 Seuerus Græcus.
 Sibillini libri.
 Simon Lemnius.
 Simon Portius.
 Solon.
 Soranus Ephēſius.
 Strabo geographicus.
 Strabus monachus Fuldenſis.
 Stratonius Cumarum Episcopus.
 Stephanus Ep. Eduenſis.
 Suetonius Tranquillus.
 Suidas.
 Symmachus interpres Bibliorum.
 Symphorianus Champerius.
 Synēſius Cyrenenſis.

Terentianus Maurus.
 Terentius Comicus.
 Tertullianus Florens.
 Theocritus.
 Theocriti ſcholiaſtes.
 Theodoretus Cyrenenſis.
 Theodorus Heracleotes.
 Theodotion Ephēſius.
 Theophilactus Bulgarienſium Ep.
 Theorianus græcus theologus.
 Theophilus Alexandrinus.
 Theophilus Antiochenus theolog.
 Theophrastus.
 Thomas Aquinas.
 Thomas Gianinius.

Nomenclatura Auctorum

Tibullus.
Tichonius Affer.
Timeus Locrensis.
Trebellius Pollio.
Trogus Pompeius.

Valerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Varro.
Vectius Prætextatus.
Verrius Flaccus.
Victorinus Pictaviensis.

Victorinus Rhetor.
Virgilius.
Vitruuius.

Xenocrates Chalcedonius phi-
sophus.
Xenophon.
Xenophanes.
Xistus Pythagoricus.

Zenodotus Ephes.
Zoroaster.

VET. ET NOVI
TESTAMENTI
LOCA

PER ORDINEM LIBRORVM

sparsim in hoc opere declarata.

GEN. I.

*In principio crea-
uit Deus coelum
et terrā. pag. 24.
& 224.
Fiat lux, & facta
est lux. 24. 131
275.
Vidit De^{us} lucē qđ
esset bona. 131*

*Factum est vespere, & mane dies unus.
27. 131.*

*Vocauit Deus firmamentum coelum, et fa-
ctum est vespere, & mane dies secun-
dus. 69*

*Congregentur aqua, quae sub caelo sunt
in locum unum. 104*

Vidit Deus quod esset bonum. 69. 131

*Fiant luminaria in firmamento caeli. 24
131.*

Fecit Deus duo luminaria. 25. 195

*Factum est vespere, & mane dies quar-
tus. 195*

*Factum est vespere, & mane dies quin-
tus. 254*

Fecit Deus bestias terra &c. 25. 254

*Faciamus hominem ad imaginem, & simi-
litudinem nostram. 29. 273. & seq.*

Creauit Deus hominem ad imaginē, &c.

29. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 147.

148. 149. 150. 153. 156. 157. 159. 160.

Ad imaginem Dei creauit illum, masculū.

& foeminam creauit eos. 27. 29. 364

Vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant

valde bona. 39. 69. 76. 131. 220. 269

Factum est vespere, & mane dies sextus.

23. 264 & seq. 285. 630.

Gen. 2.

*Perfecti sunt caeli, & terra, & omnis or-
natus eorum. 769. 284*

*Compleuit Deus die septimo opus suum.
pag. 284. 630*

*Requieuit die septimo ab vniuerso opere,
quod patrarat. 283. 284*

*Benedixit diei septimo, & sanctificauit
illum. 283. 285. 369. 630*

*Ista sunt generationes caeli & terra, quan-
do creatae sunt, in die quo fecit Domi-
nus Deus coelum & terram. 25. 26. 27*

*Fons ascendebat e terra irrigans vniuer-
sam superficiem terra. 60*

*Inspirauit in faciem eius spiraculum vi-
tae. 240*

*Plantauerat Dominus Deus paradysum
voluptatis a principio, in quo posuit
hominem quem formauerat. 125*

** 4 Fluius*

Vet. & Noui Test. loca.

- Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradysum, qui inde diuiditur in quattuor capita.* 244. & sequen.
- Ex omni ligno paradysi comede; de ligno autem scientie boni, & mali, ne comedas: in quacunque enim die comederis, morte morieris.* 44. 59
- Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.* 29 57
- Cum obdormisset Adam, tulit Deus una de costis eius &c.* 93
- Aedificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem.* 27 29. 57. 93.
- Gen. 3.
- Serpens erat callidior cunctis animantibus terra.* 470
- Cur praecepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno paradysi?* 40. 44
- Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile.* 454
- Tulit de fructu illius, & comedit, deducq; viro suo, qui comedit.* 565
- Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem.* 281
- Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* 560
- Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terra.* 633
- Ipsa conteret caput tuum.* 348
- Quia audisti vocem uxoris tuae, & comedisti de ligno, ex quo praeceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo.* 560
- In laboribus comedes ex ea.* 278
- Fecit Dominus Ada, & uxori eius tunicas pelliceas.* 78
- De tentatione facta per serpentem.* 442
- Adam cognouit uxorem suam Euam, quae concepit, & peperit Cain.* 400
- Gen. 4.
- Factum est post multos dies, ut offerret Cain de fructibus.* 669
- Ubi est Abel frater tuus? &c.* 315
- Nunquid custos fratris mei sum ego?* 315 560.
- Maledictus eris super terram, quae aperuit os suum, & reliq.* 315. 560
- Omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur.* 306. 315. 560
- Posuit Dominus in Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui inuenisset eum.* 206. 315 588
- Genuit Ada Sabel. Sella quoque genuit Tubalcain. soror vero Tubalcain Noema.* 378. 379
- Occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuore meo.* 560
- Septuplum ultio dabitur de Cain.* 306. 558. 559. 560. 617
- De Lamech vero septuagies septies.* 232. 306. 558, & seq. 560. 561. 617.
- Vocauit nomen eius Seth.* 364
- Seth natus est filius, quem vocauit Enos.* 364
- Gen. 5.
- Hic est liber generationis Adam, in die qua creauit Deus hominem.* 26. 364. 378
- Masculum, & feminam creauit eos.* 27. 364
- Vocauit nomina eorum Adam.* 364 528
- Adam genuit filium, vocauitque nomen eius Seth.* 364
- Seth genuit Enos, & reliqua.* 364
- Vixit Iareth postquam genuit Enoch octingentis annis.* 636
- Enoch genuit Matusalem.* 365
- Ambulauit Enoch cum Deo, et non apparuit, quia tulit eum Deus.* 171. 366 548 588. 654
- Matusalem genuit Lamech.* 365
- Lamech genuit filium, vocauitq; nomen eius Nohe.* 365
- Nohe cum quingentorum esset annorum.* pag. 580
- Reliqua ad hoc caput spectantia, habentur. pag.* 429
- Gen. 6.
- Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est; eruntque dies illius centum viginti annorum.* pag. 429 508. 586. 587. 655
- Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra.* 417. 668
- Poenitet me fecisse eos.* 600
- Nohe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis.* 324
- Fac tibi arcam de lignis leuigatis.* 460
- Trecentorum cubitorum erit longitudo arcae.* 602. 605
- Quinguaginta cubitorum latitudo.* 531
- Triginta cubitorum altitudo illius.* 478
- 7n

Vet. & Noui Test. loca.

In cubito consummabis summitatem eius.

668.

Ingredieris arcam tu, & filij tui, uxor tua, & uxores filiorum tecum.

46

Gen. 7.

Te vidi iustum coram me in generatione hac.

324

Ex omnibus animantibus mundis tolles septena & septena masculum, & feminam.

69.318

De animantibus vero immundis duo, & duo masculum, & feminam.

63 69

Post dies septem ego pluam super terram.

pag.

284

Ego pluam super terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

501.

508. 587.

Erat Nohe sexcentorum annorum, quando diluuij aqua inundauerunt super terram.

429. 580. 622

Cum transissent septem dies, aqua diluuij inundauerunt super terram.

284

Anno sexcentesimo vite Nohe.

429. 580

Mense secundo septimo decimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ etc.

417. 622

Facta est pluuia super terram quadraginta diebus, et quadraginta noctibus.

pag.

501. 508. 587

Ingressus est Nohe, & Sem, & Cham, & Iaphet filij eius, & uxor illius, & uxores filiorum eius cum eis in arcam.

324

Factum est diluuium quadraginta diebus super terram.

587

Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat.

262. 408

Vniuersi homines, & cuncta in quibus spiraculum vite est in terra, mortui sunt, & deleuit Deus omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus. Remansit aut solus Nohe, & qui cum eo erant in arca.

46

Obtinuerunt aqua terram centum quinquaginta diebus.

408. 590

Gen. 8.

Reuerse sunt aqua de terra cuntes, & redeuntes, & ceperunt minui post centum quinquaginta dies.

408. 590

Requieuit arca mense septimo, vicesimo septimo die mensis.

461

Cum transissent quadraginta dies, aperiens Nohe fenestram arce quam fe-

cerat, emisit columbam, ut videret si iam cessassent aqua super faciem terra.

Qua cum non inuenisset ubi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum.

318.

& 502.

Expectatis ultra septem diebus alijs, rursum dimisit columbam ex arca. at illa venit ad eum ad vesperam portans ramum oliuæ.

318

Expectauitque nihilominus septem alios dies, & dimisit columbam.

318

Sexcentesimo primo anno, vite Nohe primo mense, prima die mensis imminuta sunt aqua super terram.

623

Mense secundo, septimo & vicesimo die mensis arefacta est terra.

461. 462

Gen. 9.

Vixit Nohe post diluuium trecentis quinquaginta annis.

611

Gen. 10.

Hæ sunt generationes filiorum Nohe.

555

De diuisione regionum filiorum Nohe.

555

Nati sunt Heber filij duo, nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius diuisa sit terra.

76. 555

Gen. 11.

Erat terralabij unius, & sermonum eorundem.

29. 31

Ecce vnus est populus, & vnũ est labium omnibus.

29. 31

Descendamus & confundamus ibi linguam corum, ut non audiat vnusquisq; vocem proximi sui.

30

Idcirco vocatũ est nomẽ eius Babel, quia ibi confusum est labium vniuersæ terra.

50. 555

Thare genuit Abrã, Nachor, et Arã.

429

Mortuus est Abram ante Thare patrem suum in terra natiuitatis suæ in Hurchalæorum.

429

Facti sunt dies Thare ducentorum quinq; annorum, & mortuus est in Haram.

615

Gen. 12.

Egredere de terra tua & de cognatione tua.

395

Septuaginta quinq; annorum erat Abram cum egrederetur de Haram.

558

Descendit Abram in Aegyptium.

333

Gen. 13.

Ascendit Abram de Aegypto.

333

Leua oculos tuos, & vide a loco in quo nunc es ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem.

217

Fa-

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 14.

Factum est in illo tempore, ut Amraphel rex Senaar, & Arioth rex Ponti, & Chodorlaomor rex Elamitarum, & Thadal rex Gentium inirent bellum contra Basa regem Sod. & rel. 349. 375. 455. Quartodecimo anno venit Chodorlaomor, & reges qui erant cum eo, & percusserunt Raphaym. 405

Numerauit Abram expeditos vernaculos suos cccxviij &c. 608. 609 676 Dedit ei decimas ex omnibus. 332. 375

Gen. 15.

Suspice coelum, & numera stellas, si potes. & reliqua. 430 Scito praeosces quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. 511. 601. 615 Tu ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. 574

Gen. 16.

Tulit Agar Aegyptiam ancillam suam, post annos decem quam habitare ceperant in terra Chanaam, & dedit eam viro suo uxorem. 375 Octoginta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Hismael. 568

Gen. 17.

Non ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham. 528 Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem praeputij vestri. 330 Infans octo dierum circumcidetur in vobis. 330. 506. 507 Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. 528 Putasne centenario nascetur filius? 580 Super Hismael exaudiui te, benedicam ei, & duodecim duces generabit. 395 Hismael filius Abrahae tredecim annos impleuerat tpe circumcisionis suae. 401

Gen. 18.

Apparuit Abrahae Dominus in conualle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei &c. 72 Cumque eleuasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. 72. 186 Risit Sara occulte dicens: postquam consenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo. 72. 543

Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos. 531

Non delebo si inuenero ibi quadraginta quinque. 526

Non faciam si inuenero ibi triginta. 479

Non interficiam propter viginti. 432

Non delebo propter decem. 313

Gen. 19.

Venerunt duo Angeli Sodomam vespere. 72

Dominus pluit super Sodomam &c. 72. 454

Gen. 21.

Circumcidit eum octauo die, sicut praeceperat ei Deus. 330. 506 & seq.

Cum esset cetum annorum, hac quippe etate patris natus est Isaac. 580

Septem agnos accipies de manu mea, ut sint mihi in testimonium; quoniam ego fodi puteum istum; iccirco vocatus est ille locus Bersabee, quia ibi uterque iurauit. 312

Gen. 22.

Abraham de nocte confurgens, strauit asinum, ducens secum duos iuuenes. 64. 77

Die tertio, eleuatis oculis, vidit locum procul. 171. 648

Dixit Abraham ad pueros suos, expectate hic cum asino, ego et puer illuc usque; perantes, postquam adorauerimus reuert. 64

Extendit manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum. 164

Nunc cognoui quod times Dominum. 491

Gen. 24.

Tulit decem camelos de grege domini. 375

Postquam biberunt cameli protulit vir armillas pondo siclorum decem. 375

Soror nostra es, crescas in mille millia. 641

Rebecca conspecto Isaac, descendit de camelo. 648

Gen. 25.

Fuerunt dies vitae Abrahae 175 anni. 589

Deficiens mortuus est in senectute bona. 574. 589.

Hi sunt filij Hismael. & hac nomina per castella & oppida eorum duodecim principes tribuum suarum. 395

Isaac cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebecca. 501

Dedit Dominus conceptum Rebecca, sed collidebantur in utero eius paruuli. 53

Due gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. 63 64

De nativitate Iahacob, & Esau. 469

N

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 26.		Cur q̄ris nomē meū qđē mirabile. 235. 427
Ne descendas in Aegyptum. 333		Vocauit Iahacob nomē loci illius Phanuel, dicēs: vidi Dominū facie ad facie. 428
Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit ipso anno centuplum. 573		Ipsē vero claudicabat pedē. 80
Fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham. 163. & seq.		Gen. 33.
Foderunt in torrente, & repperierunt aquam viuam; sed & ibi iurgium fuit pastorum; foderunt autem & alium, & pro illo quoque rixati sunt; profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt. 106. 163		Elenās Iahacob oculos suos vidit veniētē Esau, & cū eo quadringentos viros. 426
Esau quadragenarius duxit uxores duas. 501		Progrediēs Iahacob adorauit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. 313
Gen. 27.		Gen. 35.
Affer mihi duos hedos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo; abiit, & attulit. 77		Nō vocaberis ultra Iahacob; sed Israel erit nomen tuum. 427
Gen. 28.		Erant autem filij Iahacob duodecim. 397
Vidit Iahacob in somnis scalā statē super terrā, et cacumē illius tāgens calū, Angelos quoq; Dei ascēdētes & 316. 409		Gen. 37.
Dilataberis ad orientem, & occidentem, & septemtrionem, & meridiem. 217		Ioseph cū sexdecim esset annorū & c. 414
Gen. 29.		Ioseph accusauit fratres suos apud patrē crimine pessimo. 381
Seruiuit Iahacob p̄ Rachel vj annis. 313		Vendiderunt eum Hismaelitis viginti argenteis. 428. 481. 615
Seruiēs apud eum septem annis alijs. 426		Gen. 39.
Gen. 30.		Fuit Dominus cum Iosepho. 204
Appellauit nomen eius Dan. 280		Erat Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. Post multos itaq; dies iniecit domina sua oculos suos in Ioseph, & ait: dormi mecum. 204
Gen. 31.		Gen. 41.
Assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem. 313		Post duos annos vidit Pharaos somnū. 74.
Idcirco viginti annis frui tecū. 426. 615		Triginta annorum erat Ioseph quādo stetit i cōspectu regis Pharaonis. 476. 562
Sicque per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis. 426		Gen. 42.
Immutasti mercedē meā decē uicib. 374		Audiēs Iahacob quod alimēta venderentur in Aegypto, dixit filijs suis; Quare negligitis, audiui quod triticum venundetur in Aegypto; descendite, et emite. 333
Gen. 32.		Descendentes igitur fratres, Ioseph decem & c. 333. 375
Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat in occursum tibi cum quadringentis viris. 426. 615		Frater vester vnus ligetur i carcere. 333
Timuit Iahacob valde, et perterritus diuisit populum qui secum erat. 427		At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. 373
Separauit de his quae habebat munera fratris sui capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, arietes viginti. 427. 596		Simeon tenetur in vinculis. 333
Camelos foetas cū pullis suis triginta. 479		Gen. 43.
Tauros viginti, asinas viginti. 427		Instrue conuiuium, quoniam hodie mecū sunt comesturi meridie. 281
Ecce vir lūtabatur cum eo vsq; mane, qui cum videret, & reliqua. 427		Gen. 45.
Nequaquam Iahacob appellabitur nomē tuum, sed Israel. 427		Beniamin dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. 259
		Addens ei asinos decem. 375
		Ascendentes ex Aegypto venerunt in terram Chanaan. 335
		Hac

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 46.
Hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum. 553
Omnes anima filiorum Lia & filiarum, triginta tres. 487
*Hi filij Bala, quam dedit Laban Rache-
 li filia sua, & hos genuit Iahacob, om-
 nes anima septem.* 312
*Oës anima domus Iahacob, quæ ingressæ
 sunt in Aegyptum, fuere septuaginta.* 553
 Gen. 47.
Quintam partem Regi dabitis. 455
*Ex eo tempore usque in præsentem diem
 in uniuersa terra Aegypti Regibus quanta pars soluitur.* 455
 Gen. 49.
*Catulus Leonis Iuda, ad prædam fili mi
 ascendisti, requiescens accubisti, ut
 Leo, & quasi Leona, quis suscitabit
 eum?* 107. 287
 Gen. 50.
*Præcepit seruis suis medicis, ut aromati-
 bus condirent patrem, quibus iussa ex-
 plētibus transferunt quadraginta dies.
 Iste quippe mos erat cadauerum con-
 ditorum.* 482. 511
Fleuitque eum Aegyptus lxx. diebus. 482
*Celebrantes exequias plandū magno atque
 vehementi impleuerunt septē dies.* 320
Vixit Ioseph centum decē annis. 562
 EXHO. I.
Hæc sunt nomina filiorum Israel. Dan &c. 280
*Erant omnes anima eorum qui egressi sunt
 de femore Iahacob septuaginta.* 553
*Filij Israel creuerunt, & quasi germina-
 tes multiplicati sunt.* 569
 Exh. 2.
*Egressus est post hæc vir de domo Leui
 &c. & videns eum elegantem abscon-
 dit tribus mensibus.* 569. 570
*Cum circumspexisset huc atque illuc, &
 nullum adesse vidisset, percussit Aeg-
 yptium abscondit Sabulo.* 7
 Exh. 3.
*Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Ia-
 hacob.* 163. 664
*Deducam eum de terra illa in terram que
 fuit lacte & melle, ad loca Chananæ,
 & Hethæi, & Amorrbæi, et Pherezei,
 & Heuei, & Iebusei.* 670
*Ego sum qui sum, sic dices filiis Israel. Qui
 est misit me ad vos.* 226

*Ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut
 immolemus Domino Deo nostro.* 648
 Exh. 4.
*Mortui sunt omnes qui querebant ani-
 mam tuam.* 61
 Exh. 5.
*Vir quidam nomine Ananias cum Saphy-
 ra uxore sua vendidit agrum.* 7
 Exh. 7.
Erat Moyses 80. annorum &c. 562. 656
*Vocauit Pharaos sapientes, & maleficos, et
 fecerunt ipsi per incantationes Aegy-
 ptias & arcana quadam similiter.* 107
 Exh. 8.
*Fecerunt similiter malefici incantationi-
 bus suis, ut educerentur cyniphes, & non
 potuerunt, & dixerunt malefici ad Pha-
 raonem: Digitus Dei est hic.* 107
 Exh. 10.
*Sederunt locustæ in cunctis finibus Aegy-
 ptiorum innumerabiles.* 672
 Exh. 12.
*Mensis iste vobis principium mensium,
 primus erit in mensibus anni.* 450
*Decima die mensis tollat unusquisque a-
 gnū &c.* 333. 376
*Sinautem minor est numerus, ut sufficere
 possit ad uescendū agnū, assumet etc.* 675
Erit agnus absque macula masculus. 379
*Seruabitis eum usque ad quartam decimam
 diem mensis huius.* 403. & seq. 455
*Et sument de sanguine eius, ac ponent super
 utrumque postem, & in superluminaribus
 domorum, in quibus comedent illum.* 77.
*Septem diebus azyma comedetis. In die
 primo non erit fermentatum in domi-
 bus vestris.* 309
*Primo mense xiiij. die mensis ad vespërā,
 comedetis azyma usque ad diē 21. eiusdē
 mensis ad vespër.* 402. & duob. seq. 435
*Septem diebus fermentatum non inuenie-
 tur in domibus vestris.* 309
*Profecti sunt filij Israel de Ramesse in So-
 chot sexcenta fere millia peditum vi-
 rorum.* 622
*Vulgus promiscuum innumerabile ascendit
 cum eis.* 672
*Habitatio filiorum Israel, qua manserunt
 in Aegypto, fuit 430. annorum.* 618
 Exh. 13.
*In die septimo erit solennitas Domini, azy-
 ma comedetis septem diebus.* 309
 Vene-

Vet. & Noui Test. loca.

Exho. 15.

Venerunt in Helim filij Israel, ubi erant
duodecim fontes aquarum, et septuagin
ta palma. 395. 553

Exh. 16.

Egrediatur populus, & colligat qua suffi
ciunt per singulos dies &c. die autem
sexto parent, quod inferant, & sit du
plum, quam colligere solebant per sin
gulos dies. 278. 284. 285

Filij Israel comederunt manna quadra
ginta annis. 503

Exh. 17.

Castrametati sunt in Raphidim, ubi non
erat aqua ad bibendum populo. 69. 381

Est ne Deus in nobis? 381

Vocauit nomen loci illius tentatio, propter
iurgium filiorum Israel. 69. 381

Exh. 18.

Prouide de omni plebe viros sapientes,
& timentes Deum, in quibus sit veri
tas; & constitue ex eis quinquagena
rios. 532

Exh. 19.

Mense tertio, egressionis Israel de terra
Aegypti &c. 104

In die tertio descendit Dominus &c. 104

Estote parati in diem tertium. 104

Iam aduenerat tertius dies, & mane in
clarauerat, & ecce ceperunt audiri to
nitrua. 104

Descende & contestare populum, ne for
te velit transcendere terminos ad vi
dendum Dominum, & pereat ex eis
plurima multitudo. 667

Exh. 20.

Ego sum Dominus Deus tuus. 369

Visitans iniquitatem patrum in filios in
tertiā & quartā generationē. 305

Faciens misericordiam in millia his qui
diligunt me. 638

Non assumes nomen Domini Dei tui in
vanum 369

Memento ut diē sabbati sanctifices. 369

Sex diebus operaberis, & facies omnia
opera tua, septimo autem die sabba
tum domini Dei tui est. 285

Sex diebus fecit Deus Cælum, & terram,
& mare, & omnia quæ in eis sunt, &
requieuit die septimo. 284

Honora patrem tuū, & matrem tuā. 369

Exh. 21.

Si emeris seruum hebraum, sex annis ser
uiet tibi, in septimo egredietur liber
gratis. 285. 278. 311

Si bos corupeta seruum ancillamq; inua
serit, triginta siclos argenti domino
dabit. 482

Exh. 22.

Decimas & primitias tuas non tardabis
offerre. 332. 366

Exh. 23.

Sex annis seminabis terram tuam, & con
gregabis fruges eius. anno autem se
ptimo dimittes eam, & requiescere fa
cies. 285

Sex diebus operaberis. 285

Septima die cessabis. 285

Tribus vicibus per singulos annos mihi
festa celebrabis. 105

Septem diebus comedes azyma. 309

Ter in anno apparebit omne masculum
tuum coram Domino. 105

Primitias frugum terræ tuæ deferes in do
mum Domini. 332

Ecce ego mittam Angelum meum, qui
precedat te, & custodiat in via, & in
troducatur in locū quem praparaui tibi,
obserua eum, & audi vocem eius, est. n.
nomen meum in illo. 557

Exh. 24.

Ascende ad Dominum tu, et Aaron, Na
dab, & Abiu, & septuaginta senes ex
Israel. 551

Immolauerunt victimas pacificas Domi
no vitulos duodecim. 395

Habitauit gloria Domini super Sinai
tegens illum nube sex diebus. 278

Ingressus Moyses medium nebula ascen
dit in montem, & fuit ibi quadragin
ta diebus, & quadraginta noctibus
pag. 295. 504

Exh. 25.

Facies propitiatorium de auro mundissi
mo, duos cubitos & dimidium tenebit
longitudo eius. 8

Facies & lucernas septem, & pones eas
super candelabrum ut luceant. 137

Exh. 26.

Decē cortinas de bysso retorta facies. 370

Longitudo cortinae unius habebit viginti
octo cubitos. 473

Quin-

Vet. & Noui Test. loca.

- Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte.* 532
- Facies & saga cilicina undecim.* 377
- Facies & tabulas stantes tabernaculi &c. quarum viginti erunt in latere meridiano & reliqua.* 434
- Erunt simul tabula octo, bases earum argenteae sexdecim.* 414
- Facies & velum de hyacintho, & purpura, quod appendes ante quatuor columnas de lignis Sethim &c. intra quod pones Arcam testimonij, quo & Sanctuarium, & sanctuarij sanctuaria diuidentur.* 137
- Pones contra mensam candelabrum in latere Tabernaculi.* 138
- Exh. 27.
- Facies atrium Tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta, centum cubitos unum latus tenebit in longit. 578. 580*
- In latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum.* 580
- Columna viginti, & bases aeneae eiusdem numeri, & capita earum.* 434
- Exh. 28.
- Rationale iudicij quadrangulum erit mensuram palmi habebit tam in longitudine, quam in latitudine.* 459
- Exh. 29.
- Septē diebus consecrabis manus eorū.* 318
- Septem diebus expiabis altare.* 318.
- Exh. 30.
- Quando tuleris summā filiorum Israel iuxta numerum dabunt singuli pretiū pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recensiti.* 334
- Qui habetur in numero à triginta annis, & supra dabit pretium.* 334
- Exh. 31.
- Dedit Dominus Moysi in monte Sinai duas tabulas testimonij lapideas scriptas digito Dei.* 370
- Exh. 32.
- Fac nobis Deos.* 60
- Fecit ex eis vitulum conflatilem, dixeruntq; Hi sunt dy tui Israel.* 60
- Ceciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum.* 441. 666
- Exh. 33.
- Facies mea praecedet te.* 219
- Ostende mihi gloriam tuam. Respondit Dominus, Ego ostendam omne bonum tibi.* 188. 265
- Non poteris videre faciem meam, non. n. videbit me homo & viuet.* 188. 265
- Videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.* 188. 219. 220. 265
- Exh. 34.
- Excidit duas tabulas lapideas, quales antea fuerant.* 63
- Qui custodis misericordiam in millia.* 638
- Qui reddis iniquitatem patrum, filijs, ac nepotibus in tertiā & quartā prog.* 305
- Tribus temporibus anni apparebit omnis masculinum tuum in cōspectu Dei.* 105
- Fuit ibi cum Domino Moyses quadraginta dies, & 40. noctes, panem non comedit, & aquam non bibit.* 295
- Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam: sed operiebat, ille rursus faciē suā, si quando loquebatur ad eos.* 6
- Exh. 36.
- Vna cortinarum habebat in longitudine viginti octo cubitos.* 473
- Fecit saga undecim de pilis caprarū.* 377
- Fecitq; ansas quinquaginta iōra sagi.* 532
- Ex tabulis viginti ad plagā meridianam erant contra austrū cū 40. basibus* 434
- Fecit ex utraque parte per singulos angulos, ut octo essent, simul tabulae, & haberent bases argenteas sexdecim.* 414
- Fecit & tentorium in introitu tabernaculi, & columnas quinque.* 456
- Exh. 38.
- Fecit & atrium, in cuius australi plaga erant columna aeneae viginti, cum basibus suis, capita columnarum &c.* 434
- Exh. 39.
- Posuit in rationali gemmarum ordines quatuor &c. ipsiq; lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli p. noīa sing.* 395
- L E V I T. I.
- M** *Asculum immaculatum offeret.* 379.
- Leuit. 4.
- Cum intinxerit digitum in sanguinem, asperget eum septies coram Domino.* 318. 388.
- Leuit. 5.
- Anima qua ieiunaueris, & protuleris labijs*

Vet. & Noui Test. loca.

bys suis, ut vel male quid faceret, vel bene, et non fecerit, et id ipsum iuramento et sermone firmauerit, oblitaq; postea intellexerit delictum suum, agat poenitentiam pro peccato, & offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino. 75

Ipsam quod intulit damni, restituet, & quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti. 260

Leuit. 6.

Anima conuicta delicti reddet omnia, quae per fraudem voluit obtinere integra; & quintam insuper partem domino, cui damnum intulerat. 260

Leuit. 12.

Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae. 309. 506

Die octauo circumcidetur infantulus. 309 330. 506.

Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. 487 506. 656.

Si foeminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus. 309

Sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suae. 487. 565. 656

Leuit. 13.

Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color, sine pustula &c. 669

Recludet eum sacerdos septem diebus, & considerabit die septimo, & si quidem lepra ultra non creuerit, nec transierit in cute, rursus recludet eum septem diebus alijs. 319

Leuit. 15.

Si sanatus fuerit qui huiusmodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui. 318

Die octauo sumet duos turtures, aut duos pullos columbae. 564

Mulier quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. 318

Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus. 319

Mulier quae patitur multis diebus fluxum sanguinis, & reliqua. 669

Si steterit sanguis, & fluere cessauerit, numerabit septem dies purificationis suae. 319

Leuit. 16.

Mense septimo, decima die mensis affligetis animas vestras. 333

Leuit. 19.

Diliges amicum tuum sicut te ipsum. 42
Veste quae ex duobus texta est, non indueris. 79

Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino, quinto autem anno comeditis fructus. 260

Leuit. 21.

Ne contaminetur sacerdos in morte ciuium suorum nisi tantum in consanguineis &c. pag. 319

Virginem ducet uxorem: viduam autem, & repudiatam, & sordidam, atq; meretricem non accipiet. 95

Homo de semine tuo per forniculias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo, nec accedet ad ministerium si cecus fuerit, si claudus &c. 207

Leuit. 22.

Masculus immaculatus erit. 379

Leuit. 23.

Sex diebus facietis opus. 278. 379

Dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. 283. 285

Mense primo quartadecima die ad vespereum phase Domini est, & quintadecima die mensis huius solennitas azymorum Domini est. 410

Septem diebus azyma comedetis. 309

Die nono mensis septimi a vespere usq; ad vespere celebrabitis sabbata vestra. 333

Leuit. 24.

Accipies quoq; similam, & coques ex ea duodecim panes. 397

Leuit. 25.

Sex annis serues agrum tuum, et sex annis putabis vineam tuam. 278

Septimo anno sabbatum erit terra requietionis Domini. 311. 534

Numerabis tibi septem hebdomades annorum, id est septies septem, quae simul faciunt quadraginta nouem &c. sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus. 311. 534. 595

Leuit. 26.

Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem milia. 260. 579. 666

Addam

Vet. & Noui Test. loca.

Addam correctiones vestras septuplum propter peccata vestra. 3 4

Addam plagas vestras usque in septuplum. 314

Percutiam vos septies propter peccata vestra. 315

Corripiam vos septem plagis propter peccata vestra. 315

Leuit. 27.

Homo qui votum fecerit, si fuerit masculus, a vicesimo anno, usq; ad sexagesimum annum dabit quinquaginta siclos argenti; si mulier, triginta. 543.545

Ab uno mense usq; ad annum quintum pro masculino dabuntur quinq; sicli. 261

Addet super aestimationem quintam partem. 261

Dabit quintam partem aestimationis supra. 261

Omnes decima terra siue de pomis arborum, siue de frugibus Domini sunt, & illi sanctificantur. 332

Quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. 332

N V M. 1.

Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sina, in tabernaculo federis dicēs: Tollite summā uniuersae cōgregationis filiorum Israel per cognationes, & domos suas, & nomina singulorum quicquid sexus est masculini a vicesimo anno, & supra omnium virorum, fortium ex Israel. 431.675

Tribum Leui noli numerare, neque ponas summam eorum cū filiis Israel. 436

Num. 2.

Singuli per turmas, in signa, atq; vexilla, & domos cognationum suarum castrametabuntur filij Israel &c. 397

Num. 3.

Omnes Leuite quos numerauerūt Moyses, & Aaron iuxta praeceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno, & supra fuerunt vigintiduo milia. 436

Recensuit Moyses sicut praeceperat Dominus primogenitos filiorum Israel, & fuerunt mascululi per nomina sua, a mense uno, & supra vigintiduo milia ducenti septuaginta tres. 436

Num. 4.

Tolle summam filiorum Caath de medio Leuitarū per domos, & familias suas a tricesimo anno & supra, usq; ad quinquagesimum annum. 476.479

Num. 6.

Omni tempore separationis suae nouacula non transibit per caput eius, usq; ad completum diem quo Domino consecratur, sanctus erit crescente caesaria capitis sui. 600

In octaua die offeret duos turtures, vel duos pullos columbae. 564

Num. 7.

Fuerunt in ea acetabulum argenteum pondi centum triginta siclorum. 479

Phiala argentea habens septuaginta siclos. 547

Num. 8.

Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. 288

Tolle Leuitas ex medio filiorum Israel, & radant omnes pilos carnis suae. 600

Hac est lex Leuitarum a viginti quinque annis, & supra ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. 476.451

Cum quinquagesimum annum atatis impleuerint, seruire cessabunt. 533

Num. 9.

Faciant filij Israel phase in tempore suo quartadecima die mensis huius ad vesperam. 402. & seq.

Num. 11.

Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis. &c. 400

Congregam mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint. 551.574

Num. 12.

Exclusa est Maria extra castra septem diebus. 319

Num. 13.

Mitte vires qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus. 395.508

Vocauit Osee filium Nun Josue. 230.

Reuersi exploratores terra post quadraginta dies. 508.420

Num. 14.

Dominus patiens & multa misericordia, auferens

Vet. & Noui Test. loca.

auferens iniquitatē & scelera; qui vi-
sitās peccata patrum in filios in tertiam
& quartam generationem. 305

Tentauerunt me iam per decem vices.
pag. 374

Filij vestri erunt vagi in deserto annis
quadraginta iuxta numerum quadra-
ginta dierum, quibus considerastis ter-
ram. 420

Annus pro die imputabitur. 420

Quadraginta annis recipietis iniquitates
vestras. 503

Num. 16.

Fuerunt qui percussi sunt quatuordecim
milia hominum. 405

Num. 19.

Qui tetigerit cadauer hominis, & propter
hoc septem diebus fuerit immundus.
pag. 319

Ista est lex hominis, qui moritur in ta-
bernaculo, omnes qui ingrediuntur
tentorium illius, & vniuersa vasa,
quæ ibi sunt, polluta erunt septem die-
bus. 319

Num. 20.

Cum eleuasset Moyses manum percutiens
virga bis filicem, egressæ sunt aquæ &c.
pag. 69. 78

Gradiemur via publica nec ad dextram,
nec ad sinistram declinantes. 470

Omnis multitudo videns occubuisse Aa-
ron, flevit super eo triginta diebus.
pag. 482

Num. 21.

Percussus est Seon rex Amorraorum in
ore gladij. 88

Occurrit eis Og rex Basan cum omni po-
pulo suo, percusserunt igitur & hunc cum
filijs suis, vniuersumque populum eius.
pag. 88. 338.

Num. 22.

Cur percutis me etiam iam tertio? 105

Cur tertio verberas asinam tuam? 105

Num. 23.

Ecce populus ut leena consurget, & quasi
leo erigetur, non accubabit, donec de-
noctet prædam. 107

Num. 24.

Ad maledicendum inimicis meis vocaui
te, quibus e contrario tertio benedi-
xisti. 105

Num. 25.

Occisi sunt vigintiquatuor milia homi-
num. 441. 448

Num. 26.

Numerate omnem summam filiorum Is-
rael a viginti annis & supra per domos
& cognationes suas cunctos qui possunt
ad bella procedere. 431

Num. 27.

Nomina filiarum Salphaad sunt, Mala,
& Noa, & Egla, & Melcha, & Zer-
sa. 454

Num. 29.

Dccima dies mensis huius septimi erit vo-
bis sancta atque venerabilis. 375

Quintadecima die mensis septimi, quæ vo-
bis sancta erit, atque venerabilis, omne
opus seruile non facietis in ea, sed cele-
brabitis solennitatem Domino septem
diebus. 410

Offeretis holocaustum in odorem suauissi-
mum vitulos de armento tredecim &
reliqua. 559

Num. 31.

Cum pugnassent contra Madianitas at-
que vicissent, omnes mares occiderunt
& reges eorum Eui, & Sur, & Recem
& Hur, & Rebe, quinque principes
gentis. 455

Manete extra castra septem diebus.
pag. 318. 319

Separabis partem Domino ab his qui pu-
gnauerunt & fuerunt in bello unam a-
nimam de quingentis. 620

Ex media parte filiorum Israel accipies
quingagesimum caput hominum & bouum
&c. et dabis ea Leuitis, qui excubant in
custodijs tabernaculi Domini. 533. 620

Num. 33.

Hæ sunt mansiones filiorum qui egressi
sunt de Aegypto per turmas suas in ma-
nu Moysis. 512

Num. 35.

Præcipe filijs Israel ut dent Leuitis de
possessionibus suis vrbes ad habitan-
dum & suburbana earum per circui-
tum ut ipsi in oppidis maneant, & su-
burbana sint pecoribus ac iumentis,
quæ a muris ciuitatum forinsecus per
circuitum mille passuum spatio ien-
duntur. 640

**

DEV-

Vet. & Noui Test. loca.

DEUTER. 1.

Hæc sunt verba quæ loquutus est Moyses ad omnem Israhel trans Iordanem &c. undecim diebus. 88.381

Deuter. 2.

Circumuiimus montem Seyr longo tempore. 424

Tempus quo ambulauimus de Cades Barne usq; ad transitum Zareth, triginta & octo annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio &c. 424

Deut. 3.

Egressus est Ogr rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum, Dixitq; Dominus, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua, faciesq; ei sicut fecisti Seon regi Amorraorum. 88

Non fuit oppidum, quod nos effugeret, sexaginta urbes vastantes omnem regionem Argob regni Ogin Basan. 545

Lectus Ogr regis Basan ferreus monstratur nouē cubitos habens longitudinis 338

Deuter. 4. (240 539)

Dominus Deus tuus ignis consumens est.

Deuter. 5.

Ego sum Deus emulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam, & quartam generationem his qui oderunt me. 305

Et faciens misericordiam in multa milia diligentibus me. 638

Non declinabitis neq. ad dexteram, neq. ad sinistram, sed per viam quam præcepit vobis Dominus. 470.668

Deuter. 6.

Audi Israhel Dominus Deus vester Deus vnus est. 17

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. 369

Deuter. 7.

Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terrā quam possessurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Hethæum &c. septem Gētes multo maioris numeri, quam tu es. 670

Deus est custodiens pactum, & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta eius, in mille generationes. 638

Deuter 8.

Recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertū, ut affligeret te. 503
Misertus est tui Deus, ne diceres in corde tuo, fortitudo mea, et robur manus mee, hæc mihi omnia presterunt, sed recordaberis domini Dei tui. 20

Deuter. 10

In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum. 557

Deut. 15.

Septimo anno facies remissionem. &c. 534
Oserua diem sabbati, ut sanctifices eum, sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimus dies sabbati. &c. 278.283.285.

Deuter. 16.

Septem diebus comedas absq. fermento afflictionis panem. 314

Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini Dei tui, in loco quem elegerit in solennitate azymorum. & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate tabernaculorum. 105

Deuter. 21.

Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos &c. captiuosq; duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, & reliqua. 484 485

Deuter. 22.

Non indueris vestimento, quod ex lana li noque contextum est. 79

Deuter. 23.

Non ingreditur mamæer, hoc est de scortonatus, in ecclesiam Domini usq. ad decimam generationem. 375

Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Dei. 305

Deut. 25.

Pro mensura peccati, erit & plagarū modus, ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant. 508

Deuter. 27.

Hi stabunt ad benedicendum Domino super monte, & reliqua. 480

E regione isti stabunt ad maledicendum. &c. 480

Si

Vet. & Noui Test. loca.

Deut. 28.

Si audieris vocem domini Dei tui, veniet
super te oēs benedictiones ista. &c. 480

Deuter. 32.

Constituit terminos populorum iuxta nu-
merum filiorum Israel. 659

Ignis succensus est in furore meo, & arde-
bit usq; ad inferni nouissima. 74

Foris vastabit eos gladius, et intus pauor,
iuuenem simul, ac virginem. 313

Deut. 34.

Moyse centum & viginti annorum erat,
quando mortuus est. 585. 586 656

Fleueruntq; eum filij Israel in campestri-
bus Moab triginta diebus, & comple-
ti sunt dies planctus lugentium Moy-
sen. 482. 483

IOS. 1.

Preparate vobis cibaria, quoniam post
diem tertiam transibitis Iordanem. 105

Rubennitis quoq; & Gadditis, et dimidia
tribui Manasse ait: Mementote, &c.
pag. 375

Ios. 2.

Patrem tuū ac matrem, fratresq; & om-
nem cognationem tuam congregabis in
domum tuam; qui ostium domus tua e-
gressus fuerit, reus sibi erit. 46

Ios. 3.

Venerunt ad Iordanem Josue, & omnes
filij Israel, & morati sunt ibi per tres
dies. 105

Ios. 4.

Alios duodecim lapides posuit Josue in me-
dio Iordanis alueo. 397

Duodecim lapides quos de Iordanis alueo
sumserant, posuit Josue in Galgalis 397

Ios. 6.

Tulerunt sacerdotes arcam Domini, &
septem ex eis septem buccinas &c. cir-
cumieruntq; ciuitatem secundo die se-
mel, & reuersi sunt in castra, & sic fe-
cerunt sex diebus. 279

Ios. 7.

Vere ego peccaui domino Deo Israel, vidi
enim inter spolia pallium coccineum
valde bonum, & ducentos siclos argen-
ti, & concupiscens abstuli. 598

Ios. 10.

Misit Adonisedech rex Hierusalē ad O-
ham regem Hebron, & ad Pharam re-

gē &c. dicens: Ad me ascendite, & fer-
te presidium, ut expugnemus Gabaon,
quare transfugerit ad Josue, & ad filios
Israel. congregati igitur ascenderunt
quinque Reges. 455

Ios. 17.

Ceciderūt funiculi Manasse decem. 375

IV DIC. 1.

Septuaginta reges amputatis manuum, &
pedū summitatibus, colligebant sub men-
sa mea ciborum reliquias. 550

Iudic. 3.

Seruierunt filij Israel Eglon regi Moab
decem & octo annis, & postea clamaue-
runt ad Dominū, qui suscitauit eis Sal-
uatorem vocabulo Aioth, qui utraque
manu pro dextra utebatur. 422. 423

Humiliatus est Moab in die illo sub ma-
nu Israel, & quieuit terra octoginta
annis a praelijs. 564

Samgar filius Anath percussit de Philis-
thyin sexcentos viros vomere. 621

Iudic. 4.

Sisara nongentos habebat falcatos currus.
Per viginti annos vehementer oppresserat
eos. 428

Iudic. 6.

Fecerunt filij Israel malum in conspectu
Domini, qui tradidit illos in manu
Madian septem annis. 317

Instar locustarum vniuersa complebant,
innumera multitudo hominum, & ca-
melorum. 672

Dixit Gedeon ad Dominum: si saluum
facis per manū meam populum Israel,
sicut locutus es, ponam hoc vellus lanae
in area, si ros in solo vellere fuerit, &
in omni terra siccitas, sciam quod per
manū meam liberabis Israel. factumq;
est ita. Dixitq; rursus ad Dominū: Ne
irascatur furor tuus contra me, si ad-
huc semel tentauero signum quarens
in vellere. Oro ut solum vellus siccum
sit, & omnis terra rore madens. Fecit-
que Dominus nocte illa ut postulauerat.
pag. 70. 604

Iudic. 7.

Qui manu & lingua lambuerint aquas, si-
cut solent canes lambere, separabis eos
seorsum: qui autem curuatis genibus
biberint, in altera parte erunt. fuis
itaque

Vet. & Noui Test. loca.

- itaq. numerus eorū, qui manu ad os proijciēte aquas lambuerant, trecēti viri.* 604
Cameli autē innumerabiles erāt sicut arena quaiacet in littore maris. 672
Iudic. 8.
- Habuit Hierobaal septuaginta filios, qui egressi sunt de femore eius.* 550
Iudic. 9.
- Dederunt illi septuaginta pondo argenti.* 550
Occidit fratres suos filios Hierobaal septuaginta viros super unum lapidē. 550
Iudic. 10.
- Iair Galaadites indicauit 7srael per viginti duos annos, habens triginta filios sedētes supra triginta pullos asinarū, et principes triginta ciuitatum.* 479
Iudic. 11.
- Dimitte me ut duobus mēsis circumeā mōtes, & plangā virginitatē meam.* 75
Expletis duobus mensibus reuersa est ad patrem suum. 75
Iudic. 12.
- Ceciderūt in illo tempore de Effraim quadraginta duo millia.* 515. 666
Sepultus in ciuitate sua Galaad. 60
Iudicauit Israel Abessan de Bethleem, qui habuit triginta filios, & totidem filias, quas emittens foras maritis dedit, & eiusdē numeri filijs suis accepit uxores introducens in domum suam. 480
Abdon filius Hellel Pharathonites habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes ascendentes supra septuaginta pullos asinarum. 551
Iudic. 13.
- Fily Israel fecerunt malū in cōspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annis.* 509
Cur queris nomen meum quod est mirabile. 235
Iudic. 15.
- Perrexerunt Sanson & cepit trecentas vulpes, caudasq; earum iunxit ad caudas, & facies ligauit in medio, quas igne succendens dimisit.* 603
Ligauerunt Sansonem duobus nouis funibus. 74
Iudic. 16.
- Vocauit Dalila tonsorem, & rasit septem crines eius, & cepit abigere eum, & a se repellere, statim enim fortitudo a eo discessit.* 288
Iudic. 20.
- Decem viri eligantur e centum, ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem milibus.* 375
Cetera ad hoc caput spectantia habentur. 107
I. REG. 1.
- Fuit vir vnus.* 16
Nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filij. 374
I. Reg. 2.
- Donec sterilis peperit plurimos.* 306
Et quamultos habebat filios infirmata est. 306. 668
I. Reg. 3.
- Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat arca Dei, & vocauit Dominus Samuel, & reliqua.* 81. 105
I. Reg. 4.
- Casa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum.* 649
Erat Heli nonaginta octo annorum, & oculi eius caligauerant, & videre non poterat. 570. in Appen.
Heli iudicauit Israel quadraginta annis. 510
I. Reg. 6.
- Fuit arca Domini in regione Philistinorum septem mensibus.* 309
Iuxta numerum prouinciarum Philistinorum quinque anos facietis. 454
Percussit Dominus de viris Bethsamitibus, eo quod vidissent arcam Domini, & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta milia plebis. 666
I. Reg. 9.
- Assumens Samuel Saulem, & puerum eius introduxit eos in triclinium, et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant inuitati. erant enim quasi triginta viri.* 479
I. Reg. 11.
- Fuerunt Israel trecenta millia virorum, autem Iuda triginta milia.* 662
I. Reg. 13.
- Filius vnus anni erat Saul cum regnare cepisset.* 59
Elegit sibi Saul tria milia de Israel. 76. 647
Congregati sunt ad praliandum contra Israel

Vet. & Noui Testa. loca.

Israel triginta millia currum, & sex milia equitum. 76

Receusit Saul populum, qui inuenti fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. 621

1. Reg. 14.

Erat populus cum Saul quasi sexcentorum virorum. 621

Facta est plaga prima qua percussit Ionthas, & armiger eius quasi viginti virorum. 429

Erant cum Saul quasi decem milia virorum. 658

Saul confirmato regno, super Israel pugnat per circuitum aduersus omnes inimicos eius, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & Reges Saba, & Philisteos. 455

1. Reg. 16.

Erat David rufus, & pulcher aspectu, decorusq; facie. 204

Ecce vidi filium Isai Bethleemitem scientem psallere &c. virum pulchrum, & Dominus est cum eo. 204

1. Reg. 17.

Lorica hamata induebatur Goliath, porro pondus lorice eius quinq; milia siclorum aris erat. 649

Procedebat Philisteus mare, & vespere, & stabat quadraginta diebus. 502

Accipe fratribus tuis ephi pollenta, & decem panes istos, & decem formellas casei. 376

Tulit David baculum suum, quem semper habebat in manibus. 502

Elegit sibi quinq; limpidissimos lapides de torrente. 260

Erat adolescens rufus, & pulcher aspectu. 204

Misit manum suam in peram, tulitque unum lapidem, & fundaiecit, & circunducens percussit eum in fronte. 204

1. Reg. 18.

Percussit David ex Philistym ducentos viros, et attulit eorum prepucia. 597. 598

1. Reg. 19.

Tulit Michol statuam, & posuit eam super lectum. 604

1. Reg. 20.

Surrexit David de loco qui vergebat ad Austrum, & cadens pronus in terram adorauit tertio. 105

1. Reg. 22.

Conuenerunt ad David omnes qui erant in angustia constituti & oppressi a alieno, & amaro animo, & factus est eorum princeps, fueruntq; cum eo quasi quadringenti viri. 616

1. Reg. 24.

Assumens Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel &c. 647

1. Reg. 25.

Cum audisset David in deserto, quod tenderet Nabal gregem suum, misit decem iuuenes. 379

Festinauit Abigaib, & tulit ducentos panes, et duos vires vini, & ducentas masas caricarum, & imposuit super asinos & reliqua. 596

1. Reg. 30.

Due uxores David captiua ducta fuerant Achinoen Iezraelites, & Abigail. 77

2. Reg. 3.

Joab & Abisai frater eius interfecerunt 528

2. Reg. 4.

Duo autem viri principes latronum erant filio Saul. 75

Cum festinaret ut fugeret, cecidit, & claudus effectus est, habuitque vocabulum Miphiboseth. 207

2. Reg. 5.

Filius triginta annorum erat David cum regnare cepisset, & quadraginta annis regnauit. 476. 548

In Hierusalem regnauit triginta trib. annis super omnem Israel & Iudam. 487

Non ingredieris huc, nisi abstuleris cacos & claudos &c. cacus & claudus non intrabunt in templum. 210

2. Reg. 6.

Cogregauit rursus David omnes electos ex Israel triginta milia. 661

2. Reg. 12.

Accidit die septimo ut moreretur infans. 319

2. Reg. 14.

Absalon quando tondebat capillum, semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum casares, ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis. 598

2. Reg. 15.

Cum Absalon ierunt ducenti viri de Hierusalem vocati. 597

Vet. & Noui Test. loca.

- Dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum.* 376
2. Reg. 18.
- Accidit ut occurreret Absalon seruis David sedens mulo. Cumq; ingressus fuisset mulis subter condensam quercū, & magnam, adhaesit caput eius quercui, & illo suspensio inter calum, et terram, mulus cui insederat pertransiuit.* 198
2. Reg. 18.
- Fili mi Absalon &c.* 104
2. Reg. 19.
- Rex operuit caput suum, & clamabat voce magna, fili mi Absalon &c.* 104
- Festinauit Semei, &c. & descendit cum viris. Iuda in occursum regis David, &c. & viginti serui erant cum eo.* 428
pag.
- Decem partibus maior ego sum apud regem.* 376
2. Reg. 21.
- Dentur nobis septem viri de filiis eius, crucifigamus eos Domino.* 313
2. Reg. 23.
- David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerimus ligni vermiculus.* 445
- Octingentos interfecit impetu uno.* 565. 636
pag.
2. Reg. 24.
- Addidit furor Domini irasci contra Israel, commouitq; David in eis dicentem ad Ioab. Vade numera Israel, & Iudam.* 317
- Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc est, iterumq; centuplicet.* 573
- Lustrata vniuersa terra affuerunt post nouem menses, & viginti dies in Hierusalem.* 334 430
- Inuenta sunt de Israel octingenta milia.* 636
pag.
- Trium tibi datur optio &c.* 317
- Tribus mensibus fugies aduersarios tuos.* 570
pag.
- Melius est ut incidam in manus Domini.* 317
pag.
- Mortui sunt ex populo a Chan usq; Bersabee septuaginta milia virorum.* 317. 666
pag.
3. Reg. 2.
- Dies quibus regnauit David super Israel quadraginta anni sunt.* 476. 548
- In Hierusalem triginta tribus annis regnauit.* 487
3. Reg. 3.
- Venerunt duae mulieres meretrices ad Regem.* 75
3. Reg. 4.
- Erat cibus Salomonis per dies singulos triginta cori simila, & sexaginta cori farina.* 545
- Locutus est Salomon tria milia parabolas.* 648
- Fuerunt carmina eius quinq; milia.* 649
3. Reg. 5.
- Præcipe ut pracidant mihi serui tui cedros de Libano.* 460
- Elegit rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indictio triginta milia virorum.* 662
- Fuerunt Salomoni septuaginta milia eorum, qui onera portabant, & octoginta milia latomorum.* 410. 551
- Absque prepositis, qui præerant singulis operibus numero trium milium.* 648
pag.
- Præcepit Rex ut tollerent lapides grandes in fundamentum templi, & quadrarent eos.* 460
3. Reg. 6.
- Domus quem edificabat rex Salomon Domino habebat sexaginta cubitos in longitudine.* 545
- Triginta cubitos in altitudine.* 478
- Porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi.* 431
- Quadraginta cubitorum erat ipsum templum præ foribus oraculi.* 503
3. Reg. 7.
- Aedificauit domum salus Libani cētum cubitorum longitudinis.* 580
- Quinquaginta cubitorum latitudinis.* 531
- Triginta cubitorum altitudinis.* 478
- Linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramq;.* 398
- Fecit quoq; mare fusile &c. retiacula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum.* 478
- Duo ordines sculturarum histriatarum erant*

Vet. & Noui Testa. loca.

erant fusiles, & stabant super duodecim boues, e quibus tres respiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem. 396

Duo miliabathos capiebat, & tria milia metretas. 478

Constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram. 259

Mare posuit ad dexteram partem templum contra orientem. 576

Mesit Hyram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri. 586

3. Reg. 10.

Regina Saba dedit Regi centum viginti talenta auri. 586

Erat pondus auri quod offerebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri. 627

3. Reg. 12.

Dereliquit Roboam consilium senū quod dederāt ei, et adhibuit adolēscētes &c. pag. 475

Recessit Israel a domo David usque in presentem diem. 475

Constituerunt cum Regem super omnem Israel, nec sequutus est quispiam domum David, præter tribum Juda solum. 67. 475

Fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Hierusalem, ecce dii tui. 67

Ascendens altare similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. 60

3. Reg. 17.

Expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus &c. 105

3. Reg. 18

Usquequo claudicatis in duas partes, si Dominus est, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. 80

Propheta lucorum quadringenti viri sunt. 615

Implete quattuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum &c. etiam tertio id ipsum facite. 105. 106

3. Reg. 19.

Ambulauit Helias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadragin-

ta noctibus usque ad montē Dei. 295. 504

Zelo zelatus sum pro Domino &c. Derelinquā mihi in Israel septem milia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal. 657

3. Reg. 21.

Adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos sedere contra Naboth. At illi scilicet ut viri diabolici dixerunt contra eum testimonium. 74

3. Reg. 22.

Congregauit rex Israel prophetas quadringentos circiter viros &c. 615

Egressus est spiritus & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum, cui locutus est Dominus, In quo? & ille ait, Egrediar & ero spiritus mēdax in ore omnium prophetarum eius. 339

4. REG. I.

Descendit ignis de celo, & deuorauit quinquagenarium, & quinquaginta qui erant cum eo. Rursumque misit & reliquos usque; Descendite cum eo. 532

4. Reg. 2.

Dixit Heliseus. Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus. 74. 75

Ascendit Helias per turbinem in calum. pag. 171

Apprehendit Heliseus vestimenta sua, & scidit illa in duas partes. 74

Ascendit Heliseus in Bethel, cumque ascenderet per viam pueri parui egressi sunt de ciuitate, et illudebant ei dicentes; Ascende calue, ascende calue. 64. 516

Maledixit eis in nomine Domini, egressique sunt duo ursi de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros pag. 64. 516

4. Reg. 4.

Oscitauit puer septies, aperuitque oculos. 287

4. Reg. 5.

Vade et lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. 319

4. Reg. 6.

Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argenteis. 564

4. Reg. 8.

Vocauit Dominus famem, & veniet super terram septem annis. 317

**

4

Erant

Vet. & Noui Test. loca.

4. Reg. 10. Erant Achab septuaginta filij in Samaria. 551	terra. 76.555
4. Reg. 14. Interrupit murum Hierusalem a porta effraim usq; ad portam anguli quadringentis cubitis. 615	1. Paral. 12. Nouissimus centum militibus praeerat. pag. 580 Et maximus mille. 641
4. Reg. 17. Anno nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam, & transtulit Israel in Assyrios. 334 Fecerunt sibi Israelitae conflatiles duos vitulos. 67	1. Paral. 21. Consurrexit Satan contra Israel, & incitauit Dauid ut numeraret Israel, & reliqua. 317.570 Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt. 573
4. Reg. 18. Nono anno Osee regis Israel capta est Samaria. 334 Anno quartodecimo regis Ezechiae ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas ciuitates Iudae munitas & cepit eas. 405	1. Paral. 25. Huius capitis expositio habetur. 444 1. Paral. 29. Septem milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. pag. 657 Dauid filius Isai regnavit super uniuersum Israel, & dies quibus regnavit super Israel fuerunt quadraginta anni. pag. 476.548 In Hebron regnavit septem annis, & in Hierusalem annis triginta tribus. pag. 487
4. Reg. 19. In nocte illa venit angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque milia. 666	2. PARAL. 1. Ascendit Salomon ad altare aeneum coram tabernaculo foederis Domini, & obtulit in eo mille hostias. 640
4. Reg. 20. Addam diebus tuis quindecim annos. pag. 409 Facile est umbram crescere decem lineis nec hoc volo ut fiat, sed ut reuertatur retrorsum decem gradibus. 376	2. Paral. 3. Altitudo domus centum viginti cubitorum erat. 586
4. Reg. 25. Factum est anno nono regni eius mense decimo, decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius in Hierusalem, & circumdederunt eam, &c. 333 Clausa est ciuitas atq; vallata, usque ad undecimum annum regis Sedechiae nona die mensis. 334.382 Mense quinto septima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus seruus regis Babylonis in Hierusalem, & succendit domum Domini, etc. pag. 424	2. Paral. 4. Capiebat tria millia metretas. 478 2. Paral. 9. Dedit Regi centum viginti talenta auri. pag. 627 Erat autem pondus, quod afferebatur Salomoni per singulos annos sexcenta sexaginta sex talenta auri. 627 Fecit Rex alios duodecim leunculos stantes super sex gradus. 396 2. Paral. 29. Expiauerunt templum diebus octo. 564 2. ESDR. 3. Statuerunt valuas eius, et seras, & vetos, & mille cubitos in muro. 640 4. ESDR. 5. Ieiunia septem diebus. 314 4. ESDR. 14. Duodecim partibus diuisum est seculum, &c. 398
1. PARAL. 1. Adam, Seth, Enos, Caynam, Malalehel, Jared, Enoch, Matusalem, Lamech, Nohe, 364 Heber rati sunt duo filij, nomen vni Phalech, quia in diebus eius diuisa est	Priora

Vet. & Noui Test. loca.

Priora quæ scripsisti, in palam pone, et legant digni, & indigni; nouissimi nos autem septuaginta conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo.
pag. 552

Tob 4.

Premium bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosina ab omni peccato, & morte liberat. 504

TOBIAS 9.

Dicatur benedictio super uxorem, & videatis filios vestros, & filiorum vestrorum usq; in tertiam, & quartam generationem. 305

Tob 12.

Bona est oratio cum ieiunio & eleemosina. pag. 504

IUDITH. I.

Turres ciuitatis posuit in altitudine cubitorum centum. 578

Iudith. 2.

Omniem expeditionem suam fecit praeire in multitudine innumerabilium camelorum. 672

Iudith. 5.

Cum operuisset omnem terram fames, descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos &c. 615

Dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos sequeretur. 672

Iudith. 7.

Aequo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino misericordiam: si aut transactis quinque diebus non venerit adiutorium, trademus urbem. 575

Iudith 8

Quod est hoc verbū in quo consensit Ozias ut tradat ciuitatem Assyrijs, si intra quinque dies non venerit nobis adiutorium? 456

Iudith. 9.

Tu fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum est quod ipse voluisti. pag. 25

Iudith. 16.

Luxit eam omnis populus diebus septem. pag. 320

HESTER. 2.

Bagathan, & Thares duo eunuchi Regis, qui ianitores erant, voluerunt in-

surgere in Regem, & occidere eum. 75
Hester. 9.

Duodecimi mensis, quem Adar vocari diximus, tertiadecima die quādo cunctis Iudæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice superiores Iudæi esse ceperunt, & se de aduersarijs vindicare. pag. 398

Hester. 10

Duo dracones ego sum & Aman. 75
IOB I.

Fuit possessio Iob septem milia ouium. pag. 657

Et tria milia camelorum. 648

Quingenta iuga bou, & quingenta asina. pag. 619

Iob 3.

Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. 672

Iob 5.

In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. pag. 278. 284

Iob 9.

Si voluerit contendere cū eo, non poterit ei respondere, unum pro mille. 639

Qui facit Arcturum. 307

Iob 13.

A facie tua non abscondar. 75

Iob 19.

En decies confunditis me. 374

Iob 21.

Post se omnem hominem trahet, & ante se innumerabiles. 672

Iob 25.

Nunquid est numerus militum eius? pagina. 659. 673

Ecce Luna etiam non splendet, & stelle non sunt munda in conspectu eius. pag. 196

Iob 33.

Hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut reuocet animas eorum a corruptione. 106

Iob 34.

Conteres multos & innumerabiles. 672

Iob 39.

Contemnit Onager multitudinem ciuitatis. 667

Behemot

Vet. & Noui Test. loca.

Iob 40.		sunt.	79
Behemot quem feci tecum.	27	Eloquia Domini eloquia casta, argentum	
Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus		igne examinatum probatum terra pur	
illius in umbilico ventris.	56	gatum septuplum.	310
Iob 42.		In circuitu impij ambulant.	632
Facti sunt Iob quatuordecim milia ouium.		Psal. 13.	
pag.	406	Dixit insipiens in corde suo, non est	
Et sex milia camelorum.	622	Deus, &c.	400
Vixit Iob post flagella centum quadra-		Psal. 15.	
ginta annis.	405	Conserua me Domine &c.	19
PSAL. I.		Multiplicatae sunt infirmitates eorum.	668
De titulo & ordine Psal.	65	Nec memor ero nominum eorum pro la-	
Psal. 2.		bia mea.	673
Quare fremuerunt gentes, & populi me-		Psal. 16.	
ditauit sunt inania.	65	De absconditis tuis adimpletus est ven-	
Astiterunt reges terra, & principes con-		ter eorum.	338
uenerunt in unum aduersus Dominum		Ego autem in iustitia apparebo in conspe-	
pag.	61. 65	ctu tuo, satiabor cum apparuerit glo-	
De titulo & ordine secundi Psal.	65	ria tua.	503
Psal. 3.		Psal. 17.	
De tertio Psalmo plura habes.	65. 66	De titulo Psalms decimi septimi.	593
Psal. 4.		Posuit tenebras latibulum suum.	188
Filij hominum usquequo graui corde, vt		Psal. 18.	
quid diligitis vanitatem & queritis		Presentis Psalms expositio habetur	423
mendatum.	59. 482	In omnem terram exiuit sonus eorum, &c.	
Signatum est super nos lumen vultus tui		pag.	649
Domine.	238	In sole posuit tabernaculum suum.	121
Psal. 5.		Exultauit vt Gigas, &c.	626
Virum sanguinum & dolosum abomina-		Nec est qui se abscondat a calore eius.	
bitur Dominus.	60	pag.	134
Psal. 6.		Lez Domini immaculata conuertens ani-	
Domine ne in furore tuo arguas me.	327	mas.	60
De sexto Psalmo.	280	Delicta quis intelligit? ab occultis meis	
Psal. 7.		munda me, & ab alienis parce seruo	
In eo parauit vasa mortis.	339.	tuo.	77
De hoc Psal.	285	Psal. 20.	
Psal. 8.		De hoc psalmo.	432
Domine Dominus noster.	327	Psal. 21.	
Ex ore infantium & lactentium perfecisti		De ordine psalms vigesimi primi	435
laudem.	477	Salua me ex ore leonis.	604
Psal. 9.		Qui requirunt eum, viuunt corda eorum	
Increpui stultas, & perijt impius.	337	in seculum.	166
Iudicabit orbem terra in aequitate, &c.		Psal. 22.	
pag.	337	De ordine psalms vigesimi secundi	440
Cuius maledictione os plenum est & ama-		Psal. 24.	
ritudine.	337	De loco psalms vigesimi quarti.	447
Psal. 11.		Psal. 26.	
Saluum me fac Domine &c.	378	Unam petij a Domino, hanc requiram,	
Diminutae sunt veritates a filiis homi-		ut inhabitem in domo Domini.	59
num.	60	Ne tradideris me in animas tribulan-	
Labia dolosa in corde, & corde locuti		tium me, quoniam insurrexerunt in	
		me	

Vet. & Noui Test. loca.

<i>me testes iniqui.</i>	61	<i>Miserere mei Deus.</i>	590
Pfal. 28.		<i>In iniquitatibus conceptus sum. in Apen.</i>	
<i>Huius psalmi titulus.</i>	473	<i>In peccatis concepit me mater mea.</i>	55
<i>Adorate Dominum in atrio sancto eius.</i>	473	<i>Ne proicias me a facie tua.</i>	75
Pfal. 28.		<i>Libera me de sanguinibus.</i>	60
<i>Dominus diluuium inhabitare facit.</i>	622	Pfal. 51.	
Pfal. 30.		<i>De titulo & ordine psalmi quinquagesimi primi.</i>	66
<i>In te Domine speravi non confundar in eternum.</i>	485	<i>Vespere mane & meridie narrabo opera Domini.</i>	124
Pfal. 31.		Pfal. 54.	
<i>Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.</i>	36	<i>Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos.</i>	60. 154
Pfal. 32.		<i>De titulo huius psal.</i>	66
<i>In psalterio decem chordarum psallite illi.</i>	371	Pfal. 55.	
<i>Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorum.</i>	25. 233	<i>Multi debellantes aduersum me.</i>	669
<i>Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt.</i>	25	Pfal. 57.	
<i>Gigas non saluabitur in multitudine uirtutis sue.</i>	667	<i>Exurge psalterium & cithara.</i>	299
Pfal. 33.		Pfal. 60.	
<i>Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.</i>	310	<i>De hoc psalmo habes.</i>	544
<i>Gustate & uidete quoniam suavis est Dominus.</i>	123. 261	Pfal. 64.	
Pfal. 34.		<i>Te decet hymnus Deus in Sion.</i>	188
<i>De hoc psalmo.</i>	489	Pfal. 67.	
<i>Ego autem cum mihi molesti essent inducbar cilicio.</i>	377	<i>Deus qui inhabitare facit unius moris in domo.</i>	47
Pfal. 35.		<i>Currus Dei decem millibus multiplex millia letantium.</i>	658
<i>Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas.</i>	669	Pfal. 68.	
Pfal. 38.		<i>Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderint me.</i>	668
<i>Notum fac mihi Domine finem meum.</i>	632	<i>Ne auertas faciem tuam a puero tuo.</i>	75
Pfal. 39.		Pfal. 71.	
<i>Multiplicati sunt super numerum.</i>	674	<i>Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram.</i>	604
<i>Circumderunt me mala quorum non est numerus.</i>	672	<i>Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis donec auferatur Luna.</i>	403
Pfal. 40.		Pfal. 78.	
<i>Beatus vir qui intelligit super egenum, & pauperem, &c.</i>	504	<i>Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum.</i>	317
<i>Numquid qui dormit, non adiciet, ut resurgat.</i>	93	Pfal. 80.	
Pfal. 44.		<i>De octogesimi psalmi titulo.</i>	562
<i>Speciosus forma praefilijs hominum.</i>	204	Pfal. 82.	
<i>Constitues eos principes super omnem terram.</i>	397	<i>Idumei Ismaelite &c.</i>	381
Pfal. 50.		Pfal. 83.	
<i>De ordine psalmi quinquagesimi.</i>	66.	<i>De titulo huius psal.</i>	562
532. 589		<i>Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum uiuum.</i>	406
		<i>Ascensionem in corde suo disposuit &c.</i>	409
		<i>Melior est dies una in atrijs tuis super milia.</i>	59. 536. 588
		Fun-	

Vet. & Noui Test. loca.

Pfal. 86.	Venit locusta & bruchus cuius non erat nu-	
Fundamenta eius in montibus sanctis. 397	merus. 612	
Pfal. 88.	Pfal. 105.	
Aquilonem & mare tu creasti. 125	Mutauerunt gloriam suam in similitudi-	
Visitabo in virga iniquitates eorum, & in	nem vituli. 666	
verberibus peccata eorum; misericor-	Pfal. 106.	
diam autem meam non dispergam	De regionibus congregauit eos a Solis or-	
ab eo. 587	tu & occasu, ab aquilone & mari. 503	
Pfal. 89.	Pfal. 108.	
Mille anni ante oculos tuos tanquam	Constitu super eum peccatorem &c. 480	
dies hesternæ. 637	In generatione una deleatur nomen eius.	
Dies annorum nostrorum in ipsis septua-	pag. 515	
ginta anni. 551. 591. 592	Operiatur sicut diploide confusione sua. 73	
Si autem in potentatibus, octoginta &c.	De hoc psalmo plura. 480	
pag. 247. 591. 592	Pfal. 109.	
Pfal. 90.	Indicabit in nationibus implebit ruinas.	
De hoc psal. 569	pag. 338	
Cadent a latere tuo mille. 637. 423	Pfal. 111.	
Et decem millia a dextris tuis. 423. 658	Gloria & diuitia in domo eius, & iustitia	
Pfal. 91.	eius manet in seculum seculi. 118	
In decachordo psalterio &c. 371	Pfal. 112.	
Pfal. 94.	De psalmo duodecimo supra centesi-	
Sicut iuravi in ira mea, si introibunt in	mun. 581	
requiem meam. 631	Pfal. 114.	
Quadragenta annis proximus fui gene-	De psalmo centesimo decimo quarto. 404	
rationi huic. 502. 510	Pfal. 117.	
Pfal. 96.	Lapidem quem reprobauerunt edificantes,	
Nubes & caligo in circuitu eius. 188	hic factus est in caput anguli. 288	
Pfal. 100.	Pfal. 118.	
De psalmo centesimo. 589	Bonum mihi lex oris tui super milia auri	
Misericordiam & iudicium cantabo.	& argenti. 640	
tibi. 590	Quomodo dilexi legem tuam Domine. 488	
Pfal. 101.	Septies in die laudem dixi tibi. 310	
Ne reuoces me in dimidio dierum meo-	Lex tua meditatio mea est. 487	
rum. 154	Erravi sicut ouis quæ perijt, quare seruum	
Initio tu Domine terram fundasti, & ope-	tuum. 571	
ra manuum tuarum sunt celi. 26	Pfal. 120.	
Tu autem idem ipse es, &c. 17	Per diem sol non uret te. 122	
Pfal. 102.	Pfal. 129.	
Qui regis aquis superiora eius. 240	De hoc psal. 377	
Qui ambulat super pennas ventorum.	Pfal. 131.	
pag. 240	Adorabimus in loco ubi steterunt pedes	
Qui facis angelos tuos spiritus, & mini-	eius. 126	
stros tuos ignem urentem. 110 240	Pfal. 138.	
Hoc mare magnum, et spaciosum mani-	Dinumerabo eos, & super arenam mul-	
bis, illic reptilia quorum non est nume-	tiplicabuntur. 674	
rus. 672	Deduc me domine in via eterna. 471	
Pfal. 104.	Pfal. 142.	
Memor fui in seculum testamenti sui ver-	Spiritus tuus bonus deducet me. 119	
bi, quod mandauit in mille generatio-	Pfal. 143.	
nes. 639	Eripe me, et libera me de aqs multis 669	
	In	

Vet. & Noui Testa. loca.

In psalterio decachordo psallam tibi.
pag. 371

Psal. 145.

Laudabo Dominum in vita mea. 487

Psal. 146.

Qui numerat multitudinem stellarum, omnibus eius nomina vocans.
pag. 430. 674

Sapientia eius non est numerus. 672

Psal. 147.

Qui emittit eloquium suum terra. 136

Qui dat niuem sicut lanam. 136

Mittit crystallum suum sicut bucellas.

pag. 136

Psal. 148.

Aque que super calos sunt laudent nomen Domini. 240

Ipse dixit & facta sunt. 25. 26

Psal. 150.

De psalmo centesimo quinquagesimo.

pag. 589

Laudate Dominum in sanctis eius. 590

Omnis spiritus laudet Dominum. 590

PROVER. I.

Vt detur paruulis astutia, & adolescenti scientia. 604

Prouer. 9.

Sapientia edificauit sibi domum, excidit columnas septem. 288

Prouer. 14.

Astutus considerat gressus suos. 603

Prouer. 16.

Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate. 669

Prouer. 18.

Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam currit iustus. 366

Prouer. 20.

Pondus & pondus, mensura et mensura: utrumque abominabile est apud Deum.

pag. 79

Abominatio est apud Deum pondus, & pondus, statera dolosa non est bona. 79

Prouer. 22.

Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus, & scientia. 163

Prouer. 23.

Noli subtrahere a puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, &c.
pag. 587

Prouer. 24.

Septies in die cadet iustus, & resurget.
pag. 309. 313

Prouer. 30.

Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria. 90

Sanguisuga dua filia dicentes: affer affer.
pag. 92

ECCLES. I.

Omnia flumina intrant in mare. 358

Stultorum infinitus est numerus. 670

In multa sapientia, multa est indignatio.
pag. 669

Eccles. 3.

Omnia pergunt ad unum locum, de terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur. 358

Eccles. 4.

Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore & afflictione animi. 59. 78. 80

Melius est duos esse simul, quam unum habent enim emolumentum societatis sue. si unus ceciderit ab altero fulcietur, &c. soli &c. 433

Funiculus triplex difficile rumpitur. 106.

Eccles. 5.

Vbi multa sunt somnia, plurima sunt vanitates, & sermones innumeri. 672

Eccles. 7.

Noli esse iustus multum. 470

Sapientia confortauit sapientem super decem principes ciuitatis. 337

Eccles. 9.

Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. 36

Eccles. 10.

Vt tibi terra, cuius rex puer est. 475

Eccles. 11.

Da partes septem, necnon & octo. 408. 536.

Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. 124

Latere iuuenis in adolescentia tua.
pag. 155

CANT. I.

Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cube in meridie. 281

In-

Vet. & Noui Test. loca.

Cant. 2.	Eccli. 3.
<i>Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem.</i> 40	<i>Cor ingrediens duas vias, non habebit successus.</i> 80
Cant. 3.	Eccli. 5.
<i>Lectulum Salomonis sexaginta fortes am- biunt.</i> 546	<i>Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem.</i> 540
Cant. 4.	Eccli. 5.
<i>Veni de Libano sponsa mea, veni de Li- bano.</i> 262	<i>Omnis peccator probatur in duplici lin- gua.</i> 80
<i>Hortus cöclusus soror mea sponsa.</i> 244. 262	<i>Deuoratio pessima super bilinguem.</i> 80
Cant. 6.	Eccli. 6.
<i>Sexaginta sunt reginae.</i> 546. 566	<i>Omnis peccator inuidus & bilinguis.</i> 80
<i>Octoginta concubinae.</i> 565	Eccli. 7.
<i>Adolescentularum non est numerus.</i> 566. 673	<i>Non semines mala in sulcis iniustitiae, & non metes ea in septuplum.</i> 317
<i>Vna est columba mea, perfecta mea.</i> 566	Eccli. 11.
<i>Viderunt eam filiae Syon, & beatissimam predicauerunt reginae, et concubinae lau- dauerunt eam.</i> 566	<i>Filine in multis sint actus tui.</i> 669
Cant. 8.	Eccli. 14.
<i>Vinea fuit pacifico, in ea qua habet popu- los, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos.</i> 597. 638	<i>Memor esto quoniam mors non tardat.</i> 540
<i>Vinea mea coram me est, mille tui paci- fici, & ducenti his qui custodiunt fru- ctus eius.</i> 597. 638. 642	<i>Ante obitum tuum operare iustitiam, quo- niam non est apud inferos inuenire ci- bum.</i> 278. 540
SAP. 1.	Eccli. 18.
<i>Peruersa cogitationes separant a Deo.</i> 39	<i>Qui viuit in aeternum creauit omnia simul.</i> 25
Sap. 3.	Eccli. 21.
<i>Iudicabunt nationes, & dominabuntur po- pulis.</i> 398	<i>Quasi romphaa bis acuta omnis iniquitas.</i> 74
Sap. 6.	Eccli. 22.
<i>Exiguo conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patietur.</i> 574	<i>Luctus mortui septem dies; fatui autem & impij omnes dies vitae illorum.</i> 320
Sap. 7.	Eccli. 24.
<i>In ventre matris figuratus sum caro, de- cem mensium tempore coagulatus sum in sanguine.</i> 521	<i>Gyrum cali circuiui sola, & profundum abyssi penetraui.</i> 184
Sap. 8.	Eccli. 27.
<i>Sobrietatem & sapientiam docet, & iusti- tiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.</i> 243	<i>Stultus sicut Luna mutatur.</i> 17. 669
Sap. 11.	Eccli. 33.
<i>Omnia in mensura, & numero, et ponde- re disposuisti.</i> 67. 130	<i>Contra malum, bonum est; & contra vi- tam, mors: sic & contra virum iustum, peccator. Et sic intueri in omni opere Altissimi. Duo contra duo, & unum contra unum.</i> 62
ECCLI. 1.	Eccli. 40.
<i>Ne accesseris ad Deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu homi- num.</i> 79	<i>Super peccatores septuplum.</i> 314
Eccli. 2.	Eccli. 42.
<i>De duplici corde, & labijs scelestis, & pec- catori terram ingredienti duabus vijs.</i> 80	<i>Melior est iniquitas viri, quam benefa- ciens mulier.</i> 379
	Eccli. 44.
	<i>Enoch placuit Deo, & translatus est in pa- radisum, ut det gentibus sapientiam.</i> 171
	Eccli. 48.
	<i>Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum</i>

Vet. & Noui Test. loca.

equorum igneorum; qui inscriptus es in iudicij temporum &c.	171	Esaï. 24.	Claudentur impij in carcere, & post mul- tos dies visitabuntur.	669
ESAI. 2.		Esaï. 28.	Mittam ego in fundamentis Sion lapidē, lapidem probatum.	288
Innumerabiles quadrigæ eius.	672	Esaï. 30.	Erit lux Luna sicut lux Solis, & lux So- lis erit septemplex sicut lux septem- dierum in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui.	308
Dominator Dominus exercituum aufe- ret ab Hierusalem principem super quingenta.	532	Esaï. 38.	Nutrimēta eius ignis, & ligna multa.	668
Dabo pueros principes eorum, & effami- nati dominabuntur eis.	475	Esaï. 41.	Ego adiciam super dies tuos quindecim annos.	409
Apprehendent septem mulieres virum unum.	309	Esaï. 40.	Reuersus est Sol decem lineis.	119. 376
Decem iugera vinearum faciunt lagun- cu jam unam.	376	Esaï. 44.	Ego Dominus, primus & nouissimus ego sum.	638
Seraphin stabant super illud, sex ala uni, & sex ala alteri.	278	Esaï. 45.	Aperiatur terra, & germinet saluatorem.	240
Ecce virgo concipiet, & pariet filium.	231	Esaï. 48.	Dominus exercituum nomen eius.	224
Adducet Dominus super eos aquas flumi- nis fortes, & multas.	669	Esaï. 53.	Ego vocabo eos, & stabunt simul.	24
Vocabitur nomen eius admirabilis confi- liarius.	499	Esaï. 54.	Ego Dominus Deus tuus.	224
Omnis hypocrita est, & nequam.	79	Esaï. 57.	Sicut ovis ad occasionem ducetur, & quasi agnus coram rodente obmutescet.	287
Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spi- ritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini.	69. 286. 287	Esaï. 59.	Iniquitates vestra diuiserunt inter vos, & Deum vestrum.	39
Vox multitudinis in montibus.	667	Esaï. 60.	Erit tibi Dominus in lucem sempiternā.	536
Vasa furoris eius.	339	Esaï. 62.	Super muros tuos Hierusalem constitui cu-	
Ascendam super altitudinem nubium.	339			
In die illa erunt quinque ciuitates in ter- ra Aegypti, loquentes lingua Chanaan.	454			
Transfretantes mare repleuerunt te in aquis multis.	669			
In obliuione eris o Tyre septuaginta an- nis, sicut dies regis unius. post septua- ginta autem annos etc.	559			

Vet. & Noui Test. loca.

<i>custodes, tota die, & tota nocte in perpetuum non tacebunt.</i>	642	<i>Reddis iniquitatem patrum in sinu filiorum eorum post eos.</i>	76
Esaï. 65.		Ierem. 39.	
<i>Puer centum annorum morietur.</i>	260.	<i>Anno nono Sedechia regis Iuda mense decimo venit Nabuchodonosor.</i>	334
573.		Ierem. 41.	
<i>Peccator centum annorum maledictus erit.</i>	260	<i>Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri rasi barba.</i>	565
IEREM. 1.		Ierem. 50.	
<i>Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre.</i>	125	<i>Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa ira sua.</i>	339
Ierem. 2.		Ierem. 52.	
<i>Duo mala fecit populus meus, &c.</i>	67	<i>Sedechias undecim annis regnavit in Hierusalem.</i>	382
<i>Me dereliquerunt fontem aqua vite.</i>	240	<i>Factum est autem in anno nono regni Sedechia in mense decimo.</i>	334
<i>Populus meus oblitus est mei diebus innumeris.</i>	672	EZECH. 1.	
Ierem. 4.		<i>Factum est in tricesimo anno.</i>	376
<i>Malum ego adduco ab Aquilone.</i>	125	<i>Similitudo vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum. quatuor facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquila desuper ipsorum quatuor.</i>	243
<i>Lava a malitia cor tuum Hierusalem.</i>	166	Ezech. 4.	
<i>Contritio super contritionem.</i>	73	<i>Dormies super latus tuum sinistrum &c. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos, & nonaginta dies.</i>	569
Ierem. 5.		<i>Dormies super latus tuum dextrum secundo, & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus.</i>	510
<i>Percussisti eos, & non doluerunt.</i>	73	<i>Diem pro anno dedi tibi.</i>	618
Esaï. 9.		<i>Trecentis, & nonaginta diebus comedes illud.</i>	569
<i>De malo ad malum egressi sunt.</i>	17	<i>Cibus tuus quo vesceris erit in pondere viginti stateres in die, a tempore usq; ad tempus comedes illud.</i>	428
<i>Ascendit mors per fenestras.</i>	455	Ezech. 7.	
Ierem. 10.		<i>Venit finis super quatuor plagas terre.</i>	217
<i>Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra Aquilonis.</i>	125	Ezech. 8.	
Ierem. 15.		<i>Factum est in anno sexto, sexto mense, in quinta mensis.</i>	455
<i>Infirmata est qua peperit septem.</i>	306	<i>Septuaginta viri de senioribus Israel. etc.</i>	550
<i>Occidit ei Sol cum adhuc esset medius dies.</i>	122	Ezech. 7.	
Ierem. 16.		<i>Ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi vigintiquinque viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum Solis.</i>	431 451
<i>Reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum qui contaminaverunt terram meam in morticinijs idolorum.</i>	73	Unus.	
Ierem. 17.			
<i>Duplici contritione contere eos.</i>	73		
Ierem. 25.			
<i>Servient omnes gentes ista regi Babylonis septuaginta annis, cumque impleti fuerint &c.</i>	311.549		
Ierem. 29.			
<i>Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos, & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.</i>	548.549		
Ierem. 32.			
<i>Qui facis misericordiam in milib.</i>	76.638		

Vet. & Noui Test. loca.

Ezech. 9.
Vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua. 339

Vniuscuiusq; vas interitus in manu eius. 339
Transi per mediam ciuitatem in medio Hierusalem, et signa T au super frötes virorum. 605. 606

Ezech. 11.
Eleuauit me Spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad Solis ortum, et ecce in introitu portæ viginti quinq; viri. 451
Vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur et Pheltiam filium Banaia principes populi, dixitque ad me: Fili hominis hi sunt viri qui cogitant iniquitatem &c. 76

Ezech. 14.
Et si fuerint tres viri isti in medio eius Nohe, Daniel, & Job, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. 117

Ezech. 16.
Multiplicasti omnes fornicationes tuas &c. 667
Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. 667

Ezech. 18.
Vir si fuerit iustus, & reliqua. 415

Ezech. 20.
Ego dedi eis præcepta non bona. 457

Ezech. 23.
Dua mulieres filia matris vnius fuerunt, & fornicata sunt. 75

Ezech. 24.
Factum est verbum Domini ad me in anno nono in mense decimo, decima die mensis. 334

Ezech. 27.
In multitudine operum tuorum, in multitudine diuersarum operum. 667
Ad nihilum deducta es, & non eris vsq; in perpetuum. 548

Ezech. 29.
Dabo terrā Aegypti in solitudinē &c. & nō habitabitur quadraginta annis. 510
Dabo terrā Aegypti desertā in medio terrarum desertarū &c. & erunt desolata quadraginta annis. 510

Ezech. 37.
A quatuor ventis veni Spiritus. 218

Ezech. 39.
Egredientur habitatores de ciuitatibus

Israel, & succendent, & comburent arma &c. & succedent ei igni septem annis. 318

Ezech. 40.
Quartodecimo anno postquam percussa est ciuitas &c. 406

Mensus est latitudinem adificij calamo vno, altitudinem quoq; calamo vno, &c. & mensus est limen portæ calamo vno, latitudinem, idest, limen vnum calamo vno in latitudine &c. 232

Et mensus est portam a tecto thalami, vsque ad tectum eius, latitudinē viginti quinq; cubitorū ostiū cōtra ostium. 453

Et fecit frötes per sexaginta cubitos. 546
Mensus est latitudinem a facie portæ inferioris, vsq; ad frontem atrij interioris extrinsecus centum cubitos ad orientem & aquilonem. 580

Septem graduum erat ascensus eius. 312. 409.

Et mensus est a porta vsq; ad portam centum cubitos. 500

Octo gradus erant quibus ascendebatur per eam. 409

Mensus est longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum. 382

Ezech. 41.
Introduxit me in templum, & mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi. 278

Mensus est longitudinem ostiorū, viginti cubitorum; & latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi. 431

Latera autem latera ad latera bis triginta trium. 487

Et mensus est domus longitudinē centum cubitorum & quod separatum erat adificium, & parietes eius longitudinis centum cubitorum. 580

Ezech. 42.
Cōtra viginti cubitos atrij interioris. 431

Ezech. 43.
De sinu terræ vsque ad crepidinem nouissimam duo cubiti. 78

Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis quadragulatū aquis lateribus. 396

Ezech. 45.
Cum ceperitis terrā diuidere sortito, separare

Vet. & Noui Test. loca.

- parate primitias Domino sanctifica-
tum de terra longitudine vigintiquin-
que milia. 453
- Septimo mense, quintadecima die mensis
in solennitate facient sicut supradicta
sunt per septem dies. 410
Ezech. 48.
- Omnis longitudo vigintiquinq; milium.
pag. 453
- Quinq; milia, quæ supersunt in latitudine
per vigintiquinque milia, prophana
erunt vobis in habitaculū. 451. 453. 649
DAN. 1.
- Tenta nos obsecro seruos tuos diebus de-
cem. 374
- Omne verbū sapientie & intellectus quod
sciscitatus est ab eis Rex inuenit in eis
decuplum super cunctos auolos, & ma-
gos qui erant in vniuerso regno eius. 375
Dan. 3.
- Præcepit vt succenderetur fornax septu-
plum, quā succendi consueuerat. 318
Dan. 4.
- Cum bestijs ferisq; erit habitatio tua, &
fenum vt bos comedes, & rore cali in-
funderis, septemquoq; tempora muta-
buntur super te. 318. 514
Dan. 5.
- Baltasar rex fecit grande conuiuium opti-
matibus suis mille, et unusquisque secun-
dum suam bibebat atatem. 641
Dan. 7.
- Habebat cornua decem; considerabam
cornua, et ecce cornu aliud. 381
- Milia milium ministrabant ei, & decies
centena milia assistebant ei. 659. 665
- Tradentur in manu eius vsq; ad tempus,
& tēpora, & dimidiū tēporis. 514. 612
Dan. 8.
- Vsq; ad vesperam & mane dies 2300, &
mundabitur sanctuarium. 490
Dan. 9.
- Septuaginta hebdomades abbreviata sunt
super populum &c. 548. 549. 618
Dan. 10.
- Ego Daniel lugebam trium hebdomada-
rum diebus. 435
- Princeps regni Persarum restitit mihi vi-
ginti & vno diebus. 435
Dan. 12.
- A tempore cum ablatū fuerit iuge sacri-
ficiū, & posita fuerit abominatio in
desolationem dies mille ducentæ nona-
ginta. 569. 643
- Beatus qui expectat, & peruenit vsq; ad
dies mille trecentos triginta quinq;. 527
Dan. 13.
- Consurrexerunt aduersus duos presbyteros.
conuicerat. n. eos Daniel ex ore suo fal-
sum dixisse testimonium. 74
OSE. 3.
- Fodi eam mihi quindecim argenteis, &
coro hordei, & dimidio coro hordei.
pag. 407. 596
- Dies multos expectabis me, non fornicar-
beris. 597
- Dies multos sedebunt filij Israel sine rege,
& sine principe, & sine sacrificio, &
sine altari. 669
Ose. 4.
- Non visitabo super filias vestras cum fue-
rint fornicatæ. 587
Ose. 6.
- Viificabit nos post duos dies, in die ter-
tia suscitabit nos. 170
Ose. 8.
- Multiplicauit Ephraim altaria ad pec-
candum. 667
Ose. 10.
- Vitis frondosa Israel, fructus adequatus
est ei, secundum multitudinem fructus
sui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
tem terra suæ exuberauit simulachris,
diuisum est cor eorum. 67
- Iuxta desiderium meū corripia eos, cōgre-
gabuntur super eos populi, cū corripien-
tur propter duas iniquitates suas. 67
IOEL. 1.
- Gens ascendit super terram meam fortis,
& innumerabilis. 672
Ioel. 2.
- Quasi mane expansum super montes popu-
lus multus & fortis. 669
- Sol & Luna obtenebrati sunt. 422
- Multa sunt nimis castraeius. 669
AMOS. 1.
- Hac dicit dominus Deus: super tribus sce-
leribus Damasci, & super quatuor non
conuertar eum. 306
Amos. 2.
- Ascendere vos feci de terra Aegypti.
pag. 333
- Eduxi vos in desertum quadraginta an-
nis. 503
Et

Vet. & Noui Test. loca.

Amos. 8.

Et erit in die illas dicit Dominus, occidet
Sol in meridie, & tenebrescere faciam
terram in die luminis. 122

ION. 3.

Ahuc quadraginta dies Ninive subuer
tetur. 510

MICHE. 5.

Erit iste pax Assyrijs, cum venerit in ter
ram nostram, & quando calcauerit in
domibus nostris, & suscitabimus super
eum septem pastores, & octo primates
homines. 407

AGG. 1.

In anno secundo Darij regis, in mense sex
to factum est verbū Domini. 78.278

Agg. 2.

In vigesima et quarta noni mensis, in anno
secundo Darij &c. 78.334.447
Vt exprimeretis quinquaginta lagenas, &
siebant viginti. 533

ZACHAR. 1.

In die vicesima & quarta undecimi mēsis
Sabbath, in anno secundo Darij factū
est verbū Domini ad Zachariā. 78.381
Domine exercituum vsq; tu non miserebe
ris Hierusalem & urbiū Iuda, quibus
iratus es? Iste iam septuagesimus an
nus est. 550

Zachar. 3.

Lapis quem dedi corā Iesu super lapidem
unum septem oculi sunt. 288

Zachar. 4.

Ecce candelabrum aureū totum &c. & se
ptem lucernæ eius super illud. 288

Zachar. 5.

Ego video volumen volans: longitudo eius
viginti cubitorum, & latitudo eius de
cem cubitorum. 431

Zachar. 6.

Isti sunt quatuor venti cali. 202

Zach. 7.

Cū ieiunaretis & plāgeretis in quinto et se
ptimo p hos septuaginta annos. 548.549

Zachar. 8.

In diebus illis in quibus apprehendent de
cem homines ex oībus linguis gentiū, &
apprehendent simbriā viri Iudai. 376

Ecce vir, oriens nomen eius. 126

Zachar. 11.

Appenderunt mercedē meam triginta ar
genteis. 481

Zachar. 14.

Et stabunt pedes eius in die illa super mon
tem Oliuarum, qui est contra Hieru
salem ad orientem. 126

MALACH. 3.

Ego enim Dominus & non mutor. 17
Malach. 4.

Orietur vobis timentibus nomen meum,
Sol iustitiæ &c. 121

Ego mittam vobis Heliam prophetam
antequam veniat dies Domini magnus
& horribilis &c. 171

1. MACHAB. 7.

Exiit Angelus, et percussit ex castris Sen
nacherib centū octogintaquinq; milia.

2. MACHAB. 3.

(999

Alij apparuerunt duo iuuenes qui cir
cumsteterunt, & ex utraque parte
flagellabant, sine intermissione multis
plagis verberantes. 73

2. Machab. 5.

Contigit per vniuersam Hierosolymo
rum ciuitatem videri diebus quadra
ginta per aera equites. 509

Erant toto triduo octoginta milia inter
fecti. 565

Iudas Machabeus, qui decimus fuerat,
secesserat in desertum locum. 376

2. Machab. 7.

Fili mi miserere mei, quæ te in utero no
uem mensibus portavi. 517

MATTH. 1.

Abraham genuit Isaac, & reliqua. 421
Ioram genuit Oziam. 421

Omnes generationes ab Abraham vs
que ad David generationes quatuor
decim, & a David vsque ad trans
migrationem Babylonis generationes
quatuordecim, & a transmigratione
Babylonis vsq; ad Christum genera
tiones quatuordecim. 405.406.421.513

Cū esset desponsata mater Iesu Maria Io
seph, antequam conuenirent inuenta est
in utero habens de Spiritu sancto. 37

Vocabis nomen eius Iesu. 230

Ipse enim saluum faciet populum suum a
peccatis eorum. 230

Matth. 2.

Surgens accepit puerum & matrem eius
nocte, & secessit in Aegyptum. & erat
ibi vsque ad obitum Herodis. 314

Occidit omnes pueros qui erant in Be
thleem, *** 2 thleem,

Vet. & Noui Testa. loca.

- chleem, & in omnibus finibus eius a bi-
matu & infra. 76*
*Defuncti sunt qui querebant animam
pueri. 61*
- Matth. 3.
*Venit Iohannes baptista predicans in de-
serto. 477*
*Baptizatus Iesus confestim ascendit de
aqua, & ecce aperti sunt cali. 478*
- Matth. 4.
*Iesus ductus est in desertum a spiritu ut te-
raretur a diabolo. 502*
*Cum ieiunasset quadraginta diebus, & qua-
draginta noctibus postea esurit. 502. 505*
*Accedens tentator dixit ei &c. tunc reli-
quit eum diabolus. 107*
*Hac omnia tibi dabo si cadens adoraue-
ris me. 339*
- Matth. 5.
Vos estis lux mundi. 397
*Nolite putare quoniam veni soluere le-
gem aut prophetas; non veni soluere,
sed adimplere. 372. 407*
*Si quis percusserit te in dexteram maxil-
lam tuam, praebe ille & alteram. 423*
*Quicumque te angariauerit mille passus, va-
de cum illo & alia duo. 648*
*Diligite inimicos vestros, benefacite his
qui oderunt vos etc. 42. 279*
*Estote perfecti sicut & pater vester cale-
stis perfectus est. 279*
- Matth. 6.
*Sic ergo vos orabit: Pater noster qui es
in calis. &c. 47. 99. 120. 225. 311*
*Panem nostrum quotidianum da nobis ho-
die, & dimitte nobis debita nostra. 47*
Sed libera nos a malo. 47. 284
Nemo potest duobus dominis servire. 43
- Matth. 7.
Nolite sanctum dare canibus &c. 2
*Intrate per angustam portam, quia lata
porta & spaciofa via est, quae ducit ad
perditionem, & multi sunt qui intrant
per eam. 470. 668*
- Matth. 8.
*Domine non sum dignus ut intres sub te-
tulum meum. 100*
Non inueni tantam fidem in Israel. 574
*Filii regni eiciuntur in tenebras exterio-
res, ibi erit fletus & stridor dentium. 75*
*Filius hominis non habet ubi caput suum
reclinat. 59*
- Matth. 9.
*Vt sciatis quia filius hominis habet pote-
statem. 59*
Nō veni uocare iustos, sed peccatores. 571
- Matth. 10.
Hos duodecim misit Iesus etc. 396. 555
*Nolite possidere aurum etc. neque duas tu-
nicas. 78*
*Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio lu-
porum. 553*
Estote prudentes sicut serpentes 504. 604
*Qui perseverauerit usque in finem, hic
saluus erit. 460*
*Vestri capilli capitis omnes numerati
sunt. 676*
Multis passeribus meliores estis vos. 669
*Qui amat patrem aut matrem plusquam
me, non est me dignus. 42*
*Qui non accipit crucem suam, & sequitur
me, non est me dignus. 42. 605*
- Matth. 12.
Dominus est filius hominis: et sabbati. 490. 532
*Si autem ego in spiritu Dei eicio damo-
nes. 144*
*Qui non est mecum, contra me est; & qui
non congregat mecum, spargit. 67*
*Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus die-
bus, & tribus noctibus, sic erit filius ho-
minis in corde terra tribus diebus, &
tribus noctibus. 8*
*Assumit septem alios spiritus secum, ne-
quiores se. 309. 348*
- Matth. 13.
*Multi prophetae, & iusti cupierunt vi-
dere quae videtis, & non viderunt. 1620*
*Hic est qui audit verbum, & intelligit, &
fructum affert, & facit aliud quidem
centesimum. 116. 574. 575*
Aliud sexagesimum. 116. 543. 574. 575
Aliud vero tricesimum. 474. 574
- Matth. 14.
*Vespere facto accesserunt ad Iesum discipu-
li eius dicentes: desertus est locus, & ho-
ra iam praeteriit, dimitte turbas. 456*
Nō habemus hic nisi quinq. panes. 259. 456
*Cum iussisset turbam discumbere super fo-
enum &c. 578*
*Tulerunt reliquias duodecim cophinos
fragmentorum plenos. 650*
*Manducantium fuit numerus quinque
milia virorum, exceptis mulieribus, &
parvulis. 456. 650*
Quar-

Vet. & Noui Test. loca.

Quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. 217

Matth. 15.

Misereor turbam, quia triduo iam perseuerant mecum. 170

Ait illis Iesus, Quot panes habetis? At illi dixerunt septem, et paucos pisciculos. 649

Accipiens Iesus septem panes &c. & quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. 288

Erant autem qui manducauerunt quatuor milia hominum extra paruulos, & mulieres. 649

Matth. 16.

Cauete a fermento Pharisaorum. 603

Caro & sanguis non reuelauit tibi. 60

Ego dico tibi quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam. 46.461

Si quis vult post me venire abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. 605

Matth. 17.

Post dies sex assumpti Iesus Petrum, & Iacobum, et Iohannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum &c. 99.326

Matth. 18.

Si fuerit alicui centum oves, & errauerit una ex eis, nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit querere eam quae errauit? 574.676

Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint &c. 47

Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. 306.533.561.617.618.

Cum cepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem miliata lœta. 658

Matth. 19.

Quid me interrogas de bono. Unus est bonus Deus. 237

Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. 398

Cœtuplum accipiet & vitam aeternam possidebit. 578

Matth. 20.

Simile est regnum calorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. 382

Conuentione facta cum operariis ex denario diurno misit eos in vineam suam. 367

Iterum exiit circa sextam, & nonam horam, & fecit similiter, circa undecimam vero exiit, & inuenit alios stantes, &c. dixit illis: Quid hic statis tota die ociosi. 332.382

Ece ascendimus Hierosolymam. 333

Ecce duo cæci sedentes secus viam. 75

Matth. 22.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. 470 674

Mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium. 75

In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei. 333

Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. 42.105.369.433

Diliges proximum tuum sicut te ipsum. pag: 42.433.500

Matth. 23.

Patrem nolite vocare vobis super terram, unus est enim pater vester, qui in calis est. nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. 225

Ve vobis scribae et Pharisei. 564

Matth. 24.

Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. 460

Orate ut non fiat fuga vestra in hyeme, vel sabbato. 631

Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro. 644

Mittet angelos suos cum tuba, & voce magna, & congregabunt electos eius a quattuor ventis cali. 202.218

De die autem illa & hora nemo scit, neque Angeli calorum, nisi solus pater. 491

Duo erunt in agro, unus assumetur, & unus relinquetur. Duæ erunt molentes in mola, una assumetur, & altera relinquetur. Duo in lecto unus assumetur, & alter relinquetur. 62.65.117

Matth. 25.

Simile est regnum calorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso, & sponse; quinque autem ex eis erat fatuæ, & quinque prudentes. 260.375

Amen dico vobis, Nescio vos. 343.673

Abiit qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. 260

Vet. & Noui Test. loca.

- Inutilem seruum eycite in tenebras exteriores.* 452
- Illic erit fletus, & stridor dentium.* 75
- Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, & congregabuntur ante eum omnes gentes.* 398
- Statuet oves a dextris, hedos aut a sinistris.* 62. 63. 79. 125. 377. 577
- Dicet Rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti &c.* 62. 544. 577
- Dicet Rex his qui a sinistris erunt, Discedite a me maledicti &c.* 62. 77. 125. 577
- Matth. 26.
- Videntes discipuli indignati sunt.* 61
- Mittens enim hac unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.* 481
- Abijt unus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum &c.* 45
- Constituerunt ei triginta argenteos.* 480
- Prima die Azymorum accefferunt discipuli ad Iesum &c.* 207. 402
- An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum?* 556
- Venerunt duo facti testes &c.* 74
- Surgens princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea &c.* 207
- Matth. 27.
- Principes sacerdotum, & seniores persuaserunt populo, ut peterent Barrabam, Iesum vero perderent. respondens autem Prasfes ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti. At illi dixerunt: Barrabam.* 75
- Id ipsum autem, & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.* 61
- A sexta autem hora tenebra facta sunt.* pag. 216. 281. 448
- Circa hora nonam clamavit Iesus voce magna &c.* 216. 337
- Ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum.* 78. 138
- Seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam.* 107. 331
- Matth. 28.
- Undecim discipuli abierunt in Galileam.* 377
- Angelus Domini descendit de calo, & accedens reuoluit lapidem etc.* 70
- Nolite timere vos. scio. n. quod Iesum qui crucifixus est, quaritis &c.* 70
- Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* 218
- Docentes eos seruare omnia quaecumque mandauimus vobis.* 478
- Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* 502
- MAR. 1.
- Erat Iesus in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana.* 502. 505
- Mar. 3.
- Fecit ut essent duodecim cum illo, & ut mitteret eos predicare.* 396
- Mar. 4.
- Aliud cecidit in terram bonam, & dabat fructum ascendentem, & crescentem, & afferebat unum tricesimum.* 116. 543. 574. 575
- et unum sexagesimum.* 116. 543. 574. 575
- & unum centesimum.* 116. 574. 575.
- Mar. 5.
- Exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos, & magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia.* 646
- Mar. 6.
- Præcepit eis ne quid tollerent &c. et ne induerentur duabus tunicis.* 78. 79
- Accefferunt discipuli eius dicentes: Desertus est locus hic, & iam hora præterijt, dimitte illos &c.* 456
- Præcepit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride foenum. & discubuerunt in partes per centenos, & quinquagenos.* 578
- Et acceptis quinque panibus.* 259. 456
- Sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos.* 650
- Erant autem qui manducauerunt quinque milia virorum.* 456. 650
- Mar. 7.
- Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* 2
- Mar. 8.
- Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me.* 170
- Accepris septem panibus etc.* 649
- Erant qui manducauerunt quasi quatuor milia.* 649
- Cauete a fermento Phariseorum.* 603
- Oportet filium hominis pati &c. et post tres dies resurgere.* 331
- Si

Vet. & Noui Test. loca.

- Si quis vult me sequi, deneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.*
pag. 42.605
- Mar. 9.
- Post dies sex assumptus Iesus Petrum, Jacobum, & Iohannem, & reliqua.*
pag. 99.326
- Mar. 10.
- Magister bone, quid faciam ut vitam eternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi unus Deus.* 237
- Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores &c. qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc etc. & in seculo futuro vitam eternam.*
pag. 578
- Mar. 12.
- Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. hoc est primum mandatum; secundum autem simile est illi, diliges proximum tuum tanquam te ipsum.* 500
- Cum venisset una vidua pauperula misit duo minuta &c.* 500
- Mar. 13.
- Erunt enim dies illi tribulationis, quales non fuerunt ab initio creaturae, quam condidit Deus usque nunc, neque fiet.* 643
- Congregabit electos suos a quattuor ventis a summo terrae usque ad summum caeli.* 202.218
- De die autem illo, & hora, nemo scit, neque angeli in caelo, neque Filius, nisi Pater.*
pag. 491
- Mar. 14.
- Erat Pascha, & Azyma post biduum.*
pag. 402
- Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos.* 61
- Poterat unguentum istud venundari plusquam trecentis denariis.* 607
- Primo die Azymorum quando Pascha imolabant, dicunt ei discipuli: Quo viscamus, & paremus tibi ut manduces Pascha?* 402
- Exurgens autem summus sacerdos in medium, interrogavit Iesum.* 207
- Mar. 15.
- Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.* 280
- Qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei.* 61
- Facta hora sexta tenebrae factae sunt super totam terram, usque in horam nonam.*
pag. 216 281.337.448
- Horam nona exclamavit Iesus etc.* 216.337
- Velum templi scissum est in duo.* 78.138
- Mar. 16.
- Viderunt iuuenem sedentem in dextris etc.*
pag. 70.577.
- Apparuit primo Mariae Magdalene, de qua eiecerat septem demonia.* 309
- Euntes in mundum uniuersum predicate euangelium omni creaturae.* 273
- Quae crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* 577
- Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in caelum, & sedet a dextris Dei.* 577
- LVC. 1.
- Apparuit Zachariae Angelus Domini stans a dextris altaris.* 577
- In mense sexto missus est Angelus Gabriel a Deo.* 280
- Vocabis nomen eius Iesu.* 230
- Dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius.* 445
- Et factum est in die octauo, venerunt circumcidere puer.* 330.506.507
- Elisabet cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua.* 543
- Luc. 2.
- Natus est vobis hodie saluator qui est Christus Dominus.* 331
- Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* 331
- Quod vocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur.* 230
- Cum factus esset Iesus annorum duodecim.* 396 477
- Anno quintodecimo Imperij Tyberij Caesaris.* 489
- Luc. 3.
- (Caipha. 64)
- Sub principibus sacerdotum Anna, & Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta.* 477. 489
- Ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Eli &c.* 378
- Enoch qui fuit Iareth.* 548
- Iesus filius Ioseph &c. qui fuit Dei.* 232.
559. 561

Vet. & Noui Test. loca.

Luc. 4.

Agebatur in spiritu in deserto dieb. quadraginta, & tentabatur a diabolo, & nihil manducauit. 505. 592

In diebus Helie clausum est calum annis tribus & mensibus sex cum facta esset fames magna. 515

Luc. 5.

Duc in altum & laxabo retia vestra in capturam. 673

Rumpebatur autem rete eorum. 593

Luc. 6.

Dominus est filius hominis, et sabbati. 490

Vocauit Dominus discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos et Apostolos nominauit. 396. 553. 555

Qui te percusserit in maxillam unam, prebe ille & alteram. 423

Luc. 7.

Misit ad Iesum centurio &c. nec in Israel tantam fidem inueni. 574

Duo debitores erant cuidam feneratori, unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. 75 533. 619

Non habentibus illis unde redderet, donauit utrisque; quis ergo &c. 619. 620

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. 36

Luc. 8.

Maria que vocatur Magdalena, de qua septem demonia exierant. 309

Aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. 573

Occurrit illi vir quidam qui habebat demonium iam temporis multis. 669

Multis temporibus arripiebat illum. 669

Mulier quaedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim. 398

Luc. 9.

Dies ceperat declinare, & accedentes duodecim dixerunt illi, Dimitte turbas &c. 456

Non sunt nobis plusquam quinque panes. 259. 456

Erant autem fere viri quinque milia. 456. 650

Facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos. 578

Sunt aliqui hic stantes, qui non gustabant mortem donec &c. 326

Factum est post haec verba fere dies octo, et assumpsit Petrum, & Iacobum, & Iohannem, & ascendit in montem &c. 99. 326

Factum est dum oraret, species vultus eius altera &c. 326

Luc. 10.

Designauit Dominus & alios septuaginta duos. 552. 554

Misit illos binos ante faciem suam. 500. 553.

Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio. 552. 554

Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones. 348

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo etc. & proximum tuum sicut teipsum. 500

Altera die protulit duos denarios &c. 500

Martha sollicita es, & turbaris erga plurima, porro unum est necessarium. 50

Luc. 11.

Si indigito Dei eicio demonia, profecto peruenit in vos regnum Dei. 157

Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit mecum, dispergit. 68

Cum immundus spiritus exierit de homine &c. et assumit septem alios spiritus secum nequiores se. 348

Luc. 12.

Attendite a fermento Phariseorum. 603

Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 676

Omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi, ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. 539

Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi. 155. 217

Omni cui multum datum est, multum quaeretur ab eo, &c. 620

Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur. 539

Erunt ex hoc quinque in domo una diuisi, tres in duos, & duo in tres diuidentur. 68. 454

Luc. 13.

Nisi poenitentiam habueritis omnes similiter peribitis. 421

Arborem fici habebat quidam plantatam &c. 156. 276. 421

Ecce anni tres sunt ex quo venio quarens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide ergo illam. 156. 276

Ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata

Vet. & Noui Test. loca.

<i>clinata, nec omnino poterat sursum re- spicere.</i>	276. 421. 610	<i>factantes vestimenta sua supra pullum in- posuerunt Iesum.</i>	479
<i>Cui simile estimabo regnum Dei? simile est fermentum quod acceptum mulier ab- scondit.</i>	603	<i>Luc. 21.</i>	
<i>Contendite intrare per angustam portam, quia multi dico vobis, quarent intrare, & non poterunt.</i>	470	<i>Vidit et quandam viduam pauperulam mittentem era minuta duo, et dixit, Vo- re dico vobis, quia vidua hac pauper plusquam omnes misit.</i>	500
<i>Nescio vos unde sitis.</i>	334	<i>Luc. 22.</i>	
<i>Ecce eicio demonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummor pag.</i>	104. 590	<i>Appropinquabat dies festus Azymorum qui dicitur Pascha.</i>	402
<i>Luc. 14.</i>		<i>Venit dies Azymorum in qua necesse erat occidi Pascha.</i>	402
<i>Iuga bouum emi quinq; et eo pbareilla.</i>	456	<i>Luc. 23.</i>	
<i>Exi in vias, & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.</i>	338	<i>Vnus de his qui pendebant latronibus, bla- sphe-mabant eum.</i>	61
<i>Qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.</i>	605	<i>Erat autem fere hora sexta, & tenebrae factae sunt in uniuersam terram usque in horam nonam. 216. 281. 337. 448. 507</i>	
<i>Luc. 15.</i>		<i>Velum templi scissum est medium. 78. 138</i>	
<i>Quis ex vobis homo qui habet centum oves &c. parabola expositio.</i>	571. 574. 602. 659	<i>Luc. 24.</i>	
<i>Ita gaudium erit in caelo super uno pecca- tore poenitentiam agente, quam super no- naginta nouem iustis.</i>	571	<i>Et factum est dum mente consternata es- sent de isto, Ecce duo viri steterunt se- cus illas &c.</i>	70
<i>Quae mulier habens drachmas decem, & si perdiderit drachmam unam &c.</i>	338. 364	<i>Quid queritis uiuentem cum mortuis, non est hic, surrexit. recordamini qualiter locutus est vobis etc.</i>	70
<i>Luc. 16.</i>		<i>Duo ex discipulis ibant ipsa die in castel- lum, quod erat in spacio stadiorum se- xaginta ab Hierusalem.</i>	71
<i>Homo quidam etc. parabola de villico my- stica exposito.</i>	533. 562	<i>Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum.</i>	258
<i>Centum cados olei.</i>	580	<i>Sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis tertia die.</i>	107
<i>Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt.</i>	470	<i>Eduxit eos foras in Bethaniam, & eleua- tis manibus suis, benedixit eos.</i>	410
<i>Nemo seruus potest duobus dominis ser- uire.</i>	43	<i>IOHAN. I.</i>	
<i>Habeo quinque fratres.</i>	456	<i>Quod factum est in ipso vita erat.</i>	233
<i>Luc. 17.</i>		<i>Lux in tenebris lucet, & tenebra eam non comprehenderunt.</i>	123
<i>Si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit &c.</i>	306	<i>Erat lux vera quae illuminat omnem homi- nem.</i>	139. 448
<i>Occurrerunt illi decem viri leprosi. 341. 669.</i>		<i>De plenitudine eius (scilicet Christi) nos omnes accepimus.</i>	288
<i>Nonne decem mandati sunt, & nouem ubi sunt?</i>	342	<i>Hora erat quasi decima.</i>	376
<i>Venient dies quando desideretis videre unum diem filij hominis.</i>	59	<i>Iohan. 2.</i>	
<i>Luc. 18.</i>		<i>Die tertia nuptiae factae sunt in Chana Galilee &c.</i>	57. 104. 170
<i>Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi so- lus Deus.</i>	237	<i>Implete hydrias aqua &c.</i>	104
<i>Nemo est qui reliquit domum &c.</i>	578	<i>Soluite templum hoc & tribus diebus ex- citabo illud. Dixerunt ergo Iudei, Qua- draginta, & sex annis edificatum est templum etc.</i>	277. 530
<i>Luc. 19.</i>		<i>Quis</i>	
<i>Vocatis decem seruis suis, dedit eis decem- nas. &c.</i>	376		
<i>Nolumus hunc regnare super nos.</i>	515		

Vet. & Noui Test. loca.

Iohan. 3.	vidisti?	488. 532
Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filij Dei. 77	Antequā Abraham fieret ego sum. 532	
Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. 288	Iohan. 10.	
Iohan. 4.	Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur. 139. 287	
Iesus fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem, hora aut erat quasi sexta. 279	Fiet unum ouile, & unus pastor. 46	
Quinque viros habuisti &c. 456	Ego & pater unum sumus. 45. 69	
Cum venissent ad Iesum Samaritani, rogauerunt eum ut ibi maneret, & mansit ibi duos dies. 500	Iohan. 11.	
Heri hora septima reliquit eū febris. 286	Nonne duodecim sunt hore diei? 394	
Iohan. 5.	Venit Iesus & inuenit Lazarium quatuor dies iam in monumento habentem. 144	
Est Hierosolymis probatica piscina &c. quinque porticus habens. 259 456. 499	Erat Bethania iuxta Hierosolymā quasi stadijs quindecim. 410	
In his iacebat multitudo magna. 259	Iohan. 12.	
Angelus Domini descendebat secundum tempus. 499	Ante sex dies Pascha venit Iesus Bethaniam. 280	
Et qui prior descendisset in piscinam. 259	Dixit unus ex discipulis Iudas Scariothis qui erat traditurus Iesum. 61	
Erat autem quidam homo ibi triginta & octo annos habens in infirmitate. &c. pag. 499. 500	Quare hoc unguentum non venit trecentis denarijs? 481	
Surge tolle grabatum tuū, et ambula. 500	Nunc princeps huius mundi eicietur foras. 339	
Iohan. 6.	Iohan. 13.	
Dixit ad Philippum Iesus: Unde ememus panem ut manducent hi? 595	Cum diabolus iam misisset in cor ut traderet eum Iudas. 45	
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. 595	Vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis, sum etenim. 225	
Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pesces &c. 259. 650. 651	Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. 505	
Erat fenum multum in loco. 578	Ego scio quos elegerim. 674	
Discubuerunt viri quasi quinque milia. pag. 456. 650	Mandatum nouum do vobis, ut diligatis inuicem. 43	
Impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum. 398. 650	Iohan. 14.	
Cum discipuli ascendissent nauim, mare autem vento magno flante exurgebat, cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Iesum ambulantiem supra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. 457	Creditis in Deum, & in me credite. 627	
Hoc est opus Dei, ut credatis in eū, quem misit ille. 627	Ego sum via, veritas, & vita. 470. 668	
Spiritus est qui viuificat; caro non prodest quicquam. 141	Pacem meam do vobis. 410	
Multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. 668	Pater maior me est. 9	
Iohan. 8.	Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. 107. 393	
Dixerunt Iudæi ad Iesum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham	Iohan. 15.	
	Sine me nihil potestis facere. 366	
	Iohan. 16.	
	Cum venerit Paraclitus arguet mundum de peccato. &c. 144	
	Oīa quacumque habet Pater, mea sunt. 491	
	Iohan. 17.	
	Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & ut ipsi in nobis unum sint. 45. 118	
	Iohan. 18.	
	Adduxerunt Iesum ad Annam primum Erat	

Vet. & Noui Test. loca.

- Erat enim socer Caipha, qui erat pontifex anni illius.* 64
- Adducunt Iesum a Caipha in pratorium, erat aut mane, & ipsi non introierunt in pratorium, ut non cōtaminarentur; sed ut manducantur Pascha.* 402
- Iohan. 19.
- Non habemus regem nisi Casarem.* 509
- Erat tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit.* 47
- Vnus militum lancea latus Christi aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua.* 93
- Iohan. 20.
- Vna sabbati Maria Magdalena &c. 107*
- Exiit ergo Petrus & ille alius Discipulus, & venerunt ad monumentum, currebant autem duo simul.* 70
- Maria stabat ad monumentum foris plorans, dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentū, & vidit duos Angelos &c.* 70
- Sicut misit me Pater, & ego mitto vos &c.* 46
- Post dies octo iterū erāt Discipuli eius intus, et Thomas cū eis, venit Iesus etc.* 564
- Iohan. 21.
- Erant simul Simon Petrus & Thomas. &c.* 99. 308
- Mittite in dexterā nauigij rete.* 593. 673
- Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus.* 593. 674
- Et cum tanti essent, non est scissum rete.* pag. 593
- Domine tu omnia nosti.* 491
- Conuersus Petrus vidit illum Discipulum quem diligebat Iesus &c.* 171
- Sic eum volo manere, donec veniam.* 171
- ACT. 1.
- Præbuit seipsum viuū post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis.* 502. 507
- Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate* pag. 491. 653
- Videntibus illis eleuatus est &c.* 71
- Ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilei &c.* 71
- Reuersi sunt Hierosolymam a monte qui vocatur Oliueti, sabbati habēs iter.* 631
- Erat turba hominum simul fere centum viginti.* 410. 585
- Oportet ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intrauit, & exiit inter nos &c. testē resurrectiōis eius nobiscū fieri unū ex istis.* 382
- Cecidit sors super Mathiam; & annumeratus est cum undecim Apostolis.* 382
- ACT. 2.
- Cum complerentur dies pentecostes.* 69. 507. 539.
- Apparuerunt illis dispersita linguæ tanquam ignis.* 31. 539
- Repleti sunt omnes Spiritu sancto.* 266
- Ceperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis &c.* 31
- Erant aut in Hierusalem habitantes Iudei viri religiosi ex omni natione.* 31
- Non sicut vos aestimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia.* 216
- Appositæ sunt in die illa animæ circiter ter mille.* 478. 648
- ACT. 3.
- Petrus autem & Iohannes ascēdebant in templum ad horam orationis nonam.* 353
- ACT. 4.
- Multi eorū, qui audierant verbum, crediderunt, & factus est numerus virorum quinque milia.* 651
- Nec. n. aliud nomen est sub celo datū hominib. in quo oporteat nos saluos fieri.* 231
- Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre, & principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Cōuenerunt. n. viri in ciuitati ista sanctum puerum tuum Iesum quem vnxiisti Herodes. & Potius Pilatus.* 61
- Multitudinis credentium erat cor unum & anima una.* 17. 31
- ACT. 5.
- Audiens Ananias hæc verba cecidit, & expirauit.* 7
- Ante hos dies exstitit Theodas dicens se esse aliquē cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum.* 616
- Illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* 50
- ACT. 7.
- Erit semen tuum accola in terra aliena, et serui-*

Vet. & Noui Testa. loca.

- seruitute eos subyicient, & male tractabunt eos annis quadringentis. 615
- Mittēs Joseph accersuit Iacob patrem suum, & omnem cognationem suam in animabus septuaginta quinque. 557
- Descendit Iacob in Aegyptum. 333
- Eodem tpe natus est Moyses, qui nutritus est trib. mensib. in domo patris sui. 569
- Eruditus est Moyses oī sapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis. 6
- Cum impleteretur ei quadraginta annorum tempus. 585. 656
- Cum vidisset quendam iniuriam patientē vindicauit illum, & fecit ultionē ei qui iniuriā sustinebat percusso Aegypto. 7
- Expletis annis quadraginta apparuit illi in deserto mōtis Syna Angelus. 585. 656
- Ego sum Deus patrum tuorum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 163. 164
- Fac nobis deos qui precedant nos. 60
Act. 8.
- Tanquam ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se sine voce non aperuit os suum. 287
Act. 9.
- Saule Saule cur me persequeris? 562. 593
Act. 10.
- Ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. 282
- Cecidit super eum mentis excessus, & vidit caelum apertum, & descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor inijs submitti de calo. 217. 245
- Hoc autem factum est per ter. 105. 218
- Ecce viri tres quaerunt te. 105
- Orās erā hora nona ī domo mea. &c. 353
Act. 11.
- Venerunt mecum, & sex fratres isti, & ingressi sumus in domum viri. 288
Act. 17.
- Prateriens & videns simulachra vestra, inueni & aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo. quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. 235
- In ipso enim viuimus, et mouemur, & sumus. 139
Act. 19.
- Tentauerunt quidam, & de circumeuntibus Iudaeis exorcistis inuocare sup eos qui habebant spiritus malos nomen Domini Iesu &c. Erant autem cuiusdam Iudaei nomine Sceue principis Sacerdotum septē filij qui hoc faciebant. 288
- Multi ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros, et combusserunt eos coram omnibus, & computatis precijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. 666
- Vox facta est una oīum quasi per horas duas clamatiū: Magna Diana Ephes. 75
Act. 23.
- Erant autem plusquā quadraginta viri qui hanc coniurationem fecerant. 509
Act. 24.
- Confiteor hoc tibi, quod secundum sectam, quam dicunt haresim sic deseruiō patri & Deo meo, credens omnibus, quae in lege & prophetis scripta sunt. 342
ROM. 1.
- Iudaeo primum & Greco. 607
- Inuisibilia. n. ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoq; eius virtus et diuinitas. 109
- Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed enauuerūt in cogitationib. suis. 341
- Obscuratū est insipiens cor eorū. 166. 341
- Mutauerūt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. 341
Rom. 3.
- Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quae est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem. 9
Rom. 4.
- De fide Abraha. 434
Rom. 5.
- Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. 37
- Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia. 620
Rom. 7.
- Non. n. quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. 40
- Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 46. 382
Rom. 8.
- Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens etc. 456
- Qui

Vet. & Noui Test. loca.

Qui suscitauit Iesum Christum a mortuis, reuificabit et mortalia corpora uestra propter inhabitantem spiritum eius in uobis. 330

Quicumque spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. 185

Spe salue facti sumus. 231

Nam quos praesciuit & praeordinauit conformes fieri imagini &c. 674

Quis nos separabit a charitate Christi? 45
Rom. 9.

Non omnes qui ex Israel sunt, hi sunt Israelitae &c. 664

Rom. 10.

Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. 408. 478

Rom. 11.

Reliqui mihi septem millia uirorum, qui non curuauerunt genua ante Bael. 657

Nam & si tu ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam insertus es in bonam oliuam &c. 38. 39

Rom. 13.

Qui diligit proximum, legem impleuit. 43

I. COR. 1.

Obsecro uos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis oēs, & non sint in uobis schismata, &c. 18 47

Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollos, ego uero Cephe. 45

I. COR. 2.

Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. 124 245

Quis scit hominum, quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? 245

I. COR. 3.

Non potui uobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus &c. nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis. adhuc enim carnales estis. 123

Ego plantaui, Apollo rigauit; Deus autem incrementum dedit. 117

Templum Dei sanctum est, quod estis uos. 273

I. COR. 5.

Epulemur non in fermento ueteri, neque in fermento malitiae & nequitiae, sed in azymis sinceritatis. 403

I. COR. 6.

Nescitis quoniam Angelos iudicabimus? 398

Qui adhaeret Deo unus spiritus est. 559

An nescitis quoniam membra uestra templum sunt Spiritus sancti, qui in uobis est &c. 406

I. COR. 7.

Bonum est homini mulierem non tangere. pag. 57. 454

Volo uos sine solitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo; Qui autem &c. 56

Qui matrimonio iungit uirginem suam benefacit; et qui non iungit melius facit. 58

I. COR. 9.

Omnes quidem currunt, sed unus accipit praeuium. 17

I. COR. 10.

Petra autem erat Christus. 461

Ceciderunt una die viginti tria milia. 441

Non potestis mensae Domini participes esse, & mensae demoniorum. 80

I. COR. 12.

Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiae, alij autem sermo scientiae secundum eundem spiritum &c. 20

I. COR. 13.

Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus; cum autem uenerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est. 45

Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. 45

Nunc manent fides, spes, charitas tria haec. 106

I. COR. 14.

In ecclesia uolo quinque uerba sensu meo loqui ut & alios instruam. 260

Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. 650

I. COR. 15.

Novissime omnium tanquam abortiuo, uisus est & mihi. 593

Alia claritas Solis, alia claritas Lunae, & alia claritas stellarum. 581

Seminatur in corruptione, surget in incorruptione &c. 363

Factus est primus homo Adā in animam uiuentem; nouissimus Adam in spiritum uiuificantem. 638

Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt. 60

I. COR. 16.

Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten. ostium enim mihi apertum est magnum & euident, & aduersary multi. pag. 533

Vigilate, state in fide, uiriliter agite, & confortamini. 650

2. Co-

Vet. & Noui Test. loca.

2. COR. 2.
- Christi bonus odor sumus Deo.* 261
2. Cor. 3.
- Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* 20.332
- Littera occidit, spiritus autem uiuificat.* pag. 141.593
2. Cor. 4.
- Id enim quod in presenti momentaneum, & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate etc.* 507
2. Cor. 5.
- Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi.* 398
2. Cor. 6.
- Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* 578
- Quae participatio iustitiae cum iniquitate? aut quae societas &c.* 80.339
- Vos enim estis templum Dei uiui sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis.* pag. 273.274
2. COR. II.
- Despondi vos uni viro virginem castā* 95
- Ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis.* 80
- A Iudaeis quinquies quadragenas, una minus, accepi.* 509
- Damasci praepositus gentis Areta regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, ut me comprehenderet; & per fenestrā in porta dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius.* 604
2. COR. 12.
- Scio hominē in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usq; ad tertium caelum.* 120.405
- Propter quod ter Dominum rogaui, ut discederet a me, & dixit mihi, sufficit tibi gratia mea.* 107
- Cam essem astutus, dolo vos coepi.* 603
- GAL. I.
- Veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim.* 407
- Gal. 2.
- Iacobus, & Cephas, & Iohannes dextras dederunt mihi, et Barnaba societatis.* pag. 358
- Gal. 3.
- Abraha dicta sunt promissiones, et semi-*
- ni eius. Hoc autem dico testamentum confirmatum a Deo; quae post quadringentos, et triginta annos facta est lex, non irritum facit ad euacuandum promissionem.* 618
- Si vos Christi, ergo semen Abrahae estis.* Gal. 5. (pag. 664)
- Nolite iterum iugo seruitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil perderit.* 403
- Omnis lex in uno sermone impletur, diliges proximum tuum sicut teipsum.* 37
- Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem. Haec enim sibi inuicem aduersantur, ut non quaecunque vultis, illa faciatis.* 365
- Manifesta sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, & reliqua.* 671
- Fructus spiritus est charitas, gaudiū etc.* pag. 37.396
- Gal. 6.
- Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* 500
- EPHES. 1.
- Eramus natura filij irae, sicut & ceteri.* pag. 77
- Ephes. 2.
- Vos qui aliquando eratis longē, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraq; unum, & medium parietem materiae soluens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans ut duos conderet in semetipso.* 39.69
- Ephes. 4.
- Soliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis.* 69
- Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* 265
- Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.* 46.485.486
- Ephes. 6.
- Honora patrem tuum, & matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione.* 369
- PHILIP. I.
- Coarctor e duobus desiderium habens dissolui, & esse cum Christo.* 46
- Phi-

Vet. & Noui Test. loca.

Philip. 2.
Deus exaltauit illum, & donauit illi no-
men, quod est super omne nomen, ut in
nomine Iesu omne genu flectatur cale-
stium, terrestrium, & infernorum.
pag. 144 172. 231
Deus est qui operatur in nobis, & velle, &
perficere. 332
Inter quos lucetis sicut luminaria in mun-
do. 674

Philip. 3.
Eadem vobis scribere mihi quidem non
pigrum; vobis autem necessarium. 618
Christus reformabit corpus humilitatis
nostra configuratum corpori claritatis
sue. 330

COLOSS. 1.
In ipso conplacuit omnem plenitudinem,
inhabitare, & per eum reconciliare
omnia in ipsum pacificans per sangui-
nem crucis eius, siue qua in terris, siue
qua in caelis sunt. 638

Coloss. 2.
Et si corpore absens sum, sed spiritu vo-
biscum sum, gaudens, & videns or-
dinem vestrum. 41

1. TESSAL. 5.
Deus pacis sanctificat vos per omnia ut
integer spiritus vester, et anima, & cor-
pus sine quarela in aduentu Domini no-
stri Iesu Christi seruetur. 156

2. TESSAL. 2.
Homo peccati & filius perditionis aduer-
satur, & extollitur supra omne quod di-
citur Deus. 633

1. TIMOTH. 3.
Oportet Episcopum irreprehensibilem esse,
vnius uxoris virum. 94

Diacones sint vnius uxoris viri. 94
Ut scias quomodo oporteat te conuersari
in domo Dei. 308

1. TIMOTH. 5.
Vidua eligatur non minus sexaginta an-
norum. 543

Qua fuerit vnius viri uxor. 94

2. TIMOTH. 2.
Nemo militans Deo, implicat se negocijs
secularibus. 79

Cognouit Dominus qui sunt eius. 674

2. TIMOTH. 4.
In reliquo reposita est mihi corona iusti-

tiae, quam reddet mihi Dominus in il-
la die. 576

TIT. 1.
Si quis sine crimine est, vnius uxoris vir.
pag. 94

HEB. 1.
Qui cum sit splendor gloria, & figura sub-
stantiae eius. 134

Portans omnia verbo virtutis sua. 356

Heb. 2.
In primo quidem tabernaculo semper in-
troibunt sacerdotes, sacrificiorum offi-
cia consummantes: in secundo autem se-
mel in anno solus pontifex non sine san-
guine quem offeret pro sua, & populi
ignorantia, hoc significante Spiritu
sancto. 9

Hebr. 4.
Ingrediemur in requiem eius qui credidi-
mus, quemadmodum dixit: sicut iu-
raui &c. 630

Vnius est sermo &c. pertingens usque ad
diuisionem animae & spiritus. 156

Hebr. 12.
Quem n. diligit Dominus castigat, flagel-
lat autem oem filium quem recipit. 587

Accessistis ad Syon montem, & ad ciuita-
tem Dei viuientis Hierusalem cale-
stem, et multorum millium Angelorum
frequentiam. 659

Deus noster ignis consumens est. 240

Hebr. 13.
Honorabile connubium in omnibus, &
thorus immaculatus. 57

IACOB. 1.
Vir duplex animo, inconstans est in omni-
bus vjs suis. 79

Iacob. 2.
Quicumque totam legem seruauerit, offen-
dat autem in vno, factus est omnium,
reus. 36

Quid proderit fratres mei si fidem quis
dicat se habere; opera autem non ha-
beat? fides si non habeat opera, mortua
est in semetipsa. 605. 664

1. PETR. 1.
In sanctificationem spiritus, in obedien-
tiam, et asperisionem sanguinis Iesu
Christi. 286

1. Petr. 3.
Mortificatos quidem carne, viuifica-
tos autem spiritu. 141

Cha-

Vet. & Noui Test. loca.

1. Pet. 4.
Charitas operit multitudinē peccatorū. 36

1. Pet. 5.
Deus superbis resistit; humilibus autem
dat gratiam. 259

Aduersarius vester diabolus tanquam leo
rugiēs circuit quarens quē deuoret. 604

2. Pet. 2.
Originali mundo non pepercit Deus, sed
octauum Nohe iustitia praconem cu-
stodiuit, diluuium mundo impiorum
inducens. 324

2. Pet. 3.
Vnus dies apud Dominum, sicut mille an-
ni, & mille anni sicut dies unus. 654

1. IOHAN. 2.
Nolite diligere mundum, neq; ea quae in
mundo sunt, si quis diligit mundum, nō
est charitas patris in eo, quoniam omne
quod est in mundo concupiscentia car-
nis est. 39.450.631

Antichristus venit, nunc antichristi mul-
ti facti sunt. unde scimus quia nouissima
hora est, ex nobis prodierunt, sed non
erant ex uobis; nam si fuissent ex nobis,
permanfissent utiq; nobiscum. 68

1. Iohan. 3.
Scimus quoniam cum apparuerit, similes
ei erimus, quoniam videbimus eum si-
cuti est. 308

Omnis qui facit peccatum & iniquitatem
facit, & peccatum est iniquitas. 39

Scitis quia ille apparuit, ut peccata tolle-
ret. 39

In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat ope-
ra diaboli. 39

Qui non diligit, manet in morte. 49

1. Iohan. 4.
Deus charitas est, & qui manet in chari-
tate, in Deo manet. 37.139

Timor non est in charitate, sed perfecta
charitas foras mittit timorem. 43

1. Iohan. 5.
Tres sunt qui testimonium dant in calo,
Pater, verbum, & Spiritus sanctus. &
hi tres unum sunt. 45

Tres sunt qui testimonium dant in terra,
spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres
unum sunt. 9. 137

IV D.
Commonere vos volo, scientes semel om-
nia, quoniam Iesus populum de terra

Aegypti saluans, secundo eos qui non
crediderunt, perdidit. 73.513

Arbores autumnales bis mortuae &c. 74
A P O C. 1.

Iohannes septem ecclesiis, quae sunt in
Asia. 307

Gratia vobis & pax ab eo qui est, qui erat,
& qui venturus est, & a septem spiriti-
bus, qui in cōspectu throni eius sunt. 286

Ego sum alpha & omega, principium &
finis. 359

Eui in insula quae appellatur Pathmos.
pag. 307

Habebat in dextera sua stellas septē. 308

Ego sum primus & nouissimus. 359.638
Apoc. 2.

Ecce missurus est diabolus aliquos ex vo-
bis in carcerem ut tentemini, & habebi-
tis tribulationem diebus decem. 374

Esto fidelis vsq; ad mortem. 374
Apoc. 4.

Ecce sedes posita erat in calo. &c. 444
In circuitu sedis sedilia vigintiquattuor.
pag. 443

Et supra thronos vigintiquattuor senio-
res sedentes. 443

Animal primum simile leoni, et secundū
animal simile vitulo, & tertium ani-
mal habens faciē quasi hominis, et quar-
tum aīal simile aquila volanti. 107.243

Quattuor animalia singula eorum habe-
bant alas senas. 446

Apoc. 5.
Vidi in dextera sedentis super thronum li-
brum scriptum intus & foris, signatum
sigillis septem. 309

Vicit leo de tribu Iuda. 287.604

Vidi agnum stantem tanquam occisum,
habentem cornua septem, & oculos se-
ptē, qui sunt septem spiritus Dei, missi
in omnem terram. 286

Audiui vocem angelorum multorum in
circuitu throni, et animalium, & senio-
rum, & erat numerus eorum millia
millium. 593.659

Apoc. 6.
Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, &
ecce terramotus magnus factus est, Sol
factus est niger &c. 280

Apoc. 7.
Audiui numerum signatorū centum qua-
draginta quattuor millia signati ex om-
ni

Vet. & Noui Test. loca.

ni tribu filiorum Israel. 396.663
Ex tribu Iuda duodecim millia signati.
pag. 396.661
Ex tribu Manasse duodecim millia signati. 280
Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus etc.
pag. 593
Benedictio & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro. 308
Apoc. 8.
Vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. 309
Data sunt illis septem tuba &c. 284
Apoc. 10.
Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua. 312
In diebus vocis septimi Angeli, cum ceperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei. 284
Apoc. 11.
Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. 514.612
Dabo duobus testib. meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. 489
Videbunt de tribubus, & populis, et linguis, & gentibus corpora eorum per tres dies, & dimidium. 612
Decima pars ciuitatis cecidit. 338
Septimus Angelus tuba cecinit, & facta sunt voces magna in calo dicentes: Factum est regnum huius mundi Domini nostri, & Christi eius. 284
Aduenit tempus mortuorum iudicari, & reddere mercedem seruis tuis prophetis, & sanctis, & timentibus nomen tuum, pusillis, & magnis. 574
Apoc. 12.
In capite mulieris corona stellarum duodecim. 397
Ecce draco magnus ruffus habens capita septem. 309.313
Et cornua decem. 375
In capitibus suis septem diademata. 313
Peperit filium masculum. 59
Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascat ea diebus mille ducentis sexaginta. 489.
514.611.642.
Data sunt mulieri ala dua aquila magna,

ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. 514.612
Apoc. 13.
Vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornu decem.
pag. 375
Vidi unum de capitibus bestiae quasi occisum in mortem 632
Data est bestiae potestas facere menses quadraginta duos. 514
Vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni. 79
Et fecit terram, & inhabitantes in ea adorare bestiam primam. 632
Vt faciant imaginem bestiae, quae habet plagam gladij. 633
Faciet ne quis possit emere aut vendere nisi qui habet characterem, aut nomen bestiae, aut numerum nominis eius. 629
Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestiae, Numerus enim hominis est, & numerus eius sexcenti sexaginta sex. 275.496.623
Apoc. 14.
Ecce agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia habentes nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis.
pag. 58.663
Nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quattuor millia.
pag. 663
Exiuit sanguis de lacu usque ad frena equorum per stadia mille sexcenta. 644
Apoc. 15.
Vidi aliud signum in calo magnum, & mirabile, Angelos septem habentes plagas septem nouissimas, quoniam in illis consummata est ira Dei. 314
Exierunt septem Angeli vestiti lapide mundo, & candido. 60
Apoc. 16.
Audiui vocem magnam de templo dicentem septem Angelis: Ite & effundite septem phialas irae Dei in terram &c.
pag. 313
Apoc. 17.
Vidi mulierem sedentem super bestiam, coccineam, plenam nominibus blasphemiae, habentem capita septem, & cornua

Vet. & Noui Testa. loca.

nuadecem. 375
Septem capita septem montes sunt. 309
Bestia quæ erat & non est, & ipsa octaua est. 564

Apoc. 18.

Quoniam peruenerunt peccata eius usque ad celum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius, reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, et duplicate duplicia secundum opera eius, in poculo quo miscuit vobis, miscete illi duplum. 74

Apoc. 20.

Apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus, & satanas, & ligauit eum per annos mille. 312.639

Regnabunt cum eo mille annis. 312.640

Cum consummati fuerint mille anni soluetur satanas de carcere suo. 639

Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni. 574

Apoc. 21.

Ego sum Alpha & omega initium & fi-

nis.

359.638

Venit ad me unus de septem Angelis habentibus phialas plenas septem plagis novissimis. 314

Habebat murum magnum, & altum habentem portas duodecim, & in portis angulos duodecim. 398

Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. 397

Ciuitas in quadra posita est, & longitudo eius tanta est quanta et latitudo: Et mensus est ciuitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia, & longitudo, & altitudo, & latitudo eius equalia sunt. pag. 460.661

Apoc. 22.

Ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim per menses singulos. 396

Ego sum Alpha & omega, primus & novissimus, principium & finis. 359.638

A P P E N D I X.

Qua nonnulla prætermiffa adduntur; & alia, quæ mendose legebantur, corriguntur.

Numerus cum duplex est, prior paginam, posterior versum notat: cum simplex, versum pagine prænominatæ. L. Legendum. D. Descendendum. A. addendum.

P Ag. 5. 1. L. audi 7. 23. A. Christianā fidem. 8. 5. A. ingenium nō. 9. L. Multis alijs, atq. alijs. 9. 20. A. in Appen. 22. A. in Appē. 25. A. in Appen 33. A. in Appen. 11. 20. L. CCCC. 21. L. CCCCXXX. 22. L. CDXC. 32. D. ∞CC. 642. 14. 1. L. fecit. 15. 32. L. ducta numerum, 27. 3. L. Numē. 42. 11. L. Imperatoris, hoc est Dei, ex hac vita, tanquam statione & presidio decessissent. Unde declamantibus celebrata lex: Qui sibi manum admovent, insepultus esto. Digniss 45. 29. L. unum 31. L. sicuti est. Et. 51. 30. L. quæ. 59. 1. L. secundum 61. 1. veniunt. A. Et de legitimo matrimonio procreatus dicit in eodē Psal. In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis mater mea me in utero aluit, non dicens: In iniquitate, vel peccato, cum & hoc recte dici potuisset. Psal. 50. Rom. 5.

Additio inferenda Vnitati.

Eorum quæ agimus unūquodq; unico tantum modo recte confit. multipliciter errari in eo potest. sicut scopum attingere, unicum est & simplex: ab eo autem varie excedendo deficiendoq; aberratur, Plutar. de Virtute morali. Idem lib. de audiendis Poetis eleganter scribit esse multas corporis partes, per quas sese insinuant vitia: virtuti verò unicam esse anam. Antiphanes Delius medicus vel unam hanc esse dixit morborum causam, ciborum varietatem: refert Clemens Alexan. Pedag. lib. 2. c. 1. pag. 65. 26. L. redegerunt. 71. 5. L. sententia. 82. 7. L. aut tertio, Deo. 8. L. dextera. 13. faciunt. A. Augures quoq; si impari numero ex calo intonuiisset, prosperos euentus, & summā felicitatē nunciari putabant. si autem ab Occasu tonitrua increpitaissent, aut per septentrionem in Occasum transcurrissent, aut multiplicati ictus pari desissent numero, diros euentus, & calamitates portendebāt. sic Marco Crasso castra, quæ trans Euphratem metatus fuerat, Bis icta fulmine cladem. quam paullo post perpeffus est, designare. Refert Iohan Rosinus lib. Roman. Antiquit. In volatu etiam auium numeri ratio obseruata. Binarius n. ingruentem calamitatem, aut fatale exitium afferre præmonet et vaticinatur. Considerabant siquidem Augures quot inuicē volassent, hoc modo Grues, quando binæ simul cōuolassent, mala minitari dicebant, rationem de numeris hic transferendo. Quare Bubo Bis conspectus publicis auspicijs dirū fuit mortalibus omen. Quod & Agrippæ exitus comprobauit, qui Tiberio imperante, cum iuxta palatium in vinculis ad arborem teneretur, insigni amictus veste, ut eius fortuna ferebat: Germanus augur qui in vinculis etiam tenebatur, cum supra Agrippæ caput in arbore cui alligatus erat, Bubonem vidisset, ad colloquium eius admissus, affirmavit illum præsentē vinculorum iniuriam euasurum, & Iudaorum regno feliciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum. sed si in posterum capiti suo iterum eiusmodi auem impedere vidisset, sciret morti se propinquum fore. quæ paullo post omnia, ut Augur prædixerat, euenerunt, ut refert Baptista Fulgosus Memorabiliū lib. 8. c. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatum Iudaicarum lib. 18. c. 13 & rursus eiusdē operis lib. 19. c. 7. Idem Bubo bis auditus anno scilicet Urbis conditæ 619. & sequenti. exercitus Romani oppressionem ad Numantiam portendisse creditus est. Binary. 84. 22. L. ab ipsis. 87. 14. L. armamentarium. 89. 5. L. Scyllam. 92. 8. L. deuouemus. 104. 13. L. Electa Dei

APPENDIX.

familia, egressa Aegypto, Tertio mense ad montem 116.25. *D. Ternarius num. in his qui ser. diuina praecepta.* 122.26. *L. Psal.* 120.28. *L. pro.* 29. *L. Iohel* 2.30. *L. vident.* 135.18. *L. decupla.* 136.2. *L. in fontibus & puteis* 24. *crystallū.* 137.1. *L. aquarū.* 18. *L. ultramundanum.* 142.4. *D. quæ his* 143.27. *L. Tres sunt animæ operationes non organicae quas.* 144.4. *L. si (ut refert Plin. 7. c. 52.) verum.* 150.9. *L. deicitur.* 24. *L. animæ* 31. *consummantur.* 156.3. *L. vinea.* 25. *L. iecur.* 168.31. *L. femina.* 173.31. *L. inaequalitatem; sed.* 174.6. *L. est aequalitatem.* 14. *L. ita.* 177.30. *L. &c compositus.* 178.19. *L. I si dorum significat potentiam* 180.15. *L. pernecessaria* 184.27. *L. Hic.* 188.6. *L. interpretos* 26. *silentiū* 19.2.11. *L. immo* 195.7. *L. participes.* 202.28. *amara;* 210.9. & 13. *L. epigrammatum* 211.31. *L. dixit* *Quin prodixit mi Spuri,* 212.24. *L. Bartholomæi* 213.7. *L. statua* 216.2. *L. admodum* 23. *intelligi* 217.17. *L. Virgine.* 22. *L. D.* 23. *D.* 22.220.9. *L. supersubstantialiter.* 221.7. *peculiarium* 8. *alterationis* 224.8. *L. afflatus* 225.11. *L. creaturas* 19. *incomprehensibilem* 228.9. *album* 229.25. *L. definitionum* 28. *chaldaea* 233.12. *D. ter.* 238.32. *L. Aegyptijs* 239.7. *L. significadū* 242.2. *L. fluctuum* 243.9. *L. vocat.) Stoici* 244.1. *diuinas lin.* 1. *potentiam* 245.3. *L. lauacro.* 27. *hæc* 247.9. *L. Pythagoram* 15. *L. substantiam* 248.6. *L. cap.* 250.15. *L. substitit* 22. *L. sollicitudo* 253.3. *L. perfecti, & Iunonis perfectæ* 256.16. *L. siquidem* 258.13. *L. subalternis* 15. *L. Illud superaddere non inutile* 259.12. *L. Geneseos* 260.11. *L. possumus* 29. *L. per quem* 261.19. *L. accommodare* 262.16. *L. conflatum* 265.16. *L. machinetur* 26. *L. ipsum.* 267.1. *L. siquidem* 268.12. *L. cōsonantior* 14. *D. solum* 276.8. *L. est ter.* 9. *L. ducentum sexdecim* 277.29. *L. consummatum* 280.22. *L. eum per lignum* 281.32. *pronunciassè* 282.9. *L. plenissimus* 285.27. *L. consumationem* 287.2. *L. ostium* 12. *L. tres* 288.17. *L. Salomon: Sapientia edificauit* 21. *L. elucebant* 289.20. *A. Septem homini munera a planetis totidem tribui seu roborari videntur; contemplationis acumen, gubernandi potestas, animi robur, claritas sensuum, amoris ardor, interpretandi subtilitas, fecunditas generandi. Contemplationis donum Saturnus ministrat; imperandi potentiam, Iupiter; Mars, animi magnitudinem; sensuum opinionisq; claritatem, Sol; amorem Venus inspirat; pronuntiandi & interpretandi solertiam Mercurius adiuvat; generationis officium Luna* 291.32. *L. dictū* 296.12. *A. Quæ ratio etiam afferri potest quod Deus apud Iudeos Octauo die circumcisionem administrare voluerit, & simul imponi nomina, utpote corpusculo infantis per dies iam octo confirmatiore* 297.1. *A. Eodem spectat quod ætatis anno decimoquarto pueri apud Romanos impuberes & ingenui quasi pueritia annos egressi. bullam auream apud lares familiares suspendebant, et togam puerilem siue purpura prætextatam commutabant cum alio togæ genere, quæ & virilis, & pura, siue candida fuit dicta. Persius Sat. 5:*

Cum primum pauido custos mihi purpura celsit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.

Hoc est, postquam ex ephæbis excessi, deposita bulla, atq; toga. Admonebantur autem pueri veste illa candida, ut puerilibus nugis, atq; ineptijs valedicentes, vitæ, morumq; candori, ac puritati studerent. Huic autem togæ comparari possunt monialium vestimenta, quibus quando initiantur, vestiuntur. De quo habitu sic Alcinus.

Sed tibi cum geminum tetigerunt tempora lustrum,
Mox stola syncero velat te candida cultu.

7 *A. Ante hunc quidem ætatis annū pueri ob caloris naturalis abundantiam copiosiore alimento indigent, ac proinde non sunt inedia nimia, ieiunijsq; affligendi, nec alimentis crassis & noxijs difficilisq; concoctionis cibandi, (quod tamen a nonnullis puerorum non tam educatoribus, quam tortoribus atq; carnificibus lucri quæstusq; gratia fieri consuevit.)*

A P P E N D I X.

confuevit.) Ex his. n. vitiosi humores, & animis stupor, stoliditasq; ingenerantur. Nā qualis est cibus, talis sanguis esse solet, qui quidem seruit spiritui; spiritus, sensibus; sensus, rationi & intellectui. 298.24. putarunt. A. Derbices similiter gens Scythica, Hir canis proximi, eos qui septuagesimum annum iam excessissent, iugulabant, & in conuiuijs appositos, necessarios, & propinquos ad epulas conuocabant. 300.3. L. representandis 14. L. quāto 16. L. Philosophia 17. L. auscultatione 302.20 suboriri. A. Omnis siquidem pueritia (C. Celso testante lib.2.c.1.) septimo anno periclitatur, postmodum circa pubertatem. Plurimos autem noui qui etatis anno primo, et vigesimo sint periclitati, deinde vigesimo octauo, nec unquam post reuolutum annum vel septimum vel nonum ab ancipiti morbo fuisse immunes, qui annorum decursus tametsi non nimis anxie ac superstitiose obseruandus, metuendusq; sit viris Christianis; nihil tamen vetat circa ea tempora moderate, ac circumspecte vitam victusq; rationem instituire, nequa humorum copia coaceruetur, quæ his annis fomitem ministret, morborumque seminaria præbeat, Leuinus Lemnius lib.2.c.32. de occultis naturæ miraculis. Ex hac autem annorum obseruatione mos inoleuit apud plerasq; gentes, ut herus fundiq; dominus novos contractus ineat cum colonis septimo quoq; anno. Eadem ratione syluæ, quæ ex dura materia consistunt, ut sunt quercus, ilex, robur, ulmus, fraxinus, septimo anno mutilari truncariq; postulant. 22. L. quæq; 303.26. L. sanctificat 306.21. L. : hoc 309.13. L. in numeris 27. L. feminam 28. L. in numeris 317.3. L. Ne semines mala 321.3. peccauit. A. Quare in Canonicis decretis dist. 44 præcipitur ut nullus presbyter ad septimana defuncti solennia celebranda vocatus, se inebriari nullatenus audeat. Nos videmur septimo die sacrificium pro mortuis facere, sicut in nuptijs apud priscos septima dies instaurationem voti habebat, ut quemadmodum hoc die initium propagandi generis celebre erat, sic etiam eodem die finis cuiusq; solēnis haberetur 325.25. L. surdos, octo raucos, octo insigniter nigros, octo insigniter longos, octo præpingues & obesos, & octo nasutos 326.22. L. quodam 336.7. L. essent 339.10. L. Og Regi 345.3. L. multiplicatam atq; inuicem sibi connexam summam cōtineat 17. quippe quod in eo magnam mutationem subeant homines. nam vel calumnijs impeti solēt, vel grauissimis morbis diuexari, vel periculis obyci, vel deniq; aliquod perpeti detrimētum, ac iacturam vel facultatum, vel valetudinis, ut qui 347.24. L. vellat 348.8. L. s' in contra. 350.20. celebrant. A. Nicolaus Leonigenus in varijs ex Athenæo lib.3.64. Meminit etiam Aelianus sophista in varijs; & in Animalium historia post reliqua, Nouem (inquit) diebus lapsis, unam forma insignem ex pelago Lybico spectari aiunt reuolantem, quæ non sit quemadmodū reliquæ gregales linæ columbæ (sic habet Gilly translatio) sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem; cum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc ceterarum greges sequuntur, & rursus Erycini reuersionis dies celebrāt. Scribit idem Aelianus quod Formica 355.5. illam. A. ceu lessum plane tunc foret factum. 356.6. L. Philosopho 373.23. accōmodatur 26. L. Aegyptios 380.1. L. in genere. 381.19. D. dicit 393.21. ponit. A. Acāthis auis minima duodenos simul parit pullos. Plinius 400.11. huomazō A. Ad huius numeri infelicitatem illud etiā referri pōt quod apud Gallos Decimus tertius mali & infausti ominis habetur in conuiuariū seu inuitandorum numero, ita ut unum aliquem conuiuiam eo anno moriturum esse superstitioso mentis errore nonnulli sibi persuadeant, ut testatur Petrus Menenius in Eunuchō Terentij. Quamobrem si quando accidit, ut tredecim ad unam mensam accumbant, unus illorum surgere atq; discedere mali illius ominis euitādi causa cogitur. Vidi ego quoq; cum Venetijs essem nonnullos qui ob id ad conuiuentes duodecim numquam accedebant, ne numerum dictum complerent. Hæc adnotare malui, quā præterire, quæ si cui leuia superstitiosaq; videntur, is putet idem me sentire; sed cui nihil leue placet, graues opinor sibi compedes optaret. Ab his igitur receptui &c. 405.20. L. cap. 16. 406.2. L. Trinitati 4. L. quarti 409.24. L. emergit et 421.9. L. septem 424.30. L. ominis 436.5. L. Numerorū etenim libro, in quo 7. L. Israel, Moyses ex diuino præcepto 439.18. L. Hebraicū 446.6. l.c. 10.

L. alas

A P P E N D I X.

L.alas 447.30. L.cordi pag.453. A. Hieronymus Fracaſt. lib. de dieb. criticis. Circamaris (inquit) crementa, & decrementa (quos aſtus vocant) maiores, et ventos, & tepeſtates circa quintum Luna diem exurgere nautis omnibus notum eſt. Quod & Heſiodus quoq; notauit, cum Quintā eſſe fugiendam praecepit 454.23. L.tantum 29. L.parētes 460.2. L.10.469 22 D i deſt 25 L.vixdū.474.17. L.etas Trigeſimus eſt annus, quod ſane tēpus Geneam Graci deſt, Γενεάν vocant; quia orbis atatis in eo ſit ſpacio. Orbem autē vocant, dum natura humana ad ſementem reuertitur quod ex Zenonis, & Heracliti ſententia annorum triginta periodum conficit. Quibus aſſentire videtur Heſiodicum il lud 488. 5. L.calculo.26. L.triumuiratum 511.25. L.interregnum. 517.8. L. Vt plurimū aut mares praſertim formari volunt quadragintaquinq. diebus, ubi nono mense lucis huius aſpiciunt ſunt accepturi. atq; hos ſuperuiuere. quod ſi formatio tranſiſſet ad quinquageſimum, quod accidit in feminis, quarum natura magis flaccida, decimo mense naſci, eiſmodiq; difficilem vitam agere. Atq; hanc. lin. 11.15. conceptionem. A. Haec ſunt Hippocratis verba lib. de natura foetus: Si marem (inquit) trigeſimo die perfici contingat, motum accipit ſexageſimo, menſeq; ſexto in lucē prodiit. quod ſi quinto & trigeſimo die formam acceperit, motu potitur ſeptuageſimo, mense ſeptimo naſcens ſi vero die quadrageſimo quinto legitimam formā adeptus fuerit, nonageſimo die mouetur, ac nono mense natiuitatem conſequitur. Ex quo dierum menſiumq; decurſu ac ſerie, liquido apparet formationis diem duplicatum motus diem conſtituere, motionis verò triplicatum naſcēdi tempus cōmoſtrare. Verbi cauſſa ubi quadrageſimus quintus formam perficit, is duplicatus, diem motus nonageſimum conſtituit, qui rursus triplicatus, bis centum ſeptuaginta dies ſeu nouem menſes Gracos hoc eſt vulgares cōficit cuiq. menſi 30. dierum num. aſſignando. pari modo de reliquis ratiocinandum. Inter omnes igitur pariendi ſines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimēto, naturalcs ſunt mēſes nouem. Quare &c. 25. L.adſcribunt 520.2. L.vniuerſas 3. L.radiatio 11. L. ſint. 522.12. Philippica A. quinta liquet. quam orationem cū Cicero in Senatu haberet Kalendaris Ianuarijs, Recordamini (inquit) qui dies nudius tertius decimus fuerit: quantus conſenſus veſtrum, quanta virtus. Dies. n. tertius decimus a Kalēdis Ianuarijs retro numerum agendo, eſt dies qui dicitur xij. Kal. Ianua. qui eſt vicesimus Decembris. Fuit quidem creber apud antiquos hic loquendi mos. Nam 24. L. quadragintaquinq; 523. inter C.E. & B.R. ſcribe D. 527. 11. L. pōnitētiā. 529. 10. ſimul 540.28. L. quaſq; 542.15. L. praeſerea 544 15. foret. A. Adde olim in Ceo inſula (Theophilus Chium vocat, Menander Iulidem (ei urbē) ſexagenarij (qui olim Roma e ponte deiſciebantur) cum ſe nō amplius ad rem publicam adminiſtrandam viderentur eſſe vtilcs, lege conuocatis neceſſarijs poſt ſacrificium, & conuiuium coronati cicutam bibeant, atq; ita vitam ſuā finiēbant. 545. 5. L. reſpondens 6. L. feciſtis 20. L. ſexageſimū 29. L. ſexageſimum 559. 19. L. omnium 30. L. quaternario 563 32. L. octonariū. 564 28. L. inclamant 565. 16. L. letalis 567. 3. L. prodidere, anno. ſ. vno 22. L. crebras. 27. L. peruenerint pag. 571. Addēda,

D E N V M. XCVIII.

Octonario ſupra nonagenariū numero duo deſunt, ut ſit centenarius. Eius atatis erat Heli quando ſupremum diem clauſit. quia perfectae maturitatis exſtiſſet, ſi ſacramentum geminum in Redemptoris noſtri cognouiſſet incarnatione, videlicet verā diuinitatem in humanitate. Nunc quia multa de lege veteri, plurima de mandatis coeleſtibus recte intelligit, octo & nonaginta annorū eſt I. Reg. 4. Greg. Magnus pag. 573.29. L. capit. 21. 574 20. L. ſubduplo 575. 17. L. haecenus 588. 18. L. clarum ſit. 589.4. L. cui bonā. 596.24. L. hieroglyphicum 601.21. L. anni 215. 608. 11. L. Quicum per 13. L. viribus ſe eſſe iudicaret, delectis 15. L. inuaſit 609.4. L. ſi poetarum 72. L. octo 29. L. varijs vitijs 610.1. L. hunc in modum 13. L. concionis 14. L. patribus 19. L. ve ſanam 29. L. ac ſuperſaſſe 611 20. L. pectoribus 613.23. L. 2. trecenteſimam ſexageſimam.

Ad-

A P P E N D I X.

Additio inferenda pag. 616. *Hunc numerum nempe 365. significantes Aegyptij Vulturem pingunt, quoniam animal hoc trecentos illos ac sexaginta quinq. dies quibus annus completur, ita distribuit, ut centum quidem ac viginti diebus pragnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis vero centum & viginti sui curam gerat, neq. uterum ferens, neq. alendis addictum liberis, sed seipsum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinq; autem illos qui supersunt anni dies in venti compressionem & coitum insinit. femina quidem cum amore concipiendi exarserit, vulvam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinq; quibus nec cibum nec potum omnino capit foetus procreationi intenta. Quare in somnis apparens vultur, annum significat, Iohā. Tzezes. pag. 616. 31. L. erant in angustia constituti 618. 25. L. solares 622. 12. L. accipiunt 623. 22. L. nomen 625. 27. L. Hl. 626. 7. L. coniecturas 627. 22. L. 7temq; Creditis 17. L. enarrat, bellum Ioui 22. D. & 633. 21. Rypheis.*

Additio inferenda pag. 634. *Ciani septingentorum annorum spacio neque adulteros, neq. Virginitatis corruptores habuerunt, Plutar. de Virtutibus mulierum. Gothi septingētis annis gloriose in multis bellis se gesserunt, Pandulphus Collenutius Cōpendio hist. regni Neapol. lib. I. pag. 637. 13. L. princeps 16. L. demisisse 642. 16. A. Scripsit Varro Terentius in libris Antiquitatum (inquit Petrus Crinitus in opere de honesta disciplina 16. 5.) fuisse Romae Vectium in augurandi disciplina nobilem, eumque affirmasse futurum Rom. imperij terminum, post M. & CC. annos: si modo (inquit) verum foret quod in historijs annalibusq; Romanis traditur de duodecim vulturibus, quas poeta Ennius corpora sancta appellat. Sic autem Varro, Si verum est quod de Romuli augurio traditur in condenda vrbe, deq. xy. vulturibus, ad M. & CC. annos Romanus populus perueniet, cum CXX. annos in columis praterisset. Quam in re factum est quidem iudicium ex numero alitum, ut singula vultures centenos annos portenderent. Censorinus vero in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. annos ab vrbe condita vixit, minime ad suum iudicium pertinere asseruit hoc ipsum dyudicare, ne in re parum comperta minus prudenter posteritati faceret imposturam: quod his fere hominibus accidit, qui maiore studio, quam consilio fortuna aleam pensant, temporumque varietatem considerant. Ceterum tali sententiae Vectij videtur annorum numerus convenire. Siquidem CC. annis post auctorem Censorinum adiectis, imperantibus Caesaribus Constantijs, Romana illa dignitas consumpta est, quae Italiae fines egressa, Bizantium urbem se recepit. Nam ingruentibus in Italiam Vnnis, Vandalisque & Gothis, tum maxime Rom. imperium cladibus multis affectum est atque deletum. Quod autem xy. vultures auspicii felicitatem Romulo prae-notassent, cum historia multorum testantur, tum Q. Ennius in annalibus: qui Romulum inquit ipsum in Auentino monte secessisse, ad auspiciū capiendum de vrbe condenda, & nomine imponendo. itaque studijs summis de hoc inter eos peractum refert.*

Certabant urbem Romamne Remamue vocarent.

Omnibus cura viris vter esset induperator.

Hec omnia Crinitus. Eadem partim Calius Rhodiginus repetit Lectionum antiquarum libro 27. 8. & insuper, Scribit (inquit) libro decimo sexto Paulus Diaconus, Adouacrem cum fortissima Herulorum manu Italiam irrupisse, quo percussus terrore Augustulus purpuram sponte deposuit: ac ita condita urbis anno millesimo ducentesimo vigesimo nono, Occidentis imperium finem est assecutum, anno ab incarnatione verbi quadringentesimo septuagesimo quinto. Ceterum quod vultur unus, ut Crinitus tradit, annos centum significasse existimetur in auspicio Romuli, inde forsitan sumtum est, quod vita singulorum centesimum fere annum attingere putatur. quanquam Aegyptij vulture picto annum unum duntaxat significarint. 644. 19. L. CIO. IO. CC. XXIIIX. 645. 19. L. septem 646. 24. L. duorum millium. 647. 21. L. infirmos 648. 6. L. ad 654. 10. L. sabbatum. pag. 657. post ver. 7. A.

D E

A P P E N D I X.

D E N V M. I C C. C I C. I C.

Germanus Constantinopolitanus Episcopus prædictis sex mille annis ætatis Mundi quingentos ex auctoritate illustrium Græciæ patrum adiecit. *¶* s. n. cum in lib. quem de Theoria Ecclesiasticarum rerum, inscripsit, causam inquireret, cur Pontifex, populo benedicens, digitos attollat, ad supputationem numeri sex millesimi et quingentesimi accomodatos, sic loquitur: Quod Pontifex obsignet populum, id subindicat, futurum aduentum Christi anno sexies millesimo quingentesimo fore, ex supputatione digitorum, significante sexies millesimum quingentesimum. *¶* Id & Hippolytus e Roma, & sanctus Cyrillus dicunt in libris suis de Antichristo, anno sexies millesimo quingentesimo futurum aduentum fore; itemq; Chrysostomus. quæ repetit F. Sixtus lib. Biblioth. sanctæ. pag 658. 18. L. viris 659. 20. L. quot in 32. L. constituunt 660. 1. D. cubum decem millium, & 669. 31. L. visitabuntur. qui. 672. 22. L. Psal. 39. 675. 12. L. ad salutem, si sciat quod pars aliqua populi numerata est in deserto, pars vero innumerata relicta est? Si &c. Reliqua Lector ex sensu restituito.

P R A E F A T I O.

*N*UMERVS est rationalis fabricae naturalis quoddam pullulans principium. mente siquidem carentes, vti bruta, non numerant. adeoque Numerus, principium eorum, quae ratione attinguntur, esse probatur, quod illo sublato, nihil omnium remansisse, ratione conuincitur. Nec est aliud, ratione Numerum explicare, quam rationem seipsa vti, atq; in sui naturali summa similitudine cuncta figere. Quare Auenzoar Babylonij verbum fuisse scribit Albumasar, Omnia scire eum, qui nouerit Numerare. quod etiam diuinum Platonem respondisse refert Aristoteles, quarenti Neocli, quare homo sit animal sapientissimum, ac prope diuinum, & quare eidem potius quam cuiquam ex ceteris animantibus credendum sit; quia videlicet Numeros nouerit, quos, inquit, a natura hominis si remoueris, etiam ratio perpetuo perierit. Hinc Samius ille Pythagoras primus, & nomine, & re Philosophus, omnem veritatis inquisitionem in Numeris ponens, & Deum, & animas nostras, ac cuncta quae sunt in Mundo, e Numeris constare profitebatur, ex quibus Arithmeticam sibi constituit omnium scientiarum matrem, sine qua nihil propemodum sciri dicebat. quam postmodum Plato ab Italicis Philosophis, qui Pythagoricorum praeceptorum sectatores erant, edoctus, & clariorem reddidit, & aper-
torem; tametsi, tam obscure Numerorum mysteria tradidit, vt

Nic. Cus.
exc. li. x.
q. me in-
ueniet.
& de con-
iecturis.
lib. i. c. 4.

Nic. Cus.
de do-
cta igno-
rant. lib.
i. c. ii.

A

etiam

Matth. 7.
Mar. 7.

etiam initiatos ipsos videatur voluisse celare, nedum profanum vulgus: ita visus est Dominicum præceptum haud quaquam aspernari, dicens: Non oportere sanctum iactari canibus, nec margaritas mitti ante porcos. occulta enim (dicebat ille) non debent communicari omnibus. Quare a maxima illorum parte lectorem excludit: unde natum adagium, Platonici obscurius esse numeris. quo utitur Tullius ad Atticum scribens, dum rem obscurissimam esse, breuiter intendit significare. Nec a Platone dumtaxat excultam accepimus Arithmeticam istam; sed eandem probauerunt Aglaophemus, Philolaus, Iamblichus, omnesque Philosophi, quotquot ad hæc usque tempora numerantur, probabitque Doctorum omnium posteritas usque ad fines seculorum. quandoquidem sine illa, nec rite quidquam dici potest, nec agnosci. econtra, quod ab ea verum probatur, nullo potest redargui pacto. De hac re longo sermone scribit in Epinom. Plato, cum asserit inter omnes liberales artes, ac scientias contemplatrices, præcipuam maximeque diuinam esse Numerandi scientiam; nec artem, nec regimen, vllamve doctrinam posse sine Numeris stare. Quem Iamblichus uolumine de Secta Pythagoreorum prosequitur. Nam Mundus uterque Numeris est dispositus, ut Timeus Locrensis, & Plato, ostendunt, circa quos Mundos tota naturalis uersatur Philosophia. Quomodo enim Aristoteles (qui singularis uideri uoluit, priores confutando) aliter nobis in mathematicis specierum differentiam tradere potuit, quam quod ipsas Numeris comparat? quos ex nostris etiam primi, intantum secuti sunt, ut Aur. Augustinus, & post ipsum Boetius ille Romanorum litteratissimus, affirmarent indubie Numerum crearum rerum in animo Conditoris principale exemplar fuisse. atque in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum solenter Sapientes ipsi quesierunt; & nemo antiquorum, qui magnus habitus sit, res difficiles, alia similitudine, quam mathematica, aggressus est: ita ut Carolus Bouillus astruat, Iacobum Fabrum per introductiones Numerorum, per Arithmetice præludia, Pythagorico

gorico more, totius sui Philosophici profectus, ac litterarij studij
 exstitisse causam; & Boetius asserere non dubitauerit, nemi-
 nem diuinorum scientiam, qui penitus in mathematicis exercitio
 careret, attingere posse. sic enim scribit quodam loco: Qui spernit
 Mathematicas scientias, ei denuntio, haud recte philosophandum.
 Constat autem sub mathematico genere, etiam Arithmeticam
 istam contineri. Caueas etenim, ne diuinam hanc, quam tracta-
 mus, mercatoriam esse censeas Arithmeticam: non mercatoriam
 quidem; sed illam cogites, de qua in Epinomide dicitur: Opus est
 Numeris, non his, qui corpus habent; sed qui omnem paris imparis-
 ve generationem, atque uirtutem ad perficiendam, cognoscendam-
 que rerum naturam conferunt. hi enim maxime omnium ingenium
 acuunt, memoriam confirmant, animum ad omnem speculatio-
 nem actionemque promptissimum efficiunt, eorumque consideratio
 fert in contemplationem diuini exemplaris, ac multorum reddit
 elegantissimas causas. velut cur sint quatuor elementa, & se-
 ptem planetae, quid dicant qui Numerorum ratione carent? Illi ue-
 ro dicunt, quaternarium corporibus ortum & interitum habentibus
 atq; genitis & generantibus; septenarium uero accommodatissi-
 mum numerum esse corporibus ingenerantibus, neq; similia sibi ge-
 nerantibus, cuiusmodi sunt celestia; quia quaternarius primus nu-
 merus est qui generetur ab alio, & alium generet. fit enim a duo-
 bus bis, & generat octo acceptus bis. septenarius solus est intra de-
 cem (hi autem sunt omnes numeri) qui neque generatur ab alio,
 neque alium generat. at qui quoniam linearis est, fitque ex unita-
 tibus, illis maxime congruit corporibus incorruptibilibus, quae sin-
 gula, suo quodque orbe vnum, consisterent. Sed his missis, Arith-
 meticae perscrutemur originem. Sunt inter Ecclesiasticos scripto-
 res, qui Pythagoram, Platonem, omnesque Gracos, qui habiti
 sunt diuiniore, omnem suam Philosophiam ab Hebreis acceptam,
 Gracis asserunt tradidisse. De Pythagora Philosophorum primo,
 & ceteris Gracis, scribit Numenius Apamensis Syrus, Philosophus

Orig. li.
 cont. Cel-
 sum. Au-
 gustin. in
 Ciuitate
 Dei. lib

8.

Pythagoræus, volumine de Bono, quod quæcumque Brachmanes Magi, Aegyptij, Iudæique inuenerunt, ea Græce ipsi exposuerunt. Immo, si vera dicere licet, non est vsquam repertus Pythagoras quidquam rerum, aut diuinarum, aut humanarum vel a Græcis didicisse, vel a Romanis: sed (vt Antiphon edidit in lib. de Vita illorum, qui virtute præstiterunt) accessit discendi gratia Pythagoras ad Aegyptios, & Arabas, et ad Chaldæos, postquam e Syria, quæ et est, & nominatur Iudæa, discessit. vnde Syrius ipse quoque tum appellabatur, quem alij Tyrium dixere, alij Tyrenum; vt Barbarum, non Græcum fuisse prædicarent hunc omnium Philosophorum primum. Quare D. Ambrosius Pythagoram genere fuisse Hebræum non obscure tradidit. Cui suum addidit calculum Alexander lib. de Symbolis Pythagoricis, scribens Pythagoram fuisse discipulum Iudæi cuiusdam Nazareti. Narratur quoque apud Clementem Alexand. discipulus fuisse Sonchedis Archiprophetæ Aegyptij, propter quem etiam fuit circumcissus, vt adyta ingrediens Aegyptiorum mysticam disceret Philosophiam. Plato autem discipulus fuisse dicitur Sechnuphidis Heliopolitani. quare in eius scriptis aperte testatur, illa, quæ sunt in Philosophia præstantissima, se a Barbaris esse mercatum; quos semper magnificat, vt qui meminisset se, & Pythagoram, plurima, illaque nobilissima dogmata a Barbaris didicisse. & in Dialogo de Anima videtur Plato agnoscere prophetiam, introducens Prophetam, Lachesis orationem enuntiantem apud eas, quæ sortiuntur animas; & in Timæo sapientissimum introducit discipulum à Barbaro. Cuius autem fuerit hic Barbarus edocent Iustinus Martyr in Paraclesi ad Gentes, Theodoretus de Curatione Græcarum affectionum, Eusebius Cæsarien. de Preparatione euangel. Aristobolus Iudæus ad Philomatrem lib. primo, & Hermippus in primo de Legislatoribus, ex Hebræorum libris multa eum in suos transtulisse testes. quod quidem fieri potuisse temporum ratione monstratur: quandoquidem Mosaica volumina ante Alexandrum, & ante Per-

særum

sarum imperium traducta fuerunt. Audias Origenem, cuius hae sunt verba lib. 6. contra Celsum, græce quidem, sed in hunc sensum: Illud, inquit, nolim inficiari, sententias illas, quæ in Phædro leguntur, Platonem hausisse ab aliquibus Hebræis; aut ut quidam scripserunt, etiam lectis Prophetarum libris, inseruisse dissertationibus suis quædam de supercælestibus, ut illud: Supercælestia loca e nostris Poetis cecinit nemo, neque in posterum pro eorum dignitate decantaturus est; & quæ deinceps sequuntur. in quibus & illud: Substantia enim quæ nec calorem, nec figuram admittit, nec tangibilis est, animæ haud dubia gubernatrix, sola mente conspicitur, circa quam veræ scientiæ genus hunc obtinet locum. Hactenus ille. Iam vero etiam apud Petrum Crinitum lib. de Honestâ disciplina hunc in modum de Pythagora, & Platone differit Io. Picus vir vndecunque doctissimus: Pythagoræ diuina illa Philosophia, quam Magicen nuncuparunt, magna ex parte ad Moysis disciplinas pertinebat, ut qui ad Hebræos quoque, eorumque doctrinas in Aegyptum vsque perrexerit, pluraq; illorum sacra, atque mysteria intellexerit. Nam Platonis etiam eruditio, ut constat, ad Hebraicam fere accedit veritatem, ex quo permulti eum germanum Moysen dixerunt, sed græce loquentem. Hæc ibi. Liquet profecto Platonem quoq; ipsum in Aegypto peregrinatū, ibiq; non magis Aegyptiorum, quam Iudeorum scientias audisse. quod austruens Clemens Alexan. Stromatum lib. 1. Platonem vocat Hebraum Philosophum. Notum sane Numenij Philosophi verbum: Quid est Plato, nisi Moyses atticissans? Nec alicui ignotum esse dixerim illud de Philone Iudeo Platonis discipulo: Aut Plato Philonis est, aut Philon Platonis est. tanta est similitudo ingenij, & dictionis cum Platonica. Exstat apud Hebræos, ut idem Picus in Heptaplo testatur, Salomonis illius, cognomento Sapientissimi, liber, cui Sapientia titulus, non qui nunc in manib. est Philonis Alexandrini opus, sed alter Hierosolyma, quam vocant, secretiore compositus lingua, in qua vir naturæ rerum, sicuti putatur,

tur, interpretes, omnem se illiusmodi disciplinam fatetur de Mosai-
 ce legis penetralibus accepisse. Quod si rudis ac popularis in suis li-
 bris apparet Moyses potius, quam Philosophus, vel Theologus, aut
 magnæ alicuius scientiæ artifex; reuocemus eo mentem, fuisse ve-
 terum Sapientum celebre institutum, ut res diuinas dissimulanter
 scriberent; hinc appellata mysteria, nec myſteria, quæ non occulta.
 arcana enim sermonibus proponuntur obscuris; tum quia (ut ad-
 monet Mercurius Trism. in Asclep.) religiosus sermo, & Diui-
 nitate plenus multorum publico interuentu violatur; tum quod Di-
 uina nequaquam percipi possunt, nisi ab his, ut docet magister no-
 ſter Christus, qui habent aures audiendi, quos videlicet Deus ele-
 git ad intelligenda sanctissima mysteria. nam vulgarium anima-
 rum oculi Diuinitatis radios sufferre minime possunt. quod Moy-
 sis etiam ostenditur exemplo, in cuius cornutam faciem aspicere
 non poterat populus, nisi prius obuclata fuisset. Quare tam Pla-
 to, quam Dionysius ille Areopagita, prohibuerunt hæc mystica his,
 qui eleuationes intellectuales ignorant, propalari, quia his nil ma-
 gis risu dignum, quam hæc alta, videtur. Animalis enim Homo, ut
 audisti, Diuina non percipit; sed exercitatum in his habentibus in-
 tellectum, nihil occurret desiderabilius. Verum quam eruditus fue-
 rit Moyses in vniuersa Aegyptiorum doctrina, testantur Clemens
 Alexandrinus, & Philon Iudæus, his ferme verbis: Moyses eta-
 te grandior cum esset, Arithmeticam, & Geometriam, Rithmi-
 cam, & Harmonicam, & præterea Medicinam simul, & Musi-
 cam doctus est ab his, qui erant insignes inter Aegyptios; & præ-
 terea eam, quæ traditur per symbola, seu signa, Philosophiam, quam
 in litteris ostendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ or-
 bem, tamquam puerum regium, Græci eum docuere in Aegypto.
 Didicit autem litteras Aegyptiorum, & rerum scientiam a Chal-
 dæis, & ab Aegyptijs. In Apostolorum quoq; Actis Stephanus te-
 statur Moysen ornatum fuisse cognitione multarum disciplinarum,
 & artium, e priscorum monumentis petitarum; quas non attingat
 littera-

litteratorum quilibet . ait enim : Et eruditus erat Moyses in omni Aegyptiorum sapientia . Eupolemus autem in libro de Iudææ Regibus dicit , Moysen primum fuisse Sapientem , & Grammaticam primum tradidisse Iudæis ; & Phœnices accepisse à Iudæis ; Græcos autem , a Phœnicibus . Ad eorum autem deductus naturam , auxit prudentiam eam , quæ erat sui generis ; & maiorum suorum æmulatus est doctrinam , adeo ut etiam Aegyptium , qui Exo. 2. Hebræum inuaserat , percutiens interfecerit . Aiunt autem My-
stæ eum solo verbo occidisse Aegyptium : sicuti certe postea Petrus in Actibus Apostolicis fertur , eos , qui pretium agri sibi usurpa- Cap. 5. uerant , & erant mentiti , verbo interfecisse . Artapanus quoque , in opere de Iudæis , Moysen refert in custodia inclusum a Neche-
fre Rege Aegyptiorum , eo quod peteret , ut populus liberaretur ex Aegypto , noctu aperto carcere Diuina voluntate egressum , cum in regiam accessisset , dormienti Regi adstitisse , ac eum exci-
tasse ; illum autem eo , quod factum fuerat , stupefactum , iussisse Moysi , ut diceret nomen eius qui miserat ; & illum quidem cum ad aurem se inclinasset , dixisse ; Regem autem , cum audiisset , mor-
tuum cecidisse ; cum autem eum Moyses tenuisset , rursus reuixisse . Patet igitur , qualis , quantusque fuerit Moyses in omni doctrinae genere . Quoniam vero haud me fugit , quod ab aliquibus imperite tumultuantibus iactatur , oportere videlicet in his dumtaxat hominem versari , quæ necessaria sunt , & quæ fidem contineant ; externa vero , superuacaneaque transilire , quæ nos frustra conterunt , & detinent in his , quæ nihil conferunt veritati : opere pretium facturum me existimaui , si notum fecero , quam sit utile , quamq. Theologo necessarium , Numerorum cognitam habere naturam . Possẽm ego quidem non paucos locupletissimos auctores in medium adferre , qui hoc ipsum sensere ; sed mihi nunc sit instar omnium auctoritas sancti & magni viri Augustini , qui in libro 11 . Ciuitatis Diuinæ hæc scripsit : Numeri ratio contemnenda nequaquam est , quæ in multis sacrarum Scripturarum locis ,
A 4 quam

quam magni sit æstimanda elucet diligenter intuentibus. nec frustra in laudibus Dei dictum est: Omnia in Mensura, & Numero, & Pondere disposuisti. Et de doctrina Christiana lib. secundo: Numerorum imperitia multa facit non intelligi, translate ac mystice posita in Scripturis. Ingenium quippe, ut ita dixerim, non potest non moueri, quid sibi velit, quod & Moyses, & Helias, & ipse Dominus noster quadraginta diebus ieiunauerunt. cuius actionis figuratus quidam nodus, nisi huius Numeri cognitione, & consideratione, non soluitur. Et infra: Multis, atque alijs Numerorum formis, quædam similitudinum in Libris sanctis secreta promuntur, quæ propter Numerorum imperitiam legentibus sunt clausa. In libro denique Quæstionum super Genesim, dum loquitur de Israelitico populo ingrediente Aegyptum, hæc in medium affert: Videndum est, quid sibi velit, quod cum Ioseph, & filij eius non amplius, quam octo commemorentur; Benjamin vero, & eius filij simul undecim reperiuntur, non decem & nouem omnes, sicut sunt octo & undecim, sed decem & octo referantur in summam; & postea Ioseph cum filiis suis non animæ octo, sed nouem fuisse dicantur, cum nouem inueniantur. Hæc, quæ indissolubilia videntur, magnam continent sine dubitatione rationem: sed nescio vtrum possint cuncta ad litteram conuenire, præcipue in Numeris, quos in Scripturis esse sacratissimos, & mysteriorum plenissimos, ex quibusdam, quos inde nosce potuimus, dignissime & firmissime credimus. Ex his etenim signantur mysteria, reconditam quæ continent doctrinam de Christo, & Ecclesia, de Euangelio, & rebus similibus alibi in Scriptura proditis, & comprobatis. Quæ quidem ratione Christus, apud Matth. cap. 12. tres dies, quibus Ionas fuit in ventre Ceti, docet præsignasse mysterium mortis, ac sepulture sue ad triduum, & gloriose deinde resurrectionis. Et

Exo. 25. in veteri Testamento, Propitiatorium longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, quo Christum Hominem demonstraret. Quod & apud Apostolum Epist. ad Rom. habetur:

Qui

Qui quidem licet verus esset Homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius; aliquid tamen habuit, quod humanam naturam excederet, tria tamen non exaquaret. nam Pa-
ter eo maior est. Idem Paulus epist. ad Hebraeos interpretatur, in
eo quod Pontifex semel tantum in anno ingreditur in Sancta San-
ctorum, latuisse mysterium, quod Christus semel esset moriturus,
seq; ad expiandum peccatum humani generis oblaturum victi-
mam. Iohannes capite s. prioris epist. tria recenset, quae testimo-
nium de Deo dant in terra, Spiritum, dico, Aquam, & Sangui-
nem, subindicans in illis mysterium Triadis esse in Diuinitate re-
positum. Neque tamen quouis loco, aut quolibet Numero sunt
vestiganda mysteria; sed sunt diuina quaedam Numerorum vir-
tutes religione, ac rerum ipsarum ordine celebratae, quas qui intel-
ligit, ad arcana secretiora penetrare vel facile poterit. Nos quidē
quae potuimus apud multos eosq; probatos Auctores obseruare, his
collecta commentariis digessimus, et studioso Lectori vno quasi ob-
tutu intuenda proposuimus, describentes mysteria

Ioan. 14.
cap. 2.

Vnitatis pag. 13. & sequen. 65. 78. 80. 89. 92. 93. 95. 98. 99. 173.
174. 175. 176. 183. 193. 194. 245. 262. 269. 365. 367. 368.
499. 500.

II 32. 38. 48. 55. 59. 62. & sequen. 95. 98. 153. 196. 248. 269. 345.
365. 500.

III 8. 66. 68. 72. 82. 95. & seq. 245. 246. 251. 269. 287. 366.

IV 3. 38. 98. 193. & seq. 262. 287. 366. 644.

V 98. 99. 249. & seq. 366. 452. 454. 455.

VI 256. 262. 263. 264. & seq. 284. 385. 366. 610.

VII 3. 69. 98. 99. 282. & seq. 346. 366. 534. 559. 628. 630.

IIIX 256. 322. & seq. 346. 366. 564.

IX 113. 246. 332. & seq. 366. 517.

X 196. 355. & seq. 377. 503. 559. 573. 619.

XI 377. & seq. 559. 561.

XII 98. 256. 287. 377. 386. & seq.

XIII 399. & seq.

XIV 401. & seq.

XV 261. 406. & seq. 584.

XVI 411. & seq. 345. 486.

XVII 416. & seq. 593.

XIIX	276.421. & seq. 614.
XIX	423.424.
XX	256.424. 481.382. & seq. 596.
XXI	434. 435.
XXII	436. & seq.
XXIII	441. & seq.
XXIV	38.443. & seq. 602.
XXV	345.449. & seq. 583.
XXVII	247.458. & seq.
XXIIX	464. & seq. 645.
XXX	473. & seq.
XXXII	486.487.
XXXIII	487. 488.
XXXIV	488. & seq.
XXXV	492. & seq. 583.
XXXVI	345.496. & seq.
XXXVIII	499. & seq.
XL	499. 500. 501. & seq.
XLII	512. & seq.
XLV	516. & seq. 583.
XLVI	277. 527. & seq.
XLIX	69. 345. 567.
L	66. 69. 531. & seq. 579. 619.
LIV	462.
LX	216. 540. & seq.
LXIII	345. 567.
LXIV	345. 462.
LXX	547. & seq.
LXXII	554. & seq.
LXXV	557. & seq.
LXXVII	232. 558. & seq.
XXC	216. 247. 562. & seq.
XXCI	245. 345. 566. 567.
XXCVI	568.
XC	568. & seq.
XCIIIX	in Append.

XCIX	571.
C	197. 260. 367. 572. & seq.
CXII	580. 581.
CXX	262. 581. & seq.
CXL	405.
CXLIV	601.
CL	589. & seq.
CLIII	592. & seq.
CC	595. & seq.
CCXV	601. 602.
CCXVI	463.
CCLXXIII	436.
CCLXXVI	527.
CCC	481. 602. & seq.
CCC XIIX	609. & seq.
CCCL	621. 612.
CCCLX	276. 612. 613.
CCCLXV	613. & seq. Append.
CCCXC	569.
CID.	614. & seq.
CID. XXX.	616.
CID XC.	617. 618.
ID.	619. 620.
ID C.	621. & seq.
IDCLXVI.	275. 623. & seq.
IDCC C.	633. & seq.
IDCCXXIX.	462. Append.
CC ∞	. 636. 637.
C ∞	. 569.
CID.	197. 367. 637. & seq.
CIDXCV.	641
∞ CC.	642.
CIDCC C.	642. Append.

CID CCLX. 642. 643.

CID CCXC. 642. 643.

CID. C.D. 634.

CLD. ID. C. 644.

CID ID CCXXIIX. 644.

CID CID. 646. 647.

∞ ∞ ∞ 647. 648.

∞ ID 649. 651.

ID. 649. & seq.

ID XL. 652.

ID ∞ 71. 621. 653. & seq.

ID. CID. CID. 71. 537. 657.

CCID 260. 658. & seq.

CCID ∞ ∞ 661.

CCID. CCID. CCID. 661. 662.

CCID. CCID. CCCIDD. 565.

CCCID. CCID. ID. CID. ID. 663. 664.

CCCCIDD. 659. 660.

CCCCCID. 659. 660.

De Millenarij cubo. 660. 665.

De Maioribus numeris. 666.

De Multitudine 46. 666. & seq.

DE VNITATE.

VNITAS numerorum fons, & origo, Diuinae creaturarum origini, æternoq; principio similis esse videtur. per ipsam enim humana mens in Dei contemplationem congruenter tolli potest. Deum autem dicentes *Vnum*, non numero, sed simplici vniuersitate intelligi volumus. Si quis enim dicat *Vnum* hominem, aut *Vnum* equum, hic *Vnum* pro numero posuit, quia possit & alter homo, vel equus esse, & tertius: ubi autem secundus, vel tertius adijci non potest, *Vnus* si dicatur, non numeri, sed vniuersitatis est nomen. Deum quoque dicimus *Vnum*, non quid sit exprimentes, sed quomodo sit id quod est enunciantes. Porro si Pythagoricum, vel etiam Academicum percunxeris: Quid est Deus? respondebit, non solum a se tibi non posse dici quid sit; sed neque a te hoc iure queri, cum hec de illo sit indigna questio, qui super omnem essentiã, superq; omne intelligibile est; hoc a se dumtaxat posse asseuerari, esse illum Vnitati simillimum, immo essentialiter, & simpliciter esse *Vnum*, a quo, & per quod, & in quo, & ad quod omnia sunt, & ordinantur, & permanent, & continentur, & implentur, & conuertuntur; esseq. primum *Vnum*, et primum Ens. Sane Xenophanes ille Parmenidis præceptor, & idem Pythagoræ coeuius, quamquam vniuersa cõclare mos illorum fuit; tamen visus est perspicue nobis explanare, quid ipsum *Vnum* esse intellexerit, de quo in re-

rum

Io. Picus
libro de
Ente, &
Vno.

rum principijs verba fecerit. Dixit autem illud *Vnum* esse Deum, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt, cum statuit, *Infini-
nitum*, & *Vnum*, & *Numerum* esse prima rerum principia. Nam perinde atq; *Vnitas*, numerorum; ita melior natura Deus, rerum omnium principium est. Et sicut ab *Vnitate* omnes numeri principium accipiunt; sic *Vnitas* Dei, utpote principium & origo omnis creaturæ, genuit, peperitq; multitudinē entium, & in ipso creationis ordine itum est ab ente *Vno* in numerum entium. Atq; sicut *Vnitas* ab infinita Numerorum serie distat in infinitū, licet omnes numeri ab ipsa *Vnitate* suscipiant ortum; ita a creaturis, Deus. Nulla est. n. substantialis principij, & causæ ratio ad suos effectus exteriores. Vtq. hæc numeros oēs pares, & impares, ipsa neq; par, neq; impar, sua indiuidua simplicitate complectitur; sic ille res oēs sua impartibili infinitate claudit, & continet. Et sicut a sola simplicissima *Vnitate* pares, imparesve numeri proficiuntur; sic ab *Vno* rerum principio procedunt, tum quæ mortalis ac visibilis oculus noster cognoscit in mundo sensibili, tum quæ interna mentis acies in intellectuali prospicit mundo. Item sicut ab *Vniuersi* principio simplicia fiunt atq; composita; ita & ab *Vnitate*, numeri simplices, & compositi. Simples, qui *Vnitate* simpliciter constant, atq; mensurantur, ut 3. 5. 7. atq; similes; compositi vero, qui insuper quodā minori numero mensurantur, ut 4. binario, 6. binario, atq; ternario. Et sicut omnis numerus non aliunde, quam *Unitatis* participatione, & subsistit, & *Unus* est numerus, adeoq; naturali quodammodo *Vnitati* coheret, ut ab ea conuelli ac disseparari nequeat: ita & intellectus noster, præcipua quadam & perpetua intentionis vi, in summam illam recurrit *Vnitatem*, ut totius suæ substantiæ, atq; scientiæ initium, illiq; inseparabiliter coheret, atq; inseritur, illam iugiter admirans ac contēplans. Et quemadmodū a Deo quoquo modo *Vniuersæ* creaturæ secundissimo progressu substantiam habent; pari analogia ab impartibili *Vnitate*, quasi suo quodam motu, omnis procedit numerorum chorus, cum aliud esse non possit omnis numerus, quam

Vnitas.

Vnitas. habet enim denarius id quod est ab Vnitate, sine qua nec numerus quidem vnus, nec denarius esset. quod. n. est denarius penitus habet ex Vnitate; neq. est quid aliud ab Vnitate; nec est quidquam recipiens ab Vnitate, quasi sibi præter Vnitatem, esse aliquod conuenire possit: sed omne id quod est, Vnitas est. Quod & Plato testatur in Parmenide, per Vnum intelligens esse diuinum, in quo omnia vitam habent, tamquã rami in radice. Et licet vniversæ creaturæ inter se genere, specie, numeroq; sint differentes; unicũ tamen habent esse in ipso primo, nõ secus ac radij Solares in ipso Sole, & riui in fonte, & virtutes in sapietia. Ex quo quidẽ sequitur oēs creaturas non a se ipsis, sed a Deo bonorum oĩum fonte, existentiã habere.

Nic. Cuf.
de filia-
tiõe Dei.

Carol.
Bouil. de
oppositis
c. 10.

Quare Luciferum de cælo cecidisse ferunt hac potissime caussa, quod fortitudinem suam, non ab ipso Deo, a quo cuncta bona, tanquã fonte perenni, promanãt. sed a seipso proficisci, sibi persuasit, pro certoq. habuit. Quod. n. nullus numerus seipsum secundum se metitur, sed id soli tribuitur Vnitati, quis hinc aperte non videat, creaturas, nec ex seipsis esse, nec item per seipsas conseruari? Audi Iamblichum hac in re a Proclo quoque comprobatum: Omnia ex Deo ita sunt, ut nusquam vel minima quæque deserantur a Deo. vbiq; .n. Diuina viget Vnitas, per quam res quæq; consistunt, ac perpetuo quodam, intimoq; circulo ad Deum ipsam, a quo, & in quo sunt, mirabiliter reuoluuntur: alioquin in nihilum repente proruerent. Ab Vnitate Diuina cuncta prodeunt, prodeuntiaq. Vnitatem quandam ipsis impressam retinent Diuinæ Vnitatis imaginem, qua & reuocantur in illam, & reuocata perficiuntur. Hæc Iamblichus. Ad hæc, quod Vnitatis virtus in numeris non euacuari dignoscitur, etiam quocumq; assignato numero, item nec magnitudinis, quacumq; posita sectione, illud in symbolo exprimunt, Diuinam virtutem in creaturis non terminari, magnitudinem item, atque perfectionem a creaturis non absumi; tametsi ab eadem suam habeat quæque creatura perfectionem. Quod vero vnitas in se ducta se ipsam producit; in alium vero ducta, numerum ipsum in suo statu conseruat, quid

Io. Lau-
rétius A-
nanius d
natu. Dæ
monum.
lib. 1.

22. q. 4. c.
scōmur.

quid hoc est aliud, quam Deum Optimum Maximum semper esse seipsum, cum Divina virtus sit tamquam centrum in circulo? Quē-
admodum enim circulus super centro mouetur, centrum autem, cum sit indiuisibile, immobile utiq. est: ita omnis dispositio & motus a Deo est, & ipse immobilis est, iuxta illud Boetij de Cōsolatione. li. 3.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum, cēlique sator, qui tempus ab æuo
Ire iubes, stabilisque manens das cuncta moueri.

Diuine igitur Vnitatis emanationes intra se immanētes sunt semper eadem; verum extra lucent, iuxta suscipientiū naturā, nihil tamen suscipientes mutationis, dum per Vnitatem ducuntur. At cum per binariū, aliumve numerū suscipiunt multiplicationē, tunc alterationib. corruptionibusq. materię mancipantur. Sunt igitur oīa in Deo immutabilia, sicut in Vnitate, numeri sine alteratione; in se ipsis uero semper aliquo modo mutabilia, tum respectu suę naturę, tū etiam respectu nostrę cognitionis. Est. n. in Deo Iustitia, Vltio, Vindicta, Clementia, Misericordia, quo ad nos quidē diuersa; in ipso aut eadem prorsus, ac indifferentia, quoniam Divina Virtus nihil extra se recipit. Quod plane Clemēs Alex. hęc scribens Stromate quinto testatur: Deus, inquit, est impatibilis, iraq. expers, & cupiditatis, & non per eā est metus expers, aut declinat quę sunt molestā & grauiā; sed neq; est tēperans, aut imperat cupiditatib. neq; n. in graue aliquod, aut molestū Dei natura incidit; neq; fugit Deus timorē, sicut nec cōcupiscit. Qm̄ uero q. Deo adheret, Vnus spiritus efficitur cū illo, mysticē apud nos ē dictū est illud Pythagoricū, Oportere hoīem fieri Vnum. Eadē ferme scripta reliquit Origenes Admātius, cuius ego, ne plura dicerē, verba subieci: Vide si nō hoc ipsū ad laudē pertinet iusti, quod dicitur de Elchana: Erat uir Vnus. Nos qui adhuc sumus peccatores, nō possumus istū titulū laudis acquirere, q. unusquisq; nostrū nō est Vnus, sed multi. Intuere nāq; illius uultū nūc irati, nunc iterū tristis paullo post rursum gaudētis & iterū turbati, & rursum lenis, in alio tēpore de rebus Diuinis, et
de

Origenes
hom. in li.
vni. in li.
Reg. explicās,
id quod habetur
in cātic. An
nā: Erat
uir vnus.

de vite æternæ actibus consulentis, paulo post vero vel quæ ad auariti-
 am, vel quæ ad gloriam seculi pertinent molientis. Vides quo-
 modo qui putatur *Vnus*, vere non est *vnus*: sed tot in eo personæ es-
 se videntur, quot mores conspiciuntur, quia, & secundum scriptu-
 ras, insipiens sicut *Luna* mutatur. Vnde & *Luna* cum videatur
 vna esse per substantiæ immutationem, tamen a semetipsa sem-
 per ipsa alia est, semperque diuersa. Et sic etiam in ipsa con-
 stat, quod *Vna*, multe sint. Sic & nos, qui adhuc insipien-
 tes & imperfecti sumus, quia semper mutamus sententias, &
 semper diuersa cupimus & sentimus, & quod *Ieremias* diceret, Cap. 9.
 de malo ad malum egredimur. s. de cogitatione in cogitationem,
 de desiderio in desiderium, de peccato in peccatum, *Vnus* dici non
 possumus. De Iustis autem non solum per singulos *Vnus* dicitur, ve-
 rum etiam omnes conuenienter *Vnus* nominantur. Cur enim om-
 nes non dicuntur *Vnus*, quorum cor & anima vna esse describitur? Act. 4.
Vnam semper omnes sapientiam meditantur, *Vnum* sapiunt, *Vnum*
 sentiunt, *Vnum* Deum venerantur & colunt, *Vnum* *I E S V*
Christum Dominum confitentur, *Vno* spiritu Dei replentur? Vn-
 de merito, & ipsi omnes non solum *Vnum*; sed & *Vnus* dicuntur;
 sicut & *Apostolus* designauit dicens: Omnes quidem currunt; sed 1. Cor. 9.
Vnus accipit palmam. Vides aperte quia omnes iusti; *Unus* est, qui
 accipit palmam? Vere enim imitatur iustus, qui talis est, *Vnum*
Deum. Nam ut ego arbitror, cum per Prophetam dicitur: Audi Deut. 6.
Israel Dominus Deus tuus, *Vnus* est Deus. non tantum numero,
Vnus designatur vtique, qui supra omnem numerum esse credendus
 est; sed per hoc magis *Vnus* dici intelligendus est, quod numquam
 a semetipso alter efficitur; hoc est numquam mutatur, numquam
 in aliud vertitur: sicut de eo *Dauid* protestatur dicens: Tu autem Psal. 108
 idem ipse es, & anni tui non deficient. Sed & illud in hunc sensum
 respicit: Ego sum Dominus Deus vester, & non mutor. Immuta- Malac. 3.
 bilis igitur est Deus, & per hoc *Vnus* dicitur, quod non mutatur.
 sic ergo & imitator Dei iustus, qui ad imaginem eius conditus
 est,

est, *Vnus* etiam ipse cum ad perfectum venerit, appellatur, quia & ipse cum in virtutis summa constiterit, non mutatur; sed *Vnus* permanet semper. nam dum in sceleribus versatur unusquisque, per multa diuiditur, & in diuersa dispergitur: & dum in multis est vitiorum generibus, dici non potest *Vnus*. Igitur quia secundum mirabilem hanc Unitatem *Vnus* est iustus, immo & plures iusti *Vnus* sunt. ideo & Sanctus Apostolus omnem cohortatur Ecclesiam dicens: *Vt idem dicatis omnes, & non sint in vobis schismata.* Hæc Origenes. Cum omnes numeri in se ducti non iidem unquam, sed alij semper fiant producti, sola (vt diximus) Unitas æterna immutabilis per se, suapteque natura, eiusdem, & semper sibi similis consentientisque est substantiæ, sibi constans, sibi que æqualis semper, omnino eadem, nulli obnoxia varietati, nullam inuehens alterationem, etiam si in se ipsam acuatur. Et quid hoc aliud, quam *IESV* Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum, ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, esse consubstantialem Patri? *Vnum* inquam, de *Vno*, quia & splendor *Unus* est lucis, & *Vnum* est Verbum cordis, nec in numerum pluralem defluit incorporea generatio, nec diuisionem patitur, ubi qui nascitur, nequaquam a generante separatur. *Vnicum* dico, vt menti, sensum; vt sapientiam, sapienti; vt cordi, verbum; vt forti, virtutem. Sicut nullum numerum affirmare poteris supremum esse *Vnitatis* partum: ita & creaturam nullam rite obijcias fecundorum *Diuinæ Bonitatis* processuum periodum, quæ vel diuinam sistat omnipotentiam, vel id sit, quidquid posse *Vis* illa indefessa & semper plena creditur. *Vniuersi* principio etiam similis ob id esse *Vnitas* videtur, quod licet cunctis numeris ortum esse a sola simplicissima *Vnitate*, nemo nesciat; difficile tamen dictu est, qua emerferit latebra *Vnitas*: origo enim eius aut est profecto nulla, aut ipsa sibi fons est, sequæ æternam ante cunctos numeros progeniuit, e semetipsa incognito ortu prodiit, & in sua *Vnitate* perstitisse probatur.

batur. Quis enim commodè expresserit, quanto tempore ante dualitatem ceterosque numeros seipsam produxit? Vel quis generationem enarrabit Filij Dei? Præterea cum Vnitas det esse numeris, sequitur ut omnia quæ de numeris dicuntur, ab Unitate, veluti suo principio, nascantur. nam iuxta proloquium: Quod a nullo habet ut sit tale, plenius & hoc habet, quam, quod ab alio: & Propter quod quodque tale, illud magis. Vnitas igitur est trigonus, tetragonus, pentagonus, radix, pyramis, cubus, circulus, & sphaera, atque in omni genere, quod imperfectionem non admittit, in illa iure locari potest, & debet. nam laterculus, aut altera parte longior esse non potest Vnitas, ut quæ imperfecti nihil admittat, quæ prima perfectorum est numerorum, non solum omnis perfectionis abunde capax; sed a se in omni perfectionis genere perfectissima, & absolutissima. Quemadmodum igitur, si quid artificiosum & notatu dignum in numeris inueniatur, omne illud ab Unitate eorum principio nascitur: sic Deus est Sapiens, Bonus, Verus, & ipsa Sapientia, ipsa Bonitas, ipsa Veritas. & quæcunque habent creature eius virtutes quasi per partes distinctivæ, habet ipse solus altiori quodam modo: & has perfectiones habent creature eius, quia ipse has tribuit eis: quoniam & ipse Bonus, & creature eius bonæ; quia Sapiens, sapientes; quia Verus, veræ; & similiter de alijs: verumtamen Deus, proprie habet eas; creature autem, secundum participationem. Quidquid enim in Mundo pulchrum usquam est, & admirabile, in eo ipso fonte Deo, unde hæc profecta sunt omnia, longe melius, sicut & Platoni placeet, omnino id totum existit. Sed & ipsam Virtutem à Deo fonte manari, & sine auctore Deo illam non posse servari, testatur fatidicus Vates, loquens in persona Iusti de statu suo: Conserua (inquit) me Domine. Nam qui Vnus potest aliquid ex se acquirere, is Vnus potest & illud per se sibi conseruare. Qui ergo petit a Deo conseruari in statu virtutis, significat per hoc, quod nec a principio ipsam virtutem ex se acquisiuit. qui autem recordatur

Carolus
Bouil. de
num. pf.
prop. 41.

Psal. 15.

vir-

virtutem se consecutum, non virtute propria, sed Dei, non debet de ea superbire, sed magis demissus coram Deo incedere; sapius illud Apostoli cogitans. Non quia simus idonei cogitare aliquid a nobis, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et in Deuteronom. vox Dei est: Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus meae fecit mihi virtutem hanc magnam; sed memoraberis Domini Dei tui, quia tibi ipse dat fortitudinem, & facere virtutem. Ceterum quod numerorum quidam sint quadrati, quidam trigoni, quidam cubi ydemque quadrati, alij circulares, alij denique perfecti, quid hoc aliud,
1. Cor. 12 *quam quod dicit Apostolus, quoniam alij datur per spiritum sermo sapientiae, alij autem sermo scientiae secundum eundem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij autem gratia sanitarum in Vno spiritu, alij vero operationes virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij generalium linguarum, alij interpretatio sermonum? Quae omnia operatur Vnus & idem Spiritus, Vna & individua Vnitas, diuidens seorsum unicuique, & dimetiens omnem creaturam, nec minus cuique dans perfectionem, iuxta creaturae exigentiam & capacitem. Vnitas igitur principium & finis omnium, neque ipsa principij aut finis patiens, ad summum nos ducit Deum, nostrumque intellectum a sequentium numero rerum, & potestatum separat, nec in inferiore post Deum gradu frustra eam desideraueris. Ab Vnitate nempe cuncta procreantur, omniumque numerorum sola seminarium est, solaque mensura & incrementorum causa, statusque detrimentorum. Quae tamen ubique pars est, ubique totum, dum per cuncta perpetua: neque enim quae est ante exstantia, & quae post assumpta non absconditur, potest non esse perpetua. Haec illa est Mens e summo nata Deo, quae vices temporum nesciens in Vno semper, quod adest, consistit aeo. Cumque utpote Vna, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species & de se creat, & intra se continet. Hermes Trismegistus, per Unitatis & numerorum analogiam, ad veram Unitatem cogitandam, verosque naturae*
numeros

Macrob.
 lib. 1. de
 somno
 Scip.

numeros nos eleuans, hæc scribit in Pimandro: Vnitas omnium principium, radix atq; origo; absq; vero principio nihil: initium autem est non principij, sed alterius. Vnitas ergo est rerum omnium principium, omnemq; continet numerum, a nullo comprehensa, omnemq; gignit numerum, ex nullo genita numero. Quidquid utique genitum imperfectum, diuiduum crescens, atq; decrescens: ei vero quod perfectum, nihil horum accidit: id sane quod augefcit, virtute augetur Vnitatis; euanesceit autem imbecillitate propria, cum vltcrius Vnitatem capere nequeat. Hæc tibi pro viribus imago Dei subscripta sit. quam si diligenter cõsideraueris, oculisq; internis prænoueris, crede mihi, fili, ascensum ad excelsa comperies. Hactenus Hermetis Crater. Quibus sane verbis nihil dici excogitariue potuit præstantius ad Vnitatis præstantiam commendandam, cum non solum Una Vnitate rerum omnium originem & principium nobilissimi Philosophi contineri velint: sed in ea quoq; similitudinẽ ac imaginem Dei inesse, eamq; expeditissimam esse, vt antea demonstratum est, cognoscẽdi Dei rationem cæterarumq; rerum, quæ sunt a Deo create, si Vnum omnia esse prius cognitum fuerit. Ac Mundum quidem ipsum, quod est præstantissimum et nobilissimum Dei opus, quem multi etiam Vnius solum Dei domicilium appellarunt, nullam ob aliam causam adeo admirabilem esse Doctissimi quique tradunt, quam quod Unus tantum sit. Nã qui plures esse Mundos asserunt, sine modoq; carent ignorantia. Si. n. posset humanus architectus dominari materia, ubi plura fecisset ædificia, quorum quodlibet in se foret Unum, cuncta tandem sepiret Vno. Deus autem cū sit Omnipotens, materiae utiq; Dominus est. quare Vnum tantum protulit Mundum, ad cuius vniuersi perfectionem vsus est omni essentia. integrum. n. haud quaquam esset, nisi compactum & ex oib. partib. cõstitutum fuisset. Cum igitur quoduis corpus suum habeat proprium a natura locum, terrã necesse est vndequa; ad mediũ ferri, et aquã super hãc utpote leuiorẽ subsidere. Quod si plures fuissent conditi Mundi, terram eueniret multifariã igni & aere superiorẽ,

B multifa-

multifariam itidem fore inferiorem, quod de aere & aqua intelligas necesse erit, quæ alicubi suis in locis a natura tributis erunt, alicubi non erunt. Quæ cum de sententia Philosophi fieri non possint, neq; duos esse neque plures Deus statuit Mundos; sed unum hunc ex vniuersa compactum substantia, in quo corpora iuxta naturæ legem, locorum differentiis sunt disposita. Præterea cum vnus tantum sit motus celi regularis, erit dumtaxat unum primum mobile, & vnus Mundus. Nam si essent plures Mundi, plures quoq; ac diuersi motus locique extra celum essent; sed id abhorret natura. Vnus est cum sit Artifex, Vnus secundum exemplar, productus est Mundus. Hic Vnus, ait Philo Alex. creatus est Mūdus, quia et Vnus est illius Opifex Deus, qui hac Vnitate opus suū sibi simile reddidit. nam sicut ipse Vnus est Deus, ita & vnico contentus Mundo, pluribus abstinuit, hoc. n. pacto concinne in imaginis ac similitudinis Vnitate, veritatis, & exemplaris natura elucet. Cum igitur Mundus quo ad fieri potest, diuinum referat intellectu, adeo vt qui formas in hac materia conspiciat, quasi diuinum in speculo contueatur vultum; illum est representat in ipsa infinita Vnitate omnium effectrice ac conseruatrice, qua nihil Deo similis, vt nec nix, niui esse valeat. Quamobrem cum infinitus esset creationis actus, in Vnitate designatus est. nam cuncta creauit Deus simul, vt cum perfectorum perfectissima sit Vnitas, omnem prorsus creaturam non tantum creando excederet, verum etiam in modo creandi, sui creatoris ostenderet excellentiam. Et ne hæc potius ex ingenij mei riuulo, quam ex veritatis clarissimis fontibus hausisse videar, Maiorū dicta in medium afferam. Concilium Lateranense Romæ sub Innocentio III. celebratum, id comprobasse conspicitur, ex his verbis, quæ in primo capite illarum Sanctionum sunt posita: Deus Vnum vniuersorum principium, Creator omnium visibilium & inuisibilium, spirituum & corporalium, sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis, vtramq; de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & Mundanam, ac deinde Humanam
quasi

quasi communem ex spiritu & corpore constitutam: hætenus Concilij verba, quæ habentur extra de sum. Trin. & si. cath. cap. 1. Ubi D. Abbas notat omnia simul creata. Nec nobis obstat quod habetur Gen. cap. primo sex diebus constructum Mundum, hominemq; sexta formatum die, cum hoc innuere videantur & verba Concilij, asserentia primo creatam spirituales creaturam; postmodum, corporalem; postremo, spirituales et carnalem. Est enim humana rationalis fabrica ex spiritu constans & corpore, extra de celebr. Miss. capit. in quadam. & de hæreticis, cap. cum Christus. nam, ut inquit Procopius, inter Græcos summus vir, quamuis omnia simul facta fuerint, haud tamen simul dici poterant cuncta, sed tali necesse fuit uti distinctione. Quemadmodum notant Glo. 3 s. dist. c. sexto die, & Panormit. in ant. de summa Trin. & si. cath. asserentes oportere, ut primo dentur extrema, ad hoc ut postea detur medium. Dierum igitur numerus, non temporis gratia a Moyse fuit assumptus, sed ut doceret rerum creaturarum quasdam conditiones & mysteria. Hinc Nicolaus de Cusa Cardinalis: Aliqua, inquit, participant lucem in infimo gradu, ut elementa; aliqua, in sensitiua; aliqua, in rationali. Per gradus exprimuntur hi dies. nam omnia fecit Deus simul. Dixit enim & facta sunt. sed explicatio gradualis describitur per Moysen in participatione lucis & diei. Hunc in modum loquitur Nic. At Aristides Adrianen. in Hymno ad Iouem confidenter ait: Iuppiter fecit omnia, & a Ioue facta sunt omnia, Fluuij, Terra, Mare, Cælum, & quæcumque inter hæc, vel supra, vel infra eadem existunt. Et post pauca, subiungit: Quæ quidem omnia non tanto temporis spacio, quanto nos de his disseruimus, absoluit; sed multo citius, quàm vel excogitari possit, simul ut ista fabricauit, rite singula diuisit. Posteaquam hoc modo, quasi quandam condidit urbem, colonos deinde introduxit, ut cum distincta esset materia, & Mundus apparatus, gentibus illum repleret, cuncta ordine apte faciendo. Hæc ille. Nō dissentiunt a nobis ex Hebræis qui melius senserunt: apud eos enim nominatissimus est Rabbi Moyses Aegyptius, qui

Lib. 3. ex
cit. ecce
euangeli
20.

Cap. 31.
Gen. 1.

lib. 2. Ductoris, hæc scribit : Quod debes scire est, quod illud quod dictum est: In principio creavit Deus Cælos & Terram, Sapientes dixerunt multis locis, quod eius expositio est: Cum Cælis & cum Terra, hoc est, quod Creator creavit cum Cælis quidquid est in Cælo; & cum Terra, quidquid est in Terra. Tu vero scis quia dixerunt, quod Cæli & Terra simul sunt creati, eo quod

Esa. 48. Propheta dixit: Ego vocans eos stantes simul. omnia vero simul creata sunt, & omnia primo apparuerunt. Et assimilauerunt hanc rationem agricole, diuersa seminum genera seminanti simul in terra: pars autem oritur post unum diem; alia vero pars post duos dies; alia post tres dies: sed omnia semina proiecta fuerunt una hora. Secundum igitur hanc opinionem sine dubio solui poterit dubitatio illa, quæ inducit Sapientem quendam ad dicendum quod dixit, cui difficile fuit intelligere quomodo fuerit primus dies, & secundus, & tertius. Sapientes vero manifeste dixerunt de ra-

Gen. 1. tione lucis, de qua facta est mentio in lege, quia fuit creata in prima die, quod ipsa sunt luminaria, quæ creata fuerunt in prima die; sed Deus non ostendit eas usque ad quartum diem. Hactenus Rabi

In Gen. Moyses. Hanc autem Rabinorum sententiam summopere laudat Gulielmus Hamerus hebraicæ linguæ peritissimus, illam dicens

Greg. Mor. lib. non solum veritati consonam, sed etiam veritatem ipsam: nam &

32. c. 10. Deus (inquit ille) omnia simul creavit verbo suo, & imperij sui

Augustin. dicto. Nec ab his dissentit Diuus Augustinus, qui sex dierum

Ge. lib. 1. enumerationem non ad temporis retulit successionem, sed ad natu-

ca. 15. ite ralem ordinem operum, qui diebus attribuitur, vel ad ordinem

lib. 11. c. 9. reuelationis sex operum, quæ Deus unum post aliud Angelis reue-

la. 1. par. lauit. Inde & Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, hæc scribit

5. c. 4. libro De fidei sacramentis: Quod pertinet ad momenta temporum,

& intervalla, & spatia, hoc veritati vicinius profiteamur, quod simul in tempore Vno, & in principio temporis, quando tempora ipsa ceperunt, facta est, siue creata pariter rerum omnium visibilium materia, & inuisibilium in Angelica creatura, & spiritali

spirituali natura, nec fuisse in tempore, nec cepisse alteram sine altera, nec prius quam alteram, sed vtramque simul in tempore, & cum tempore. Illis etiam se opponens, qui Angelos arguunt per multa secula ante mundum visibilem existitisse, & computant spatia, & annos, & secula quibus Deo seruiuerunt, hæc affert: Sed nos magis approbamus quod dictum est pro captu intelligentiæ nostræ, salua arcanorum reuerentia, in quibus nihil temere asserendum putamus, & ad hunc modum interim definimus, quod simul facta sunt omnia visibilia & inuisibilia, sicut Scriptura dicit: Qui viuit in æternum creauit omnia simul. Vniuersa quippe simul condita sunt, quoniam & eodem tempore pariter capisse credimus & visibilium omnium materiam, & inuisibilium naturam. hæc ille. Eadem ferme leges apud Basilium, Dionysium, Bedam, Cassiodorum, Albertum Magnum, & D. Thomam. Quamuis enim finita determinataq. virtus in actione tempus exquirat, tamen hoc non poscit infinita, qualis est Dei. Cuncta enim iussu produxit & verbo, dicente Psalmographo: Ipse, nempe Deus, dixit & facta sunt. Quid dico: Dixit & facta sunt? cum sola cogitatio perfectum opus Deo sistat, ac representet? Vnde in libro qui inscribitur Iudith. c. 9. legitur, quod cogitauit Deus, ac præsto fuerunt sibi omnia, quæ fecit. Credibile est utiq. Deum in agendo nequaquam tempus exquirere. Immo iniuriam Deo videntur inferre, qui summum æternumq. Opificem, nisi per tempus, & successionem operari posse contendunt. Deus, inquit Nicol. de Cusa, omnia simul creauit. opera enim Omnipotentis non cadunt sub tempus, seu moram. Tale quid loquitur & Sanctus Ambrosius exponens Moysis Genesim his verbis: Pulchre addidit de celeritate conditionis: Fecit, ne mora in faciendo fuisse existimaretur, ut vel sic intelligerent homines, quam incomprehensibilis operator esset, qui tantum opus breui exiguoque momento suæ operationis absolueret, ut voluntatis effectus sensum temporis præueniret. Nemo operantem vidit, sed agnouit operatum. Vbi igitur mora? cum legas:

B 3 Quia

Contra Hieron. cō. Ep̃æ ad Titū & Amb. li. 1. hexameron. Hugo de sacram. fi dei lib. 1. part. 5. c. 5. Eccl. 18.

Tho. pt. 1. qd. 61. art. 3.

Psal. 148

Excitat. lib. 7.

Hexam. lib. 1. c. 3. Gen. 2.

- Psal. 148. *Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt? Nec artis igitur usum, nec virtutis expendit, qui momento suae voluntatis maiestatem tantae operationis impleuit, ut ea quae non erant, esse faceret tam velociter, ut neque voluntas operationi*
- Psal. 101.
Li. I. c. 6.
Hexam. *praecurreret, neque operatio voluntati. Idem etiam explanans illud Prophetæ Regij: Principio Domine Terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cæli: Simul illud, inquit, aduerte, quia Prophetæ David Terram priori loco nominauit, & post eam credidit opus esse Domini declarandum. Quando enim dixit: Et facta sunt; nihil interest quid prius exprimas, cum simul vtrumque sit factum. Eorum igitur refellenda simplicitas, qui existimant sex diebus, aut certo vtique tempore conditum Mundum, cum totus Mundus sit vicissitudo dierum ac noctium, quam Solis motus super terram, sub terramque meantis necessario conficit; Sol autem pars Cæli censetur, ut fateri necesse sit tempus esse Mundo posterius, quippe quod Mundi est effectus. Cæli siquidem motus temporis indicauit naturam. Accedit ad hoc, quod, ut docet Hierarchas Gymnosophista, Brachmanorum princeps, non debebant huius mundani animalis membra produci seorsum, sed simul. Animal quippe Mundum esse nullus antiquorum fuit inficiatus; præcipue Plato, a quo non discrepat Aurel. Aug. Sed ut quod diximus, haud ex humanis figmentis inuentum putetur, nisi etiâ Moisaicis sententijs videatur fuisse constructum, eundem audias qui diuersis diebus creatum Cælum, & terram, uirgultum, herbam, totamque narrauerat fabricam, simul Vno eodemque temporis at-*
- Gen. 2. *tomo cuncta producta subiungentem his fere verbis: Istæ sunt generationes Cæli & Terræ quando creatæ sunt, in die quo fecit Dominus Cælum & Terram &c. Quod ideo dictum est, ut quomodo possemus, cogitarem simul cuncta Deum effecisse, quamuis superior sex dierum enumeratio, veluti temporum interualla ostendisse videretur. Ad hoc ergo pertinere crediderim quod scribit D. Aug. Diuinam. s. paginam aliquando tamquam infirmis infirmiter loqui,*
- Aug. de
Gen. ad
litterā li.
5. c. 6.

loqui, & tamen aliquid innuere quod intelligat, qui valuerit. Quare diuina oracula expendens disertissimus Iudæorum Philo: Lib. 1. alleg. Ne suspiceris, inquit, intra certa temporis spatia lumen aliquid facere; sed ignota, incerta, inscrutabilia, incomprehensibilia humano generi esse illius opera, subiungit has Voces Propheticus sermo: Iste sunt generationes Cæli & Terræ, quando creatæ sunt. non Gen. 2. definiens quando, incircumscripte siquidem fit, quidquid ab hac caussa fit. Atque ita negatur hoc vniuersum intra sex conditum dies. Philonis æmulus Clemens Alexand. eandem sustinuit sententiam hæc scribens: Ne existimemus Mundum in tempore factum a Deo, subiunxit Prophetia: Hic est liber generationis, & eorum quæ sunt in ipsis, quando facta sunt, quo die fecit Deus Cælum & Terram. Illud enim; Quando facta sunt, enunciationem significat indefinitam, & temporis expertem: hætenus ille. Huic quoque illud est consonum, quod qui dixerat ex latere soporati Adæ formatam fuisse Euam, idem scribit, quod creauit Gen. 2. Gen. 1. Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum, masculum & feminam fecit eos. Necdum enim facta describitur Eva, & iam homo masculus esse perhibetur & femina. Sic Behemot, id est, Diabolum cum Homine creatum perhibet liber cui titulus Iob. Exsuperantissimus igitur cum sit Deus, Mundum ad sui finxit imaginem; cum ipse sit Vnus, Mundum creauit Vnum; cum ipse sit infinitus, Mundum creauit rotundum; cum ipse sit æternus, Mundum creauit incorruptibilem, & æternum; cum ipse sit immensus, Mundum creauit omnium maximum; cum ipse sit summa vita, Mundum etiam vitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem. Et cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, non vlla naturæ necessitate, Mundum, non ex præiacente materia, sed ex nihilo condidit in instanti. Ad Gen. 1. hoc Vnitatis sacramentum illud itidem spectare censetur, quod in eadem Genesi non fuit dictum, quod factus est dies primus, vt postulasse videtur consequentiæ ratio totius Scripturæ, cum secundus,

ac tertius, sequentesq. dies enumerentur; sed factus est vespere & mane dies *Vnus*. Quod optime quidem notauit Iosephus, *Antiquitatum* volumine primo; hac de re sic inquit: Et hic quidē est dies primus; Moyses autem eum dixit esse *Vnum*. & licet sufficiat huiusce rei causam etiam nunc dicere, tamen quia pollicitus sum rationem singularum causarum seorsum tradere, illud ad huius rei interpretationem, me necessarium est differre. Quibus quidem uerbis Iosephus numerorum rationem, & mysterium voluit indicare, ut quantum Monadis ipsius sacramentum sit, cogitarem. Ceterum mysteriorum interpres Philo, hac nobis de prima die considerata proposuit. Singulis (inquit) diebus certas particulas attribuit *Vniuersi*, primo solo excepto die, quem ne nominat quidem primum, ne ceteris adnumeretur; sed *Vnum* nominans apto utitur vocabulo, *Vnionis* considerata natura, appellationeq; eius, hic conuenientissima. Anastasius Synaita, monachus & presbyter, qui post vere sensibilem secundum litteram creationem, totam Hexameron intellexit de Christo & Ecclesia, diem *Vnum* intellexit de futuro, qui perpetuus et continuus erit. hac eius sunt verba: Non dixit (inquit) diem primum, quod magis oportebat & diem extremum recenscri oratione, sed quoniam typice prænarrabat illum futurum, quem nō metiuntur horę & puncti, & qui nocte non interrumpitur, eum nominauit *Vnū*, ut qui se semper similiter et eodem modo se habeat; & nō primum, propterea quod nec omnino circumscribatur ultimo. primum. n. & ultimum sunt eiusmodi ut afferantur ad aliquid. illic autem nihil tale quale oritur Christus. Inuenies autem eos etiā, qui sunt extra gratiam, eadem fere dicere. Pythagorę. n. primum diem mensis, non primum, sed similem nominarunt, non, ut opinor, visione apprehendentes vitam illam indissolubilem; sed interim eam sic nominarunt. Orpheus quoq; Deum vocabat Monada, vnitatem. i. indiuiduum. Neque. n. sesquialtera, aut sesquitertia, aut aliqua alia pars numeri est in ipso. Differt autem *Vnitas* ab *vno*, quatenus archetypum differt ab imagine. Exemplar quidem est *Vnitas*, vnita-

tis autem imitandum est vnum. quomodo Sol est imitandum vnus
 Vnitatis, I E S V inquam. haecenus Anastasius. Vnitas etiam cō-
 mendata conspicitur in Vnius hominis creatione. nam, cum institue-
 rit Deus animantes alias solitarias, & quodammodo soliuagas. i.
 quæ solitudinem magis appetunt, sicuti sunt aquilæ, leones, lupi, &
 similes alias; alias gregabiles, quæ congregatæ, atq; in gregibus ui-
 uere malint, vt sunt columbæ, sturni, cerui, & huiusmodi, vtrum-
 que genus non ex singulis propagauit, sed plura simul iussit existe-
 re. Hominum vero genus, quod naturaliter politicum est, ac ciuile,
 secundum Philosophorum sententiam, ex Vno est, ad commendan-
 dam Vnitatis concordiam, mysteriumq; propagatū, quod ab Aug.
 in Ciuitate Diuina, & Hugone Sax. lib. de Sacramentis Fidei,
 fuit adnotatum. Quemadmodum. n. ab Vno cunctipotente Deo per
 creationem oēs; sic ab homine Vno, per propagationem. Imago Dei
 (inquit Aug.) est in homine, vt vnus factus sit Dominus, ex quo
 ceteri oriuntur, habens imperiū Dei quasi vicarius eius, quia vnus
 Dei habet vir imaginem. Vnus itaq; creatus est Homo, qui quādiu
 solus, & Vnus fuit, non preuaricatus est, de penit. dist. 2. c. quando
 Adam solus; sed non relictus est solus, nam creatura Dei est femina
 sicut vir, quæ de viro sumpta est, vt Vnitas commendaretur, quo vi-
 delicet esset concordia maior, sciretq. alter alterā se genuisse, & hæc
 se ex illo profectā; atq; ita ut eadem uideatur res vir & vxor; ni-
 hilq; sit quod illos diuidat & disiungat, quo nihil propemodum esse
 potest rei familiari, et coniugali vitæ salutaris. Vnitatem quoque
 Dominus cōmendauit, quando a principio Vnam cunctis esse uoluit
 linguam. quod nihil humano generi prestātius, quā quod inter nos
 mutuo loquimur, & (vt inquit Cicero) exprimere dicendo sensa
 possumus. Quo. n. alio symbolo homo homini concreditur, nisi lin-
 guæ beneficio? Atrox quidē ac inextinguibile dissidium inter diuersas
 gentes pariunt linguarum diuerticula. nā si duo sibi inuicē fiant
 obuiā, neq; præterire, sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quo-
 rum neuter norit linguā alterius, facilius sibi animalia muta, et di-
 uersi

Gen. 1.

Arist. po
lit. 1.Lib. 12.
d C. Dei.Li. quest.
vete. &
no. testa.33. q. vlt.
cap. fi.Aug. 1 C.
Dei lib.
22. c. 17.Hugo a
S. Vic.

Gen. 11.

In Ora-
tore.Plato de
rep. li. 5.

uersi generis, quam illi, cum sint homines ambo, sociantur. Quando
 enim quæ sentiunt, vicissim communicare non possunt, propter so-
 lam linguarum diuersitatem, nihil prodest ad sociandos homines
 tanta similitudo naturæ, ita ut libentius homo sit cum cane suo,
 quam cum homine alieno. Hoc inquam inexpiabile dissidium, quo
 homo ab homine discissus est & diuulsus, non solum licet videre
 in diuersis gentibus, ut parum videlicet inter illas conueniat, nisi
 linguarum intercedat commercium; verum etiam in legitimo, ius-
 toq. imperio parum dicto audientes erunt subditi, si Princeps qui
 in plurimas dominatur gentes, non etiam omnium gentium quas
 suo complectitur imperio, lingua loquatur: Oratioque Principis,
 quæ multum valet ad subditorum animos conciliandos, si non in-
 telligatur, omnes auertit ab ipso. Mithridates ille clarissimus Pon-
 ti rex tribus maximis bellis a Romanis victus & fractus, tamen
 amicos animos suorum, & ad parendum paratos semper sensit,
 quod unicuique genti sua loqueretur lingua. Ferunt hunc regem,
 viginti & duarum gentium, quas sub ditione habuit, linguas
 percalluisse, earumque omnium gentium viris non vnquam per in-
 terpretem loquutum esse; sed ut quisque ab eo appellatus fuit, ita et
 lingua eius tanquam gentilis eius fuisset, loquutum esse. Est quoque
 nostro æuo non dissimile studium, sed maxime monarchis, complu-
 res callere linguas, ut popularibus suis quemadmodum sua quemque
 lingua loquentem audiant, ita etiam vicissim respondeant. Inflig-
 xit mortalium generi graue hoc vulnus Nemrod, qui turrim spe-
 rans ædificare, cuius summitas Cælos attingeret, hac animaduër-
 sione percussus perhibetur, ut lingua damnatus non intelligeretur
 iubens, nec audiret quisquam vocem proximi sui. Cumque eo usque
 Vnus fuisset populus, gens Vna, Vnumque omnibus labium, tale
 vulnus mortalium generi infligit linguarum diuisio, ut cum lin-
 guarum varietate, variæ quoque diuersæque censeantur Gentes,
 quæ cum lingua inter sese non communicent, natura ipsa perpetuo
 inter se laborant dissidio. Nec est audiendus Philastrinus Episco-
 pus

Auguf. in
 C. De ili.
 16.

Au. Gel.
 libr. 17.
 noft. act.

Gen. 11.

pus Brixienſis aſſerens firmiter credendum, quod etiam ante tur-
 riſ aedificationem multis ſeculis plures fuerint ſermonum, ac lin-
 guarum diuerſitates, cum Alphoſus Caſtrenſis, Moysiſ testi-
 mo nio fretus, tam longe abſit ab hac Philaſtrij ſententia, vt illā non
 vereatur hereticam dicere. Docet enim ſcriptura Diuina ante Ba-
 bel tempora vnā tantum fuiſſe omnibus linguam, dum ait: Ter-
 ram fuiſſe labij Vnius, & verborum eorundem. Petrus Galati-
 nus, de Arcanis catholicae veritatis: Quemadmodum, inquit, ante
 linguarum diuiſionē in turri Babel factam, vniuerſa terra Vnius
 erat labij: ita in reſurrectione generali omnes homines Vna loquen-
 tur lingua, Hebraica. ſ. qua primi parentes in Paradifo loquebātur;
 & qua electi omnes in ſtatu innocentiae locuti fuiſſent, ſi ipſi primi
 parentes in gratia Dei ſtetiſſent. Idem ſcribunt Hieron. in Sophon.
 Orig. hom. 11. in Num. Haymo. 1. cor. 13. Viguerius e doctrina
 Scholaſticorum. Vivaldus de Monte regali cap. 9. lib. de Laudibus
 & triumphis trium liliorum. & Iohannes de Silva ſuper Clemen.
 Rub. de Magiſtris. Quid vero de Vna lingua referat D. Cypria-
 nus, ipſum loquentem audiamus: Poſt Chriſti aſcenſionem in Cae-
 los, Spiritus ſanctus viſibiliter ſuper Apoſtolos in linguis igneis
 apparuit, & ad inſtar prioris ſaeculi, vniuerſitatem fidelium V-
 nius labij eſſe voluit; vt quorum erat cor Vnum, & anima Vna,
 Vna eſſet & lingua; nec poſſet impedire intellectum credentium
 aliqua diuerſitas verborum; ſed Euangelica doctrina propria lin-
 gua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret, ut
 Grecis, & Barbaris, omnibuſq. Gentibus verbum Euangelij ſic
 eſſet intelligibile, ac ſi in eorum auribus, linguae in qua nati erant,
 idiomata reſonarent. Aderant Medi, & Elamitae, Meſopotamiā
 incolentes, Arabes, & alij. hi omnes, dum Hebraea lingua Apoſtoli
 praedicarent, locutio Iudaica enunciationis ſuae articulos curſu con-
 ſueti euoluens nullo exponebatur interprete; ſed verbo eorum per
 Spiritum ſanctum inerat virtus & gratia, ut habitantes Pontū
 & Aſiam ſuam eſſe dicerent linguam, quam audiebant, quaſi pri-
 mitiuae

In catalo
 go here-
 ſeon cap.
 106.
 Lib. 9. ad
 uerſus he-
 reſes.

Gen. 11.

Lib. 12. c.
 13.
 Vide Hy-
 ginum fa-
 bularū. c.
 143.

Li. de Spi-
 ritu ſan-
 cto.
 Act. 2.

Bed. cō-
 ment. in
 Act. 2.

mitiæ linguæ libertas, ad antiquitatis reuerſa originem, confuſionis contumeliã euafiffet. Atq. hæc ita quidem ex verbis Cypriani. Neq; tamen illud tacendum videtur, quod cum natura vnicuiq. noſtrum duas dediffet aures, duos oculos, nares duas, pedesque totidem, vnicam tamen dare voluit linguam; nimirum nos edocens parce loqui. etenim nulla Vna ita oratio dicta profuit, vt multæ ſilentio preſſæ, quippe quod tacitum eſt, aliquando tamen dici poteſt; non item quod dictum eſt, taceri. Nam neq; auem e manib. dimiffam facile eſt denuo comprehendere, neq. poteſt ſermo ex ore emiſſus ruruſum capi & teneri. Proinde aiunt, quod nullum noſtrorum membrorum natura perinde atque linguam vallo coercuit, poſitis ante eam præſidij loco dentibus: vt ſi ratione intus reſonantiã frænâ premente obedire nolens proſiliret, morſibus eam lancinantes, eius compeſceremus intemperantiã. Sic Zeno Philoſophus ne corpus neceſſitate expugnatum arcanum animi vllum poſſet efferre, linguam dentibus abſciſſam in Tyrannum expuit. Poteſt autem Vnitas taciturnitatis hieroglyphicum dici, vti dualitas loquacitatis. Quemadmodum enim Vnitas in ſe ducta ſuos minime limites egreditur, ſed omnino Vnum perſeuerat, manetq. vnde & Monadis nomen inditum; dualitas vero principium eſt diuiſionis indefinitum, ſtatim enim a ſe deficit, duplicatione in multitudinem tendens, eodem ferme modo ſermo ab vno primoque nequaquam recedens, vere arcanus eſt, ac dicitur. Quod ſi alteri communicate, iam famæ ordinem ſubit. Namq; & Mercurius filius Iouis & Maiæ, quaſi Mentis & Prudentiæ dicas, vnde oritur oratio, pennatis talaribus præditus erat: vnde & alata verba dixit Homerus. Quare Antigonus ille rex filio quærenti quando caſtra eſſent moturi, reſpondit: Quid, metuis ne ſolus tu non audias tubam? Vocem ei arcanam non credens, quem erat regni heredem habiturus. Metellus ſenex militiæ ſimile aliquid interrogatus: Si, inquit, tunicam huius arcani cõſciam arbitrarer, e veſtigio exſutus concremarem. Omnino autem quo ore obiurgabis eum qui non tacuit id, quod

quod tu ei dixisti? alium silere quod vis, prius ipse file. Si enim tacitum & ignoratum oportuit, male alteri fuit indicatum: si vero rem arcanam ex te dimittens, in alio continere vis, iam tua prodita in alterius confugisti fidem: qui si tui similis est, iure peris; si melior, præter rationem seruaris, inuento qui tibi sit quam tu ipse fidelior. Quid vero dicemus de Virtutibus, quæ vnuerfas recte cogitandi & viuendi vias ac rationes continent? quarum alij plura, alij pauciora genera faciunt. ita ne virtus est multiplex, vt Vnitatem omnino repudiet? an cū virtus apud homines sit res omnium præstantissima, sic etiam Vnam esse præcipue oportet? sic sane Philosophi quoque sensere, Vnam videlicet esse virtutem, cuius vis & vsus multiplex multis nuncupetur nominibus; quo nimirum modo etiam Drackma vna, atque eadem si detur nauclero, dicitur naulum; si publicano, vectigal; si pro re emta, pretium; si operario, merces appellatur. ita virtus vt ad varios vsus adhibetur, modo Iustitia, modo Prudentia, modo alijs atque alijs nominibus vocatur. Dum enim considerat, quid sit agendum, vel non, Prudentiæ nomen habet; dum moderatur cupiditatē, modumque ac legitimum tempus definit, Temperantiæ; dum in perferendis rebus versatur, Fortitudinis; dum commercia contractusq; hominum inuicem temperat, & æqualitatem constituit in his que sunt ad alterum, Iustitiæ: vt vnica sit virtus, quæ comparatione cum rebus, & actione tantum, discrimen admittere videatur. Inde Plato in Ciuili testatus est, virtutes omnes mutua inuicem amicitia vinciri. Et Stoici uirtutes probant esse connexas, omnesque habere, qui Vnam habuerit, deesseque cunctas, cui desuerit Vna. Quod astruit Nicolaus de Cusa dicens, tātā esse animæ simplicitatem, quod qualibet uirtus est in qualibet. Anima enim quando induit animum Temperantiæ, tunc & aliarum virtutum. Nam non est Temperantia sine Prudentia, Iustitia, & Fortitudine. Sic virtus Prudentiæ non est vera, nisi sit sobria, iusta, & fortis. Ita Iustitia est sobria, prudens, & fortis; Fortitudo prudens, sobria, iusta. & secundum Gregorium

Seneca i
Hippol.

Cle. Ale.
stro. i.
Plato de
legib. li.
4.

Lib. 6. ex
cir.

Accepit
Iesus, &
Domi--
nabūtur
populis.
Aristot.
Eth. 6. &
Gl. de pe
nitē. dist.
2. citius.

sine

sine prudentia non est fortitudo, sed temeritas. sunt igitur Virtutes connexæ. Sic ille. Ceterum quia habitus isti magis in concreto, quam in abstracto percipiuntur. Catilina, ut de illo scripserunt qui nosse potuerunt, frigus, sitim, famem poterat ferre, eratque patiens alboris, & vigiliæ supra quam credibile est, ac per hoc videbatur Fortitudine præditus; sed hæc, Fortitudo non erat, nam prudens non erat, quia pro bonis mala deligebat; temperans non erat, turpissimis enim corruptelis scædabatur; iustus non erat, quia contra patriam coniurauerat. Et ideo nec fortitudo aderat, nam si affuisset, Virtus utique fuisset: Si autem virtus, a ceteris virtutibus, tamquam inseparabilibus comitibus, non relictus fuisset. Suffragatur Chrysippus virtutes dicens sese inuicem consequi, non modo quod una præditus omnes habeat, sed etiam quod secundum Vnam agens, secundum omnes agat; & neque virum dici posse perfectum putans in quo non sint omnes virtutes; neque actionem perfectam in quam vniuersæ non concurrant virtutes. Consentit & Diuus Ambrosius hæc scribens super Lucam: Connexæ sibi sunt conchatenataque virtutes, ut qui Vnam habet, plures habere videatur. Augustinus etiam in lib. de Trinitate sexto probat, virtutes, quæ sunt in animo humano, nullo modo ab inuicem separari. Gregorius lib. moralium 13. dicit Vnam virtutem sine alijs, aut omnino nullam esse, aut imperfectam. Tullius Tusc. quest. lib. 2. Si Vnam, inquit, virtutem confessus es te non habere, nullam necesse est te habiturum. Idemque in libris de Officijs ait, qui Vnam habeat omnes habere virtutes. Quod tamen intelligendum est de morali virtute perfecta, quæ est habitus inclinans in bonum opus bene agendum. Quod si quis nobis obijciat, quattuor generales virtutes circulares quidem dici; sed de ceteris idem iudicari non posse, quia Fortitudini videatur aduersari Clementia; respondeatur, quod Longanimitas media accedens, utramque cum altera coniungit. Longanimitas enim dilationem quandam iræ significare videtur, congruum inferendæ pænæ tempus expectans. at Clementia

tia tranquillī animi statum, ac perfectam iræ compressionem indi-
 cat. Atque ob eam causam Longanimitas Prudentiæ laudem ha-
 bet. Eadem est in Prudentia ratio. nam & Simplicitas rationalis
 animæ partis virtus est, & Calliditas, ac Sapientia. Hæ autem
 dijudicatrici virtutis interuentu inter se iunguntur, quod etiam
 in cæteris est videre. Quare ex Indis qui Pedalij vocantur, nihil
 fere in sacrificijs aliud a Dijs immortalibus exposcebant, quam Iu-
 stitiam, arbitrati omnium plane compotes se futuros, si eam modo
 Vnam forent assecuti. quæ si animo inseritur, sapientiæ nomen vñ-
 dicat: si in corporibus sese promat, prosperior dicitur valetudo: si
 e domibus caput proferat, concordia nuncupatur: si in ciuitate ce-
 lebretur, pax dicitur: si enitescat in Mundo, prouidentia nuncupa-
 tur. Omnes quidem virtutis species vno Iustitiæ nomine contine-
 ri testatur D. Hieron. ad Demetriadem. Et Cic. lib. Officiorum de
 ea sic scribit: Iustitia hæc vna virtus sola domina omnium & re-
 gina virtutum. Ambrosius item libro Hexameron hæc affert: Vbi
 Iustitia est, ibi concordia est ceterarum virtutum. non enim per se
 pars est Iustitia, sed quasi mater est omnium, vnde 24. quæst. 1.
 vbi Iustitia esse non potest, ibi deest Fides, & Charitas. Quo
 fit vt sit omnibus perfectior. Et apud Philosophum ea Virtus, qua
 potest vir bonus vti, non solum ad se, sed ad alium, est Virtus ma-
 xime perfecta: sed Iustitia est huiusmodi: ergo &c. Adhuc Se-
 neca de Copia verborum, ad hunc modum loquitur: Iustitia est
 tacitæ naturæ conuentio in adiutorium multorum inuenta; & sub-
 dit: Iustitia non est constitutio nostra, sed Diuina lux, & vin-
 culum societatis humanæ. in hac non est vt existimes quid expe-
 diat, nisi quidquid illa dictauerit. Quisquis ergo hanc assequi de-
 sideras, time Deum prius, & ama, vt ameris ab eo: amabis au-
 tem illum, si illum in hoc imitaberis, vt velis omnibus prodesse,
 nocere nulli. Et de isto amore iustitiæ Hugo Victorius sic ait: Si-
 cut Iustitia amatori suo deesse non potest; ita illi a quo non amatur,
 nullatenus adesse potest. Ratio secundum eum est, quia Iustitiam
 perfecte

De sacr.
lib. 1.

perfecte amare est esse iustum, quam quo magis dilexeris, iustior eris. Hinc licet colligere, nihil aliud apud Philosophos esse Iustitiam, quam dilectionem, amorem, & ut proprie dicam, Charitatem apud Christianum. Ut enim Iustitia per legis imperium ordinat actus omnium virtutum in bonum commune: sic Charitas ordinat omnes fidelium pias actiones in diuinum bonum. Quare Gregorius Theologus Oratione tertia de pace, sic dicit: A nobis si quis sciscitetur quidnam colamus atque adoremus; promptum est respondere, quod charitatem veneremur. Quod si præterea rogemur quæ legis, ac Prophetarum summa sit, haud quidquam aliud, quam charitatem, nos Euangelista respondere sinet. Charitas enim omnia bona maxime continet, & est summa omnium, quæ per sanctam declarantur scripturam. Charitate fit remissio peccatorum, dicente Domino peccatrici Magdalene: Remittuntur tibi peccata, quia dilexisti multum. Charitas, Petri testimonio, operit multitudinem peccatorum: unde beatos illos vocat Psalmista, quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. In charitate omnes virtutes, omnia dona, omnia charismata, omnia molimina, omnia opera, atque præclara exercitia, ut radij Solares in ipsius Solis centro, & diuersæ ac variæ linæ in pyramidis coro vniuntur atque simul coniunguntur: & ut ab eodem fonte diuersi passim scaturiunt riuuli, vel vti ab eodem Sole diuersi disperguntur radij; non secus a Charitate omnia charismatum dona profluunt ac proficiuntur. Et ut a corde singula membra vitam desumunt: sic hominum opera Charitate virescunt, cum nulla sit virtutis species, per quam homo Deo fiat familiaris, & ei coniungatur, & sit supernæ gloriæ & regni hæres, nisi dependeat a Charitate, & ab ipsa comprehendatur inexplicabili ratione contenta, & custodita, aduersus quam si quis crimen admiserit, inremerito quidem totius legis reus efficitur, attestante Iacobo Apostolo in Epistola canonica. Nam per vnicum illum in vno defectum, non intelligit quodcumque minimum, ac veniale peccatum, quem-

Luc. 7.

I. Peti. 4.

Psal. 31.

Cap. 2.

Ecclef. 9.

quemadmodum impius Lutherus conqueritur ; sed illud Vnum graue , ac magnum delictum , quo contra legem Charitatis Dei ac proximi delinquitur . Sic enim locum hunc exposuit Aurelius Augustinus sermone quarto de tempore : Qui offenderit , inquit , in Vno , factus est omnium reus . Quid est hoc Vnum , nisi illud quod Apostolus dicit : Omnis lex in Vno sermone im- Gal. 5. pletur : Diliges Dominum tuum & proximum tuum ? Idem confirmat Epistola vigesima nona ad Hieronymum dicens : Qui Aug. in Vno offenderit , fit omnium reus , si contra Charitatem facit , vnde tota lex pendet . reus enim fit omnium , si contra eam faciat , ex qua pendent omnia . Charitas denique primus est fructus spiritualium donorum . Vnde eam non inordinate , ita posuit Paulus ad Galatas scribens : Fructus Spiritus est (ha- Cap. 5. ritas , gaudium , & reliqua . Hoc donum est a Deo , protestante Iohanne in Epistola maiori , capit. quarto , quia Deus Charitas est , & qui manet in Charitate , in Deo manet . Hoc donum a Deo sibi conferri postulat Ecclesia . Quando enim Sancti spiritus ad sanctificandum totius Ecclesie sacrificium postulatur aduentus , nihil aliud peti mihi videtur , nisi vt per gratiam spiritualem in corpore Christi , quod est Ecclesia , Charitatis Vnitas iugiter infracta seruetur , quæ diffu- Rom. 5. sa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum , qui datus est nobis . Quod et sensit Augustinus in libris de Baptismo , cum questionem de Hæreticorum receptione sine Baptismatis iteratione tractaret , in tertio eiusdem operis libro inter alia sic in- quiens : Spiritus autem sanctus , quod in Catholica Ecclesia per manus impositionem dari dicitur , nimirum hoc intel- gi maiores nostri voluerunt , quod Apostolus ait : Quoniam Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum , qui datus est nobis . Ipsa est enim Charitas , quam non habent qui ab Ecclesie Catholice communione præcisi sunt . Matthæus eodem Spiritu sancto repletus testatur , quod cum Cap. I. despon-

desponsata esset Maria Ioseph, priusquam conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto. Quid vero factum est illius incarnationis Dominicæ mysterio, nisi ut vnirentur diuisa, & dissidentia pacarentur? Quemadmodum enim Vnitas habet potentiam quaternarij, uti ex puncto linea, ex linea superficies, ex superficie corpus; & quaternarius vim habet denarij colligendo vnitates, quæ est proportio analogica elementorum; sed multiplicando vim habet 24. qui est numerus reuolutionis diurnæ; rursusque denarius ex progressu vim habet 55. qui characteres duplicati, si addantur, redeunt ad 10. cuius item characteres additi redeunt ad vltimam vnitatem, ex qua fluxerunt primo omnia, & ad quam omnia. Ita mysterium hoc in primis seculis apparuit, ut ab Vnitate Dei (licet contra legem eiusdem vnus) in multitudinem Deorū, lapsu temporum, Mundus in deterius laberetur. Sed tamen in profectu & successu mali, ut illud tandem tolleretur, itum est reciprocalatione a multitudine in Vnitatem. Deus enim exterminandi causa mali, dum latus præcidit illius habenas, lapsum a se Mundum, a multitudine reuocauit in Vnitatem. Nam per multitudinem impiorum gigantum, quos diluuium tulit, in Vnum virum Nohe, relapsus Mundi status veterem sui faciem immutauit. Rursum a Nohe, labentibus iterum in ignorantiam veri Dei turbis, Deus medelam huic malo laturus, in Vnum Abraham fluxas perditioni Mundi recollegit habenas. Ut tandem Vnius hominis vera & personalis Vnio cum Deo fieret, IESV Christus de Maria Virgine nasci dignatur. Ipse enim est pax nostra, qui dualitatem populorum respiciens, illam vertit in Vnitatem; & diuersitatem populorum tollens, e duplici ouili Vnum tantum e cunctis Mundi omnibus ouile confecit, Vnicum illi præficiens Pastorem. Dualitas quidem viguit in Mundo quandiu differentia stetit Israelis, & Gentium. quandiu hæ sub Idolorum nube vixerunt; & Israel sub veri Dei luce stetit, & vnus Dei cultor fuit. Sublata est dualitas ab Vnitate quando inseruit Deus in sanctam & proceram Abrahamæ

Abrahæ oliuam etiam filios alienigenarum, dans illis gratiam vt melius fierent Abrahæ filij per regenerationem, quam olim in naturali semine fiebant per circumcisionem. Voluit enim eo pacto Deus vniuersa a se ipso progressa, suæ tandem reminisci originis, vt sicut ab Vno pependit origo omnium, ita & in Vno figeretur stabilis palus, & meta vniuersorum. Sed de hac Vnitate disserentem audiamus Paulum ad Ephesios, immo ad omnes Gentes scribentem. Vos qui quondam eratis longinqui, propinqui facti Cap. 2.
estis per sanguinem IESV Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit ex vtrisque Vnum, & interstitium maceræ diruit, similitatem per carnem suam, legem mandatorum in decretis sitam abrogans, vt duos conderet in semetipso in Vnum nouum hominem faciens pacem, & vt reconciliaret ambos in Vno corpore Deo per crucem, peremta inimicitia per eam, & veniens euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, & his qui prope; quia in ipso habemus aditum vtrique in vno Spiritu ad Patrem. Diuus etiam Iohannes in maiori Epistola: Scis, inquit, quia Christus 1. Ioh. 3.
apparuerit? Vt peccata tolleret, & dissolueret opera Diaboli, quæ separant nos a Deo. Et per quendam sapientem dicitur: Per- Sap. 1.
uersæ cogitationes separant a Deo. Item Esaiæ cap. quinquagesimo nouo, vox Dei est: Peccata vestra separant Vos, & Me: Omnis autem, qui faciat peccatum; & iniquitatem facit; & 1. Ioh. 3.
peccatum est iniquitas. Quæ est autem iniquitas, nisi mala concupiscentia? quam ex Deo non esse idem Iohannes manifestat his verbis: Si quis diligit Mundum, non est Charitas Patris in eo, 1. Ioh. 2.
quia omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non a Patre, sed ex concupiscentia Mundi est. Hic autem Mundi nomine, homines insinuat istius Mundi sectatores, qui non ideo pro dilectione Mundi puniendi, quasi aliquam malam substantiam diligant, cum teste Moyse Dei interprete, nulla naturaliter sit mala substan- Gen. 5.

C
2
tia,

tia , sed quia dilectionis ordinem non tenentes , dum plus iusto
 diligunt Mundum , minus Deum diligunt , quam par est . Atque
 hanc (ni me mea fallit opinio) fuisse putarim primi hominis
 D. Hier. ad Ctesiphon. prauaricationem , amorem scilicet inordinatum . Mortis enim
 disseminator inuidens , venenum suum , decipiendo primorum
 hominum credulam nouitatem , in corpora nostra latenter trans-
 misit ; & ex duabus substantijs unicam hominis perfectamque
 naturam quadam diuisionis discordia dissecauit . Vt cum nobis
 Vna mens esset , id est , illa quam germanitas animæ & corporis
 Li. 1. c. 13 gignebat , aliam voluntatem per vitiatam naturam contra ani-
 mam parturiret . Audi Isidorum lib. de Summo Bono : Diui-
 sio & pugna , vt sint in animo hominis , pœna peccati est , ex pri-
 mo homine in omnes filios propagata ; vt qui noluit esse cum Deo
 Gal. 5. Vnitus , esset in semetipso diuisus . Est enim quedam inter spi-
 ritum & carnem colluctatio , & discordantibus aduersus se in-
 uicem quotidiana congressio , vt non quæ volumus ipsa faciamus ,
 dum spiritus celestia querit , & diuina ; caro terrena , & secula-
 ria concupiscit . Rom. 7. Non enim quod volo bonum , hoc facio ; sed
 quod nolo malum , hoc ago . Peccati igitur initium , si attendatur ,
 nihil aliud esse putarim , quam inordinatam rationalis creaturæ di-
 lectionem , quæ sponte perdendo dilectionis ordinem , perdidit &
 salutem . Peccatum (inquit D. Thomas) est actus deuians ab ordine
 2. 2. q. 162. art. 1. debiti finis contra regulam naturæ rationis , vel legis æternæ . Et
 2. 2. q. 133. ar. 1. alio loco , peccatum vocat omne quod est contra naturalem incli-
 nationem , quia aduersatur legi naturæ ; secutus nimirum Aur. Aug.
 qui libro de libero arbitrio : peccatum dicit auersionem ab incom-
 mutabili bono , et conuersionem indebitam ad commutabile bonum .
 Ex quo efficitur , quod in diuinis oraculis , vt euitetur peccatum , assi-
 due Charitatis ordo legitur commendatus . Et in persona animæ
 Cap. 2. amore incensæ , & diligentis ex Charitate , dicitur in Canticis : In-
 troduxit me Rex in cellam vinariâ : ordinauit in me Charitatem .

Cui

Cui ordini congratulatur *Vas electionis*, dicens *Colloss. Nam & Cap. 2.* si corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens & videns ordinem vestrum. Beatus etiam Prosper lib. De vita contemplatiua, de hoc ordine hæc verba facit: Si Charitatem Deo exhibeamus ex toto corde, peccato utique resistimus. ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quoniam si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est Deum diligere, nisi illi copulari, animo concipere fruendæ visionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum, quem in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec pervertere dilectionis ordinem constitutum? Hæc ille. Hunc sane ordinem seruari videmus, vbi Homo præ omnibus diligit Deum Creatorem suum, a quo manat omne bonum; deinde seipsum, quo ad interiorem hominem, seu bonum animæ; postremo, bonum proximi sui. quod confirmat his verbis Rabanus Maurus: Tria diligenda sunt: vnum quod super nos, idest, Deus; alterum quod nos sumus, idest, anima, ad imaginem Dei creata; tertium quod iuxta nos est, idest, alter homo. Verum sciscitabitur fortassis quispiam, qua causa in illo generali mandato, Dei atque proximi, non autem sui ipsius, euidenti sermone præcipiatur dilectio. Huic dubitationi, etsi difficultate non caret, hæc adhibetur responsio. In primis namq; cum primum homo eorum, quæ salutem conducunt, notitiam assequutus est, tum citissime quodam naturæ ductu, sese ad æternam naturam protinus intelligit ac diligit felicitatem; quapropter ut se ipsum diligat, expresso non eget mandato. Vniuersæ igitur Charitatis ordinem edocti, si legem diuinam naturæ tabulis inscriptam sequi voluerimus primo Deum ipsum supra nos, ac supra omnia, secundo loco nos ipsos, tertio proximum diligemus. Sed quoniam Lectori erga Scripturas diuinas amor & studium subiacet, hunc ordinem magis euidentibus Scripturæ sacræ testimonijs approbabo. Primo igitur dilectioni Dei, et Christi nihil esse preferendum, ipso docete et mo-

Matth. 10. *nente addiscimus. Qui diligit (inquit) patrem aut matrem super me, non est me dignus; & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus: & qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Post amorem Dei sequitur amor sui: unde scriptum est quod volenti ordinate dare eleemosinam, a se ipso debet incipere, de penit. dist. 3. qui vult. Quia prima charitas incipit a se ipso 2 s. q. 5. si non licet. Et qui in se ipsum ausus est seuire, præsумitur quod in alios omnem tyrannidem exercere non dubitet. Unde eos quondam publico fere hominum consensu sepulturæ honore caruisse legimus, qui sibi manus iniecissent, quique, ut est Pythagoræ sententia, inussu Imperatoris ex statione & præsidio decessissent, hoc est, qui se interemissent. Dignissimum enim esse ait Egesippus, eos qui Dei patris imperium non expectarēt, privari quodam quasi matris gremio terræ sepulcro: De amore proximi in Levitico scriptum*

Cap. 19. *est, dicente Domino: Diliges amicum tuum, sicut te ipsum. id est, in his quibus diligis te ipsum, in habendis scilicet bonis æternis (neque enim intelligendum est, sicut te ipsum, id est quantum te ipsum) Itē*

Matth. 22. *in Euangelio dicit Veritas: Diligite inimicos vestros, & orate pro his qui vos persequuntur, ut sitis filij Patris vestri, qui in cælis est. in his mandatis uniuersa lex pendet, & Prophetæ. Vere hoc mandatum legem complectitur & Prophetas: Et in hoc verbo omnium scripturarum volumina continentur. Hoc verbi clamat auctoritas; primum est hoc mandatum & vltimum; hoc in libro vitæ conscriptum indeficientem hominibus exhibet lectionem. Legat hic Vnum verbum, & in hoc mandato meditetur Christiana religio, & inueniet ex hac scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse, & hinc nasci, & huc referri quidquid ecclesiastica continet disciplina, & in omnibus irritum esse & inane quidquid non confirmat ordinata dilectio. Mystice vero proximi nobis est mandata dilectio, scilicet, ut agnoscamus illam nos debere diligere creaturam, ubi Charitatem ipsam possumus inuenire. omne namq; animal irrationale, sicut non habet rationem, sic non habet Charitatē,*

cum

cum nihil aliud sit ratio, quam competens atque ordinata dilectio. Vnde Paulus ad Romanos scribens, constanter asseuerat quod pro
 ximum diligens legem implet. & Dominus apud Iohannem solam
 de proximi dilectione mentionem fecisse legitur. Nam & qui dili-
 git Deum, non potest eum contemnere precipientem vt diligat pro-
 ximum. Et qui sancte & spiritualiter diligit proximum, quid in
 eo diligit nisi Deum? Cum enim amor accedere faciat ad amatum,
 odium auertere, ita natura comparatum est, vt ad quem se homo
 co nvertit, illum præferat, & pro domino habeat. Non potest au-
 tem quis duos æque sibi præferre. Cum enim duo amores æquales
 esse nequeant, alter non est verus amor: nam Vnus non compati-
 tur alium. Qui igitur alium amorem nititur assimilare primo, ille
 odit primum cui detrahit, & quem abiicit: vnde quando studet ser-
 uire alteri, cessat a seruitio primi. Quod in sensibilibus ostendit ocu-
 lus: nam non potest oculus simul, & æque attente duos intueri: &
 vbi amor, ibi attentio visus. Qui igitur seruit Deo, & alteri quod
 non est Deus, non vtiq; Deo solum seruit: sed ei quod non est Deus,
 Quod in Euangelio testatus est Dominus noster dicens.

Cap. 13.

Cap. 13.

Nic. Cu-
sa excit.
lib. 3.

Idē li. 8.

Carolus
Bouil. de
sensu c. 2.Matth. 6.
Luc. 16.

Nemo potest dominis æque seruire duobus.

Vnius aut odijs ceder, vel ceder amori.

Dicit autem notanter, Duobus: nam potest homo alteri seruire, sed
 propter Deum. Tunc enim quia Deus finis est, non seruit duobus,
 sed vni. Idem enim est actus, quo amo id quod ad finem, & finem
 ipsum: sed si alterum est extra ordinem finis, tunc peccatur, imo ser-
 uitur peccato. Quare in Epistola maiori dicit Apostolus, quod per-
 fecta Charitas foras mittit timorem. nam qui timet, non perfecte
 diligit, cum timor dicat timentem nolle aliquid perdere propter a-
 matum; nolle perdere dicit adhesionem ad id quod nollet perdere.
 Sed perfecta Charitas refertur ad verum amatum. minus enim
 ille amat, quam amare potest, qui diuidit amorem, & diuersa di-
 ligat. Hac cum ita sint, vt vno quidquid honesti in vita est, con-

1. Ioh. 4.

C

4

tineatur:

tineatur: nemini dubium videri debet, quin vna quoque sit methodus ac via, quæ nos ad virtutem ducat. vna enim perfecta res, cuiusmodi virtus dicitur, Vnum ad se ingressum habere debet.

Iuuenal.

----- semita certe.

Tranquille per Virtutem patet vnica vitæ.

Philo A-
lex. alle.
lib. 1.

Est autem ratio, quæ sensus regat ac moderetur; corpus vero etiam impedit hanc, tantum abest vt adiuuet. Hæc enim fere summa est sapientiæ, alienare se a corpore, atque eius concupiscentijs. vt autem quis fruatur vitio, non solum mente, sed et sensu, & ratione, & corpore opus est. Hæc enim vniuersa mala ad explendam suam malitiam sunt necessaria: alioquin quonam modo proditurus est arcana, si careat instrumento loquendi? Quomodo autem voluptatibus fruatur absque ventre, ceterisque sensibus? Insinuat hoc liber Geneseos cap. 2. Vbi dum hortatur Dominus, vt ex omni arbore Paradisi comedat, secundum septuaginta Interpretes, Vnicum hortatur, intellectum dico: dum vero interdicit vsum arboris eius, quæ boni, malique causa dicitur, vt plures alloquitur, intellectum videlicet & sensum. Illic enim dicit: Ex omni comedes; hic: Ne comedatis. & Quocumq; die comederitis: non: Comederis. & Moriemini; non: Morieris. Recte, inquit Philo, Vnam solam rationem alloquitur de querenda virtute. Sola enim hac ad eius acquisitionem opus est; contra de vitio ad plures verba facit, animam, rationem, sensus corporis: nam hoc apparet in his omnibus. Inde & Serpens ait ad Mulierem: Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradisi? Peccantes, ait Origenes, vix fere accidit, vt sine adiutore peccemus, sed aut ministros peccati, aut adiutores semper requirimus. verbi causa, si adulterium quis molitur, non potest hoc solus admittere; sed necesse est etiam adulteram consortem fieri, sociamq. peccati. Tunc præterea & si non plures, esse tamen necesse est aliquem, vel aliquam in ministerijs ad societatem peccati. Et ut ad ea, quæ scripta sunt veniamus, IESV Chri-

Gen. 3.

Orig. in
Exho. li.
8.

stus

stus Saluator noster crucifixus est, huius piaculi auctor & pater sce-
 leris, sine dubio Diabolus est. Sic enim scriptum legitur: Cum Dia- Iohā. 13.
 bolus iam misisset in cor Iudæ Simonis Iscariotis vt traderet Chri-
 stum. Sed solus hoc Iudas implere non potuit. Quid ergo scriptum
 est: Abijt Iudas ad Scribas, & Phariseos, & ad Pontifices, di- Matt. 26.
 cens eis: Quid mihi datis, & ego eum vobis tradam? Habes hic
 Diabolum, Iudam, Scribas, Pontifices, & Phariseos. Atque hoc
 in ceteris cernere vel facile poteris. Vbi igitur peccata sunt, ibi est
 multitudo; Vbi autem Virtus, ibi singularitas, ibi Vnitas. Ac
 vt manifestius dicam, principium malorum omnium est multitudo;
 principium bonorum, coangustatio, & a turbis in singularitatem
 redactio. Et puta nos omnes, si veram felicitatem, ad quam cum
 Angelis factus est Homo, consequi volumus, ad Vnitatem perue-
 nire oportet, vt perfecti efficiamur in eodem sensu, & in eadem sen-
 tentia, & simus Vnum corpus, & Vnus cum Deo spiritus; vt a-
 pud Deum, non apud nos, Deum possideamus, cognoscentes sicut &
 cogniti sumus. Ille enim nos, non per nos, sed per se ipsum cognouit.
 Ita & nos cognoscemus illum per ipsum, & non per nos. Hæc est to-
 ta merces, hæc est vita æterna, hæc est sapientia quam Sapientes se-
 culi non cognouerunt, vt ab omni multitudinis imperfectione redi-
 gamur in Vnitatem per copulam indissolubilem cum eo, qui est ip-
 sum Vnum. Si vero tales sumus, vt nos non circumscribat diuina
 Vnitas, sed & de nobis dici possit: Ego quidem sum Pauli, ego au- 1. Cor. 1.
 tem Apollo, ego vero Cephæ, & adhuc a malitia scindimur atq; di-
 uidimur, non sumus futuri vbi sunt illi, qui rediguntur in Vnionē.
 Nam vti de Patre, Filio, & Spiritu sancto scriptum est: Et tres 1. Ioh. 5.
 Vnum sunt; Sic qui Vnum spiritum habet, in Vnionem coarctā-
 tur. Ait quippe Saluator: Ego, & Pater Vnū sumus. Et pro Aposto- Iohā. 10.
 lis orans ad Patrē, dicebat: Pater fac quemadmodū ego et tu Vnū & 17.
 sumus, ita et isti nobiscum Vnum sint. Hanc Vnitatē sperabat Pau-
 lus dicens: Cognoscam non ex parte, sed sicuti & cognitus sum. Et si 1. Cor. 13
 sperabat, nōne iure dicebat: Quis me separabit a Charitate Christi? Rom. 8.

& cu-

- & cupiebat dissolui, ut cum Christo fieret Vnum. Vnde & alibi dicebat: Donec occurramus omnes in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis, & Vnitatem Christi. Amplius etiam ipse Christus ostensurus necesse nobis esse, si salutem adipisci percipimus, fieri Vnum, & multitudinem Virtuti aduersantem deuitare; ad Vnitatem redegit Ecclesiam suam, dicens: Et erit Unus grex, & Vnus pastor. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem tribuat potestatem, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen ut Vnitatem manifestaret, Unitatis eiusdem originem ab Vno incipientem sua auctoritate disposuit, dicens Petro: Ego tibi dico quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni Cælorum, & quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælo. Hoc utique erant ceteri Apostoli ut fuit Petrus, pari honore & potestate præditi: sed exordium ab Vnitate proficiscitur, ut Ecclesia Vna monstretur. 24. q. 1. loquitur. Extra hanc Ecclesiæ Unitatem neque gratia, neque remissio peccatorum, nec spiritualis vita haberi potest; ad salutem quoque eternam nec Sacramentorum perceptio, nec ulla operatio aliquid prodesse valet extra Ecclesiæ Vnitatem. Sicut enim salus & vita non potest membro inesse, nisi maneat in corporis Vnitate; sic alicui aduenire non potest vera salus, nisi existat intra Ecclesiæ Vnitatem. Vna siquidem Arca Noe, extra quam quisquis perfidus euagatur, inuolutus fluctibus mergitur in profundum. Hoc etiam circa Raab expressum videmus, cui mandatur & dicitur:
- Ios. 2. Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domum patris tui colliges ad te ipsam in domum tuam; & omnis qui exierit ostium domus tuæ foras, reus sibi erit. Quo sacramento declaratur in Vna domo sola, id est, in Ecclesia victuros oportere qui volunt salui esse. Hæc est illa domus, in qua non nisi concordēs atque vnanimes habitant, loquente in psalmis Spiritu sancto (et) dicente: Deus

Aluarus
 Pelagius
 de Plan-
 ctu Eccle-
 siæ lib. 1.
 art. 63. G

te: Deus

te: Deus qui inhabitare facit Vnanimis in domo. Hoc Vnitatis ^{Pfal. 67.} sacramentum, hoc vinculum concordiae, & inseparabiliter cohaerentis ostenditur quando in Euangelio tunica Christi non scinditur: sed sortientibus de Vestē, quis Christum potius indueret, integra Vestis accipitur, atque indivisa tunica possidetur. Vnitatem ille portabat de superiori parte, idest, de cēlo, & a Patre venientem, quae ab accipiente, & possidente scindi non poterat. Vnde Apostolus Paulus hanc nobis insinuans diuinam Vnitatem, obsecrat, & hortatur, dicens: Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri IESU Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Ipse deniq; Vnitatis magister Christus Dominus hanc vnitatem commendauit, quando nos edocens orare, singillatim noluit nec priuatim fieri preces. Neq; enim dicimus: Pater meus qui ^{Matt. 6.} es in cēlis; nec: Panem meum da mihi hodie; nec dimitti sibi tantum vnusquisque delicta postulat; aut ne in tentationem inducatur, atque vt liberetur a malo: sed nobis est publica & communis oratio. & quando oramus, pro populo toto oramus, quia totus populus Vnum sumus. Deus pacis, qui docuit Vnitatem, sic nos orare Vnum pro omnibus voluit, quomodo in Vnum omnes ipse portauit. Quod etiam apertius insinuasse videtur, quando Vnanimis in suadens: Dico, inquit, vobis, quoniam si duobus ex vobis conuenierit in terra, de omni re quamcumque petieritis, continget vobis a ^{Matt. 18.} Patre meo, qui est in cēlis: & vbicumque fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum. ostendens non multitudi- ^{Plutar- chus in Hom.} ni, sed vnanimis, deprecantium plurimum tribui. Diuina Monade Pythagoras quoque illustratus cum omnia redegisset in numeros, & astrorum scilicet circuitus, & animalium generationes, binas faciens rerum series, seu familias, quas rerum principia vocabat, bonorum vnā, malorum alterā, ipsam finitam Vnitatem in bonorum serie collocauit, eam dicens dare cēlo temperiem, animis virtutem, corporibus sanitatem, domibus & ciuitatibus pacem, & animo-

7. q. 1. In
 apib. *Et* animorum concordiam; omnemq. virtutem, & fortitudinem
 De peni.
 dist. 1. plebis esse ex Vnanimitate; quando scilicet est anima Vna in mul-
 tis, siue cor Vnum, ibi pacem & firmitatem esse, vti inter mem-
 bra Vnius hominis, quæ non habent nisi vnicam animam. At Dua-
 litatem dicebat præbere contraria, aeri tempestatem, animis vi-
 tia, corporibus egritudines, domibus, & ciuitatibus discordias
 & inimicitias. omne siquidem malum ex dispari oritur voluntate.
 De Rep.
 lib. 5. Nullum (inquit Plato) perniciosius ciuitati malum, quam quod
 eam diuidit, *et* ex vna plures facit, vel melius quidquã eo quod
 Arist. E-
 thi. lib. 1.
 cap. 6. ipsam vincit simul & Vnam efficit. Hæc comprobat & Speusip-
 pus, rem proprie dici bonam atque perfectam dicens, quando sit
 Vna; cum res qualibet in se habeat bonitatem suam per Vnitatem,
 qua suum suscipit esse. Tamdiu enim est quidquid est, quamdiu
 Vnum est; cum autem desinit esse Vnum, desinit esse id quod est,
 vnde est hoc. Materia quippe non habet esse, nisi per vnionem sui
 cum forma. Omne enim esse, ex forma est in rebus creatis; sed nul-
 lum esse ex forma est, nisi cum forma est Vnita materiæ. Esse enim
 non est, nisi ex coniunctione formæ cum materiæ. Vnde Philoso-
 phi dicunt, quod esse sit existentia formæ in materiæ. cum autem for-
 ma vnitur materiæ, ex vtriusque coniunctione necessario aliquid
 Vnum constituitur, in qua constitutione illud Vnum non perma-
 net, nisi quamdiu forma manet in materiæ. Quia enim Creator
 Vnus est, rebus, quas condidit, hoc dono dedit, vt vnaqueque res
 esset etiam Vna. Forma quippe, haud tenet Vnitatem cum mate-
 riæ, nisi Vnitas adsit. Ideo materiæ quæ de natura sua habet mul-
 tiplicari, diuidi, & spargi, ne diuidatur & spargatur, necesse est
 vt ab Vnitate retineatur. Quo fit, vt destructio rei, non aliud sit
 quàm separatio formæ a materiæ; sed separatio siue diuisio, et Vn-
 itas contraria sunt: ergo per Vnitatem res ad esse deducitur, & per
 Vnitatem in suo esse conseruatur; & tamdiu est quidquid est,
 quamdiu Vnum est. Quando enim uniuntur elementa, tunc fit
 compositum, & est Vnum, vt lapis, lignum, aurum & similia.

Sic

Sic quæ multa sunt partibus, constat Vnum esse toto; quæ multa accidentibus, Vnum esse subiecto; quæ multa numero sunt, vel esse possunt, esse Vnum specie; Et quæ multa formis, Vnum genere; quæ denique multa sunt eruptionibus, Vnum esse principio. Adeo nihil est quod non aliqua ex parte Vnius sit particeps, quippe quod hoc ipso quod est omni ex parte singulare, omnia quæ tota sunt, & contraria singulari etiam modo ante in se comprehenderit. Ac sine Vno quidem multitudo non erit; Vnum autem erit absque multitudine; vt etiam Vnitas ipsa omnem numerum multiplicatum & auctum antecedit. Quod si quis cum omnibus omnia coniuncta esse ponat, toto Vnum erunt omnia. Omnis substantia (inquit Nicol. Cusa) est Vnio, & ob hoc regnum æternum est pax, quies, & Vnio infinita. Augustinus loquens de cælesti patria: Non erit, inquit, ibi aliqua inuidia disparis claritatis, vbi in omnibus regnat Vnitas Charitatis. Et D. Gregor. Tanta vis Charitatis ibi omnes associat, vt bonum quod quisque in se non accipit, in alio se gaudeat accepisse. Regnum igitur vite est in Charitate, quæ est Vnio; regnum mortis, in odio, quæ est diuisio, dicente Iohanne: Qui non diligit, manet in morte, de consecr. dist. 4. quomodo. Vita præsens est Vnio: mors, diuisio. vt enim scriptum reliquit Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia: Mors est in nobis, non essentia interitus, vt quibusdam visum est, sed coniunctarum partium separatio, ad id quod nobis obscurum est atque inuisibile ducens, animam quidem quasi priuatione corporis euandam, disparemque effectam, corpus autem vt humo abditum. Idem testatur & Diuinus Plato in fine Gorgiæ cum ait: Mors est, vt mihi videtur, nihil aliud, quam rerum duarum, animæ, scilicet, & corporis, a se inuicem dissolutio. Quando vnitur anima corpori, tunc fit Vnū, quod est homo. Quoniam igitur in Vnione posita est salus; contra in separatione, distinctione, & diuisione perniciēs. ideo quo ad eius possunt efficere vniuersa omnia, siue naturalia, siue quæ arte constant, coniungunt sese ac coadunant, atque in Vnione ad sui tutelam persistunt.

Lapis

Dionys.
de Diu-
nis noib.
cap. vlti.

Excit. li.
5. Beatus
vener.

1. Ioh. 3.

Nic. ex-
cit. lib.
I. Tu q̄s
es.

Cap. 20.
Nic. Cu-
sa. excit.
lib. 5. hic
est verus
Proph.

Lapis ut esset lapis, omnes eius partes, omnisq; natura in Unum solidata est. Quid arbor? arbor quidem non esset, si vna non esset. Quid membra cuiuslibet animantis, ac viscera, et quidquid est eorum, e quibus constat? Certe si Vnitatis patiantur diuortium, non erit animal. Voluptas ipsa non ob aliud delectat vehementius, nisi quod amantia sese corpora in Vnum coguntur. Amor Vnum vult fieri cum eo quod amat, & si ei contingat, Vnum cum eo fit. Amici quidem quid aliud, quam Vnum esse conantur? & quanto magis Vnum, tanto magis amici fiunt. Populus Vna ciuitas est, cui est periculosa dissensio. quid est autem dissentire, nisi non Vnum sentire? Ex multis militibus fit Vnus exercitus. Itemq; multitudo eo minus vincitur, quo magis in Vnum coit. vnde ipsa coitio in Vnum, cuneus nominatus est, quasi couneus. Videmus enim ab Vmone generari virtutem, quia quanto Vnio strictior est, tanto fortior est virtus. Et quo essentia est magis unita, eo maioris censetur esse virtutis. Nam & infinita, & simpliciter maxima Unio, quæ est Vnitas benedicta, & Vnum absolute nominatur, infiniti vigoris est; quare etiam maxime necessarium. Hinc Christum arbitror in Euangelio secundum Lucam, Vnum dixisse necessarium. Accedit ad hæc quod singula suo principio, quod Vnum est, desiderant assimilari, quod assimilatio sit causa dilectionis. Quo fit ut cuncta videamus ad Vnitatem dirigere suum finem, & cogi, seu vniri, seu constringi Vno, ut sint, & dum sunt, ne defluant in nihil. Quædam autem ut sint, vniri. Quædam vero magis vniri ut sint, & viuant. Adhuc etiam strictius vniri quædam ut sint, viuant, & intelligant. Animam quippe experimur magis vnitam, quam corpus, nam ipsa in vitam vnit suum corpus, illudque tenet ne defluat. Vnde et ter magnus Hermes nostra corpora ex quattuor elementis dixit esse constructa; habere siquidem in se aliquid ignis, aliquid aeris, aliquid aquæ, aliquid terræ; & neque ignem esse, neque aerem, neque aquam, neque terram. Quæ utique quam sint veritati consona nemo est qui non videat, cum in carne, sit

fit terræ ratio; in sanguine, humoris; in spiritu, aeris; in vitali calore: ignis, sed neq; sanguis a corpore secerni potest; sicuti neque a terra, humor; nec vitalis calor, a spiritu; nec ignis, ab aere: Adeo quattuor elementorum est in anima virtus unita. Quam fortasse licet inspicere in figura intersectionis literæ X. quam Platonici, præcipue Proclus, Vnum esse, & multa significarunt; Vnum quidem, quia a puncto intersectionis medio exeuntes quattuor lineæ, seu quattuor elementa, & primæ quattuor qualitates, perpetuam rerum ostendunt generationem; Vnum præterea colligendo rerum rationes per Vnitatem intellectus: multa vero, diuidendo rerum species & differentias. Pythagoras igitur Vnitatem apposite profitebatur esse Deum, & bonum intellectum; Dualitatem vero, demonem, ac malum, in qua materialis est multitudo. Atque huius sententiam secutus Homerus, Vnius naturam in boni quidem portione constituit; in mali vero, dualitatem: Vnitatem sæpius dicens bonum, & concordiam talem affectum; dualitatem vero, vitiositatem. Quare Vlyxem sic conuersionem facit:

Ioã. Dee
lib. cui ti-
tulus est
Monas
hierogly-
phica.

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίῃ ἢ ὁ κόιρανός ἐστι,
οἷός τ' βασιλεὺς.

Ili. g.

Nec multos regnare bonum, rex vnicus esto,
Vnius imperium.

Nam neque in bello dupliciter ire iussit, neq; in consilio, sed Vnam habentes mentem ac prudens consilium. Vlyssæus. inquit Nestor cum Telemacho loquens.

ἐνθ' ἦτοι εἶος μὲν ἐγὼ καὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
οὐδέ ποτ' εἰν' ἀγῶνι, δι' ἧς ἰβάζομεν, οὐτ' ἐνὶ βουλῇ,
ἀλλ' ἓνα θυμὸν ἔχοντες νόον, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ,
φραζομέν' ἀργεῖσιν, ὅπως ὅχ' ἄριστα γένηται.

Od. γ. 126

Quæ sic transtulit Simon Lemnius
Atque ego, non vnquam, quoties se concio densa
Contulit Argolidum, fueramus mente diremti
Discordesve animo, sed par sumus ore locuti
Consilijsque ijdem fuimus, consulta ferentes

Pruden-

Prudenter Craijs, quæcumque aut ferre salutem,
Sive trophæa manu poterant.

Hinc a diuino, ad humanum principatum descendendo, per analogiam quandam, necessaria concluditur Vnitas terreni principis, sicut, & diuini, cuius gerit simulacrum; quo quidem modo procedit auctor quidam, dicens: Non possunt esse rectores multi in hoc Mundo; nec in Vna naui, gubernatores multi; nec in Vno regimine, multi reges: sed Vnus rector in mundana fabrica, moderator Vnus; in bello Vnus est summus Imperator, & in quamuis grandi exercitu Vnius signum expectatur. Rex Vnus est apib. & dux Vnus in gregibus, & in armentis ductor Vnus. grues Vnum sequuntur ordine iterato, formam trianguli efficientes; in naui, Vnus est gubernator; in ciuitate, Vnus prætor; in corpore, Vnum caput; in regno, Vnus Rex; in Ecclesia, Vnus Pontifex maximus. Quare βασιλειαν. l. Basylan, seu Vnius principatum cunctis Politijs anteponunt insignes Philosophi. Cum enim ciuilis rationis tres omnino sint formæ, Monarchia, videlicet, quæ Vnius est principatus, vt regnum Neapolitanum, ceterorumque principatus; Aristocratia, quæ paucorum, vt Venetorum, vbi optimates cum Principe regunt; Democratia, quæ penes populum gubernationis summam ponit, quam vocant popularem, vt Lucensium, vbi ad magistratus, & consilium populus sine discrimine admittitur: illa tamen Reipublice forma censetur optima, quæ Vnius est dominatio, quam possit, neque vis, neque gratia a recto inflectere, & quæ possit virtutis sustinere contentionem. Ceteræ quidem id habent quod fere is, qui imperat, est ipse quoque sub imperio & potestate; nec habet solidam & stabilem vim, qualis est in Monarchia, sed sæpe cogitur, licet inuitus, illud Aeschyleum promere, quo vsus est Demetrius Poliorcetes amisso imperio:

Tu me creasti, tu fers exitium mihi.

Oportet (inquit Nicolaus Cus.) Vnum esse principem multis ex causis, etiam si principatus ipse ex pluribus heroicis Viris vnitus

tus

D. Hier.
Epist. ad
Rusticū.
Lact. Fir.
de vera
relig. c. 3.
D. Amb.
Hexam.
li. 5. c. 15
21.
Cic. de
nat. Deo.
lib. 2.

Plato in
Ciuiili.

Nic. Cus.
lib. 3. de
concor.
cath.

tus & compactus foret; alioqui confusio exoriretur, quando in imperando plures concurrerent; & confunderetur ordo, quando subiecti cui obedire potissimum deberent, nescirent. Quid, ait Lact. ille Firmianus, faciet seruis, si multi domini diuersa imperauerint? Rursus si tres Mundi partes Asiam, Africam, & Europam Regibus distributas tribus subegeris, facile admodum continget, vt vel Vnus duobus, vel duo vni quandoque bellum inferant, aut saltem de finibus, aut alia quapiam de re disceptare cogantur. Quare vel inter eos ad Vnum ex tribus, litis erit deferendum iudicium, vel ad quartum quendam, præter tres prædictos, iudicem constitutum. Quacumq; tamen id fiat ratione, iudicem necesse erit, si modo sit acquiescendum sententiæ illius, imperium in eos, inter quos iudicatur, habere: alioquin nullius prorsus momenti erit iudicium, frustra q; iudicabitur, quod videri possit Regibus, vel magis, vel saltem æque potentibus dissoluendum. Quod si ad exempla deuenire licet. Commodus Imperator insidias pertimescens, non Vnum, sed duos constituit Præfectos; tutius fore ratus tantam illam potestatem non vni dumtaxat credere, sed dissectam in partes, imbecilliores eo pacto contra Principem reddere. Quando enim vnquam regni societas, aut cum fide cepit, aut sine cruore desijt? sic Thebanorum germanitas rupta, et permanens rogis dissidentibus etiam in morte discordia. Et Romanos geminos Vnum non capit regnū, quos Vnū vteri cepit hospicium. Nam ipse quidem Urbis conditor Romulus germanum Remū interfecit suis tantum operibus illudentem. Antonius Getā morti tradidit. taceo Germanicum Neronis, ac Titum Domitiani fratres. Pompeius ac Cæsar affines fuerunt, nec tamen necessitudinis fœdus in æmula potestate tenuerunt. In Rebecca vtero Esau, & Iacob bella gesserunt. Neq; hic tu de homine mireris, cum in hoc natura consentiat. Nam Solem duplicem, quo pacto terra patiatur, quæ multis partibus ne Vnum quidem ferre valet? præsto sunt clarissima naturæ indicia. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit? nempe vt nocturnum opacitate terras

Lib. de
vera sap
cap. 3.

Herodia
nus hist.
de Impe
rio lib. 1.

Gen. 25.

D

reficiat;

reficiat, exusturus haud dubie, & sic quoque exurens quadam in parte. tam excellens est illius magnitudo, tamque incomparabilis vis. Quod admiratus etiam Alexander rex magnus dixisse fertur: Neque Mundum Soles duos, neque duo summa regna, salvo terrarum statu posse concoquere. Quod prouerbij faciem habet, ac veteri confirmatur apophthegmate, quod passim iactatur, Nulla sancta reperitur regni societas. & Regnum non patitur duos. unde illud poeticum:

Lucan.
libro I.
Phars.

Nulla fides regni focijs: omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Lapis
Philoso-
phorum.

Medici.

In Vnum igitur conferendum est imperium, quo humana gubernatio diuine sit quamsimillima. quod Vna sit & Diuina Essentia fons omnis virtutis & potestatis, cuius etiam nomen vnica simplicissima expressum est littera, Iod. sic Vna est suprema intelligentia, fons vitarum, in mundo intellectuali; in supercaelesti, Seraphim praeest. Vnus in mundo celesti Rex stellarum fons lucis Sol, quem Astrologi per excellentiam circulo notant integro, centroque visibili. Vnus in volatilibus, Phoenix: Vnus inter feras, Leo; Vnum inter metalla, Aurum; inter potus genera, Vinum; Vnum elementum vincens, & omnia penetrans, Ignis; Vna in elementali mundo res est a Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quae in terris & in celis est. ipsa est actu animalis, vegetalis, & mineralis, ubique reperta, a paucissimis cognita, a nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris, & enigmatibus velata, sine qua, neque Alchymia, neque naturalis Magia, suum completum possunt attingere finem. In multitudine membrorum corporis animati, Vnum est principium, quo reliqua viuunt, scilicet, Cor; quod est primum viuens & vltimum moriens. Vnus in mixtis Homo, in quo postremo, tota ceterorum perfectio continetur. Esse quippe habet ut inanima; viuere, ut plantae; sentire, ut bruta; & praeter haec, intelligere, per quod supercaelestibus iungitur. In partibus denique potentialibus animae est Vna potentia, quae alijs praeest, scilicet,

licet, Ratio, pro ut comprehendit intellectum, & voluntatem facit. Habet etiam hæc ipsa Vnitas admirandum suæ nobilitatis aliud indicium. Quemadmodum enim Dualitas mortalem corporum coniunctionem designat: ita Vnitas, quæ in se ducta, nihil generat, ut alij numeri, angelicis spiritibus nos efficit virginitate persimiles, his verbis attestante Theologo: Eximia res est virginitas & celibatus, atq; in Angelorum naturæque singularis ordine censeris, vereor enim dicere, Christi, qui cum propter nos procreatos esset procreandus, ex Virgine procreatur, virginitatem lege præscribens, ut hinc abducentem ac Mundum contrahentem, vel potius Mundum ad Mundum transmittentem, præsentem nimirum ad futurum. Hæc multo præstantior est mortali corporum coniunctione & matrimonio, spirituales virtutes imitata angelicam vitæ rationem in terra consecratur. Apud nos nexus, & solutio, & corpora ex corporibus; apud superos autem quilibet Angelus solus est, nulli solutioni obnoxius, qui primi puræ Trinitatis radium ferunt, Spiritus & ignis, ministri edictorum Dei: at materia venereum congressum inuenit, & perpetuo fluxu labens natura, cui Deus lata matrimonij lege modum finemque præscripsit. Monachi igitur monasticam vitam ducite: Nam si cum amasijs vitæ consuetudinem habeatis, non iam Monachi estis, societas enim a monachismo abhorret. Angelicæ gloriæ imago est Vnitas, quod si amasijs oblectamini, mortalis utique dualitatis amici estis. Marem & fœminam spes melior separavit: at natura occultum morbum intus habet: Matrimonium virginitati radix est; sed interim tamen carnis, atque æstus libidinosi seruitus est. Nam peccatū a primis parentibus per mandati diuini violationē admissum, venereā coniunctionē aduexit, atque ea rursus ad ipsorum posteros nonnihil sordis et inquinamenti secum traxit, dicente Psalmographo: In peccatis concepit me mater mea. Huc pertinent illa Damasceni dicentis quod abstinentia a nuptijs est Angelorum imitatio. Quod etiam allegorice insinuat Antæus ab Hercule suffocatus. Græcia. n. quantum stupen-

Gregor.
Nazian.
in laudē
Basilij.

Nazian.
ad virgi-
nem.

Nazi. in
sentētijs.

Psal. 50.

da mendacio, tantum est admiranda commento. Porro *Anteus* in modum libidinis ponitur, ideo & de terra natus, quia sola libido de carne concipitur. Denique tacta terra, validior exsurgebat. quo magis. n. carni libido consenserit, eo surgit iniquior; superatur autem ab *Hercule*, quasi a virtute gloriae, quia denegato sibi terræ tactu, moritur, altiusq; elcatus materna nō potuit mutuari suffragia, quod euidens fabulae significatio demonstratur. Omnem. n. mentem dum virtus in altum sustulerit, & carnalibus eam etiam aspectibus denegauerit, victrix ea statim exsurgit. Etenim si tota nostra cupiditas ad Deum translata fuerit, a nobis utiq; spiritalis, ac pestifer, & sinuosus ille draco vincetur & opprimetur, de quo *Deus Iob* al-

Cap. 40. loquens, ait: Ecce fortitudo illius in lumbis, et potentia illius in umbilico ventris. Quibus verbis ostenditur Diabolū in his, quas diximus, hominum partib. purimum virium habere, hoc est, in concupiscibili parte, quam grauiori tyrannide præmit, utpote plus opis ipse ad hominem bello laceſcendū afferentem ob uoluptatis acrimoniā & uehementiam. Ideoq; dicitur *Hercules* in eo certamine diu desudasse, quia laboriosa est pugna quæ cum concupiscentia cōmittitur. Hoc

Fulgen-
tius. li. 3.
Mythlo.
D. Hier. significat & Græcus *Achilles*, quem natum velut hoīem perfectū, mater in aquas stygias intingit, id est, obdurans contra oēs labores munit. sed quia in carne præter carnem viuere, angelicum est, non humanum, talum haud tetigit aqua, quia venæ, quæ in talo sunt, ad rerum, femorū, atq; virilium rationem pertinent, & in eorum affectibus a Medicis secantur; illud aperte monstrantes, humanā virtutē, quamuis ad cuncta munitam, tamen libidinis icibus subiace-re patulam. Vnde & amore *Polyxenæ* periit, & pro libidine per talum occiditur. πολύξην enim. i. *Polyxene* multorum peregrina græce dicitur, quod amor peregrinari faciat mentes a recta ratione. Quod præuidens *Apostolus*: Volo, inquit, uos sine solitudine esse; quia diminuta solitudine seculi, in Dei rebus propensius uigilatur. Qui sine uxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. amputata enim solitudine rei uxoriæ, quæ sola in Mundo

ce teris

1. Cor. 7.

ceteris grauior est, ad Deum promerendum animus eruditur. Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt huius Mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Mulier quæ nupta est, cogitat quæ sunt Mundi, quomodo placeat viro; innupta vero sollicita est de his quæ Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu. Dum enim, spe cælestium, mariti & filiorum sollicitudinem non suscipit, de Domino cogitat, quomodo propositum Deo deuotum custodiat, si tamen in corpore mundo animus, terrena abiiciens, cælestibus studeat. Animus est qui aut sanctificat, aut polluit corpus. Quid enim prodest corpus habere mundum, & animam pollutam? cum merito animæ, aut honoretur corpus, aut damnetur? Sed quid dicemus, nunquid repudiandum est Matrimonium? cum dicat idem Apostolus: Honorabile connubium, & thorus immaculatus. & ipsemet Christus illud exornans, nuptijs in Chana Hebr. 13.
Iohan. 2. contractis interfuerit, easque edito miraculo illustrarit? Ad hæc respondeo, laudandum esse Matrimonium; sed ante Matrimonium, laudandam virginitatem. Cum vigeat lex, & vmbra, & temporarij cultus, tunc primas quoque ferebant nuptiæ, velut adhuc pueriles, ac minus adultæ. At postquam se subduxit littera, spiritusque illius locum subiit, Christusque Virgine, quo ad carnem progressus, supplicio affectus est, tum vero fulsit cælibatus Mundum contrahens. Cum Deus dixit, non esse bonum Gen. 2. hominem esse solum; terra erat replenda hominibus. Et ut perficeret Deus, quod cœperat condere, genus humanum, tum necdum consummatum, noluit hominem esse solum, hoc est, Vnius sexus; sed ut posset propagare naturam, dedit Adæ adiutorium, natura quidem simile sibi; sexu vero, dissimile. Enimuero tum demum Vnumquodque in suo genere perfectum dicitur, cum potest generare sibi simile. At vero cum prædicator Euangelij Paulus dixerit: Bonum esse mulierem non tangere, replendum restabat cæ- I. Cor. 7. lum animabus sanctis, tunc demum iam cæli patefacti, hominum genus multiplicatum, ut ruina Angelorum citius instauraretur,

Vide Hu
gonē a.S.
Vict. de
Mariæ
virginita
te perpe
tua. & Io.
Dama-
scenū or
thodoxæ
fidei. lib.
4. c. 25.

*docuit continere a congressu carnis, quo hic inciperemus esse simi-
les Angelis, quibus perpetuo posse sociari in celis per I E S V Chri-
stum iam donatum fuerat. Ne tamen putares, crimen esse nupsis-
se, scriptum est in Epistolis Apostoli, bonum esse nubere; melius
non nubere. Qui hoc enim illicitum credunt, ipsi præmium sui labo-
ris imminuunt. Illicitis enim cauere, iugum necessitatis est; permis-
sa vincere, munus arbitrij. Malis abstinere, disciplinæ merces est;
bona supergredi, libertas meriti est; non finis imperij. Illud legis
indultum est terminis; hoc gratiæ reservatum est incrementis. Tria
nempe sunt quæ de hominibus prædicantur, secundum naturam,
præter naturam, & supra naturam. Secundum naturam, est Ma-
trimonium; præter naturam, scortum; supra naturam, Virgini-
tas. Et secundum naturam sunt opes iuste acquisitæ; præter na-
turam, auaritia; supra naturam, inopia. Item secundum natu-
ram, est temperantia in cibo; præter naturam, crapula; supra na-
turam, ieiunium. Similiter, secundum naturam est pax; præter
naturam, tumultus; supra naturam, erga inimicos dilectio: & in
ceteris similiter. Ceterum ne te lateat nomen, & locus quibus præ-
alijs gaudebunt Virgines in celis, lege quam scribit Apoc. virgo
Iohannes cap. 14. Ecce, inquit, agnus stabat supra montem Syon,
& cum eo centum quadraginta quattuor millia, habentes nomen
eius, scilicet, agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus
suis. Frons utique sedes pudoris est, fronsque palam ac primo obij-
citur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob causam frontibus
inscripta habent Virgines nomina Dei, & agni Christi, ut clare,
ut palam, & quidem primo obtutu constet eas semper diuine pu-
dibundas fuisse, vniue Deo, ac Christo suæ integritatis pudicitiam
perenni contemplatione dedicasse. Omnes quidem Sancti signum
habebunt in frontibus suis; at solis Virginibus datum est, & Dei
& Agni immaculati nomen circumferre in frontibus suis ad pe-
culiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in
monte Syon, in signum quod de valle rerum mutabilium suauium-
que*

que secundum carnem, ad ascendentem sursum, & eleuatam contemplationem rerum celestium animos suos abduxerunt. Illud denique ad laudis cumulum magni momenti censetur, Vnitatem semper laudabilem poni in diuinis litteris; Dualitatem vero, vituperabilem, dicente Ecclesiaste, quod *Vnus* pugillus habet requiem, & *duæ* manus labore sunt plenæ. Et filius hominis in laudabilibus positus reperitur in singulari; secus, in plurali. Quemadmodum & dies in singulari positus, venturum illum significat qui noctem non patietur, ut apud Euangelium Lucæ ait Christus: *Venient dies* quando desideretis videre *Vnum* diem filij hominis, & non videbitis. De quo etiam suspirans Psalmographus dicebat: *Dies Vna* melior est in atrijs Domini super millia. In illa enim beatitudinis gloria nulla est interruptio tenebrarum. proinde subdit: *Elegi* abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adhuc & Psalmo 26. *Vna* nam, inquit, petij a Domino. Genesi rursus ex translatione Septuagintorum cap. 3. singulari numero Deus vsum arboris interdicat; plurali autem numero peccatas transgressionem secuturas subiungit; quia quamdiu in bono sumus, Vnitatem nostram in eo qui vnus est, seruamus, nimirum Deo adiuncti; cum autem in malum prolapsi sumus, tum vero procul a Deo remouemur, ac pro Vno multi sumus. Sacra quidem scriptura singularem pro plurali numero quandoque ponit; at non absolute, sed in laudabilibus fere semper id facere consuevit. Quandoquidem de Ecclesiæ filijs aqua baptismi regeneratis, scriptum est quod peperit filium masculum, singulari scilicet pro plurali numero posito. Omnes siquidem masculi sunt quos parit Ecclesia. Et si enim multas habeat filias, solæ tamen illius sunt, quæ non molliciem muliebrem, sed virile & masculinum robur obtinere nituntur, propter fortitudinem quippe & constantiam, non propter sexum, filij esse dicuntur. Eodem mysterio filius vnus anni legitur fuisse Saul cum regnare cepisset, id est, simplex corde. Greg. Cur, inquit, Vnius anni esse dicitur Saul, cum regnare cepisset, nisi ut eius innocentia

Cap. 4.
Matth. 9
D. Hier. i
Ezech.

c. 30.
Psal. 4.
Cap. 17.

Psal. 83.

Pfellus i
oratione
secunda
Paschali
Gregor.
Naz.

Aug. de
gen. ad li
teram. li.
5. c. 20.
Apoc. 12
Eusebius
Emisse-
nus.

1. Reg. 18

Bed. de creatio- nem sex dierum . *prædicetur? Gen. cap. secundo: Fons ascendebat de terra, et irrigabat omnem faciem terre. expeditius & facilius intelligitur, si Fons in-*

Cap. 15. Beda in Apoc. *telligatur pro quattuor fontibus irrigantibus uniuersam terrā. Et in Apoc. ubi legitur quod exierunt septem angeli vestiti lapide mundo candido: Si numerum singularem, ait Beda, pro plurali po-*

Psal. 18. *situm intelligas, varia virtutum significat ornamenta. In eundem modum & Euangelium, & lex Domini immaculata conuertens animas, singulariter nobiscum vocat oraculum, quamuis plura sint*

D. Hier. in Iou. li. 2. & i Eccl. c. ult. *Euangelia, mandataque legis. Idioma quoque sacrarum litterarum est, ut pro singulari pluralis apponatur, idq; ut plurimum in re in-*

Cassiod. Sen. in Psal. 50. *fausta. Iudic. 12. Sepultus est in Ciuitatibus Galaad, id est, in vna Ciuitatum. Sic enim hunc locum exponit Frater Laurentius a Vil-*

Cap. 32. Act. 7. *lauincentio. de Recte formando studio theologico. lib. 2. c. 9. Eodem mysterio in Regum volumine Hieroboam ponens aureum vitu-*

lum in Bethel, idola fecisse narratur. sic in Exhodo de Iudeorum turba dicitur quod fecerunt sibi Deos aureos; ubi tamen paullo

ante de unico vitulo aureo facta est mentio. Quod fieri putatur, ne sacre detrahatur Vnitati. quare subdit Aaron: Isti sunt Dij tui qui eduxerunt te. Quin & in Psal. 111. scriptum est. Quia di-

minutę sunt veritates a filiis hominum, licet Vna sit veritas. Et Psalmo 50. cupiens Propheta liberari se de carnalibus delictis, ut iā

Psal. 5. & 54. *desineret in ista fragilitate peccare, Dominum deprecatur his ver-*

bis: Libera me de sanguinibus. quod & si minus latine dictum sit, maluit tamen interpretes pluralem numerum assumendo, contra la-

tinam linguam peccare, quam a mysterio discedere. Nam si dice-

ret a sanguine, Vnum forsitan peccatum ostendere videretur; sed plurali usus numero, multa peccata ex origine carnis peccati trahi,

id est, ex carne per originale peccatum corrupta confitetur. sanguis enim pro corpore humano ponitur, quia inter ceteros humores eius,

Matt. 16. *ipse prior videtur exsistere. Nam & in Euangelio dicitur Petro:*

1. Cor. 15 *Non tibi reuelauit caro & sanguis. & Paulus testatur quia caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, id est, peccata quę de cor-*

ruptione

ruptione carnis, & sanguinis veniunt. Eiusdem doctrinæ cense-
tur quod Psalmo 26. legitur scriptum: Ne tradideris me in ani-
mas persequentium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui.
Nam secundum historiam de Saule potest intelligi, qui Davidem
acerrimo odio persequabatur. Eadem prætere a ratione, cum Doeg
Idumæus eum prodidisse legatur Sauli, plurali numero Testes po-
suit. In Psalmo rursus 2. quod dictum est: Astiterunt reges terræ,
& principes conuenerunt in Vnum contra Dominum, pro singula-
ri positus in Actis Apostolicis inuenitur. Nam Reges terræ propter Cap. 4.
Herodem; principes, propter Pilatum intellexerunt, qui testimoniū
eiusdem Psalmi adhibuerunt. Adhuc & de Herode vita functo
legitur dictum: Mortui sunt qui quærebant animam Pueri. Et Matth. 2.
Moyse de Pharaone pronunciatum est: Quia mortui sunt qui quæ- Exho. 4.
rebant animam tuam. Mattheus insuper de vñtione Dominica
verba faciens, refert quod videntes Discipuli, indignati sunt: & Cap. 26.
Marcus quosdam scribit indigne ferentes; cum tamen iuxta Io-
hannis Euangelium super hoc, solus indignatus fuerit proditor Cap. 14.
Iudas. Maria, inquit Origenes, erat habens alabastrum vnguenti D. Hier.
nardi pistici preciosi, & effudit super caput IESV: deinde super in Iouin.
hoc indignantibus non omnibus Discipulis, sed Iuda solo dicente Cap. 12.
potuisse venundari trecentis denariis. Quid de latrone illo, qui ad Orig. in
sinistram Christi cruci affixus est? non ne scriptum legitur, quod cant. ho.
Latrones, qui crucifixi sunt cum Christo, conuiciabantur ei? Quo- 2.
modo conuiciabantur, quando Vnus eorum conuiciatus est Lucae te- Matt. 27.
stimonio; alter, & obiurgauit eum, & in Deum credidit? Hoc Mar. 15.
profecto non aliter intelligendum, quam pluralem infaustum in re Cap. 23.
infausta pro singulari positum.

DE BINARIO.

Nic. Cu-
sa. lib. 8.
excit. q̄ri
primū.

Iodocus
Clisto-
neus .

Eccl. 33.

Valitatem Pythagorici Isidem, ac Dianam ap-
pellarunt : nam quemadmodum Diana steri-
lis est, ut Plato inquit in Theateto ; sic &
prima Dualitas cum principium sit diuersita-
tis, inæqualitatis, dissimilitudinis, omni quo-
que caret efficiendi facultate, ex qua sua cui-
que fecunditas inest. Est autem Dualitas primus par numerus.
& par numerus dicitur, quia partibilis & diuisibilis, immo quia
partitus & diuisus. quare Dualitas est unitatis destructio. nam
diuisum est vnus negatio, quia rem diuidere idem est quod de-
struere ; nec ita possumus rei cuiusdam suam ac naturalem unitatē
adimere, ut nihilominus illius essentia in sua integritate remaneat.
Neque enim totum est suæ partes ; sed illud vnum quod existit ex
partibus, ut docet Aristoteles libro 8. primæ Philosophiæ. Nam
si in partes diuidas totum, partes quidem remanent ; at totum
quod diuiditur, non remanet, sed desinit esse actū, & potentia
tantum est : sicut partes quæ prius in ipso toto erant potentia, tunc
seiuñctæ, esse actū incipiunt, & propriam virtutem, quam prius in
toto actū non habebant, tunc per sese subsistentes nanciscuntur. Cū
igitur Dualitas sit principium diuisionis, casusque primus ab vno,
iure merito dissectionis in omni disciplina censetur numerus, quo
apte fit oppositarum inter se rerum distributio. quare per quendam
Sapientem dicitur : Contra malum, bonum est ; & contra vitam,
mors ; sic & contra virum iustum, peccator. Et sic intueri in om-
ni opere Altissimi, Duo contra Duo, & vnum contra vnum. His
respondet sermo Euāgelicus Matthæi. c. 25. vbi Dualitas est nume-
rus diuisionis bonorū a malis, & diremptionis in iusto Dei iudicio,
quo hi ad mortē, illi vero ad vitā æternam destinantur. quod innuit
locus ille apud eundē Euāgelistā. cap. 24. Tunc Duo erunt in agro,
vnus

*vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duę molentes in mola, una
 assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, &
 vnus relinquetur. Itaque iustorum ab iniustis, electorum a repro-
 bis, & bonorū a malis diuisio non incongrue hoc numero insinuat
 in Euangelio. Vbi per eum qui assumetur, recte intelligitur iustus
 in extremo illo examine asciscendus ad gloriam. Et per eum qui re-
 linquetur, accipiendus est reprobus, in die iudicii deferendus a
 Deo, & relinquendus in pœnam eternam, interminabileque sup-
 plicium. Vnde Duo dumtaxat iudicandorum in illo districtiōis
 die depromuntur ordines in Euangelio, quorum hi ad dexteram sta- Matt. 25.
 tuendi dicuntur iudicis; illi vero ad sinistram. Eandem bonorum
 a malis diuisionem sacra Oracula patefaciunt per antiquorum pa-
 trum filios diuersam sortitos conditionem; licet ijsdem forent orti
 parentibus. quandoquidem Adam Duos habuit filios, Cain, &
 Abel; hunc iustum, illum reprobum. Nohe itidem ex tribus filiis,
 Duos habuit benedictiōis paternę heredes; tertium vero male-
 dictiōe percitum. Abraham rursus habuit Hismaelem, cum ancil- Gen. 21.
 la matre eiectum domo paterna, neque hereditatem consecutum;
 & Isaac libera matre editum, paternęque substantię sicut & vir-
 tutis, heredem. Denique Isaac progeniuit Iahacob, dilectum Deo, & Gen. 25.
Mal. 1.
 benedictiōis filium; & Esau odiosum Deo, atque maledictiōi
 obnoxium. Vides igitur per horum quattuor priscorum patrum
 Adę, Nohe, Abrahę, & Isaac filios, bonorum, malorumque discre-
 pantiam, & dissidium patefieri. Et per Abel, Sem, & Iaphet,
 Isaac, & Iahacob, figuratos esse bonos. Per Cain vero, Cham, Hif-
 maelem, & Esau, designatos malos; qui ab ijsdem (a quibus bo-
 ni) parentibus exorti, quam maxime a fratrum suorum bonitate
 descuerunt. Hinc & Iudęi legem accipiunt a Deo digitis scriptā Cypriā.
de Syna,
& Syon.
Exho. 34
 in Duabus tabulis lapideis. quo significatur unitatem populi di-
 uidi in Duas partes, partem quę seruatur, & partem incredulam
 quę perit, dicente Angelo ad Rebeccam: Duę gentes in vtero tuo Gen. 25.
 vnt, & Duo populi de ventre tuo diuidentur, & populus populum
 superabit,*

superabit, & maior seruiet minori. Ceterum cum in Veteri Testamento figuraliter scripta, sint quæ per nouum Testamentum re ipsa existunt; Rebecca figuram gerebat Ecclesiæ, & vir eius Isaac typum in se portabat Christi. cum ergo dicit: Duæ gentes in utero tuo sunt; quia & de gentibus Duas partes futuras significabat, partem inquam idololatriæ deditam, & partem credulam uiuentem per fidem, hanc unam partem gentium designat in utero Ecclesiæ permanere generationem in æternum in figura Rebeccæ, & partem populi infidelium Iudæorum a ventre tunc Rebeccæ diuidi & separari ab Ecclesiæ natiuitate. Hæc fuit præfiguratio per Angelum spiritualiter annuntiata. Cum vero Iudæorum status in deterius laberetur, & pontificatu amisso ad exitium (&) vastitatem cuncta vocarentur, et ob mortem IESV innocentissimam gens illa bellorum cladibus esset affligenda, quo alio signo magis hoc indicandum fuerat, quam in Iudæorum pontificatu in Duas partes diuiso? & hoc est quod Christus patitur, non sub vno, sed sub Duobus Pontificibus, Anna, videlicet, & Caipha, quo religionis eorum scissum quoque monstraret errorem; quod Iudæis luctuosum ac triste futurum erat; quemadmodum præfiguratum fuit in immolatione Isaac. Nam sicut Abraham unicum & dilectum filium Deo victimam obtulit; ita Deus unicum filium suum pro nobis tradidit. Duo autem serui illi dimissi, & non perducti ad locum sacrificij, Iudæos declarabant, qui cum seruiliter uiuerent, & carnaliter saperent, non intelligebant humanitatem Christi, non intelligebant passionem eius; ideo non peruenierunt ad locum sacrificij. Adhuc etiam in Heliseo propheta Christum præsignante, Dualis numerus maximam Iudæorum indicat stragem. paruuli enim illudentes salutando Helisaum, Iudæorum sustinere personam, qui in Christum crucifixum acri irrisione illudebant; irridentes autem pueri dicebant Heliseo ascendenti in Bethel: Ascende calue, ascende calue. quia in Caluarię loco Christus ascensurus erat ad crucem. commotus Heliseus pueris maledixit, continuoq;

vrsi

D. Hier.
i Ezech.
c. 11.
Ioh. 18.
Luc. 3.

Gen. 22.

4. Reg. 2.

*vr̃si Duo exierunt de Sylua, & interfecerunt quadraginta duos
 pueros irrisores. Sic Iudæis propemodum contigit, in quos vr̃si Duo
 de Syluis gentium irruerunt Vespasianus & Titus Romanorum
 principes, qui post Duos & quadraginta annos ab ascensu Domini
 in cœlum, captis Hierosolymis, tantam Iudeorum stragem fecere,
 vt deletum penitus sit eorum regnum. Notat itidem Dualis nume-
 rus obstinationem Iudeorū, qui Duas essentias & naturas in Ver-
 bi hypostasi non crediderunt fuisse coniunctas. Quod mysterium si
 cognouissent Iudei, nunquam Filium Dei & Hominis I E S V
 Christum mori tradidissent. Eorum insidias & consilium in Chri-
 sti passione prospiciens Psalmographus, ita decantat, in 2. Psalmo:
 Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Consti-
 terunt reges terre, & principes conuenerunt in vnum contra Do-
 minum & Christum eius. Numeri calculo mysterium notans. quod Hilarius
in Psal-
mis.
 idioma est Scripture sanctę. Est quidem apud Hebręos indiscre-
 tus Psalmorum numerus, & sine ordinis adnotatione descriptus.
 non enim illic primus, aut secundus, aut quinquagesimus, aut cen-
 tesimus, prenotatur, sed sine prescriptione aliqua ordinis in vnum
 permixtus est. Esdras enim, vt antiquę ferunt traditiones, incom-
 positos illos, & pro auctorum & temporum diuersitate dispersos, in
 volumen vnum collegit & retulit. At septuaginta seniores secun-
 dum Moysis traditionem ad custodiam legis & doctrinam manen-
 tes in Synagoga, posteaquam illis a rege Ptolomeo Lagi filio trans-
 ferendę ex hebreo in grecum sermonem, totius legis cura mandata Iustinus
in apolo-
getico ad
gentes.
 est, spiritali celestiq; scientia virtutes Psalmorū intelligentes, in nu-
 merum eos atq; ordinem redigerunt, singulis quibsq. numeris, pro
 efficientia sua et absolute perfectione, perfectiorū et efficientiū Psa-
 lmorem ordinē deputantes: Vnde primus Psal. titulo caret, quia ca-
 piti nostro Domino Saluatori, de quo dicitur in Psalmo 1. nihil de-
 buit preponi, dū ipsam rerum oīum constat esse principiū. Quo fit vt
 secundus in ordine Psalmus, sit primus in titulo, quādo ēt inchoat ab
 increpatione Iudeorum. Psalmus ēt tertius testante Reg. historia,
 actū*

actū posterior est quinquagesimo; quoniam post culpas adulterij, & homicidij, Absalon filij eius persecutionem contigisse dignoscitur; sed pro virtute sua competentī numero probatur aptatus. tenere enim illum locum tertium, hunc Psalmum oportuerat, qui & S. Trinitatis potentiam, & triduanæ resurrectionis in se mysteria continebat: nam per liberationem David, quæ commemoratur in tertio Psalmo, resurrectio Domini congrue significatur, ut animi Christianorum tali exemplo roborati, in aduersis casibus constanter erigantur. Apologia rursus quinquagesimo loco deputatur, cum tamen priorum gestorum suorum historia subsequatur, ut de proditio-
 ne Doegh Syri, cuius est titulus in Psal. 51. & Zypheorum, quæ comprehendi titulo videtur Psal. 54. nam Doegh ante prodiderat, vel Zyphei, quam regnum David propheta susciperet. Quando-
 quidem regem Saul fugiens, adhuc per desertā & arida loca exsul errabat; Bethsabeæ autem iam cum regnaret, accepit. Nec myste-
 rij ratio est in abscondito. nam cum quinquagesimo, in quo est sabbatum sabbathorum, secundum iubilei anni præformationem, peccatorum sit constituta remissio, quemadmodum demonstraturi sumus, ubi nos eo duxerit orationis series, constanter hic Psalmus, in quo est penitentia indicta, & peccatorum remissio postulatur, in ordine huius numeri collocationem obtinuit. Quinquagesimi siquidē numeri virtus & perfectio exigebat, & Doegh Idumæi impenitens in David odium, antè postponi, & posteriorem anteferri, ut remissio peccatorum collocaretur in numero 50. & pœna perfidiæ numerum constitutæ remissionis excedens, careret venia, cum tempus & numerum penitentiae perdidisset. Liquet ergo secundum gestorum historiam non quadrare Psalmorum ordinem, quoniam non tam ordinem ordini, quam mysterijs numerorum gesta conuenire curarunt. Restat (inquit Cassiodorus) ut illud quod dictum est, definitione maiorum credere debeamus, in numeris positīs atque definitis virtutes omnium conuenire Psalmorum. Rationi quippe cōsentaneum, celi terræque Creatorem operationes, & dicta sua per diuerso-

Psal. 50.
D. Hier. i
Ezech.
c. 30.

Ambros.
d. apolo.
David. c.
8.

Beda in
Ps.

Io. Picus
in apolo
gia.

Cass. Se-
nator in
Ps. 26.

diuersorum calculorum distribuisse sine ambiguitate virtutes, qui
 cuncta, sicut legitur, in pondere numero mensuraque perfecit. Neq;
 enim quia guttę pluuiarum, stellę celi, vel maris arena numerabi- Sap. 11.
 lis non est nobis, apud illum quoq; nullo est sub numero. nam etiam
 si nobis abdita & occulta, diuinę sunt tamen nota potentia. Sed re-
 deamus ad institutam de Binario tractationem. Binarius quem- 6. qđ. 2.
denique.
 admodum primus ab vnitare recedit, pariratione iniusti ab vno il-
 lo summo bono recedunt: quicquid autem a summo bono recedit, bo-
 num esse nequaquam potest. ex quo efficitur, vt Binario designen-
 tur qui relictā Dei Ecclesia, priuatas elegerunt societates. de qui-
 bus Dominus indignatus dicit apud Oseam: Iuxta desiderium meū Cap. 10.
 corripiam eos. Congregabuntur super eos populi, cum corripientur
 super Duas iniquitates suas. Item apud Ieremiam cap. 2. Duo mala Ibid. de
summo
bono li.
1. c. 9.
3. Reg.
12.
 fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquę viuę, & fode-
 runt sibi cisternas dissipatas, quę continere non valent aquas. Por-
 ro Duo Vituli aurei quos condidit Hieroboam seducens populum
 ad adorandum eos, & scissę decem tribus a tribu Iuda & Benia-
 min, & a templo Domini, quid aliud sunt, quam signum & ini-
 tium omnis hereticę & schismaticę prauitatis? Hęresis enim di-
 citur ab electione, quod scilicet sibi unusquisq; eligit quod seque-
 tur, dum peruersa mens non habet pacem, dum perfidia discordans
 non tenet vnitatem. cui fortasse competit quod de Israele dicit O- Cap. 10.
 seas propheta: Vitis frondosa Isracl fructus adequatus est ei, se-
 cundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta v-
 bertatem terrę suę exuberauit simulachris, Diuisum est cor eorum.
 Hoc enim Binario apprime conuenit, quem discordia & confusionis Frāc. Spi
nola lib.
de nume
ris qua-
dratis.
Cyp. epi.
ad Ma-
gnū qđ
est sexta
lib. 1.
Matth.
12.
 numerum, & opinionem mutationi obnoxiam, motumq; numquam
 consistentem appellarunt Pythagorici. Neque Binario Hęretici
 Idololatręque dumtaxat designantur, verum etiam qui a charita-
 te & vnitare Ecclesię catholicę recesserunt. Dominus enim noster
 cum in Euāgelio suo testaretur aduersarios esse suos qui secum non
 essent, & secum non colligentes gregem suum dissiparent, non ali-
 quam

- quam designauit hereticorum speciem, sed vniuersos prorsus qui secum non essent, aduersarios suos ostendit, dicens: Qui non est mecum, aduersum me est, & qui non colligit mecum, spargit. Item Beatus Iohannes Apostolus nec ipse vllam heresim aut schisma discreuit, aut aliquos sigillatim separatos posuit; sed vniuersos, qui de Ecclesia exissent, quique contra Ecclesiam machinarentur, Antichristos appellauit, inquit: Audistis quia Antichristus venit, nunc autem Antichristi multi facti sunt. vnde cognoscimus quia nouissima hora est. ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis. si enim fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum. His suum calculus adhibet Aur. Augustinus hunc in modum scribens: Si scissura, si discordia, si dissensio in nobis sit, non sumus digni benedictione Dei, nec Deum digne laudare possumus quandiu in hac malitia sumus. Quomodo enim confidenter sermone paterno respondere Alleluia possumus, id est, benedic nos Deus simul in vnum, cum non veniamus in vnum? Non conuenit responsio ipsa Alleluia, Hereticis, non schismaticis, non aduersarijs vnitatis Ecclesie. non sunt simul cum Ecclesia in vnum, qui nobiscum non colliguntur in vnum.
- Luc. 12. Exponens etiam Vener. Beda illud Euangelicum: Putatis quia veni pacem mittere in terram? non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in vna domo diuisi, tres in Duos, & Duo in tres diuidentur: Tres, inquit, contra Duo, & Duo contra tres diuiduntur, quia boni malis, & mali bonis sentiunt atque agunt aduersa. Tria namque ad eos, qui fidem Sancte Trinitatis seruant, pertinere nemo est qui dubitet; Duo quoque illis congruere, qui ab fidei vnitatem dissentiant, multis Scripturarum locis, & ibi maxime probatur, quod & immunda in arca animalia sub hoc numero retinentur. tantum Beda, secutus vt in ceteris antistitem Aug. qui tanti facit hunc locum, vt ex eoumat argumentum Diuinos libros haud esse simpliciter, nec secundum litteralem sensum duntaxat intelligendos. ad hunc enim modum scribit decimo quinto Ciuitatis diuine: Quis nisi mente peruersus inaniter scriptos esse contendat

dat sacros libros per annorum millia tanta religione custoditos, aut res solas gestas intuendas? Vbi certe, vt alia omittam, si numerositas animalium cogebat arce tantam fieri magnitudinem, immunda Bina, & munda septena intromitti animalia quid coge-
Gen. 7.
 gebat, cum equali possent numero vtraque seruari? Idem lib. contra Faustum: Ex animalibus in arcam ingredientibus septena sunt munda, & Bina immunda, non quia pauciores sunt mali, quam boni: sed quoniam boni seruant vnitatem spiritus in vincu-
Ephes. 4.
 lo pacis; Sanctum autem spiritum Diuina scriptura in septiformi operatione commendat. Vnde & ille numerus quinquaginta dierum ad aduentum Sancti spiritus pertinens in septies septenis,
Esa. 11.
 qui sunt 49. vno addito consummatur, propter quod dictum est: Act. 3.
 Studentes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Mali autem in Binario numero ad schismata faciles, & quodammodo diuisibiles ostenduntur. ad Binarium enim pertinet quicumque facit diuisionem in Ecclesia. Hierony. etiam tum alibi tum in Aggeum propheta-
D. Hier. in Agg. cap. 1. & epist. 47. q. est ad Pammachiu contra Rufinum;
 tam hæc scribit de immundis animalibus & Secunda die: Deniq; Et in Io. uinianu. & habetur in canon. 32. q. 1. nup. Petr. 2. Lóbar. li. 2. dist. 14.
 in Genesi cum in primo die dictum sit, & in tertio, & in quarto, & in quinto, & in sexto post consumationem operum singulorum: Et vidit Deus quia bonum est; in Secundo, iuxta Hebraicum, & Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem non habetur. Neq; n. poterat Secundus dies, qui numerum facit, qui ab vnione diuidit, quod bonus esset, diuina sententia comprobari. Vnde & in arca Noc quæ cumque Bina & Bina introducuntur, immunda sunt; Dominus autem scissionem in vnum coarctans, fecit vtrumque vnum, & soluit medium parietem, inimicitias in sua carne condemnans. vnde
D. Hier. cōm. in Ezech. 11. Eph. 2.
 & augustius quid loquitur atq; sublimius: Ego & Pater vnum sumus. vt a Iudaica Dualitate in vnionem nos reuocet fidei Christianæ. Binarius etiam quādoq; titubantem fidem significat. Hinc per-
Iohā. 10. Exho. 17. Num. 20
 turbatus Moyses ad aquas cōtradictionis murmure populi, et in fide hæsitans, quasi illud non potuisset Deus facere, vt aqua de petra proflueret, quod ante iam fecerat, Bis silicē virga percussisse legitur.

E Quare

Iudic. 6. *Quare offenso Domino Iordanem transire prohibetur . Gedeon
rursus vellere lanæ in area nocte posito , tentavit Bis Deum , in-
dubitata petens victoriæ signum . in prima quidem tentatione
petijt vellus lanæ diuinitus aspergi rore , & in omni reliqua
terra siccitatem ; in secunda autem tentatione , contrarium a Deo
sibi dari futura victoriæ signum exegit ; ut iuxta morem in om-
ni terra ros fieret , sed in solo extento vellere siccitas , non tam na-
turæ miraculo , quam diuina voluntate naturam cohibente appa-
reret . Huius est mysterij , quod Mulieres , quæ venerant ad mo-
numentum , ut vngerent corpus I E S V , cum mente consterna-
ta , sublatum , non resurrexisse , credrent quod quærentes non in-
uenerant , attestantibus Luca & Iohanne vident Duos Viros .
Nec obstat , quod in narratione Matthæi , & Marci vnum An-
gelum dumtaxat repertum fuisse scriptum sit . vnum enim scri-
bentes , narrant de eo qui auoluit a monumento lapidem : Lucas
vero & Iohannes Duos referunt fuisse conspectos intus sedere ,
vel de his qui venientibus ad sepulcrum mulieribus obtulerunt
se , his verbis arguentes earum dubiam de resurrectione fidem :
Quid , inquiunt , o mulieres queritis eum , qui viuit , in sepulcris
mortuorum ? Non est hic , surrexit ; recordamini qualiter locu-
tus est : prædixerat enim sic esse definitum consilio Patris , ut ad
salutem humani generis filius hominis , in crucem sublatum , occi-
deretur , sed reuiuisceret tertia die a morte . tempus agnosce .
sub vesperam parasceues depositus est de cruce , primus hic a mor-
te supputatur dies , in sepulcro totum quieuit sabbathum , nunc ter-
tij diei diluculum est , quem ille simul exoriens ab inferis toti Mun-
do latum voluit esse . Quibus verbis auditis , Mulieres regres-
se a monumento , cuncta nunciasse referuntur vndecim Discipulis
& ceteris omnibus ; qui obliti fere omnium quæ dixerat I E S V ,
ac prorsus desperantes , non crediderunt ; immo exploratus i an mu-
lieres delirarent , Duo ex Discipulis Petrus & Iohannes ad mo-
numentum cucurrerunt . Ex his rursum quibus per mulieres nun-
ciatum*

Luc. 24.
Iohā. 20.
Matt 28.
Marc. 16.

ciatum fuerat de sepulcro vacuo, dicit Lucas quod Duo ex Discipulis, de resurrectione dubitantes, & quasi nihil sperantes, ibant ipsa die Nicopolim, insignem Palestinæ civitatem, ab Hierosolymis, ubi crucifixus fuerat Dominus, stadijs sexaginta distantem. At vero stadium latinum, ex sententiam Plinij & Columellæ, continet octauam partem miliaris Italici. quo fit ut sit in spatio passuum septem millium quingentorum. quod siquidem spatium Discipulis apprime competit, qui de morte ac sepultura Saluatoris certi, dubij de resurrectione gradiebantur, varios commiscentes sermones. nam resurrectio, quæ post septimam sabbathi facta est, octauo numero continetur. Discipuli ergo, qui de Domino loquentes incedebant, sextum cæpti itineris miliarium compleuerant, quia illum sine querela viuentem vsque ad mortem, quam sexta sabbathi subiit, peruenisse dolebant; compleuerant & septimum, quia hunc in sepulcro quiescente non dubitabant: verum de octauo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratæ iam resurrectionis nec dum perfecte credebant. Eiusdem considerationis est, quod dum circumfusa nube sub-

Luc. 24.

Petr^o Ap
pian^o cos
mograp.
lib. 1.

A&.r.

Cypria-
nus de
ascensio
ne.Anselm^o
de simili
tudinib.
mundi.

Vid. Gre
go. Naz.
in plagā
grand.

erunt peccata, hoc est acres & acerbi accusatores; a sinistris, infirmita demonia; subtus, horrendum chaos inferni; desuper, iudex iratus; foris, Mundus ardens; intus, conscientia vrens, & prolata in medium inflexibilis sententia: occurrentibus Saluatori electis, remanebunt impij infinitis deputati tormentis, immortales miseri viuent inter incendia, & inconsumtibiles flammæ nudum corpus allambent, ardebit purpuratus diues, nec erit qui æstuantis linguae stillam infundat aquæ, in proprio adipe frixæ libidines bullient, & inter sartagine flammeas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget.

Gen. 18.
19.
Suidas.

Dualis Angelorum numerus etiam Duabus ciuitatibus Sodoma, & Gomorrhæ portendit interitum, diuino igne in eas delato, eo quod hospites prætereuntes contumelijs afficiebant. Vt nemo vsque adeo sit imperitus, neque tam nullius ingenij, qui non magnæ significationis causa factum putet, quod tres Angeli veniunt ad Abraham stantes super eum luce meridiana, & fulgentissimo iam Sole, vtpote felix negocium. sed ad excidium Duarum urbium, Duo dumtaxat veniunt, sub vesperam, & primis tenebris intendentibus, sedentes in platea, quod tanto exterminio non competeret ternarius, quo gaudet Deus; sed Binarius ab unitate

Origenes i Genes.
lib. 4

te & trinitate recedens. Vide quomodo dispensatione Spiritus sancti etiam pro meritis aptati sunt numeri? Vbi gratia largienda, ternarius adest; ubi exercenda seueritas, solus Binarius. Adijciam eiusdem mysterij exemplum Scopæ. fuit quidem Scopa fortunatus homo, apud quem in Cranone Theßaliæ cum cenaret Simonides Cæus poeta, concinissetque id carmen quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi causa Poetarum more in Castorem & Pollucem filios Iouis Dioscuros nuncupatos scripta fuissent, nimis sordide Scopa se daturum Simonidi dimidium eius quod pactus esset pro illo carmine promisit, reliquum a suis Tyndaridis quos æque laudasset, peteret, si ei videretur. Accepit conditionem Simonides.

Haud

Haud multo post nunciatum fuit Simonidi, ut prodiret, iuue-
 nes enim stare ad ianuam Duos, qui eum magnopere vocarent;
 surrexit ille, neminem extra ianuam vidit. hoc interim spacio
 conclaue illud, ubi epulabatur Scopas, concidit; qua ruina op-
 pressus Scopas cum suis interiit. Quos cum humare vellent sui,
 nec possent obtritos ullo modo cognoscere, Simonides dicitur ex
 eo quod meminisset quo loco quisque cubuisset, demonstrator v-
 niuscuiusque sepeliendi fuisse. Quare tunc admonitus, inuenis-
 se fertur, Ordinem esse maxime qui memoriae lumen afferret. Ten-
 tante Heliodoro rapere thesauros Ecclesiae Sanctae, scriptum est, ^{2. Mach.}
 quod spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis eui- ^{3.}
 dentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant ei parere, ruentes diui-
 na virtute in desolationem & formidinem conuerterentur, dum il-
 lis apparuerunt Duo iuvenes virtute decori, qui circumsteterunt,
 flagellantes ex utraque parte, sine intermissione multis plagis ver-
 berantes. Sic in quodam Psalmo de impijs scriptum legitur: ^{Psal. 108}
 Operiantur, sicut diploide confusione sua. Diplois enim Duplex est ^{Greg. Pa.}
 vestimentum, quo figuraliter induuntur, qui iuxta reatus sui me- ^{pæ.}
 ritum & temporali, & perpetua animaduersione feriuntur. sicut
 Antiochus & Herodes, qui utrique suo tempore aduersus Deum, ^{Euseb.}
 repugnantes, quid tormentorum in gehenna perpetuo passuri es- ^{hif. eccl.}
 sent, praesentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. Qui- ^{lib. 1. c. 8.}
 bus congruit illud Ieremiae cap. 16. Reddam primum Duplices ^{ex Ios. an-}
 iniquitates, & peccata eorum, quia contaminauerunt terram ^{tiquit. li-}
 meam in morticinijs idolorum. necnon, & capit. 4. Contritio ^{bro 17.}
 super contritionem, idest Gemina damnatio, & hic & in futu-
 ro seculo. Et alibi: Percussisti (inquit) eos, & non doluerunt; ^{Cap. 5.}
 attriivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam, Duplici contritio- ^{Cap. 17.}
 ne contere eos. Solos enim poena liberat a supplicio quos mutat. nam
 quos praesentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt: Vnde et
 quodam loco scriptum legitur: Iesus populum de terra saluans Ae- ^{Iudæ vni}
 gypti, Secundo eos qui non crediderunt, perdidit. Et per Moysen ^{co.}

Deuter. dicitur: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad in-
32. ferni nouissima. Quo enim ad præsentem percussione[m] spectat, re-
cte dicitur: Ignis succensus est in furore meo: quo vero ad æternam
damnationem, subdit: Et ardebit usque ad inferni nouissima. No-

Beda q̃st. Dualis numerus Duplicem peccatorum damnationem,
in Deut. quarum prima fit per culpam, altera per pœnam: illa per tribula-
ca. 22. tionem præsentem; ista, per futuram. De quibus dicit Iudas in Ca-
Iudæ uni nonica sua: Arbores autumnales infructuose, Bis mortuæ, fluctus
co. feri maris, dispumantes suas confusiones. Bis mortui enim dicun-
tur peccatores, per culpam & per consuetudinem, vel per mortem
corporis, & mortem animæ. Vnde Eccli. cap. 21. Quasi Romphæa
Bis acuta omnis iniquitas. Timeamus ergo, ne quod Scriptura com-
minatur apud Esaiam cap. 40. Dei iudicium a nobis incipiat, ne de
manu Domini duplicia suscipiamus, id est, Duplices pœnas pro pec-
catis nostris. per huiusmodi namque duplicationem mensura scele-

Gregor. rum impletur, secundum quam emendatur & Israel. Sic in Apoc.
Naz. lib. scriptum est, quoniam peruenerunt peccata Babylon usq; ad celum,
in plagâ & recordatus est Dominus iniquitatum eius: Reddite illi sicut &
grand. ipsa reddidit vobis, & Duplicate Duplicia secundum opera eius,
Cap. 18. in poculo quo miscuit vobis, miscete illi Duplum. De Binarij infam-
ia cum multa dicta sint, adhuc plura supersunt, quæ in lege &
Euangelio præcipue memorantur. Ioseph Patriarcha falso accusa-
tus, in carcere detentus est in Aegypto Duos annos: Genes. 41.
Duobus testibus Susanna est appetita: Dan. cap. 13. Duos testes
inuenit Synagoga, qui aduersus Christum dominum falsa iactarēt:
Matth. 26. Duo viri filij Belial dixerunt falsum testimonium con-
tra Naboth. 3. Reg. 21. Duobus funibus a Philistæis victus est
Sanfon; ut legitur libro Iudicum cap. decimoquinto. In Duas

D. Cy- partes scidit Heliseus vestimenta sua, cum vidisset Heliam a-
prianus: scendentem per turbinem in celum. 4. Regum secundo. Nec est
Serm. de quod quispiam opinetur Binarium in laudabiliter positum, quo-
Sp. sãcto. niam Heliseus (ut eodem Scripturæ loco legitur) petijt in se-
ipsum

ipsum fieri Duplicem spiritum Helie . non enim in Duas substantias , idem spiritus erat diuisus , nec Duos Prophetas sanctus habuit spiritus ; sed quod populo Christiano , cuius typum Heliseus gerebat , accepto Spiritu sancto , data sit potestas in opere & sermone , & ascendentem Heliam , idest Christum , pio desiderio persecutus fide claruerit & intellectu , & vita , & signis , & miraculis fulserit & exemplis . Duo dracones Mardocheus & Aman : Hest. 10 . Duo mali eunuchi Bagathan et Thares machinarunt occidere Asuerum : Hest. 2 . Duo viri principes latronum erant filio Saul : 2 . Reg. 4 . Duo debitores erant cuidam feneratori : Luc. 7 . Duæ mulieres fornicatæ in Aegypto Oola , scilicet , & Ooliba : Ezech. 23 . Duæ meretrices altercantes coram Salomone : 3 . Reg. 3 . Duo cæci in Iericho sedentes secus viam : Matth. 20 . Duabus horis clamabat turba : Magna Diana Ephesiorum : Act. 19 . Duos menses filia Iephthe fleuit virginitatem suam : Iudic. 11 . Duo quæ comminatur Christus damnatis , fletus & stridor dentium : Matth. cap. 22 . & 25 . Duplex plaga est ab æterno regno Dei separari , & in inferno cum Diabolo damnari , terribilem dico semper pati conspectum Demonum , & amittere presentiam Angelorum & Dei . cum nihil grauius sit in pœnis , quam presentia & visione Dei carere . Quod non ignoras regius Psalter Dominum deprecatur dicens : Ne proicias me a facie tua . Et item : Ne auertas faciem tuam . Et Iob ad hoc respiciens : A facie tua (inquit) Domine non abscondar . In Leuitico de illo qui iuramentum protulit , vt vel male quid , vel bene faceret , & hoc ipsum obliuione transcendit , si non potuerit offerre pecus , in remedio pœnitentis , adiungitur vt Duo pulli columbarum , vel Duo turtures , qui pro cantu gemitum habent , offerantur . quia Duplicem in pœnitentia debet habere fletum quilibet peccator , siue quia per negligentiam bonum non fecit ; seu per audaciam malum perpetravit . Quod enim oportuit , non gessit ; & quod non oportuit , egit . Non secus Duas iniquitates commiserunt qui Barrabam sibi dimitti , Christum autem cruci affigi petierunt ; bonum reprobantes ,

August.
de tripli
ci habi-
taculo.

Psal. 50.
68.

Iob 13.
Cap. 5.

Alcuin^o
lib. de vir-
tutib. &
vitijs.

Matt. 27.
Ruptus
Iohan.

bantes, & malum eligentes. Herodis etiam impietatem in Chri-
 stum & aequos eius Binarius taxat, quando omnes lactentes
 pueros a Bimatu & infra iussit interimi, si quo modo etiam I E-
 Cap. 32. SV cum aequis extinguere potuisset. Deus apud Hieremiam
 facit misericordiam in millibus, & reddit iniquitatem Patrum
 in sinu filiorum eorum post eos. In quo grandis clementia Crea-
 toris ostenditur, misericordiam suam in mille generationes ex-
 Ezech. tendens, & iustitiam in Secunda generatione demonstrans. Vi-
 11. ginti & quinque viri in introitu porte, qui cogitant malum,
 & tractant consilium pessimum in Vrbe, habent Duos principes,
 quia Binarius scindit unitatem. Vnde & Heber nati sunt Duo
 D. Hiero filij, nomen uni Faleg, idest, diuidens, quia in diebus eius diui-
 nym⁹ de Hebrai- cis nomi- sa est terra, & fabricata est turris, ubi confusio linguarum facta
 nibus. est. Sex millia equitum aduersus tria millia virorum, vt sint Duo
 Gen. 10. 1. Reg. 13. contra vnum, possunt, interprete Diuo Gregorio, designare Demo-
 nes conantes auferre amorem proximi, quo sic auferant amorem
 Dei. Daemonis quidem nomen tametsi veteribus atque Platonij-
 cis non odiosum, nec inuestum fuit, quippe qui hac appellatione
 Deos quandoque complexi sunt; in nostra tamen religione solet in
 deteriorem partem usurpari, pro ea natura, quæ cum in prima
 Mundi origine a Deo perfectissimam rationem atque intelligen-
 tiam accepisset, suo peccato cælo depulsa est. Quare in sacris ora-
 culis Duo esse leguntur duces Demoniorum, Behemot, scilicet, &
 Leviathan. Apposite enim malis spiritibus addictus est Bina-
 rius, cum nulli creaturæ inesse possit propensio ad malum, nisi ex
 Duplici natura conflata sit: ipsi profecto ab initio boni fuerunt
 Gen. 1. creati, protestante Moysè omnia quæ fecit Deus fuisse valde bo-
 na. sed animi peruersitate a melioribus ad peiora, a summa & im-
 mutabili unitate in naturam Binarij libere atque vltro decide-
 runt. Vt enim Binarius est primus ab unitate recessus, ac solus
 inter pares num. rus primus, cuius sola unitas est pars aliquota,
 quæ est proprietas primi numeri: consimili modo Demones rebus
 a Deo

a Deo datis non contenti, sed maiora appetentes, & superbiæ per-
 turbationem admittentes, honore initio dato exciderunt, & ab ip-
 sa vnitate seiuncti, & diuisi sunt in Duas naturas; in primam
 scilicet, qua creati sunt à summo Deo; & in secundam ab eorum Michael
Pfellus &
Dæmoni-
bus. c. 2.
 mala voluntate acquisitam, qua semper diuisi a Deo, homines
 etiam diuidere conantur. Secundæ autem naturæ significatione in-
 telligo permanentem & pessimam affectionem, ac diuturnam &
 malam consuetudinem. qua usus est Paulus, Vas electum, dicens Ephes. 2.
Beda.
 nos fuisse natura filios iræ. Duo sunt et genera eorum qui in die tre-
 mendi iudicii reprobandi sunt. Vnum quidem illorum qui fi-
 dem Christi vel numquam susceperunt, vel susceptam, per aposta-
 siam deseruere, de quibus scriptum est: Qui non credit, iam iudi- Iohan. 3.
 catus est, quia non credit in nomine filij Dei. Alterum eorum
 qui fidei Christianæ mysterijs initiati, opera fidei exercere con-
 temnunt, quibus Iudex dicturus est: Discedite a me maledicti in Matt. 25
 ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Esu-
 riu enim, & reliqua. Duo sunt & genera delictorum, propria sci- Aug. in
Psalm. 18.
 licet, & aliena. Diabolus suo delicto cecidit: Adam alieno deiecit.
 Duobus quoque modis impeditur oratio peccatoris, dum vel nulla lu-
 ce illustratur, quando scilicet peccata sua nec videt nec confitetur;
 vel nimia luce obruitur, dum ea tanta videt, vt de remissione
 desperet. Duplex morti ad nos aditus patet, aut enim iudicio Nicetas
Setro - -
nius cō.
in lib. 2.
de Pa-
scha.
Gregor.
Naz.
Exho. 12
Gen. 22.
 ac ratione peccamus, vt cum nec sana nec recta ratiocinamur; aut
 affectibus impulsimur, vt cum temere irascimur & concu-
 piscimus. Eam ob causam sanguinis quoque agni Duplex est
 signum. & ratio quidem, vt pote princeps, quasi superius limen
 est: affectus autem, velut postis superiori limini subijcitur. Duo
 iuvenes euntes cum Abraham, possunt significare Duos populos,
 qui consenserunt in mortem Christi. Duo hædi, quos Iahacob Gen. 27.
 obtulit patri, signant peccatores ex Duobus populis. Duæ vxor- Gl. iterl.
 es David captiuatæ, figurant Duos populos a Dæmonibus in ser-
 uitutem adductos. Gemina percussio petreæ de virga in deserto, 1. Reg.
30.
 signifi-

- Num. 20
 Augu. in
 Iohan. c.
 6. *significare potest Duo ligna, quæ in Crucis patibulo eriguntur. quia Christus in vno ligno sacras manus expandit: in alio vero a capite ad vsque pedes immaculatum corpus extendit. In*
- Matth. 27.
 Marc. 15
 Luc. 23.
 Ezech. 43. *Duas partes diuisum velum templi in passione Domini, significabat Duo testamenta diuisa in Scriptura. Duobus cubitis crepidinis altaris terrena, & corruptibilia designantur; quibus apposite competit Binarius, cui symbolice tribui solet materia diuisibilis, informis, permutabilis, impotens, expers vitæ, verum non ens, imago entis, appetitio substantiæ, stans non in statu, apparens omnia, nihil ens, fiens omnia, nihil manens, totius entis defectus, promissa semper mentiens. Quare a materialibus nos euocans Ecclesiastes dicebat: Vnus pugillus habet requiem, & Duæ manus labore sunt plenæ. Pugillus enim vnus (interprete Olympodoro) vnitas ipsa est, materia carens; pugilli Duo, materialia, quæ diuidi vel facile possunt. Melius profecto vnitatem sequi, atque officiosam vitam ducere cum quiete, hoc est sine inanis gloriæ fuco, quam occupari circa Dualitatē, hoc est res materiales.*
- Cap. 4. *D. Hieronymus comm. in Aggeum: Materia (inquit) in qua reparatio Mundi sobolisque consistit, Duplicem numerum diligit, quare Darius quia amator erat coitus, & socius draconis (cuius omnis virtus in lumbo est) ideo in Secundo anno visio cernitur populo, in*
- Gen. 3. *immundo numero, & post unionem virginitatis, & paradisi nuditatem, tunicas significante pelliceas. Potest igitur Binarius notare intemperantes, qui luxuriæ dediti, nimioque cibo ac potu repleti operam litteris dare haudquaquam possunt. Exstat Platonis præclara illa quidem epistola ad Dionis amicos, qua displicuisse sibi ostendit quod Itali, & Syracusani Bis in die saturi fierent, nec vnquam pernoctarent soli. Tunicas Duas non possidendas admonet*
- Beda. *Deus Matth. cap. 10. & Mar. cap. 6. In quibus videtur Duplex ostendere vestimentum; non quod in locis Scythiæ glaciali niue regentibus, vna quis tunica debeat esse contentus, sed quo in tunica vestimentū intelligamus, ne aliud vestiti, aliud nobis futurorum*
 timore

timore seruemus. Duas etiã tunicas habere dicitur, qui colere vult ^{Gl. iterl. sup. Ex-hod. 26.} veterem & nouum hominem. Vel forte, quia per vnã tunicam vita simplex atque ab omni versutia & improbitate libera designatur, scite qui ad Euangelium promulgandum mittitur, Duabus tunicis vti prohibetur. In lege quoque Moysis, *Leu. t. 19.* (cognata quippe sibi est diuina Scriptura) legitur: *Veste, quæ ex Duobus texta, non indues. & alibi: Non indues veste ex lana Deut. 22 linoque contexta. Nam in vestimento ex Duobus contexto, lana, scilicet, & lino, interdicitur coniunctio simplicitatis innocentie, quæ significatur per lanam, propter oues quæ sunt ad dextram; & Matt 25. subtilitas malitie, quæ per linum denotatur. Et nimirum vestis quæ ex lino lanaque conficitur, linum interius celat, in superficie lanam demonstrat. Prohibemur in super vti Duplici mensura, secundum illam sententiam Salomonis, qua dicitur: Abominatio est Do Prou. 20. mino pondus Duplex, & statera dolosa non est bona in conspectu eius. Duo cornua bestie similia agni, sunt simulationes Hypocritarum & Antichristi. Binarius enim Hypocritas maxime notat, qui nunc spiritualia sectari videntur, nunc terrenis actionibus & negocijs inuoluuntur, similes prorsus quibusdam piscibus siue animalibus, quæ nunc in aquis, nunc in terris versantur; inde ab Isidoro appellantur dubia, seu ancipitis nature, quod non solum natatilia, sed & gressibilia sint per naturam, & vtroque clemento participent cuiusmodi sunt, phocæ, castores, testudines, cocodrilli, & huiusmodi, quæ communiter sunt animalia seu a, vel maligna, & huiusmodi homines dubium videtur vtrum sint Dei uel Mundi: deceptores tamen sunt & iniqui, de quibus legitur scriptum: Omnis hypocrita est & nequam; & alibi dicitur, quia nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, ut placeat Deo. ^{Esa. 9. 2. Tim. 2.} Hos Propheta regius dicebat corde, & corde loqui, quod aliud in Psal. 11. corde occultum gestent, aliud in lingua promptum ostentent. Iacobus Apostolus; Vir, inquit, Duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis. Et per quendam Sapientem dicitur: Ne acceperis ^{Iac. 1. Eccli. 1.} ad Deum*

ad Deum Duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum. *Væ Duplici corde, & labijs scelestis, & peccatori terram ingredienti Duabus vijs. Omnis peccator inuidus, & Bilinguis; super furem est confusio, & deuoratio pessima super Bilinguem:*

Eccli. 3. Item: Cor ingrediens Duas vias, non habebit requiem. Quibus
Gregor. Naz. lib. de calamitatib. aia suæ. *enim Duplex est mens, perpetuos belli tumultus necesse est patiatur, carne nimirum & anima, ex aduerso castra habentibus. Hæc enim Christo impigre ac libenter paret, ac lucem petit; illa contra, carni & sanguini dedita est, Beliamque ad tenebras pertrahentem excipere parata. Bona est (inquit Ecclesiastes) plenitudo pugilli cum requie, super plenitudinem pugillorum Duorum cum labore. Mystico quidem sensu pugillus est indeficiens fides, quæ est in Dominum IESV Christum: Duo autem pugilli, intelligendi sunt, cum quis Duobus dominis seruire studet, Deo, scilicet & Mammonæ, & opprobria illa pati, quæ commemorat Helias propheta dicens: Vsq̃uequo claudicatis in Duas cogitationes, nunc Baal, nunc Deo adherentes? Si Deus est Dominus, sequimini eum. nam nec Deus commentitijs dijs honorem haberi vult; nec hi verum Deum volunt adorari. Iahacob qui Angelum tenuit,*

3. Reg. 18. *vno pede claudicauit. quia qui vero amore sublimia respicit, iam in hoc Mundo Duplicibus incedere desiderijs nescit. Vno enim pede innititur, qui solo Dei amore roboratur. Non potestis, inquit*

Gen. 32. *Paulus, participes fieri mensæ Domini, & Demoniorum. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate: aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Duplicia sic se habent, quod vnum est contra vnum. Dei proprium est vnitas: at Sathan ille Duplicis est formæ, atque obliquo (&) versipelli consilio, alios aliosque subinde laqueos nectit. Est quidem ille caligo obscurissima; sed si tenebras suas cognitas (&) deprehensas intelligat, confestim se conuertit in Angelum lucis, sicque leniter arri-*

1. Co. 10. Nic. Cufa. lib. 8. excitat. Gregor. Naz. de calamitatibus animæ suæ. 2. Cor. 6. 2. Cor. 11. *dens animum demulcet. Legitur in vitis Patrum, quod cuidam egroto apparuere Duo damones in forma Angelorum bonorum, dicentes*

Antoni⁹ i summa part. 1. tit. 5. c. 2.

centes se a Deo missos, ut eius animam portarent in celum; sed adeo gravem reperisse, ut eam deferre non possent. nihilominus datos sibi modum ad allevianda peccata sua, videlicet, ut exinde teneret silentium continuum. Quibus recedentibus, cum nulli loqueretur insanus, nec responsum interrogantibus dare curaret; fuit admonitus, ne permetteret se decipi a Diabolo, qui se aliquando transfiguratur in Angelum lucis. Ex quorum verbis illuminatus egrotus, verba formavit, apparitionem narrans. Et postmodum recordatus fuit de quodam peccato mortali, quod per obliuionem non confessus fuerat. Non incongruam hoc loco historiam referre piget ex Philonis Iudæi libro Biblicarum antiquitatum desumptam. Cum recordaretur Deus Israel, voluit reuelare Samueli sermones suos; Samuel autem erat dormiens in templo. & factum est cum vellet eum Deus vocare, cogitavit primo dicens: Ecce nunc Samuel puer, quamvis sit dilectus in conspectu meo, tamen cum nondum vocem Domini 1. Reg. 3 audierit, neque ad locutionem Altissimi sit corroboratus, est sicut Moyses famulus meus octogenarius, cum ad eum primum locutus sum; Samuel autem est octo annorum. at Moyses vidit ignem in spinis, & expavit cor eius; quod si viderit ignem Samuel, quomodo sustinebit? & ideo nunc erit vox ad eum tamquam hominis, non tamquam Dei; & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tamquam Deus. Igitur in media nocte vocavit eum vox de celo: & expergefactus Samuel cognovit veluti vocem sacerdotis Heli, & cucurrit ad eum, & dixit: Quid me excitasti Pater? Ego. n. timui quod numquam me vocasti de nocte. Et dixit Heli: Heu nunquid spiritus immundus seduxit filium meum Samuel? Et dixit ei: Vade, dormi, non vocavi te: tamen dic mihi, an memor sis quoties qui te vocavit clamaverit. & ille dixit: Bis. & dixit ad eum Heli: Dic mihi cuius vocem cognovisti, Fili mi? Qui dixit: Tuam, propterea cucurri ad te. In te, dixit Heli, video hoc signum quod habebunt homines ab hodierna die, & usque in seculum, quoniam si clamaverit Bis alter ad alterum per noctem vel in meridie, scient quoniam spiritus pessimus est; si au-

Marf.
Fig. in
Plat. de
leg. lib. 8

Si autem adijciat ter clamare, sciant quia Angelus est. Et abiit Samuel & dormiuit, & audiuit secundo vocem de celo, & exsurgens cucurrit ad Heli, & dixit ad eum: Quis me vocauit, quoniam audiui vocem patris mei Helcanæ? & tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum. dixit enim Heli: In Duabus vocibus, quibus clamaui ad te Deus, assimilatus est patri et magistro; nunc autem, tertio Deo. Et dixit ad eum: Aure tua dextra intende; sinistra tace. Et abiit Samuel, & dormiuit sicut preceperat ei, & adiecit Dominus tertio loqui. Hæc cum legissent multi, factum est vt prima facie vera putarent, quæ a Magis prodita sunt, Binarium, scilicet adferre spectra vmbra- rum, terriculamenta larvarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Hanc Binarij naturam non ignorauere Romani, Secundum anni mensem appellantes Februarium, Plutoni dicatum (est enim Pluto prouidentia proprie & separans animas, & iudicans separatas) in eo Secunda die urbem lustrabant, iustaque Dijs Manibus soluebant, ac purgationibus quibusdam utebantur, mortuis parentantes.

Mâfred.
in rōne
cōputi.

Nam februare quidem dicunt purgare Latini.
Mos viguit talis Romanis ciuibus olim,
Anno sub quinto dum census fertur ad urbem,
Mœnia cum muris templa & lustrare Deorum,
Scilicet, istius mensis sub luce Secunda,
Vt quasi purgarent delicti excessibus urbem,
Et venia atque salus per supplicia ista daretur,
Dicere lustrare sic, & purgare solemus,
Sic & multotiens dicitur quinquennia lustra.

Hanc lustrandi consuetudinem mutauit Christiana religio, cum Secunda die Februarij mensis, plebs vniuersa cum sacerdotibus & ministris hymnis & modulationibus deuotis per Ecclesias procedat, datosque a Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes, non utique in lustrationem terrestris imperij quinquennem; sed in perennem regni celestis memoriam. Quemadmodum
autem

autem sunt sacra quædam tempora apud omnis religionis gentes summa veneratione semper observata, quæ aut a Dijs ipsis sanctificari præcepta, aut a Patribus & Maioribus in accepti beneficij commemorationem, perpetuamque gratiarum actionem dedicata; sunt eadem ratione his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, quod illis diebus aliquam cladem vel calamitatem Respublica passa fuit, qua ratione dicti sunt ^{2. digest. lib. 8.} dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs observati. Nam qualibet natio hac ratione suos habet vel faustos, vel infastos dies. Kalendas intercalares, infastas esse in historia prodidit Ammianus Marcellinus. & idcirco Valentinianus Imperator prodire in publicum noluit, ut ominosum & quasi Secundum diem euitans. Alij & Bissextilem annum infastum dixere; unde & hac tempestate foetæ mulieres, ut ominosum & noxium expauescunt, & execrantur. Quidam etiam narrantur certis anni diebus agrotare, ut teste Valerio, Antipater Sidonius poeta omnibus annis eo die quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum consumtus est eodem natali suo. Quibusdam legimus evenisse felicitates, ut est auctor Aelianus de Atheniensibus, qui mense Thargilione, id est, Februario, victorias maximas eos adsecutos fuisse dicit. In quo etiam mense, nempe die S. Matthiæ in hanc lucem editus est Carolus V. Imperator, a Clemente VII. Pont. Max. Bononiæ coronam accepit, Galliæ Regem in bello superavit. Olim quoq; Pisanis ter victoria de inimicis die sancti Sixti contigit, adeo ut ei templum exstruxerint. P. Cornelius Dolabella Con. ut est apud Appianum de bellis civilibus libro 2. legem tulit, ut dies ante Idus Martij, quo C. Iulius Cæsar interfectus est, in posterum Natalis Urbis haberetur, quasi scilicet hac Iulij Cæsaris nece, libertas Reipub. restituta esset. Christianæ Reipublicæ faustus fuit dies ante Nonas Octobris memorabili clade. ipsa. n. die a Fidelibus adversus Turcas apud Naupactum, non longe sane ab eo loco ubi olim Antonius fuit ab Augusto superatus, feliciter pugnatum est, cum Seli-

nus

nus Turcarum Imperator Cyprio regno paucis ante diebus potito uniuersum Ionium, atque adeo ipsum Adriaticum sinum ingenti classe infestaret, omnium fere principum Christianorum classis, qui ad id communis hostis bellum reprimendum in vnum conspirant, Marco Antonio Columna, Iohanne Austria & Sebastiano Veniero Ducibus, tandem Nonis Octobris Turcis occurrunt. Ibi Turca, & recenti victoria terrestri ferox, & quod Fideles tertiã fere partem superaret, se inuictum existimans, classem summo mane educit, & aspirante vento dat pugnae signum. faciunt idem non impigre Christiani Duces, qui maiorem in Deo, quam in viribus, quibus longe cedebant, spem collocatam haberent; itaque magno clamore & tormentorum strepitu concurritur. sub ipso vero pugnae initio diuinitus statim ventorum tanta mutatio consecuta est, ut iam Fidelibus aspirarent qui ante refluant venti. Quare Victoria statim ad Christianos est inclinata, qua demum potiti sunt, cum a meridie fere ad noctem usque atrocissime fuisset dimicatum. Feruntur captae circiter 180. triremes Turcicae, & plusquam 40. partim combusae, partim submersae, reliquae paucae duce Ochialino turpiter à principio pugnae fugam capeſſerant. Occisi vero ex hostibus 20. milia, & ultra, multi etiam capti: Christianorum, qui apud ipsos capti ui tenebantur, inuentus est ingens numerus, qui omnes fere sunt liberati: nam aliquot ex ipsis Turcis, desperata iam victoria, sunt ante trucidati. Ex nostris triremes admodum paucae sunt desideratae. Fuerunt quidem Romanis in uniuersum Nonae, Idus, & Kalendae fausti, & agendis rebus felices dies. Tranquillus in Augusto: Sanxit, inquit, ne plus quam bis in mense legitimus Senatus ageretur, scilicet, Kalendis, & Idibus. tantum ille. Qui praedictos proxime sequuntur dies, Dijs Manibus attributi, atri & tristi omine infames ab ipsis Romanis habiti sunt, tamquam Secundi quidam dies, in quibus exercitum conscribere, legiones educere, manus cum hoste conferere, sponsalia inire, peregre proficisci, quidquam publice vel private rei moliri, aut aliquid nouae rei inceptare,

ceptare, inceptum sedum & exitiale existimatum, eo quod illis maxime diebus insignem aliquam cladem calamitatemve passi fuissent. Fuit enim observatum ut qui hostes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocri periculum discrimenque adducerent, magno postea exitio consecuto. De hoc meminit Ovidius Fastorum lib. I.

Vendicat Aufonias Iunonis cura Kalendas:

Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Nonarum tutela Deo caret, omnibus istis

Ne fallare caue, proximus ater erit.

Omen ab euentu est; illis nam Roma diebus

Marte sub aduerso tristia damna tulit.

Tacitum Imperatorem posterum Kalendarum diem nec legere, nec quidquam scribere voluisse narrat Flavius Vopiscus Syracusius. et apud Nonium ex Afranio: Septembris heri Kalendæ, hodie ater dies. Macrobius in Saturnalibus dicit Nonis prohiberi celebritatē nuptiarum, quod primus nuptiarum dies verecundiæ detur, postridie autem nuptam in domo viri dominiū incipere oportere adipisci, remq. facere diuinam. Ideoq; ne nupta postera die libertatē auspicaretur vxoriā, aut atro immolaret, quo nefas erat celebrari, nonas inhabiles nuptijs esse dixerunt. Quid vero de Alliensi pugna, quæ facta est anno A.V.C. 363. postridie idus quintilis, scripserit Verrius Flaccus in 3. de verbor. significat. videamus: Vrbe a Gallis Senonibus recuperata L. Attilius in Senatu verba fecit, Q. Sulpitium tribunum militum ad Alliam flumen aduersus Gallos pugnaturū, rem diuinam dimicandi gratia postridie idus fecisse. tum exercitū populi Romani occisione occisum, & urbem, præter Capitolium, captam esse. Compluresque alij Senatores recordari sese dixerunt, quoties belli gerendi gratia res diuina postridie Kalendas, Nonas, Idus a Magistratu populi Romani facta esset, eius belli proximo deinceps prælio rem male gestam esse. Tum Senatus eam rem ad Pontifices reiecit, ut ipsi quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus sacrificium recte futurum.

Plutarc. &
Camil.
Aulus
Gel. lib.
5. c. 17.

Petrus
Crin. lib.
1. c. 15.

F

Hæc

Pet. Cri.
libro 1.
c. 22.

Hist. Ec-
cl. lib. 7.
c. 22.

Plut. in
Sympo-
sio lib. 9.
cap. 6.

Lib. 5. an-
nalium.

F. Laurē.
Suri⁹ car-
thufian.

Nicepho
Call. hi-
sto. eccl.
libro 15.
cap. 20.

F. Laurē.
Surius.

*Hæc ille. Postridie nonas Aprilis, quod inter septem mirabilia hu-
ius Mundi opera maxime celebrabatur, templum Ephesinæ Dianæ
combustum est. Postridie Kalendas Iunij consulatu Lupicini et Io-
uiniani grandinis multitudo in Constantinopolitana vrbe, saxo-
rum gerens similitudinem vehementer effunditur. Et post natum
Christum anno 1083. Henricus quartus Imperator Romam ca-
ptam reddidit, post annorum duorum obsidionem, quod refert Al-
bertus Crantus. Accedit quod eam diem mensi extraxerāt Athe-
nienses, quoniam tunc contentio Mineruæ cum Neptuno fuisse cre-
deretur, vt apud Plutarchum. Postridie Kalend. Sextilis anno su-
pra ducentessimum duodecimo ante Saluatoris Christi aduentum
vult Q. Claudius Quadrigarius factam fuisse illam vastissimam
cladem Cannensis pugnae, de qua ita Florus: Aemilio Paulo &
Terentio Varrone Coss. et ducibus cū maxima clade aduersus An-
nibalem ad Cannas pugnatum est, cæsaq; eo prælio Romanorū qua-
draginta quinque millia cum Paulo consule, et Senatoribus octogin-
ta consularibus atq; prætorijs, aut ædilitijs triginta. Postridie no-
nas Augusti salutis anno 1546. Mechliniæ in Brabantia accidit
clades memorabilis. fulmen incidit in portam Arenariam, in qua
seruabatur puluis tormenti, quæ illo cælitus lapso igne inflammata,
tam horrendum edidit fragorem, ut plerique mortales putarent
supremum adesse Mundi diem. fuit id reuera Spectaculum horro-
ris, & terroris plenissimum. momento temporis porta illa mira-
biliter dissipatur. Vicinorum murorum fundamenta reuelluntur.
fossarum aquæ vi tanti ardoris exsiccantur. multi homines partim
extincti, partim grauius saucijs reperti sunt. quidam post triduum
e specu progressus sciscitabatur num Mundus adhuc subsisteret?
Postridie idus Septembris grauissimus qui vnquam fuere omnium
terremotus Antiochiam inuasit anno sui natalis quingentesimo sex-
to. domos eius fere omnes disiecit, cum quidem populosissima foret,
ita vt in ea solitudo nulla aut locus quisquam inhabitabilis aut ne-
glectus esset. Eadem quoq; die post natum Christum 1509. urbem
Constan-*

Constantinopolitanam, quaparte spectat mare, horrendum in modum concussit terribilis tremotus, domosq; subruit, & ruderibus fossam complens, solo æquauit; Arcem vbi regis Turcici immensi thesauri in quinque turribus munitissimis asseruabantur, domumq; egregiam, in qua leones alebantur, euerit: Cuniculos per quos longis itineribus etiam per montes e Danubio in urbem aquæ adducuntur, summis & impensis & sudoribus effectos, adeo quassauit, ut maximis opibus instaurari nequiverint: Ipsum quoque mare inter Constantinopolim & Peram usque adeo intumuit, ut utriusque Urbis muros suis fluctibus excederet, & undas in utranque inferret. Multa denique alia damna eo ipso die Turcis illata sunt. Feruntur enim Constantinopoli ad tredecim hominum millia interiisse. Nostro vero seculo anno .s. assumpti Verbi 1566. circa tertiam vigiliam noctis Venetorum celeberrimum armamentarium, quod Arcenale quasi arcem naualem vocant, omnis generis armorum nauiumque instructissimum (casu ne an proditione factum sit pro incerto habetur, licet bellum paullo post a Turcis indictum, facit ut turcicum aliquod consilium non absuisse videatur) exarsit, et momento temporis turres, in quibus asseruabatur pulueris tormentarij immensa vis, mirabili temporis velocitate dissipantur, & non modo turres, sed & vicinæ domus reuelluntur, & longe lateque per aera iactantur, tam horrendo fragore & tonitruo ut ad quinquaginta milia stadiorum exaudiretur strepitus, flammaque conspiceretur. Patavij .n. & Tarvisij, quod mirum est, in continenti quasi tremotus domus aliquot maxime concussæ sunt, atque culminum pinnae (caminos vocant) decussæ. Urbs certe uniuersa ita a fundamentis commota est, ut penitus vi diuina versam iri arbitrarentur, cum interea æstuaret mare, quateretur ciuitas, & crebri per aerem ignes fulminis instar coruscarent, multæ funditus eversæ ædes, multæ a fundamentis vitiatæ, & vitreæ fere omnes fenestræ fractæ sunt. vrnaque æbeneæ atque alia id generis vasa non aliter ubique per domos resonabant, ac si Cereris aut Bacchi orgia celebrarentur.

brarentur. Sed quod maxime admirandum est, in tanta ædium ruina duo tantum homines, qui in ipsis Naualis ædibus erant, oppressi vitam cum morte mutarunt; & cum sacrarum Virginum canonicum, quod Cælestia vocatur, funditus e vestigio euerteretur, omnes tamen Virgines, quæ illic erant, incolumes euaserunt, vna excepta, quæ in sacrarij limine deprehensa, grauem tulit sinistro humero lapidis iactum. Postridie Kalendas Octobris anno incarnati Verbi 1187. Hierusalem, ob discordias Christianorum, in ius & potestatem Saracenorum reuersa est. Postridie nonas Octobris anno recuperatæ salutis 1530. circa horam undecimam noctis Tybris ita repente creuit, et intumuit, ut maximum damnum et iacturam Romanis importarit. Nos ad reliqua accingamur. Binarium vitia designantur. Quare interfectis Duobus Regibus Amorreorum, Seon videlicet, qui habitauit in Esebon, & Og Rege Basan, lex a Moyse recapitulatur, et populus instruitur, quia motis scandalis vniuersis, atque superatis vitiorum turbis competenter doctrinæ insistitur, & fidei lumen digne desiderantibus aperitur. Basan quidem, qui interpretatur turpitudine, figuram habet omnium carnalium & materialium rerum, quorum amore & desiderio detenta anima excluditur et separatur a Deo. Aduersus hunc Binarium. i. Duos reges ita precipitur bellum gerendum, ut non relinquatur ex eo viuens. nullum. n. a filiis Israel oportet relinqui in regno turpitudinis & dedecoris viuentem. Neque sine magni consideratione mysterij Moyses Binarium vitia demonstrauit, nepe cum virtutis sit vnica ratio (numquam enim discedit a mediocritate, sed circa illam semper versatur) vitiorum contra Duplex est precipitium: vnum quod in excessum; alterum quod in defectum prolabitur. Hinc illud Virgilij.

Aneid.
lib. 6.

-----tum tartarus ipse

Bis patet in præceptum tantum.

Atqui isti sunt Duo scopuli Scylla & Charybdis, quos idem Poeta describit his carminibus.

Dextrum

Dextrum Scylla latus, leuum implicata Charybdis
 Obsidet, atq; imo baratri ter gurgite vasto
 Sorbet, in abruptum fluctus, rursusq; sub auras
 Erigit alternos, & sydera verberat vnda.

Aen. li. 3.

Cum ergo inter Duo pericula nauiget is, qui a dextra parte Scyllam, a sinistra Charybdim habeat, solus ille incolumis euadit, qui neutri horum periculorum magis adhaerit. Quid. n. aliud vita hominum, quam assidua inter varias molestias navigatio? is autem vnus, qui sancte pieq; vixerit, & vitia utrobiq; existentia deuinauerit, incolumis in patriam, quod beatarum est animarum post hanc vitam concilium, cui praest Deus, peruenire vel facile poterit. Virtutes igitur, quarum aliae morales, aliae intellectuales dicuntur, in mediocritate Duorum vitiorum oppositorum consistere propalam est. quod in sequenti diagrammate liquido perspicui queat.

<i>Vitium</i>	<i>Virtus</i>	<i>Vitium</i>
<i>Superabundantia</i>	<i>Status</i>	<i>Defectus</i>
<i>Maius</i>	<i>Medium</i>	<i>Minus</i>
<i>Fugiendum</i>	<i>Eligendum</i>	<i>Fugiendum</i>
<i>Audacia</i>	<i>Fortitudo</i>	<i>Timiditas</i>
<i>Intemperantia</i>	<i>Temperantia</i>	<i>Insensibilitas</i>
<i>Prodigalitas</i>	<i>Liberalitas</i>	<i>Auaritia</i>
<i>Ruditas</i>	<i>Magnificentia</i>	<i>Pusillitas</i>
<i>Lentitudo</i>	<i>Magnanimitas</i>	<i>Pusillanimitas</i>
<i>Ambitio</i>	<i>Modestia</i>	<i>Honorum contemptus</i>
<i>Ira</i>	<i>Mansuetudo</i>	<i>Irae vacuitas</i>
<i>Adulatio</i>	<i>Affabilitas</i>	<i>Contentio</i>
<i>Arrogantia</i>	<i>Veritas</i>	<i>Dissimulatio</i>
<i>Scurrilitas</i>	<i>Comitas</i>	<i>Rusticitas</i>
<i>Plus</i>	<i>Iustitia</i>	<i>Minus</i>
<i>Plus</i>	<i>Amicitia</i>	<i>Minus</i>
<i>Ignorantia</i>	<i>Scientia</i>	<i>Sinistra persuasio</i>
		<i>Stultitia</i>

<i>Stultitia</i>	<i>Intellectus</i>	<i>Error intellectus</i>
<i>Insipientia</i>	<i>Sapientia</i>	<i>Error sapientiae</i>
<i>Atechnia</i>	<i>Ars</i>	<i>Error artis</i>
<i>Imprudentia</i>	<i>Prudentia</i>	<i>Error prudentiae</i>

Sic corporis bona, quæ & sensibilia sunt & materialia, tantum in medio rationem sibi uendicant; in extremis autem, mala & vitanda reperiuntur. Horum enim id dumtaxat, quod neque plus, neque minus fuerit, bonum & eligendum est: quod vero exsuperat aut deficit, malum est & protinus fugiendum. Hinc perspicuum fit omnem prorsus miseriam nasci ex Dualitate. est enim miseria, ut mihi videtur, vel necessariorum & naturalium bonorum priuatio, vel eorum desiderium irrationabile, veluti cum subiectum aliquod & naturalis potentia, aut proprio priuatur obiecto, priorumve & naturalium suorum bonorum fit exsors, aut quando ipsa appetitio, vtriusque & subiecti & naturalium eius bonorum seu potentiae & obiecti, quantitatem transcendit, ut si & finita est potentia, & finitum eius obiectum, illius tamen ad hoc irrationabilis appetitus. Pari modo & cum finita sint subiecta & naturalia bona, illorum tamen ad hæc irrepressibilis & inextinguibilis ardor. Hanc Dualitatem abhorreere visus est Sapiens

Prou. 30. ille, quando Dominum suppliciter his verbis exorabat: Diuitias vel paupertatem ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria; ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei. Cui simile est illud Apollonij Tyanei, qui sic Deos precabatur: Concedite mihi pauca habere, & nullius indigere. Paupertas (inquit Aristophanes) bestia est, qua nihil perniciosius, & interitu dignius: Diuitiarum vero natura illa, & consuetudo est scilicet, ut malo magno sint ingenijs & animis hominum. Deuitarent quidem homines, hanc Dualitatem, ac quietissimam vitam agerent in terris, si ex Pythagoræ præcepto omnia forent communia,

Duoque

Seneca.

Duoque illa frigida Verba Meum, & Tuum, à natura omnium rerum tollerentur. Vnus enim pulvis omnes sumus, ab eodem fi-
 Etore genus omnes ducimus, in Duas partes non natura, sed ty-
 rannis homines secuit, ac distinxit. Duo præter hæc sunt nomi-
 na eorum a quibus e cælo fruges tanguntur, & lèduntur. Vnum
 in ambiente quod tempestates vocamus, in quibus grando, & nix
 intelliguntur; quæ, cum plenilunio acciderint, vi maiore impel-
 luntur. Alia sunt quæ in terra silente cælo, serenis noctibus fiunt,
 nullo sentientie, nisi cum facta sunt sensibus obuia, nempe prui-
 na, & glacies; quæ admodum distant a prioribus. Ex propo-
 sitis vero alia alijs rubiginem, alijs uredinem, alijs caliginem in-
 ducunt, & inuehant, & omnia sterilitatem. Horum vero hæc
 fuerit generatio.

Gregor.
Naz. in o-
bile ma-
le mora-
rum.

Concretio aquosain	{ Cælo si	Exigua	{ sit humoris vis generat	{ Niuem.
		Magna		
	{ Terra si	Minor	{ sit humoris copia generat	{ Grādinē Pruinā.
		Maior		
				{ Glaciē.

Binę sunt & animæ ægri tudines, Ignorantia, & Insania, tanto cor-
 poreis grauior es, quanto anima præstat corpore. Namque ut anima
 corporis, ita cogitatio animæ uita est. corpus quidem tunc dicitur
 egrotum, quando ab anima dissentit, vnde & medendi ars nil a-
 liud curat, quam animam corpori conciliare. Anima quoque dicitur
 infirma, quando cum sua cogitatione nequaquam consentit, sed ab
 ea omnino dissentit, nec quid ipsa sit, nec quid sua intersit animad-
 uertit, secumque ipsa nimis negligenter agit. Quare diuinus Plato
 cum vellet significare amantium animos Ignorantia, & Insania
 laborare, dixit Amorem esse nudis pedibus. Anima enim seipsam
 non curans (quod quidem euenit amanti) omnino quid ipsa sit
 ignorat, immo quod longe est deterius, credit se aliud esse, quam ip-
 sa sit; quapropter veritatis lumine orbata, temere ac re uera nudis
 pedibus incedit. Duplices rursus animæ sunt passion es, quibus in

Varia hinc inde intranquilla mens diuellitur, honoris scilicet appetitus, & carnis delectatio. Ex honoris appetitione homo, cum supra seipsum extolli, & medio sui aequalitate fieri superior cupit, in tres scopulos impellitur, Superbiam, Iram, Inuidiam, quas spirituales vocant animi labe. At ex carnis corporisue illecebris fit tripliciter homine inferior, quia mergitur in Luxuriam, Gulam, Acediam, quas hominis corporeas maculas dicunt. Avaritia commune est malum: nam & diuitias ipsi partim comparandis honoribus deuouemas, partim ipsas expetimus, ne illecebroso genio defraudemur. In utramque igitur partem digressus a medio homo euadit infelix.

Suffragari videtur. Greg. Mor. lib. 3. 3. cap. 5. cuius haec sunt uerba: Duo quippe haec sunt uitia, quae humano generi immaniter dominantur: vnum videlicet spiritus, atque aliud carnis. Elatio namque spiritum erigit; luxuria carnem corrumpit. Et fortasse haec sunt Duae filiae sanguisugae apud Salomonem dicentes, Affer, et nunquam satiantur. Nam quanto quisque magis luxuriatur & fornicatur, tanto noxius delectatur, Et quo quisque sibi diuitias accumulatur, eo magis eas semper augmentare desiderat. Et sicut quidam ait poetarum.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Ad haec quemadmodum una est scientia, & simplex veraque rerum notitia: contra Duplicem esse dicimus ignorantiam. Aut enim ignorantia scientiae priuatio est; aut contrarius oppositusue habitus. Hunc errorem, illam purae negationis ignorantiam uocant. Duorum quippe

quippe oppositorum quod præstantius est, medium est & vñ; quod vero est imperfectum, geminum diuisum, Dualeque reperitur.

Sunt eodem modo Duo genera falsi. Vnum eorum quæ non sunt, August.
de Doct.
Christ. quamuis esse possint; alterum eorum quæ omnino esse nequaquam possunt. Nam qui dicit Kalendis Aprilis, verbi gratia, pluise, tamen, & si factum non sit, id dicit quod fieri potuerit. At qui dicit Hominem esse Leonem, id dicit quod omnino esse non potest, quia semper contradictionem claudit. Et sicut numquam ad vnionem, ita numquam ad veritatem redigi potest.

Binarius denique mystico significato corpoream naturam declarat, quod Dualis numerus sociandis generandisque corporibus aptari soleat. Neque tamen, paullo infensior nuptijs videri vellem, vt vnitatem, quæ tota Dei est, virginitatem dumtaxat, Dualitate vero matrimonium vel fœdera nuptiarum hieroglyphice significari contendam: Cum matrimonium quandam immortalitatem inducat, atq; in noua lege habeat institutionem, quatenus representat coniunctionem Christi & Ecclesiæ. Quo fit vt sit sacramentum nouæ legis ob Duplicem coniunctionem, quæ est in Christo. Prima quidem coniunctio est animorum; corporum altera. notat illa unionem fidelis animæ ad Deum; significat ista coniunctionem Christi & Ecclesiæ. Inde August. Psalm. 40. super illud. Nunquid qui dormit, non adiiciet vt resurgat? Nota, inquit, quod dicit: Qui dormit. quia sicut de latere dormientis Adæ, qui erat forma futuri Christi, assumpta est costa, de qua formata est Eva: ita dormiuit Christus somno mortis, vt de latere dormientis, de quo profluxerunt sanguis & aqua, quæ sunt nostræ redemptionis sacramenta, formetur sibi sponsa Ecclesia. Corporum etiam coniunctione significatur coniunctio Diuinitatis & Humanitatis facta in vtero Virginis, vt habetur 26. dist. Acutius. Cum ergo tam coniunctio Christi & Ecclesiæ, quam vnio Diuinitatis & Humanitatis vnica sit irreiterabilis & indiuisibilis, merito significata est in primi matrimonij cōiunctione carnali: sed
vbi

Vbi quis ad secundam transit uxorem, recedit ab hac diuina unitate, cadens in Dualitatem; et ideo non poterit de cetero significare dictam unitatem, et irreiterabilem ac indiuisibilem cōiunctionem. Ex quo enim significatum, scilicet coniunctio Christi & Ecclesiæ, item coniunctio Diuinitatis & Humanitatis unicū & irreiterabile & indiuisibile est, oportet quod suum significans, scilicet, matrimonium carnale consumatum, unicum & irreiteratum ac indiuisum fuerit. His de causis, licet coniugatus ad sacerdotium priscis Canonibus admitteretur (nā Petrus, Philippus Apostoli Christi uxores habuisse leguntur, & Iustinianus Epiphaniū Patriarcham œcumenicum laudat, quod ex Sacerdotibus genus & originem ducat) Digamus tamen omnino repulsus, quod vel ex Paulo colligi datur, dum prima ad Timoth. cap. 3. & ad Titum cap. 1. Episcopos & Diaconos vnius uxoris viros esse vult. & prima ad Timoth. 5. Vidua deligatur, quæ vnius viri vxor fuerit. Non debet, inquit Ambrosius, in sacerdotem Digamus ordinari, nō quia deliquerit, sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis, quod in eo sit defectus sacramenti unitatis, cum carnem suam diuiserit in plures. Item: Una tantum nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Rursus: Homini vnā uxorem decreuit Deus, cum qua benedicatur: nemo enim cum secunda benedicitur. Item alio loco: Primæ nuptiæ sub benedictione Dei celebrantur sublimiter, secundæ autem & in præsentī carent gloria; concessæ sunt autem propter incontinentiam, & quia solent viduatum iuniores incurrere. Porro quod de Digamis dictum est, in his quoque, qui viduam duxerunt, locum habet. Hos enim Canon Apostolorum decimus septimus Digamis omnino comparat, hac ut arbitror ratione, quia digamiam uxoris, quam ducunt, probare videntur, eiusque digamie occasionem eis præbere. Nam digamia mulierem non minus, immo magis, quam virum dedecere videtur. Quare Porcia cum laudaretur apud eam, inquit Hieronymus

Glo. 26.
 di. c. vni⁹
 & ca. acutius.

nymus in Iouinianum, quædam bene morigerata, quæ secundum habebat maritum, respondit: Felix & pudica numquam præterquam semel nubit. Itaque apud veteres Romanos & alias gentes, Digami a sacerdotio repellebantur. Idem Hieron. ad Gerontiam: Flamen vnus vxoris ad sacerdotium admittitur; Flaminea quoque vnus mariti eligitur vxor. Ad Tauri Aegyptij sacra semel maritus assumitur. Sed & lege Mosaica præceptum fuit, vt Pontifex virginem tantum vxorem ducere posset. Vir .n. seu Pontifex significat Christum, qui sibi copulauit Ecclesiam, quæ semper virgo permansit mente. Quare dicit Apostolus: Despondi vos vni viro virginem castam. Quod si mulier carnem suam diuiserit in plures, destruetur significatio sacramenti unitatis, & fiet diuisa. Non est autem plenus Binarus, quia diuisus. quod vero non est plenum, vacuum habetur. Adde si lubet, quod ridicula uulgo res est, & cauillis hominum obnoxia, vxorem viduam ducere. quod vel tritum apud Legistas dictum, Bulgari Iureconsulti discipulorum in præceptorem satis ostendit.

Leuit. 21

Amb. lib.
de Noe
& arca
c. 12.Glo. l. rē
nō nouā
C. de
iud.

DE NUMERO III.

Aggredimur Triadem, qua nihil est vberius ad mysticas significationes & reconditas. Est autem hæc primus numerus; nam Pythagoræi binarium non esse numerum dicunt, sed confusionem quandam unitatum. & Plutarchus unitatem a Pythagoræis Apollinem refert nuncupari, Diadalitem & audaciam, Triada Iustitiam, quæ est summa perfectio, & quatenus Virtus est etiam medium duorum vitiorum vtrunque reductum, quorum alterum est afficere iniuria; alterum affici, quæ vtraque sunt fugienda. Impar numerus

Plutare:
de Pythæ
disc.

merus incorporeis indiuiduisq. similis esse videtur. Par primus nempe dualitas est diuisio, primaq. diuersitas, ac casus primus ab vno; Ternarius autem primus numerus impar est, quasi reditus ad vnum atque principium, & perfectior est pari, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Vltra parem abundat vno, ob quam plane copiam masculus appellatur. Par autem ob inopiam, partitionem, & recessum a perfecto, quasi femellus numerus apparet. Parium quidem numerorum humana laus est atq; moralis, quatenus in eorum partitione iusta vtrunque fit distributio. Imparium vero sacratior est laus, atque diuina, Siquidem Iustitia in ipso pari quasi dissoluta est, nec vllum habet cardinem quo innitatur, sed in ipso impari semper ipsum vnum est medium quasi centrum atque numen quo æqua distributio regitur, & ad quod, quasi finem refertur. Impar etiam propter medium, sui ipsius vinculum intra se possidet; & propter centrum, circulare existit, & propter comparisonem extremorum ad medium, vniuersi ordinis est principium. Primo Ternario numero contigit ut inter duo summa medium, quo vinciretur, acciperet. in Ternario enim est principium, medium, finis, vnde & Tria sunt omnia. Et prisci Theologi, ut designarent Principium, Medium, & Finem esse referenda in Deum, Tria in sacrificijs offerebant. Et Tria posita sunt a Philosophis in cultu Dei, Adoratio, propter reuerentiam; Tus, ob distributionem suauissimæ cognitionis diuinæ, & celestium, ac terrestrium virtutum; Hymnus secundum Pythagoram, propter concentum cæli. Atqui ne verbis solum egisse videamur, Aristotelem hoc ipsum testantem audiamus: Magnitudinis ea quidem quæ ad vnum est diuisibilis, linea est; quæ vero ad duo, superficies; at ea quæ ad Tria, est corpus. Atque præter has nulla alia prorsus est magnitudo, propterea quod ipsa Tria omnia sunt, & ipsum Ter in omnem partem se fundit. Nam, ut Pythagoræi inquirunt, ipsum omne ac omnia, Tribus sunt definita. Finis enim & Medium, & Principium uniuersi numerum habent,

hæc

Lib. 1. de
de cælo
& mûdo.

*hæc autē Triadis. Quapropter a natura quasi legibus acceptis, & in Deorum sacrificiis celebrandis hoc uti numero solemus. Hæc-
nus Aristoteles. Est igitur Ternarius numerus sacer, numerus po-
tentissimus, plurimū cōferens ad ceremonias Deorum et religionis,
ut cuius auspicio et preces et libamina Tertio repetūtur, ut Tertio
quoq; die, aut Trimestri spacio peragerētur. Quod his uerbis astruit
Nicomachus: Ter libant & Ter sacrificant, qui vota sua petunt a
Deo consumari. Virg. Georg. lib. 4. de sacrificijs Oceani.*

Ter liquido ardentem perfudit nectare vestam:
Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.

Apud Theocritum Idyll. 2.

Ἐς τῆς ἀποπίνδω, καὶ τῆς τὰδε πότνια φωνῶ.

Idest,

Ter libo, Ter & hæc pronuncio mystica verba.

Valerius Flaccus in Argonauticis.

Ipsæ Ter æquoreo libans Charchesia patre.

Lib. 1.

Apollinis Oracula:

Terna quidem diuis cēlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est, Terna & terrestribus, atq;
Atra eadem.

Item Aratus:

Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offerre iubet.

*In prisca Græcorum Theologia Tertius crater sospitatori Io-
ui, secundus Semideis ac Dæmonibus tribuebatur. Trita siqui-
dem est illa Pythagoræ sententia, Superis impari numero, Infe-
ris pari sacrificandum. Ad quod respicientes Aegyptij & Tha-
les Milesius, annum constare voluerunt trecentis sexaginta
quinque diebus, id nimirum hortante observatione imparis nu-
meri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vn-
de, & propter dies impares, superis Ianuarius dicatur, & pro-
pter pares Februarius, quasi abominosus, Diis inferis deputatur.*

Ioseph.
Moletius
de corre-
ctiōe Ka-
lendarij
lib. 1. c. 4
Laertius
de uitis
Philoso-
phor. li. 1

Homerus

Homerus quem profundior nulla præterijt doctrina, disparem numerum in sorte boni ponens, superis imparia semper contribuit, ut facit Nestor Neptuno, ac ut iubet Vlixæ Tiresias; Achilles vero mactat ad sepulchrum Patrocli defuncti omnia paria, quattuor quidẽ equos, duodecim iuvenes Troianos. cuius disciplina non ignarus Virgil. lib. 6. Aeneid. parem numerum Dijs inferis gratum designat, dicens:

*Quattuor hic primum nigrantes terga iuuen-
Constituit.*

Rursus in inferijs quas Acneas Anchisæ patri celebrat in Sicilia, binarium adhibet. hæc canens lib. 5. Aen.

*Hic duo rite mero libans Charchesia Baccho
Fundit humi; duo lacte nouo, duo sanguine sacro.*

*Et Eglo. 8. ostendens superis imparem conuenire, ita canit:
Numero Deus impare gaudet.*

Neque tamen quouis impari Deum gaudere significauit, sed plurimum Ternario, item quinario, ac septenario. Quod nec spreuit Christiana religio. Namque & Carolus Borromæus Cardinalis sapientiæ, & religionis vir, qui nihil nisi summo consilio & ratione agebat, quique mysteriorum omnium vim maxime tenebat, imparem numerum tanti fecit, ut cum de constructione Ecclesiarum leges sanciret, constituerit, ut Ecclesiæ siue vnâ tantum, siue tres, siue quinque, ut dicunt, naues crucis instar haberent, a fronte tot ostia quot naues, in nauibus impares essent fenestræ. in maioribus Ecclesijs, lampadario in lōgitudinẽ ducto, septem uel tredecim lâpades affigerentur: in minoribus tres uel quinque. Cathedrales Ecclesiæ septem, uel ad minimum quinque campanas haberent: collegiatae, Tres, Ad altare maius Tribus gradibus ascēderetur; ubi autem pro Ecclesiæ altarisque amplitudine gradus plures esse possent, ibi quinque extrui liceret. Gradus ad capellæ maioris ascensum vnus, aut Tres, aut quinque ponerentur. Ad ecclesiæ paupimentum Tribus, aut quinque gradibus ascenderetur. quod si Ecclesiæ

in loco editiori esset constructa, scalaq; quæ pluribus gradibus constaret, opus esset, tot gradus, quot ad ascendendi usum commoditatemque necessarij essent, collocarentur, hac tamen ratione inita, ut numero essent impares, & septimo, vel quinto, tertiove quoque gradu planum fieret. nam fieri quidem aiunt Architecti, ut re-
 Leo Bap-
 ptista Al-
 bert⁹, de
 Lineamē-
 tis. c. 13.
 eto in templum pede ingrediamur, quam quidem rem ad religionem facere arbitrantur. Illud etiam summopere in sacro Missæ
 Microlo-
 g⁹, de Ec-
 clef. ob-
 servā. c. 4.
 observare solent Sacerdotes, ut vel unam, vel tres, vel quinque, vel ad summum septem collectas dicant. Unam quidem ut sicut ad unam Missam unam tantum lectionem, unum evangelium, unum officium canitur, nihilominus & unam dicant collectam; Tres quia Dominus ante passionem suam Ter orasse legitur; Quinque propter quinquepartitam eius passionem, in cuius commemorationem hæc eadem celebramus officia; Septem deniq; quia Apostoli ad consecrationem eorundem mysteriorum leguntur frequentasse orationem Dominicam, quæ solis septem petitionibus omnia corpori atq; animæ necessaria comprehendit. Ipse quoq; Pontifex Deo sacrificans, testes secum habet solennibus diebus aut unum, aut Tres, aut quinque, aut septem Diaconos, ut legitur de Conf. dist. 1. c. Episcopus Deo. Unus. n. Diaconus altari ministrat, quia discipulus unus adolescens quidam, idest Iohannes amictus sindone super nudo, cæteris fugientibus, sequebatur Christum; Tres ministrant, quia Christus ascendens in montem ad transfigurandum, Tres secum duxit, Petrum scilicet, Iacobum, & Iohannem, Quinq; autem propter quinq; quos secum Dominus duxit quando resuscitavit puellam, tres inquam præfatos, patremque, ac matrem puellæ; Septem demum obsequuntur, ob illos septem, quibus Dominus post resurrectionem piscantibus se manifestavit. Neque in dispensatione signorum super oblationem
 Microlo-
 g⁹, de Ec-
 clef. ob-
 serv. c. 14.
 imparis numeri virtus neglecta, cum unam, vel Tres, vel etiam quinque cruces faciant, et hoc utiq. non sine certi causæ mysterij. In quinque. n. crucibus quinquepartitam Domini passionem significant.

ficant. in vna, & tribus, vnum & trinum Deum intiment; in cuius numeri mysterio etiam Tres partes facit Sacerdos sacratissimi corporis in Missa. Ter dicit Agnus Dei, & cum spiritibus Seraphicis clamat Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Ter dicit culpam suam qui a peccato vult absolui. Ter cum
 Matt. 8. *Centurione dicere oportet: Domine non sum dignus, si digne Sanctam Eucharistiam sumere volumus. Et merito quidem impar numerus in Ecclesiasticis officijs frequentatur. numquam enim in duo equalia, vnitatem impediens, secatur, nec Deus vult diuisionem Ecclesiae. Addunt Pythagorici numeros impares ad omnia esse vehementiores, in primis vero Ternarium. Plinius Natur. hist. lib. 28. cap. 4. Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiunati. Huic rei argumento est Claudia Ve-*
 Hero-
 dianus
 lib. 1. *stalis, quæ in impudicitiae suspicionem deueniens, quo integritatem suam manifesto aliquo exemplo comprobaret, nauim, in qua mater Deum vehebatur, cingulo suo duxisse narratur, prius tamen Ternario numero vsa est inter precandum.*

Ouid.
Fast. li. 4

Ter caput irrorat; Ter tollit ad æthera palmas.

Ferunt priscorum Theologorum fabulae Cererem Deam toto errasse Mundo, cum Proserpinam filiam quæreret, cumque in Atticam diuertisset, a Celeo Attico sene receptam hospitio. cuius beneficium, ut aliquo munere pensaret Ceres, filium eius infantem e cunis raptum, immortalem reddere cum destinasset, sacrificia peregit:

Ibidem.

Terque manu permulsi eum: Tria carmina dixit,
Carmina mortali non referenda sono.

Atqui & Hippolytum fato functum, dum Aesculapius a Diana exoratus, ab inferis reuocatum pristinae incolumitati restituere intendit,

Ouid.
Fast. li. 6

Pectora Ter tetigit, Ter verba salubria dixit:
Depositum terra sustulit ille caput.

Carna quoque siue Crana Dea liberans Procam filium regis Albani a strigibus obsessum.

Protinus

Protinus arbutea postes Ter in ordine tangit,
Fronde Ter arbutea limina fronde notat.

Ouid.
Fast. 6.

*Cæsarem dictatorem refert Plinius, post unum ancipitem vehi-
culi casum, semper ut primum consedisset, quod, inquit ille, plerof-
que etiam nunc facere scimus, carmine Ter repetito, securitatem
itinerum aucupari solitum.*

Lib. 28.
cap. 2.

Theocritus in Bucolico.

χιλία τοι γούονται. χέρι δέ τι ἐντὶ μέλαιραι.
καὶ κακὸν ἔξός σε. ἄσπερ ἐμεῦ μὴ μολυμ' ἦσ.
τοιαῖδε μυθήσονται, τρίς σε ἔδον ἔπτυσσε κόλπον
καὶ μ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ποτίτω πόδε σὺν γῆρι οὐδ' οἶον.

Idil. 24.

Idest,

Morbo tibi labra laborant
Ipse color manuum niger est tibi, spiritus ater
Sordet, & os fœdum putens exhalat odorem.
Iprocul attractu ne me fœdaveris villo.
Hæc effata, sinum Ter conspuat ore sequaci
Ipsa suum, meque attente lustravit ab ipso
Vertice ad vsque pedes.

Item Idil. 6. hæc canit Damœtas.

ὦς μὴ βασκανθῶ δὲ τρίς ἐς ἐμὸν ἔπτυσσε κόλπον

ταῦτα γὰρ ἂν γραῖά μιν κοτυτταρίς ἐξεδίδαξεν.

Idest,

Tunc ego ne caperer propriæ sub imagine formæ
Ter secreta sinus tetigi sputamine nostri,
Sicut anus docuit nos ista Cotyttaris olim.

*Quorum carminum hæc ferme sententia est: Ne quid me lædat
invidia, ne ve noceat fasciatio, Ter in meum inspui sinum. Addit
Scholiastes eum morem etiam sua ætate perdurasse mulieribus, ut
invidiam abominantes in sinum exspuant. Huc pertinet quod ait
Lucianus in Necyomantia:*

Τρίς ἂν μοι πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπύσας, Idest,

*Posteaquam Ter mihi despuisset in faciem. E simili expiatione pro-
fectum, quod indicat Athenæus in Dipnosophistis, Priscos ad depel-
lenda mala solitos Ter aspergi. refert versiculum illum Cyrenæi,*

Τρίς δὲ ἀπομαζαμένισι θύοι διδάσαν ἄμηνος.

Idest,

Porro Ter absterfis Diui donant meliora.

*Sic Ter lustrari se lavando, aut circumferendo solebant, antequam
sacra attingerent, quæ sane morē expressit Virgil. li. 6. Aen. ubi ait.*

G

Idem

Idem Ter socios pura circumluit vnda.
 Spargens rore leui, & ramo felicitis oliuæ
 Lustrauitque viros.

Ouidius lib. 7. Metamorphos.

Ter se conuertit, Ter sumptis flumine crinem
 Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
 Soluit, & in dura summisso poplite terra.

Quin etiam cum fierent lustrationes aruorum, Ter hostiæ circa fruges agebantur, vt docet his versibus Virgil. in 1. Georg.

Terque nouas circum felix eat hostia fruges.

Nec illud prætermittendum, quod refert Columella, bestiolas illas maleficas, quæ Eruca nuncupantur, enecari, si mulier menstruosâ solutis crinibus, & nudo pede vnâquamque aream Ter circum-eat. huiusmodi sunt versus ex lib. 10. desumpti.

At si nulla valet medicina repellere pestem
 Dardaniæ veniant artes: nudataq; plantas
 Femina, quæ iustis, tum demum operata iuuentæ
 Legibus, obsceno manat pudibunda cruore,
 Sed resoluta sinus, resoluta mæsta capillo,
 Ter circum areolas, & sepem ducitur horti,
 Quæ cum lustrauit gradiens (mirabile visu)
 Non aliter, quam decussa pluit arbore nimbus,
 Vel teretis mali, vel tectæ cortice glandis,
 Voluitur ad terram distorto corpore campe.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptissimus, hinc illud eiusdem Poetæ in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuersa colore.
 Licia circundo, Terque hæc altaria circum
 Effigiem duco.

Et paullo post.

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores.

De Medea quoque legimus:

Verbaque Ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Fast. li. 2. Etiam in sacris feralibus Deæ Mutæ hæc legimus apud Ouid.

Eccæ

Ecce anus in medijs residens annosa puellis,
 Sacra facit tacitè, nec tamen ipsa tacet,
 Et digitis Tria tura Tribus sub limine ponit.

*Ternarius etiam funeribus sacer fuisse perhibetur. nam fato fun-
 etum proprio nomine Ter clarum inclamabant, fortassis quod ad ni-
 hil æque, atq; ad proprium nomen citius expergiscamur, ad quod si
 vitalis aliquis adhuc calor inclusus lateret, vitæ signum aliquod
 ederetur. quod si ne tum quidem se proderet spiritus vitalis, de eo
 conclamatum dicebant. Vnde dicebantur conclamati. De qua Pro-
 clus inquit: Mortuorum vocationes Ter consueuimus facere. Apud
 Homerum Vlysses asserit se prius naues non recepisse, quam socios
 suos, qui in prælio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocasset.*

Οὐδ' ἄρ' ἂ μοὶ προτέρων ἦτον ἀμφιέλιος

Πρὶν τίνα τῶν θαλάσῃ ἐτάρων τρις ἑκατοῖ' αὖσαι

Οἱ θάνατον ἐν πεδίῳ νικόντων ὑποδηϊώθεντες.

Idest,

Vlyss.

Quamquam, nec littore naues.
 Inde prius poterant remis contendere cursus,
 Quam nos amissos socios Ter voce ciemus,
 Qui Ciconum campis deserta rapina cruentis
 Oppetiere armis.

Eundem numerum seruauit in morte Patrocli. Iliad. 6.

Τρις μὲν ὑπὲρ ἱέφρου μεγάλ' ἵαχε δῖος Ἀχιλλεύς,

Τρις δ' ἐκυκλήθησαν Τρώες κλέφτοισ' ἐπ' ἰκίοντο. Idest,

Voce Ter insonuit Vasta metuendus Achilles
 Ter percussa retro cesserunt agmina Troum,
 Cum focijs.

De Pallantis funere verba faciens Virgil. hæc canit Aen. lib. 11.

Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
 Decurrere rogos; Ter mœstum funeris ignem
 Lustrauere in equis, vlulatusque ora dedere.

Item libro sexto.

Tunc egomet tumulum Rœthæo in littore inanem
 Constitui, & magna Manes Ter voce vocaui.

Sed quid Ethnicos conamur afferre, ad huius numeri mysteria

G 2 de-

demonstranda? cum etiam in sacris litteris videamus complura arcana Ternario significata. Apud Iudeos quidem funeribus, & vita defunctis consecratus erat hic numerus. David enim Rex ab Absalone filio suo regno pulsus, tandem receptis viribus, & iusto exercitu conflato, ducum suorum auxilijs regnum recuperavit; tamen ducibus suis in praelium exeuntibus mandauerat ne filium Absalonem occiderent. ceterum contra quam David praeceperat, Absalon in bello perijt, tribus hastis a duce Ioab confixus. quam filij necem pater ægre ferens, illum his verbis cœpit deplorare.

2. Reg.
18. & 19.

Fili mi Absalon, Absalon fili mi,
Absalon fili mi, Fili mi Absalon,
Fili mi Absalon, Absalon fili mi.

Exho. 19 Tertio mēse populus Israeliticus cum exisset de Aegypto, ad montem Synai perueniens, obtulit sacrificium Deo, & in die Tertia legem accepit. quare Tertia dies est tempus gratiæ. quod insinuans Propheta Moyses Gen. cap. 1. dixit Deum fecisse die Tertia aquas in congregationem vnā. quoniam post primum diem Mosaicum, & secundum cultum propheticum, Tertio die nos Gentes congregatæ sumus in vnā fidei congregationem, per sagenam Euangelij; quamobrem dicebat etiam Christus qui Tertio die surrexit a mortuis: Hodie & cras facio signa. Ecce duo dies. signa autem dicit, quæ facta sunt in Aegypto, quæ in deserto, & quæ per Moysen. sunt hæc (vt verbo dicam) primi diei: secundi autem, quæ per Heliam, & Heliseum, & qui deinceps secuti sunt, Prophetas: Tertio autem die eius aduentus dies lucidus perficitur, qui ostendit per Euangelium perfectum & omnib. numeris, absolutum eius studiū. Est. n. Christus plenitudo ac complementum legis & Prophetarum.

Iohan. 2. Vnde etiam quæ in Canā celebratæ fuerunt nuptiæ, factæ sunt die Tertio. Cana autem, secundum hebraicam translationis virtutem, idem est quod creatura; in qua creatura eo descendente factæ sunt incorruptæ nuptiæ vnionis Verbi, & nostræ naturæ. In his nuptijs Tertio die primum miraculum Christus fecit in aqua; quoniam

Gen. 1. niam

niam die Tertio, aquam Gentium congregavit in unam congregationem.

Iosue, qui typum Domini præse ferebat, veniens ad Iordanem, ^{Ios. 1. 3.} iussit parare populum viaticum ad diem Tertium. quod mysterium exponit Iacobus Geuschelius Troporum sacrae scripturae. Lib. 7. Heliae prophetae Triplici insufflatione Sareptanae viduae, filio vitae inspirata est. 3. Regum 17. Ter quoque Helias infudit aquam super holocausta. 3. Regum 18. Tertio cum Balaam verberasset asinam, apparuit ei Angelus. Num. 22. Ter Balaam benedixit populo Israel. Num. 23. 24. Ter David cadens in terram, adoravit Ionatham. 1. Regum 20. Ter a Deo vocatus est Samuel. 1. Regum 3. Terque a Deo monitus Honoratus Vercellensis praesul, accessit ad D. Ambrosium in extremis laborantem, ei que sanctum Domini corpus praebuit. Ter Retro apparuit Angelus Domini, dum mentis excessus in eum cecidisset. Tres viros Cornelius misit ad Petrum. Ter in anno comparere omne masculinum coram Deo Mosaica lege sancitum, in Paschate, scilicet, Pentecoste, & die Tabernaculorum. Pascha, id est, transitus Israel ex Aegypto, aut rerum ex non esse ad esse, competit Patri, qui nos eripuit de manibus Diaboli. Pentecoste, quando lex tanta celebritate fuit data, competit Filio. collatio enim competit Filio & Verbo, in quo lex erat, antequam daretur, secundum Elchanam. Remissionum ac Tabernaculorum dies, in memoriam Umbraculi a nube in deserto facti, respondet Spiritui sancto, in cuius virtute & numero datur remissio. Trinum praeterea cultum Deo exhibemus, cordis, linguae, & operis. Sic Tres sunt gradus poenitentiae, cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. Ternario numerantur & partes satisfactionis, ieiunium, eleemosina, oratio. Deum quoque diligere iubemur ex toto corde, ut omnes cogitationes nostras; ^{D. Aug. de doct. Chriſt. & qſt. euāg. lib. 2. in Ciuit. Dei. li. 10. c. 4. Matt. 22.} ex tota anima nostra, ut omnem vitam nostram; ex tota mente nostra, ut totum intellectum nostrum in illum conferamus, a quo habemus quae conferimus.

Esa. 40.
Hier. in
Psal. 31.

1. Cor. 13

Cap. 4.

Cap. 33.
Vide Io-
hānē Bo-
dinū De
monom.
Lib. 1.
capi. 4. &
Catenā
aureā in
Iob, quā
e Greco
ī Latinū
translu-
it Paul⁹
Comito
lus Peru-
sinus so-
cietatis
Iesu.

3. Reg.
18.

Tres digiti sunt, quibus Deus appendit molem terræ. Tribus modis deleri peccata possunt. Remittuntur enim per baptismum, teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium. Iam vero cum multa ac magna sint, atque adeo tot & tanta, ut nemo illa sermone complecti possit, quæ nos a Deo partim habemus, partim habituri sumus; in hoc tamen potissimum elucet ipsius erga genus humanum beneficentia, quod ad eum animos erigimus, eique, velut necessitudine quadam, cognatione unimur. hoc autem præcipue præstat Ternarius Theologicarum virtutum numerus. his enim humana mens a terrenis ad cælestia tollitur, Deoque iungitur; & sine quarum connexionem & agglutinationem, non est homini salus; & quæ ubi adsunt, salutis auctore Deo munus afferunt. De his dicebat Apostolus ad Corinth. scribens: Nunc autem manent Fides, Spes, & Charitas Tria hæc, maior autem horum est Charitas. Ut merito hic sit virtutum funiculus Triplex, qui secundum Ecclesiasten difficile rumpitur. Tribus modis inuitat Deus ad se peccatorem, virtutibus signorum, occulta compunctione, ore doctoris. Mirabile vero quod legimus apud Iob, Deum, quem humana imbecillitatis plurimum miseret, homines, ut eos ad sese conuertat, semel, secundo, ac rursus, hoc est, verbis, somniis, & morbis arguendo admonitos velle. qui si Tertio resipiscant, bene illis fore; sin minus, Dei spiritum ab eis discessurum, atque ipsos prorsus deserturum minitari. Sed id mirabilius multo, quod in tentationibus Ter a nobis superatus Diabolus, ita eneruis & confusus discedat, ut ultra nos adoriri uel nequeat, vel erubescat. Quare merito Satanas Pardo comparatus legitur, qui in capienda præda, nisi Tertio saltu eam fuerit affecutus, indignatus ultra aggredi cessat. tanta est huius numeri vis & potentia. Quod dico, discere potes plurimis locis sacrarum scripturarum. Tertio & nouissimo puteo effosso, cessauit iurgium pastorum. Ut legitur Gen. cap. 26. consimili modo Helias propheta Triplici lignorum prouolutione, tum cum igni diuinitus immisso sacrificium absumpsit, ignominie prophetas, qui ab eo prouocati, idem facere

facere nequiverant, obtruncavit. Quin & libro Iudicum legitur, Cap. 20. quod cum omnis Israel ad ultiscendum scelus Benjamin, in Gabaa, iubente Domino, ascendisset, semel atque iterum cæsus, Tertio victor exstitit. Quo docemur, per Tertiam pugnam, Deum perpetuam requiem ac triumphum præstare solitum. Sic Apostolus Paulus post Triplicem victoriam, per Triplicem orationem, impetratam, quieuit securus dicens: Propter quod Ter Dominum rogavi, & dixit mihi: sufficit tibi gratia mea. 2. Corin. 12. Exho. 7. Sic Iamnes & Mambres magi Pharaonis, quia per ipsam mentis corruptionem iniquissimi fuerunt, virgas in serpentes, aquam in sanguinem converterunt, & aquam fecerunt ranis ebullire, sed cyniphes educere minime potuerunt; unde dixerunt sibi aduersum esse Spiritum sanctum. & ita defecerunt in Tertia plaga, quia primum miraculum non fuit plaga; ideoque in Tertio miraculo defecisse dicuntur, Glos. 1. q. 1. teneamus. ver. magi: & Augustinus de celebratione paschæ. Huius ratione mysterij Satanas in bello Christo illato, Ter repulsus & superatus recessit. Matth. 4. Quare post Tertiam pugnam & victoriam IESV Christus quietus & triumphans dicebat apud Iohannem: Venit princeps Mundi huius, & in me non habet quidquam. Cap. 14. Sic denique debellatis hostibus inferni, die Tertia Dominus resurrexit in gloria & pace. Hinc in Ecclesia, ipsa die sanctissimæ Resurrectionis, legitur Evangelium secundum Marcum, cui ex quattuor animalibus facies Leonis a patre Hieronymo fuit attributa. Ezech. 1. Apoc. 4. Ait enim Adamantius Philosophos hæc de catulo Leonis scribere. eum quidem simul ac natus est, Tribus diebus & Tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tamquam tremefacto, concussoque cubilis loco, catulum dormientem expergefieri. eoque trahit dictum illud a Iahacob in sacra lectione: Catulus Leonis Iuda, ad prædam Fili mi ascendisti, Gen. 49. requiescens accubuisti ut Leo, & quasi leæna quis suscitabit eum? Atque etiam illud ex secundo Balaam responso: Recumbens ut Leo Num. 23 requiescet, & quasi Leæna, quam suscitare quis audebit? Quod dubio procul ad Christi sepulturam & resurrectionem pertinet. Ha-

Nicol.
Cus. exci
tat. lib. I.
in princ.

Etenus quæ sunt exposita fuerint tamquam leuioris pugnae præludia quædam. nunc conabimur, ordine quodam proposito, tractationem de Triade institutam persequentes, Diuinam probare Trinitatem, a qua fluxerit aliquando triplex creatura sui Creatoris imaginem præ se ferens. Quemadmodum enim opus omne imaginem quandam & similitudinem refert sui opificis, adeo ut ex opere qualis sit opifex, & ex opifice quale sit opus futurum in promptu sit intelligere: ita in rebus omnibus animaduertere est Diuinæ Trinitatis vestigium in Vnitate substantiæ. Deus summæ vigorositatis, nihil imperfecti, parui, & minuti in essentia habens, ocium necesse est abhorreat, aliter summæ ociosus esset; & sic summa felicitas esset in pigritia & ocio, quod est impossibile. Et quoniam hoc sic est, quod apud Diuinam essentiam impossibile est ocium reperiri, consequens est illum summæ actionis existere. In omni autem actione perfecta Tria correlatiua necessario reperiuntur, quoniam nihil agit seipsum, sed distinctum a se, & Tertium surgit ex agente & eo in quod actio fit, id autem est agere. Erunt ergo hæc correlatiua in essentia Diuina Tres Personæ. Quare Deum Trinum vocamus. Est enim Deus deificans, generans, iustificans, amans cum ceteris perfectionibus, quem vocamus Patrem. Est Deus deificabilis, generabilis, iustificabilis, amabilis, & sic de reliquis, & hunc Filium a Patre genitum nominamus. Est postea spirando deificare deificantis & deificabilis, id est, Patris & Filij, & sic iustificare, conciliare, & amare amantis & amabilis; & hunc Spiritum sanctum ab utroque precedentem nominamus. Cum autem summa incommensurabilis bonitas vellet non solum intra se ab æterno producere, multiplicauit etiam creando in tempore extra se suam bonitatem; sed non potuit Deus optimus ad imaginem alicuius extrinseci creasse omnia, nec ad alium finem, nisi ad summum, scilicet, seipsum. Quamuis autem difficile sit admodum in his infimis creaturis Diuinarum rerum coniecturam facere per similitudines; immo inconueniens dici possit ex humanis rebus imaginem colligere Diuinitatis, & res

immo-

immobiles ad naturas fluxas exigere ; Deus tamen sic ab initio temperavit notitiam sui , ut sicut numquam totus voluit comprehendi , sic numquam totus prorsus potuerit ignorari . Et sicut totus noluit manifestari , quo fides haberet meritum : ita nec totus voluit occultari , ut infidelitas de ignorantia non excusaretur . Ut enim scribit Hugo a Sancto Victore : Deus conditor Mundi contemplato Mundo conspicitur , & qui videri non potest , fecit quod videri posset . & visus est per id quod fecit . Inuisibilia enim ipsius a creatura Mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur , sempiterna quoque eius Virtus & Divinitas , ait Paulus ad Romanos primo . Quem locum expandens Scholiastes asserit potuisse Philosophos in lumine naturali pervenire ad tributarium Divinarum personarum . Eadem est Origenis explanatio homil. 3. in Cant. cant. hoc modo differentis . Paulus Apostolus nos docet , quod inuisibilia Dei , ex visibilibus intelligantur ; & ea quæ non videntur , ex eorum quæ videntur ratione , & similitudine contemplantur ; ostendens per hoc quod visibilis hic Mundus , de inuisibili doceat , & exemplaria quædam cælestium contineat positio ista terrena ; ut ab his quæ deorsum , ad ea quæ sursum sunt possimus ascendere , atque ex his quæ videmus in terris , sentire & intelligere , ea quæ habentur in cælis . Et paucis interiectis , subdit : Quia ergo impossibile est homini in carne viventi agnoscere aliquid de occultis , & inuisibilibus , nisi imaginem aliquam , & similitudinem conceperit de visibilibus ; ob hoc arbitror , quod ille qui omnia in sapientia fecit , ita creavit unamquamque visibilium speciem in terris , ut in his doctrinam & agnitionem rerum inuisibilium & cælestium poneret ; quo per hæc ascenderet mens humana ad spiritualem intelligentiam . Hæc ille . Nos igitur operæ precium facturos existimamus , si in mundo Angelico , Celesti , Sensibili , Humano , uniusque creatura Divinæ Trinitatis imaginem quandam reperiri probabimus ; ut his præidiis , & non parvi ponderis coniecturis , natura nos ad tantum mysterium erudiat ,

Eruditio-
nis Dida-
scal. lib.
7. c. 1.

Pfal. 103.
Michael
Pfell^o de
Demon.
cap. I.

diat, ad arcanumque tantæ scientiæ, quatenus fas est, attollat. Postquam igitur Deo non fuit satis sola sui ipsius contemplatione frui, sed operæ precium videbatur, ut quo plures beneficium sentirent, latius se ipsum diffunderet, derivaretque (quod summæ benignitatis erat) primum quidem cogitatione concepit Angelicas potestates ac cælestes, quæ quidem cogitatio transiit in opus, quod verbo complebatur, & spiritu perficiebatur. Eorum enim quæ sunt causam Patrem cogites opus est; effectricem, Filium; perfectricem, Spiritum, ita ut Patris quidem voluntate administri spiritus existant; actione vero Filij in rerum naturam producantur; Spiritus autem præsentia perfectionem accipiant, & expletionem. Sic sunt constituti velut secundi splendores, primi illius lucis ministri, siue eos dicas Angelos, siue spiritus intellectuales, siue ignem ab omni materiæ pondere immunem & incorporeum, iuxta illud Psalmographi: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis; siue aliam aliquam naturam impatibilem, & mobilitatis expertem, ac tenuem, & simplicem ab his quas commemorauimus proximam, sed longo proximam intervallo. Ad hunc ergo modum Angelicus chorus, siue cælestis Hierarchia, siue Intelligibilis mundus institutionem accepit, & creationem, quantum nobis de his rebus differentibus paruo rationis lumine licet examinare. Postea vero quamprimum hoc opificium ipsi artifici satis arrisit, alium quendam mundum expressit cogitatione, qui & materia constaret, ac per hoc oculis corporeis pateret. atque hoc est vniuersum illud, quod ex cælo, terraque, & quæ in medio sunt, omnibus cernitur concretum ac concinnatum; laudabile quidem felici singulorum, ex quibus compingitur, statu, dexteritateque; laudabilius vero omnium rerum admirabili concentu; quo fit ut cum singula singulis pugnent, vniuersa tamen ad vnum mundum consummandum, mirabiliter conspirent. Sic materialis, corporeusve creatus est Mundus. Ceterum nullum erat adhuc vtriusque temperamentum, nec aliqua diuersissimorum mixtura, quæ in-

dicio

dicio esse potuisset, & sapientiæ maioris, & ingentis, quod Deus in creaturas insumeret impendij. Quare cum artifex ipsum Dei Verbum hæc vellet ostentare, animal quoddam vnum ex vtraque natura visibili, scilicet, & inuisibili, nempe Hominem fabricat, corpore quidem a materia, quæ iam ante suppetebat, accepto; vita vero per ipsum indita, quam rationalem animam nuncupamus. Hunc compositum, ut alium quendam Mundum in re tenui magnum, in terris constituit, ut mixtum quendam adoratorem, visibilis quidem creaturæ inspectorem, intelligibilis autem cultorem. Deus igitur cum Verbo suo & Spiritu sancto, quæ Tria vnum sunt Deus vnus omnipotens, Tres condidit mundos angelicum, materialem, & humanum; intelligibilem, scilicet, corporeum, & mixtum.

Mundus {	Angelicus,	Materialis,	Humanus,
	Intelligibilis,	Corporeus,	Mixtus.

Omne autem quod creatum est, aut est extremum, aut mediū; si extremum, intellectus est, aut angelicus, aut humanus; si medium, est sensibilis creatura, posterior Angelis, Homine prior creata. Angelicus intellectus est esse omnium, & vniuersalis omnium actus. sicut enim a materia abiunctus est; ita & sine specie intelligit, nouitque omnia, non per ipsa omnia, neque per ipsorum omnium species; sed simpliciter, & per se, intuitu & contemplatione sui esse, antequam omnia fiant. Humanus intellectus est omnium posse, & vniuersalis omnium potentia. Et quæcumque intra vtrumque intellectum relinquuntur, sunt omnia secundum substantiam ex actu & potentia. Intellectus enim angelicus est, ut simplex omnium actus; humanus, ut simplex & vniuersalis omnium potentia. Quidquid vero superest, sensibile est, & eorum medium, ex actu & potentia. Fit igitur ut omnia sint tantum Tria, duo videlicet, extremi intellectus, quorum vterque est omnia; & reliqua omnia, quæ vtriusq; in intellectu medio clauduntur. Et eorum quodlibet est quodlibet;

libet; & eorum quodlibet est omne; & omnia, omnia. Ante omnia igitur creatum est omne; Angelus, scilicet. In omnibus creata sunt omnia; cetera omnia. Post omnia creatum est omne; Homo. quod subiicitur oculis per sequentem figuram:

M V N D V S

Intelligibilis,	Sensibilis,	Intelligibilis & sensibilis,
Angelus,	Cetera omnia,	Homo,
Extremum,	Medium,	Extremum,
Ante omnia	In omnibus	Post omnia,
Actus simplex,	Actus & potentia,	Potentia simplex,
Actus omnium,	Vtriusque unio,	Potentia omnium,
Omne & totum,	Omne & totum,	Omne & totum,
Vnum.	Vnum.	Vnum.

Est enim horum Trium unumquodque unum, totum & omne; quia Actus simplex est totus actus; Potentia simplex, tota & universalis potentia; Actus & Potentia simul, totum sunt ex actu & potentia.

Creavit quoque Deus Vniuersale affirmatiuum, Angelum; Vniuersale negatiuum, Hominem, in quo nullus est actus a principio; Particulare affirmatiuum & negatiuum, cetera media.

Trifariam est Deus $\left\{ \begin{array}{l} \text{Esse simplici,} \\ \text{Posse fieri,} \\ \text{Continue fieri,} \end{array} \right\}$ per $\left\{ \begin{array}{l} \text{Angelicum intellectum,} \\ \text{Humanum intellectum,} \\ \text{Esse & posse; quando} \end{array} \right.$ humana intellectus continue perficitur, fitque actu id quod fieri natus est.

Quidquid est, est unum, & nihil est præter unum. Angelicus intellectus unus est: similiter & Humanus est unus. Omnes item media creature inter utrumque intellectum, sunt unum aliquid. Sicut enim in Trino rerum ordine, utrumque extremum est unum; ita & medium quodammodo oportet esse unum. Triplex igitur est unum quod creatum est.

Vnum

Vnum ante esse,

Angelus :

Vnum in esse,

Reliqua omnia :

Vnum post esse,

Homo

Vniuersę deniq; creaturę medię : (nā hę sunt oīa)	{	Sunt in	{ Intellectu angelico	{ vt	{ Ante esse
			{ Seipsis		{ In esse
			{ Intellectu humano		{ Post esse.
	{	Subsistūt in	{ Angelo	{ scđm esse	{ Intellectuale
{ Seipsis			{ Sēibile et natu		
{ Hoīe			{ Rōnale . (rale		

TRINITAS in mundo Intelligibili, seu Angelica Hierarchia.

Angelica hierarchia Triplici ordine distinguitur, & quilibet ordo Triplici choro, vt per omnes cęlestium Angelicorum spirituum choros sit Vnitas hierarchica, & signaculum Unitatis in Trinitate, & Trinitatis in Vnitate. Est autem Angelorum Ordo multitudo cęlestium spirituum, qui inter se aliquo munere gratię simulantur. Nec a mysterio vacat Angelicos Ordines sub Ternarij quadrato contineri. est enim Trias Trinitate prima, summi illius boni primique principij numerus. summum autem bonum primumque principium ab vniuersis Theologis in eiusdem substantię Vnitate sub personarum Trinitate sine sui diuisione celebratur. Rationabile itaque est sacrum primi principij numerum, nempe Ternarium in se ductum antistantium illi antiquissimarum, atque immaterialium substantiarum peperisse frequentiam. Neque reprobendam iudicamus Raymundi Lullij sententiam, asserentis in Angelicis Choris esse maioritatem, equalitatem, & minoritatem. Quemadmodum nouem, inquit, sunt glorificationes speciales in Diuinis; ita sunt nouem Ordines Angelorum. gloriatur enim Deus Pater in se, in Filio, & Spiritu sancto. & Filius gloriatur in se, in Patre, & Spiritu sancto. & Spiritus sanctus gloriatur in se, in Patre, & in Filio; sic & omnes Angeli in Deo Trino & vno. Hoc autem modo dispositi sunt cęlestes Ordines, apud Gregorium Pap. homil. 34. super Luc. cap. 15. D. Bernardum lib. 5. de Cons.

ad

ad Eugenium, quos sequutus est Petrus Lomb. sent. lib. 2. dist. 9.

In superiori	{ Seraphim Cherubim Throni }	{ Considerantes Dei }	{ Veritatem, Bonitatem, Aequitatem. }
Hierarchia sunt			

In	{ Seraphim Cherubim Thronis }	Deus	{ Noscit Amat Sedit }	{ Vt }	{ Veritas Charitas Maiestas. }

Triplex est & Ordo mediae Hierarchiae	{ Dominationibus Principatibus Potestatibus }	{ Dominationes, regentes officia Angelorum. Principatus, capitib. præsidentes populorū. Potestates, potestate demonum coercentes. }

In	{ Dominationibus Principatibus Potestatibus }	Deus	{ Dominatur Regit Tuetur }	{ Vt }	{ Maiestas Principatus Salus. }

Triplici quoque ordine subsistit infima Hierarchia.

Habet.n.	{ Virtutes Archangelos Angelos }	{ ad quos pertinet }	{ Miraculorum operatio. Negociorum denuntiatio. Solicitude humanae custodię. }

In	{ Virtutibus Archangelis Angelis }	Deus	{ Operatur Reuelat Mittit }	{ Vt }	{ Virtus Lux Inspirans }

Ceterum Dionysius Areopagita, cui in his præcipue summa adhibetur fides & auctoritas, a Gregorio dissentiens, eo qui sequitur modo disponit Ordines Angelicarū mentiū, vt sint in Hierarchia.

Superiori, Seraphim Cherubim Throni.

Media, Dominationes Virtutes Potestates.

Infima, Principatus Archangeli Angeli.

Huiusmodi autem gradatio in Angelica, seu spiritali natura necessaria censetur, sicut & in corporali, cum in tali gradatione totius vniuersi pulchritudo consistat; & certificatio æqualitatis, & inequalitatis fiat per gradus perfectionis Tribus modis, scilicet, aut per excessum, siue secundum maius; aut secundum minus; aut secundum æquale:

Suprema Hierarchia, vt idem sentit Dionysius, soli contemplationi vacat, Deumq; perenni sono, continuaque assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat: Media celestibus officijs, at-
 que muneribus est delegata: Postrema, & si natura supra omne cor-
 pus est, supraq. celum, curat tamen ea quæ sub celo sunt. cum enim
 diuidatur in Principatus, Archangelos, & Angelos, omnium ho-
 rum munus circa ea tantum versatur, quæ sub Luna sunt. Princi-
 patuum cura circa Respublicas, Principes, ac Reges, vt ex Danie-
 le cognoscimus; Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremo-
 nias; Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis homini-
 bus adhibentur, vt asserunt Damascenus, Origenes, Gregorius
 Papa, Hieronymus, & Augustinus.

Lib. de
 Cælesti
 Hierar.

Quemadmodum autem pictor intendens pingere imaginem Re-
 gis in pariete, purgat parietem, illuminat seu dealbat, deinde per-
 ficit intentum; eodem fere modo Tres apud Dionysium sunt actio-
 nes Angelicæ:

Nic. Cu-
 sa. excit.
 li. 5. Mit-
 to ange-
 lum.

Purgatio Illuminatio Perfectio.

ita inter se distributæ, vt purget vltima Hierarchia; illuminet
 media; suprema perficiat.

Triplex Angelorum cognitio:

Habet. n. Angelus { Matutinam. i. cognitionem rerum in Verbo,
 cognitionem { Meridianam. i. apertam Dei visionem,
 { Vespertinam. i. cognitionem rerum in se.

Triplex Angelorum status:

Innocentiæ, Gratiæ, Gloriæ.

Ternario rursus distinctus est Angelorū motus apud Dionys.
 Circularis, Rectus, Obliquus.

Triplex item in Angelo mobilitas est, nempe:

Naturæ, Intelligentiæ, Voluntatis.

Naturæ mobilitatē habet; quia omne creatū est vertibile in nihilū,
 nisi a Deo contineatur. Intelligentiæ quoq; mobilitate ditatus est;
 quia licet in Angelo non sit intelligentiæ vicissitudo, quo ad scita in
 Verbo

Verbo, cum dei formem habeat intellectum, potest tamen in eo quo ad cognitionem rerum in propria natura esse vicissitudo intelligentiæ, & quo ad discenda. Et hoc est quod dicit Augustinus: Omne creatum habens intellectum, intelligit unum, & post, aliud. Habet denique Angelus voluntatis mobilitatem, quia non simul vult hoc, & illud.

TRINITAS in Ecclesiastica Hierarchia:

Virtus regitiva, quæ est in Ecclesia, ex qua pastoralis omnis cura oritur, tres Ordines habet varios, & in quolibet tres choros.

<i>Primus</i>	} Ordo constituitur ex	{	<i>Papali, Patriarchali, Archiepisc.</i>
<i>Secundus</i>			<i>Episcopali, Archidiaconali, Decanali.</i>
<i>Tertius</i>			<i>Sacerdotali, Diaconali, Subdiaconali.</i>

Etiam in Ordinibus Religionis, & illius partis Ecclesiæ quæ spiritalior censetur, sunt novæ Chori ab Episcopali, usque ad Monachalæ.

<i>Supremus</i>	} Ordo constituitur ex	{	<i>Episcopali, Sacerdotali, Diaconali. totus sacer.</i>
<i>Medius</i>			<i>Subdiaconatu, Acolito, Exorcista mixtus.</i>
<i>Infimus</i>			<i>Lectorali, Ostiariali, Tonsorali. Monachatus autem ad Tonsoralem connectitur chorum, quoniam est, ut medium inter laicos, & Clerum.</i>

ut medium inter laicos, & Clerum.

Aug. in
ciu. Dei.
li. I. c. 28
Ambr. li.
de Viduis
Matt. 13.

Tres sunt status bene viventium in Ecclesia, nempe Virginalis castitas, Vidualis continentia, Thori coniugalis fides. de quibus Matthæus in parabola seminantis, in qua ponit Triplicem differentiam bonæ terræ, reddentis fructum, Centesimum, Sexagesimum, Trigesimum.

Ternarius numerus in his qui servant divina præcepta.

Gregor.
Naz. in
S. Bapt.

Eorum etiam qui salutem assequuntur Tripartitus est ordo; Primus est Filiorum, cum quis Dei amore flagrans, præclare vitam instituit: quandoquidem filius, nec verborum metu, nec præmij, ac mercedis spe, sed amore patrem colit, atque observat: Medius Mercenariorum, cum quis futurorum bonorum pollicitatione illectus, probis, atque honestis actionibus se ipsum addicit: Postremus Servorum, cum quis suppliciorum metu, virtutis studium amplectitur

Tres

Tres sunt viri apud Ezechielem, quos Deus de magna tribulatione liberaturus est, Noe, Daniel, Iob.

Aug. lib.
de Urbis
excidio.

Quibus tres in ecclesiastica hierarchia fidelium distinctiones significantur. iam enim illi Tres viri dormierant, & apud Deum sunt spiritus eorum; quare nullam timent, a qua liberari debeant, tribulationem. In Noe significantur Præpositi boni, qui in tentationum fluctibus regunt, & gubernant Ecclesiam, quomodo Noe in Diluvio gubernavit arcam. In Daniele (cuius mira abstinētia describitur) omnes sancti continentes, qui de rebus Mundi quas possidēt, dum pia opera faciunt, quasi per terræ viam ad cēlestem patriā tendunt. In Iob omnes coniugati iuste & bene iuvenes. In tribus igitur ordinibus sancta Ecclesia constat,

Ezech.
14.
Gregor.
mor. lib.
1. c. 13. et
lib. 32. c.
19.

Reſtorum, Continentium, Coniugatorum.

Sic in Euangelio Dominus, dum alios in agro, alios in lecto, atq; esse in molendino alios perhibet, Tres proculdubio in Ecclesia ordines ostendit. Siquidem in agro sunt qui gubernant Ecclesiam, & vineam illam Domini electam excolunt; quēadmodum Vas electum Paulus, dicens de se ipso: Ego plantaui, Apollo rigavit, Deus autē incrementum dedit: in lecto vero dicuntur esse qui amant quietem Divinæ contemplationis, & ab huius seculi turbine, fluctibusq; semoti, in tranquillitate & ocio serviunt Deo: denique in molendino esse dicuntur, qui vitam huius Mundi negociosam sectantes, solliciti sunt, & turbantur erga plurima, instar molæ assidua vertigine se rotantis, varijs & inquietis actionibus occupati, atq; distenti. Hosce Tres hominum status in prædictis Tribus viris Augustinus voluit expressos, cuius hæc sunt verba in expositione Psal. 132. Noe significat Rectores Ecclesiæ; Daniel vitam quietam elegit, et in cœlibatu servire Deo, eos insinuans qui in mentis quietudine secretius Deo vacant; Iob uxorem habens & filios, amplasq; divitias, eos indicat, qui actionibus huius Mundi exercentur. Itaque Noe assumendos de agro: Daniel, de lecto: & Iob de molendino recipiendos in gloriam designat.

Matt. 24.

1. Cor. 3.

H Trini-

De sacra
men. lib.
2. par. 18.
cap. 21.

Beatitudo nostra Trinitate perficietur secundum Hugonem a sancto Victore.

Ibi enim	{	Esse	}	nostrum non habebit	{	Mortem,
		Nosse				Errorem,
		Amare				Offensionem;
sed ibi	{	Vacabimus	}	Videbimus,	{	Amabimus,
		Videbimus				Laudabimus.
		Amabimus				

Idem testatur Aluarus Pelagius de Planctu Ecclesie. lib. 2. artic. 63. dicens: In superna patria, anima sancta capax erit Aeternitatis, Sapientie, & Dulcedinis Dei. quia

Memoria retinebit	{	Deum sine	{	Oblivione,
Scientia cognoscet		Errore,		
Amor amplectetur		alterius rei affectione.		

Et ita perficietur Trinitas anime illa ineffabili vnione Trinitatis increate; pro qua Dominus orat Iohan. cap. 17. Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum, id est, vniantur, sicut & nos vnum sumus in natura, id est, vnius essentie.

Et secundum Bernardum in Caelis constituti Tripliciter Deo fruemur, videntes. s. eum in omnibus creaturis; habentes eum in nobismetipsis; ipsamque cognoscentes in semetipsa Trinitatem, & gloriam illam sine vlllo enigmate mundo cordis oculo contemplantes.

Mor. lib.
30. c. 18.

Greg. Aperte, inquit, tunc videbimus quomodo & Vnum diuisibiliter Tria sunt: & indiuisibiliter Tria vnum.

Tria rursus principalia erunt in Paradiso, quę commemorat Psalmographus.

Gloria, Diuitie, Iustitia.

Ecce quid erit in fine fine fine.

TRINITAS in Celesti Mundo.

Interrogatus Anaxagoras, cur nam se natum arbitraretur, respondisse fertur: Celi ac Solis videndi causa. digna profecto Philosopho sententia. Nam qui rem totam pensitarit comperiet celestem clari-

claritatem adeo præcellere naturæ quadam præsigni maiestate, ut in illa vitali luce Diuinæ Triadis mysterium facile sit deprehensus, quando Vertiginosus ille motus ampliorem nobis indicat Potestatem; Lux nitidissima, Sapientiam; Calor suauissimus, Amorem. quibus, videlicet: Potestate, Sapientia, Amore, a Deo mouentur, illustrantur, perficiuntur atq; seruantur vniuersa.

Triplex dimensio reperitur in Cælo relato ad terram, seu ad centrum. sunt enim Tres viæ continuæ, nempe Longitudo a summo ad imum, vel e conuerso; Latitudo a dextro ad sinistrum; Altitudo ab ante, & retro. In Cælo igitur ad terram relato, relatio circumferentiæ ad centrum caussat longitudinem ascendendo & descendendo. ordo autē signorum in circulo aliquo facit altitudinem, quia ab Occidente, in Orientē facit ante; sed retro est ab Oriēte, in Occidentem. alius vero motus facit latitudinem, id est, dextrū, ad sinistrū.

Triplex est planetarum circulus,

Deferens, Aequans, Epicyclus.

Triplex quoq; gradus in quinq; planetarum cursu, quia quandoq; planeta est Retrogradus, quādoq; Stationarius, quandoq; Directus. Quasi Stationarius Pater a nullo est procedēs. Sed quasi Retrogradus est Filius carnem assumens. tunc enim Sol retrocedit ad decimam lineam, quemadmodum figuratum Esaiæ cap. 38. id est, vsq; ad humanam naturam, quæ quasi decima est post nouem Ordines Angelorum, ut aperte monstratur numero Denario. Quasi Directus est Spiritus sanctus, qui missus est ad directionem fidelium. Vnde Psal. 142. Spiritus tuus bonus deducet me.

Planeta	{	Stationarius,	Pater,
		Retrogradus,	Filius,
		Directus,	Spiritus sanctus.

Celestia luminis subiecta, & luciferæ faces sunt Trinæ, Sol; ceteri Planetæ, qui erratici dicuntur; & stellæ fixæ. Sol enim fons est & lucis initium, a quo in ipsos erroneos, & in Firmamenti stellas derivatitia lux transfertur.

Corpora celestia diuiduntur in Lucentia, Non lucentia, & Diaphana. Lucens est Sol: Non lucens, stella & planeta. lumen enim suum a Sole recipiunt: Diaphana corpora sunt omnes sphaerae caelestes.

Corpus celest.	{	Lucens,	Sol,
		Non lucens,	Stellæ,
		Diaphanum,	Sphaera.

Tres & sphaerarum sunt status.

Baptist.
Egnat. 22
Cemat. 21

Centrum, Dimetiens, Circumferentia.

Syderum quoque totidem.

Propodismos, Hypopodismos, Achronychia.

Triplex in sphaeris celorum est differentia. est enim aliquod caelum mobile & stellatum, ut Firmamentum, cum quo septem planetarum orbes sub eo existentes computantur; Aliquod vero est mobile, sed minime stellatum, ut nona sphaera; Tertium quod nec est mobile, nec stellatum, sicut Empyreum, quod est Beatorum locus, ad quod raptus est Paulus Apostolus.

Caelum	{	Stellatum mobile,
		Mobile carens stella,
		Immobile sine stellis.

Etiam Tres celos in Sacris litteris agnosces si hac utaris distinctione, ut Primum celum sit in quo aues celi commorantur, aere & igne constans, e quo pluias cadere saepius audimus: Alterum illud in quo planetae, & caetera sydera, de quo loquitur scriptura Diuina, dum dicit stellas celi. diuersos enim celos diuersis planetis adscribere, & octauum fixis stellis tribuere Sacrae litterae non videntur: Tertium caelum (ut diximus) est Empyreum, in quo Deus singulari quodam modo dicitur habitare. unde orantes dicimus: Pater noster qui es in caelis.

Gen. 22.
26.

Matth. 6.

In Sole enitescere signum Diuinæ Trinitatis mirum.

De Sole dicendum est. nulla siquidem magis re imaginari Diuinam maiestatem congruentius possumus, quam per splendidissimum Solis

Solis lumen. Sol enim inter cæteras erraticas principem locum tenet; cui tantum luminis inest, ut eius splendore cælum omne illustretur. Quo factum est, ut Orphæus hunc ipsum æternū Mundi oculū appellauerit, quandoquidem eius lumine omnia illustrantur, sicut Deus lux vera illuminat omnem mentem. Quinimo contendimus Solem in Mundo esse, tanquam in sacratissima æde, admirabilem Dei statuam. Quapropter apud Aegyptios aureis notis inscriptio inerat Mineruæ templis: Ego sum quidquid est, quidquid futurum est, quidquid fuit. velum meum sustulit nemo. quem fructum protuli Sol est. Plato quoq; in sexto de Rep. Solem aspectabilem Dei filij inaspectabilis filium, & imaginem appellavit. quasi per hunc tamquam per quandam Diuinam imaginem, ineffabilem Dei naturam concipere valeamus. Nam quod sensibilibus rebus est Sol noster; hoc intelligibilibus est Deus. Ille enim Mundum hunc aspectabilem illuminat: hic inuisibilem collustrat. Ille corporis oculos, ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes deiformes reddit. Atque ut ille cum, & his quæ oculorum sensu prædita sunt, & his quæ in aspectum cadunt, hanc vim tribuat, ut & illa videre, & hæc visu percipi possint, interim tamen ipse omnia, quæ oculis subiecta sunt pulchritudine antecellit: eodem modo Deus, cum tam his, quæ intelligentia utuntur, quam quæ mente & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur, ipse tamen intelligibilium omnium summus, & vertex, in quo desiderium omne consistit ac defigitur, nec supra eum usquam fertur. Rursus ut Sol plenus semper conspicitur, nec unquam diminuitur: pari analogia Deus perpetuo perfectus existit, plenus potentia, intellectu, sapientia, immortalitate, & reliquis bonis omnib. Quemadmodum Sol, quantum quidem ad lumen attinet, circumscribi non potest; quantum autem ad orbem suum circumscriptus est: eo fere modo Christus (qui in Sole posuisse legitur tabernaculū suum, & a Malachia, Sol iustitiæ nuncupatur) quantum ad Diuinitatē, nullo modo circūscribi potest;

Gregor.
Naz. De
laudibus
Athana-
sij.

Psal. 18.
Cap. 4.

quantum autem ad partem visibilem, id est, ad carnem, circumscriptus est. Præterea sicut Sol quantitate æqualis est, ut nec augescens nec decrescens, qualitate etiam similis, ut qui nec seipso calidior, nec frigidior fiat; non dissimilatione, Diuina illa ~~et~~ immutabilis natura, neque secundum quantitatem, neque secundum qualitatem, neque secundum ullam aliam motus speciem mouetur. Ad hac quemadmodum prius lumen conditum est, deinde illa luminis domus, hoc est, Solis corpus: eundem in modum Christus lux illa vera, secundum Diuinam suam naturam prius erat; secundum posteriorem autem humanitatis, & carnis assumptionem, Solis corpori comparari potest. Sunt & aliæ causæ cur Christus dicatur Sol. sicut. n. Sol anno vertente, ad idem punctum, a quo cursum auspicatus fuerat, reuoluitur: eodem modo Christus a Diuina gloria citra egressionem egressus dispensationis suæ cursu peracto, rursus ad seipsum reuersus est, hoc est, ad pristinam gloriam, & potestatem. Hinc sane Christus profectus est, atque huc venit, hoc est ex Patre & cælo, quo, confecto salutis nostræ negocio, se recepit. Christus etiam dicitur Sol, quia tempora efficit, hoc est, animæ virtutes. Virtutum. n. semina nostris animis insita fouet, atque ad fertilitatem mouet, non secus atque Sol sensibilis quatuor anni temporibus vires quasdam inserit, per quas fructus terræ maturescunt, ac perficiuntur. Deus. n. ad vtilitatem omnia dispensat, non secunda tantum, & prospera, verum etiam quæ acerbæ videntur, sicut Sol non veris dumtaxat, atque æstatis caussa est, sed autumnis, & hyemis. Quare in Diuinis scriptis est Sol hieroglyphicum prosperitatis, et consolationis, videlicet cum adfulget & splendet. Psal. 20. Per diem Sol non vret te, hoc est, consolaberis, & eris voti compos. Alias vero per symbolo calamitatum, cum nimirum obscuratur, ac veluti occultatur. Ier. 15. Iob. 28. Amos. 8. Præterea ut Sol nedom visibilia omnia superat, sed ea quoque omnia quæ viderit (nec. n. cuiusquam oculus diutius cum intueri potest) ita sane Deus a nullo intellectu creato sciri exacte, & comprehendi potest. Sol colores efficit

ficat (aut certe medium illustrat) & oculos veluti gignit, ac fouet: Deus quoque intelligibilium rerum & intellectuum simul auctor est, & qui solus mentis nostræ tenebras vere ac prorsus discutit. Et sicut nihil est magis alienum a capienda Solis luce, quam elementum terræ, ob sui, videlicet, crassitiem, opacitatem, ac duritiem: eodem modo qui terrenis rebus affixi, & graui ac terreo corde sunt, nihil intelligentiæ Dei admittere possunt, quamdiu tales persiste- rint. 1. Cor. 3. & Iohan. 1. Vt Sol perspicua corpora primum illu- strat, & confestim calefacit, atq; opaca e contra primum calefacit, extenuat, moxq; illustrat: pari analogia Deus animas peccatis in- quinas primū depurat, afficitq; , ac postmodum intelligentia do- nat. unde propheta Regius subtiliter, & apposite dixit, Psal. 33. Gustate, & videte. Vt omnia astra a Sole lucem habent: ita An- geli, & creaturæ reliquæ omnes, Dei insigni quadam liberalitate, esse, sentire, viuere, & intelligere obtinuerunt. Adhuc etiam si- cut vnus est Sol, vt ipsum nomen indicat; ita vnus est Deus. In Sole sunt tres quasi personæ, Solis, scilicet, substantia, radius, & lumen. Radius discedit, lampadis instar, percutiens terram: Lumen illuminat loca tenebrosa absque radio. Ecce itaq; tres quasi personæ, Génadi⁹
Schola-
rius. corpus solare, radius, lumen: Non tamen dicimus tres soles, sed v- num: nec vnā dicimus personam, sed tres. Namq; si fueris inter- rogatus: Quot sint in cælo Soles? respōdebis profecto vnum esse tan- tum. At si de personarum numero facta quæstio fuerit, respondebis nimirum: Tres, solare corpus, radius, & lumen. Eandem quippe de Deo responsionem afferre licet, Deus. n. vnus, personæ autem Tres, Pater, Filius, Spiritus sanctus. Vt igitur in Sole tria sunt distin- cta; ita est & vnus Deus trium personarum. Pater ipse est corpus solare, Filius autem est radius, & Spiritus sanctus est lumen So- lis. Et sicut in Sole est corpus solare, est radius, & lumen, & tamē vnus est Sol, non tres; similiter & in Deo Pater, Filius, & Spi- ritus sanctus, vnus Deus, non tres sunt Dij. Sicut simul sunt cor- pus Solis, radius, & lumen: sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus.

Et quamquam vtriusque principium est Pater, non tamen antiquior est, non hercle magis quam Sol illis tempore prior. Et quemadmodum substantia Solis producit radios, & a Sole & radijs procedit lumen: ita Pater generat Filium, & a Patre & Filio procedit Spiritus sanctus. Et sicut radius Solis descendit de cælo ad terram, & corpore solari, & non separatur, & neque a cælo abest, neque a terra, sed est in corpore solari, in cælo, in terra, & ubiq; neque sursum, neq; deorsum abest: ita & Filius Dei descendit in terram, & neque a Patre abest, nec a cælo, nec a terra; sed fuit semper, & est in gremio Patris, inseparabilis, & sursum, & deorsum, & ubique, & nusquam deest. Et quemadmodum est lumen solare & in corpore solari, & in radio, & in cælo, & in terra, & ingreditur interiora domus, & omnia illuminat: ita & Spiritus sanctus, ubique & cum Patre, & cum Filio est sursum & deorsum, & omnes ho-

x. Cor. 2. mines illuminat, & nullibi deest. Spiritus enim, ut ait Paulus, inquirat & profunditates Dei. Sol itaque visibilis & vnus est, & in se habet Tria distincta pariter & vnita. Quare prisca Græcorum Theologia (ut apud Plotinum) Solem venerabatur ut Deum. & Heraclitus Solem vocat fontem celestis lucis. Profecto qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certe noctem numquam considerauit, nec Solem suspexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Exstat & alia Triadis effigies in Sole, qua Deum veneratur homo, dicente Psalmographo

Psal. 54. Vespere, Mane, & Meridie narrabo opera Domini. Trib. siquidē differentijs mortalium oculis Sol reuelatur, primo in Ortum: deinde in Meridie: tertio in Occasu: in Septentrione autem, & mediæ noctis pūcto nobis est occultus. Sic prisca Theologia Tres regiones faciens, Ortum, Occasum, & Meridiem, Inferos in Septentrione locabat, propterea quod Sol numquam eo perueniat. Ad hoc spectat, quod apud Salomonem scriptum legitur: Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit, id est vbicumque homo, qui est tamquam lignum, sibi locum

Eccles. 12
Salonius
Epif. Viē
nens.

ad

ad futuram sedem præparauerit, ad Austrum cum ceciderit, id est mortuus fuerit in requie Paradisi, et gloria regni celestis permanebit in æternum: si vero male viuendo sibi locum præparauerit, ad Aquilonem, qui frigidus est, inferni pœnas luet in secula. Hoc insinuat & Euangelica Veritas, quæ impios ad sinistram a Deo Matt. 25. in extremo iudicio sistendos asserit; sinistram vero in eodem Septentrione esse priscis Theologis quis dubitet? nam T. Linius lib. ab vrbe condita primo, dexteram ad Meridiem partes Augurum instituto; ad Septentrionem sinistras statutas ait. Atque ad hanc sententiam facit, quod Psalmo octuagesimo octauo legitur: Aquilonem et dextrum tu creasti, quod Septuaginta interpretes Mare sunt interpretati; vnde quia in sinistra constituta sunt mala, per Ieremiam prophetam dicit Dominus: Ab Aquilone exardescēt mala. c. 1. 4. 10. & rursum: Malum ego adduco ab Aquilone. itē alibi: Vox auditio nis ecce venit, & cōmotio magna de terra Aquilonis. Consentiunt Platonici qui asserunt Septentrionales demones esse malos. id ipsum comprobant Astronomi. Orbe. n. in quatuor quadrantes diuiso, partibus extremis Aquilonarib. Martē, & Saturnum Ptolomeus tribuit. Quare nullum inuenias ad Septentrionē suas fundere preces; sed Lex Hermetis, et Maumethi ad Meridiē adorat: Lex Moysi ad Occidentē: Lex Pythagoricorū, & Christianorū ad Orientem. Pythagorici quidem ideo adorant ad Orientē, non quod in ea parte Mundi Deus aliquo modo circūscriptus, aut specialiter habitet; sed quia Deus lux est vera diciturq; ; eā ob causam ad creatum istud lumen conuersi, non illud quod creatum est lumen, sed eius luminis Creatorē adorant, & ex elemento oīum splendidissimo, oīum splen- D. Athā. lib. quæf. cap. 14. didissimum Creatorem Deū venerantur. Nos autem fideles scimus, quod Apostoli Christianorum Ecclesias, ideo iusserunt Orientē versus orare, ut ad Paradisum respicientes, suppliciter a Deo petamus, ut in antiquam nos patriam et locum, vnde cecidimus, restituere velit. Nempe vbi nostra, qua vtimur, translatio habet Genes. c. 2. Plantauerat autē Dominus Deus Paradisum voluptatis a principio:
altera

Pfal. 131
Zach. 6.
14.

Phornu-
tus.

Iambli-
cus in vi-
ta Pytha-
goræ.

altera translatio (quam Glosa explicat ordinaria) continet: Plan-
tauit Deus Paradisum in Eden ad Orientem. vt quod nos volu-
ptatis nomine exprimimus, alij nuncupatione Eden signent. &
quod domestica nobis translatio dicit: A principio, altera dicat: Ad
Orientem. Antiquam igitur patriam requirentes, & ad ipsam sus-
pirantes, Deum ad Orientem adoramus, precipiente etiam per
Psalmographum Spiritu sancto, vt adoremus ad locum, vbi ste-
terunt pedes Domini. Docet autem Zacharias Propheta, pe-
des Domini stare in Oriente in monte Oliuarum e regione Hie-
rusalem. Appollini quoque, qui idem cum Sole est, Tripodatus
est, ob Ternarij numeri plenitudinem. deinde etiam a Tribus æqui-
distantibus circulis, quorum vnum quidem secut Sol anniuersariū
motum conficiens, ac duos pertingit tropicos. Hinc Albricus lib. de
Deorum imaginibus: Apollo, inquit, sub pedibus depinctum habe-
bat monstrum, cuius corpus erat serpentinum, Triaq; habebat capi-
ta, Caninum, scilicet, Lupinum, & Leoninum; quæ quamquam
inter se diuersa forent, in vnum tamen corpus coibant, vnā solā
habentia caudā. Dicebat item Pythagoras vaticinari Apollinem
ex Tripode, eo quod per Trinitatem primus numerus.

TRINITAS in his quæ in Mundo sunt.

Tres in Mundo globi sunt omnibus gentibus conspicui. Sol di-
stinguens tempora, Luna ducens aquas, Terra continens morta-
lium genus. Qui vero nominum Auctores imposuerunt nomina re-
bus, cum essent naturæ rerum scientes, tum ad rei naturam respi-
cientes, tum ad maris, & femine proportionem, qui in mortalibus
potissimum animalibus cerni natura solent, haud inconsiderate, sed
consulto Solem appellare virilis genere decreuerunt: Lunam, mu-
liebris, ut quæ lumen ab illo mutuetur: Terram insuper, quam non
Sol modo, verum ipsa quoque illuminat, etiam feminino articulo,
nuncuparunt. Ceterum quia Luna Terram illuminans, virili mune-
re fungitur, ideo Aegyptij Lunā masculino articulo nominare con-
sueuerunt, Terræ eam cōferentes. Proinde & in conuiuiō Platónico
verba

verba faciens Aristophanes masculum Soli conuenire dixit; Terre, foeminam; masculofoeminam, Luna. Nos autem sapientius Aegyptijs facimus, quoniam Luna ratione prima a Sole lumen excipit, quod postea per factam ab ea ipsa refractionem in Terram transmittit. Sol igitur primus & per se lucidus, ipsiusque lucis initium; a Sole lux in Lunam deriuatur; a Sole vero & Luna, in Terram. Sol a nullo lumen recipiens, Pater; Luna a Sole illustrata, Filius; Terra ab utrisque, Spiritus sanctus.

Sol,	Luna,	Terra.
Per se,	Ab vno,	Ab utroque.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Ex his, item quae sunt in Mundo, manuducimur ad cognitionem attributorum Diuinae Trinitatis. Mundus enim sine Fecunditate, Prole, & Amore perseverare non potest. nam his sublati, Mundus deficere oportet; Et Fecunditate Partu & Amore unus est Mundus. Vnius igitur Mundi sunt Fecunditas, Partus, & Amor. Nec Fecunditas est alius Mundus; & Partus, alius; & Amor, alius; sed sunt vnus & idem Mundus. Et sic haec sunt vnus Mundi, ut nihil Mundi sit absque illis. participatur enim Fecunditas Mundi, & Partus, & Amor in Angelis, angelice; in Hominibus, humane; in brutis (ut ita dicam clarioris doctrine gratia) brutaliter; in mineris, mineraliter; in Sole, solariter; in entibus, entice; in elementis, elementaliter; & ita de singulis suo modo. Et vnde habet Mundus illa, ut sit necessario ita Trinus, sicut vnus, nisi a Creatore? Est enim in Deo naturalis haec perfectio, quam omnibus tribuit, ut sint meliori modo, quo esse possunt. Nam sine hac Trinitate Mundus naturam non haberet; neque naturalem perfectionem; nec benedictionem a Deo possideret, quae in vnitae essentiae sic Trinitate lucet. Quemadmodum igitur Creator est vnitrinus; ita & creatum Trinum, & vnum est, cum creatum a se nihil sit, & omne id, quod est in hoc subsistat, quod est imago, & similitudo Creatoris. Trinitas igitur, quae in creatura videtur, est a Trinitate in-

creata,

creata, tamquam imago ab exemplari; & causatum, a causa. In Diuina igitur natura est Fecunditas, Proles, & Amor. Fecunditas Deus est, qui & origo, & Pater. Proles autem ipsius Fecunditatis, Filius. Amor vtriusque nexus, Spiritus sanctus.

Fecunditas,	Proles,	Amor.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Hæc Diuinæ fœcunditatis consideratio reperitur in perfectō magisterio. Quandoquidem in essentiā perfecti magisterij, est operatio, ars, & delectatio. ex operatione ars, ex operatione & arte delectatio. Et quia fabricando fabri efficimur, operatio est fœcunditas; ars, proles; delectatio, nexus: & est propinquior similitudo temporalis magisterij, ad æternum magisterium creationis. Sic in essentia exercitij est faciens fœcunditas; id quod fit, proles: & facere ipsum, quod procedit a faciente, & eo quod fit, nexus.

In natura etiam intellectuāli speculatiua, quæ magis Deo similis est, quanta sit Fecunditas, Proles, & Amor, ostendunt libri innumerabiles, nam quot theoremata circa Veritatem generauit intellectuālis Fecunditas? quot delectationes processerunt ab illis, & suauitates spirituales, quæ fecerunt illos pro nihilo habere gaudia huius Mundi? Quandoquidē in illa natura intellectuāli est Fecunditas, quæ de se generat Verbum, seu conceptū intellectuāle, & ab ipsis procedit amplexus seu uoluntas. Quando enim mens uerbum generat, seu notitiam, statim procedit amplexus, seu uoluntas. sicut enim id quod non scitur, non amatur; ita non potest non procedere a mente & notitia uoluntas. Scientia enim est de numero bonorum honorabilium; bonum autem est quod appetitur. omnia enim bonum appetunt.

TRINITAS ad omnem affectum concurrens.

Trine actionum nostrarum sunt causæ; Trina agendorum initia; Tria ad omnem effectum concurrentia. quorum si quid defuerit, nihil absoluitur: & si adsint omnia, pariter consummantur.

Scientia,

Scientia, Potentia, Voluntas.

Vbi igitur hæc Tria, Intelligere, Posse, Velle, vna, & concordi chorea inuicem colligantur, libera est, facilis, & non impedita aetio; si tollas vnum aliquod, perfectionem imminuis. Hac Trinitate rerum conditor Deus opera sua perfecit. nam cum sit ipse perfectus, in ipso perfecta sunt omnia, quæ neque in parte augeri possunt, quia plena; neq; in toto consummari, quia perfecta; neque in unitate diuidi, quia vnum sunt.

Vti Deus vnitas est, ita Ternario distincta, ut ab Vnitatis simplicitate non discedat, sic Trinitatis diuine in Vnitate vestigium conspicitur in omni creatura. quæ enim in creaturis Vnitas videtur, Triplici dispertita ratione deprehenditur. Est quidem primum ea in rebus vnitas qua vnumquodque sibi est vnum, si-bique constat, atque coheret. Est ea secundo, per quam altera alteri creatura vnitur, & per quam demum omnes Mundi partes vnus sunt Mundus. ut enim inquit apud Ciceronem Crassus, omnia quæ supra, & subter sunt, Vnum esse, & Vna vi, atque Vna consensione nature constructa esse animaduenterunt, & affirmarunt Philosophi. Tertia est qua totum vniuersum cum suo Opifice, quasi exercitus cum suo duce est vnum. Adest Trifaria hæc vnio vnicuique rei per suam vnam simplicem vnitatem derivatam ab illo vno, quod & premium vnum, & Trinum simul, atq; vnum est; a Patre inquam, Filio, & Spiritu sancto. Nam & Patris potestas omnia produciens, suam omnibus elargitur vnitatem: sapientia Filij rite omnia disponens, omnia inuicem vnit, & copulat: Spiritus amor ad Deum omnia conuertens, totum opus Opifici nexu charitatis adiungit.

Aliud Trinitatis vestigium est in creaturis omnibus, quod sexto de Trinitate comprobatur August. quando in vnoquoque est, quod ad Diuinas personas, ceu ad causam referre debeas. quodlibet enim subsistit in suo esse; habet formam, per quam determinatur ad speciem;

Io. Pico
Heptap.
lib. 6.

ciem; habet Ordinē ad aliquid aliud. Patrem indicat Substantia; Verbum autem Forma, ut quę ex Artificis conceptione proueniat; Spiritum sanctum nobis præfert Ordo. amor est enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creantis voluntate profluit.

Substantia, Forma, Ordo,
Pater, Verbum, Spiritus sanctus.

quę significantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quęst. dicente.

Quod constat, } Aliquid enim { Constat per Substantiam,
Quod discernitur, } Discernitur per Formam,
Quod congruit. } Congruit per Ordinem.

Ad hæc Tria reuocantur & illa Numerus, Mensura, Pondus,
Cap. 111. de quibus meminit auctor libri Sapientiæ:

indicat enim { Substantiam, Mensura;
 { Speciem, Numerus;
 { Ordinem, Pondus.

Vniuersa quidem Mensuram habent ab illo artificis spiritu, qui vnicuique conuenientem tribuit portionem; Numerum, ab illa summa vnitatem, & fonte omnium numerorum; Pondus, ab illa sapientia, quę omnia librat.

Nicol.
Cus. exci.
rat. lib. 1.
In princ.

Quia Trinitas est in vnitatem, gerit intra se omne creatum in suo esse Trinitatis imaginem, per hoc quod

habet Esse, Virtutem, Operationem:
est ex Potentia, Obiecto, Actu.
& est ex suis innatis correlatiuis.

Sicut Diuina bonitas est ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu sancto; ita bonitas effluxa hoc Trinitatis vestigium intra se gerit, ut nulla bonitas creata esse possit sine.

Bonificante, Bonificabili, Bonificare.

Ita quidem de amore, esse, veritate, & ceteris omnibus a Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & supremis creaturis, ut ait Diuinus Dionysius, est Essentia, de qua generatur Virtus; ex his autē procedit Operatio, quę fit per motum; omnis autem motus dicitur

Spiritus,

Nic. cus.
excit. li.
5. Para-
cletus.

Spiritus, sicut aer motus dicitur ventus, seu spiritus.

<i>Essentia,</i>	<i>Virtus,</i>	<i>Operatio,</i>
<i>Pater,</i>	<i>Filius,</i>	<i>Spiritus sanctus.</i>

Omnis essentia cuiuscumque creaturæ est ex

Posse, Actu, Vnione.

Posse se mouet, vt ex se eliciat Actum; ex Posse, & Actu oritur Vnio quies, & delectatio. Potentia enim uisua exerit actum, & oritur visio, in qua delectatio est, & quies visionis. Item ex potentia intellectiua oritur notitia, seu sapientia, vt intellectus ex sua potentia actum exerat: atque ab vtroque procedit delectatio, & quies.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:

Quia est, Quia sic est, Quia ad aliquid est.

quodlibet enim creatum quantumcunque paruum, primo habet Esse cum omnibus alijs commune; dein & propriam Formam, qua distinguitur ab omnibus alijs; postremo & suum Finem, in quem ordinatur. Nihil enim frustra creatum est: & quo nobilior in se est aliqua creatura, eo perfectius in se illa habere dignoscitur. Homo enim habet suum Esse, suam Formam, suum denique Finem; sed omnia hæc perfectius cæteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri scribit August. scilicet:

<i>Quis eam fecerit,</i>	<i>} vt respondeatur</i>	<i>Deus,</i>
<i>Per quid fecerit,</i>		<i>Per verbum,</i>
<i>Quare fecerit.</i>		<i>Quia bonus.</i>

*Lib. 11.
ciuit. di.
c. 23. 24.*

Pater enim intelligitur Verbi, qui dixit, vt fiat; quod autem illo dicente factum est, proculdubio per verbum factum est. In eo vero quod dicitur vidit Deus, quia bonum est, satis significatur Deum nulla necessitate, nulla sua cuiusque utilitatis indigentia; sed sola bonitate fecisse quod factum est, id est, quia bonum est. quod ideo posteaquam factum est, dicitur, vt res, quæ facta est, congruere bonitati, propter quam facta est, indicetur. quæ bonitas, si Spiritus sanctus recte intelligitur, vniuersa nobis Trinitas in suis operibus intimatur.

Gen. 1.

In crea=

In creaturarū	{	Magnitudine	{	cognoscitur	{	Potentia Patris,
		Dispositione				Sapientia Filij,
		Ornatu				Bonitas Spūs sancti.

Nic. cuf. excit. li. 2. Fides cath.	In quolibet indiui- duo inuenies	{	Virtutem	{	conuenien.	{	Patri,
			Speciem				Filio,
			Vtilitatem				Spiritui sancto.

In omni creatura est	{	Vnitas	{	sue	{	Modus	{	vt sit in omni crea- tura, quo vna ostē-	
		Veritas							Species
		Bonitas							Ordo

deretur, principij vnitas; & quo Trina, personarum Trinitas.

Adhuc in omni creatura relucet Dei

Potentia, Sapientia, Benignitas.

Potentia Dei apprehenditur per immensitatem creaturarum; Sapientiam, decor; Benignitatem vtilitas ostendit. Immensitas in multitudine, et magnitudine attingitur; Decor in situ, motu, specie, & æqualitate; Vtilitas in grato, apto, commodo, necessario.

Immensitas, Decor, Vtilitas.

Tria in se genera habet Substantia, secundum Peripateticos; vnum eorum, quæ sensibus subiiciuntur, & generantur, & intereunt, de quibus nemo vnquam dubitauit. eiusmodi sunt animalia omnia, et quæ gignuntur e terra: Alterum ea complectitur, quæ licet sub aspectum cadant, semper tamen sunt, neque vllum habent ortum: cuiusmodi illam quintam naturam Diuinam esse arbitrantur Peripatetici, ex qua cælestes sphaera, & stellæ vagæ, & inerrantes constitutæ sunt: Tertium genus earum substantiarum est, quæ nullo motu agitantur. eas Pythagoras, & Platonici simplices, & ab omni corporis societate liberas esse dicunt; sed hoc tertium genus a Platonici secatur in duo, Mathematicas, inquam, formas, & Ideas; Verum Pythagorici, & Peripatetici Ideas repellunt; & Mathematica relinquunt.

Triplex est Substantia, Materia, Forma, Compositum: sic &
Triplex

Triplex definitio per Materiam, per Formam, per Compositum; & ille tantum sunt perfectæ. Quæ a forma sumitur definitio, principium est demonstrationis: quæ a materia, conclusio est: quæ vero ex utraq; constat, efficit demonstrationem positu differentem.

Tria sunt vera principia rerum naturalium omni composito concurrentia, scilicet, Materia, Forma, & Priuatio. nam vnum subiectum (hoc est Materia) quod Græci hylen vocant, sufficit ad patiendum: & duo contraria, scilicet, forma, & priuatio, ad agendum.

Arist. i.
Physic.

Arist. lib.
de Gene-
ratione,
& corru-
ptione.

Tria generationis & corruptionis principia sunt, Materia, Forma, & Efficiens ad generationem & corruptionem requisita. Nam nihil est mobile, nisi habeat materiam, & materia nuda non potest esse mobilis, cum non possit existere; ergo in motu requiritur forma: Et cum nihil reducit seipsum de potentia ad actum; ergo requiritur Efficiens.

Tria rerum principia constituit Plato, Deum, Materiam, & Speciem, seu Ideas. Deum quidem effectorem omnium: Materiam autem quæ primæ rerum generationi subiaceat: Speciem vero vniuscuiusque faciundæ rei exemplar.

Tria apud Orpheum ab initio rerum principia pullularunt.

Nox, Terra, Cælum.

Elementorum quædam sunt simpliciter leuia, vt Ignis; quædam simpliciter graua, vt est Terra; Quædam graua & leuia, vt Aer, qui est grauis respectu ignis, leuis respectu terræ; & Aqua, quæ est leuis respectu terræ, & grauis respectu aeris.

Respectu loci est in elementis Trinitas. Tria enim dumtaxat Elementa se contingunt in loco generationis, scilicet, Aer, Aqua, Terra. At vero Hebræorum Rabini asserunt in suo Alphabeto Tres esse litteras, Tria significantes Elementa, Terram, Aquam, Ignem: ex quibus vniuersa componantur, & conglutinentur per aerem, quem non elementum, sed glutinum elementorum esse affirmant.

Trium in Deitate personarum expressio nobis inuolucro quodam, et velamento imaginis adaperitur in Igne. in eo enim inuenimus Tres Diuinas proprietates: prima ipsa est substantia corporalis quod Ignis est; deinde Splendor eius, qui in ipso permanet; Tertia Calor, qui ab utrisque procedit. quæ hoc modo æstimanda videntur, ut quod est in igne substantia corporalis, ita intelligatur in Trinitate quodammodo persona Patris; et quod est in igne splendor eius, hoc sit in Trinitate persona Filij, sicut Apostolus dicit: Splendor gloriæ eius; quod autem est in igne calor, hoc est in Trinitate persona Spiritus sancti, sicut legitur in Psalmo: Quis se abscondet a calore eius? In igne igitur primo animaduertitur ipsa fecunditas sensibus nostris prorsus occulta; deinde lux eiusdem manifesta ex ipsa manans fecunditate, ipsique semper æqualis; postremo est ab utroque propagata vis calefactoria penitus utrisque par. Ab igne oritur lumen, & calor: a natura Dei, verbum, & Spiritus sanctus. Ignis si non est aliquid quod illuminetur & calefiat ab eo, tamen hic ignis semper habet lumen & calorem: ita & ante creationem Mundi fuerunt Verbum, & Spiritus sanctus potentie naturales Dei, & per has Tres proprietates viuit Deus sempiternæ etiam ante creationem Mundi, & per has creauit Mundum, & per has regit eum. Et quia hæ Tres proprietates non distinguunt aliam & amplissimam substantiam Dei, propterea Deus est, & cum proprietatibus suis vnus Deus, & non Tres Dei, sicut ignis, splendor, & calor, vnus est ignis.

Ignis,	Pater,	A nullo,
Splendor,	Filius,	Ab vno,
Calor,	Spiritus sanctus,	Ab utroque,

Triplex esse habet ignis. est enim ignis purus in propria sphaera; ignis coniunctus rei combustibili, videlicet, in aliena materia; ignis mixtus, scilicet, in re elementata, in qua secundum quosdam ignis & alia elementa sunt actu, non quo ad esse primum, videlicet, formarum substantialium; sed quo ad esse secundum, nempe

nempe qualitatum suarum, quæ sunt reductæ ad medium; & ideo sunt ibi sicut extrema in medijs, & secundum aliquos non sunt ibi in actu; sed in virtute.

Tria habet interstitia Sphæra Ignis, videlicet, supremum, quod vocatur igneum; medium; & infimum, quod dicimus Olympum.

Tripliciter apparet Ignis, nempe

Flamma, Luce, Carbone.

Tres sunt Aeris regiones, seu partes non solum situ, sed & naturæ proprietate differentes. suprema, scilicet, pars eiusdem elementi & purissimus ignis, quod totum ætheris nomine designatur, ubi pura & immixta sunt elementa; media aeris regio, in qua sublimes illæ impressiones apparent, pluviæ, niues, tonitrua, fulgura, cometes; infima quæ apud nos sunt, ubi elementum purum nullum, sed mixta omnia ex crassiore parte mundani corporis constant. suprema excessiue calida & sicca existit propter ignis vicinitatem, cui contigua est, atque circulariter cum ipso ad motum cælorum rapitur. semper enim unum elementum circumdat alterum, & est altero in de cupla quantitate maius; infima simili modo calida, atque humida ob radiorum Solis repercussionem a terra, temperata per accidens: quandoque frigida, ob Solis elongationem, seu distantiam multam; media autem est perpetuo frigida, quia radiorum solarium reflexio eo pertingere nequit; frigiditatem eius, effectus in ea geniti, probant.

Aer	{	Supremus,	Calidus,
		Medius,	Frigidus,
		Infimus,	Calidus,

Aquarum natura Triplici virtute fungitur, id est: Liquida, Fecunda, Potabili. Hinc Neptunus aquarum præsul Tridentem ferre pingitur, ipsiq. Amphitritem in cōiugium deputat. Amphi enim græce circum circa dicimus, eo quod omnibus Tribus elementis conclusa

1 3 sit

sit aqua, nempe in Cælo, Aere, id est, nubibus, & in Terra, ut fontes, & putei.

<i>Aquæ locus</i>	{	<i>Cælum,</i>	{	<i>Natura</i>	{	<i>Liquida,</i>
		<i>Aer,</i>				<i>Facunda,</i>
		<i>Terra.</i>				<i>Potabilis.</i>

Potest & alio modo distingui Trinitas in aqua, ut dicatur

<i>Condensata,</i>	{	<i>In</i>	<i>Nube,</i>
<i>Congelata,</i>			<i>Glacie,</i>
<i>Liquida.</i>			<i>Flumine vel fonte.</i>

Nubes una & liquida substantia in hæc Tria potissimum, & usitatissima soluitur

Pluuiam, Niuem, Grandinem,

Quæ tria, sicut distincte sursum nascentia; ita & in imo efficiencia vnum, nimirum Diuinarum Trium personarum mysterium nobis exponunt. quod tetigit David hæc canens de eloquio Dei quod
Psal. 147. pluuiæ comparatur & imbri: Qui emittit eloquium suum terræ.
& infra: Qui dat niuem sicut lanam. Postremo grandinem submittens, inquit: Mittit crystallum suam sicut bucellas. Per Crystallum, ob similitudinem, intelligens grādinem e nube deorsum in terram labentem; non autem terrestrem crystallum in subterraneis locis nascentem, quæ haud aliter, quam securibus inde euelli & auferri queat. Quod si non de grandine, quæ cito liquefit a Sole, velit quispiam intelligi; sed malit verti debere intelligentiam ad veram solidamque chrysellum, quam frigus intensissimum usque adeo strinxit, ut nequeat deinceps ab ignis calore, aut a Solis aestu, instar communis glaciei, dissolui, huius opinioni ultro subscribam. cum etiam in quibusdam plagis, & partibus Orbis in media aeris regione veram crystallum cum communi grandine gigni, & in terras e nube decidere, frequens experientia docuerit; cuius magnitudinem tangens, bucellæ similem dicit, tantum, scilicet, quantum potest vna vice ori hominis intrudi.

Aquarum motus tribus differentiis adimpletur, Fonte, Fluuio, Mari,

Mari, Fons prima est aquæ apparitio, & ex ipsis terræ visceribus emanatio, Fluvius medius est earum motus, quo in suum naturalem locum deuehuntur; Mare vero earum est receptaculum, congregatio, status, finis.

Motus aquarum :	{ Fons,	Initium,
	{ Fluvius,	Medium,
	{ Mare,	Finis.

Est igitur in Aqua quædam Trinitatis imago. Nec mirum, cum ipsa sit unum ex illis tribus, quæ testimonium dant in terra ipsi Trinitati beatissimæ, Spiritus, Aqua, & Sanguis. Spiritus, inquam, sanctificationis; Aqua ablutionis; Sanguis redemptionis. Extra de celebr. miss. cap. in quadam nostra.

Arbor una est, in stipite coniuncta, in ramis discreta; in quibus hæc Tria profert

Folia, Flores, Fructus.

M V N D V S Trinus.

Tres Mundos figuravit antiquitas, supremum omnium Ultramon danum, quem Theologi Angelicum, Philosophi intellectualem vocant; quem a nemine satis pro dignitate decantatum Plato inquit in Phædro: proximum huic, Cælestem: postremum, Sublunarem hunc, quem nos incolimus. hos Tres Mundos a Moyse in tabernaculi constructione figuratos fuisse constat. partitus est enim tabernaculum in partes Tres, quarum singulæ, singulos (quos diximus) mundos referunt. Etenim prima pars nullo defensa tecto, imbribus, calori, frigori que obuia, in qua non modo homines, sed et iumēta, sublunaris mundi simulacrum est; Reliquæ duæ partes, obtectæ, & ab omni peregrina iniuria liberæ; quemadmodum uterque mundus, cælestis & Angelicus, nec iniuriæ capax, nec contumeliæ. Ambe item sanctitatis nomine honestatæ, ita tamē ut secretior Sancti sanctarum; altera Sancti dumtaxat titulo decoraretur. in illa enim sacratissima, alata Cherubin erant, Angelicum mundum representantia: hanc, quæ tota auri splendore fulgebat, candelabrum

*Io. Picus
in Hept.*

illuminabat septem lucernis tanquam septem Planetis distinctum. Hinc patet mysterium, nam quoniam nobis ad Mundum supercelestem reſerata eſt via per Chriſti crucem, ideo illo occumbente, ſciſum eſt velum templi, quo ſancta ſanctorum ab alijs partibus diſcludebatur. quo ſignificabatur nobis patere aditum ad Dei regnũ, ad Deum ipſum, qui volat ſuper Cherubin antea ob peccatũ protoplaſti, iuſtitie legibus occluſum. Hic autem illud notandum, eſſe hos Tres Mundos, Mundum unum, non ſolum quia ab vno principio, & ad eundem finem omnes reſerantur, aut quoniam debitis numeris temperati, & harmonica quadam nature cognatione colliguntur; ſed quoniam quidquid in omnibus ſimul eſt Mundis, id & in ſingulis continetur, neque eſt aliquis vnus ex eis, in quo non omnia ſint, quæ ſunt in ſingulis.

Eſt. n.	{	apud nos	{	Calor qualitas elemẽtaris,	{	Ignis,
		in celeſtibus		Virtus excaſfactoria		Sol,
		in Angelicis mẽtib.		Idea caloris		Sera-

Eſt eodẽ modo	{	apud nos	{	elementaris	{	(phic' itellect .
		in celis		aqua		huius motrix & dnã, veſtibulũ. ſ. cẽ-
		ſup celũ		mentes Cherubicæ.		(lorũ Luna.

atque idem de ceteris elementis iudicari poteſt.

TRINITAS in humano intellectu.

Intelligibilis, immortalis, & incognita anime ſubſtantia ad imaginem, et typicam ſimilitudinem incogniti, & immortalis Dei exiſtit. ſicut enim Deus non eſt aliquid eorum quæ ſunt, ſed ab omnib. diuerſus; ita rationalis anima diuerſa eſt ab omni creatura. nam neque Dei, neque rationalis anime ſubſtantiam quiſpiam hominum nouit a Mundi origine. Quis enim auſit affectare, ſeu ſperare ſe poſſe, vel anime, vel Dei ſubſtantiam per imaginationem, nedum verbis concipere? euehit enim ſuper hominis captum. quandoquidem cum Deus ſit vnus, ipſa quoque vnica eſt, non ex partibus, vt corpus, compoſita, ſed eſt ſimplex natura. ¶ quemadmodum Dei locum neſcimus, vbi habitet, ſed tamen credimus quoniam ſemper
vbique

Ubique totus est in toto orbe, & totus in qualibet parte, vniuersa
 viuificans & gubernans, vt in Actis scribit Lucas, dicens, quod in Cap. 17.
 eo viuimus, mouemur & sumus; pari ratione animę locum ignora-
 mus, sed tantum scimus, quia in orbe suo, id est, corpore vbique tota
 in toto, & tota in qualibet parte corporis est, & operatur, illud vi-
 uificans mouens & gubernans. neque enim in maioribus sui corpo-
 ris membris maior, & in minoribus minor; sed in minimis tota est,
 & in maximis tota. In hoc etiam ad Dei similitudinem existit
 anima, quia neque substantię Dei rationem humana mens valet
 comprehendere, neque animę hominis essentiam valet inuenire, vn-
 de, & quomodo ad esse prouenerit. Atque sicut Dei essentia ex his
 tantum percipitur, quę in suis creaturis agit & operatur; sic utiq;
 cum omnia quę penes animam ipsam sunt, ignoremus, ex solis quas
 exercet in corpore actionibus, illius essentiam, atque presentiam per-
 cipimus. omnis quippe animę definitio, est tantum quasi nominis
 expositio, cum reuera essentiam, atque formam animę naturalibus
 rationibus assequi nequeamus; unde a fine, & effectis, & acciden-
 tibus, tanquam a posteriori, eam notificamus; quod accidentia ad
 cognoscendum, quod quid est conferre videantur. Præterea sicut
 Deus, vnus cum sit, nomine non indiget, multis attamen signatur
 nominibus, quippe qui nomina sortiatur, non ab essentia, sed ex ip-
 sis operibus, quibus maxime viget. ipse est enim Charitas, quę cre- 1. Ioh. 4.
 dentes perducit ad Deum: ipse est lux, quę illuminat omnem homi- Iohan. 1.
 nem uenientem in hunc Mundum: ipse est ianua, per quam si quis Iohā. 10.
 introierit, saluabitur; sic utique anima cum sit vna, simplex, inno-
 minabilis, indiuisibilis, compositionis, & concretionis omnis expers,
 plurimis tamen facultatibus & virtutibus instructa, quas per va-
 rias edit corporis partes, etiam varias sortitur appellationes. Ani-
 ma dicitur, quia corpus ex se mortuum animal: Ratio, quia verum
 a falso tanquam radius quidam Diuinitatis discernit. Mens, quia
 præterita cogitat, recolit, & meminit: Animus, quia animos inertī
 præbet corporeę moli: Sensus deniq; & Intellectus, quia sensibilia

Aug. lib.
Decogni-
tione ve-
æ vitæ.

Petr⁹ Ga-
latinus.
lib. 2. c. 8.
de Arca-
nis catho-
licæ ueri-
tatis.

Aug. de
Spiritu,
& anima.

Et intelligibilia comprehendit. In hoc alio ad Dei imaginem facta legitur anima nostra, quia Deus est Memoria, quæ sui & omnium quæ sunt meminit, quæ Pater nominatur; ex qua nascitur Intelligentia, quæ & vniuersa quæ sunt, intelligit, quæ Filius nuncupatur; ex utraque Dilectio procedit, quæ se, & cuncta quæ sunt, diligit, quæ Spiritus vocatur. Ipsa anima itidem ad huius imaginem conditur, dum ei Memoria, Intellectus, ratio Dilectionis indicitur. præteritorum namque meminit; inuisibilia intelligit; mala respuens, bona diligit. Amplius tres potentie Memoria, Intellectus, Voluntas in vna sunt anima; quemadmodum Pater, Filius, Spiritus sanctus sunt vnus Deus. Ex memoria quidem formatur intelligentia. neque enim est ex quo formetur intelligentia ipsa, nisi ex memoria, secundum quod memoria est notitiam rei apud se habere. Nisi igitur apud animam sit notitia, non est quo formetur intelligentia. Intelligentia autem extendente se & notitia, & accipiente id quod verum est in ratione boni, & conuenientis, statim ex memoria & intelligentia formatur appetitus, qui est voluntas, sicut facile a quolibet sapiente intelligi potest. nec enim anima perfecta esse potest, sine his tribus, nec horum trium vnum aliquid, quantum ad suam beatitudinem pertinet, sine alijs duobus integrum constat. sicut igitur ex memoria formatur intelligentia; sic ex Patre in diuinis generatur Filius. & quemadmodum ex memoria & intelligentia extensis, & quasi spirantibus bonum, formatur voluntas; sic ex Patre & Filio, tanquam ex vno spirandi principio, procedit bonum, quod est Spiritus sanctus. intelligentiã & voluntatem tam pro potentia, quam pro actu sumendo. Ipsa quippe Diuinæ Trinitatis imago, vt placet Scoto in primo lib. dist. 3. quæst. vlt. non in solis primis animæ actibus consistit, sed in primis & secundis simul sumtis. Ibi enim non tantum Diuinarum personarum distinctio, origo, atque productio optime refulgent, verum ipsarum quoque identitates, ac diuinæ essentiae vnitas expresse representatur. Sicut enim Pater, Filius, et Spiritus sanctus, non sunt tres

tres Dij, sed vnus Deus, personis excellens Tribus; ita memoria, intelligentia, & voluntas non sunt tres animæ, sed vna solum anima dignitate insignis triplici. Est itaque anima vna, & indiuisibilis substantia, sine sui diuisione trina, discreta in memoriam, intellectum, & voluntatem. Memoria non est intellectus nec voluntas. Intellectus non est memoria, neque voluntas. Voluntas neque intellectus, neque memoria. Sunt tamen hæc inuicem correlatiua, æquata, & similia, vna insuper eademque animæ substantia. Quare in his tribus Diuinam imaginem gerit in sua natura noster interior homo. In memoria si quidem imago Patris relucet, quia memoria secunda cum actu dicendi producit verbum. Intelligentia vero imaginem exprimit Filij, quia Filius per modum intellectus & nature gignitur. vnde Filius in Diuinis est notitia genita, qua se Pater cognoscit. In voluntate autem imago Spiritus sancti insinuatur, quia Spiritus sanctus per modum voluntatis a Patre & Filio, tanquam ab vno principio, & vno spiratore procedit. Quare Spiritus sanctus non est nisi amor, quo Pater et Filius se mutuo amant.

Inest animæ alia Triadis consideratio, adest enim ipsa substantia incorporea rationalis, in qua nunc intellectus & vita est: & Cassiod.
i Psal. 50 quod est in anima substantia, hoc intelligatur, si dici fas est, in Trinitate persona Patris. quod autem est in anima, virtus & scientia, hoc intelligatur in Trinitate Filius, qui est Dei virtus, & Dei sapientia. & quod in anima viuificandi proprietas, hoc & in Trinitate intelligatur Spiritus sanctus, per quem viuificandi opus multis locis prædicatur impleri, sicut ait Petrus in epistola prima: 1. Pet. 3. Mortificatos carne, viuificatos autem spiritu. item Apostolus: 2. Cor. 6. Littera occidit, spiritus autem viuificat. Et in Euangelio Dominus ait: Io. 6. Spiritus est, qui viuificat. nam caro non prodest quicquam. Hæc autem quæ diximus tria singulariter sequestrata nullatenus inueniuntur, quamuis intellectus noster ea distincta possit aduertere; sed ita naturaliter sunt vnita, vt dum vnum horum se obtulerit, simul Tria semper occurrant.

Anima,

Anima,	Pater,
Virtus, & scientia,	Filius,
Viuificandi proprietas,	Spiritus sanctus.

Possumus & alio modo ex his quæ his quæ in nobis sunt, ea quæ supra nos sunt intelligere, atque imaginari. in nobis enim & Mens est, & Sermo, & Spiritus. Hæc autem tria inseparabilia sunt, & equalia. Et quidem Mens Sermonem impatibili modo gignit; Sermo autem sine Spiritu ex Mente progredi nequit. Ita fit, vt quamquam in nobis Tria sint, unus tamen homo sit, iuxta id, quod in Tribus personis intelligitur, eo quod Mens & Sermonem, & Spiritum habeat. Eodem modo Pater, Filius, & Spiritus sanctus Tres quidem personæ inseparabiles, vnus autem Deus. Et Pater citra passionem Filium generat, Filius rursus sine Spiritu non est.

Mens	Sermo	Spiritus,
Pater	Filius	Spiritus sanctus.

Est item anima nostra vna persona; anima vero producit Sermonem, & Sermo producit Spirationem, sunt ergo Tria, Anima, Sermo, Spiratio. Anima est ad modum Patris; Sermo animæ, ad modum Filij & verbi Dei; Spiratio animæ, ad modum Spiritus sancti. Anima est ingenita, Deus Pater ingenitus est. Sermo generatur ab ipsa anima, et verbum Dei a Patre generatur. Spiratio ab Anima et Sermonem, Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedit. Anima, Sermo, & Spiratio, anima vna, & non Tres: ita & Pater, Verbum, & Spiritus sanctus vnus Deus, & non Tres. Inseparabilis anima, & Sermo, & Spiratio, vna anima & non Tres. Inseparabilis Pater, Verbum, & Spiritus sanctus.

Anima	Sermo	Spiratio,
Pater	Verbum	Spiritus sanctus.

Adhuc Tria considerantur in Homine, Esse, Nosse, Velle.

Aug. lib.
Confess.

Sum enim, & novi, & volo; sum sciens et volens; & scio esse me, & velle vt sim; & volo esse, & scire. In his tribus quam sit inseparabilis vita, & vna vita, & vna mens, & vna essentia, quam denique

denique inseparabilis distinctio, et tamen distinctio, videat qui pōt.

Potest & alio modo distingui Trinitas in Anima: Mens, Notitia eius, & Amor, Tria sunt. Mens nouit se, & amat se; nec amare se potest, nisi se nouerit. Duo autem sunt Mens, & Notitia eius. Duo item sunt Mens, & Amor eius. Cum ergo se nouit mens & amat se, manet Trinitas, videlicet, Mens, Amor, Notitia. Hæc autem tria, cum sint a se inuicem distincta, dicuntur tamen esse vnum, quia in Anima substantialiter existunt. Ecce iterum mēs intelligit se, diligit se. hoc si cernimus, Trinitatem cernimus. Mens rationalis est vna, & de se generat intellectum, vna vnum; quem nunquam dum conspiciat quam subtilis, quam verus sit, & quam iucundus, mox diligit eum, & sibi complacet in ipso. Considera ergo tria hæc, Mentem, Intellectum; Amorem. De Mente nascitur Intellectus; de Mente pariter & Intellectu Amor oritur; de sola Mente, Intellectus; quia Mens de se gignit Intellectum; Amor vero nec de sola Mente, nec de solo nascitur Intellectu, sed ab vtrisque procedit. sicut Pater generat Filium, à Patre, & Filio procedit Spiritus sanctus; sic Mens generat Intellectum, a Mente & Intellectu procedit Amor. Amplius, sicut Mens, Intellectus, & Amor vnum sunt; sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus vnum sunt. Tres vnum sunt, quia in Tribus personis est vna substantia. Tres vnus non sunt, quia ille, qui genitus est, non potest esse ille, a quo genitus est. neque item ille, qui a gignente, & genito procedit, ille esse potest, qui est gignens, vel genitus. Quare inexpugnabili veritatis ratione cogimur in Deitate personarum, Trinitatem, et Vnitatem cognoscere substantiæ.

Tres sunt partis Animæ principis operationes, quas anima et extra corpus, absq; organorum adminiculo, vel etiam a corpore segregata, post mortem potest exercere. eas Philosophi uocant mere animales operationes, quia sine corpore, vel extra corpus a sola Anima queunt effici. Ipsæ sunt Tres animæ rationalis vires,

Intellectus, Affectus, Voluntas.

quarum

Aug. de
Trin. lib.
9. cap. 4.

Aug. de
Tri. li. 14.
cap. 7.
Pet. Lōb.
sentēt. 1.
dist. 3.
Hugo a
S. Viē. li
bro de
Trinita-
tis sum-
mē p vifi-
bilis a-
gnitione
cap. 21.

Plato de
Republ.
lib.10.

quarum duæ posteriores recte etiam appetitus intellectiuus appellatur. Et sic est quidam animæ motus, quo localiter anima mouetur, etiam extra corpus & a corpore separata, quo moueri oportuisset animam Hermothæi Clazomenij, si verum fuisset ipsam extra corpus errare in longinqua consueſſe, ac inde redire in corpus. qualem fingit & Diuinus Plato in fine de Repub. Socrat. de anima Heri Armeni genere Pamphili, qui, cum duodecimo post mortē die in rogo fuisset positus, reuixisse dicitur. Hoc motu non organico motæ, & regressæ sunt animæ suscitatorum, puta Lazari quatrimum iam mortui. Tali motu feruntur iam beatorum, & damnatorum animæ, sicut & appetunt iam affectu, vel appetitu intellectu, non organico.

Hugo E.
terianus
lib. de re
gressu a-
nimarū
ab inferis.
Philip.2.

Plato ex Timæo Locrensi, et ceteris Pythagoreis Tres enumerat animæ partes, siue potentias: Irascentiam, quam statuit in corde; Concupiscentiam, sub medio septo, in iecore & splene; Rationem, in cerebro, tanquam in arce mandatricem operum (vt inquit Claudianus) prospecturamque labori. Per concupiscentiam ad Dei amorem excitatur: Per rationem vero scientiam, & sapientiam ab ipso Deo accipit: Per iram spirituales nequitias repellit & abdicat. In qua quidem diuisione imago Dei rursus describi potest. omnes. n. tres partes vniuersitatis, celestia dico, terrestria, & quæ infernorum sunt, tribus modis dispensat & gubernat, conditrice uidelicet & potentia, sapiente prouidentia, & expultrice vitiorum clementia. omne. n. quod facit, secundum aliquem horum trium modorum perficit, aut condendo, aut præsciendo, aut castigando. Concupiscibilitas igitur animæ quodammodo conditioni Dei assimilatur. si quidem concupiscentia producit concupiscentem ad actum; Rationalitas autem Dei præscientiam imitatur; sed irascibilitas ad Spiritum sanctum pertinere videtur, iuxta illud: In Spiritu Dei eiſcio demonia. & illud: Cum venerit Paracletus arguet mundum de peccato &c. Ex concupiscibilitate ratio emanat & irascibilitas. nā antequam loquatur puer, vbera concupiscit, & somnum appetit. similiter autem ratio irascibilitatem præcedit; etenim ante quam discernat,

scernat, nequaquam irascitur virtus, sunt tamen tria simul in anima, sed non simul apparentia. Quemcumque igitur scire delectat quomodo ad imaginem Creatoris sui formatus sit, hæc scrutetur, suæ ipsius naturæ constitutionem perquirat, quæ sint huius partes, & quæ sint partes partium; quomodo cum vna sit anima in Tribus consideretur; & cum vna sit in substantia, non tamen vna est in speculatione suarum partium, cum habeat concupiscentiam, rationem, & iram. Si concupiscentiam boni ab anima separas, desinit esse anima; si rationem seiungas, irrationalem ipsam constituis; si mentem amoveas, erit utique mortua, et non viuifica. liquet igitur Tria esse in anima, secundum rationem, vnum secundum naturam, & secundum substantiam. hæc autem Tria incomprehensibilia, & indiuisibilia. semper enim est anima vna.

Anima rursus in Tribus corporis partibus præcipue residet. secundum Peripateticos. n. sedem suam habet in corde; secundum alios, in posteriore parte capitis, quæ caua vocatur; et in basilicis seu regijs venis. In his Tribus corporis partibus viget anima. quare si cor vulnere-
 tur, aut ex basilica vena aliqua multum sanguinis effluat, aut si caput ac cerebrum cadatur, vel gladio secetur et abscindatur, statim a corpore secedit anima, & mortuum corpus relinquit. In istis porro Tribus partibus anima principaliter sedem habens, in totum corpus vitam distribuit. In hoc etiam ad Dei imaginem factus est homo, quod Tres sunt facultates principes, corpus humanum quandiu sua integritate fruitur, dispensantes.

Martianus Capella.

Animalis Vitalis & Naturalis.

mysterium quidem Diuinæ Trinitati simile. Nam sicut Deus vnus, Trinus, ac perfectus vniuersa complectitur, implet, fouet, superexcedit, & ambit; ita & anima Tribus hisce facultatibus per totum insinuatur corpus, non quidem locali extensione, sed ita ut tota sit in toto, & tota in qualibet parte. Animalis facultas ex Platone & Medicis fere, in proprio cerebri temperamento sedem habet, vnde in omnes corporis partes sensum & motum habituras

bituras per nervos distribuitur. hæc Trium est generum, Mouens enim alia est, alia Sentiens, tertia Princeps. Mouens agit ope musculorum (&) nervorum; atq; itidem Sentiens, quæ in sensibus exterioribus apparet, (&) consistit. Princeps complectitur.

Rationem seu dianoeam, Memoriam, & Phantasiam.

Pulsatio-
nis vsus
triplex.

Vitalis sedet in corde, vnde calor innatus & vita toto corpori maxime per arterias dispensatur. Vitalis autem facultatis insignior, & evidentior actio, pulsatio est, & pernix illa cordis & arteriarum agitatio, quæ corpori Triplicem præstat usum. Cordis. n. atq; arteriarum dilatatione Spiritus vitalis allekti aeris beneficio, fouetur; contractione cordis fuligo repurgatur; utroq; autem corporis vniuersi calidum innatum temperatur. Naturalis potissimum facultas secundum Platonem & Medicos, sedem sibi precipue delegit in iecore. hæc nonnullis dicitur anima Vegetatrix, vegetans etiã plantas nedum corpora animalium, in Tres alias rursum facultates distincta. Anima. n. Vegetatiua est actus substãtialis corporis naturalis organici, quo id ipsum nutritur, augetur, & generare potest, sicut anima plantæ est vis, qua planta nutritur, crescit, (&) seminalem vim habet ad propagandam suam speciem. inest siquidem plantis sola vegetatiua anima. Quare ex prædicta definitione Tres animæ vegetatiuæ operationes eliciuntur.

Nutritio, Augmentatio, Generatio.

Nutritio est alimenti extrinsecus aduenientis conuersio in substantiam nutriti corporis, per vim caloris naturalis, qua recuperat corpus quod perdiderit, cui Tres a Philosophis animæ operationes attribuantur, dimissa expultrice.

Attractio, Retentio, Digestio seu concoctio.

Attractio, seu assumptio alimenti Trino fit actu. aut per propriam virtutem attrahendi seu occultam, ut magnes attrahit ferrum; aut per vacui impletionem, quod nequit admitti, sicut aqua sursum attrahitur; aut transuersum per siphones; aut per calorem stomachi

&

et hepatis, ut lychnus, ardens in lampade, attrahit oleum, aut alium humorem pinguem.

Attractio alimenti } Virtutem occultam:
erino fit actu vel per } Vacui impletionem:
Calorem stomachi et hepatis.

Digestionis seu concoctionis, qua alteratur alimentum, et digeritur per calorem naturalem et humorem, Tres sunt operationes prima est emollitio, et maceratio alimenti in humido, ut in plantis: secunda est quædam ceu coctio, et elixatio alimenti in stomacho corporis animalis, quemadmodum caro elixatur in olla: Tertia fere est assatio, cum assatur alimentum, solidiusque fit, a quo etiam nutriuntur ossa, et cartilaginea membra, nedum carnea, ut aliqui sentiunt. Tres igitur sunt operationes Digestionis,

Emollitio, Coctio, Assatio.

Habet et augmentatiua operatio Trinitatis perfectionem. Quæ admodum. n. Nutritiua operationis est Alere, Nutrire, et Mouere substantiam corporis animati; sic Augmentatiua potentia corporis animati auget quantitatem in Longum, Latum, Densum. Quare et Medici illam vocant naturalem crescendi Virtutem, quæ sic diffiniunt: Augmentatio est conuersio alimenti extrinsecus aduenientis in substantiâ corporis, vel membri alti, per naturalem calorem, qua corpus vel membrum recuperat plus quam perdit crescens in Longitudinem, Latitudinem, Densitatem. Ceterum sicut augmentatio, et nutritio ad conseruationem pertinent indiuidui; pari ratione ad suæ speciei conseruationem valet generatio. ea. n. sic deffinitur: Generatiua potentia est qua corpus animatum anima vegetatiua, gignit ex se aliud animatum corpus, simile sibi in specie, ad cuiuslibet animatæ speciei perpetuam conseruationem propagationis, cui Tres a Medicis operationes attribuuntur, Spermatice seu virtus, qua alimentum et humor in semen commutatur: altera immutatrix, qua semen in partes corporis generandi incipit transmutari, ut in sanguineum, carneum, osseum. Plasmatua vel informatiua
tertia,

tertia, qua semen mutatur forma in germen, vel embrionis formam, id est, in factum nondum perfectum, neque animatum.

Generatricis potentiae trina operatio { *Seminatiua,*
Immutatrix,
Plasmatiua.

Hominis nutritio Trinis membris perficitur, Ore, Stomacho, Hepate. Cibus enim ab ore assumitur; recipitur, continetur, & conseruatur in stomacho; postremo ab hepate concoquitur, & digeritur transiens in Venas, & tandem in animalis substantiam. Quemadmodum autem illis Tribus corporis partibus confertur alimentaria substantia, priusquam vertatur in sanguinem; ita & intellectualis species, priusquam mentem pascat sapientis, Tres in animo recipit status, primum in Intellectu; secundum in Memoria; tertium in Contemplatione, per quam iterum confertur intellectui. Est. n. Intellectus Ori: Memoria Stomacho: Contemplatio vero Hepati analogae. Os siquidem & Intellectus, anteriores sunt partes naturalesq; valvae, quibus tam corporea, quam spiritalis alimonia est introducenda: Stomachus vero & Memoria interiores partes sunt corporis & animi, quarum ille procedens manansque ab ore, excipit alimentum; haec autem irruentibus per intellectum notionibus, it obuiam, illasq; colligit, & conseruat: Hepar autem et Contemplatio hac ratione respondere probantur, quod illud quidem introductam ab ore, & a stomacho conceptam alimoniam coquit, digeritque in sanguinem; haec vero pariter immissam per intellectum, & a memoria conceptam, atque reseruatam notionem, digerit, ordinat, rursumque intellectui offert. Has autem corporis, & animi functiones hac verborum serie exprimere vel facile possumus.

<i>Os</i>	<i>Stomachus</i>	<i>Hepar</i>
<i>Cibi assumptio</i>	<i>Conseruatio</i>	<i>Coctio</i>
<i>Intellectus</i>	<i>Memoria</i>	<i>Contemplatio</i>
<i>Speciei apprehensio</i>	<i>Reseruatio</i>	<i>Representatio</i>
		<i>Primum</i>

Primum,	Secundum,	Tertium,
Per se,	A primo,	Ab utroq;
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Trino rursus calore atque igne preparatur, & concoquitur hominis cibus; primo quidem Celesti; secundo Elementari; tertio Humano: Sole, Igne, Hepate. Hisce tribus ignibus preparatur alimentaria hominis substantia, priusquam ex materia convertatur in sanguinem. Nempe a Sole maturantur fructus, herbae, plantae, & animalia gignuntur; deinde ab elementari igne, quidquid in eis cruditatis, contrarij, & superflui humoris est, exhalatur ac resolvitur; postremo in homine, hepatis calore, in sanguinem omnia convertuntur.

Trinus calor,	{ Celestis, Sol, }	{ Maturitas,	
	{ Elementaris, Ignis, }		{ Proprietates { Coctio,
	{ Humanus, Hepar, }		

Tribus etiam speciebus pascitur, & eruditur Anima.

Sensibili,	{ nempe a {	Mundo,
Imaginaria siue phantastica,		Corpore,
Rationali seu intelligibili,		Seipsa.

Marf. fic.
Theol.
Platon.
li. 4. c. 2.

Mundus. n. sensibilem mittit, vibratque speciem. Corpus imaginationis speciem, ut spectrum animae praesentat, proponit, & offert. Rationalis species, & in anima subsistit, & ab anima animae praesentatur; Et in hac sola consistit Hominis

Scientia, Eruditio, & Consummatio.

Bona omnia, & Hominibus expetibilia, sunt in triplici genere, nam utilia, aut honesta, aut delectabilia, Utilia quidem sunt corporis bona, naturalesq; corporis necessitudines, ut vestes, cibus item et potus, sine quibus salvari nequit humanum corpus. Honesti vero bona sunt disciplinae omnesq; Virtutes, quae propria sunt animi bona. Delectabilia autem sunt sine quibus esse quidem potest animi

K malis

malis corpus, hilaritatē tamen & iocunditatem præstant, vt varij flores, & vnguenta; quo fit vt hominem partiamur Tres in partes. Corpus, Animam, Totū. vt bona Vtilia referantur ad corpus: Honestas, ad animum: Delectabilia, ad compositum. Alia quippe sunt Corpori propria; alia Animo; alia Vtriq; communia, quæ composito sunt propria. Corpus per se deorsum ad inferiora rapitur, Anima suapte natura ad superiora tollitur, Compositum vero nexus est, et amor vtriusq; quo continentur ambæ partes in medio. Itaque alia sunt bona ob quæ disquirenda deprimitur diciturq; corpus in Mundum: Alia vero quorum amore oblita nesciaq. corporis anima, se se quodammodo illius claustris exerit tollitq; pro viribus ad Sydera: Alia denique sunt, quæ vtrique parti epithalamiū siue hymenæum canunt, quibusque coercentur in medio, copulantur inuicem, coeuntq. in toto. Erit igitur trinarerū positio seu susceptiua potentia et locus,

Plato de
legibus
lib. 4.

Corpus, Anima, Mundus.

quod vniuersa hominis bona sint, vel in Corpore, vel in Anima, vel in Mundo, tamquam in potentia, in subiecto, & in continenti loco.

TRINITAS in sensibus exterioribus.

Eodem modo Tripartiti sunt sensus, Vtilium, Honestorum, Delectabilium. Tactus & Gustus fere vtilium sunt bonorum; visus & Auditus, honestorum; Odoratus, delectabilium. Tactus. n. & Gustus omnibus animalibus ad naturalium necessitudinum prouidentiam a natura deputati sunt: ita vt præsentē tactu, statim id cui inest dicamus esse animal atque eo absente non esse animal. Comitatur autē Gustus Attactum, nec ab eo vnquam separatur. Vt. n. is iudex est naturalis, conuenientisq. loci: ita & ille prætentator naturalis conuenientisq. alimenti. Visus & Auditus disciplinæ sensus vocantur omnium præstantissimi et liberalissimi, qui vt Gustus & Tactus ad corporis carnisq. salutem; ita & ipsi ad spiritus, atque animi pastum, eaque haurienda, quæ animum erudiunt virtuteq. consumantur, facti atque instituti a natura videntur. Veræ. n. animi bona sunt disciplinæ, scientiæ, omnesque virtutes, & quæcumque

cumque propter se bona sunt, quæ liberalia, & honesta nuncupantur. Odoratus autē, qui æqualis mediūsq. sensus dici potest, honestior quidem & liberalior est Gustu, & Tactu; minus tamen liberalis visu & Auditū, minusq. animo aut corpori proprius, quam extremi. is. n. factus est partim ut animam in corpus temperet, carnemq. emolliat odoribus suave olentibus, qui magis in hominum oblectamentum, quam per necessarium usum multo sumtu comparantur. Adhuc etiam in quolibet sensu exteriori relucet quaecumque vestigium Trinitatis. nam ut vno testimonio utamur oculorum, quando quod unus renunciat etiam in ceteris valet, visio, res visibilis, videns, tria hæc sunt considerata cum aliquod corpus videmus, primo ipsa res quam videmus, utpote turrin, quæ utiq. iam esse poterat antequam videretur; deinde visio, quæ non erat priusquam obiectam sensui turrin sentiremus: tertio quod in ea re quæ videtur, quandiu videtur, sensum detinet oculorum. In ijs igitur tribus manifesta est distinctio, & discreta natura.

Visus,	Visibile,	Videt:
Auditus,	Audibile,	Audit:
Odoratus,	Odorabile,	Odoratur:
Gustus,	Gustabile,	Gustat:
Tactus,	Tangibile,	Tangit.

TRINITAS in materialibus cognitionibus.

Sex sunt materiales cognitiones, internus sensus unus qui communis dicitur, & externi quinque, in quibus miro responso, & congruentia, Trinitas elucescit. sensuum enim alij sunt præsentatiui ministrantes, & obiectitij; passibiles alij inferiorum iudices arbitri præcipui, & eorum quæ ab illis offeruntur susceptiui. Manus enim quæ tactus quidam sunt, oculis ministrant scripturas, colores, & omnium picturarum varietates; Os auditui vocis concinentiam omnemque harmoniam offert; Odoratus cerebri imaginationis locum variis inspirat odoribus. Tres igitur sunt qui offerunt & ministrant sensus,

Carolus
Bouil. li.
de sensibus.

Tactus, Gustus, Odoratus.

Tres item quibus ministratur,

Visus, Auditus, Imaginatio.

Tria sunt et quæ offeruntur, quibusq. hi ab illis pascuntur et aluntur,

Color, Vox, Odor.

Insunt igitur sensibus triinæ Trinitates; prima ministrantium sensuum; secunda eorū quibus ministratur; tertia obiectorum, quæ ministrantes præstantioribus offerre iubentur.

Humani
tas vni-
trina,

In Humanitate, quadam participatione, videmus trinum, et unū Deum. quanto magis. n. creatura Deo similis, tanto magis trina, & vna. Video quidem vos oēs esse homines; per essentiā igitur Humanitatis estis homines. Video plures esse in essentia humanitatis, et id per quod subsistit Hominū pluralitas, & sic est Unitas, quia Unitas est ex qua pluralitas, quoniam pluralitas est explicatio Unitatis. Video vos esse inæquales. Vnde sicut inæqualitas sequitur pluralitatem, et ex ea oritur; eodem modo in essentia Humanitatis, ab Humanitate exoritur substantia inæqualitatis. Inæqualitas aut per æqualitatem subsistit. Quare in essentia Humanitatis est Unitas, a qua æqualitas. Video vos divisos, & ab inuicem separatos, sed divisio seu separatio procedit a pluralitate, & inæqualitate. quare in essentia Humanitatis reperitur id, in quo subsistit divisio, quod procedit ab Unitate et æqualitate, et id est cōnexio. habemus igitur Diuinę Triadis imaginem in simplicissima essentia Humanitatis, ex qua per quam, et in qua Homines id sunt quod sunt, propter quod nisi Humanitas vnitrina esset, per ipsam Homines esse non possent.

Etiam ex tribus personis manuducimur ad Diuinę Trinitatis inspectionem, & contemplationem. Non ita dicimus esse plures Humanitates, sicut plures Homines; sic non idem est Humanitas & Homo. sed idem est Deitas, & Deus, propter simplicissimam essentiam Diuinam; unde sicut non sunt plures Deitates; ita nec plures Dij, & non sunt nisi tres personæ in Humanitate, videlicet: Ego, tu, ille, unde vere dicere possum,

Ego

Ego sum homo, Tu es homo, Ille est homo.

Et sunt tres illæ personæ eiusdem Humanitatis. Vnde igitur haberent hoc tres illæ personæ, nisi Creator Deus esset simili modo Trinus in personis, & Vnus in essentia? Pōt igitur Deus dicere:

Ego sum Deus, Tu es Deus, Ille est Deus, eiusdem Deitatis. & non sunt tres Dij; quia non sunt tres Deitates; sed sunt vnus Deus, quia vna Deitas, quæ Deus. Certum est tres personas in vnitatem non esse vnitatem, seu singularitatem; & tres personas in numero non esse nisi numerum & pluralitatem. Et veraciter dicimus tres esse diuinas personas vnitatem, non in numero; & tres humanas personas in numero dicimus; ideo plures homines.

TRINITATIS vestigium in hominis creatione, & propagatione.

Humana species tantum vna est, Trino tamen actu a Deo substantialiter condita atque perfecta. Adam primus homo, & per se, & a nullo; Eva ex Adam, ab vno; Seth ex Adam, & Eva, ab vtroq;. Quid tādē Adam erat? Dei figmentum. Tum quid Eva? figmenti segmentum. Quid autem Seth? vtriusq; soboles. Quæ eiusdem inter se substantiæ sunt. non idem autem figmentū, segmentum, & soboles. Eva.n. & Seth ex eodem Adamo sunt. ex quo.n.alio? non tamen similiter ambo ex eo progeniti sunt, quia altera segmentum est, alter proles. Atqui omnes inter se specie idem sunt. hoīes.n. nemoq; est qui inficietur. Adaperit hoc Diuinæ Triadis mysterium Iohannes de Silua, hunc in modum scribens Tract. de Beneficio: Moriente aliquo campanæ debent pulsari; pro Mulie-
re quidem bis, pro eo quod ipsa inuenit alterationem. primo enim
fecit hominem alienum a Deo, quare secunda dies non habet benedictionem. Pro Viro autem Ter pulsatur, quia primo inuenta est in nomine Trinitatis. primo enim formatus est Adam de terra; deinde Mulier ex Adam; postea homo creatus est ab vtroque. & ita est ibi Trinitas. Protulit igitur Diuina Mens primo humani generis Actum, Virum; deinde ex Actu, potētiam, idest,

Plato in
Symposio.

Mulierem, eduxit; tertio ex ambobus extremis actu. s. & potentia, viro & Muliere, eorum medium, amborum scilicet, Filium, per quē humana species Trinū, totum perfectumq; esse naturaliter est adepta. Mitto tria hominū genera apud Platonem Marem dico, et Feminam, tertium ex utroq; cōpositum, cuius integra cuiusq; hominis species, atque rotunda, dorsum, & latera circum habens, manus quattuor, & paria manibus crura, vultus duos, Masculinum genus Sole genitum dicentes, Femininum Terra, Luna promiscuum.

Trini sunt infantis status,

In utero, In natiuitate, Post natiuitatem,

In minore mundo, id est, in suæ conceptionis loco, cum adhuc matris utero inest: In maioris, & minoris medio. medius. n. Status est natiuitatis tempus: In mundo maiori, quo ætate proficit, & sapientia consummatur.

Homo trinis positionibus in loco & quiete variatur & differt.
aut enim iacet, aut Sedet, aut Stat.

Iacere noctis est, & somni positio: Sedentaria positio mediij temporis est matutini, aut serotini, cum aut somno expergiscitur, aut incipit dormire: Stare vero perfecta est, & meridiana hominis positio.

Gradus omnes humanę vitæ ad Trinitatem reuocari.

Seruius Tullius, ut ex Tuberonis historia refert Gellius lib. 10. vitam omnem in tres partes distribuit. Prima hoc est pueritia nihil magnificat, ut pote quæ nondum integra est & perfecta: Ultima, videlicet, senectus, eodem quo prima modo nihil boni in se habet, ut quæ debilis, marcida, sine viribus, sine memoria, plerumque & delira: media est, in qua discimus, sapimus, docemus, valemus, honores gerimus, res magnificas & memoria dignas facimus. Huius ætatis perfectione Propheta regius priuari nolebat, quando Psal. 110. Dominum his verbis suppliciter orabat: Ne reuoces me Domine in di-

in dimidio dierum meorum. Quare Hesiodus poeta sapientissimus illud præceptum memoriæ dandum existimabat. Incipiente vini vase, & in fine pota quantumlibet, veluti non ita perfectō; in medio autem tamquam perfectō, vtere parsimonia. quod licet aliqui de vino dictum putent, quoniam vinum in summo vasis, & in infimo insuaue est (optimum enim mel in infimo, vinum in medio, in summo vase oleum); sapientes tamen allegorice ad humanam vitam referunt, ita interpretantes ut in pueritia, & in senectate teras & abutare tempore ut libet; & eas ætates, quæ nihil fere utilitatis in se habent, nihil facias; mediam vero ætatem magnificias, & non consumes, sed parce expendas, quoniam ea est perfecta, & ut medium in vase vinum, suauissima. Ad hos humanæ vitæ gradus referunt Theologi Tres vigilias, de quibus apud Lucam dicit Veritas: Beati serui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes. & si venerit in prima vigilia, & in secunda, & tertia, & inuenerit sic facientem, beatus ille seruus. quem Euangelij locum dilucidans Haymo hunc in modum scribit: Varietas vigiliarum, diuersitatem significat humanæ vocationis. prima. n. vigilia primæuum est tempus nostræ ætatis, idest, pueritia: secunda vigilia, adolescentia, vel iuuentus, quæ pene idem sunt, Salomone dicente: Letare iuuenis in adolescentia tua: tertia vigilia est senectus; cum vero Dominus nonnullos in pueritia bene operantes ab hac vita vocat, quasi ad seruos vigilantes in prima vigilia venit. si quis ergo in prima vigilia vigilare noluerit, saltem in secunda vigilet, idest, si quis in pueritia a bono opere torpuit, saltem in adolescentia, vel iuuentute somnum torporis a se excutiat, & dum virtus corporis viget, in bono opere se exerceat: si quis autem tam negligens, & desidiosus fuerit inuentus, ut nec in prima, nec in secunda vigilia vigilauerit, saltem in tertia, idest, in senectute iam resipiscat, & tunc vigilare non timeat, cum parum vigilaturus sit. neq; n. sero conuersos Diuina pietas despicit, qui per Prophetam

Cap. 12.

Ecclesi.
11.

K 4 ait:

ait : Peccator quacunq; die conuersus fuerit , & ingemuerit , sal-
 Luc. 13. uus erit . Haëtenus ille . Hi sunt Tres anni, in quibus venit Do-
 minus vineæ quærens fructum in ficu, & non inuenit. Solet. 2. scri-
 ptura diuina vocare ficum , animam quæ tenetur in peccatis ; &
 vineam , fidelium Ecclesiam . Quoniam ergo in Ecclesia multi vi-
 uentes non pro dignitate fidei, non vitis appellantur , sed ficus, vt
 qui ab ineunte ætate mores non mutauerint; iure merito lenis ac pa-
 tiens Deus dicit viticolæ , seu Angelo Ecclesiæ : Ecce iam tres an-
 nos venio quærens in hac ficu dignos pœnitentiæ fructus , & non
 inuenio . excinde eam , nam cur terram toto vitæ tempore frustra
 occupat?

TRINITAS in hominis compositione.

Hominem Tribus ex rebus constare, Anima. s. Corpore, & Spiri-
 tu aſtruit Apoſtolus . Non quod secundum substantiæ vim aliud
 sit spiritus, aliud anima . neq; .n. duo rationalia insunt homini ; sed
 quod ratione sola, ea seorsum considerantes, aliud esse spiritum di-
 camus , aliud animam . vocamus . n. spiritum , actum ipsius animæ
 dexteriores humilioresq; vim , qui spiritus est idem , puto , qui
 & intellectus , siue ipsa mens , sicut in Esdræ libris accipi ani-
 maduertimus . Spiritus , personæ Patris figuram repræsen-
 tat ; & corpus personam Filiij ; & anima quasi vtriusq; natu-
 ram participans, ab utroq; procedentis personam Spiritus sancti.

Inter partes corporis organicas Tres etiam existunt , quarum
 potentia corpus administratur , quas ob id regentes , & principes,
 quod alias omnes regant, appellant Iecor, Cor, & Cerebrum. Prin-
 cipes autem dicuntur, non quod ad vitam necessariæ sint nam ven-
 triculus, aspera arteria, pulmones , renes , vesica, & aliæ similes
 partes ad vitam fortasse æque necessariæ sunt; sed quod ex illarum
 trium qualibet vis aliqua , potentia , & facultas , aut etiam ma-
 teria , in vniuersum corpus dimanat vniuerso corpori necessaria,
 cum nihil tale a reliquis partibus influat . Namq; a Iccore materia
 ad alendum idonea per venas in totum corpus distribuitur; a Cor-
 de

de vis vitalis per arterias diffusa, vniuerso corpori vitam imper-
titur; à Cerebro per nervos vis in omnes corporis partes deriva-
tur, quæ motum & sensum ipsis elargitur.

TRINITATIS vestigium in Humano corpore.

Tribus suturis humanum caput distinctum est, anterior una
quæ Coronalis dicitur, Lambdoides posterior, media Sagitalis. Meletius
Eas Theologi Trium in Diuinis personarum significationem opti- de Natu
nere opinati sunt, quæ cohærentes, eademq; sentientes illud pro- ra hoīs.
crearunt, & vti supera contempletur, formauerunt. Quod vero
ipse Tres futura in vnum denuo coeant, substantialem, natura-
lemque ac vnius potentiae unitatem sub vna potestate represen-
tant.

Sicut digitus cum manu & brachio, manus vero & brachium
vnum sunt corpore in natura; ita Pater, & Filius, & Spiritus
sanctus, Tres quidem sunt personæ, vna autem substantia Diui-
nitatis. Hinc in Euangelio Digitus Dei, singulariter, Spiritus Luc. II.
sanctus accipitur, à quo Spiritu sancto Lex scripta narratur. ipse n.
scripsit, qui scribenda dictauit, id est, Spiritus sanctus.

Est præter hæc in Humano corpore quoddam Trinitatis diuinæ
vestigium. cum enim Tres præcipue numerentur sensibilis Mun-
di partes,

Firmamentum, Sol, Terra,

(quandoquidem vniuersam sensibilis Mundi fabricam nuncupa-
mus quod est a cetro terræ ad conuexum et ambitum firmamenti, qui
est terminus uisus, totiusque sensus finis) in humano corpore
Trias hæc inuenitur Mundo proportionabilis. Hominis celum,
sive Firmamentum, aut stella est eius cerebrum. Hominis Sol
seu Planeta, est eius cor, situs in eius medio. Hominis elemen-
tum, aut terra est eius venter, aut ima pars ventris, natura hu-
mida, a qua cordis calor non secus, quam Sol a terra nubes & va-
pores eleuat, tollitque ad animalis culmen.

Mun-

Mundus	{	Terra,	Sol,	Firmamentum:	{	Proportio-
		Elementum,	Planeta,	Stella fixa:		
Homo	{	Venter,	Cor,	Cerebrum:	{	nabilia.
		Ima pars,	Medium.	Suprema pars.		

Secundum distinctionem mundi angelici, celestis, & elementaris, sunt in humano corpore tres partes, ita disclusæ & separate, ut tribus mundi partibus proportionem respondeant. Prima quidem et suprema, caput; secunda quæ a collo ad umbilicum protenditur; tertia quæ ab umbilico extenditur ad pedes. est in capite cerebrum fons cognitionis: est in pectore cor, fons motus vitæ & caloris: sunt in postrema parte genitalia membra, principium generationis. Sic & in mundo, suprema pars, quæ est mundus Angelicus seu intellectualis, est fons cognitionis, quia facta est illa natura ad intelligendum: pars media, quæ est cælum principium vitæ motus & caloris, in qua Sol veluti cor in pectore dominatur: est infra Lunam, quod omnibus notum, generationis principium & corruptionis. Vide quam apte Tres maioris & minoris mundi partes inuicem congruant.

Mundus	Supremus,	Medius,	Infimus:
	Intellectualis,	Celestis,	Sublunaris:
	Angelus,	Sol,	Elementum:
	Cognitio,	Vita et calor,	Generatio:
Homo	Caput,	Pectus,	Postrema pars ventris:
	Cerebrum,	Cor,	Genitalia:
	Suprema,	Media,	Infima.

Proportionalia

TRINITAS in Artifice.

Nic. Cusa. excit.
libro 8.
Sanctus.

Ars oritur de exercitio artificis, & est artificium in arte, ut Pater in Filio; et ars in artificio, ut Filius in Patre. hoc autem quod conseruat operantem in opere, est delectatio, quæ est hoc bonum quod procedit ex exercitio, & arte. Tres igitur causas ex artificio deprehendimus, scilicet, efficientem, formalem, & finalem, & vna

Et una non est alia, coincidunt tamen in unitate magistri, qui est causa,

Efficiens, Formalis, Finalis.

TRINITAS in omni opere intellectualis naturæ.

Sicut Creator omnium est purus intellectus, qui de se generat suum verbum, seu conceptum, siue ideam rerum creabilium, & ex ipso patre, qui purus intellectus, & verbo eius procedit spiritus, seu voluntas, quæ mouet vt fiat creatura: sic fiunt omnia opera intellectualis naturæ; puta intellectus meus vult sui ipsius similitudinem in nobis formare, concipit primo seipsum, generando de se verbum suæ intelligentiæ, in quo seipsum intuetur, et facit conceptum illum quandam ideam seu formam exemplarem, ad cuius similitudinem vult formare naturam intellectualem, quæ est in interiori homine nostro. Et quia hæc forma est ei grata, ipsam amplectitur tamquam bonam. & quia bonum est sui ipsius communicatum, tunc oritur motus in voluntate, & mouet linguam & omnia alia, vt formetur vox quam exspiro, in qua voce sensibili & formata, est spiritus desiderij mei, in quo est verbum conceptus mei, & in conceptu intellectus qui est pater verbi. Vnde in omni opere intellectualis naturæ relucet similitudo creationis Dei. Et videtur quomodo perfectio requirit Trinitatem, scilicet, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

Tria in Homine inuisibilia.

Quemadmodum inuisibilis est Diuina Trinitas: eodem fere modo Tria sunt in Homine inuisibilia, & indiuisa, & in vnum conglobata, & virtutis efficaciarum redundantia, Vox genitrix Verbi, ex Verbo simul cum Voce procedit efficacia, quæ facit alterum consulem fieri, alterum trucidari. Sunt autem ista tria Vox, Verbum, Efficacia, vnum. Qui. n. fieri potest, vt diuidas Vocem à Verbo; & Efficaciam a Voce, & a Verbo? Vna itaq; est in his subsistendi potentia, Voce, Verbo, Efficacia, Tres vero personæ.

Tria versantur in Voce, nempe Nomina, quæ sunt signa eorum
que

Agnellus
L. de rō-
ne fidei.

Clemens
Stro. 8. *quæ principaliter cogitantur, per consequentiam autem etiam subie-*
ctorum . secundo cogitata, quæ res subiectas referunt (&) expri-
munt; unde sunt omnibus eadem cogitata, propterea quod ex sub-
iectis rebus eadem forma, & typus ingeneretur omnibus, non iti-
dem etiam nomina propter diuersos sermones. tertio numerantur
loco res subiectæ, ex quibus imprimuntur nobis cogitata.

Nomina, Cogitata, Subiecta.

Tria do-
ctrinæ in
signia.

Ternario quoq; comprehenduntur humanæ mentis notæ, (&) *expres-*
siones, Conceptio, Vox, Scriptura.
in quibus aut vniuersa disciplina continetur, aut eorum medio di-
sciplina paratur. Et ab his signis humanæ animæ Trini procedunt
disciplinæ actus,

Conceptio, Locutio, Scriptitatio.

Trini atq;
orbes.

Quo fit vt anima nostra in Trino resideat orbe, Trinisq; in-
uestita, (&) circumuallata sit orbibus.

Intellectuali, }
Vocali, } seu { Proprio,
Scripto, } Corporeo,
Mundano.

Carol.
Bouil. li.
defensib.
cap. 26.

Est quidem in Anima ignis, interior orbis, quo essentia Animæ
exprimitur: Aer, orbis secundus, intellectualibus notionibus ple-
nus: Aqua, orbis tertius, vocibus refertus: Terra, orbis vltimus,
scripturis plenus. Anima in interiori orbe, s. in igne, est, sed nihil
agit: In secundo orbe, scilicet aere, intelligit: In tertio orbe, nem-
pe in aquis, loquitur: In quarto, videlicet terra, scribit. est itaq;
tantum Vnum; sed Tria profert. Nam vnicæ illi, & simplicis-
sima adest essentia, sed Trimipara, Triumue specierum fecunda,

Conceptum, Vocum, Scripturarum.

Menti quoque Aristoteles Tres attribuit species, ex quibus
Tres idæ exortæ, Natura, Disciplina, Exercitatio.

Ipsa rursus cognitio, quæ de possibili est, perficitur Tribus, nēpe
Sensu, quo manuducimur. Imaginatione, qua indagamus verum
ex his quæ manuducunt. Intellectu, quo conspiciamus inuentum.

Tria

Tria sapientiæ genera.

Musas, quas Alcander dixit genus ducere a Ioue, & Memoria; & reliqui Poetæ & Scriptores ut Deas habent et colunt, Tres tantum esse voluerunt Antiqui, quod Tria quoq; fecissent sapientiæ genera, quibus tota philosophiæ ratio impletur, immo ut Aug. verbis utar, tripartitam esse sapientiæ disciplinam animaduertere potuerunt. neq; n. ipsi instituerunt ut ita esset, sed ita esse potius inuenerunt, cuius vna pars appellaretur Theoretica, altera Logica, tertia Ethica, quarum nomina latina iam multorum litteris frequentata sunt, ut Speculatiua, Rationalis, Moralisq; vocarentur. At cum iam facultates istæ multis post temporibus latius se proferrent, ac eas in partes seu formas diuiderent, cognouerunt vnamquamque Tria in se continere discrimina, ut in se ducta conspiceretur Trinitas. nam Rationalis, quæ circa orationem & differendi subtilitatem versatur, Tres in partes est pariter distributa, nempe in Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Moralis, quæ vitæ actionibus occupatur, in Monasticam, Oeconomicam, Politicamq; diuiditur. Theoretica seu speculatiua, cuius finis est veritas, secatur in Physicam, Mathematicam, & Theologiam. Physica de inuisibilibus naturis rerum visibilium disputat. Mathematica de inuisibilibus formis rerum visibilium agit. Theologia de inuisibilibus essentijs & earundem naturis agit.

Sapientiæ discipline	Logica,	{	Grammatica,
		{	Rhetorica,
		{	Dialectica.
	Ethica,	{	Monastica,
		{	Oeconomica,
		{	Politica.
	Theorica,	{	Physica,
		{	Mathematica,
		{	Theologia.

Atq; has Theoreticę partes Theologiam dico Mathematicam,
& Phy-

Phornut⁹
in spec.
de natu-
ra Deor.
Clemensⁱ
Alex. ora-
tione ad
Gentes.
Augu. in
Ciu. Dei
lib. 11. c.
7. & 25.

Albr. lib.
de Deo-
rū imagi-
nibus.

Et Physicam, sunt qui Palladis nomine, quæ Dea fingitur sapien-
tiæ, significari putent, Triplicique proinde subnixam veste, vel
ut scribit Albricus triplici colore

Aureo, Purpureo, Cælesti,

distinctum habentem pallium, quod omnis doctrina Trino subia-
ceat numero. Cum igitur scientia & ars, quæ ratione & sermone
absoluitur, in Tria genera diuidatur, atq; horum vnumquodq. in
in Tria singularia deducatur, cuiq; suam contingere Musam eius.
fouentem ornantemq. facultatem, opinati sunt Philosophi, nouem
fingentes Musas, ut apud Hesiodum in Theogonia.

Orige-
nes li. i.
in cant.
cantic.

Generales disciplinas quibus ad rerum sapientiam peruenitur,
Tres esse voluit & Salomon, quas Græci Ethicam, Physicam, &
Theoricen appellarunt, nos has dicere possumus Morale, Natura-
lem, & Inspectiuam. Moralis dicitur per quam mos viuendi hone-
stus aptatur, et instituta ad virtutē tendentia preparantur: Natu-
ralis dicitur, vbi vniuscuiusq; rei natura discutitur; quo nihil cōtra
naturam generatur in vita; sed vnūquodq; his vsibus deputetur,
in quos a Creatore productum est: Inspectiua dicitur, quæ super-
gressi visibilia, de Diuinis aliquid & cælestibus contemplamur, ea-
que sola mente intuemur; quoniam corporeum supergrediuntur a-
spectum. Tres has disciplinas distinguere abinuicem, ac secernere
volens Salomon, tribus eas libellis edidit, suo quoq; ordine singu-
lis cōsequenter aptatis. primo in Prouerbijs Morale docuit locum,
succinctis breuibsq; sententijs vitæ instituta componens: secun-
dam, quæ Naturalis appellatur, cōprehendit in Ecclesiaste; in quo
multa de rebus naturalibus differens, & inania ac vana ab utili-
bus necessarijsq; secernens, relinquendam vanitatem monet, & v-
tiliarecta q; sectanda: Inspectiuum locum in Cantico canticorum
tradidit, in quo amorem cælestiū Diuinorumq; desiderium incutit
animæ, sub specie sponsi & sponsæ, charitatis & amoris vijs per-
ueniendum docens ad consortium Dei. Logicen quam nos rationa-
lem possumus dicere, non extrinsecus, sed per has tres, quas me-
morauimus

morauimus disciplinas, innexam consertamq; per omne corpus esse censuit sapientissimus omnium Salomon. ea. n. in vnaqua; disciplina per se ipsa conferitur, & instar staminis, ad firmitatem contexta, cuiuscunq; subtegminis laborem admittit, siue pexum plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. per eam morum rationes varias edocemur; per eam naturæ vim perscrutamur; per eam deniq; ipsam Diuinarum rerum imaginem intelligimus. Nam cum omnis per sermonem fiat institutio, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, ut ipsius rei, quæ in promptu est ratio, verisimilitudo ipsaq; veritas deposcere videatur? Et licet post has disciplinas tradita fuerit Logicæ methodus; prius attamen quam esset Grammatica, & scribebant, & loquebantur homines; priusquam esset Dialectica, ratiocinando verum a falso discernebant; priusquam esset Rhetorica, iura ciuilia tractabant; priusquam esset Arithmetica, vsum habebant numerandi; priusquam esset Musica, canebant. Iure merito igitur Logice, vtpote cuiuslibet institutionis ministra, in partem non admissa.

Hugo Vi-
ctor: Di-
dasc. li. i.
cap. 12.

In Psalmis etiã celestis philosophiæ verus ordo prolatus est, vt primus ad Moralem pertineat disciplinam, de quo & bonus imbuitur, & peccatorum mens scelerata terretur: secundus ad Naturalem, id est, substantiam humanitatis, & Diuinitatis Christi: tertius de resurrectione ipsius loquens, Inspectiuam quodammodo continet partem. quæ ratio per omnes diuinas scripturas decurrit. inde & Isaac Patriarcha Tres puteos fodit, demonstrans præcepta Domini doctrina triplici contineri. Sic & sapientia monet vt describamus eam nobis in corde tripliciter.

Cassiod.
in Psal. 3.
Gen. 26.
Prou. 22.

{ Moralis,
Celestis Philosophia { Naturalis,
 { Inspectiua.

*His similia videntur, quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris litteris. nam quod Abraham ubiq; Exh. 3. 4.
locorum*

locorum se morigerum, & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit: Isaac dum scientiæ puteos fodit, profunda; & abditæ quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiam: Contemplationis vero munus Iahacob ostendit, ob inspecta cæli castra, Dei sedes, & Angelorum vias, scalas quippe a terris in cælum usq; subuectas, de quibus in hanc sententiam omnes Theologi plurima disputarunt. Hanc totius philosophiæ in Tres partes sectionem ab Hebræis desumptam, pleriq; Græcorum sapientes, tamquã propria inuenta sibi vendicantes protulerunt, & institutionum suarum voluminibus comprehensâ, posteris tradenda reliquere. Ut. n. refert Laertius lib. quem de viris sententijsq. Philosophorũ conscripsit, miscuit Plato Heracliteorum, Pythagoræorum, & Socraticorum rationes. At in ijs quidem, quæ sensibus subiacent, Heracliti partes tuebatur: Quæ ad intelligentiam pertinent, Pythagoræ acquiescebat: In rebus ciuilibus Socratem suum maxime amplectebatur. Atque ita in unum corpus triplicem Philosophiæ compegit rationem.

Platonica philosophia	{ Heracliteorum,	Sensibilem,
	{ Pythagoræorum,	Intellectualium,
	{ Socraticorum,	Ciuilium.

Diog. La
cr. li. 10.

Tres in partes diuidit etiam Epicurus vniuersas Disciplinas:

Physicam, Canonicam, Ethicam.

Physica naturæ totam continet speculationem: Canonica accessum continet ad opus: Ethica de electione differit & fuga.

Iam vero & Poetæ Tripartitam fecere humanitatis vitam.

Theoricam, Præcticam, Philargicam:
Contemplatiuam, Actiuam, Voluptuariam.

Contemplatiua ad sapientiam, & veritatis pertinet inquisitionem, quam apud Ethnicos gessere Philosophi, apud nos Episcopi, & Sacerdotes, quos nulla lucri cupiditas, nulla furoris insania, sed tantum indagandæ veritatis cura macerat, fama ornat, pascit spes. Actiua tantum vitæ commodis anxia, habendi insatiabilis, rapiendæ
cauta,

cauta, seruandi sollicita geritur, hanc vitam penes antiquos Tyranni, penes nos Mundus omnis gerit. Voluptuaria libidini tantummodo obnoxia, vitæ solam appetit corruptelam, penes illos Epicurei & voluptuarij, penes nos huiusmodi vita natura non crimen est. Hanc Trinitatem considerantes Poetæ trium Dearum certamina posuere, id est, Mineruam, Iunonem, & Venerem, de formæ dignitate certantes. Ideoque Iouem non posse de his iudicium proferre, siue quod præfinitum mundi iudicium ignorabant, siue quia in libertate arbitrij constitutum hominem crederent. Minerva enim vitam theoreticam & contemplatiuam figurat, quia de Iouis nata est cerebro, in quo positum est ingenium: Iuno actiuam figurat, quasi a iuuando dicta, ideo Regnis præesse dicitur, quod hæc vita diuitijs dumtaxat addicta sit: Venus voluptuariam vitam figurat, Venerem dicentes bonam rem, secundum Epicureos, vt pote qui voluptatem maxime laudarent. Hinc factum est quod Minerva, si pro ea iudicasset Alexander, Paridem omnium artificiosissimum futurum pollicita est: Iuno, si victrix discederet, in omnibus terris regnaturum, & ditissimum fore: Venus autem Helenam omnium mulierum formosissimam se in coniugem daturum promisit.

TRINITAS in prima littera alphabeti.

Quemadmodum apud Italos, Latinos, Græcos, Aegyptios, & ceteras linguas A primum in Alphabeto continet locum secundum ordinem aliarum litterarum; ita & Deus respectu creaturarum, a quo, diuino ordine emanant omnia. Et sicut A Tribus lineis constructitur, & est Triangulus figuræ Trium equalium, et rectorum angulorum, quem peritissimi Trinitati superbenedictæ compararunt; eodem modo et Deus est Trinus in personis, et vnus in potētia. Et quæadmodū A, suapte natura nullius, veluti reliquæ, instrumēti indiga, vtputa lingua, dētiū aut labiorū, et libera pronūciatur, et prima in infantibus articulata dignoscitur, solaq. in corde et imo barathri caussatur, vt E, in gutture, I in capite gutturis,

L O in fau-

Nic. euf.
de docta
ignor. li.
1. c. 12.

Pfal. 21.
Ier. 4.
Rom. 1.

O in faucibus, & Vin labijs; & consonantes ab his vocalibus originem trahunt: sic vniuersa creatura, a Deo effectiue, quorū causa caussatissima dicitur. Et idem etiam dici potest de corde respectu aliorum membrorum, quorum vita ab ipso corde pendet. Quare per allegoriam Anima dicitur cor, vt apud fatidicum vatem: Qui requirunt Dominum, viuet cor illorum in seculum seculi: & apud Ieremiam: Laua a malitia cor tuum Hierusalem: & ad Rom. Obtenebratum est cor.

Tres oratoriæ partes.

Tria numerantur Rhetoricæ genera Δικανικόν, id est, Dicanicū, seu Iudiciale; πανηγυρικόν, id est, Panegyricum siue Demonstratiuū; Συμβουλευτικόν, id est, Symbulenticum, vel Deliberatiuum, quæ Gregorius Theologus, necnon interpret Hesiodi symbolice per chimeram intelligunt caput habentem leoninum, ventrem caprinum, & caudam draconis, vt apud Homerum.

Iliad. 2.

πρόσθε λέων, ὅστιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra.

Lucr. li-
bro 5.

vt Leo ludiciale præferat genus ob terrorem, quem reis incutit; Chimæra vero, id est, capra Demonstratiui obtinet typum, quod in eo genere plurimum lasciuire soleat lætius simul qui dicit, simul & qui audit; Deliberatiuum deniq, genus canis, seu vt vertit Lucretius Draconis esse dicunt, ob argumentorum uarietatem, copiam, uehementiam, & contentionem, longioresque circumductus, & spiras quibus in persuadendo opus est.

Tres quoq; Oratoriæ sunt facultates.

Exornatio, Consultatio, Iudicialis facultas.

TRINITAS in Dialectica.

Omnis perspicua docendi uia, seu differēdi ratio, auctore Platone, diuiditur in Definitiuam, Diuisiuam, et Analyticen seu Resolutoriam, quæ Tria sola docet Dialectica. per eam. n. habetur docendi scientia, et sine hac Trinitate philosophia non pōt esse consummata.

Defi-

Definitio, Divisio, Argumentatio.

Tres etiam apud Dialecticos sunt partes propositionis, subiectum: prædicatū, et verbum substantiuū, quod copulam dicunt, quia subiectum cum prædicato coniungat. in verbis. n. naturaliter inest copula, vt Planeta non scintillant, id est, planeta sunt non scintillantes.

Omnis Dialectica ratiocinatio Tribus terminis coalescit:

Primo, Maiori extremitate,
Medio, Medio;
Vltimo: Minore extremitate.

quibus tres procreantur syllogismi partes.

Propositio, Assumptio, Complexio.

Est aut prima præmissarū, vt intellectus; secunda siue assumptio, vt memoria; tertia, quæ duabus præmissis et extremitatibus infertur, velut vtriusq. species, status, finis. Cū igitur tres sint partes syllogismi, fit vt Trina positione medi j, totidē ratiocinationum figuras eliciāt Dialectici. Prima, qua medius terminus in primo prænūciato subiicitur, in altero prædicatur: Secūda, qua vtrobiq; medius prædicatur: Tertia, qua vtrobiq; subiicitur medius terminus. Primus autē in ratiocinatione terminus est, qui superior ac cunctis amplior de ceteris rite dicitur, et enunciatur: Vltimus, qui ceteris subest, ac de quo ceteri dicuntur. Medius, qui cum vni subsit, alter ei subest.

Tres syllogismorum figurae Trina positione medi j.

Prima, Vltimum, Medium, Primum.
Secunda, Vltimum, Primum, Medium.
Tertia, Medium, Primum, Vltimum.

Triplex est materia propositionum.

Necessaria, Contingens, Remota, seu impossibilis.

Hinc similiter Triplex discrimen propositionum:

Necessaria, in qua est definitio, aut pars definitionis, vel genus, vel differentia, vel proprium:

Contingens, vbi accidentia prædicantur de subiecto:

Remota, cum diuersæ species connectuntur.

L 2 Sic

Sic & Tres syllogismorum species :

Necessaria, Possibilis, de Inesse.

Tres item demonstrationis (hæc est syllogismus necessarius) species, seu genera secundum Auerroem & sequaces: Demonstrativum Quia, seu ab effectu; Propter quid, seu causæ: Et utriusque. In prima acquiritur cognitio rei quod sit; in secunda, per quid sit; in tertia, quod sit, & propter quid sit, vno & eodem tempore.

TRINITAS in Amicitia.

Clem.
Bro. 2.

Triplex est amicitiae genus, & eorum quidem primum, optimum & præstantissimum iudicatur id quod est ex virtute. valida enim est quæ est ex ratione dilectio; secundum autem, & medium, ex remuneratione. est autem hoc genus aptum ad societatem, & communicationem, libenter impertiens, & vitæ conducibile, communis siquidem est, quæ ex gratia amicitia; tertium & ultimum, nos quidem dicimus id quod est ex consuetudine; alij vero id, quod ex voluptate verti, mutariq. potest. Ac mihi quidē pulcherrime Hippodamus Pythagoricus videtur Ternario describere amicitias. Una quidem ex scientia Deorum; altera vero, ex hominum suppeditatione; tertia, ex voluptate animantium. Quo fit ut una sit Philosophi amicitia; altera, Hominis; bruti, tertia. Re vera enim Dei est imago Homo bene faciens; quæ in re ipse etiam beneficio afficitur, sicut gubernator simul servat, & servatur. & ideo cum quis petens, quod petijt fuerit consecutus, non dicit danti: Recte dedisti; sed: Recte accepisti. Ita accipit quidem, qui dat; dat autem, qui accipit.

Amici tia ex	{	Virtute,	Philosophi,	}	{	Scientia Deorum,	
		Remuneratiōe,	Hominiis,			ex	Hoīnū suppeditatiōe,
		Voluptate,	Animalis bruti,				Voluptate animalium.

Phædrus apud Platonem Tria ponit Amoris exempla; primum femininæ ad masculum, ubi de Alceste Admeti uxore loquitur, quæ pro marito mori voluit; secundum masculi ad feminam,

ut

ut Orphei ad Eurydicen; tertium, Patrocli ad Achillis virtutem: ubi ostendit nihil fortiores homines reddere.

TRINITAS in pulchritudine.

Quod Amor sit pulchritudinis desiderium, de pulchritudine dicendum, nam & ipsa Trinitate perfecta. Ex plurium sane Virtutum concinnitate in animis gratia est; Ex plurium colorum, linearumq; concordia, in corporibus nascitur gratia; Ex vocum plurium consonantia, gratia in sonis maxima est.

Triplex igitur { Animorū, } cognoscitur { Mente, } Hinc fit { Intellectus, seu
pulchritudo. { Corporum, } { Oculis, } Visus, (Mēs
Vocum: { Auribus, } Auditus.

TRINITAS in coloribus.

Licet a priscis ingenijs singulis planetis colores singuli dicati reperiantur; ex Platonicis tamen minime ignobiles exstiterunt qui vniuersales, præcipuosq; Mundi colores ad Trinitatis numerum redigerunt, scilicet, Viridem, Aureum, Saphyrinum, quos Tribus celi gratijs dicatos aiunt, Viridem Veneri simul atq; Lunæ; Aureum Soli, a Ioue tamen, & Venere non alienum; Saphyrinum vero Ioui maxime prædicant accomodatum, cui & Saphyrus dicitur consecratus.

TRINITAS in Aeternitate.

Statuit Omnipotens Deus corporeum hunc visibilemq; Mundū in tempore, definiuitq; illi extrema, principium & finem, librans illum inter duplex æuum. In prima æternitatis parte, nil creatū est, solusq; fuit Deus: In præsentī seculo, et in tēpore hoc profert Deus, quæ in futurū æuum introducet, Angelos, inquā, quos creauit in instanti, & in temporis initio, Materiam post Angelos in instanti, ex qua sensibilibus creaturarū species, in tēpore, et in numero sex dierum perfecit. Rationalem item animam sexta die protulit, ex qua, & ex materia humanam substantiam compegit: In futuro æuo animas, & materiam in æuum introducet. namq; ex materia instaurabit humanum corpus.

TRINITAS in Tempore.

Ternario numero ipsa quoq; tempora designantur, quibus leges a Deo hominibus traditæ ad vitæ formationem, & rectam viuendi formam. est enim tempus

Naturæ, Legis, Gratiæ.

Naturæ tempus locū obtinuit a Mundi productione ad vsq; Abraham, cui successit Moyses: Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circumcisionis, vel ab ipso Moyse, cui tradita Lex scripta ad Christum vsq; vim, & efficaciam sortita: tertium tempus est a Christo per quem nobis gratia, ad finem vsq; Mundi duratura. Quod si cuiq; eorum mysticum diem assignaueris, primum quidē legi Naturali, secundum Mosaicæ, & tertium Evangelicæ: videbis aperte Christum pro sua benignitate, Tertia die nos visitasse, per exortum ab alto, & nostræ infirmitatis susceptionem; quemadmodum per Osee prophetam fuerat prænuntiatum,
 Cap. 6. his verbis: *Viuificabit nos Dominus post duos dies, in die Tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus, sequemurq; ut cognoscamus Dominum. ubi a Propheta nouissimum tempus Tertiæ diei appellatione significatur. quoniam non primis, neque medijs, sed nouissimis temporibus propter nos homo factus, naturā nostrā lapsam reparauit. Quare apud Iohannem cap. 2. die Tertio, post ea quæ cap. 1. Euangelij sermo descripserat, nuptiæ factæ referuntur. ut Tertio tempore seculi Dominū ad adoptandam sibi Ecclesiam Venisse designetur.*

Primum,	} seculi tempus {	ante legem Patriarcharum exemplo,
Secundum,		sub lege Prophetarum scriptis,
Tertium,		sub gratia Euangelistarū præconijs,

quasi Tertiæ diei luce Mundo refulsit, in quo Dominus, pro redemptione generis humani, in carne natus apparuit. Hi sunt Tres dies
 Match. quibus apud Marcum Turbæ Domino perseverant, quia totis his
 15.
 Mar. 8. Tribus temporibus viri sancti, Spiritu Dei pleni, in Christū credunt, Christum expectant, eiusq. panibus et doctrina magno desiderio

siderio refici cupiunt, nec habentes quod manducarent, quia panis
 viuus qui de celo descendit, nondum eis appositus fuerat; Tertio
 igitur die, id est, hoc Tertio suæ incarnationis tempore turbas refi-
 cit, neque ulterius eas fame perire patitur. Sic dies Tertius quo
 Abraham primus patriarcha filium Isaac immolauit, indicabat Gen. 22.
 hoc tempus gratiæ, quo gratum sacrificium offertur Deo per Chri-
 stum. Ad huius numeri sacramentum referri possunt Tres Mis-
 sæ, quas Sacerdos celebrat die Dominicæ natiuitatis. Quando-
 quidem quæ noctu Missa canitur, illum refert statum qui fuit
 ante legem, quando scilicet, omnes erant in tenebris: Quæ ve-
 ro in aurora cantatur Missa, refert tempus sub lege, in quo iam
 incipiebant ex parte Christum scire; sed non plene propter dicta
 legis & Prophetarum, & ideo celebratur inter diem, & no-
 ctem: Tertia cantatur in die, qua designatur tempus gratiæ.
 In his tribus temporibus clamat scriptura Enoch iustum, Heliam Gen. 5.
4. Reg. 2.
Iohan. 11.
 prophetam, & Iohannem euangelistam fuisse in longiorem vitam
 translatos, ad destructionem, ut creditur, Antichristi, qui se Chri-
 stum filium Dei finget. Diabolus. n. licentius in vltimis tempori-
 bus, propter peccata nostra, omnibus suis viribus vsurus est, ut
 etiam Electi, si possibile sit, in errorem contrudantur. Oportuit au-
 tem vnum ex illis mittere, qui ante legem fuerunt: vnum qui sub
 lege; tertium sub gratia, qui Christum ipsum viderit, & allocu-
 tus fuerit. Quare Tres falsitati resistent testes Enoch, cuius ante
 diluuium iustitia claruit, quando nullum aliud mandatum homi-
 nibus exstabat, quam quod natura in singulorum pectoribus insi-
 tum est; Helias, qui vel mortuos in vitam restituit oratione, & sub
 lege coruscavit; Iohannes, quem Dominus plurimum dilexit, Apo-
 stolorum sanctissimus.

Georg. Tra-
pez. libello
de hoc edi-
to: Sic eū vo-
lo manere,
quid ad te.
Hyppoli-
tus ofone
de Consum-
matione se-
culi. & Am-
brosius Ca-
tharinus in
cap. 2. Gen.
Genes. 5.
Eccli. 43.
Eccli. 48.
Malach. 4.

Tria sunt temporis spacia, Præteritum, quod fuit; & iam
 non est: Præsens, finis præteriti, & initium futuri, quod alioqui
 instans, & nunc dicitur: Futurum, quod modo non est, sed ali-
 quando erit.

Ternarioes
cludi totam
temporis mē-
suram.

Præterita, Præsentia, Futura,

L 4 quasi

quasi vnum corpus eternitatis perficiunt. Præterita amare, insipientis est: præsentia, stulti; futura, prudentis. Præteritorum pietas est; præsentium, cupiditas; futurorum, charitas. Tria hæc temporis spacia in animo requirenda videntur secundum Isidorum. Præterita reminiscendo, Præsentia contuendo, Futura expectando. Recolimus transeuntia, Intuemur præsentia, Speramus aduenientia.

TRINITAS in loco.

Aug. lib.
de tripli-
ci habi-
taculo.

Triplex est locus rationali creaturæ deputatus, locus summus, videlicet, cælum, vbi sola letitia: locus infimus, scilicet, infernus, vbi sola tristitia: locus medius, qui est mundus sensibilis, in quo sunt summa speranda, et infima timenda. Philip. 2. In nomine IESU omne genu flectatur cælestium, terrestrium, et inferorum. Hinc patet cur vita præsens dicitur medium, et tolli de medio pro tolli de hac vita 23. q. 4. cap. hæc vita. et Glos. in proæm. Cle-
men. in ver. de medio.

Locus

Summus,	Medius,	Infimus,
Cælum, seu paradisus,	Mundus,	Infernus.

Vbi

Summum bonum,	Summa speranda et infima timenda,	Summum malum,
Sola letitia,	Utrumque,	Sola tristitia,
Boni tantum,	Boni et mali,	Mali tantum,

Tria præter hæc sunt mortuorum loca. Vnus quidem beatorum quem Paradisum dicunt. sanctorum enim et iustorum animas in cælo esse, ac super benedictæ Trinitati assistere, suam denique felicitatem consecutas esse nemo Christianorum dubitat: Alter delinquentium est, qui sunt inferi, eorum animas tenens, qui sine penitentia mortem obierunt: Qui vero confessi, sacratissimum Christi corpus, absque tamen pænæ præuia satisfactione, sumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in igne, quod Purgatorium

torium vocant, expurgantur. Possunt autem coadiuvante Ecclesia, Sacerdotum precibus, Missis, & eleemosinis expiari, & ab igne ad supernam patriam quantotius evolare. sunt igitur in altera vita Tres loci hominibus deputati.

Cælum, Infernus, Purgatorium.

TRINITAS in Mathematicis disciplinis.

Artes Mathematicas Pythagoræi secant in Arithmeticam, Musicam, & Geometriam, cui coniuncta est Astrologia, ut Musica, Poetica. Plutar. Sympos. li. 9. q. 14.

TRINITAS in Monade.

Refert Minar libro antiquitatum Sissenios maxime unitatem adorasse, ut quæ similis esset Divinæ creaturarum origini, æternoque principio. Hanc autem Pythagoras vir clarissimus & suo ævo auctoritate irrefragabili Trinam esse probavit. est enim Vnitas æterna, nec ullum numerorum enuntiare poteris supremum esse Vnitatis partem, quod enim omnem alteritatem præcedit, æternum est. Alteritas nempe idem est quod mutabilitas; sed omne quod mutabilitatem naturaliter præcedit, immutabile est, quare æternum. Alteritas vero constat ex unitate, & dualitate, quare alteritas, sicut numerus, posterior est Vnitate. Vnitas ergo natura prior est alteritate; & quoniam eam naturaliter præcedit, est Vnitas æterna. Amplius omnis inæqualitas est ex æquali, & excedente, inæqualitas ergo est natura posterior æqualitate, quod per resolutionem firmissime probari potest. omnis enim inæqualitas in æqualitatem resolvitur. æquale enim inter maius & minus est. si igitur demas quod maius est, æquale erit; si vero minus fuerit, deme a reliquo quod maius est, & æquale fiet. Et hoc etiam facere poteris quousque ad simplicia demendo veneris. Patet itaque quod omnis inæqualitas demendo ad æqualitatem redigitur. æqualitas ergo naturaliter præcedit inæqualitatem.

Sed

Sed inaequalitas, & alteritas simul sunt natura, quia ubi inaequalitas, ibi necessario alteritas, & e conuerso. inter duo namque ad minus erit alteritas: illa vero ad unum illorum duplicitatem facient, quare erit inaequalitas. Alteritas ergo, & inaequalitas simul erunt natura, praesertim cum binarius sit prima alteritas, & prima inaequalitas; sed probatum est inaequalitatem precedere naturam inaequalitatem, quare & alteritate. aequalitas ergo aeterna. Amplius si duae fuerint causae, quarum una sit altera prior, erit effectus prioris natura prior effectui posterioris; sed unitas vel est connexio, vel est causa connexionis. inde. n. aliqua connexa dicuntur, quia simul unita sunt. Binarius quoque vel diuisio est, vel causa diuisionis. binarius enim (ut suo dictum est loco) prima est diuisio. si ergo Unitas est causa connexionis, binarius vero causa diuisionis, ergo sicut unitas est prior natura binario: ita etiam connexio prior naturae diuisione; sed diuisio & alteritas, simul sunt natura, quare & connexio, sicut unitas, est aeterna, cum prior sit alteritate. Probatum est igitur quia Unitas ipsa aeterna est, & aequalitas aeterna, similiter connexio est aeterna. Sed plura aeterna esse non possunt. si enim plura aeterna, alterum alteri deesset, ideoque nullum illorum perfectum esset; & ita esset aliquod aeternum, quod non esset aeternum, quia non esset perfectum, quod cum non sit possibile, hinc plura aeterna esse non possunt. Sed quia Unitas aeterna est, aequalitas aeterna est, similiter & connexio, hinc

Unitas, Aequalitas, Connexio,

sunt vnum. Et haec est illa Trina Unitas quam Pythagoras Italiae, & Graeciae decus docuit adorandam. Non tacendum hic, quod res quaelibet a Deo Patre habet esse; quia unitas est; Et a Deo Filio habet specificatum esse; quia Aequalitas; Et a Deo Spiritu sancto habet perfectum esse; quia Nexus.

Quemadmodum diuina unitas Trinitate gaudet personarum; pari analogia interna unitatis fecunditas Triade absoluitur. Unitas. n. in se primum ducta progignit aequalitatem. dicitur. n. Uni-

eas (si nobis per vindices lingue latine conceditur) quasi entitas ,
 & equalitas Vnitatis , tamquam equalitas entitatis . est autem
 entitatis equalitas , cum nec plus , nec minus , quod maxime in ortu
 & generatione perspicuum est . si enim plus , aut minus ; iam mon-
 struosum quiddam . Quare vnitatis generatio , sola Vnitatis est
 repetitio . nam si bis , ter , aut aliquo alio numero , tum non est Vni-
 tatis generatio , sed id creationi respondet , quandoquidem effectus
 diuersæ a sua causa nature in esse deducitur . Itaque vnitas ex se
 gignit equalitatē . Quod si hanc in equalitatem ducis , qui ductus
 cubicus , idemq. trinus a Pythagoreis appellatur , nascitur etiam
 Vnitas , Vnitatis & equalitatis connexio . Porro ductus ille pro-
 cessio est . nam quid aliud processio , quam quædam ab altero in al-
 terum extensio ? Talis autem processio non vnius tantum est , sicuti
 neque vnius est nexus , sed plurium , ac eorum quæ connectuntur
 vnio . Atqui non contingit aliquem numerum in se amplius , quam
 trine duci , vt dicendo , ter tria ter , quater quattuor quater . Et
 vt radix , & tetragonus in cubo vniuntur , vnaq. tetragoni &
 cubi etiam in numeris radix est ; ita sane Vnitas & ipsa equali-
 tas in connexione vniuntur , estq. equalitatis & connexionis vna
 radix , eaq. primum in numeris originis principium . Tetragonus
 tamen proxime primoq. loco gignitur a radice , atq. ipsius exprimit
 fecunditatem . At cubus proxime quidem a tetragono , sed a radice
 mediate est , vtriusque nihil minus refert fecunditatem ; Radice si-
 quidem in semetipsa ductitata , prodit tetragonus , radicalis virtu-
 tis expressio , & velut imago quædam ; ex ductu vero radice in
 suum quadratum , nascitur cubus vtriusq. expressio , et veluti quæ-
 dam similitudo . Quod si spectes ordinē processionis , vt quod qua-
 dratus primo loco a radice , & secundo loco cubus , facies proculdu-
 bio quadratum immediatum radici , & secundum ; cubum autem
 mediatum , & tertium ; tetragonum autem proximum . Quare ibi-
 dem processio quædam dumtaxat immediata est : quædam me-
 diata pariter , & immediata : quæ autem mediata solum , inibi non
 reperiri

reperiri potest. Sin vero medij naturam, cuius est ex æquo vnire extrema, cubum, vt qui est radicis & quadrati fecunda vnio, ex æquo ab vtroque dices procedere, & vtrique perinde immediatum. Porro quidnam hæc vnitatis interna fecunditas Trinitate expressa, & que in ea conspiciuntur, aliud sunt, quam Diuine Trinitatis tā aperta & manifesta symbola quā quæ maxime? Quid vnitatem de se simplicissimo ductu gignere equalitatem, nisi Patrem summam & superexcelsam vnitatem, de sua substantia Filium gignere suæ fecunditatis expressionem consubstantialemq; imaginem? Et quid aliud ductu vnitatis in equalitatem, procedere connexionem per omnia vtriq; conformem, quam Patrem, & Filium sibi consubstantialem amorem, vtriusq; nexum, et Spiritum spirare? Sed quid, quod Trino ductu tota Vnitatis pariter & numerorum fecunditas absoluitur, nisi illo superimmeso Ternario, Diuinam eamq. immensam fecunditatem perfectā, absolutamq. esse? Quid item aliud innuit coincidentia radicis, tetragoni, & cubi in vnitatem (est siquidem vnitas radix, est tetragonus, est cubus) quā summam illam coincidentiam trium Diuinarum personarum in natura, substantiaq. ? Nonne tetragoni a solaradice emanatio, Filium a solo Patre esse exprimit? Quid radicem non ab alio esse, nisi Patrem a nullo esse? quid cubum a radice & quadrato (nec enim radix sola, solus nec quadratus cubum restituit, sed vtriusq; coniuncta operatio) quam Spiritum sanctum ab vtroque procedere? si enim radicem in se vnice ducis, non habes cubum, nec magis si quadratum in se. Quid, quod vltra cubum non progrediuntur Pythagorici (adeo cubum in Numeris, velut complementum obseruant,) est ne id nobis argumento, quod in Diuinis Tertia persona omnium est consummatio & terminus? Quid cubum mediate a radice, & id spectato progressionis ordine, & immediate a quadrato, quam si spectes ordinem originis in Diuinis Spiritum mediate esse a Patre, & immediate a Filio? sed quid hoc, nisi Spiritum a Patre per Filium procedere, tamquam Diuina motio a Patre per Filium,

Filium, in Spiritu sancto terminetur? Et id quidem censuere Græci Cyrillus, Gregorius theologus, & Damascenus. Porro quod ibi est immediata processio, est item & quæ mediata pariter & immediata. mediata autem non reperitur. quid istud distat a Sanctorum sententia, qui nullam in Divinis mediatam processionem asserunt? Et quid mediæ inspecta natura, quæ est ex æquo extrema unire, cubum dicere medium, & ex æquo a radice, & tetragono, atque adeo utrique immediatum? quid inquam aliud, præterquam quod Latini Spiritum sanctum mediam personam facientes, ab utroque ex æquo procedere asseuerant? sicque non tam in re discrepant Latini a Græcis, aut hi ab illis, quam modo & ratione differendi. Hanc autem concordiam præclare admodum detexit Iacobus Faber Stapulensis in commentario adiecto ad Richardum de S. Victore.

TRINITAS in Numeris.

*Tres sunt primæ & præcipuæ Numerorum Unitates,
Linearis, Superficialis, Corporea,
quæ ab eadem oriuntur simplicissima Unitate Denaria, Centenaria, Millenaria. namque inter numerorum sedes, locos, & positiones, quæ decimo quoque loco, denariæve distantia notantur, Denarius primus est linearis numerus, Centenarius primus planus, ut quadratus, Millenarius primum corpus, nam cubus:*

<i>Linearis,</i>	<i>Planus,</i>	<i>Solidus.</i>
<i>Decem,</i>	<i>Centum,</i>	<i>Mille.</i>

Secatur item Numerus in

Digitum, Articulum, & Compositum.

Digitus continet simplices numeros ab Unitate ad decem. Articulus dicitur quilibet numerus, quem possis in denas partiri partes æquales nullo redundante, ut decem, viginti, triginta, &c.
Compositus

Compositus siue commixtus numerus utrumque complectitur, digitum, scilicet, & articulum, ut undecim, viginti quatuor, Triginta quinque.

TRINITAS in Musica.

Hugo a
S. Viſt.
Didasc. 2
13.

Trinitate distincta est Musica. est enim Humana, Mundana, & Instrumentalis. Mundana reperitur in Elementis, Planetis, & Temporibus; Elementalisis in Numero, Pondere, & Mensura; Planetaria, in Situ, Motu, & Natura; Temporanea, in Diebus, vicissitudine lucis & noctis; in Mensibus, incrementis & decrementis lunaribus; in Annis, mutatione veris, aestatis, autumnii, & hyemis: Humana fit in Corpore, Anima, & in utriusque connexu; Quae in Corpore, in vegetatione, secundum quam crescit, quae omnibus nascentibus conuenit; in Humoribus, ex quorum complexione subsistit humanum corpus, quae sensibilibus communis est; in Operationibus, quae specialiter rationalibus conuenit, quibus mechanica praest. Instrumentalis seu harmoniae fit Pulsu, Voce, & Flatu. omnis enim sonus editur, aut pulsu, videlicet per tympana, psalterium &c. aut voce, per fauces; aut flatu, per fistulas. Pulsus secundum Isidorum importat potentiam Patris; Vox, Filij sapientiam; Flatus ad Spiritus sancti viuificatiuam bonitatem refertur.

Boetius in Musica, & Macrob. 2. Natur. Tria tradunt genera cantus.

Diatonicum, Chromaticum, Enharmonicum.

Terminos item intervalla continentes totidem, iniam scilicet mediam, & supremam chordam. sicut & Tres symphonias continet harmonia.

Diapason, Hemiolion, Diatessaron.

Sunt & qui Musicorum genus sic diuidant. Vnum, quod carmen fingit; alterum, quod instrumentis agit; tertium, quod instrumentorum opus, carmenq. dijudicat.

Musica

TRINITAS in Poesi.

Sunt & Poematis genera Tria, ut fere Auctores tradunt, Dramaticum, id est, actiuum vel actuosum, in quo personæ agunt solæ absque vlla Poetæ ipsius & auctoris interlocutione, cuiusmodi tragoediæ sunt & comoediæ, & quædam Vergilij Bucolica. Exegematicum, id est, enuntiatiuum, in quo Poeta omnia narrat sine vlla personarum interlocutione; in hoc omnia didascalico more & simplici traduntur, ut Georgica eiusdem Maronis. Mixtum, ex utroque, in quo & Poeta, & personæ introductæ loquuntur.

Actiuum, Enarratiuum, Mixtum,

TRINITAS in Puncto.

Demonstremus iam apertius quantum faciant Mathematicæ disciplinæ ad capefendam, intelligendamq. Diuinam Triadem. Punctum quod substantia vnicum est & infertile, quamuis re ipsa indi-

indiscretum, infecundumq; sit, carens personali, realique numero, ratione tamen Trinum reperitur. punctum enim in recta linea medium vnus quidem partis *a* *b* *c* est finis, alterius vero initium, totiusq. medium. Vnde fit vt medio eiusmodi puncto insit Diuinae fecunditatis, atque Trinitatis vestigium. Nam ex necessitate tres, et non plures, quam tres, id punctum rationes ambit, recipit, & apprehendit. est enim punctum *b* finis lineæ *a b*. initium vero lineæ *b c*. totius autem lineæ *a b c*, medium. Deesse autem illi aliqua è tribus ratio, aut quarta illi ipsi addi nequit. Id igitur punctum cum se ipsum vnitatem substantię, rationum vero per necessaria Trinitate metiatur, non immerito primi Entis internas coniunctiones, atque discretiones innuere videtur. Insunt tamen huic puncto ad extremas litteras *a b*, & *b c*, eiusmodi rationes præpositere, contrarioq. nomine; ad mediam vero, totamq. *a b c* vnanimi concordiaq; nomine ratio exprimitur, est enim prioris finis; posterioris initium; mediæ vero, totiusque lineæ medium:

	{ Prioris,		{ Finis,
Punctum,	{ Totius,	{ Lineæ,	{ Medium,
	{ Posterioris,		{ Initium.

TRINITAS in Magnitudine.

Tria sunt Magnitudinum interualla, Longitudo, Latitudo, Profunditas, Tres quoque magnitudines, et continuæ qualitates, Linea, Superficies, Corpus, quarum idem fons atque initium, punctum. Linea est tantum produciens, & ideo competit Patri, qui est principium, non de principio. Linea enim, secundum Philosophum, dicitur esse produciens, quia est principium, a quo superficies fluit; sed dicitur esse non producta, quia licet dicatur fluere

re

re a puncto vsque ad punctum, quod non est in continuo, nisi lineam ducere; non potest tamen habere a puncto aliquam quantitatem, cum punctum sit indivisibile. Vnde Linea, prout continua non diuiditur in puncta, sed in partes continuas; Corpus vero est tantum productum, quia profundum, quod est corpori proprium; fluit a superficie, alioquin idem produceretur a seipso, si in plano plures essent superficies; sed tamen dicitur corpus non esse produciens, quia non intelligibilis ultra corpus alia species magnitudinis differens ab istis. Vnde profunditas siue corpus conuenit Spiritui sancto, quia ab aliquo procedit principio, videlicet, Patre, & Filio; sed nulla alia Diuina persona procedit ab ipso. Superficies autem produciens, & producta est. produciatur enim a linea, & ipsa simul cum linea producit ipsum corpus, siue profunditatem: & ideo competit Filio, qui nascitur ex Patre: & ab eo simul & Patre procedit Spiritus sanctus. Tria igitur

Magnitudinū interualla, Lōgitudō, Latitudo, Profunditas;
Et tres magnitudines, Linea, Superficies, Corpus;
Representantes, Patrem, Filium, Spūm sanctū.

Corporis item superficies Trina. Plana quidem, quorum nulla superficies alteri supereminet, veluti superficies mensæ superior; Concaua, ut interior vasis pars; Conuexa, ut vasis pars exterior.

Ternarius primus est numerorum imparium, & initium corporum solidorum constantium ex pluribus areis. Porro sicut Deus est principium omnium quæ aguntur; eodem fere modo primus Ternarius numerus omnium reliquorum, per se ipsum auctus, Triangulum constituit parium laterum, quæ prima est earum figurarū, quæ pluribus constant lateribus. Profecto simplex Triangulum æquilaterum, Diuinitatis indicium est, siue rerum celestium effigies, ut pote quod sit sibi ipsi æquale. & propterea difficiliter moucatur, & ad malum declinare minime possit.

M

Ita

Psellus de
Demon. c. 2.
Quo Triā-
gulus æqui-
later⁹ Diui-
næ Trin. cō-
paretur cū
apud alios,
tū apud Ni-
colau Cus.
lib. 2. c. 11.
de doct.

ignor. doctif
sine specu-
lante licet
videre.

Ita Pythagoræ non numeros tantum, verum etiam figuras, Deorum nominibus dedicantes, Triangulum æqualium omnium laterum nominauerunt Minervam e Vertice natam, & Tritogeniam; quia tribus perpendiculis eductis e tribus angulis suis diuiditur. Nos autem Goropio assentientes, Triangulo æquilat-ro diuinam Trinitatem notari posse dicimus. hæc sunt illius verba.

Hiero-
glyph.li-
bro 10.

Quæadmodum Trinitas prima causa est oꝝ rerũ; ita Triangulus prima figura est oꝝ figurarum rectis lineis comprehensarum, in quam oēs aliæ figuræ soluuntur et terminantur, cum ipsa in nullas alias vltius solvatur, sed in suam formã duntaxat infinitis vicibus diuidi queat. Triangulus ergo æquilaterus Tribus personis in vno Deo essentia vnitis, cõuenientissimus fuerit et optime delinearit ipsum descensum Opificis ad res creatas, quibus oꝝbus Triangulum suæ Diuinitatis impressit, per quem omnia descendunt, fiunt, et conseruantur. Hæc ille. Tres aut a Geometris numerantur species anguli rectilinei nempe Obtusus, Rectus, & Acutus. hique Tribus lineis eodem puncto coniunctis clauduntur. Rectus medius & æqualis est; Obtusus, & acutus extremi; hic, recto minor; ille maior.

Anguli rectilinei	{ Obtusus,	Rectus,	Acutus,
	{ Maior,	Medius,	Minor.

TRINITATIS effigies in Circulo.

Circulum esse æternitatis hieroglyphicum neminem latere potest, qui non prorsus sit rationis impos. In omni autem circulo vel orbe, medietas centrum nuncupatur, quod nihil aliud est nisi punctum, quo circuli vel orbis medium certissima obseruatione distinguitur. ducta autem linea a summo in summum, vt necesse sit illam transire per centrum, Diametros appellatur, diametros autem omnis cuiusq; orbis triplicata cum adiectione septimæ partis suæ, mensuram facit circuli, quo orbis includitur, idest, si vncias septem teneat diametri longitudo, & velis ex ea nosse quot vncias orbis ipsius circulus teneat, ternarium duces per septenarium, & faciunt 21. his adijcies

adijces septimā partē, hoc est vnū, & pronunciabis viginti duabus vncijs huius circuli esse mensuram, cuius diameter septem vncijs extenditur. Ceterum cum nihil a Diuina Trinitate descendat, in quo non sit vestigium aliquod Trinitatis, cum semper gignens geniti sui ipsius imprimat characterem, quæ alia spectabilis Trinitatis species magis dici potest, quam dum Patrem centro, Filium circulo, Spiritum sanctum diametro centrum & circumferentiam coniungenti, & ab utroq; progressu comparamus? vt intelligamus ipsum Filium toti vniuersitati per diametrum ter acceptum designatæ (Spiritus. n. ter maximus omnia complet & permeat) addere vnitatem ad totam integritatem sic absoluendam, ne quicquā omnino restet lacunæ. Mercurius Trismegestus dicere solitus erat quod Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit amorem, quod nos ad personarum diuinarum trinitatem trahere possimus. Vnus. n. Pater vnicum generauit ante secula Filium, cū quo etiam simul ab æterno spirat Spiritum sanctum, qui est nexus, & amor amborum. Nam Deus Pater ab æterno se profecto intelligit, & intelligendo se diligit, quam dilectionem extra se ad alium non extendit, sed in se reflectit, quia ad intelligentem, & intellectum, ad Patrem, & Filium, a quibus procedit ipsa dilectio, ad modum circuli in seipsum reflectit. Quare interrogatus idem Trismegistus quid esset Deus? respondit: Deus est sphaera intelligibilis, cuius centrum est vbique; circumferentia vero, nusquam. Cum. n. Deus non sit corpus, nec etiam esse possit, eo quod summe simplex est; quia omne perfectissimum oportet esse simplicissimum, eo quod posterius componentibus sit omne compositum; ideo ad differentiam sphaerae corporalis, dicit esse sphaeram intelligibilem. vnde in centro, quod est quid minimum, & simplicissimum, circumferentiae comparatum, Diuinam simplicitatem intellige; sed per circumferentiam, quæ est maxima, immensitatem Diuinam accipe. Est ergo sensus descriptionis prædictæ: Deus est sphaera, idest, principio carens & sine, multo magis quam circulus siue sphaera, vt sic eius notetur æter-

nitas; intelligibilis, ut notetur eius immaterialitas; cuius centrū,
 id est, indiuisibilis & simplex essentia ubiq. tota est; sed circumfe-
 rentia eius, id est, eius immensitas nusquam est, quia a loco compre-
 hendi non potest. Etiam Deum centro comparamus, circa quod om-
 nia sunt, & a quo vniuersa ordine certo in orbem procedunt, do-
 nec integra rerum vniuersitas absoluitur. Vt. n. centrum nec ma-
 gnitudo est, nec circulus, nec orbis, sed omnium & circulorum, &
 orbium principium: pari mensura et Deus nihil eorum est, quę sunt
 in Mundo, nec Mundus totus; sed totius tamen Mundi principium.
 Ad hoc ergo centrum omnis creaturarum summitas terminatur,
 perinde atq; in circulo omnes portiones per formā Pyramidis a cir-
 cumferentia in centrum finiuntur. Adhuc quoq; Deus dicitur sphae-
 ra, cuius centrum, id est, Pater, est ubiq; per suam potentiam; cir-
 cumferentia vero, id est, Sapientia, & Filius Dei, nusquam; quia
 capi nequaquam potest, & vniuersa circumplectitur, ut in Ec-
 Cap. 24. clesiastico legimus: Gyrum celi circuiui sola, & in profundum
 abyssi penetraui; relatio vero mutua vtriusque, centri videlicet,
 & circumferentiae Spiritum, & amorem reciprocum pręsignat.
 Ex hac Trismegisti doctrina accepit Pythagoras noster cęremo-
 niam illam, quam postea tradidit, nempe esse Deum circumactū
 corporis colendum. quod etiam Numę Pompilij institutum fuisse
 auctor est in Hieroglyphicis Pierius Val. pręcipiebant enim
 ut priusquam aliquis Deum coleret, verteret se in orbem, fa-
 ctoque circulo, cultum Deo exhiberet, quia illum venerabatur, qui
 per circulum, figuram perfectam, erat significatus. Plinius: In
 adorando, inquit, dextram ad oculum referimus, totumque cor-
 pus circumagimus; Hic notare contentus sum (licet parergon
 fortasse videatur) Circularem motum, per quem corpus ad eun-
 dem vnde abscedit, terminum circumuoluitur, expressissimam esse
 imaginem verę, & æternę felicitatis, per quam creatura ad
 idem principium redit, a quo processerat. Felicitatem enim
 definiunt, reditum vniuscuiusque rei ad suum principium,
 quia

quia felicitas sit summum bonum. summum bonum id est quod omnia appetunt. quod autem omnia appetunt id ipsum est, quod omnium est principium. at omnium principium est Deus unus omnipotens. Idem igitur finis omnium, quod omnium principium. Hinc binæ illæ Dei appellationes apud Pythagoricos *V num*, scilicet, & *Bonum*. *V num*. n. cognominatur, qua omnium est principium, quæ admodum unitatem diximus esse totius numeri principium: *Bonum* autem qua omnium finis, omnium quies, & absoluta felicitas. In orbem quidem non mouentur nisi immortalia & incorrupta corpora. Ad Deum non redit nisi immortalis, & æterna substantia. Cælestia etsi idonea sunt motui circulari, non ipsa tamen sibi sufficiunt ad hunc motum explendum, sed diuino opus est motore, qui illa verset & circumuoluat. Non aliter nobis atq; Angelis accidit. Tales. n. sumus natura, vt non circumagere nos & reflectere, sed circumagi motricis vi gratiæ & reflecti in Deum possumus. Hinc illud; Qui aguntur spiritu Dei, hi filij Dei sunt. Pulsat assidue animum nostrum spiritus motor, si admittamus, statim Deo plenus per Orbem religionis ad Dominum reportamur, in eo semper vitam possessuri, in quo & semper antequam fieremus, vita fuimus. Hæc est hominis vera felicitas, ad quam religio nos promouet, dirigit, & impellit.

TRINITAS in prisca theologia.

Prisci Theologi tres præcipue Deos venerabantur, Iouem, Neptunum, & Plutonem, Saturni, & Rheæ filios, quibus vulgatum est, cælum, maria, & infera regna paruisse. Nam post Saturniam unitatem, id est, intelligibilis mundi unionem intra se omnia implicantis, tres in partes sensibilem mundum partiti sunt, cælestem regionem, Ioui; subterraneam, Plutoni; mediam vero, Neptuno adscribentes. Trifidum præterea fulmen Ioui; Tridentem, Neptuno; Tricipitem cerberum Plutoni tribuere. In quibus Ternarij numeri seruata est ratio, Tres namque fratres, tria regna, tria diuersa sceptrâ habent, & hæc trifariam disposita.

M 3 Tripli

Triplicem. n. cuspidem, fulmini; Tria cerbero capita dederunt. Adhuc etiā Tres scelerū vltices furiae Aleōto, Thesiphone, & Megera. Tresq. humanum sensum perturbantes Harpyiae, Aello, Ocypete, Celēno. Tria deniq; fata, Clotho, Lachesis, Atropos, in quorum manu mortalium omnium vita posita est, eidem Plutoni destinata sunt. Sed quo tendit huius numeri tam diligens observatio? nempe ut vnus omnes, & omnia idem habeantur & sint, quod ipsius Diuinitatis communio. omnes. n. Dij habiti sunt, & idem omnibus nomen probabile reddi. Enimvero, quem cēlo regnare putarunt, Iouem supremum omnium maximum vocauere. hinc trita illa apud antiquos Oratores praefatio, Iupiter Optume Maxume. sic enim ordiebantur; Neptunum vero secundum Iouem appellari Papinius his verbis ostendit.

-----dextramq. secundi

Quod superest complexa Iouis.

Aenei. lib. 4. Plutonem deniq; Stygium Iouem dici satis constat apud Virgil.

*Sacra Ioui stygio quæ rite incæpta parauī
Perficere est animus.*

*Iupiter igitur celi rex, Iupiter maris arbiter, Iupiter inferū rector est. Porro omnibus his locis vnum regnare, & vnum esse Iouem, dicitur quasi praesferat vnū esse Deum, ac tres, quamuis distinctos, vnum atq; idem habere numen, & in vnā coire potestatem. Tres item Deos, Iouem, Neptunum, & Mercurium, dissimulata personae suae magnitudine ad senem quendam Hyreum, ante casam suā
Lib. 5. stantem venisse canit Ouidius in Fastis. Fuit hic hospitalis, & tergiuersantes in tecta sua ducit, maculat bouē, & igni torret, pascitq. eos pro presenti sua fortuna. Tandem ubi Deos esse senex agnouit, communicati hospitij loco filium ab ipsis Dijs, cum ab vxore sterili tollere non posset, exorauit. Poeticum nempe hoc detortum videtur a Tribus Angelis hospitio susceptis ab Abraham sedente in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei: Cumq; eleuasset (inquit
Gen. 18. scriptura) Abraham oculos, apparuerunt ei Tres viri stantes prope eum.*

eum. Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, & adorauit in terra, & dixit: Domine si inueni gratiā in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pauxillū aque, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. ponamq; buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Idcirco. n. declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt fac vt locutus es. Festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitq; ei: Accelera Tria sata simile commisce, & fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerimum, & optimum, deditq; puero; qui festinauit & coxit illum. Tulitque lauterum, & lac, & vitulum, quem coxerat, & posuit coram eis. Vbi primum ab Abraham habitus est sermo singularis, & tanquam ad vnicum factus; postea vero in plurali commutatus est, vt per illum, singularis & vnica designetur deitatis essentia: per hunc vero, diuinarum pluralitas personarum. quarum numerus. vt ita dixerim, per Tres viros apparentes Abrahe, in enigmate, & vmbra ipsi reuelatus est. Mirabile vero quod de Serapidis sorte fertur, qui consultus quisnam eo esset beatior, hoc disticho respondisse fertur.

Πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα αὐτῶν,

Σύμφοτα δὲ τρία πάντα, καὶ εἰς ἓν ὄντα. Id est,

Principio Deus est, tum Verbum, his Spiritus vna est.

Congenita hæc tria sunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quid de Plotino? cuius etiam liber est de tribus substantijs, siue personis, in quo primum statuit æternum illud atq; perfectum, quod secundum generauit, & mentem æternam itidem & perfectam. Alio in loco Patrem mentem nominat, sed ab eo manasse Verbum, a quibus condita sunt vniuersa. Ita. n. ait in principio libri de prouidentia: Itaque a Mente ipsa, & ab eius Sermone natum hoc vniuersum, & digestum est. Porphyrius hæc principia ponit Patrem, & Filium, quem Græce appellat paternū intellectum: quod, quamuis in tenebris, videntur tamen Poetæ attigisse, cum Minervam suam διὸς ροῦς faciunt, sine matre, de illius vertice ac capite produ-

M 4 Etam

Ficin^o li.
4. Theo-
log.

Eusebius
de præp.
euang. li.
14. c. 2.

Pfal. 96.
17.

Exho. 33

ctam sapientiam ipsam. Sic Zoroaster & ceteri Magi tres ponunt præcipuos Mundi principes, & trium ordinum dominos, Oromasim, Mithrin, & Arimanin, quos Plato vocat Deum, Mentem, & Animam. Dei enim excelsi proprium est vnitas; Mentis, ordo, vel pondus; Animæ autem, mensura & motus. Tres item Deorum ordines ponit idem Plato, non dignitatis tantum maiestate inter punctos abiunctosq. sed & locorum intercapedine. hi sunt Dij, Demones, Heroes. Dij excelsissimum locum tenent; Heroes, infimum; Demones, medium. de quibus lib. de legib. 4. & in Epinomide. Et August. in Ciuit. Dei lib. 8. cap. 14. Iam vero libro de legibus 6. Plato noster præcipuam urbis arcem consecrat Vestæ, Ioui, Palladi: ut intelligeremus in Diuinis tres omnium fontes exsistere. Vestam quidem essendi fontem, Iouem viuendi, Mineruam intelligendi. Sic Socrates Deos tres posuit imitatione Pythagoræ; licet Plato eo modo scripserit, ut inter manifestum, atque occultum sententiam suam celauerit, non inuidia quidem neque maleuolentia, sed rerum dignitate commotus, sciens per se bonum vestigari nullatenus posse, Propheta regio dicente: Nubes & caligo in circuitu Dei. Tenebras posuit latibulum suum. quo significatur neminem posse cogitare de Deo pro dignitate ipsius, velut in tenebris latetis, quantum ad homines cognitionis eius splendorem non ferentes attinet, nec obtueri valentes, partim propter mentis impuritatem vincit humiliato hoc corpore, partim propter eius angustias haud quaquam capaces tanti numinis. Quare vbi in Psalmo quodam alio Interpretis tralatio legit: Te decet hymnus Deus in Syon. Hebraica lectio habet: Tibi scientium laudis Deus in Syon. quo significat omnem rationandi, omnem intelligendi facultatem feriari oportere, quando potestrema rerum cum Auctore copula fit. cum nec amicus Dei Moyses Diuinam faciem videre potuerit; sed ex quinquaginta portis, quæ nos ad Diuinorum cognitionem intromittunt, dumtaxat per quadraginta nouem accesserit, ut asserunt Sapientes Hebræorum. Sic Pythagorici scientes neq; Angelum, neq; Hominem immensitatis Diuine

Divina profundum scrutari posse, negationibus subnixi, propius ad summum bonum accedebant. quod si aliquando affirmationibus uterentur, eas semper intelligebant ad res habere comparisonem. Quare dicentes Trinitatem rerum omnium esse mensuram, nil aliud intelligi volebant, quam per se bonum esse principium, medium, & finem. Summus etenim ille Auctor Deus, quæ maxima est illius Bonitas, in seipso permanens, producit primo res omnes, mox proditas sua vi incendit, & rapit in sui cupiditatem, at denique accensas, & raptas suæ Bonitatis largitate perficit, atque cõplet. Hinc Hospes Atheniensis lib. 4. de legibus: Deus, inquit, ut antiquus quoque sermo testatur, principium, finem, medium rerum omnium continens recta secundum naturam peragit omnia circueus. In eandem sententiam Aristoteles lib. de Mundo ad Alexandrũ hoc modo concludit: Deus (ut est vetusto verbo proditum) principium, & finem, & media rerum omnium continens, rectaque linea incensens operatur ille quidem secundum naturam e vestigio comitẽ habens iustitiæ præsidem. Antiquo sermone significat philosophus Orpheum, qui vaticinatus, Iouem principium, & finem vocavit uniuersi. Summus etenim ille Auctor creat primo singula, mox rapit, ac denique perficit. Uniuersa enim ab illo perenni fonte effluunt, dum nascuntur; deinde in eundem refluunt, dum originem illam suam repetunt; postremo perficiuntur ubi in suum redierint principium.

Tria Divina principia.

Tres Diuinitatis gradus statuunt Plotinus, Porphyrius, & alij Academici, scilicet

Deum, Mentem, Animam.

Deum summum dignitatis gradum obtinere asserunt ingeneratum, æternum, nullum habentem principium, & a nulla causa pendente. secundum Menti assignant. tertium ordine & dignitate ponunt id, quod Animam uniuersi vocant. Hæc Tria esse principia ex his, quæ præ cæteris in Mũdo maxime cõmunia spectantur,

Thom.
Gianin.
li. de Pro
uidentia.

non

non leuem possumus trahere suspicionem. Inter omnia *Ad bonum* propensio tam longe lateq; patet, vt nihil Mūdum habitet, quod bonum non expetat, illiusq; gratia non agat, quicquid omnino rerum gerit: Ab hac sequitur Ordo, quo formæ sunt inter se distinctæ: Tertio gradu statuitur Modus, quem dicimus vitalem. In bonum procliuitas pendet a Deo, quem Bonum vocamus. sic. n. omnia sunt condita, vt singulis non solum fuerit impertitum, vt essent, & bene essent; sed præterea facultates fuerint attributæ, quibus hæc assequerentur, quantum cuiusq; vis, ac natura capit: Ad esse data est pronitas, qua se unumquodq; tuetur ab iniuria corrumpentis: ad bene esse facit boni appetitio, & mali aspernatio. Cum itaq; Deus sit ipsum Bonum, omnia ad Deum habent pronitatem ingeneratā. Ad Mentem spectat Ordo formarū; & partes sunt Animæ Mundi motum vitalem impartiri. Hæc Tria Eusebius Cesarien. lib. 11. de præp. Euang. Theodoretus lib. 2. de curat. græc. affect. Augustinus Steuchus lib. 1. de perenni philos. & quicunq; Platonis doctrinam Christianæ religioni conciliare student, vnum re, & idem esse opinantur, scribuntq; quod Plato vocat Bonum, Patrem: Mentem, Filium, Verbūq.; Potentiam vero, quæ animet omnia, & viuificet, Animam dico, Spiritui sancto attribui.

His coniecturis fulta humana mens, diuinæ Trinitatis vestigiū aliquo modo eliciet; quandoquidem ab eodem supersubstantiali Diuinitatis fonte manarunt vniuersa & materialia, & immaterialia, visibilia, & inuisibilia, quæ cum Ternario sint vniuersa discreta, rationabile est omnem creatam Trinitatem ab æterna, & increata diuina Trinitate duxisse originem; sed aliter signis, aliter caussis archetypis et exemplaribus eadem insunt. nam cum scire, sit rem per causam cognoscere, Arist. 1. Poster: incomprehensibilis erit substantia diuinæ Triadis, quod illius essentia sit increata, nec in creatis reperiri possit similitudo necessarium cōcludens, & rem demonstrans; quia nō potest tanta similitudo notari inter creaturam & creatorem, quin sit dissimilitudo maior. In his enim quas appo-
suimus

fuimus coniecturis, plerumq; hæc accidunt, inæqualitas, substan-
 tiæ diuisio; prius, posterius; sed ex signorum inæqualitate coniicien-
 da est summa in Deo æqualitas; ex substantiæ diuisione, summa
 coniunctio, & substantiæ identitas; & ex posterioritate & prio-
 ritate, æternitas. Nam rectilinei anguli tres, obtusus, rectus, acu-
 tus; licet eodem puncto coniuncti sint a quo lineæ tres protendun-
 tur; inæquales tamen sunt. Obtusus maior, Rectus medius, Acu-
 tus minor. Rursum Conceptus, Vox, Scriptura, æquales quidem
 sunt. Conceptus enim omnia est, Vox omnia, Scriptura omnia; di-
 stincti tamen sunt ab inuicem locoque diuisi; nam Conceptus in
 mente, Vox in ore, Scriptura in charta. & Conceptus prior est
 voce, vox itidem prior Scriptura. Et in animæ Trinitate Ver-
 bum ab Intellectu nostro productum est, similiter & Amor, &
 Amor a Voluntate emanans, quorum altero diuinum Verbum,
 altero autem sanctus Spiritus, qui Amor quidam est, designatur;
 Intellectus vero habens obiectum presens & produciens, Patrem
 effigiat. sed in hoc differunt quod Verbum in nobis productum,
 similiter & amor (qui a Scotistis dicuntur actus secundi) in nobis
 sunt accidentia, in Deo vero substantia, & idem cum ipso Deo.
 Memoria quoq; quæ in nobis recordatio quædam est præteritorum,
 in Deo plenissimus est omnium præcedentium, presentium, & fu-
 turorum contuitus. nihil in eo acquisitum, nihil temporaneum,
 nil inæquale, nil disiectum atque separatim, nil deni-
 que prius aut posterius. omnia quippe in Deo
 coniuncta, inseparabilia, naturalia, in-
 acquisita, equalia, infinita, si-
 mul, æterna.

QV A T E R N A R I V S

A D L E C T O R E M.

B Rifeis, Pandora, Venus, cum Pallade Iuno
 Oenone Daphne, Laodamia, Themis.
 Nireus, Iliades, nec non formosus Apollo
 Hic fixere suos sub statione pedes.
 Omnes ornati, similes vt scilicet ipsis
 Mittant, ast abigant queis decus istud abest.
 Vare caue, obliquis qui vix fers cruribus artus
 Sunt tibi nulla Deum munera, Vare caue.
 Mens mala non animus bonus, imo pessima cuncta,
 Artubus his nulla est gratia, Vare caue.
 Res quoq; nulla tibi mecum strabo, lumina produnt
 Te tua, mox lumen fascinat istud, abi.
 In me quid gibbose ruis, procul aufuge, gibber
 Nequitia specimen turpe dat iste tuae.
 O furor, ecce breui breuior pede tendit Erynnis
 Nomen vis eius? grammata prima docent.
 Vir bone sis saluus, lepidum caput vnde redisti?
 Si non fallor ades de Phlegetontis aquis.
 Claudito Apollo fores, non fallor, venit ab orco,
 Labia bile tument, sulphur at ora vomunt.
 Arce dirum omen, niger est, mihi lacteus humor,
 Virtuti & vitio non patet vna domus.
 Dum procul est commune malum, praesepibus arce,
 Vicini pecoris ne mala damna traham.
 Sum formosus ego, formosis ianua semper,
 Formosis animo, corpore, mente, patet.
 Huc igitur formose veni, quem gloria & ardens
 Virtus, pieria tollit in astra via.
 Huc alacer propera, media te sorte virorum
 Ereptum, in celebri ponere luce volo.
 Te volo calicolas inter sacramq. cateruam
 Ponere, sic magnus quo videre Deus.
 Corripe laetus iter, supera fastigia montis,
 Terreat haud animum cura laborq. tuum.
 Nam, si parta nisi iucundis gloria rebus,
 Nulla futura tua est: nulla futura tua est.

DE NUMERO IV.

Quaternarij naturam nemo satis pro dignitate laudare potest, quippe quæ omnẽ dicendi facultatẽ longe superet: verum quamquam plus admirationis in se complectatur, quam quod oratione hætenus ab ullo sit explicatum, haud tamẽ propterea tacere, sed audacter aggredi debe-

mus; vt si minus omnia, quæq; ipsius maxime naturam exprimunt, ea saltem quæ cadunt in nostram cogitationem dicendo aperiamus. Atq; illud primum ad huius numeri commendationẽ afferri potest, quod primus solidi naturam ostendit, cũ præcedentes numeri incorporeis rebus sint dicati. In vnitatem quidem censetur punctum, quod vocant Geometræ; in binario linea, ea est longitudo sine latitudine, quæ ex accessione fit superficies ad ternarium spectans. Hæc vero quo minus sit corpus natura solidum, vna destituitur altitudine, quæ iuncta ad ternarium, nascitur Quaternarius, qui primus est corporeus solidusue numerus trigonæ pyramidis, quæ ternario, vnitæque erigitur. ad vnitatis enim apicem, basium vice functa trinitas, arithmeticum primum, ac simplicissimum procudit corpus quattuor dispersum vnitatibus, et hoc arithmetica ratione. Quod si geometrico modo pyramidem conflare volueris, vnitatis vice sumetur punctum, nam punctis quattuor geometricum

primum, minimumue corpus vallabis, quam trigonam quoque pyramidem nuncupamus. hanc enim quattuor puncta angulorum ipsius capita finiunt; lineæ sex dirimunt, ac dispartiuntur; quattuor superficies eandẽ operiunt; ipsa deniq; corpus vnicum existit sub ipsis cõ-

clusum terminis. quo factum est, vt Quaternarius nõ modicã sane sit affecutus dignitatem, quando nos ab incorporea, intelligibiliq. essentia ad considerationem solidi corporis trifariam patentis duxit. Quemadmodum autem vnitatis vniuersam numerorum perfectio-
nem

nem in se astringit, nempe in quam cuncti adducuntur numeri; pars
 filo corpus emergit Quaternario, quod magnitudinum tota perfe-
 ctio corpore contineatur, non puncto, quod est infimum omnem en-
 tis excludens rationem, quippe quod per se neque est, neque intelli-
 gitur. Quare cum de Deo, & Intelligentijs philosophamur, in nume-
 ris quidem nostræ mentis artificio texenda per vnitatē philosophia;
 in magnitudinibus aut non per punctum; sed per corpus, quod sua-
 pte natura primum percipitur visu omnium sensuum nobilissimo.
 Inter sensuum. n. nostrorum organa, vnum illud eorum, quæ sensui
 subiacent, evidentissimam obtinet cognitionem, et intelligentiam,
 nempe visus. Nam quæ formidabilia sunt, nequaquam potest quis
 auditu interno scire, perinde ac visu. Adde quod alia vis nulla per
 æque apprehendit quid potissimum expetere debeas, vt visio, quod
 eandem vim oculus teneat in corpore, quam mens in animo. Vtriq;
 enim cernendi facultas attributa, huic quidem, quæ ratione; illi, quæ
 sensu percipiuntur. Porro mens ad eas res cognoscendas, quæ corpo-
 ris sunt expertes scientia indiget: oculi autem ad corporum compre-
 hensionem lucem desiderant, quod eam ad oculorum sensum velut
 instrumentum maxime necessarium natura suppeditarit. liquet
 .n. sublato lucis medio tot corporum qualitates, ac tot colorum for-
 marumq; species conspicuas esse non posse. Verū enimvero licet in-
 finita bona nobis afferat Solis lumen, numerorum tamen naturam
 maxime demonstrat, quæ in bonis præcipuum obtinet locum, quod
 hominum vita ratiocinatione, numeroq; valde indigeat. Viuimus
 (inquit Epicharmus) numero, & ratiocinatione. hæc. n. conseruant
 homines. Porro numerus oritur quando aspectus subsidio lucis in
 sublime sublatus astrorum æquabilem motum, ratosq. illorum cur-
 sus, quæ inerrantia, quæq; errantia (t) vaga dicuntur peruidet, &
 numeri naturam contemplatur, tempore illam proferente. ad tem-
 pora siquidem dimetiēda nata sunt stellæ, quia ex vno die fit vnū,
 ex duobus fiunt duo, ex tribus tria, ex mense triginta, ex anno tan-
 tus numerus, quantum dierum continetur duodecim mensibus, &

Epichar-
 m' comi-
 c' in Re-
 publ. &
 Clemens
 Alexan.
 stro. 5.

ex infinito tempore infinitus oritur numerus. Confirmatur nostra sententia a Platone dicente in Timæo. Vt esset quædam velocitatis syderum, tarditatisque mensura certissima, omniumque motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem clarissimam Deus in secundo a terra circulo, quam modo Solem vocamus, cuius splendore celum omne illustraretur; & animantes omnes, quæcumque natura numeri capaces sunt, ipsius particeps efficerentur, usum numerandi discerentes ab illo eiusdem, similisque naturæ circuitu. Hæc Plato. Illam profecto sensibilem lucem, quæ et semetipsam, & cetera manifestissime indicat, Quarto die formatam fuisse describit propheta Moyses. Solus perro Quaternarius ex eisdem, & compositio- Gen. 1. tione, & innata potentia consistit; compositione quidem ex duobus & duobus; rursus potentia, ex his duobus, pulcherrimam quandam præferens consonantiæ speciem, quæ nulli ex alijs numeris inest. mox. n. senarius e duobus ternarijs compositus haud amplius gignitur his per se multiplicatis; sed alius nempe nouenarius. ex quo fit ut Quaternarius sit amplissimus quadrangulorum numerus. fiunt enim quadrati ex quolibet numero in se ducto, & quotusquisque fuerit in ordine quadratus, totidē in latere monades habebit; quare constabit rectis angulis, ut liquet ex figura geometrica. hi recte rationis sunt significatiui; recta autem ratio perennis virtutum fons est. oportet vero aqualia esse quadranguli latera. Aequalitas porro mater est iustitiæ, virtutum ceterarum ducis, ac principis. Ex his igitur quæ diximus perspicuum est æqualitatis iustitiæ, omnisque virtutis signum esse Quaternarium numerum, atque etiā utramque naturæ speciem, videlicet corporis expertis, & corporeæ comprehendere; incorporeæ nimirum in superficie, quam explent tetragoni; corporeæ autem in altera dimensione, quam absoluunt cubi quartam sedem in omni geometrica progressionem tenentes. Nam, ut habet Euclidis octava propositio noni, constitutis ab uno continue similium rationum numeris, tertio quoque loco tetragonus se se ingerit sumendus; itemque quarto loco cubus; atque adeo trino progres-
su ab

su ab incorporea non absumus naturam. ceterum quaterno ad usq; corpoream prolabimur naturam, ut in duplis 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. tertius a primo 4. tetragonus est, a quo rursus tertius scilicet, 16. etiam tetragonus; itemq. tertius ab illo, ut pote 64. idemq. in reliquis excrescente quantumvis duplorum summa. ceterum quartus a primo scilicet 8. cubus est, a quo qui quartus nempe 64. rursus cubus, & ita deinceps. Non secus in triplis, in quadruplis, deniq; in reliquis sumendum occurrit. Sed dices fortasse, quomodo quadratus ad incorpoream, si Quaternarius, qui etiam quadratus, ad corpoream naturam refertur? sed id facile diluitur. Quaternarius. n. cum ad ternarium confertur, ut pote in quo nulla crassities intelligi potest, tum sane corporeus est, & pyramidis habens crassitiem. at cum idem quadratus ad octonarium cubum confertur, tum Quaternarius est incorporeus, ac dumtaxat octonarij planities, tetragonusque nullam attollens molem. octonarius autem quarto positus loco prorsus crassus, & corporeus est. ita sane & ipsis accidit rebus. Nam si Angeli ad Deum conferantur, & ad supremam, eandemq. summe simplicem naturam, sunt ut crassi, corporeiq.; si autem ad nos, & ad res sensibiles corporea obductas moles, vere & sunt, & dicuntur incorporei. Incorporeus autem, inquit Damascenus, Angelus & immaterialis dicitur quantum ad nos: nam omne ad Deum collatum, qui solus incorporeus, crassum & materiale comperitur. sola. n. vere immaterialis est, & incorporea Divinitas. sic luna in conspectu Dei splendore caret, & stellæ non sunt munda. sic humana iustitia Auctori comparata, iniustitia est. Transeamus ad huius numeri plenitudinem. implet. n. Quaternarius universam numerorum differentiam, primum parem, ac primum imparem in se complectens. nam Plato duo, & item unum, non tam numeros, quam numerorum principia nuncupavit. implet & numerorum progressionem: denarij siquidem omnium absolutissimi causam ac fontem dicere licet. quod. n. actu denarius est, hoc Quaternarius videtur esse potentia. si enim ab unitate, usq; ad Quaternarium

Angelos
esse cor-
poreos te-
statur Ba-
silii, &
Michael
Psellus.

Iob 25.

narium deinceps componantur numeri, denariū conficiunt immensi-
 tatis numerorum terminum, ad quem ceu metam circumagūtur, ac
 se reflectūt. De vnitāte quidem, cuius est perspicuum; quod vero et
 ceteros deinceps contineat, ex numerorum supputatione facile colli-
 gitur; 1. 2. 3. 4. si componamus, oīs eximetur dubitatio. ex vno qui-
 dē et quattuor constat quinariū; ex duobus, & quattuor, senariū;
 e tribus, & quattuor, septenariū; & triplici cōpositione, ex vno, tri-
 bus, quattuor, octonariū; rursum e duobus, tribus, quattuor, noue-
 nariū. denariū aut ex iam dictis oīs: nam vnum, due, tria, quat-
 tuor, vt dictū est, conficiunt decē. Numerus aut denariū, & qua-
 ternariū dicitur oīs; sed denariū quidem actu, Quaternariū po-
 tentia. Et ideo Quaternarium appellāt apotelesmaticon, hoc est, per-
 ficientē, quoniam ex eius partibus, si reducātur ad vnitatē, cōstituitur
 denariū. quem, cum vniuersus sit numerus, Pythagorē Cēlum &
 Omen appellauere, quod ēt suboscure veteres Theologi significarūt,
 nouē Musis vnū Apollinē preponentes. De ipso aut denario, qui est
 altera vnitās, pari quaternario progressu quadratę radicis attingi-
 tur explicatio, nā 10. 20. 30. et 40. simul iuncta, centenariū numerū
 cōficiūt, qui denarij radicis est quadratura. Cētenaria itidē vnitās
 pari motu procreat millenariū. nā 100. 200. 300. et 400. simul cōposi-
 tis, efficitur millenariū cubus eternitatis. nec amplius, quasi nihil
 supersit, proceditur. quāuis tā post denariū, vt in vndenario, vbi post
 ipsum denariū ad vnitatē fit regressio, quā post millenariū pariter re-
 petitio non negetur. Sunt igitur naturali influxu decē numeri, qui
 quaterna progressionē arcentur, nec vltra solidum denarię radicis
 millenarium, sit repetitionis variatio, cum hic progressionē Quater-
 naria ter repetita, denario exsurgat ordine. Habes itaq; Quater-
 narium, vnitatis explicationem vniuersi numeri cōtinere potentiā,
 Accedit ad hęc quod Quattuor primis cubis ordine dispositis licet
 reperire centenarium ipsius denarij quadratum. si disponatur pro-
 gressio cuborum, qui suis sint signati radicibus cubicis, i. numeris ab
 vnitāte naturaliter progredientib. vsq. ad Quaternariū, hoc modo.

1	2	3	4		10
1.	8.	27.	64.		100

Summa omnium cuborum facit numerum quadratum, cuius radix est summa omnium radicum eorundem cuborum. quemadmodum enim 1.2.3.4. simul addita, faciunt decem, consimili modo 1. 8. 27. 64. conficiunt 100. cuius radix est 10. Adhuc Quaternarius præter id quod, ut dictum est, in se potentia denarium continet, quem Pythagoras numerorum supremum promulgavit, vniuersarum quoque rerum ordines numerat, metitur, & apprehendit, adeo ut nihil ferme in rerum natura compertum habeas, quod non aliquo pacto numeretur a Quaternario. Nā & hunc Hierocles Pythagoræ fidus interpretes adeo extollit, ut opificē, et omnium causam dicat. A Quaternario quippe manarunt totius mundi radices, prima, videlicet, maxima, et simplicissima corpora Ignis, Aer, Aqua, Terra. In imo subsidet terra suo liberata pondere, quo cetera quoque fulcit elementa; Aqua, et Aer in medijs regionibus sistuntur; Ignis summum obtinet Mundi fastigium. In his quattuor omnis sensibilis actus in materialibus atomis suffulcitur. quidquid .n. ex materia, formaque conflatur, natura extra elementum degere, seruarique nequit. De his hæc canit poeta Naso lib. 15. de mutatione formarum.

*Quattuor æternus genitalia corpora Mundus
 Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoque
 Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur,
 Et totidem grauitate carent, nulloque premente
 Alta petunt aer, atque aere purior ignis,
 Quæ quamquam spatio distant, tamen omnia fiunt
 Ex ipsis, & in ipsa cadunt, resolutaque tellus
 In liquidas rarefcit aquas, tenuatus in auras,
 Aeraque humor abit, demto quoque pondere, rursus
 In superos aer tenuissimus emicat ignes,
 Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aera transit,
 Hic in aquas, tellus glomerata cogitur vnda.*

*Vt igitur in sphaera centrum, & ambitus maxime distant; ita per
 situm, et naturam ignis, terraque plurimum discrepant, quare etiam con-
 traria*

traria. Fit igitur, ut Mundo, qui est sub luna Quaternarius sit additus. Nam si terra sit, ignem quoque esse necesse est, quia si vnum contrariorum exstat, alterum etiam exstare necesse. Oportet etiam aerem, & aquam inter hæc collocari. cum. n. inter contraria medium desideretur, quando contraria maxime distant, et absque medio nequaquam congruant, duobus ut hæc vinciantur opus est medijs, namque. solida nisi duplici medio copulari non possunt. quod si planorum duntaxat naturam saperent, vnum tantum sufficeret medium, quod inter duo plana vnicum sufficiat medium. quod ex numeris confirmari difficile non erit. omnes. n. planæ figure, quæ nulla crescunt altitudine, vna tantum medietate copulantur, alia, quæ iungat, reperiri non potest. quod si fuerint cubi, duas habere medietates necesse est secundum geometricam proportionem. Sint igitur duo tetragoni 4. et 9. hos poteris vnico medio deuincire, singula quadratorum latera ductitando, illius quidem latus est 2. istius 3. qui multiplicati 6. restituant. nam 2. per 3. ductus dat 6. Aut etiam multiplica quadratos inter se, & producti sume radicem quadratam, ut 9. ductus 4. reddit 36. cuius quadrata radix est 6. Profecto sicuti se habet 6. ad 4. pari ratione 9. ad 6. per rationem utrobique. sesquialteram. ceterum gemini cubi, siue proximi, siue distantes in geometrica medietate nisi duobus medijs compingi possunt, veluti 8. et 27. cubi hisce duobus medijs conglutinantur. Sic autem media analoga datur inuenire. duco minorem numerum 8. in se, fiunt 64. quæ duco in maiorem 27. vnde fiunt 1728. cuius radix cubica 12. primum utique medium; tum multiplico 12. quadrate, vnde fiunt 144. quæ diuisa per 8. relinquunt 18. alterum medium. Inuenies et medios terminos hoc modo, si laterum utriusque cubi maius in minus ducatur, deinde idem minus in productum, habebis minorem medium analogum, nam 8. cubi latus est 2. 27 cubi latus 3. atqui 3. in 2. ductus restituit 6. quæ si rursus per 2 minus latus multiplicatur, 12. constituent, primum analogum. secundus item habetur si maioris cubi latus in semetipso acuitur, & multiplicatur, tum minor ducitur in productum. quare ducatur 3. in se

N 2 fiunt

fiunt 9. quæ per 2. minus latus aucta conficiunt 18, secundum medium. ubiq. n. subsequaltera continua habitudo conspicitur. Hæc autem quam sint vtilia ad intelligendam Timæi cosmopoeam, id est, Mundi fabricam, Platonis quæ sequuntur verba testatur: Quoniã, inq̃t, Mũdus corporeus, aspectabilis, tractabilisq. futurus erat, ac sine igne nihil videri potest, nihilq. sine solido tangi, et solidũ absq. terra nihil, ideo in operis huius exordio, Deus ignem primo, terrãq. creauit; sed duo sola absq. tertio quodam cõmode coherere non possunt, mediumq. aliquod vinculum, vtrorumq. desiderant; vinculorum, id est aptissimum, atq. pulcherrimum, quod ex se, & ex his quæ astringit, quam maxime vnum efficit. Hoc maxime proportio, ratioq. alternæ comparationis assequitur. quando. n. tribus in numeris aut molibus, aut viribus medium ita se habet ad postremum, vt primum ad medium, vicissimq. vt postremũ cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium est, et primũ fit, & postremum: postremumquoq. & primum media fiunt, ita necessitas cogit, vt omnia quæ sic deũncta fuerint, eadem inter se sint; eadem vero cum facta sint, efficitur vt omnia sint vnũ. quod si corpus vniuersi latitudinẽ habere debuisset, nullam vero profunditatem, vnum sane tum ad se ipsum, tum ad extrema vincienda interiectũ medium suffecisset. at cum soliditatem requireret Mũdus, solida vero non vno, sed duobus semper copulenter medijs; inter ignem, & terram Deus aerem, aquamq. locauit, eaq. ita inter se inuicem, quo ad fieri poterat, comparauit, vt quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam, sic aqua ad terram congrue conferatur. qua ex coniunctione ita constitutus est Mundus, vt aspici, tangiq. possit propterea ex huiusmodi rebus, numero Quattuor, Mundi corpus cõflatum est, ea connexũ comparatione, qua dixi, ex quo seipsum amicitia cõcordi complectitur. atq. ita apte coheret, vt nequeat dissolui villo modo, nisi ab eodem, a quo est colligatum. Hactenus ille. Cæterum vt magis notum faciamus, quãta apud Platonem congruitas mathematicis inest ad Physica, repetenda sunt media duorum solidorum.

Posui-

Posuimus inter 8. et 27. cōpetentia media duo, videlicet, 12. et 18.
 Duodecim quippe numerus tum ex 8. tum ex 27. nascitur. latus. n.
 ex quo multiplicantur 8. binarius est: latus vero ex quo 27. ternarius;
 sed ex binario, ternarioq. ita fit numerus 12. si egeris bis duo
 ter, vbi duodenarius oriens, duo ab 8. accipit latera, vnū vero a 27.
 Itē ex binario, atq. ternario ita fit 18. si egeris ter tria bis, vbi 18.
 numerus nascēs, ab 8. quidem remoto latus vnū accipit, vbi dicitur
 bis, sed a numero 27. latera duo, vbi ter tria. simili prorsus modo se
 duo habent inter ignem, & aquā elementa media, dum ex duobus
 extremis contēperantur, interim a proximo quidem naturas repor-
 tant geminas, a remoto vnicam mutuuntur. quemadmodum. n. tria
 in igne, terraq. considerantur, Substātia scilicet virtus, & actio: sic
 & tres potissimum proprietates, nempe in igne per substantiā subti-
 litas; per virtutem, acumen; mobilitas per actionem. in terra per
 substantiam, crassitudo; per virtutem, obtusitas; immobilitas, per
 actionem. Ignem sequitur aer duplici qualitate, subtilitate inquā,
 & mobilitate, terram imitatus obtusitate. Terram quoque sequi-
 tur aqua duabus, obtusitate dico, & crassitudine, vna tantum
 qualitate, scilicet, mobilitate ignem imitata.

Ignis.	Aer.	Aqua.	Terra.
8.	12.	18.	27.
2 cuborum,		latera	3
Acutissimus,	Subtilissimus,	Mobilissimus,	Ignis.
Bis,	Duo,	Bis,	8.
Subtilis,	Mobilis,	Obtusus,	Aer.
Bis,	Duo,	Ter,	12.
Obtusa,	Crassa,	Mobilis,	Aqua.
Ter,	Tria,	Bis,	18.
Obtusissima,	Crassissima,	Immobilis,	Terra.
Ter,	Tria,	Ter,	27.
N			Ex

Ex his Quattuor elementis fecit omnia Deus, atq; ipsa Quattuor in singulis eorum in Quattuor considerantur. Ignis quidem in luce, & Stellis, & Luna, & Sole. Aqua autem in Firmamento, & alia aqua super firmamentum, & terrestri, & abyssina. Aerem in Quattuor ventis diuisit. Terram partitus est in Quattuor fines, in qua exortus est Mundo Sol celestis, propter cuiusmodi ortus mysterium, fecit etiam Quarto die Solem. Eo modo quoque in Quattuor generationes terram dispartitus est, herbae inquam, & fructuum, & animantium, & hominum. Similiter animantia in Quattuor genera diuidens, ea nominauit pecora, animalia, feras, & reptilia. Simili modo Quattuor semina in creatura super terram agnoscuntur, nempe germinantium, & volucrum, & animalium, & hominum. ea. n. sola in terra, & e terra nascuntur; Pisces autem semen dei ciunt in terram, nisi quod citra semen nascuntur ex aquis. Neq. tamen sunt priuati figura Quaternaria, cum habeant figuram crucis, sicut etiam volucres, cum quibus facti sunt. ipsi. n. duabus aljs, & capite, & cauda feruntur in aere, & aquis. Pecora quoq. cum sint Quadrupedia, Quartum describunt numerum. Similiter Homo, vt qui sit ad imaginem Christi crucifixi, adorans, ad formam crucis figuratam habet imaginem; atque etiam ex Quattuor humoribus, quas simplices, & homogeneas partes dicunt, compositus est. Constat. n. humana hæc moles sanguine, pituita, flaua, atque atra bili. & sanguis quidem cum calidus, humidusq. sit, ex aere est vtique; flaua vero bilis, quia calida, & sicca, constat quod sit ex igne; atra autem, & sicca terræ proportionem respondet. pituita vero, vt pote quæ frigida, & humida est, aquæ vim referre videtur. Sanguis gustu dulcis est; pituita, salsa; flaua bilis, amara, atra vero, acetosa & flauescens; sanguinis locus, & spiritus in corde est. a dextris quidem huius sanguis: a sinistris vero spiritus consistit. flauæ bilis, in iecinore: atræ, in liene: pituitæ, in cerebro locus est. Atque horum non naturalis excessus, defectusq. & ex loco proprio in aliorum translatio, intestinam

stinam quandam seditionem, & morbos inferunt. Hunc pulcherrimum corporis concentum Dicæarchus ad animam referre non dubitavit, eam dicens esse principium elementorū, scilicet ignis, aeris, aquæ, & terræ, in ipso corpore, cui insidet, infusam, afferentem secum eidem corpori pulcherrimam ex Quattuor complexionibus, & elementaribus qualitatibus harmoniam, & commixtionem. Hinc & Philolaus Pythagoræus, & Medicorum aliqui, ut Hippocrates, animam nihil aliud esse, quam harmoniam, & temperaturam ex Quattuor complexionibus, & qualitatibus, atq; inde ex virtutibus vitalibus ac animalibus dicunt, qua harmonia dissoluta, & qua crasi disturbata, ipsum quoq. corpus animatum dissolvatur, & moriatur, cuius vita omnis alioqui non nisi per istam temperaturā, & proportionem geometricam consistat; porro nobiliores hominis actiones, ut pote intellectum divinum, rationem, liberum arbitriū, & similia, provenire a commodiore temperatura, sicut alias complexio humanorum corporum diversa, variat quasi animi, ac ingenij habitum. Fuit etenim veterum sapientum comprobata sententia, quod Mūdi auctor Deus missurus animam in corpus, velut domicilium, prius id, atq; eo dignum, metitur hospitium, nobilissimumq. animum, etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse, divinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit, atq; adornat. Absoluta igitur numeris omnibus censeri pulchritudo debet, ubi ista conveniant, animalis virtus, atq; præstantia, tū corporis concinna linearum, colorum, membrorumque compacta, beneq. constituta proportio. alias mutilata est. Nam corpus, in quo hæc optime inter se consentanea videantur, id primum pulchrum, ac concinnum dicunt; deinde propemodum fieri non posse putant, quin his non insint præstantissimæ animi dotes, qui forma corporis cæteros antecellunt; perinde ac si illorum animus longe potior, divinioreq. sit, quorum forma corporis, ut pote re vera animæ simulacrū, est honestior. Nam & Porphyrius Demones, quorū animi iniqui sunt, corpora item habere deformia pronunciat. Esse quoq; natu-

Diaceti^a
Panegy-
rico in a-
morem.

raliter intus bona statuit Plotinus, quæcumq; sint extrinsecus vere pulchra, quippe quod ex interioris formæ perfectione, atq; seminarie rationis victoria super materiam proueniat externa formositas. quare Diogenes cum adolescētem formosum admodum turpia quædam fabulantem audisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? quasi, ut apud plurimos vulgatum est, Pulchritudo bonitatem semper comitetur; nec fieri possit, ut citra bonitatem sit pulchritudo. quod his verbis comprobatur.

Ser. 11. Maximus Tyrius: Quod pulchrum est, id neq; exitiosum vnquam, neque lubricum, neque flagitium aliquod efficit, neque quenquam ad infortunium ducit, aut ad calamitatem deducit, neque in poenitentiam desinit. In quam sententiam Aur. Augustinus pro-

In Ciuit. nunciatuit speciosos in diuina pagina dici Bonos. quemadmodum
libro 15. legimus apud Prophetam, qui ad ostendendam Saluatoris Chri-

cap. 23. sti sanctitatem, usus est Pulchritudinis voce, cum diceret: Speciosus forma præ filiis hominum. Quid de ipso David? cuius multa virtutum ornamenta cum celebrasset Oraculum, tum vero quasi omnium summam addidit pulchritudinem: Ecce vidi, inquit, fi-

1. Reg. lium Isai Bethlehemitem scientem psallere, fortissimum robore, 16. virum bellicosum, prudentem verbis, pulchrum aspectu, decoraq; facie. quare meruit, ut, quod testantur diuinæ litteræ, esset Deus cum eo. amat enim pulchra Deus, non quia pulchra, sed quia pro-

Gen. 39. bitatis insigne pulchritudo est. sic Ioseph Patriarcha, de cuius prudentia testatur æquanimitas perpetua, in tantis circa fortunā eius mutationibus, cum ille tot, & tantos fortunæ ictus recte sustinuerit, ea corporis pulchritudine fuisse legitur, ut amor mulierem adegerit ad insaniam. sic & Achillem, atque Hectora singulari pulchritudine insigniuit Homerus. Virgilius quoque Homerice per omnia perfectionis imitator, a dignitate formæ commendat Aeneam, quem vnum, & Achilli, & Hectori, & Vlyssi virtute, pulchritudine, atq; animi magnitudine comparat. sic enim in quarto Aeneid.

ipse

— ipse ante alios pulcherrimus omnes
 Infert se socium Aeneas.

Ad ea, quæ diximus pertinet, quod apud Spartanos erat Licurgi lege sancitum, ut speciosus puer, & forma liberali publice educari; mancus vero, & deformis in loca vasta, & prærupta exponi, vel in ultimas terrarum oras ablegari deberet. Testatur et Diodorus Siculus corporis pulchritudinem præ omnibus, magno in primis pondere apud eos fuisse, quibus imperauerat Sopithes, atq; in ipsa statim infantia, puerorum discrimē fecisse, ut, qui membra, ac naturam ad bonum corporis statum, & robur idoneam habere viderentur, eos educarent: quibus corpora essent deformia, ijs alendi curam impendere superuacaneum existimarent, ac mortem inferrent; pariter & in matrimonio contrahendo, neque dotis, neque magni apparatus, sed formæ dumtaxat, & proceritatis corporum rationem habuisse; quasi illud Apuleij ex Apologia secunda iactantes: Virgo formosa, & si fuerit oppido pauper, tamen abunde dotata est. affert quippe ad maritum nouā animi indolem, pulchritudinis gratiam, floris rudimentum. Ioannes Boemus Aubanus de moribus gentium: Connubia (inquit) non opibus, & nobilitate, sed formæ præstantia conciliant inter se liberorum causa, qui in Cætheis Indis habitant populi. Memoria quoque traditum, Aethiopum populos qui Gymnosophistarum sapientiæ regebantur, Reges sibi non ex his, qui fortissimi, & opulentissimi essent, creare; sed eos tantum, qui forma essent pulcherrimi, atque præstantissimi. Approbatur hoc auctoritate Cepolæ, qui in tract. de Imper. militum eligendo fol. penult. concl. 10. dicit, in dubio deligendum esse in Imperatorem exercitus, qui forma eleganti ceteros excelleret. Nam & Aristoteles in Politicis suadet illos ad magistratum legendos esse, qui sint forma decenti, & non monstruosa. Et in Ethicis, non satis ad felicitatem idoneum dicit, qui deformis est. Alibi quoque a signatis, cauendum esse monet.

In Alexandro.

Lib. 2.]

Ethic. 1.
cap. 2.

Quod

Quod in Cain aperto testimonio sacra Genesis testatur historia, qui perpetuo profugus fratricidij signum palam in fronte, Dei decreto, semper portauit. Animum certe ipsum non cernimus, ideo neque illius inspicimus pulchritudinem: corpus autem umbram animi, imaginemq. videmus. Itaq, ex eius imagine suspicantes, in corpore formoso speciosum animum facile coniectamus. vnde & natura comparatum est, vt eos etiam, quos nunquam nouimus, statim diligamus, si corpore insignes fuerint; contra statim contemptui nobis aliquo pacto sint, qui turpi corpore sunt, aut non ita eleganti, vsq; adeo vt si duo virtute aliqua animi præditi sint, longe magis eam æstimemus in formoso, quam in deformi. quod Maro vidit, dum in Heroicis ita cecinit.

Aen. li. 5. Grator, & pulchro veniens in corpore virtus.

Pythagoram quoque legimus a principio statim adolescentes, priusquam in disciplinam suam admitteret, physiognomoniam consueuisse, hoc est, indolem ex oris, vultus, totiusq. corporis filo, atque habitu scrutari, vt si minus apti ad philosophandi scientiam viderentur, alio potius ingenium, atque studium transferrent, quam cum scholæ, & magistri dedecore oleum, atque operam perderent. quem secutus Plato, diuini plane iudicij vir, quoniam existimaret corporum structuram ingenijs non dissimilem, distorta membra, distortum fere gerere animum, eumq. prauitate, & passionibus immutatum, corpus quoq; conforme sortitum, scholæ suæ talem adscripsit titulum. Ne quis corporis habitudine, & proportionem prauæ dimensa, compage male structa, figura ue deformi illam ingrederetur. quod sentire videntur etiam multi tum prisci, tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsis naturæ penetralibus causarum secreta mirati, ausi sunt attestari, nullum vitium, nullamque inæqualitatis prauitatem humano corpori insitam esse, quam non itidem sequatur animus vitiosus, atque intemperans, cum sæpe alterum alterius quasi naturam redolens crescat, et adolescat, atq; operetur. Apud Mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis

pitis gestu tortuosam. idque contradicentem aduersarium significare cuiusmodi simulacrum in decimo Scorpij gradu intulere, eo-
 que supra horizontem ascendente in lucem editum, ceruicis fore indomitæ, futurum esse præfagiunt. Notatum quoque *et* illud in prisca Romanorum theologia, vt non solum funesti a consecratione, & sacris arceantur; sed *et* manci, quiq. insignes debilitate corporis, aut membro, velut indigni, qui sacra tractarent. propterea M. Sergium ob prauitatem, imminutionemq. corporis a sacris fuisse amotum. Quin etiam huius generis homines a propria hereditate perpetuo excluduntur. Vulcanus, quia deformis erat, de cælo fuit eiectus, et dum caderet, factus est claudus. Miphiboseth, quod interpretatur os confusionis, vel ignominie, cadens factus est claudus, & tandem propria hereditate in dimidio diminutus. Temporalia. n. & æterna sunt duæ partes hereditatis nostræ; claudis autem hereditas dimidiatur, quando cælestia (dimissis eis temporalibus) subtrahuntur. Plutarchus probl. 73. scribit Augures, si vlcera haberent, inaugurandi causa sedere prohiberi, eiusq. rei causam recitat, signum hoc esse, quod vlcus mutilatio quædã, & pollutio corporis videatur, significans nõ oportere eos, qui morsum aliquem, aut vlcus & perturbationem in animo haberent, res tractare diuinas. Assentiunt diuinæ legis interpretes, quando ad animi vitia referri volunt, quæ de corporis deformitate ad Moysen locutus est Dominus, ne scilicet claudus, vel paruo aut grandi nasu vel torto, ne fracto pede, aut manu, nec gibbosus, ne lippus, nec albuginem habens in oculo ad sacerdotium assumatur. In cuius rei testimonium hunc sermonem protulit August. & decreta canonica clamant 41. dist. s. vlt. In compositio corporis inæqualitatem indicat mentis; Vnde historiographus Salustius, cum eius mutabilitatem describeret, cuius conscientia excitata curis mentem vastabat, inter cætera hoc etiam notabile indicauit, dicens: Incessus eius modo citus, modo tardus. Apud Marcum Euangelistam, vt insania mentis, motu corporis demonstraretur, ira præceps, *et* impaciens excutit

Seneca
Decla--
mat. li. 4.

2. Reg. 4.

Plinius
nat. hist.
lib. 7.
Leuit. 22

49. dist.
hinc etc.
nim.

Matt. 26.
Mar. 24.

Lib. 2.
In Iuliano
num.

Vide ad
giu, Omi
nabit ali
qs te con
specto.

zit de folio Caipham summum sacerdotem non inuenientem calum-
niae locum in Christo. Quid vero de impio Iuliano scripserit Greg.
Naz. audiamus: Hæc quidem de Iuliano alijs ipsa experimenta
tradiderunt, & assumpta potestas imperij. mihi autem eius mores
comperti sunt, cum hunc virum Athenis clarius agnouissem. vene-
rat enim illuc, cū frater eius Imperatori videretur inimicus, fuitq;
aduentus eius ratio duplex. vna quidē quasi decentior, qua dicebat
se venisse, vt Gratiam, eiusq; scholas videret; altera vero secre-
tior, & ignota plurimis, vt immolatores Demonum, & viros fal-
laces inquireret, quia nondum habebat impietatis suæ licentiā. tunc
igitur me non malum huius viri coniectorem fuisse memini. non .n.
fortuito ista conspexi, sed faciebat me cautum incōstantia morum
eius, atq; incredibilis quædam mentis emotio. Vates siquidē egre-
gius est, qui bene considerat. Nullum .n. signum in eo mihi vtile vi-
debatur, ceruix inflexibilis, humeri iactabiles, oculi currentes huc
illucq. directi, & furiose respicientes, pedes instabiles & tituban-
tes, nasus contumeliam & contemptum spirans, vultus lineamen-
ta ridicula idem significantia, risus petulantes ac effrenati, consen-
sus & negatio simul, ratio nulla ratione consistens, interrogatio in-
ordinata, atq; responsio nulla congruentia sibi conueniens. Sed quid
per vniuersa discurre? talem ante opera conspiciatus sum, qualem
in operibus postea cognoui. Quod si essent mihi præsentēs, qui tunc
aderant, testarentur, quod cum hæc vidissem, repente dixi. Quale
malum Romanorum terra nutrit. Hæc Theologus. Non solum autē
mali existimantur, qui deformes, sed inauspicatissimi etiam ominis
est distorto cuiuspiam occurrisse. Hinc in deformes foedoque aspectu
homines natum adagium: Qui te conspexerit, augurium capere po-
terit; Clarissimum sane illud Plutarchi in Bruto, qui infaustum pu-
gnæ exitum apud Philippos sibi significari putauit Aethiope illo
deformi, qui procedentibus aciebus occurrit. Pari modo Septimus
Seuerus Imperator ex occurssu Aethiopis sibi mortem cōcepit. auto-
re Aelio Spartiano in vita illius. Simile quiddam & de Adriano
fertur,

fertur, qui ex occurſu Mauri, hominis longe omnium diſtortiffimi, ingruere ſibi extrema coniecit. Auguſtus denique Imperator, vt tradit Suetonius pumilos atque diſtortos, vt ludibrianaturæ, malique ominis abhorrebat. quo ſpectare videtur carmen illud Satyricum Iuuenalis.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

Saty. 5.

Proinde, non ab re, Philoſophus, monſtra non putat alenda, cum raro apparere ſoleant, quin ingentia mala non portendant, Ideoq; antiqui augures, ac Romanorum aruſpices, eiſmodi viſis, ſupplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus, auerteret. Huiusmodi ſiquidem humana monſtra, mala ſemper agunt, atque exitium afferre ſolent; ſicut & de his conſtat qui Saturnini ſunt, de quibus his verbis meminit Marſilius Ficinus: Saturnini quidem euadunt immundi, inuidi, triſtes, demonibus immundis expoſiti, quorum commercium procul effugito. nam Saturnini venenum alibi ſopitum latet, ceu ſulphur a flamma remotum; in viuentibus vero corporibus ſæpe flagrat, atque vt ſulphur accenſum, non comburit ſolum, ſed etiam vapore noxio omnia circum implet atque inficit appropinquantes: ita etiam louales præſenti tali aliquo ſignato infelices euadunt. Hæc ille. Non poſſum hic nō palam facere, quod de his qui membris aliquibus a natura mutilati ſunt, ſcribens Auſtor quidam ab illorum commercio temperandum admonet, & ab his etiam quibus male propitia fortuna eſt, verbi gratia, quibus mutilati ſunt oculi, nares, os, pedes, manus, & qui altero claudicant pede. Quod de rege Spartarum Ageſilao claudo, non tantum exitu comprobatum, ſed longe etiam antea ſapientiſſimo Apollinis oraculo pronunciatum eſt his carminibus.

Sis inuiſta licet tibi dico Sparta cauebis
Ne claudo victrix patiare incommoda regno,
Includent ſubito multo te tempore morbi,
Et ſeſuo bellum proſternens omnia fluctu.

Plutar. in
Ageſilao

Accedat

Accedat & Thersites Homericus qui ut erat garrulus, factiosus, principibus malus consultor, ac grauissima vniuerso Græcorum exercitui pestis; sic & corpus ad portentum vsq; a capite ad pedes deforme habebat, ut in eo possis intelligere pessimum animum in domicilio se digno habitasse. sic. n. illū describit Iliad. lib. 2. Fædissimus omnium, qui ad Troiam nauigauerant, altero oculo strabo, altero pede claudus, curuis humeris, & in pectus contractis, vertice acuminato, rara lanugine. His signis & notis Valerius Martialis lib. 12. Epigrammaton, Zoilum quendam malum esse suspicatur.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

Exstat & Græcum Epigramma Palladæ in claudum quempiam lib. 2. Epigrammaton.

χρὸν ἔχεις τὸ νοῦν, ὡς τὸν πόδα. καὶ γὰρ δὴ θῆκας
εἰκόνα τῶν ἐντὸς σὴ φύσις ἐκτὸς ἔχει. Hoc est.

Pes tibi quod claudus, quod clauda per omnia fit mens.
Interius retegunt extera signa malum.

Est item locus quidam Scripturæ, ad rem de qua nunc agimus, maxime commodus, eadem quæ de claudis, vel oculo mutilatis adduximus, mira contestatione confirmans, in eo libro, qui Regnorum scribitur, in quo ita de claudis, et cæcis scriptum legitur: Abijt Rex
 2. Reg. 5 *David, & omnes viri qui erāt cum eo, in Ierusalem ad Iebuseum habitatorem terræ, dictumq; est David ab eis: Nō ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos, dicentes: Non ingreditur David huc. Cepit autem David arcem Syon. hæc est Ciuitas David. Proposuerat enim David in die illa præmiū, qui percussisset Iebuseum, & tetigisset domatū fistulas, & abstulisset cæcos & claudos odientes animā David. Idcirco dicitur in prouerbio C A E C V S E T C L A V D V S non intrabunt in templum. Sed quid ex antiquitate huiusmodi exempla eximere conor? cum superioribus diebus in hac vrbe rabulam oculis viderimus, qui ut inter mortales omnes*

res maxime deformis erat; ita etiam animi improbitatem pessimis moribus testatissimam faciebat. Erat quidem Hyperbolus ille adeo brevis pede, ut ambulando toto contorqueretur corpore; sed mirum quanto maiori claudicatione mens illius vacillaret. nihil. n. nisi quod distortum & ab equitate deuium suscipiebat agendum; quas vidisset causas, ut iniustas a verecundis & bonis viris reiectas, eas ipse impudentia singulari præditus amplectebatur, existimans mendacem fortunam tantum dominari, quam comitentur scelera, fraudes, periuria, quas iuris formulas vocabat. Vbi ergo ad subsellia ventum erat, garrulitate scurrili, bonorum conuitio, & maledictis causas agitabat, quas ob res Bonhomus noster terque quaterque fustibus ac verberibus cæsus est, atque publica iudicum sententia tamquam simia petulantis & effrenatæ lingue pœnas dans, turpi- ter e foro eiectus; in quem postea locum vix supplex, & se graui- ter accusans, recantatis opprobrijs fuit restitutus. Neque hic mihi ali- quis succenseat, quod Cuius Bergomea, quæ semper viris omni- virtutum genere ornatissimis floruit, nunc monstrum omnibus fla- gitijs, ac sceleribus insigne protulerit. Necesse enim fuit ut natura purgandi sui gratia, postquam tot claros Viros ediderat, eum tan- dem emitteret, in quem vniuersa vitia, quasi excrementa sua conij- ceret, quo purior & vegetior ad pristinum institutum procreando- rum hominum illustrium reuerteretur. Hic tamen etiam atq; etiã considerandum quæ diximus corporis vitia a conceptu ne insita cor- poribus, an casu contracta fuerint. Nam si qua corporis deformitas fortuito contigerit, cum nulli, neque arti, neque rationi sit subiecta, ea utiq. nemini vitio verti debet. Quinimmo si ab euentu ratio pe- tatur, pluribus etiam corporis eiusmodi labem maxime laudi, & or- namento fuisse compertum est. Ut. n. ad exempla deueniamus. Sp.

Caruilio, cui graui- ter claudicanti ex vulnere ob Rempublicam accepto, & ob eam causam verecundanti in publicum prodire, mater dixit? Quin prodis mi Spuri: quotiescunq. gradum facies, toties tibi tuarum virtutum veniet in mentem. Horatium Romanum, cui

ab

Cic. de
Oratore
lib. 2.

ab euentu Coclitis cognomen iniunctum, alterius oculi iactura quam strenue pro patria pugnando in prælio passus est; non deformem, sed potius insignem, & gloriosum reddidit. Hannibal ille militari disciplina, & maximis contra Romanos victorijs clarissimus, simili alterius oculi orbitate, qua in traijciendis Alpibus frigidis violentia affectus est, non ideo corporis dignitatem, aut rerum gerendarum solertiam, vel gloriam minuit, aut turpauit. Mutium illum alterum nobilem Romanum, cui postea Scauolæ nomen inditum, clades dextræ manus, quam pro patria a Porsenæ Etruscorum Regis obsidione redimenda incurrit perpetua nominis celebritate insigniuit. Et ut etiam nostri seculi referamus exemplum aliquod illustre. Lactantius Bongus Nobilis Bergomas bellicis tormentis pyrobolis totius exercitus Venet. Præfectus, iectu globi tormentarij in Veronensi expugnatione, quam Venetorum nomine moliebatur, altero femore abscisso, ob eam causam in maximo fuit honore. Quod si natura, non autem illustri casu id ei contigisset, nequissimi hominis ob illam mutilationem indicium præse tulisset; At illius vita, & maximæ res pro Veneto imperio gestæ, clarissimum virtutis prudentiæ, & probitatis testimonium consecutæ sunt. Nunc mihi si tanti Viri gentilis mei recordatione a re proposita aliquantisper euagabor, parcendum existimo. Ille est Lactantius, qui singulari virtute, militari solertia, rerum gestarum magnitudine patriam nostram illustrauit, ita ut omnes fere pro constanti teneant illum, si non fortuna, virtute certe & animi magnitudine & prudentia ad Illustrissimi Imperatoris Bartholomei Colleoni famam, si par vita fuisset (periit enim annos natus triginta) propius accessurum fuisse. infelici etenim illa tempestate, qua una cum Iulio secundo Pon. Max. omnes prope Europæ Principes ad delendum Venetorum imperium & nomen conspirasse videbantur, ferroq; & anathemate cum ea Resp. vndiq; præmeretur, acceptaq; illa funesta clade in Glarea abduæ, qua fuerant fere ex omni continente Italiæ Veneta arma expulsa, hic inquam Lactantius noster,

exerci-

exercitus & tormentorum Venetorum præfectus, reliquis hostium
victoriam sequentibus, unus prope velut alter Horatius fidem
seruauit, atque afflictis Venetorum rebus toto eo bello operam non
minus strenuam, quam fidelem præstitit. Quare non solum a Ve-
netis meruit præclara stipendia, et præmia suæ virtutis, & inuictæ
fidei; sed mortuus etiam publicum funus, & lamentationem ade-
ptus est, publicoq; Senatus Consulto equestris ei statua erecta est.
Concludendum igitur corporis defectus, quos casu, non natura
quis patitur, nullam animi deformitatem indicare, aut patien-
tem ad aliquod scelus impellere. Quinimo ea est vis humanæ
mentis & intelligentiæ ratio, vt aliqua etiam naturali deformati-
tate laborantes, nisi suapte obstinatione, & praua voluntate mali-
gni sint & impuri, Diuina adiuuante gratia, & philosophiæ ad-
miniculo, possint externas omnes virtutisque contrarias affectio-
nes exuere, & rebus honestis inuigilare. educatione enim ac philo-
sophiæ studijs fingitur, vt lubet, animus. Quare dictum fortasse
est sapientem fortunæ dominari, & suæ vnumquemque fortunæ
esse artificem; cum pro comperto videamus, quamuis astris vel
natura ad aliud impellatur mens, ratione tamen & libera volun-
tate effici, vt possit homo sequi quam maluerit viam. Cuius rei ar-
gumentum est Socrates ille (de quo nihil satis posset pro dignitate
dici, quem fuisse Gentilium omnium sapientissimum constat, pro-
ximeque ad Christianam sapientiam vere accessisse) vir tempe-
rans, castus, iustus, modestus, iniuriarum patiens. Hic igitur cum
a Zopyro physiognomo ex corporis forma libidinosisissimus omnium
fuisset indicatus, amicos in contrariū nitentes, hominiq; minitan-
tes, confestim corripiens, asseruit se talem omnino fuisse euasurum,
nisi se philosophiæ corrigendum exhibuisset: quāquam tantus postea
vir (proh dolor) maleuolorū linguas felle infectas effugere nequiue-
rit. Ita. n. natura comparatum est, vt facile de altero malum suspi-
cetur, qui facile ad malum impellitur: quemadmodum simplex ani-
mo nec turpe quidquam admittit, nec de alijs temere suspicatur.

Ad La-
stantium
Bōgū ho-
nestandū
posita e-
questris
statuaz.

Lud. Vi-
ues i Au-
gust. de ci-
uit. lib. 8.
cap. 1.

Aelianus
& Cic.
de fato.

O Quo-

Quoniam ergo Philosophus forum circumibat, iuuenesq; ad philosophiæ studium hortabatur, præsertim elegantiori forma præditos, quos ad philosophiam aptos iudicabat, quod, vt dixi, ex liberali forma eosdem egregia animi indole esse conijceret, in hanc pessimam opinionem adducti sunt quidam Atheniensium, vt Socratem puerorum amore correptum, et obscenæ libidinis causa cum Alcibiade consuetudinem habuisse putarent. quod ipse Plato tetigit, dum Socratem loquentem inducit his verbis: Pulcher est Theætetus; pulcher Carmides. Ac plane in Dialogis suis ostendit Socratem apud prophanum vulgus huiusmodi falsa suspitione laborasse. at vero ille quamuis videretur mirari formas adolescentulorum, videretur amare, et zelotypia tãgi; ab his tamen affectibus dis diapason aberat; cum animi, non etiam corporis pulchritudinem intelligeret. Nouerat .n. vt qui omnium sapientissimus Apollinis oraculo fuerat iudicatus, non minus homicidam esse censendum, qui hominem præripit nasciturum, quam qui natum tollit e medio. Audacior profecto qui presentem abrumpit vitam; sed crudelior qui lucem inuidet nascituro; & nondum natos suos filios enecat. Sed iam satis animum meum hac digressionem oblectavi. redeundum ad Quaternarij plenitudinem. Implet hic numerus totum anni tempus, quia Sol in Signifero delatus ab Occidẽte in Oriẽtem anni circulum peragit quadripartitis temporum varietatibus; in quibus vniuersa mutantur. namq. ab Ariete incipiens ver ostendit, & Taurum & Geminos transiens idem significat; sed ingrediens Cancrum, & Leonem transiens, & Virginem, æstatem perficit. at dum Libram ingreditur, æquinoctium conficit, & autumnũ significare incipit, ab hoc signo transiens ad Scorpium, & Sagittarium. deinde protinus incurrit in hiemalem circulum, & Capricorno, Aquario, Piscibus, hiemem transigit. Hinc Astrologi quattuor hæc signa Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum mobilia nominarunt. nam vere germinant plantæ, animalia pleraq. coeunt; veluti asini, aues. Aestate vero fructificant plantæ; pulli animalium adolescunt,

aque

aquæ silent. Autumno cuncta senescunt, & arescunt. Hieme contrahunt, et silent; contra turgent aquæ, et intumescunt. Eadem fere Sol operatur in homine diurno motu, ab Oriente tendens ad Occidentem. Nam ut Galenus in sexto Epidemiorum dicebat, partes diei naturalis partibus ipsius anni correspondent; matutina quidem veri, in qua homo letus exsurgit, mouetur sanguis, lætaq; sunt omnia. Post meridiem vero calor ingens, bilisq; feruet. At prima noctis parte, melancholia dominatur, homo arescit ac cōtristatur. Post mediam vero noctem pituita & somnus dulcis, & iucunda quies mortalibus signisq; torpor accedit. nam quod homines prima parte noctis dormiant profundius, non id contingit ob temporis naturam, sed ob cibos assumptos. Aliam vero partitionē affert Soranus dum ait, ab hora noctis nona ad horam vsq. tertiam diei moueri sanguinem. consentaneum .n. est tunc peracta coctione sanguinem abundare. respondet etiam aeris matutina constitutio, & somni suauitas. Flauam aut bilem ab hora tertia diei vsq; ad horam nonam, circa quas horas etiam in tertianis febribus paroxysmos excitari deprehenditur: et aeris constitutio congruit. Melancholia aut habet quadrantem diei, qui est ab hora nona diei vsq. ad tertiam noctis, aeris quoq; constitutione ad siccitatē & frigus declinante. Phlegma deniq; habet tempus ab hora noctis tertia vsq. ad nonam eiusdem, circa quod tempus non aer tantum ex Lunæ de nocte fulgentis radijs, sed corpus quoq. nostrum humidissimum est, maximeq. flaccidum, somniq. ex copia halituum profundissimi.

Laertius
de vitis
philoso-
phorum,
lib. 8.

Proportione rursus Quattuor tēporum anni, totidē à Pythagora assignatur humanæ vitæ partes. Pueritia, Adolescentia, Iuuentus, Senectus. harum qualibet viginti continet annos. Pueritia .n. quæ est a natiuitate vsq. ad vigesimum annum, humiditate magis gaudet, quam caliditate, & assimilatur veri: nam cuncta animalia prima in ætate humido abundant, & mollia, teneraq. sunt, sicut illa tempestas sentitur. Sed proxima ætas, quæ assimilatur æstati longe calidior est, quā sicca, et incipit a vigesimo primo anno, annos

O 2 comple-

Proposit.
117.

Matt. 27.
Mar. 15.
Luc. 23.

complexa viginti, vocaturque adolescentia. Tertia, quæ iuventus dicitur, tanquã deflorescens, & ab interitu non admodũ distans, arida est, autumnò similis, incipiens a quadragesimo primo anno. Ultima, senectus in qua animantis est corruptio, ita vt hiems prorsus est frigida, annum octogesimum vt plurimum pro termino habens. Quare prima ætas est incrementi; secunda roboris; tertia sapientiæ; quarta debilitatis. Quattuor partibus anni, & quattuor partibus diei naturalis, & quattuor ætatibus proportionē respondent etiam quattuor partes diei ciuilis secundum Almanforem insignem astronomum. Namq. vt pleriq. norunt, Iudaica antiquitas, aliæq. gentes lucis & tenebrarum discreta spacia fecerunt, ac lucis spacia duodenario numero horarum donarunt, ita quidem vt cuius, verno æque ac æstiuo, de hinc autumnali pariter & hyberno, duodecim horas æquales attribuerint. de quibus loquitur Plinius lib. 2. capit. 29. Ptolomeus etiã passim in magno syntagmate Astronomico lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 3. & 5. iuxta quã consuetudinē in Euangelio scriptum est, a sexta hora vsq. ad nonam factas fuisse tenebras super vniuersam terram; quod intelligendum est a decima octaua hora vsq. ad vigesimam primam diei naturalis, vt nunc horæ aguntur. Eodem modo de his intelligi debet quod legitur in Act. cap. 2. Vbi populo ex diuersitate linguarum ebrietatem Apostolorum suspicanti Petrus inquit: Non, sicut vos existimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. per quam vel 12. vel 13. intelligit debet, respectu nostrorum horologiorum. Prima igitur diei hora vsq. ad perfectionem trium horarum, est sanguinis; tres vero subsequentes, quarta .f. quinta, & sexta, cholera rubea; at septima, octaua, et nona, cholera nigra; tres supremæ, decima nimirum, vndecima, & duodecima, pituita. Similiter noctu. id enim temporis non tam in horas, quam in vigilias diuisum fuit. cum enim militibus longum esset per noctem totam excubias agere, in vigilias eam Quattuor dispartiti sunt, qualibet trium horarum spacium æquante; atque harum non aliter, ac horarum apud Auctores multa fit mentio,

Ut apud Euangelium Lucae cap. 12. Beati sunt serui illi, quos Dominus, siue circa secundam, siue tertiam vigiliam venerit, inuenierit vigilantes. Et Matth. cap. 14. Dominus quarta vigilia noctis ad nauigantes venit Apostolos. Plinius secundi libri 70, capite: Canopus in Arabia Nouembri mense prima vigilia occultus, secunda se ostendit. Apud Luuium passim huiusmodi exempla legentibus occurrunt. In his igitur omnibus etiam prima vigilia humida est Et calida, sed minus calida, quam humida, sicut ver, quod plurimum habet humiditatis, cum soluto frigore aura calore diffunditur; at secunda calidior, quam sicca, sicut aestas, quod tum Sol proxime verticale nobis punctum feratur; tertia vero pars sicciior, quam frigida, nā autumnus propria est siccitas, humiditatem tum praterito aestus reprimentes; quarta demum frigidior quam humida, sicut hiems, quod tum Sol longissime distet a verticali nobis loco. Prima igitur sectio vernalis est calida humida, puerilis, sanguinea in Ariete, Tauro, Geminis. secunda aestiua, calida, Et sicca iuuenilis, cholericus in Cancro, Leone, et Virgine tertia autumnalis frigida, Et sicca melancholica, decrescens, Libram, Scorpionem, Sagittariumque complectens. quarta hiemalis frigida, humida, pituitosa, senilis continens Capricornum, Aquarium, Pisces. Hinc emanarunt quattuor cardines celi apud Astronomos. Hinc quattuor orbis terre regiones habitationi humane assignatae, Et quidem nominatissimae: de quibus Ezechiel 22. cap. 7. Venit finis super quattuor plagas terre. quamuis enim totum hoc quidquid idest, cui Mundi, celi-que nomen indidimus, vnum sit, vnoque ambitu se, cunctaque complectatur, partibus tamen differt. vnde Sol oritur, Oriens nuncupatur, aut ortus; qua demergitur, Occidens, vel occasus; qua decurrit Meridies siue mare. ab aduersa parte Aquilo, septentrio uocatur. Quemadmodum in Psalmi centesimi tertij explanatione Augustinus mystice explicans id visum quod beato Petro raptus in A&. 10. extasim ostensum est, cum vidit celum apertum, Et vas quoddam velut linteum magnum quattuor inijs submitti de celo in

O 3 terram,

terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terræ, & volatilia cæli. hoc autem vas cum voce cælo delapsa iubente Petrum animalia illa occidere, & manducare; ter hoc pacto submissum est, atque illi ostensum. Hanc inquam visionem in loco supradiçto pertractans Aug. ait: Discus qui Quattuor lineis cõtinebatur, Orbis terrarum erat in quattuor partibus. Has quattuor partes sæpe Scriptura commemorat, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Meridiem. Ideo quia totus Orbis terrarum per Euangelium vocabatur, quattuor Euangelia conscripta sunt. ter autem submissum

Matt. 28. Vas de cælo; hoc significat, quia dictum est Apostolis: Ite baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Proinde cum omnes ad iudicium homines congregandi significantur,

Cap. 24. apud Matthæum & Marcum dicitur Filius hominis congregaturus Electos suos a quattuor ventis, id est ab omni Mundi parte, quam habitant homines; quoniam quattuor ventis præcipuis totus

Cap. 13. Ezech. 37. Mundus perflatur. Apollini deniq. dicata quadriga, quod quadripartito limite diei metiatur spaciū. Inde & ipsis equis condigna nomina sunt imposita, id est, Erythraus, qui latine dicitur rubens, quod a matutino lumine rubicundus exsurgat. Actæon dici potest lucidus, quod tertia hora instante lucidior fulgeat. Lampus lucens, vel ardens dicitur, quod fit, dum ad umbilicum diei contra Arcticum circulum conscenderit. Philogeus græce terram amans dicitur, quod hora nona procliuior vergens occasui pronus incumbat.

Sed et Apollinis soror Diana facies monstrat Quattuor, quod dispensationibus septenarijs sui luminis vices sempiterna lege variando disponat: porro primis septem diebus dimidiata semiorbē ostendit; secundis totum orbem complet, fitq; plenilunium; tertijs efficitur dimidiata; quartis fit coitus Lunę cum Sole, quod vocatur interlunium. Facies prima, calida humidaq; censetur, quia nascens Luna humorem assolet concitare; secunda, calida & sicca, adolescente in ea iam luce de Solis aspectu; tertia, frigida et sicca, quasi plus ab ortu remota; quarta, frigida, & humida, deficiente iam lumine.

lumine. Prima rursum est sanguinis; secunda, bilis rubea; tertia, bilis nigra; quarta, pituita. ¶ Quattuor præterea sunt, quæ cuncta continent, Ens, Vnum, Verum, Bonum; si ita accipiantur, ut eorum negationes sint, Nihil, Diuisum, Falsum, Malum. Nam quæ sunt post Deum, habent causam efficientem, exemplarem, & finalem. ab ipso enim, per ipsum, & ad ipsum omnia. Si igitur res consideramus, ut a Deo efficiente constituuntur, sic Entia dicuntur, quia eo efficiente esse participant; si, ut exemplari suo quam vocamus ideam, secundum quam illas condidit Deus, quadrant & respondent, Veræ dicuntur, (vera enim imago Herculis dicitur, quæ Herculi ipso conformatur;) si, ut ad eum, tanquam ad finem vltimum tendunt, Bonæ dicuntur. si vero vnaquæq. res secundum se absolute accipiat, Vna cognominatur. Est autem hic ordo huius Quaternionis, ut primum vnumquodq; sub Entis ratione concipiatur; quoniam prius efficit agens vnumquodq., quam illud in se sit aliquid; alioquin non, secundum totum quod est, esset ab agente. Succedit Enti vnum. Tertia est veritas, quia postquam est aliquid in se, videndum est an sit tale, quale est exemplar, ad quod fuit formatum; cui si reperitur simile, reliquum est, ut in illud, utpote affine, atq; cognatum per bonitatem se conuertat. Hæc autem æquali esse ambitu manifestum est. Da aliquid esse, certe & vnum est. nam qui vnum non dicit, nihil dicit, ut ait Plato in Sophista; et qui vnum non intelligit, nihil intelligit, secundum Aristotelem. est enim illud quidquid est a se indiuisum, et ab alijs diuisum, quæ non sunt ipsum. Verum est etiam necessario. nam si homo est, utiq; verus homo est. idemq. dictu id non esse verum aurum, & non esse aurum. nam cum dicis, verum aurum non est, hoc significas: videtur quidem aurum, et est aliquid auro simile; sed non est aurum. similiter etiam bonum est, quia quidquid est, quatenus est, bonum est. Docet hoc Deus Opt. Max. qui ostēsurus Moysi cuncta creata, inquit: Faciam ut ante te transeat omnis bonitas mea. Quod Exh. 33. deinde exponens, dicit: Posteriora mea videbis. Nam Dei poste-

quæstio. 23.
R. Moyses
Aegyptius
perplexorū
lib. 1. c. 53.
Gen. 1.

rora suffragante columna veritatis Athanasio Alexan. sunt creaturae, & res, quas vidit, & exposuit, de quibus dictum est: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Neque enim malum substantia ulla est, sed boni priuatio.*

Quattuor precipue sunt, propter quæ vere enunciare possumus statæ esse fixæ & immutabilia uniuersa, omnem ab eis ortum atq; interitum excludentes, Diuina mens, Angelicus intellectus, Materia, & Humanus intellectus. Diuinæ quidem menti actu insunt omnia ab æterno, ei q. semper supersubstantialiter inerunt. Angelicus item intellectus a suæ creationis initio, actu est omnia, semper omnia futurus. Materia, & Humanus intellectus a sua item creatione, quāquam non eodem modo, potestate sunt omnia. i. omnium potentia, erunt q; semper id quod sunt. i. uniuersorū potentia.

Lib. de intellectu. c. 14.

Quaternis gradibus distincta est omnis cognitio, cum Quattuor sint prima, et precipua Mūdi entia cognitionis facultate prædita; Deus, Angelus, Homo, Irrationale animal. Diuinam cognitionem Bonillus Mentem dicit: Angelicam, intelligentiam vocat; Humanam, rationem; Animalē, sensum. Efficit igitur cognitionum numerus unum quoddam corpus, cui trini sunt termini, videlicet Animalis, ut punctum; Humana, ut linea; & Angelica, ut planities. Eiusdem autem corporis arcana, propriaque dimensio, Diuina cognitio est. Sunt eodem modo in humana eruditione quattuor elementa: Mentis substantia, Mentis notio siue interna conceptio, Vox, Scriptura. Mentis quidem substantia igni, Diuinæq. cognitioni, & corporeæ plenitudini respondet. Mentis notio, Angelicæ cognitioni, aeri et superficiei comparatur. Vox, quæ prima sensibilis est, sensibili homini, aquæ, et lineæ adaptatur. Extrema vero Scriptura, animali rationis experti, terræ, ac puncto comparanda.

Prima Entia:	Animal,	Homo,	Angelus,	Deus,
Cognitiones:	Sensus,	Ratio,	Intellectus,	Mens,
Humanæ eruditiones:	Scriptura,	Vox,	Conceptus,	Mens.

Quat-

Quattuor sunt prima rerum genera; Substantia, Quantitas, Qualitas, Locus. quorum numero comprehensa permanet omnis rerum fluxio, & permutatio. quia in vnoquoq; genere gemina & contrariae permutationes contingunt. In substantia quidem generatio & corruptio, qui sunt motus in puncto primi, & abiectionissimi. In quantitate fiunt auctio, & diminutio in quadam dualitate, & linea. In qualitate qui fiunt motus, peculiariū & contrariorum nominum penuria, generatim alterationis vocantur, suntq. vt trinitas, & superficies. In loco, quæ contingit permutatio, hoc vno nomine vocatur latio. & hæc fit in Quaternario, in corpore, & in profundo. hæc enim permutationum est præstantissima, tantumque perfectis animalibus, præcipue homini, competit.

Quattuor pari analogia sunt ordines rerum naturalium, Subsistentia dico, Viuentia, Sensibilia, Rationalia, quarū singulis singula mutationū genera tribuuntur, vt peculiaria, et propria. Subsistentibus substantiales motiones generatio, et corruptio; Viuentibus, vitales, quibus viuentia augeantur, aut minuuntur; Sensibilibus, contrariae alterationes, quibus aut prospera, aut etiā aduersa valetudine variatur; Rationalibus vero Latio (supremus motus) in potissima ambulationis, ac erectæ staturæ specie competere probatur.

Rerum genera: Substantia, Quantitas, Qualitas, Locus,

Rerum gradus: Subsistentia, Viuentia, Sensibilia, Rationalia,

Mutationes: Generatio, Augmentatio, Alteratio, Ambulatio.

Omnia scientia, & disciplina Quaternario vocum, dictionumue numero constat Genere, Specie, Generis differentia, & Speciei proprietate. Genus enim, & Speciem vt præcipua, & substantialia, & recta in linea collocata desumunt; Differentiam vero & Proprietatem, ut eorum circumstantias, & laterales a natura inditas qualitates. sunt enim Differentia, & proprium, generis, & speciei qualitates, quas de genere, aut specie, quale rogantibus respon-

respondere solemus, nempe interrogati quale sit animal? rationale, aut irrationale. Qualis vero homo? risibilis respondendum. Nihil infra genus humana disciplina meditatur: nihil quoq. infra speciem concipit. Inchoat omnis disciplina a genere; terminatur in specie: continet se se quadrato generis, speciei, differentiae, & proprii, aut diuidens genus, aut finiens speciem, aut demonstrans speciei proprietatem. Eadem differentia, quae diuidit genus, componit, finitq. speciem. Genus vero cum differentiae quidditate speciei proprietatem eliciunt eamq. demonstrant. Genus est maximum disciplinae summum & precipuum eius praedicatum. Species disciplinae vltimum, minimum, et cunctorum subiectum, de qua & genus, & differentia, & proprium in disciplinis enunciat. Itaq. repudiant omnes humanae disciplinae tria haec: Quod supra genus sit transcendens: Quod sub specie indiuiduum singulare & vnum numero: Quod denique & extra & post proprium accidens.

Tres a disciplinis voces repudiate { Transcendens Metaphysicū:
Indiuiduum } ad mechanicas
Accidens. } spectantia.

Disciplinarum voces quattuor. { Genus, Diuisibile,
Species, Diffinibilis,
Differentia, Diuidens et diffiniens,
Proprium, Demonstrabile.

Vniuersae igitur humanae scientiae hoc quadrato constant.

Aegyptiorum sapientiã Quaternione cõtineri testantur Iamblichus, Diodorus, Laertius, Philo Alexan. & Eusebius Cæsarien.

Mathematica in Quattuor secantur partes quadriuium vocant nostri, Arithmetica de numeris differit, idest de quantitate discreta per se; Musica de proportione, i. de quantitate discreta ad aliquid; Geometria de spatio, i. de quantitate continua immobili; Astronomia de motu, i. de quantitate continua mobili. Est autem elementum Arithmetica, Vnitas; Musica, Vnisonus; Geometria, Punctum; Astrologia, Instans. Astrologia rursus circa Quattuor versatur, quæ sunt infra lunarem orbem, elementa. s. mineralia, seu metallica, quæ item vegetantur, & quæ sentiunt.

Musicas et symphoniarũ rones implet Quaternio, Diatessaron, Diapente, Diapason, ex quibus cõcentus fit absolutissimus. nã Diatessaron proportionẽ habet supertertiam; Diapente, sesquialterã; Diapason, duplam. numerus quidem sesquitertius dicitur qui constat ex toto aliquo numero, et ex tertia illius parte, sicut se habet quattuor ad tria. nam & ipsum totum nempe 3, comprehendit & tertiam eius partem, nempe vnum. Sesquialter vero appellatur quando numerus continet numerum, & illius dimidium, vt tria se habent ad duo. constat quippe ex duobus & ex eius dimidio, nempe ex vno. Duplus autem nuncupatur qui est æqualis duobus numeris, vt duo se habent ad vnum, & quattuor ad duo. nam bis ipsum continent. In his tota viget harmonia. Sed & præter istas, continet Quaternarius alias etiam consonantiæ species, vt triplam in tribus ad vnum; quadruplam, in quattuor ad vnum, ex quibus efficitur Diapason & diapente, quam vocant duodecimam; & Dis diapason, idest, quindecimam. Continet & Tonum

1	2
3	3
4	4
8	9

si quattuor, tria, & vnum, quæ reddunt octo, sumantur; & iterum quattuor, tria, & duo, quæ faciunt nouem, a quo numero ad octo est proportio sesquioctaua, Tonum conficiens. in Quaternario igitur continetur omnis harmoniæ ratio. Tonus quapropter Antiqui eum Pana vocabant.

Quat-

Quattuor tandem erga nos sunt Dei appellationes

Dei, Hominis, Patris, Magistri.

Nomen quippe Dei competit illi cum primis ut omnium auctori. vox. n. ipsa Diuinæ appellationis, id est, ipsum Dei nomen peculiare quandam inspectionem habet ad creaturas, quæ ab ipsa vnius veri Dei substantia, non necessariam, sed spontaneam originem acceperunt. Exemplum huius rei in promptu est a sacra pagina. quoniam Moyses, qui Diuino spiritu aflatus, prius ipsam Mundi creationem, & vniuersarum originem supra humanum sensum descripsit, Dei appellatione usus est, totius mundanæ creationis seriem, incipiens his verbis: In principio creauit Deus cælum & terram. Sequens Domini appellatio adest ipsi, quippe ut super omnia, & semper, & in omnibus dominanti, & moderanti, & possessori populi a se dilecti, & latarum a se legum iure viuentis. Quare Octavianum Augustum a Sybilla edoctum, quod quidam nasciturus esset in terris se maior, reueritum fuisse ferunt, ac penitus respuisse Domini appellationem, qua Romani illum vulgo honorandum, censendumque decreuerunt; et loco eius appellationis, se quidem patrem patriæ dici, & nominari voluisse. Tertia appellatio Pater est, ob eam causam, quia ut ait Merc. omnia gignit. Patris enim officium est generare; quare Plato in Timeo supremum Deum omnium patrem & opificem appellat, angelorum, s. & hominum patrem, ut vocat Homerus; brutorum autem & anima carentium opificem. dicitur quoque Pater Mentis. etenim cum Deus sit uita, & lumen, ex se parit Verbum, tanquam lumen de lumine, Mentem, scilicet, totius Mundi effectricem. adhuc etiam paternum nomen dandum illi est ut Zeloti, & ut naturali bonitatis amore humanum saluari genus cupienti, & ad suorum bonorum participationem, & hereditatem benigne inuitanti. Magistri denique nomen ponendum est illi ut illustratori nostrarum mentium, & ut largitione suæ lucis, ac gratuito dono eminentis scientiæ suæ nos erudienti, & a malis ad bonum conuertenti. Has inquam appellationes in-

ad Tatiū
cap. 2.

Euan-

Euangelio Deus ab hominibus usurpari & presumi, cū apud Mattheum cap. 6. nos edocens orare: Sic (inquit) orabitis. Pater noster, qui es in celis. Et cap. 23. Patrem nolite vobis vocare super terras. vnus est. n. pater vester in celis. & ne vocemini Magistri. vnus est. n. Magister vester Christus. Et rursum apud Euangelium Iohannis: Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis, sum Cap. 13. etenim. Quattuor his Sacris nominibus non ab re distinguitur erga nos Deus. Nec plura inuenimus, saltem erga nos, noīa illius; prater ea, quæ ab his quattuor elemētis Substantia, Lege, Regeneratione, & Lumine conflagamus. quæ redequimus in sequentem figuram.

Quadruplicia Dei noīa erga nos.	Deus,	Ob	Substantiam,	Ad	Craturas,	Quadruplicia nra noīa erga Deū.
	Dominus,		Regenerationē,		Servos,	
	Pater,		Legem peccati,		Filios,	
	Magister,		Luminis donū,		Discipulos.	

Ceterū quā sanctus, quāq. admirabilis sit Quaternarius, hinc colligitur, q̄ vniversę gētes proferre solēt quattuor litteris substātiā illā sine principio, sine fine, simplicē, sine ulla admixtione, inuisibilē, incorporeā, ineffabilē, inestimabilē, incōprehensibilē, in qua nihil adiunctū, nihil est creatū; cuius nomen, cū vna sit, nō querendū, q̄ illic tm̄ opus sit vocabulis, vbi proprijs appellationum insignibus multitudo fuerit dirimenda. nā interrogatus Attalus, qđ nomen haberet Deus, legitur respondisse, nullum nomen ei proprie conuenire posse. oīa. n. noīa ex quadam singularitate rationis, per quam discretio fit vnus ab alio, imposita esse; vbi vero oīa sunt vnum, nullum nomen proprium esse posse. Hāc igitur substantiam Latini uocant Esse, Hebręi יהוה EHIE, idēst, qui fui, sum, et ero. licet nostri aliter interpretentur.

DEVS

DEVS enim & erat semper, & est, & erit; imo semper est. quan-
 doquidem fuisse et fore, temporis, cui nos subiaceamus, articuli sunt,
 & huius fluxæ naturæ momenta; ille autem semper est. vniuersum
 enim quod est, in se completitur, nec principium habēs, neq; finem.
 non enim Diuinarum rerum, atq; humanarum idem iudicium. nam
 cum in motu & fluxu sint ista, eiusmodi etiam earum tempus esse
 liquet, cuius pars altera præterijt, futura altera est. nam præsens il-
 lius nullo modo comprehendi potest, quod, antequam cognitione per-
 ceptum sit, auolet ac dilabatur. At rerum Diuinarum alia censetur
 ratio, quæ cum careāt omni motu, profecto seculum quoque ipsarum
 & firmum & constans esse necesse est. Quare primum Dei pronun-
 ciatum erit ESSE. Hoc sane modo seipsum nominat, cum in Mon-
 te Synai oraculum edit Moysi: Ego sum qui sum. vt discant diffe-
 rentiam inter esse, et non esse; & nullum nomen de me dici proprie,
 cui soli competit Esse. Non dicitur autem DEVS proprie Ens, sed
 Esse. Diuersum est. n. Esse, & id quod est, quod ipsum esse nondum
 sit. At vero quod est, accepta essendi forma est, atq; consistit. Quod
 est, participare potest aliquo, sed ipsum Esse, nullo modo aliquo par-
 ticipat. fit. n. participatio cū aliquid iam est. est aut aliquid cum Esse
 suscepit. Id quod est, habet aliquid mixtum; ipsum vero Esse nihil
 aliud, præter se, admixtum habet. Diuersum est autem, esse aliquid,
 & esse aliquid in eo quod est. illic. n. accidens, hic substantia signifi-
 catur. Omne quod est, participat eo quod est esse, vt sit, & alio par-
 ticipat, vt aliquid sit. Ac per hoc id quod est, participat eo quod est
 esse, vt sit. Præterea cum nominum alia sint concreta vt calidum, ho-
 mo; abstracta alia, vt caliditas, humanitas, hæc illorum vis est ac di-
 uersitas, vt quod dicitur abstractum, id notet quod a se tale est, non
 ab alio; at concretum, quod non a se, sed alterius beneficio tale est.
 Cum igitur ens concreti speciem habeat. idem. n. dictus ens, & id
 quod est, huius abstractum erit hæc dictio Esse, vt ens dicatur quod
 ipsum esse participat; quemadmodum calidum caliditate calidū est,
 homo humanitate homo. Quoniam vero nihil seipsum participat,
 neq;

neq; eadem conditio eidem rei, & a se, & alterius participatione inesse pōt, sequitur vt quod dicitur abstractum a concreto denominari non possit. Quare non dicitur congrue calor est calidus, humanitas homo est, esse est ens. nō quia calor frigidus sit, sed quia quod calidum est, caliditate calidū est; quod homo est, humanitate homo est; & quodcunq. est, huius participatione est. Quædam ergo negamus rei cuiusdam inesse, aut quia illa non habeat, vt calidum non est frigidum: aut quia excellentiori nota, & perfectiori ratione contineat, quam nos habere eam ex tali locutione significamus, vt cū negamus caliditatem esse calidam, nō quia frigida sit, sed quoniā non solum ideo nō est frigida, quia est calida, quod idem est dicere, quia habet caliditatem, sed quia caliditas ipsa est. Secundum hanc ergo loquendi rationem, entis appellationem non dabimus Deo, cum sit cōcretū, significans id quod ab alio esse participat. sed Esse dabimus illi qui est ipsum Esse. A Romanis dictus est ALVS, eo quod Cic. de
Diuinat.
lib. 2. aiebat, et loquebatur. Namq. olim Romæ audita vox est silētio nō etis clarior humana voce, quæ iuberet Magistratibus nunciare, & Gallos venire, ac vt prouiderent ne ROMA caperetur a Gallis, vt narrant Arnobius lib. primo contra Gentes, & Cicero libro secundo de Natura Deorum. A Persis dicitur SYRE. A Magorum disciplina vocatur ORSI, vnde Oromasis. Assyrij, quem summum habent Deum, ac maximum venerantur, ADAD verbo gentium illarum proprio nuncupant. significat aut nō aliud fere, quam VNV M, de quo Macrobius in Saturnalibus: Ne sermo, inquit, per singulorum nomina Deorū vagetur, accipe quid Assyrij de Solis opinentur potētia. Deo. n. quem summe maximum venerantur, ADAD nomen indiderunt, quod V NV S interpretatur: hunc vt potentissimum adorant Deum. sic ille. Gothi suū maiorem Deum vocant ODEN, id est, fortiorem: potentissimum aut Numen THOR appellarunt, vt habet Olaus Magnus de Gentibus septentrionalibus lib. 3. cap. 3. & 4. V psalensis Deorum Satrapa, FROE nuncupabatur. Macedonum Sacerdotes, vt scribunt Neanthes

Io. Lau-
rētius A-
nanius de
natura d-
monum.
lib. I.
Excitat.
lib. I. In
prīcipio
erat.

Hispa-
nic. li. 4.

Plutar. li.
de Iride
& Osea-
de Plato
in phæ-
dro.

*Neanthes Cyzicenus, & Clemens Alexan. in precibus inuocant
BEDY, vt sit eis propitius, & filijs. Mahometistæ vocant
ABDI. Apud antiquos Hetruscos seu Tyrrhenos dictus est
ESAR, tametsi quidam cum diphthongo scribant, vt Aesychius,
& Annius. quibus suffragari videtur quod apud Ioannem
Laurentium Ananiam scriptum legimus de nomine Cæsaris Au-
gusti inciso illius statuae, a quo fulgur e celo decidens cum C pri-
mam litteram abstulisset, relicta hac voce asar, eum intra cen-
tum dies ex hac vita migrandum, atque in Deorum alba refe-
rendum significarunt Aruspices. Germani sua lingua pronun-
tiant GOTT. Belge GODT. Peones ac Tartari ITGA.
Sarmatæ BOVH. & ISTV. Bohemi BVVH. Sclavi
auctore Nic. de Cusa BOEG. seu BOOG, a bonitate. Ab Italis
appellatur IDIO; Ab Hispanis, DIOS; A Gallis, DIEV.
de quo Io. Goropius Gallicorum lib. 3. DIVS, inquit, Gallicum
est, & idcirco Sabinum vocabulum non aliud notans, quā Deum.
Huius vocis ea est notio, vt ipsa æternitas intelligatur ex Di ar-
ticulo et euu, quo æternitas notatur. Vnde hætenus Galli DIEV
pronunciant, longe correctius, quam vel ipsi sciant, vel quisquam
hætenus annotarit. Ex Di-euu namq; DIEV vetustissimi
dixerunt, vt æternum Dei esse, quod extra diuinam naturam in-
telligi nequit, significaretur. Hæc ille. Apud Arabes, Saracenos &
Turcas dicitur ALLA. Chaldaea, & Indica lingua vocatur
ESGIABIR, idest, creator vniuersi. Populi quidam novi Or-
bis appellant ZIMI. Apud Aegyptios nomen summi Iouis est
AMVN, quod nos corrupto vocabulo dicimus Ammonem. qua
sane voce Manethos Sebennita occultum, & occultationem signi-
ficari dijudicat. Hecateus autem Abderita hoc verbo inuicem vt
Aegyptios asserit, cum alter alterum uocat. esse n. vocem inuoca-
tiuam; & cum principem Deum eundem cum Vnitate putent, ut
pote obscurum & absconditum, ab ijs vocari AMVN, dicenti-
bus ut prodat sese, ac conspiciendum præbeat. Opifex intellectus,*

ait

ait Iamblichus, qui & veritatis est dominus atque sapientia, quatenus in generationem progrediens, occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, AMVN ægyptiaca lingua vocatur. Hæc ille lib. mysteriorum. Græci suis litteris ΘΕΟΣ enunciant, quod hinc capissent homines Deum agnoscere, cum vidissent stellas tantam concinnitatem efficere, ac dies noctesque æstate, vel hieme suos seruare statos ortus atq; obitus, indeq; terram animantia fructusq; proferre. itaq; pro patre Cælū, pro matre Terrā acceperunt; Patrē illum, quod aquam instar seminis effunderet; Matrē hanc, quod conciperet et pareret. Cumq; viderent stellas perpetuo moueri, & in caussa nobis esse, vt Solem, & Lunam contemplaremur, Deorum his nomen fecerunt, a cursu dictum: quod his verbis astruit diuinus Plato. Videntur mihi Græcorum prisci Deos putasse solos eos, quos etiam his temporibus arbitrantur barbarorum pluri-
mi, Solem, Lunam, Stellas, Cælū; quæ oīa cū perpetuo in cursu esse conspicerent, ab hac currendi natura, lingua sua ΘΕΟΥΣ nominasse: sic Plato. At nos censemus ΘΕΟΥΣ a currendo quidem dici posse, sed illud currere non esse intelligendum de motu locali, transitus videlicet de aliquo, in alium locum; sed de Dei prouidentia & efficaci operatione ad oīa perueniendi. Alij ΘΕΟΣ nomen dictum volunt, quod ei nihil desit; vel ἀπὸ τοῦ θεῶ quod est Video speculor, aut ἀπὸ τοῦ δέομαι .i. timeo, vnde quidam Poetarū.

Primus in orbe Deos fecit timor.

Petroni^{us}

Utrumq; D. Ambrosius probat his verbis. Deus dicitur quod omnia spectet, & timeatur a cunctis. Athanasius lib. definitionem.

Dicitur, inquit, Deus ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν τὰ πάντα, idest, ab eo quod contemplatur omnia. Illud etiam addi potest, vt Græca lingua a Chaldeæ capit denominationem, sic a Teu, quod bonum significat, nomen istud etymon accepisse, sicut et latine DEVS a ΘΕΟΣ deriuatur. Aegyptij .n. T E V T vocant, quem liquet esse Mercurium, qui præfuit Aegypto, de quo sic in Phædone loquitur Plato: Audiui equidem circa Naucraticum Aegypti, priscorum quen-

P dam

Nic. cuf.
excit. lib.
1. in prin-
cipio.
Clemens
Alexād.
strom. 1.
Euf. de p̄
par. Euā-
gel. 11.
cap. 4.

dam fuisse Deorum, cui dicata sit avis quam IBIM vocant; Dæmoni autem ipsi nomen TEVT. hunc primum ferunt numerum & numerorum computationem inuenisse, geometriamq. & astronomiam, ac litteras. Idem affirmat apud Ciceronem Cotta, licet Eusebius Cesarien. primo de præparatione Euangelica cõtendat hunc appellari Toit, ac primum anni mensem dici Teut, siue Thoth, qui incipit sexto Kalend Septembris. Nos item I E S V a Patre accepimus, quod admiratus Dionysius Areopagita, cuncta Theologiæ mysteria in diuinis nominibus exquisiuit. Est autem I E S V non Græci sermonis vocabulum, sed Hebræi. Moyses. n. longe per Dei spiritum præuidens, qui sibi præpararetur successor, & prænoscens quod is qui post se regnum susciperet, maioris Sacramenti minister existeret, Iesum cognominauit eum, qui prius Auses parentũ fuerat appellatione vocitatus, sciens quod in huius vocabuli sacramento, cuiusdam maioris glorię rex, quam mortalis natura recipit, poneretur. apud nos. n. I E S V interpretatur Saluator. Glo. in cap. decet, de Immunit. Eccles. lib. 6. Scribitur autem Hebraicæ hisce quattuor litteris יֵשׁוּעַ (sumta I Vau, pro consonante) a verbo יָשַׁע Iaschiach, quod significat saluare. Ceterum Iudei nostrates, odio in Christum concepto, quem messiam esse inficiantur, detracta y postrema littera, tribus duntaxat primis litteris scriptitant nomen IESV, hoc modo יֵשׁוּ, quæ secundum notas quas ראשי תבות .i. capita dictionis vocant, significant יִמְחַ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ .i. deleatur nomen eius, et memoria eius. hoc inquam nomine suam ipsorum perfidiam demonstrantes. Græci suis characteribus hunc in modum scribunt ΙΗΣΟΥΣ, ex quo factum est ut multi nomen istud cum aspiratione scripserint, rati litteram hanc H, esse aspirationem, cum sit ητα græca vocalis, quæ semper est e, productum tam apud nos, quam apud Græcos. eam enim sic scribunt Græci H, « similem prorsus nostræ longiusculæ aspirationi. Eos autem arguens Origines, qui nomen hoc sanctum tribus litteris cum aspiratione, aut etiam quinque scribendum putant, lib. contra Celsum

sum protestatur quibusdam nominibus sacris mirificam inesse virtutem, quæ mutatis ipsis nominibus non inesset, ideoq; illa non esse mutanda. Neque .n. ullus Hebræus cabalista ire potest inficias, quod nomen IESV, si scribatur, et secundum modum et principia cabalæ interpretetur, hoc totum præcise, & nihil aliud significat, id est, Deum Dei Filium, Patrisq. sapientiam per tertiam Diuinitatis personam, quæ est ardentissimus amoris ignis, naturæ humanæ in vnitæte suppositi vnitum. Vnde vas electionis Paulus ad Philipp. scribens, dicit datum esse IESV nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum, Et in actibus Apostolicis de IESV legimus dictum, non esse aliud nomen sub cælo, in quo oporteat omnes homines saluos fieri. Hoc est inquam illud salutare gentibus nomen quod protoplasto fuerat ab Angelo repromissum ad humani generis restaurationem. Conditor .n. noster a primis illis hominibus offensus, maledicta super singulos, prout criminis quantitas exigebat, effudit: & quamuis iratus, mox tamen mysterium nostræ salutis, vt bonus Pastor, ostendit. Neque .n. æquum fuerat alio tempore de salutis nostræ remedio cogitare, nisi eo quo mors inuenta fuisset. Non .n. tunc primo Dominus ac Saluator noster promissus fuit, quando clamabat Esaias: Ecce virgo concipiet in vtero, et pariet Filium. nam hoc erat pene iam sero, & tam multa millia Patriarcharum, sine spe mortua videbantur. quibus vtique vita esse non potuit, si Dominum non sperauerunt esse venturum, dicente Paulo: Spe salui facti sumus. Et qualis spes esse potuit, si non fuit repromissa? Fuit autem repromissa. Quo tempore .n. supplicia merebamur, argumentum Salutis ostendit, vt intelligere possemus, quantum posset præstare non læsus, qui tantum donaret iratus. In primo igitur homine vt loquebatur statim iudicarium sponpondit auxilium, statim ignotum ipsis Angelis publicauit sacramentum, & terreno Adæ ADAM promisit e cælo. Ex quo colligi pōt ante legem eadem fide patres seruandos, quæ et nos modo illi venturum,

Cap. 2.

Act. 4.

D. Hieronymus ad Ctesiphontem.

Cap. 7.

Rom. 8.

Greg. in
Ezechie
l^e hom.
16.

Cap. 3.

Vide Ni
cephorū
Call. hif.
Eccl. lib.
1. cap. 3.

nos Christum venisse credimus. quam vnā fidem designabat
vna mensura omnium thalamorum templi Ezechiel. capit. 40. Ve-
rum enimvero licet a principio peccati, de remedio salutis Domi-
nus excogitasset, distulit tamen aduētum salutare, ac redemptionem
nostram vsq; ad septuagesimam septimam generationem, quo La-
mech solueretur impietas. Cyprianus. n. sermone de Spiritu sancto:
Ipse (inquit) Dominus IESV ab Adam secundum generationes,
quas Lucas commemorat, septuagesimus septimus inuenitur, vt vl-
tionem in Lamech septuagies septies promulgatam veniens termi-
naret. Sic etiam solui potest. Nouum quiddam atq; mirabile fu-
turum erat, quod multis testibus prius erat promittendum ac
firmandum, & ideo per multam seriem temporum prædican-
dum. Nam si subitum atque omnibus incognitum euenisset, nul-
lus fidem tantæ rei habuisset, cum etiam post tot reuelationes,
tot signa, tot prædictiones, & tantam temporis moram, pau-
ci admodum inuenti sint, qui Christo venienti fidem præbue-
rint. Porro si ante datam legem Dominus saluare mundum ve-
nisset, aliquis dicere posset, quia superuacaneus esset eius ad-
uentus, cum aliqua præcepta dare potuisset, quæ salutem con-
tulissent. Voluit ergo dominus nos cuncta prius experiri, quo
probatum esset homines, nulla alia via saluos fieri posse, nisi
per eum; & eius tantum gratiæ vniuersa ascriberentur. Super-
est tandem vt examinemus & illud apud Hebræos celeberrimum
Dei nomen. Habet utique hebraica lingua diuersa enun-
ciata, quibus diuinam solet inuocare potentiam; non quidem
vt Dei natura significetur, quæ quia vnicæ est, atque simplex,
si foret nominanda, vnicum nomen esset illi imponendum; sed
vt multa, variaque a Deo profluentia significentur. Quare
Mercurius scripsit in Pimandro, Deum habere omnia nomi-
na, quoniam vnus est Pater, & nullum habere, quia Pa-
ter est omnium, atque super omnia. proprium vero Dei nomen
his quattuor litteris scribitur יהוה totidē mysterijs personalibus
distin-

distinctis, quarum Iod, quæ prima est, Principium interpretatur, eo quod ceterarum omnium principium sit: cumq; ab ea vna quæq; omnes scripturæ originem habeant, ipsaq. a nulla sumat originem, scite Patrem in diuinis insinuat, qui cum a nullo sumat originem, aliæq. personæ ab eo emanent, principium sine principio dicitur. Secunda He, quæ esse vel viuere significat, Filium in diuinis aptissime innuit, per quem vniuersa quæ facta sunt, esse cœperunt, et quidquid factum est, in ipso vita erat. Tertia autem Vau, quæ copulatiuam dictionem, ET, denotat, Spiritum sanctum optime exprimit, qui cum sit amor Patris & Filij, quo se vicissim amant, recte copula, id est, nexus vtriusque nuncupatur. potest etiam interpretari Ipse, seu Virtus; quia spiritus spirat omnem virtutem in oia, testate Psalmographo quia verbo Domini celi firmati sunt, Psal. 82. & spiritu oris eius omnis virtus illorum est. Quarta & vltima est He, significans humanitatem Christi iunctam Verbo, quæ littera duplicata, duas naturas in vna persona iunctas esse designat, ac ipsum Dei nomen ita ex Quaternario cōstitui, vt a ternario, quo semper gaudet, minime discedat. Porro hoc altissimum nomen a Deo datum non proferebatur, neque pronunciabatur, neque dicebatur, nisi in sanctuario a Sacerdotibus Domini sanctificatis, et solum in benedictione Sacerdotum, & tunc etiam a Sacerdote magno, & nisi in die ieiunij gloriose sanctificationis. Et vbi in illorum Biblijs hoc gloriosum nomen conspicitur, ibi Rabini pronunciant Adonai, tametsi, suffragante auctoritate Petri Bruti Episcopi Catharen. pronuntiare deberent Adon. est. אדון Adon, nome absolutū, sicut et יהוה Iehouah, et horū quodlibet Dominū significat. Adonai autē est nomen cōpositum cū alio pronomine, quod a Grammaticis Hebræis affixum dicitur, nec Dominum. sed Dominos meos significat, si tamen non asserimus cum Hebræis litteram Iod in nomine אדוני Adonai, non affixum; sed substantialem ipsius nominis litteram esse. Huius autem nominis ADON expressionem Theodoretus esse dicit apud Samaritanos IAVE. quest. 18 in Exod.

Quidam IOVA pronunciant, unde & Iouis nomen uolunt esse deriuatum, quos iure & merito emunctæ naris uirirident. D. Hieronymus in expositione octauæ Psalmi hoc ipsum explicat per uerbum IAH O, quod apud nos dicitur Dominus. A Græcis dictum est Tetragrāmaton, quo significāt esse nomen ineffabile, tum quod nulla exprimi valeat uoce articulata; tum quod per intellectum sit inconceptibile, nec ulli creaturæ unquam communicabile factum, cum solam omnipotentis Dei substantiam absque mixtura, nec secundum aliquam particularem uirtutem vel proprietates extrinsecas, sed secundum omnipotentiam Deum demonstrat.

Lib. dire
ctis p-
plexorū.

Astipulatur Rabbi Moyses Aegyptius dicens omnia nomina provenire ab operibus diuinis, præter Tetragrammaton, quod est appropriatum altissimo Creatori, utpote significans et ostendens Creatoris substantiam, atq; eius quidditatem, ostensione, & significatio-

Petr⁹ Ca
tharinus
lib. 2. ca.
10. cōtra
Iudeos.

ne perfecta, ac manifesta, in qua non est æquiuocatio, neq; mixtura, id est, nihil est quod commune sit Deo & creaturæ in hoc nomine.

reliqua autem ipsius gloriosa nomina significant æquiuoce, & cum mixtura, eo quod sunt ab operibus similibus ijs, quæ sunt in nobis deriuata. De hoc admirabili nomine sic scribit disertissimus Iudeorum Philo Alexandrinus libro de uita Moysi: Cidaris pro diademate imponitur capiti Sacerdotis, cui præfigitur aurea lamina insignita quattuor litteris, per quas Entis nomen aiunt indicari. Et infra: Erat, inquit, lamina aurea quattuor inscripta litteris nominis illius, quod solis aures ac linguam sapientia purgatis fas est audire nominareq. in sacris, præterea nemini, id Theologi esse dicunt Tetragrammaton, quod fortasse significet primos numeros, unū, duo, tria, quattuor. Hæc Philo. Ceterum Ludouicus Fidelis lib. de Mi-

lib. 2. c. 9

litia Christi asserit nomen Tetragrammaton continere ineffabile diuinitatis pariter & humanitatis Christi redemptoris nostri mysterium, ideoq; & ineffabile dici, ac Sacerdotum capiti inde poni solitum id nominis, ut Christi nomen preciosum Sacerdotes potissimum coram Gentibus ac Regibus intrepide portent. Legimus in-

terro-

interrogatum Angelum, quod sibi nomen esset, respondisse: Cur sic Gen. 32. Iudic. 13.
 queris de nomine meo, quod est secretum. sic enim Iudaei exponunt
 de nomine Iehoua, quod non fuerat publicandum. De hoc ineffa- D. Hier. in ps. 8.
 bili nomine hunc in modum scribit Merc. Trismegistus apud La-
 Etantium Firm. Causa autem huius causae, est Diuini boni uolun- Laetan. Fir. diu. inst. lib. 7. ca. 7.
 tas, cuius nomen non potest humano ore effari. Est. n. o fili secretus
 quidam sermo sapientiae sanctus de solo Domino omnium praescien-
 te omnia Deo, quem dicere supra hominem est. Hoc neq; cacode-
 men tacere potuit. nam Apollo Delphicus, interroganti cuida quis-
 nam esset? respondit de Deo: Cuius nomen verbo capi non potest.
 His Accedit quod Areopagite inter cetera Deorum altaria, aram De Athe-
nienfium
ara lege
Oecume-
nium.
 etiam habebant ita inscriptam IGNOTO DEO. Quod vas ele- Act. 17.
 ctionis Paulus tamquam felicem concionandi occasionem arripiens, D. Hier. in ca. 26.
 verum Deum adduxit in medium. At neque Philosophos hoc Te- Ezech. Gregor. Naz. lib. de Pente-
coste.
 tragrammaton latuisse visum est, ut sunt non pauca mysteria ad Io. Picus lib. de En-
te & vno
cap. 7.
 Ethnicos etiam delata. Nam Pythagorici, quod nos cum Graecis di-
 cimus Tetragrammaton, ipsi, iuxta suae disciplinae morem, Tetra-
 ctyn vocant, quam omnibus Dijs, ac Deorum virtutibus praefere-
 re perpetuae naturae fontem esse in animos nostros manentem descri-
 bunt. Attestatur hoc quod aureum Pythagorae carmen appellant, in
 quo, iuramenti loco, Tetractys assumitur, tamquam summum quo
 fides innitatur. Utque sacrum a prophano segregaret, optima ra-
 tione nomen sanctum per Ypsilon, quod apud Atticos notat Qua-
 ternarium per centenarium ductum, scripsit; cum tamen Actis vul-
 go per Iota scribi consueuerit. Ac ut diuinam essentiam maxime
 demonstraret, Tetractyn hoc loco egregie in genere masculino pro-
 tulit, quo quidem more Latinique veteres Cupidinem, aut Ve-
 nerem masculine pronunciarunt, cum alias instrumentalem Qua-
 ternitudinis numerum ipsam Tetractyn genere feminino eloquan-
 tur. Porro si Iohan. Picum Mirandulanum sequi voluerimus,
 Quattuor sunt quae Deus Opt. Max. habet a se, non in respectu ad
 causam, quam non habet prorsus. ipse. n. omnium causa a nullo est:

sunt autem hæc *Esse, Vnum, Verum, Bonum*. Chaldaei quidem *Vnius* nomine Deum vocitarunt, ut per hoc significarent non esse plures Deos, sed *vnum*, atque ita *vnum*, ut neque ex pluribus sit compositus, neque vlla ratione diuiduus. Hanc nomenclationem Aegyptij retinuerunt; et Platonici apte Deo conuenire multis modis exposuerunt; neque Mundi nomen Deo tribuere voluerunt, quia *Mundus* significat ornamentum ex pluribus compositum; Deus autem est *vnitas simplicissima* expers omnis coagmētationis, quoniam si ex pluribus esset cōpositus Deus, & minime simplex, ex aliquo constet oportet, quod habeat rationem materiae, ac potestatis, & ex aliquo, quod sit veluti forma, & actus. Verum si Deus sit huiusmodi, non omni ex parte erit perfectissimus, neque summam vndique habebit perfectionem, cum in eo pars, quæ forma, & actus obtinet proportionem, alteri, quæ est tanquam materia, et potestas, plurimum dignitate præstet; neque præterea erit agens primum, quia non se toto efficit quicquid molitur, sed altera parte, quæ forma et actus existit, quæque omnem vim præstat composito ad agendum. Deus igitur est *vnitas maxime simplex*. Quod vero *Essentiae* nomen Deo competat satis aperte a nobis alibi demonstratum. Approbantur hæc etiam auctoritate D. Hier. cuius hæc sunt verba Epistola quarta, quæ est ad Damasum. *Vna*, inquit, est Dei sola natura, quæ *Vera* est. ad id enim quod *Subsistit* non habet aliunde, sed suum est. Deinde subdit: *Deus solus qui aeternus est, hoc est, qui non habet exordium, Essentiae vere nomen tenet* &c. Quomodo autem hæc seinuicem consequantur, considerandum est. Primo quidem Deum sic concipimus, ut sit *vniversitas omnis actus*, & plenitudo ipsius *Esse*, quam intelligentiam ita subsequitur ut sit *Vnus*, ut nec oppositum concipi possit, & statim *Verissimum* est. quid enim habet quod appareat esse, & non sit, qui est ipsum esse? Consequens certe ut sit & ipsa *Veritas*, sed & ipsa *Bonitas*. Nam boni tres conditiones, ut scribit Plato in *Philebo*, ut sit perfectum,

fectum, sufficiens, expetendum. Erit autem hoc, quod tale concipimus, perfectum, quia illi nihil deerit, qui est omnia. Erit sufficiens, quia possidentibus illud, nihil deerit, in quo inuenient omnia. Erit expetendum, quia ab illo, & in illo sunt uniuersa, quae expeti possunt aliqua ratione. Vnde cum ab incredula Iudaeorum turba, secundum carnis aspectum Christus diceretur Magister bonus: Quid me, inquit, interrogas de bo-
 no, qui me celorum Dominum esse non credis? Nemo bonus nisi Matth. 19
Mar. 10.
 solus Deus, qui homines facit implere quod boni sint. Deus ergo plenissima Entitas, indiuidua Vnitas, solidissima Veritas, beatissima Bonitas. Atque haec esse potuit Tetractys, quam Pythagoras vocabat principium semper fluentis naturae. Principium enim haec, quae Vnus sunt, Deus omnium est. Iuramus item per ea quae sancta, quae firma, quae diuina sunt. Sed quid illis aut firminus, aut sanctius, aut diuinius? Neque hic possum inuoluere silentio auctoritatem Isidori asserentis in Deo sub-
 stantialiter Quattuor considerari, nimirum, Bonitatem, In-
 corruptionem, Immortalitatem, & Incommutabilitatem. Sum-
 mum bonum, inquit ille, Deus est, quia incommutabilis est, & corrumpi non potest: Creatura vero bonum, sed non summum est, quia mutabilis est, & dum sit quidem bonum, non tamen esse potest summum. Quid est Dei immortalitas, nisi eius incommutabilitas? Nam, & Angeli, & Animae immortales sunt, sed immutabiles haud quaquam sunt. Ideo solus Deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis est. quandoquidem anima morti subditur, dum deserente Deo, de bono in malum mutatur. Sic & Angelus est mutatus, dum derelicto Deo est lapsus. Quod materiam habet unde existat, mutabile est, quia de informi transit ad formam. Quod vero non est materiei subditum, immutabile est, sicut Deus utique est. Quattuor igitur sunt in Deo substantialiter,

De sum-
mo bono
lib. 1. c. 1

Bonitas, Incorruptio, Immortalitas, Incommutabilitas.

Quibus

Quibus forte Pythagoras instructus, ad hunc modum iurare solitus erat: quemadmodum in aureis eius, ut vocantur, carminibus scriptum est.

Philoaus
in Aureis
carmini-
bus.

Ναὶ μὰ τὸν ἡμέτερον Φυλᾶ παρὰ δὲ οὐκ ἔστιν ἄλλος.
Πῶς αὖτε φησὶν οἱ ἄλλοι. Quæ verba sic verti possunt

Testor eum, numeri nobis arcana Quaterni
Qui tribuit, rerum causæ fontisq; perennis.

Ad sunt tamen qui Iusiurandum Pythagoricum referant ad figuram Crucis. de qua David dicit in Psalmo Quarto: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. quia sicut nummus imaginem gerit Imperatoris; ita & Fideles signo cælestis principis imprimuntur ac muniuntur. Hoc vero munimine Diabolus multiformis expellitur, et fraudolenta machinatione non praevalet superare tentatum, quem habuit primi hominis suasionem captivum. Crux est enim humilium inuictum tutamen, superbiorum deiection, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cælestium confirmatio, mors infidelium, vita iustorum. Aegyptij et Arabes per + Crucis effigiem venturae salutis spem intelligi volebant, ac summam potentiam habere confirmabant, quæq. sit omnium cælestium virium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omnium rectissima, ratione hieroglyphica Quaternarium notans, ex quattuor rectis lineis ab uno puncto sese separantibus, sitque prima superficiei descriptio habens longitudinem, & latitudinem: dicebantque eam cælestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem quattuor angulorum atque radiorum resultat, suntque stellæ maxime potentes, quando in figura cæli quattuor obtinent cardines, atq; radiorum suorum in se invicem proiectione Crucem constituunt. Sed præstat audire

lib. 3. ca
pit. 18. *Marf. Ficimur hunc in modum scribere libro de triplici vita. Crucem (inquit) veteres figuram esse dicebant, tum stellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum; ideoque habere summam in imaginibus potestatem, ac vires, & spiritus suscipere planetarum. Hæc autem opinio ab Aegyptijs vel inducitur, vel maxime*

maxime confirmata, inter quorum characteres, Crux vnus erat insignis, uitam, eorum more, futuram significans, eamq; figuram pectori Serapidis insculpebant. Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Christum, non tam muneris stellarum testimonium fuisse arbitror, quā uirtutis praesagium, quam a Christo fuerat acceptura, Haec Ficus. Non temere autem ad denarium signicandum ab antiquissimis latinis philosophis Crux assumpta censetur, cum Quaternarius potestate contineat denarium. Quidam rursus haud parui nominis Pythagorici ad ipsam Quaternarij potentiam absolutam hoc iusiurandum referre non dubitarunt; quod omnis perfectio Quaternione sit absoluta, fontem rerū hunc numerum appellantes maxime propter primaria fundamenta rerum omnium corporalium, quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur, non per modum coacervationis, sed secundum transmutationem & unionem. Et si quis hanc elementorum rationem considerauerit, videre facile poterit de promptuario Diuinae mentis pendere. Est .n. Platoniorum omnium vnanimis sententia, quemadmodum in mundo archetypo cuncta sunt in cunctis, ita etiam in hoc corporeo mundo omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet suscipientium. Sic & elementa nō solum sunt in istis inferioribus, sed & in celis, in stellis, in Angelis, in ipso deniq; omnium opifice & Archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crasse quaedam formae, immensae materiae, & materialia elementa: in celis autem sunt elementa per eorum naturas & vires, celesti scilicet cōditione. Plato in Timeo ex Pythagorica doctrina, ait celum cōstare quattuor elementis, quemadmodum haec inferiora corpora; sed dicit illa esse multo subtiliora, et alterius naturae, quam sint haec. Idem scribit D. Ambrosius lib. 1. c. 6. Hexameron. Nam celestis terrae soliditas illic est absq; crassitudine aquae; et aeris agilitas procul ab effluctu; ignis calor ibi, non vrens, sed lucēs, omniaq; suo calore viuificans. Porro ex stellis ignei sunt Mars atq; Sol ratione Astrologis manifestissima: aerei, Iupiter, & Venus tēperato calore

calore viuifica. aquei, Saturnus senex. s. damnatę frigiditatis, & Mercurius uersipelle sidus & transformabilis, ideoq; apud Lucanum Vnde arbiter appellatus. terrei, firmamentum atq. Luna infima ignobilissimaq; omnium siderum, vti est terra omnium elementorum opacitate, itidem substantię & maculis illi prorsus similis; quę tamen a plerisq; putatur aquea, quando videlicet, terre instar, cęlestes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate sua illas nobis influit ac communicat. Sūt etiam inter signa, quędam ignea, quędam terrea, quędam aerea, quędam aquea. Sunt præterea in Angelis & beatis Intelligentijs quattuor elementa. est. n. in ipsis essentię stabilitas, terrea vis, qua sunt firma Dei sedilia. est & clementia, pietasq. aqua virtus mundans. hinc a Psalmista vocantur aquę, vbi de cęlo ait: Qui tegis aquis superiora eius: & Aquę quę super cęlos sunt laudent nomen Domini. sunt etiam in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens, dicente etiam Psalmista: Qui ambulas super pennas ventorum, deinde: Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignis flammam. Adhuc ex Ordinibus angelicis ignei sunt Seraphin, & Virtutes, & Potestates; terrei Cherubin; aquei Throni, & Archangeli; aerei Dominationes, & Principatus. De ipso deniq; Archetypo omnium rerum opifice legitur: Aperiatur terra, et germinet Saluatorem. Et de eodem dicitur: Me dereliquerunt fontem aquę viuę. Et idem Spiritus spirans spiraculum vitę. Idemq; etiam (Moyse & Paulo testibus) ignis consumens est. Cum igitur quattuor elementa sint; in Archetypo, idę producendorum; in Intelligentijs, distributę Potestates; in Cęlis, virtutes; in inferioribus, crassiores formę, mystice Pythagorici per Quaternariũ iurare solebant. Theodosius Macrobius Pythagoricos scribit hoc iusiurandum ad animam retulisse, hæc sunt illius verba: Quaternarium Pythagorici, quem Tetractyn vocant, adeo quasi ad perfectionem animę pertinentem inter arcana venerantur, vt ex eo etiam iusiurandi religionem sibi fecerint;

Psal. 103.
& 148.

Psal. 130.

Esa. 45.
Hier. 2.

Gen. 2.
Deut. 4.
Heb. 12.

Iuro tibi per eum, qui dat animæ nostræ Quaternarium numerum.

Cum enim Pythagorici in numerorum linearumque scientia plurimum versarentur, & ex his aliqua etiam mentibus esse dicenda censerent, animā signarunt per Tetragonum rectangulum. Quamvis Architas non in Tetragono, sed in Circulo posuerit animæ fictionem. Atqui hos secutus Diuinus Plato Animam dixit esse numerum harmonicum compositum ex Vnitate, binario, ternario, & quaternario. Item ex proportionē Quadrupla. Item quasi ex puncto, linea, superficie, & cubo. Quin & Mercurio, tamquam cuidam animarum prefecto, & custodi, Quaternarium omnium maxime consecratum dicit; multosque opinari natum fuisse illum Quarta die mensis. Quattuor enim sunt animæ, veluti fundamenta, scilicet, Mens, Scientia, Opinio, Sensus: vnde omnes artes, & scientiæ profectæ sunt, ipsique ratione præditi propterea sumus. Mens siquidem est vnitas. Nam Pythagorici vnitatem ipsam omnium parentem numerorum sui tantummodo, non alij præterea similem: non tantum Deum, sed & mentem esse protulerunt, hoc est, animum sui simillimum, totius corporis regem, dominumque actionum vniuersarum. Nam & quæ percipit mens, vnitatis in morem percipit. Exempli causa: multi sunt homines, horum vnusquisque per se percipitur sensu: numerus eorū definiri nequit a nobis. Vnicam vero mēs hominis notionem concipit, quæ representatur in singulis. idem de equo & ceteris intelligimus, quorū individua sunt innumera. Formæ siquidem siue dicas species, itemque genera cuncta, monadis habent rationem. itaq; singula eorum definientes, dicunt: animal ratione præditum, animal hinniens. Hoc fuit in causa, cur Intellectus, siue Mens, quæ rerum percipit formas, vnitatis nomine adficiatur. Et hoc quoq; rationi consentaneum est, quod binarius, infinitatis socius, scientiæ accommodatur. omnis etenim demonstrationis, omnis ratiocinatio, quæ scientiæ finem parat, ex quibusdam in confesso positis id, de quo disceptabatur concludit, aliudque colligit ex præmissis, quorum apprehensio, cum sit scientia, illam

Io. Bapt. Egnat. li. de diebus.

Plato.

Aristot. Post. lib. I.

lam binario æquum est comparari. Opinio autem ternarius est, perceptio scilicet probabilis, quæ multarum rerum est. nam multitudinem ternarius notat: distin. 66. cap. reliqui sacerdotes. Ad quam sermonis formam spectat quod est apud Platonem libro de Rep. decimo, ubi agit de his, qui e Poetis sumunt recte viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantasmata: Et cum vident (inquit) illorum opera, non intelligunt ea Tertio gradu a veris abesse. Poetis quidem amplificandi forma a Ternarij numeri additione nimis quam familiaris est.

Horatius Odarum lib. 3.

Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Excisus Argiuis: ter vxor
Capta virum, puerosq; ploret.

Virg. Maro Aeneid. lib. 2.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum.
Ter frustra comprehensa manus effugit imago.

Et lib. 5.

Ter se se attollens, cubitoq; innixa leuauit
Ter reuoluta thoro est.

Item lib. 3.

Dextrum Scylla latus, leuum implicata Charybdis
Obsidet, atq; imo barathri Ter gurgite vasto
Sorbet in abruptum fluctus, rursusq; sub auras
Erigit alternos, & sidera verberat vnda.

Lambertus Hor-
tensius. ubi non numerum, sed fluctum vehementiam indicare videtur.
satis. n. compertum est, id bis in die fieri, de quo videndus Strabo
lib. 1. Geographiæ. ubi Homerum excusat, qui Ulyssæ lib. 12. ter
id fieri decantauit. Potest adhuc ternarius significare opinionem
dubiam inter tria, scilicet, verum, falsum, & probabile. Quater-
nario numero sensus insinuari potest, quod hic corporea tantum, &
solida quasi sentiat. incorporea enim sensibus haud subiecta sunt.
Afferunt Pythagorici alteram rationem, ostendentes animæ conue-
nire Quaternionem. aiunt enim compactam esse animam ex Quat-
tuor elementis spiritalibus. Experimur quidem in ea quandam spi-
ritalem

ritalem vim, quadruplicem ex se motum exerentem, concupiscibilem, irascibilem, rationalem, liberumq., siue voluntarium. Profecto cum anima sit intellectuālis naturæ, ideo Quattuor hos motus intellectuāliter satagit dirigere, cuiuslibet motus impetum intellectuāliter modificando: & modificatio motus concupiscentiæ dicitur Temperantia. modificatio motus irascibilis vocatur Fortitudo. modificatio motus rationalis, Prudentia nuncupatur. & modificatio motus libere voluntatis, appellatur Iustitia. Quattuor hasce virtutes morales, (quas cardinales vocant Stoici) officiorū omnium fontes ponunt; nostri vero primarias principalesq; astruūt, ad edomandas animi perturbationes, & vitam secundum recte rationis leges degendam. quas in libro Sapientiæ cap. 8. nominatim expressisse videtur Salomon, cum ait de ipsa vniuersali legitimaq; iustitia: Sobrietatem & sapientiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Vbi nomine Sobrietatis, temperantia eius genus accipitur; nomine Sapientiæ, prudentia, quæ est vt quædam sapientia circa agibilia, unde prudentes, viros sapientes vulgo dicimus: & imprudentes, atq; inconsultos, insipientes. nomine vero Iustitiæ, intelligitur iustitia particularis, & equitas, cuiq; quod suum est reddens. demum nomine Virtutis, fortitudo designatur, non quidem corporis, sed animi contra terrores constantis robur. Ad quas sane quattuor, ceteras omnes virtutes ad componendos mores assignari ab alijs solitas, reduci volunt. Easdem S. Ambrosius diuinat fuisse figuratas in Quattuor animalibus Ezechieli prophete in visione ostensis, quorum quodlibet habebat, quattuor alas, quattuor facies, quattuor manus, quattuor incessus (vt ipse p. capite testatur.) Et in quattuor animalibus oculatis ante et retro, de quibus loquitur Apocalypsis capite quarto. vt Leo significet fortitudinē. Vitulus, Iustitiam, vtpote proprijs contentam laboribus. Aquila, Temperantiā. de hac. n. testimonium fertur animali huic. Homo, Prudentiam. Licet Aretas Episcopus Cæsareę Cappadocię per Quattuor animalia, totidē intelligat excellentes

Plato de
repu. li. 4

cellentes Diuinus virtutes, qualescunq, illæ sunt, quæ Dei potentia designant, circa Mūdum ex Quattuor elementis compositū; Theodoretus virtutes Quattuor creatas, quas præfecit Deus Quattuor elementis, ex quibus subsistit vniuersum, & quæ ipsum cōseruant; Polychromus Quattuor Angelos quattuor Mundi partibus præpositos; Rabi Salomon Angelos Quattuor, quattuor monarchijs præpositos; Rupertus Tuitiensis Iesu Christi incarnationem, passionem, resurrectionem, & ascensionem. Ceterum Athanasius, August. Hier. & cum his alij primæ classis Doctores, probant has facies potissimum insinuare Quattuor illos celestes scribas, & verborum operumq; Domini nostri, cum in terris diuersaretur Spiritu sancto dictate conscriptores, sanctos inquam Euangelistas Matthæū, Marcū, Lucā, Iohannē, pro vt modus sermonis conducere videtur.

Animalium facies.	Athana- sio.	Aug. Bedæ, Primasio.	Hiero. Greg. pp. Theoph. Antioch.	And. Cēsariē. Aretæ.
Homo,	Matthæus,	Marcus,	Matthæus,	Matthæus,
Leo,	Lucas,	Matthæus,	Marcus,	Iohannes,
Vitulus,	Marcus,	Lucas,	Lucas,	Lucas,
Aquila,	Iohannes,	Iohannes,	Iohannes,	Marcus,

Hier. in
psal. 93.

Primas.
in Apoc.
lib. I.

Gen. 2.

Cap. 4.

Nec absque rōne mysterij factum est, vt fundamenta legis Quaternario continerentur. cōputantur. n. in Decalogo Quattuor Euangelia, vt quodcunq; dicebatur in Decalogo, Quattuor Euangelijs compleretur, ne lex vetus ab Euangelica dignitate dissentiret. Nisi illud afferri velis, quod cum omnium vnum sit Euangelium, ideo Quattuor demonstrari propter Quattuor flumina Paradisi. nam cum vnus sit fluuius, in partes diuisus est quattuor, quibus Orbis vniuersus irrigari traditur; sicut horum prædicatione totus Mūdus instruendus creditur. Paradisus. n. Ecclesia est. nam de illa sic habetur in Cant. Canticorum: Hortus conclusus est soror mea.

Vel

Vel forte fluius iste paradiso egressus designat Dominū nostrū a summo celo per naturæ nostrę susceptionem egressum ad irrigandam verbo doctrinę et baptismali lauacro Ecclesiam. Et mystice quidē iste fluius in Quattuor capitalia flumina diuisus est, quia quadriduo Euangelistarum cōtextu, fluente doctrinæ eius et miraculorum opera, in toto terrarum Orbe aridas hominum mentes irrigant, et ad proferendum fidei bonorumq. operum fructum, eas largiter fecundant. Vt non solum in ore duorum vel trium; sed istorum quattuor Deut. 19. testium, stet omne actionum Christi & doctrinæ verbum. Est & huiusce rei argumētum vas Quattuor initijs de celo demissum Petro in excessu mentis, quod non aliud significat, quam Euangelium. Aët. 10.
Iohā. cap.
fianus li.
3. cap. 3. Licet enim Quadriformi Euangelistarum narratione distinctum, principia Quattuor habere videatur, vnum tamen est Euangelij corpus, eiusdem scilicet Christi natiuitatem pariter ac deitatem, miraculaq; complectens, & passionem. Origenes Adamantius, & Greg. Nazianzenus asserunt Quattuor facies animalium Quattuor designare animæ vires, siue dicas affectiones. Homo vis rationalis est. Leo, vis irascibilis. Vitulus, vis concupiscibilis. Aquila conscientia est, reliquis incumbens, quæ a Paulo Apostolo Spiritus dicitur hominis. 1. Cor. 2. Apposite vero hunc animæ Quaternariū progressum ad vnitatem redigunt Philosophi. nam simplex animæ essentia monade exprimitur; tum quod ipsa quoq; vnitatis incorporea sit, sicut anima; tum quod vnita sit respectu partium corporis, & potentiarum eius. Etiam ad ipsam animam congrue ternarius referri potest ob indissolubile mediæ vnitatis vinculum. nā in ternario circa medium eius, idest, vnum, exstat vtrinq; pariter vnum. quasi simplicia & diuina circa diuinum, siue Deum. Sed hæc numeris demonstranda: Dic ter 1. fiunt 3. duc ternarium in seipsum, proueniunt 9. quæ multiplicata per ipsum ternariū, eliciunt 27. ter 27. dant 81. Vide quomodo in quarto gradu tibi occurrit vnitatis prima. quod in ceteris numeris euenire liquebit facta semper multiplicatione per ternarium, quem diximus animæ conuenire.

Q

Qua-

Quaternarius animæ progressus ex proportione tripla.

	3	243	19683	1594323	129140163
Anima essentia.	9	729	59049	4782969	387420489
	27	2187	177147	14348907	1162261467
Vnitas	1	81	6561	531441	43046721
					3486784401

Aug. lib.
de Spiri-
tu & aia.

Quod si cordi est scrutari mysteria quaternæ progressionis, diligenter attende quomodo prima progressio animæ est, qua de simplici essentia, quæ monade figuratur, in ternarium sanctum se extendit, ubi iam per concupiscentiam aliud appetat, aliud per iram contemnat, per rationem inter utrunq; discernat. Et admodum erudite ab vnitate in ternarium profluere dicitur; quia essentia omnis secundum Philosophum naturaliter est potentia sua. Quod vero eadem vnitas in ternario multiplicante ter inuenitur, hoc significat, quod anima non per partes, sed tota in singulis suis potentijs consistat. neque .n. vel rationem solam, vel iram solam, vel concupiscentiam solam tertiam dixeris animæ partem, cum vna, eademque substantia, secundum diuersas potentias suas, diuersa sortiatur enunciata. cum enim asserimus tres esse partes animæ, iram, concupiscentiam, & rationem, non hoc dicimus, quasi anima sit diuisibilis in partes quantitate mensurabiles, vel quasi species a principali separatas, aut inter se inuicem disparatas. Rursus a ternario secunda progressionem ad regendam humani corporis musicam descendit, quæ nouenario mensuratur, quia nouem sunt in humano corpore foramina, quibus secundum temperantiam regularem influit,

influit, & effluit omne, quo vegetatur, ac regitur idem corpus. Aug. eodem.
 In tertia progressionem per sensus iam extra se profusa, ad hæc visibilia, quæ per 27. qui solidus est numerus, ac trina dimensione ad similitudinem corporis extenditur, figurantur dispensanda per infinitas actiones. Denique in quarta progressionem a corpore soluta ad suæ simplicitatis puritatem reuertitur. Ideoque in quarta multiplicatione, ubi ter 27. in 81. excreuit, unitas apparet in summo, quo euidenter appareat, quod anima post huius vitæ terminum, qui secundum Prophetam Regium et Pithagoram Samium per 80. designatur, ad suæ simplicitatis unitatem reditum faciat, a qua prius discesserat, quando ad regimen corporis descendebat. Pfal. 89.
Laert. li.
8 de vitis
philos. Rationalem nempe animam ante corpus existisse asseueravit Mercurius Trismegistus, qui moriturus ad circumstantes discipulos dicebat: Hætenus filij pulsus a patria, vixi peregrinus, & exsul: nunc vero patriam repeto. Sed & Plato animam docet esse substantiam propriam habentem potentiam, qua et moueatur a se, & cetera moueat. Quemadmodum vero res ex se mobilis rem ab alio mobilem antecedit; sic animam rationalem putat antecedere totam machinam corporalem, cum nullum corpus ex seipso mouere valeat. Ex eo autem, quod animæ substantia prior est substantia corporis, concludit etiam, quod anima prius naturalibus sit ditata potentijs, quam corpori misceatur. quod & Pythagoræ sententia comprobatur, cum ex unitate proveniat primo ternarius; ex quo nouenarius. Sed Platonem lib. 10. de legib. audiamus: Recte, & proprie, verique & absolute diximus prius corpore animam factam fuisse, corpus vero posterius; atque secundo animæ, secundum naturam dominantis subiectum. At si antiquior corpore declaratur anima, illa etiam quæ animæ competunt his quæ corporis propria sunt, priora esse simul declaratur. hæc ille: Amplius Platonici et dignitate simul, & tempore volunt antecedere. Quod si quis Platonem a Christianis minus dissentire velit, exponat animam nostram, dignitate, Creatorisque intentione præcedere. hanc enim assertionem citra vl-

Nic. Cu-
sa lib. 3.
ca. 5. qui
est.

lum hæreseos periculum plerique Theologorum credi posse, defendi-
que putant: dummodo existimemus non peccasse animas ante-
quam corporibus illaberentur. ac propter peccata detrusas in cor-
pora, tamquam in carcerem. Quod & in Origenistis, & in Pri-
scillianistis Conciliorum Decreta damnarunt. Nicolaus Cu-
sa Cardinalis libri tertij capite tertio Idiotæ, qui est de men-
te, sapientes dicit, non tempore, sed puritate, & naturæ dignita-
te animam putasse prius esse corpore, illam visui in tenebris com-
parantes. Visus autem nequaquam actu fuit ante oculum, nisi
natura tantum. Vnde quia mens, siue intellectualis anima Di-
uinum quoddam semen est sua propemodum vi complicans om-
nium rerum exemplaria notionaliter: tunc a Deo, a quo vim istam
habet, eo ipso quod esse recipit, est simul, & in conuenienti loca-
tum terra, ubi fructum facere possit, & ex se rerum vniuer-
sitate notionaliter explicare. Alioquin hæc vis seminalis fru-
stra prorsus illi fuisset data, ni fuisset addita opportunitas in a-
ctum prorumpendi. Sed hac de re satis. Quaternariam hanc pro-
gressionem putant aliqui intelligendum illum animæ Quaterna-
rium Pythagoricum; eumque ad distinctionem Quaternarij corpo-
ris, nuncupatum animæ Quaternarium. Nam & corpori suus e-
tiam assignatur Quaternarius progressus, qui in dualitate con-
stitutus est. quemadmodum enim trinitas animæ rationali, for-
misque competit; pari ratione dualitas materiæ corporique di-
catur. Dispositis igitur numeris pariter paribus, ut fiat progressio
in dupla proportionem consistens, semper quarto quoque loco
idem numerus binarius, a quo progressio sumsit ex-
ordium, tibi occurrit. Ut ex his numeris
per duplam crescentibus eviden-
tissime patet.

Boet. a-
rithmet.
lib. 1. c. 6.

Qua-

Quaternarius corporis progressus ex proportionē dupla.

Materia	4	64	1024	16384	262144	4194304
corporiq.	8	128	2048	32768	524288	8388608
addicta	16	256	4096	65536	1048576	16777216
Dias	2	32	512	8192	131072	2097152 33554432

Hic itaque Quaternarius est corporis progressus, in quo prudens lector mathematica ratione novit esse dissolutioni obnoxium quidquid a dissolubilibus suscipit compositionem.

DE NUMERO V.

VINARIJ numeri vis tanto quaternario augustior habetur, quanto animatum inanimato precellentiùs iudicatur. nemo.n. est qui non videat quaternarium, postquam naturam vsq. ad corporis perfectionem produxit, ac tactui renitentem molem exhibuit, eam destituere, rei indigam maxime necessarię. Nam quod animę est expers, id, vt in pauca conferam, mancum est & imperfectum; neque ullam ad rem anima non mouente accommodatum. Motus autem siue affectio animam introducens, mutatione per Quinque fit, natureque perfectionem conciliat. Vt Quinarij ratio eo sit, quam quaternarij prestantior, quo maior est animalis, quam anima carentis corporis dignitas. Quamobrem concinnitas & facultas Quinarij numeri plus virium nacta, nequaquam permittit in infinitum animatorum naturam progredi; sed viuentium Quinque genera tradidit, Deo primum locum sibi vendicante, sequentibus demonibus, seu genijs, heroibus inde tertio constitutis loco, hominibus subsequētibz, brutis ultimo.

Plutar. &
Ei inscri-
pto fori-
bus tem-
pli Del-
phici.

2 3 Quinque

in Epino
mede.

Quinq; locos statuit Plato esse in Mundo capaces animalium habentes aliquam inter se differentiam positionum ob corporum diuersitatem, quæ inhabitent eosdem locos. summus locus est ignis; huic proximus ætherius; dehinc aeris; post aquæ; imus et vltimus terre. In primo ait ignea, & immortalia animalia contineri; in infimo terrena, & mortalia; ex medijs secundum, & tertium a Demonibus occupari; & quartum semideis adscribi. Quinq; sunt & Mundi habitatores, siue aialiũ genera, puta: Hoĩes, quadrupedia, reptãtia, natantia, & volatilia. Hirundo non nisi Quinq; pullos in lucẽ edit, quos magna alit æquitate, ab eo, qui est maximus natu incipiens, in ceterisq; ortus rationem habens. Iam si ipsam animam, ita, vt natura illius fert, partiare, Quinario comprehensam inuenies. prima enim, & obscurissima illius vis est vegetandi; proxima, sentiendi; post hanc, appetendi; deinde, irascendi; in ratiocinandi facultate quinta, tamquã in extremo, perfectionem adsecuta substitit natura. Animę rursus in sui corporis mundo peregrinanti Quinque sunt ad sapientiam veluti gradus: Sensus, imaginatio, ratio, intellectus, et mens. quemadmodum etiam cognitionum opifices Quinq; recensentur ab Ammonio post Aristotelem, qui eorũ quattuor tantum in primo de Anima libro meminit: sunt aut Mens, discursus, opinio, imaginatio, sensus. Quinq. numero sunt & animales affectus turbidi, Ira, dolor, metus, sollicitudo, inuidia, quibus imperat mentis prudentia. Quod si veterum placita licet consecrari, præcipue Platoniorum, qui nostro scribendi instituto suggerunt argumentum, Quinarium numerum pluribus de causis animæ compositioni conuenire comperiemus. nam genera, quibus a Deo componuntur omnia, per Quinarium accipiunt distributionem. sunt aut, Essentia, idem, alterum, status, & motus. Animã vero, velut omniũ medium, præcipua quadã ratione ex ipsis Quinq; omnium generibus compositam Platonici, ex Pythagoræorum sententia, arbitrantur. Est quoq; Quinario similis anima, quia, cum sit medium vniuersi, sponte Quinarium suscipit vniuersi quidem numeri medium.

est

est. n. Quinarius perfectum denarij medium. nam cum Quinquies
 vite denarium diuidimus, medium est æque distans in qualibet di-
 uisione Quinarius. primo quidem, si decem in nouem diuiseris, atq.
 vnum, videbis Quinarium inter vnum, & nouem medium existe-
 re pariter vtrinq; distans. si præterea in octo, atq; duo partiri decem
 volueris, rursus Quinarium æquale inter hæc medium reportabis.
 si tertio in septem, atq; tria, vel quarto, si in sex, & quattuor, iterum
 verum accipies inter extrema Quinarium. quinto quod decem par-
 titus in quinq., & quinq; medium Quinarium præbeat, dictu su-
 perfluum. Adhuc anima ex natura, quæ indiuidua est, semperq. eo-
 dem modo habet, tū ex ea, quæ circum corpora diuisioni est obnoxia,
 tertium quoddam genus interiectum contemperauit; quod etiā in-
 ter eiusdem & diuersi naturam medio loco intercederet, ac proinde
 id constituit in medio indiuiduæ naturæ, & eius quæ circa corpora
 esset diuidua. Quare Pythagorici, quos postea Xenocrates fuit imi-
 tatus, animam definientes numerum, qui per se ipsum mouetur, nil
 aliud intelligi voluisse putantur, quam exortū numeri indiuiduæ,
 diuiduæq. naturæ mixtione progeniti. Quemadmodum igitur ani-
 ma ex diuidua, indiuiduaq. constat natura, ita fere Quinarius ex
 primo pari, primoq. impari. Namq; parem numerum definit Eucli-
 des sexta septimi eum dici, qui bifariam secari possit. non potest aut
 secari vnitas, vt dicitur prima septimi. nam si secaretur vnitas, par
 esset quilibet numerus, & nullus similiter esset impar. Est igitur
 par numerus, qui ex binis vnitatum ordinibus numero æqualibus
 conflatur; impar vero, qui in duos vnitatum ordines æquales nume-
 ro secari non potest. Hinc sequi necesse est, binarium esse primum
 parem; primum aut imparem, ternarium. Constat igitur anima ex
 binario primo pari, ac diuiduo, & ternario primo impari, ac indi-
 uiduo, qui simul iuncti Quinarium constituunt. Præterea cū ter-
 narius vltra parem abundet vno, masculus ob eius copiam appella-
 tur: binarius autem, vtpote par, ob inopiam, partitionem, femininus
 apparet: Quinarius ex his compactus Matrimonium nuncupatur,

Plutar. li.
 de Ei in-
 scripto fo-
 ribus tē-
 pli Del-
 phici.

ac nuptijs sacer esse perhibetur, ob paris cum femina, imparis cum mare similitudinem. Quando. n. numeri in aquas partes secantur, par omnino diuulsus, principium quoddam capax in scipso, spatiumque relinquit: impari diuiso, semper restat medium gignendo aptum. Itaque & pari fecundior est, mixtusque semper praeualet, numquam vincitur. numquam etenim par impari mixtus, parem, sed imparem producit semper. immo vero vterque secum compositus, discrimen ostendit. numquam. s. par pari adiunctus (per vigesimam quintam noni) imparem procreat, neque suam potest mutare naturam, imbecillus & vi alium gignendi destitutus. Impares imparibus iuncti, quoniam sunt usquequaque secundi, permultos pares generant. Quod si impares numeri componantur, multitudo autem illorum fuerit impar (per vigesimam quartam noni) totus impar erit. Quinarium igitur Pythagorici ob similitudinem congressus primorum maris, ac feminae; paris, & imparis Coniugium appellauere. Inde a Veteribus etiam institutum erat, ut aqua, & igni (quorum alterum quasi masculinum est elementum, alterum quasi femininum; alterum actiuum, alterum passibile) quae sane vitam maxime mortalium continent, nuptiarum foedera sancirentur. Licet autem ignis permisceri cum aqua non possit, quod utraque sint aduersantia, & si cominus venerint, alterutrum quod superauerit, alterum conficiat necesse sit; eorum tamen substantiae permisceri possunt. Est autem ignis substantia calor, humor aquae, quae mirabiliter Deus ad sustentanda, gignendaque omnia excogitauit, cum foetus animantium calore, & humore corporentur, atque animentur ad vitam. Ignis igitur & aqua afferebantur in sacris nuptialibus, quibus hieroglyphico sensu significabatur, ita virum feminamque disiunctos esse steriles & infecundos, sicuti sine humore calor nihil progignere potest; at coniunctos vim habere generationis aptissimam.

Ouid.
Trasfor.
lib. I.

Quippe ubi temperiem sumere humorque calorque
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus,
Cumque sit ignis aquae pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fetibus apta est.

Accedit

Accedit quod Prisci matrimonium contrahentes Quinq. Deorum patrocínio indigere putabant, Veneris, Suadae, Dianae, Iouis praefecti, & Iunonis praefectae, quam parientibus opem ferre volebant, eam proinde Lucinam appellantes, ut quae filios in lucem edat. Huius speculationis fuisse putatur, quod Plato lib. de legib. 6. ad nuptiale conuiuium non plures, quam Quinq. amicos, & amicas Quinq. que ex latere paterno vocari voluit; ex cognatis, & propinquis, totidem. Est adhuc huius mysterij, quod Quinq. faces in nuptijs accendebantur, quia lumen sit procreationis signum; ac Mulieres Quinq. geminos vno posse gignere partu symbolice significant. quod testantur & Iurisconsulti, qui simul quinq. in hanc lucem edi posse, eosque quandoque superuivere asseuerant; & iuxta hanc rationem mulieri praegnantis partes ex hereditate defuncti coniugis asseruant; ita ut si tres filios coniux ex priori vxore reliquerit, illi filij ex hereditatis fructibus tres dumtaxat partes ex octo partibus sumant; vxor praegnans relicta, quinque. Nam & Quinq. foetus vno partu edidit Augusti Caesaris ancilla. Et Caius Digestorum libro 34. Serapim Alexandrinam liberos quinq. vno partu narrat enixam. Anno quoque humanae redemptionis. 1554. ut lib. de Prodigijs retulit Ambrosius Pareus, Bernae apud Helueticos, vxor Ioannis Gelingeri Doctoris, quinos pariter foetus vno partu edidit, tres mares et duas feminas. Albertus Ratisponensis cognomento Magnus scribit quandam fuisse mulierem in Germania, quae sexaginta filios peperit, quolibet partu quinq., quorum nullus ad dimidium annum peruenerit. Aristoteles deniq. mulierem quandam viginti filios quattuor partibus edidisse testatur; eumque censuit esse finem multijugae hominum partitionis; neq. plures vnquam simul genitos compertum. Non sum nescius Martinum Cromerum libro 9. de rebus Polonorum litteris mandasse, In Cracouiensi regione honestam quandam matronam Margaritam Virboslai comitis vxorem 36. pueros viuos vno partu edidisse vigesima die Ianuarij anno post natum Seruatorem 1270. Sed haec sunt portenta.

Nam

Horat. in
Carm. Se
cul.

Auicē. de
nat. ani.
lib. 9.

De natu.
anim. li.
7. ca. 4.

Libro de
oraculo-
rum de-
fectu.

Suidas.

Gen. I.

Plato in
Theet.

Nam cōceptacula spermatica genituræ gratia comparata ex Anatomicorum quorundam observationibus Quinq; numero visa sunt, his verbis attestante Plutarcho: Semen fecundissimum Quinquēfariam dividitur. non .n. mulierem plures Quinq; fetus partu edidisse memoratur. multæ aut quinque uno enixæ partu. Sed & post partum sacrum fuisse Quinarium numerum ex Platone in Theæteto facile intelligi datur, cum ita loquitur: Post partum (vt mos est) Quinta die ab eius natali solennia celebrantes circulo cursim circumferre debemus, cauentes ne nos fallat, si forte educatione digna non sit, hæc opinio nostra, sed inanis & falsa. Quinto .n. a nato infante die Amphidrome agebatur, qua manus expurgabāt, quæ obstetricis munere fuerant perfunctæ, cursuq; ad focum ferebatur puer, mittebanturq; a propinquis polypodes, ac sepia loco munerum. His accedit, quod in animantibus Quinq; sunt Sensus, quibus animata ab inanimis maxime secernuntur, quod significare visus est propheta Moyses, cum animalium creationem dixit factā die Quinta, ostendens nullam esse inter duo quæpiam tantam cognationem, quātam inter animalia, et Quinarium, inter animatum, et sensum. Quinque sunt .n. organa sensus communis, eo quod ad naturam, & numerum eorum, quæ sub sensum cadunt sentiendi sunt instrumenta. quandoquidem Tactus aspera experitur & lenia, dura & mollia, quæ in solidis sunt qualitates, tum quidquid calidum est, ac frigidum, humidum & siccum; Gustus dulce, & amarum, ac salsum, & id genus alia, quæ in humidis reperiuntur et siccis; Olfactus quod male, quodq. bene olet, quæ in euaporationibus inveniuntur; Auditus sonituum, & fragorum est explorator, quæ circa aeris versantur collisionem; Visus deniq. colores diiudicat, qui in tenuissimo ac ætheris lucidissimo spiritus sunt collocati. solidum siquidem effusum humidum efficitur; humidum porro, vapor; vapor autem, aer; aer, æther & tenuis spiritus, perinde ac cathena quædam existit, quæ a terra, cælotenus adoleuit. Quinq. etiam esse dicemus corporeos sensus, quoniam cuncta quæ cæli ambitu continentur,

tur, conflant *Physici* ex materia & forma: hæc q. duo dicunt cuiusvis rei totam esse substantiam; sed materia & forma *Quinarium* simul adimplent. materia .n. quaternitas quædam est, & quattuor elementorum, simplicissimorum *Mundi* corporum, complexio; forma vero vnitas quattuor elementis pacem imponens. ex quo fit, vt *Quinarius* numerus sit metrum compositionis omnium sensibilium substantiarum. quidquid .n. cuius mixto inest, præter formam, de natura est alicuius elementi; formam vero non esse elementarem; sed cælestem imitari naturam, nullus ibit inficias. *Quinq.* rursus, quod totidem sint, quibus visibilis *Mundus* cõponitur. nam præter elementa quattuor, in quibus vniuersa versatur generatio, exstat & quinta quædam substantia, elementorum proprietates, virtutesq. quadam eminenti ratione complexa, quam cælum, vel quintam essentiam, seu substantiam, vel lucem, siue etiam ætherem appellant, cui soli omnium corporum, non necessitate, non accidentis ratione, sed a natura datum est, vt circulo rotetur. Nobis assentitur *Homerus*, qui vniuersum in *Quinq.* *Mundos* dispartitur, Cælum inquam, aquam, aerem, terram & olympum, ex quibus duos relinquit communes, terram scilicet vniuersi infimam, et olympum supremam partem; reliquos autem tres tribus *Deis* attribuit, *Aegyptiorum* scilicet secutus sacerdotes, qui *Rheam* vnico partu *Quinq.* *Deos* peperisse fabulantur. *Diuius* quoq. *Plato*, quamuis aduersus eos pugnans, qui vel infinitos, vel plures numero *Mundos* ponunt, vnum fateatur a *Deo* cõditum *Mundum*, pulcherrimas attamen, primasq. corporum species vniuersi distinctis partibus accommodans, *Quinq.* *Mundos* facit; terre vnum, alterum aque, alios aeris, & ignis, extremum qui hos contineat. illis itidem se opponens, qui vnum esse vniuersum pronunciant, in *Epinomide* *Quinq.* principia statuit, Ens, idem, diuersum, motum, et quietem; quibus *Quinq.* primas ac perfectissimas earum, quæ sunt in natura figuras *Pyramidem*, cubum, octahedrum, icosahedrum, & dodecahedrum singulas singulis accommodauit in *Timæo*. Est autem Quietis signum

cubus

cubus ob facierum stabilitatem, quod hæc figura sub sex quadrati-
 angulis comprehendatur, terram exhibens, namq; omnium maxi-
 me immobilis terra. Pyramidis igneam vim, & ad Motus agili-
 tatem quivis in acumine laterum, vel facile cognoscet. comprehen-
 sa est .n. planis ab vno plano ad vnum signum constitutis. Dode-
 cabedri natura, quæ apta est ad complectendum reliquas figuras,
 utpote sub duodecim quinquangulis æquiangulis, & æquilateris
 sibi inuicem æqualibus comprehensa, effigies Entis esse videtur vni-
 uersa corpora comprehendentis. Octahedrum, quod figura sit sub
 octo æquilateris triangulis sibi inuicem æqualibus conclusa, Eius-
 dem ideæ conuenit, aerem quasi vna in forma omnem substantiam
 cõtinentẽ exhibens. Deniq. Icosahedrum figura sub viginti æqui-
 lateris triangulis sibi inuicem æqualibus comprehensa, Diuersi ideæ
 competit, aquam exhibens, quæ temperando plurimas qualitatis
 species recipit. Habent autem similitudinem quandam hæc Quin-
 que corpora ad exteriores sensus. Tactus si quidem terre rationem
 habere dignoscitur. est .n. terrestris quippiam, & resistens. Gustus
 autem aquæ humectatione, gustabilium percipit qualitatem. Aeris
 vero appulsus ex ictu, vnde nascitur sonus, aut vox, auditum per-
 ficit. Ignem quoq. imitatur olfactus, nam & ex qualitate calida,
 odores proficiuntur. At videndi ratio ex æthere contemperatur
 & lumine, sicut in Moralibus edocet Plutarchus. Quod si Philo-
 sophorum principem sequi voluerimus, obtutricem oculi facultatem
 aquæ conuenire dicemus; sensitivam sonorum, acris; odoratum, igni;
 tangendi facultatem, terre; degustandi vim, tactus quandã spe-
 ciem affirmabimus. Quinque demum esse sensus exteriores necesse
 fuit, nam & totidem sunt vniuersa genera substantiarum, Deus
 inquam, angelus, anima, corpus, & mundus. Aeternus & increa-
 tus Deus cunctis præstat creaturis: Angelus, vt simplicissimus pri-
 mus rerum omnium productus a Deo actus, secundo statuendus est
 loco, cum sit ipsi Deo non solum proximus, sed etiã attiguus. Ani-
 ma etiam, licet omnium sit vltima creaturarum, supremum tamen
 sensibi-

Arist. de
 sensu, &
 sens.

sensibilium, ac angelis proximum locum sortita fuit. Animæ proximum est Corpus, quod illi inferuit, ac subditur. postremo loco positus est Mundus, vt humani corporis circumstantia, ac natium domicilium. Quo fit, vt iuxta totidem res obiectas, animæ cognitiones sint distribuendæ. quoniam

Cognoscit Anima	{	Mundum:
		Proprium corpus:
		Seipsam:
		Angelum:
		Deum.

Qua vi Mundum intuetur, sensitiva, seu exterior sensus vocatur: qua proprium corpus, imaginatio, seu sensus interior appellatur: qua seipsam, ratio, vt quæ animæ propria est, nominatur: qua Angelus illi fit notus, intellectus dicitur: qua Deum licet contemplari, mens nuncupatur.

Animæ cognitiones	{	Mens:	{	Obiecta	{	Deus:
		Intellectus:				Angelus:
		Ratio:				Anima:
		Imaginatio:				Corpus:
		Sensus.				Mundus.

Porro hanc Quinariã aîæ cognitionem natura in superficie corporis expressit humani, eamq; in totidẽ organa distribuit, spacio, gradu, loco in humano corpore separata, a quibus totidem peculiares sensus promanāt, quos appellamus exteriores. Ex quinq; .n. quas diximus, cognitionibus, due supra aîam sunt; due infra aîam; in anima vna. quantoq. magis ab ea, quæ oîum humillima, & abiectissima est, ad altiore, et præstantiorẽ contendimus; tanto magis in interiora, & abditiora penetramus. abditior est aut imaginatio sensu; imaginatione, rō; intellectus, rōne peritior; mēs cunctis interior, sibiq; maxime insita. Cū igitur in Quinq; organa distribuātur sensus, tactus, licet toto sit in corpore fusus, verius tamẽ et peculiarius in manibus est locandus; gustus, in lingua; olfactus, in naribus; in oculis, visus; in

in auribus, auditus. Atque hic est ordo naturalis Quinq. sensuum ab ignobiliore ad præstantissimum:

<i>Sensus,</i>	<i>Imaginatio,</i>	<i>Ratio,</i>	<i>Intellectus,</i>	<i>Mens,</i>
<i>Tactus,</i>	<i>Gustus,</i>	<i>Olfactus,</i>	<i>Visus,</i>	<i>Auditus,</i>
<i>Manus,</i>	<i>Lingua,</i>	<i>Nares,</i>	<i>Oculi,</i>	<i>Aures.</i>

Auditus in nobis acrior est visu, hic olfactu, olfactus gustu, & tactu. atq; adeo tactus ne sensus quidem esse videtur. Nam ceterorum sensuum quilibet in vna quapiam rerum sensilium oppositione, & in intermedijs versatur, veluti auditus in sono graui et acuto, & interiectis: visus in albo & nigro, & interiectis coloribus: olfactus in odoribus & fœtoribus: gustatus in dulci & amaro, & interiectis saporibus: ceterum tactus in pluribus oppositionibus cernitur, non subalteruis, vt in frigido, & calido; & humido, & sicco; & duro, & molli; graui & leui; raro & denso, quæ subalterna esse non possunt, illud superaddere non inuiti fuerit. sensus maioribus sensilibus perceptis, haud amplius vna cum illis minora percipere posse. nam qui magnos strepitus audiuit, minores non sentit; et qui Solem intuitus est, legere non potest, aut alia aspectabilia percipere; & qui acriores sapes gustauit, remissiores non percipit, eadem & tactus est ratio; mentis vero contraria. Quo n. maiora intelligibilia comprehenderit, eo expeditior est ad maiora comprehendenda.

*In diuinis oraculis præsens numerus præclaræ dignitatis est, quia præcipuorum Domini nostri IESV Christi vulnerum pro nostra redemptione acceptorum est designatiuus, quorum signa et cicatrices triumphata morte rediuiuus dignatus est in suo corpore iam glorioso conseruare, ad comprobãdam Discipulis fidem suæ resurrectionis. Sane ex his, tamquam quinq; fontibus viuus, effluxit largiter sanguis ille preciosus, qui emundat conscientias nostras ab operibus mortuis; qui pretium est nostræ redemptionis, qui sanctificationis nostræ & purificationis saluificum est lauacrum. Vnde in myste-
 rijs Missæ & augustissimi sacramenti altaris, pleraq; Quinques fieri debere instituta sunt, vt conuersio Sacerdotis ad populum, si-
 gnorum*

Luc. 24.

gnorum crucis efformatio, et quintuplex (cum id celebranti visum fuerit) oratio siue collecta, ad representandam nobis hanc quincuplicem Christi passionem, quæ in sacratissimorum Quinq; principalem suorum vulnerum inflictione peracta est. Et nos ipsi, qui redēti sumus a Domino, eadem sacratissima vulnera alto debemus animo figere numquam obliuione oblitteranda. Præterea Quinarius interdum Quinque corporeos sensus designat, per quos nobis rerum notitia innotescit, attestante Philosopho omnem nostram cognitionem incipere a sensu. vt per hunc numerum illi designentur qui sensus optime regunt. Quare Gen.ca. 45. Benjamin accipit a Iosepho Quinq; stolas, idest, sapientiam omnium sensuum. Interdum quoque presens numerus Quinque librorum Moysis, Genesios, Exhodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomij nota est, & significatio. qui antiquæ legis mandata, iudicia, & ceremonias, cum historia productionis rerū, & propagationis humani generis; deductionisq; populi a Deo peculiariter electi, ad mortem vsq; Moysis complectuntur. Quare numerus, de quo agimus, et totius legis doctrinam, & scientiam non incongrue signat. Sic Quinq; porticus piscine, quinq. libros legis significant, quibus populus Israel continebatur. per aquā .n. populus Iudaicus est intelligendus, qui adueniente Domino nostro ita turbatus est eius videndo miracula, sicut aqua per Angelum mouebatur; ideo ad aquæ motum, vnus curabatur, quia vnica est Ecclesia, quare scriptum est, quod nō nisi descendisset, sanabatur; quia superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Sic Quinque panes hordeacei, quibus Christus turbam satiavit, ad legem referuntur, quia hordeum, Moysis legislatio est. vt .n. hordeum ante triticum maturescit, ita etiam ante euangelicam prædicationem lata lex, qua Israelitę quasi bruti, & ad Diuina mysteria capefcenda rudes, pascerebantur. Isti sunt Quinq; bases templi, quę erant ad dextram, et quinq; quę erant ad sinistram, sicut dicitur 3. Reg. 7. quoniam in templo Ecclesię a dextris, & a sinistris. i. in prosperis, & aduersis, hi quinq; libri sunt bases. i. morum, & fidei fundamenta.

D. Hier.

Iohan. 5.

Iacob. 4.
Iohan. 6.
Matth. 14.
Mar. 6.
Luc. 19.

- 1.Reg.17. *menta. Quinque limpidissimos lapides de torrente sumsit David; sed vno spurium Goliath Philisteum impudenter exercitum Dei viuentis exprobrantem potēter cōcussit, prostratumq; occidit. quia*
- 2.Cor.14 *in vno precepto charitatis perficitur lex. Quinq; verba, quibus loqui se velle in Ecclesia gloriatur Apostolus, designant pentateuchū sensibilia scripturarum verba quinq; sensibus respondentia. Quinq; virgines sapientes habentes secum oleum in lampadibus, eos significant, qui in lege Domini meditantur die noctuq. vel eorum nota sunt, qui se continent ab illecebris quinq; sensuum, & sic continent vt in sua conscientia gloriam habeant, haud laudem ab hominibus expectātes. Possumus etiam cum D. Hieronymo Quinq; virgines sapientes, & quinq. stultas, quinq. sensus interpretari, quorū alij festinant ad celestia, & superna desiderant; alij mobilibus & fluxis rebus inhiantes, lumine veritatis, quo illuminentur, carent.*
- Cap. 26. *In Leuitico vox Dei est: Persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis. Persequentur Quinq. de vestris cētum alienos. Quia si sapienter & probabiliter pugnemus in verbo Dei; si prudenter de lege Domini differamus, conuincimus & fugamus infidelium multitudinem. Sicut. n. Quinarius, sapientes indicat, & insipientes: ita centenarius cum fideles notat, tum infideles. ibi. n. centum fideles persequuntur decem millia, & a quinq; fidelibus effugantur centū infideles. Et alibi testatur Scriptura maledictū fore peccatorem, qui centum annorum moritur. Quinq. talenta in Euangelio possunt significare maiorem cognitionem Scripturæ his qui sensus habent exercitatos ad bonum, malumue discernendum. Duplicantur autem cū quis ex creaturis intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex visibilibus, inuisibilia; ex breuibus, æterna.*
- Esa. 65. *peccatorem, qui centum annorum moritur. Quinq. talenta in Euangelio possunt significare maiorem cognitionem Scripturæ his qui sensus habent exercitatos ad bonum, malumue discernendum. Duplicantur autem cū quis ex creaturis intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex visibilibus, inuisibilia; ex breuibus, æterna.*
- D. Hiero. nym. in Matt. 25. Orig. in Matth. libro 33. *peccatorem, qui centum annorum moritur. Quinq. talenta in Euangelio possunt significare maiorem cognitionem Scripturæ his qui sensus habent exercitatos ad bonum, malumue discernendum. Duplicantur autem cū quis ex creaturis intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex visibilibus, inuisibilia; ex breuibus, æterna.*
- Leuit. 5. *Quintam partem tradere sacerdoti, aut domino rei, est illum sensum offerre Deo, pro quem peccauit, ne amplius per ipsum peccet; vel offerre linguam confitendo peccata, & laudibus Deum prosequendo.*
- Leuit. 19. *Quod vero quinto anno fructibus nouæ arboris vesci licebat, designatur, post gratias Deo habitas & ætas vtendum esse rebus*
- per

per Quinq; sensus ad intelligendum. Qui demum peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud Quintas adijcere, quod non ita intelligendū, vt si quis de sacris, vel oblationibus, vel muneribus in vsum pauperū erogatis, aut pro tēpli ædificatione, vel alterius voti operis designatione datis, aliqua interuertisset, oportere eū Quintā partē addere eorū quę subtraxit, mox peccati veniā imploraturū; sed alia Quinq. superaddere p̄ceptū erat, aliqdq. insuper auctarij. de quo vide Origenē. hom. 3. in Leuitic. et Cyrillū, qui hāc sententiā examinās, in hac verba prorumpit: Si quis Quinq. sensuū opus peruerterit, et debito, honestoq. vnumquemq. officio defraudauerit, oportet eum synceros illos, et integros Deo restituere; mox alios Quinq; interiores adijcere, et horū oīum deniq. summā, et solidationē quandā superaddere, firmū. s. bene agendi propositū, si Deo satis ex asse facere voluerit. Ad hoc ēt spectare videtur, quod ab vno mense ad Quintū vsq; annū offerūtur sicut Quinq. hoc est, vt He- Leuit. 27
 sychius Hierosol. interpretatur, quinq. sensuū p̄fectio, quę ideo per geminatū numerū exprimitur, vt intelligamus, ea quę puer sensibilibiter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit; illa ēt conduplicet, dū institutus fuerit illa ad intellectum, et interiores hoīs sensus accommodare, per quos vel mundi corde effecti Deū videmus; vel aures habemus ad audiēda ea, quę docet IESV; vel odorē capimus illū, quē dicit Apostolus: Quia Christi bonus odor sumus Deo; vel etiam gustum 2. Cor. 2.
Psal. 33. sumimus illū, de quo dicit Psaltes: Gustate & videte, quoniā suavis est Dominus; vel tactum illū quē dicit Iohannes: Quia oculis 1. Ioan. 1 nostris inspeximus, et manus nostrę contrectauerunt de verbo vite. Est et illa Quinarij numeri in philosophia, et in diuinis scriptis cōsideratio, quod expansione Cabalistica quindenariū continet. si quis n. vnum, duo, tria, quattuor, quinq; in vnum coniunxerit, quindecim reperiet. Sed et Quinq. sensus, triplicē habentes collectionem, quindenarium procreāt, ex eo quod tactus quod tangendi substantiæ subiacet, tangit; gustus gustabile, gustat; & odoratus odorabile, odoratur; & visus visibile, videt; & auditus audibile, audit.

R

Hinc

- Hinc in Diuinis oraculis quindenarius pro Quinque sensibus ali-
- Gen. 3. quando positus inuenitur. nam et arcam, quam humani corporis esse figuram Diuus testatur Ambrosius, quindecim cubitis super excelsos montes fuisse scribit Moyses, nimirum propter Quinque sensus, qui sunt in corpore nostro, velut excelsi montes, qui hanc carnem passionum obumbrant, & plerumque incurvantur bestiis, & exagitantur condensa & opaca eorum. Vnde Dominus, per nationum credentium fidem, veniens ad Ecclesiam suam, venit a Libano; sicut
- Cap. 4. habet Canticum canticorum. Ac ut magis constet quanta sit Quinarij ad quindenarium societas, ex Quinarij partibus, vel facile perdisces. namque illarum compositione fit quindenarij trigonus. si. n. ducatur 1. in 2. fit 2. qui ductus in 3. producit 6. et hic ductus 4. procreat 24. quod si 24. per 5. ductitaueris, nascetur 120. trigonus ipsius quindenarij. Habet Quinarius alios etiam honores. ortus. n. eius non inelegans est, non is quem supra commemorauimus, ubi ex binario & ternario docuimus esse conflatum; sed quod oritur principio cum quadrato primo coeunte. omnis. n. numeri primordium est vnitas; quaternarius autem quadratorum primus. Quod si recte vnitatem quadratum censemus, quoniam & ipsa ex sese propagatur, Quinarius coitus duorum primorum quadratorum natus; haud potuit nobiliori ab origine exsistere. Adde per penultimam primi Euclidis, quod tantum potest quadratum, quantum coniuncta faciunt duorum quadrata numerorum, qui ipso proxime priores sunt; & quod primus hic numerus sesquialteram proportionem continet. Aliam quoque huius numeri praestantiam animaduertunt Pythagorici. idem namque natura dicitur, quoniam sui multiplicatione semper in se redit. quod etiam Senario commune est. Quare Circulares, ac Sphaerici ab Arithmeticis appellantur. id enim circulare, sphaericumue dicitur, quod quanto vis ambitu in seipsum redit, ac finem principio copulat. Porro sicuti natura triticum loco seminis accipiens, multas alterando eo, mutandoque formas interim inducens, tandem triticum reddit, in fine totius mutationis

nis principium restituens: ita cum ceteri numeri in se se multiplicati, incremento facto in alios desinant, soli Quinarius, & Senarius in se ducti, seipsos semper ostendunt, respiciunt, ac conseruāt. Auge seipso Quinarium, proueniet tetragonus 25. in idē latus desinens. dein ducatur 5. in suū tetragonum 25. et conficies cubū 125. in idem reuolutum latus. ducatur item latus 5. in productum cubū 125. et fit 625. qui in idem latus reuoluitur. postea in 625. idē latus ducatur, proueniet 3125 in idem latus terminatum. in quem iterum ducatur 5. & fit 15625. iterum in productum ducatur idem latus 5. & fit 78125. in idem reuolutum latus. Auge rursus seipso senarium, surget 36. qui quadratus est in idem latus reuolutus, in quem & ipse ductus gignit 216. cubum Sphæricum. deinde in productum cubum ducatur senarius, & fiunt 1296. rursus in productum ducatur 6. & con- surget 7776. in quem deinceps ducatur 6. produce- turque 46656. in quem denique idem ducatur latus, fietque 279936. Si in immensum etiam Quinarius, senariusque suos ip- si multiplices augeant, nullius usquam alijs, quam suis radici- bus ipsorum multiplicium ambitus finiri poterit. In tota igitur numerorum serie (Unitate postposita,) duo sunt spectabiles numeri circulares, ac radices circularium numerorum, tanquam gemini omnium oculi & magna luminaria, Quinarius ut prior & impar, masculus, luminare maius dici potest; senarius ut posterior, & par, foemina, luminare minus. impar numerus est actus & forma quædam: sed par potentia & materies. Quare in numeris unicus reperitur actus, atque una tantum potentia inuariabilis. Quemadmodum autem Quinarius & se- narius nulla sui progressionē extra se fiunt, nusquam diuersis fini- bus excipiuntur, sed in semetipsis quantumuis aucti redeunt: ita.

eos dicimus æuo persimiles, cuius omnis finis est ut principium, & omne ultimum ut primum. est enim æuum semper idem. Sed Quinarius etiam præter hunc cum suo genere multiplicationis fructum, etiam cum alijs imparibus sociatus, se semper ostendit, nam Quinquies terni, decemquinque. & Quinquies septeni, triginta quinque. Quinquies noueni, quadragintaquinque. Si vero sibi ipsi fuerit adiectus, denarium perfectum numerum gignit, idque perpetuo durat. Quinarij igitur illa est natura, ut cum Quinario congressus nihil imperfectum, aut alienum procreare possit, sed aut sese, aut denarium, id est, vel suæ naturæ, vel perfectum numerum. Habet denique Quinarius in Cælestibus diuidendi facultatem; nam & Aegyptij astrum pingere solebant, dum Quinarium numerum uellent significare. quinario enim comprehenduntur conuersiones stellarum vagarum, cum eadem sit Solis, Luciferi, & Mercurij. Sed & Cælum circulis describitur Quinque æquidistantibus, duobus uidelicet polaribus, totidem solstitialibus, & horum medio æquinoctiali; qui nomina sortiuntur vel a regione Cæli, ut Arcticus, & Antarcticus, vel a causis, ut Tropicus æstiuus, Tropicus hiemalis, siue hibernus, & Aequinoctialis; sub hoc enim decurrente Sole fiunt æquinoctia; sub illis solstitia.

DE NUMERO VI.

Enarius Numerus, siue spectes mysticos sensus in sacris voluminibus, siue quæ ab his scribantur, qui de numeris philosophantur, uberrimam segetem ad contemplandum suppeditat. Moyses enim Diuino spiritu afflatus admirabilem hanc rerum vniuersitatem a summo Architecto Sex diebus exædificatâ scribit, non quod Opifex Verbum

bum Deique Filius, cui intra momentum suppetit facere, quæ ve-
 lit, tempore indiguerit ad eam constituendam. Credendum est
 enim Deum vniuersa simul dicto citius effecisse solo voluntatis
 nutu. Sed numero vsus est, quod ea quæ fiunt, ordinem requi-
 rant; ordo autem numero continetur. namque ordo plurium rerum
 est; quæ vero plura sunt, aliquem numerum habeant necesse est.
 Cum autem Omnipotenti Deo liberum esset vniuersa simul ordi-
 nare, sicut & creare, quod opificis finiti sit ordinatio, infiniti
 creatio; ostendit per ipsum quidem licere infinitum esse, sed rebus
 ipsis haud concedi, vt summam perfectionem, quæ est Vnitas,
 assequerentur. Quamuis enim pro natura corporea perfectus sit
 Mundus, absoluta tamen natura non est omnino perfectus, cum,
 propter materiam, informia patiatur, vel deformia; propter di-
 mensionem, virtutis subeat defectum, diuisionemque expectet, si
 diuisor accesserit; ob compositionem, dissolutioni sit obnoxius; ob
 partium repugnantiam, machinetur malum; propter motum, præ
 se ferat indigentiam, priuationemque patiatur admixtam. Be-
 neficus autem cum sit Deus, non pro magnitudine suæ benigni-
 tatis, quæ immensa est, & infinita, sed pro viribus accipien-
 tium beneficia confert. Non est vero Mundus tam natura sua ad
 accipiendum beneficium dispositus; quam Deus ad conferendum.
 Namque huius vires omnium præstantissimæ sunt. At illius
 infirmitas impar est eorum magnitudini, penitusque succumbe-
 ret, nisi Deus apte, quod cuique conueniat, viribus cuiusque me-
 tiretur. Argumento est Moyses Dei amicus, & mysteriorum in-
 terpres, qui, dum supplex Deum his verbis deprecaretur: Ostende
 mihi te ipsum, sibi dictum audiuit: Ardorem discendi probo, vt
 meretur; ceterum quod petis neminem natum impetrare fas est.
 tibi tantum largiar quantum conuenit. neq; .n. quidquid ego dare
 possum facile, id et homo potest accipere. Apostolus item: Vnicuique
 nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Ephes. 4.
 Non quod ad mensuram spiritum, et gratiam tribuat Deus, cuius

Philo. A-
 lexan.
 Exho. 33

A&2.

beneficentia nullis terminis circumscribitur; sed quod iuxta mensuram vasculorum infundat liquorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille, cui donatur, accipere. Quare licet D. Lucas de Apostolis scriptum reliquerit, quod repleti fuerint Spiritu sancto: hoc tamen secundum mensuram vasculi intelligendum est. Quomodo .n. verbi gratia, si dicere voluerimus: hæc vasa sunt plena vino, non statim quia equali mensura sint plena, indicabimus, si quidem aliud sextarium, aliud amphoram capere potest: & tamen est secundum mensuram suam utrunq; cōpletum. Ita fere Mūdus perfectus est. at perfectionis summam, quæ in Unitate consistit, assequi non potuit; sed ad secundū declinavit perfectionis gradum, qui in Senario constitutus est, quod hic lege naturæ generationi sit aptissimus. Numerorum .n. qui oriuntur ex Unitate, iste primus omnium perfectus est, quippe qui suis partibus æquetur, & ex eisdem plene expleatur, ex ternario nimirum, qui est illius dimidia pars, & ex binario, qui est tertia, & ex Unitate tandem, quæ est sexta. quæ partes omnes ductæ in summam, Senarium conficiunt. Pars autem in hac numerorum cōtemplatione illa est intelligenda, quæ aliquoties sumpta, totum conficit, & quæ quota sit, dici potest, sicut est dimidia, tertia, quarta, & deinceps ab aliquo numero denominata. Neque .n. exempli gratia, quia in nouenario numero, quattuor est aliqua illius pars, ideo dici potest quota pars eius sit: vnum autem dici potest quota pars sit, nam nona eius numeri est; sic tria, nam tertia pars eius sunt. coniunctæ vero istæ binæ ipsius partes, nona scilicet, & tertia, idest, vnum, & tria distant a tota summa eius, quæ nouem est. sunt .n. quattuor. Itemq. in denario, quaternarius est aliqua pars eius, sed quota sit haud quaquam dici potest. vnum autem dici potest quota pars sit, quia illius est decima pars: habet & quintam denarius, quæ sunt duo: habet & dimidiam, quæ sunt quinq. sed hæ tres partes eius decima, & quinta, & dimidia, idest, vnum, duo, quinq. simul ductæ, non complent decem. sunt enim octo. Duodenarij contra partes in summam

nam ductæ, ipsum superant. habet si quidem hic numerus duodecimam, quod est unum: habet & sextam, quæ sunt duo: & quartam, quæ sunt tria: habet tertiam, quæ sunt quattuor: habet & dimidiam, quæ sunt sex. sed huius partes maiorem summam colligunt, quam sit ipse duodenarius. omnis .n. hic cumulus, unum, duo, tria, quattuor, & sex, redundat in sexdecim, maiorem utique summam, quam sint duodecim. Primus igitur omnium Senarius partibus suis in summam reductis perficitur. quare non incongrue generationi, nuptijsq. sacer dicitur, quod eius partes simul collectæ, ipsum, ut diximus, gignant, similemque reddant genitum genitori. Præterea cum Mundus creaturarum omnium absolutissimus, in seipso complexurus esset generationes e binaria copula, ut in se contineret, tum profeminantis masculi, tum femine gignendam speciem suscepturæ, necesse fuit ex hac copula Senarium componi perfectum numerum. Nam cum in rebus masculus censatur numerus impar, sicut par femina; imparium autem principium sit ternarius, parium binarius: mascula, feminaq. natura Senarius præditus dicetur, cum ex ambarum viribus constet, ac utriusque sexus admixtione conficiatur. Exstat Clementis Alexandrini hæc diserte scribentis Stromatum primo, de duobus mūdīs auctoritas: Vnum quidem mundum novit barbarica Philosophia, qui percipitur intelligentia, alterum sensibilem; illum quidem archetypum; hunc imaginem eius qui dicitur exemplar: ac illum quidem attribuit Vnitati; hunc vero nempe sensilem, Senario. Coniugium siquidem apud Pythagoricos vocatur Senarius, ut qui genitilis sit numerus. Idem alibi: Senarium, inquit, Genesi ac Nuptijs accommodari probant Pythagorici. Gamon nempe coniugium appellant, quod ex utriusq. sexus mixtione conficiatur. Nam sicut coniugium ex masculo generatur, & femina: pari modo Senarius ex impari quidem ternario, qui masculus est, ex pariq. binario, qui femina, procreatur. Clementi assentitur Martianus Capella hunc numerum tribuens Veneri, quæ iccirco forte mater Harmoniæ di-

Plutarc.
de Ora-
culorum
defect.

libro 11.
capit. 12.
Euseb. de
præp. E-
uang. al-
legar Cle-
mentē in
sexto.

citur, quod Senarius fuerit primus harmonię genitor. nam per primum motum, hoc est, binarium collatus, 1 2. facit, inter quos numeros duo medij inueniuntur, idest, 8. & 9. Porro 1 2. ad 6. gignit dia pason symphoniam; 9. ad 6. gignit dia pente; 8. ad 6. dia tessaron producit. Constat præterea Senarius ex proportionē dupla, quam intra se proxime continet. ea est 4. ad 2. qui simul iuncti numeri Senarium conficiunt. quod in ceteris vix poterit reperiri, nisi in quibus seruata fuerit natura Senarij, ut sunt duplus, quadruplus, aut quadratus eius, & similes. Est igitur Senarius resultans ex dupla proportionē, quę dia pason conficit omnium consonantissimam. Quare ad huius visibilis Mūdi fabricam nec consonantior, nec perfectior reperiri numerus poterat, quam Senarius, in quo summus artifex Deus sua perficeret opera. Nec enim Senarius sacer, ac perfectus solum perhibetur, quod hoc dierum numero conditę sint vniuersę rerum species, ut opinatus fuerat Gulielmus Hamerus, secutus Gregorium Pontificem summum lib. 3 s. cap. 20. Moral. sed etiam ea de causā sex diebus Deus opera sua perfecit; quia Senarius perfectus est, ac sacrosanctus. Itaque etiam si ista non essent, ille perfectus esset; nisi autem ipse perfectus esset, ista secundum eum perfecta non fierent; quemadmodum sentire visus est Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, cum libro de Sacramentis legis naturalis & scriptę hunc in modum loquitur: Senarius, quia ex partibus suis constat, signum perfectionis est: & ideo voluit Deus sex diebus complere opera sua, ut ostenderet se in his quę fecerat, nec superuacaneum aliquid posuisse, nec imperfectum reliquisse. Confirmat hoc ipsum Aurelius Augustinus asserens, Senarij perfectionem nobis a sacris litteris commendatam in eo maxime, quod Deus sex diebus perfecit opera sua, & die sexta fecit hominem ad imaginem, & similitudinem suam. Sicut igitur perfecto nihil deest: ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tamquam diminuto, aut detrahi tamquam a superabundante potest,

non

Comm.
in Gen.
D Tho.
quolib. 8
q. 1. art. 1

De Trin.
li. 4. & in
Gen. ad
lit. lib. 4.

non potestate quidem terminata, sed ipsarum serie sibi terminos præscribente. id fuit, ac si dixisset, per Senarium illum eorum quæ creata sunt, ordo melior, ac dispositio non potuit assignari, aut esse. quare die sexta subdit Propheticus sermo. Vidit ^{Gen. 1.} Deus uniuersa quæ fecerat, & erant valde bona: & factum est vespere, & mane dies sextus. Cum ergo audis sex diebus constructum fuisse Mundum, non intelligas de numero dierum tantum, sed de perfectione uniuersi, quæ per Senarium perfectum numerum designatur. Vnde cum ad hunc absolutum numerum opus Dei peruenisset, dixit Diuini Verbi Scriba: Perfe- ^{Gen. 2.} cti sunt celi, & terra, & omnis ornatus eorum. Sic & Orpheus Mystarum princeps Hymnos iubet sexta generatione finiri, cum ait.

Aetate in sexta studium finite canendi.

quod de rebus creatis non ultra cani possit, cum ibi tota sit terminata perfectio. Non videtur hic prætermittenda fabricæ maxime competens figura trigona, quam constituunt Senarij partes. Huius enim basis est, ▲ ▲ ▲; summitas, ▲; intermedium, ▲ ▲; ut in obiecta figura ▲ facile patet. Vnitas, ut quæ impartibilis sit in ▲ ▲ se, a se, & circa se, fabricatori Deo adscribitur ▲ ▲ ▲. Dualitas prima monadis productio femina, mater elementorum, (nam de illa quattuor elementorum numerus procreatur) similis est materie primæ, ac generationi. Trinitas secunda monadis productio mascula, idealibus formis, vel compositis corporibus consequenter aptatur apud Martianum Capellam.

Vnitas,	Diuina virtus,
Dualitas,	Generatio rerum,
Trinitas,	Forma perfecta.

Ita sentiebat Pythagoras ex hisce tribus uniuersa procreari, atque

atque in eadem resolui. Senarius igitur primus est dux perfectorum numerorum, primusque numerus æqualitatis, qui seipso constet, suisque partibus restituatur, neque ipsis maior, neque inferior, gaudetque partium Trinitate, quibus restituitur. nam ternus esse comperitur; ternus quidem figura, nam quilibet perfectus is & trigonus est; ternus denominatione, quippe qui trigonorum tertius; ternus partibus, nam singulae trigoni partes incipiunt a ternario. Ad hæc vniuersi molem circulari figura summus Conditor insigniuit. Hæc enim ex omnibus celo maxime competit, quod quemadmodum capacissimum, simplicissimum, & perfectissimum esse oportebat; sic & capacissimam, simplicissimam, & perfectissimam figuram sapientissimus Architectus elegit. Perfectissimum quidem est, cum sua omnia possideat, nec fieri possit, ut iacturam, vel minimam patiatur; simplicissimum, quoniam, ut sentiunt Platonici, non est ex quo fiat, aut in quod resoluator, alioqui corruptionem, generationemque cognosceret; capacissimum, quoniam nihil extra se ipsum reliquit, sed vniuersa intus complexum est. At huiusmodi Sphæram esse indicio est, quod eandem ad cetera solida, quam & ad reliqua plana circulus habet comparisonem. Primo quidem circularis figura est omnium isoperimetrarum capacissima; adhæc perfectissima, quod nullum incrementum, decrementumue suscipit; quin & simplicissima, quod vna duntaxat linea continetur. est enim Circulus figura plana vna tantum linea contenta, quæ circumferentia nuncupatur, ad quam ab vno signo, quod centrum vocant, omnes rectæ lineæ prodeuntes, inter se sunt æquales; sic & Sphæra figura est solida, vna superficie comprehensa, ad quam ab vno signo, quo medium ab ipsa æqualiter abest, omnes rectæ lineæ ductæ, sunt æquales. Ergo & Sphæra Capacissima est, quia pro termino circulum sibi sumit. est Perfectissima, vbi instar recti corporis, nec crescit vspiam, nec decrescit. quin & Simplicissima, nam vnica superficie concluditur. At quorsum hæc? Dicam. Orbicularem

Eucl.
def. 15. 16.

Mun-

Mundum senis decuit formari diebus. si enim pingis in superficie circulum, huius semidiametrum reperiēs suæ totius circumferentiæ ambitum Senario permeare, senisue arcubus illum totum diducere. hinc enim factum est, ut geometricus Hexagonus hoc vno ceteris figuris præstare merito censeatur, quod solus naturale, & per se cognitum latus obtinet in circulo. hoc siquidem latus est ipsa semidiameter, quæ & circulum ipsum circinat. Circulus igitur mysterium promit Creationis vniuersorum, cuius Sex trianguli maiores equalium laterum sunt diuini totius operis tempus ac mensura, causam simul exprimens quare dies septima, dies est quietis, qua cessauit Deus ab operibus suis. Sed hoc apertius demonstrabit subiecta geometrica rosa. Scribe in quauis superficie circulum. huic si circulos æquales sic circumscribas, ut & se mutuo, & hunc ipsum circulum medium contingant, circulum medium totum non amplius quam Sex circumscripti circuli complebunt. Sit igitur circulus Q. cuius circumferentia semidiametri spacio in Sex æquales arcus diuidatur punctis A, E, M, V, S, R, & a centro circuli Q, ducantur per eadem puncta Sex rectæ lineæ, quæ æquales inter se erunt, Sex isopleuros constituentes.

demum super harum rectarum extremis Sex

dicti æquales circuli circumscripti to-

tum exterius spaciū complent,

circulo medio Q,

æquales.

Sex isopleurici anguli totum circuli spacium implentes.

Circulus sex sibi æqualibus circulis circumscriptus.

Liquet omnino hos circulos nulla se sectione partiri, sed esse et medium circulum, & sese mutuo cōtingentes, ac totum spacium, quod circumstat *Q*, circulum ambire. elicio igitur unitatem esse cētri numerum; Senarium vero circumferentiæ; totius autem circuli numerum esse septenarium. Quid vero hæc geometrica rosa, visibilis septem æqualium sese contingentium circulorum figura nobis significet, indicabo. Unitas illa per se ab æterno subsistens, velut in infinito se circumstante spacio, sex diebus seipsam ciens, totum quod circa illam vacuum imaginamur spacium, varijs creaturis implevit; septima autem die in seipsam reciproca nullam prorsus creaturam protulit, quod plena perfectaq. esset omnis primæ illius, & antiquissimæ unitatis circumstantia, nullusq. septimæ creaturæ locus superfuisset circa Diuinam unitatem (ordinem & rerum seriē respicio, non potentiam Dei absolutam.) Sicut enim sextus demum circulus primi, mediq; circuli circumstantiam adimplet; pari modo sexta Creatura diuinam implevit circumstantiam, diuinumq; consummauit opus. Diuinam circūstantiam appello Creaturarum vniuersitatem, et naturam hanc vniuersam dispositam circa Diuinam Unitatem, illique intendentem, a qua primo id quod est accepit,

pit, et cuius Virtute continetur. Quo efficitur ut Senarium dicere valeas Divinae circumstantiae, siue creaturarum numerum praecipue Hoīs, in quo complicatur huius Mundi tota perfectio, qui & huiusce regionis uniuersis entibus praest; itemque propter ipsum sunt illa omnia. Duo .n. cum creati sint spiritus, primus per se subsistere natus sine corpore, quem dicimus Angelum: alter natus in corpore subsistere, humanus qui nuncupatur spiritus; Angelus, ut per se potens, quia nullo ad subsistendum egebat, creatus est ab initio totus, & per se: Humanus vero non aliter subsistere, quam in corpore natus, creari post corpus debuit. oportuit enim prius a Deo condi, excudi, & componi humanum corpus humani spiritus domicilium, quam humanum spiritum procreari. Namque & materies, ex qua corpus huiusmodi conflatur, humano spiritu creata est prior. Sed & humanum corpus haud aliter creari debebat, quam post omnes sensibiles creaturas, quae sunt ipsius materiei, & humani corporis particulae. Omnis enim sensibilis, materialisue substantia est, ut quaedam humani corporis pars. istud quippe conflatum est ex vniuersis, quae sunt in Mundo cum omnibus symbolum habens, cum omnibus operationem, cum omnibus conuersionem. adeoque in seipso habet id totum quod in maiori Mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod aliquo modo in ipso homine non reperiatur. sunt in ipso elementa per verissimas naturae suae proprietates. est in ipso ethereum corpusculum animae vehiculum, Celo proportionem respondens. sunt in ipso plantarum vita vegetatiua; animalium sensus; celestis spiritus, angelica ratio; mensque Diuina, & omnium horum simul in vnum confluentium vera coniunctio, & Diuina possessio. quare in Euangelio, Homo vocatur omnis creatura, & a Philosophis alter Mundus. Nec solum Homo alter Mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum Deum concipit, & continet. inde Xistus Pythagoreus Hominis animum dixit esse templum Dei. quod etiam multo lucidius expressit D. Paulus dicens: Templum Dei estis vos. 1 Cor. 3.

Idemq;

1. Cor. 3. Idemque varijs locis sacræ litteræ testantur . Nam sicut Deus
 2. Cor. 6. nec tangi pōt, nec auribus percipi, nec oculis videri; sic animus Ho-
 minis nec cerni, nec audiri, nec tangi potest. Ac sicut Deus ipse in-
 finitus est, & a nullo compelli potest; ita et humanus animus liber
 est, et nec cogi, nec mensurari pōt. Tum vt Deus totum hunc Mun-
 dum, & quidquid in eo est, sola mente gerit; sic illum humanus
 animus etiā cogitatione complectitur. atque quod soli illi cum Deo
 peculiare est, vt Deus Mundum totum solo nutu mouet ac guber-
 nat; sic animus nutu solo corpus suū agit, atq. regit. & sicut Deus
 vniuersa cognoscit; sic etiam Homo cuncta cognoscibilia cognosce-
 re pōt, cum pro obiecto adequato ens in cōmuni, vel vt alij dicunt,
 ipsum verum habeat. Nec aliquid in Homine reperitur, non vlla di-
 spositio, in qua Diuinitatis aliquid non appareat, nec quidquam
 est in Deo, quod ipsum etiam in Homine non representetur. et qui-
 cumq; seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia: cognoscet in
 in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet Mun-
 dum, cuius simulacrum gerit: cognoscet vniuersas creaturas, cum
 quibus symbolum habet. Illud tamen pium lectorem non lateat, li-
 cet Homo cuncta in se contineat, quæ in Deo sunt; Deus tamen per
 eminentiam quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter,
 sicut omnium caussa, & principium. Homini autem virtutem de-
 dit, vt similiter vniuersa contineret, sed actu et compositione qua-
 dam, velut omniū nexus vinculum, atq; nodus. Adhuc Homo cum
 sit opus ex materia præstantissima, vt custodiatur, & seruetur, in-
 diget omnibus quæ sunt in Mundo, propter quem sunt singula, &
 qui vniuersis huius regionis rebus præsidet. Hinc quia prius erat
 construenda aula regia, atq; ita rex introducendus omni iam cater-
 ua stipatus, postremus Homo creatur, Dei manu, atq; imagine for-
 matus, extremum quidem Artificis opus, & consummatio. Qua-
 re in ipsa diei Sextæ præfiguratione formatus legitur, vt ipsius per-
 fectio designetur. Incipiens .n. artifex Deus ab Angelico intelle-
 ctu, atq; immateriali creatura, & per materiam, & materiales
 substan-

substantias progrediens, Hominem statuit supremum creaturarum, suiq. totius operis periodum. Quo fit. ut Diuina operatio, quæ est vniuersorum creatio, facta sit in circulo. Deus .n. creando inchoauit ab intellectu Angelico, & desit in Humano, coniungens totius sui operis finem initio. Diuini autem operis principium Angelus est, finis Homo. Hic est enim creaturarum ordo, quo ab Artifice profectæ sunt, Angelus, Elementum, Minerale, Vegetabile, Sensibile, Rationale. Coniuncti sunt igitur a Deo, & proximi loco facti Angelus, & Homo. processit etenim Deus ab Angelo ad Elementum; a perfectis, ad imperfecta.

Vt vero ab elementis permixta ad Hominem, ab imperfectis ad perfecta. Sexto igitur die, id est, gradu Hominem perfecto omni intellectuali ac sensibili ornatu e terra cōsummauit. Ideo finis creationis est Homo; & Senarius est radix vestigandi Humani numeri, quem, qui sit, sacer hic sermo pronunciat: Hic est sapientia, Apoc. 13

qui habet intellectum, computet numerum bestię. numerus .n. eius numerus hominis est, & numerus eius 666. Trino igitur trium primarum vnitatum Senario numerus idem bestię, atque hominis deffinitur Sexcentorum scilicet sexaginta sex. Hac autem arte humanum numerum ex Senaria radice elicies. Volue Senarium in se ipsum; habebis 36. Senarij quadratum. hunc numerum auctum vnitatem, id est, effectum 37. multiplica per numerum: 8. qui est medietas quadrati, conflabitur num. 666. qui trigonus est tricesimus sextus. Senarium numerum quandam temporis præ se ferre figuram, etiam in illa ratione tripartitę distributionis agnoscimus, qua

qua vnum tempus cōputamus ante legem, alium sub lege, tertium sub gratia. In quo tempore sacramentum renouationis accepimus, vt in fine temporis etiam resurrectione carnis, omni ex parte renouati ab vniuersa nō solum animæ, verum etiam infirmitate corporis

LUC. 13. sanemur. Vnde intelligitur illa mulier in typo Ecclesiæ a Domino sanata, et erecta, quam curuauerat infirmitas alligante Sathana. Hæc aut mulier decem & octo annos habebat in infirmitate, quod est tres senos. Menses autem annorum decem, & octo inueniuntur in cubo Senarij, quod est Sexies seni sexies, id est, ducenti decem sex. Sed & iuxta est in eodem Euangelij loco arbor illa ficulnea, cuius miseram sterilitatem etiam tertius annus arguebat, quo mensium numero Senarij quadratus est constitutus, nam per duodenarium ductus ternarius triginta sex producit. Annus etiam vnus, si duodecim menses integri considerentur, quos triginta dies complent, Senario numero perficitur. talem quippe mensem veteres obseruauerunt, quem circuitus Lunaris ostendit. distinxerunt quippe Zodiacum in tercentenas sexaginta æquales partes, iustas huius dissectionis causas a Lunæ, & Solis in motu foedere nacti. docuit. n. experientia observationis Lunæ hanc annuo spacio, quo Sol totum Signiferum eundo conficit, duodecies cum Sole, vel iūgi, vel opponi. & quidem inter coniunctiones, vel oppositiones singulas triginta dies intercedere. Quare hoc exemplo moniti, Zodiacum primo in duodecim dodecatemoria, & hæc rursus in triginta gradus distinxerunt, vt multiplicatio loquatur totum Zodiacum non ex duodecim tantum signis, sed ex tercentis sexaginta gradibus constare. Porro quod valent Sex in primo ordine numerorum, qui constat ex vnitatibus, vt perueniatur ad decem; hoc valent sexaginta in secundo ordine, qui constat ex denis, vt deueniatur ad centum. Sexagenarius ergo numerus dierum Sexta pars anni est. Quare per Senarium primi versus multiplicantur, tamquam Senarius secundi versus, & fiunt Sexies Sexageni, trecenti & sexaginta dies, qui sunt integri duodecim menses. Verum quoniam sicut mensem circuitus

cuitus Lunæ ostendit hominibus ; sic annus circuitu Solis animaduersus est. Vt igitur Sol impleat cursum suum, annumq; concludat, desunt quinque dies, & horæ fere sex, quas si pro die ponas, ut a parte totum computetur, aperte totum Sex faciunt. Sed & ipsosmet dies quinque, & quadrantem si consideremus, Senarius numerus in eis plurimum valet, quia in ipsis quinque diebus Sexta pars est mensis : ipse autem quadrans Sex horas habet. primus .n. quadratus, in primum perfectum ducitatus, horas diei noctisq. dimetitur, nam quater seni 24. faciunt. Ita in Mundi constructione, in anni cursu, in mense, & in die Senarius numerus plurimum valet. Etiam in ædificatione Dominici corporis, in cuius figura templum a Iudæis destructum triduo se resuscitaturum dicebat, numerus ipse Senarius mystice positus intelligitur. Dixerunt .n. Iudei : Iohan. 2. Quadraginta & sex annis ædificatum est templum. Porro quadragies sexies seni, fiunt ducenti septuaginta sex, qui dierum numerus complet nouem menses, et sex dies, quibus in utero Mariæ virginis clausus est Christus. ab octauo .n. Kalen. Apr. quando passus est Dominus (nam et tunc etiã creditur fuisse conceptus) vsque in diem octauum Kal. Ian. quo natus est, computati dies, ducenti septuaginta & sex reperiuntur, qui Senarium numerum quadragies sexies habent; non quod parientes feminae ad sextum diem post nouum mensem perueniant semper: sed quia ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta cõperitur. Formatur siquidẽ humanus partus quadraginta quinque diebus. qui per Senarium ducti, procreant dies 270. nouem .s. menses, quibus gestatur in utero partus. Aliquando etiam formatur fetus diebus 35. qui numerus per Sex ducitatus parit dierum numerum, qui septem mensibus explicatur. Sunt huius numeri alia mysteria discutienda. quia .n. sex diebus Mundum legimus consummatum, Senarius est continens sacramentum omnium creaturarum, per quorum notitiam, causas- D. Hieron. que condicionis, atque rationem intramus ad templum Dei, & ex creaturarum ordine, atque constantia Creatorem cognoscimus,

S- ut

- Cap. 41. *ut prædixit Ezechiel, apud quem ex utraque parte latitudo tabernaculi Senum cubitorum erat. Sex diebus gloria Domini inclinavit*
- Exh. 24. *super monte Sinai, cooperiens illum nube, quo significaretur huius vite tempus. Sex alæ Cherubin, tempus seculi demonstrant, vel*
- Esa. 6. *secundum Rupertum, plenam et perfectam significant notitiam veritatis, quā Spiritus sanctus Apostolos docuit, iuxta promissum dicentis: Cum venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Sextus mensis, in quo factum est verbum Domini in manu*
- D. Hieronymi. Agg. 1. *Aggæi prophætæ, non habet solennitates Dei, sicut mensis septimus; sed vicinus est dierum sex, in quibus factus est Mundus, in quo laboramus, & in sudore faciei comedimus panem; & terra generat nobis tribulos, & spinas; & cum sementem acceperit tritici, lolio magis, avenisq; fecunda est; Sextus ergo mensis labori deputatur. Sex tribulationes apud S. Iob, sunt huius vite passion-*
- Cap. 5. *es; septima vero, in qua malum non tangit iustos, erit post hanc vitam, quando iusti venient ad requiem sabbati. sic servus Hebræus Sex annis servit Domino suo. Exho. 21. Sex annis seminanda terra. Levit. 25. Sex dies sunt, quibus licet operari. Levit. 23. Sex diebus colligendum manna: & sexta die duplum legendum. Exho. 16. Et quid hæc aliud sunt, quam quod nos convenit hoc labentis ævi curriculo Domino nostro inservire, illi fructum afferre, talenta nobis data multiplicare, eaq; cum fœnore reddere? ut cum venerit corā illo fideles habeamur. Neque .n. aliud est vita præsentis seculi, quā negotiationis tempus, eo usq; ne panis spiritualis doctrinæ, morum, & spiritualis sanctitatis sit negligendus, Christi & Beatorum exemplo. Illa nostra debet esse negotiatio, ut imitatione, exemplo, doctrina, sumant incrementū quæ in nobis sunt, quo sic referamus fœnus. atq; ea ex parte secundum semen Divini verbi, bonorum operum, neq; salutis posthabenda opera. Ante obitum tuum, inquit Ecclesiasticus, operare iustitiam; quoniam non est apud inferos invenire cibum. sic nobis operandum bonum ad omnes, & non ad amicos modo, quod & Ethnici faciunt, sed ut*
- cale-

celestis hominum Magister iubet, beneficiamus his qui oderunt Matth. 8
nos. Et quia in perfectione Senarij facienda sunt opera, quo postea
frui valeamus eterna requie, subiungit: Vt simus filij Patris no-
stri, qui in caelis est, qui Solem oriri facit super bonos, & malos,
& pluit super iustos, & iniustos. Estote, inquit, perfecti sicut &
Pater vester Caelestis perfectus est. Nec omittendum, quod Sex
diebus circumeundam urbem Iericho cum Arca Domini, & clan- Ios. 6.
gentibus tubis exprimit Iosue, quod praemonstrat fore operae precium,
ut toto nostrae mortalitatis tempore, sanctae Ecclesiae donarijs, &
sacramentis armemur, quo videlicet antiquum hostem huius Mun-
di principem exterminemus. Est enim Iericho omnium vitiorum sen-
tina, spirituumque immundorum ciuitas; quae sola bonorum operum
assiduitate oppugnanda est atque delenda: nec rursus ubi semel de-
leta fuerit, instauranda; ne forte, quod Achan accidit, exturbemur,
lapidibusque obruamur; sed bonorum operum perseverantia, quae per
Senarium, atque bono splendidoque exemplo, quod per buccinarum
clangorem significatur, die quietis ac tranquillitatis, deuicta Ieri-
cho, idest vniuersis vitijs, modis omnibus expetendam assequa-
mur victoriam. Superest adhuc aliud sacratius declarandum.
Sexta aetate Deus hunc venit visitare Mundum factus homo, qui August. de Trin. li. 4. c. 4.
etiam Sexta hora, aetate perfecta, iuxta puteum sedens fatigatus,
mulieri Samaritanae diuini fontis fluentia aperire dignatus est.
quod mysterium D. August. exponens: Iam, inquit, incipiunt Ioahn. 4
mysteria. non enim frustra hora sexta sedet. quare hora sexta?
Quia aetate seculi sexta. ea quippe nunc aetas agitur, siue mil-
leni anni singulis distribuuntur aetatibus; siue in Diuinis litteris
memorabiles, atque insignes quasi articulos temporum vestige-
mus, ut prima aetas inueniatur ab Adam propter creationem
Mundi; Secunda a Noe propter cataclysmum usque ad Abra-
ham; Et deinceps sicut Matthaeus Euangelista distinxit, ab Cap. 11.
Abraham propter circumcisionem usque ad David. Quarta ab
ipso David ob regiam unctionem. antea enim Hebraei, Iudices

solum, & Prophetas habebant. Quinta a transmigratione in Babyloniam propter reparationem, & reductionem. Sexta, quae nunc agitur, ab humili aduentu Domini Nostri Iesu Christi, propter liberationem generis humani, usque ad occultum temporis finem. Lege Iohannis Apocalypsim, ubi Manasses, qui non filius Iahacob, sed nepos erat, licet inter filios adoptatus, Sexto loco ponitur, cum Dan, qui utique filius est, siue in Genesi, siue in Exhodo cum ceteris fratribus adnumeratus ostenditur, in Apocalypsi omnino praetermittitur, Ecclesiam declarans ex Gentibus adoptatam, Sexta Mundi aetate Iudaeorum perfidia reprobari. Sexto mense annunciante Archangelo beata virgo Maria, hausto Diuino spiritu, Redemptorem nostrum concepit, ut sacra refert Euangelij lectio. Adsunt etiam, qui velint illum feria Sextanatum, & feria Sexta ieiunium quadraginta dierum terminasse. Ante Sex dies Paschae venit Christus Bethaniam, & feria Sexta, hora Sexta in crucem agi pro hominum salute decreuit. qui enim die Sexta creatus est homo, eum hora Sexta peccasse, & paradiso pulsum fuisse Hugo a S. Victore his verbis tradit: In eadem hora Christus redemptor noster mori voluit pro homine, in qua homo expulsus est de paradiso: & in eadem hominem per lignum redimere placuit, qua eum lignum hostis deceperat, ars ut artem falleret, & medelam ferret inde hostis unde laeserat. Haec itaque supputatio, & hominis initium, & absolutionem peccatorum aptissime continet. inde David in Sexto Psalmo personam poenitentis accommodauit. & in Apocalypsi Sexto sigillo aperto, nouissima nunciatur persecutio; quia tenebris, & pauore concuti visus est Mundus in passione Domini.

Quod vero unus Euangelistarum Christum cruci affixum hora tertia dixerit, non effectu, sed lingua debet intelligi, ut habetur de poenitentia distinctione 1. cap. periculose. & glossa de consecratione distinctione 1. cap. nocte sancta. ver. crucifixus.

Nec

Nec a mysterio vacat, quod in Dominica passione non dicitur meri-
dies, sed hora notatur Sexta, cum utiq; sexta hora, non aliud, quam
meridianum tempus ostendat. nullus tamen meridiem nominavit,
sed ita dixit Matthæus: Ab hora Sexta tenebræ factæ sunt super Cap. 27.
terram, vsq; in horam nonam. Lucas vero: Erat iam quasi hora Cap. 23.
Sexta. Sed & Marcus: Cum autem esset facta hora Sexta, tene- Cap. 15.
bræ factæ sunt. In conuiuio autem Patriarcharum apud Ioseph, & Gen. 43.
in Cantico canticorum tempus id non significatum est nomine sex Cap. 1.
ti numeri, sed meridiei. Euangelistæ vero, in his quæ narrabant,
non meridianum tempus, sed horæ sextæ numerum requirebant, ad
enarrandum scilicet sacrificium hostiæ eius, quæ oblata est in die Pa-
sche pro redemptione hoīs, qui sexta hora peccauit, atq; paradisiaca
sede propulsus est. Vnde Senarius dicitur redemptionis numerus, illi-
que cum cruce magna cognatio. Non me quidem fugit quosdam, ut
traditum antiquitus est, referre, Adam tertiam horam fictum, sexta
peccasse, nona eiectum, eo argumento vtentes quod hora sexta Do-
minus cruci affixus, nona pro nobis mortuus est; fortassis eoquoq; in
hanc adducti opinionem, quod sub vesp̄eram ad eos venit Domi-
nus. at trium horarum sp̄acium, quo in paradiso Adam moratus
sit, breue admodum ac nimis incredibile est, atq; magnificētia eius
qui cuncta imperuestigabilibus sapientiæ iudicijs dispensat, indi-
gnum. Qui .n. in tribus istis horis Adam ad imponendam omnibus
terrestribus ac volueribus nomina tempus habuisset? quādo ceteris
in paradiso fructibus vescendo ad eorum fruitionis satietatem pro-
lapsus cupiditatem degustandæ arboris, qua ei fuit interdictum, in
animum induxisset? ut noxam inuidentiæ fraudem, & serpentis
ad Mulierē aggressus atq. consultationē non cōmemorem, quæ ipsa
amplius eo tēpus requirebant. Quo circa probabile admodum est ac
credibile, Sexta die, et Sexta hora delictum illud ab his admissum,
eademque diei hora paradiso ac vita, obuiolatum Dei mandatum,
excidisse; sed anno demum septimo id factum, sicut ex Antiquis
quosdam prouunciassē refert in historia Georgius Cedrenus.

Sexta hora Petro in excessu mentis fit vocatio Gentium omnium per submissionem vasis Evangelici delati celitus, & purificatio omnigenum animantium in eodem consistentium, delata ad eum voce
 Act. 10. *diuinitus reuelatur, dicente sibi: Surge Petre, occide, & manduca. Alia quam plurima adduci possunt huiusce generis testimonia, quæ diligentibus legenda relinquo.*

DE NUMERO VII.

Philo. li.
de Mun-
di opifi-
cio.

N Septenario (qui sacratissimus est in Oraculis numerus & mysteriorum plerissimus) tam sacrum augustumque decus inest, ut inter eos numeros, qui concluduntur in denario, singularem eximiamque præ cæteris rationem habeat. Nam eorum, alij procreant, non procreantur; alij procreantur, non procreant, alij vtrumque faciunt, & procreant & procreantur. solus Septenarius nec procreat vllum corum, nec a quoquam procreatur. unitas. n. gignit oēs sequentes numeros, ipsa a nullo genita. octo a bis quattuor gignuntur, sed nullum gignunt ex his qui sunt intra denarium. quattuor item eundem locum inter genitores & prognatos obtinet, repetitus. n. hic numerus octo gignit, ipse autem numerus quattuor gignitur a repetito binario. soli igitur Septenario nec gignere natura dedit, nec gigni. Atque ob hanc causam effectum est ut Pythagorici hunc numerum Duci et rectori omnium similem dixerint. nam quod neque procreat neque proceatur, immobile manet, procreatio. n. in motu est. quandoquidem & quod procreatur non vacat motu, mouetur etenim alterum, ut gignat, alterum ut gignatur: solus autem nec mouet, nec mouetur antiquus ille Princeps, & auctor, cuius imago Septenarius merito dici potest. huius rei testis est Philolaus inter Pythagoræos haud ignobilis, hunc in modum scribens: Est dux & princeps rerum omnium Deus semper vnus, stabilis, motu vacans, ipse sui similis, aliorum dissimilis.

lis. Adeo autem Septenario inoleuit opinio Virginitatis, ut quæ sapientia præfecta putata est, utilisq. Dea formâdis credita adolescētium ingenijs, Minerva nominetur. eam. n. perpetuam virginem faciunt Poetæ, quia venerens coitus exhaurit spiritus præsertim subtiliores, cerebrumq; debilitat, labefactat stomachum atq; præcordia, quo malo nihil ingenio aduersius esse potest. Quare sciscitatus Pythagoras quando esset concubendum? tunc, inquit, cum te ipso infirmior fieri vis. cur. n. Hippocrates coitum comitiali morbo similem iudicauit? nisi quia mentem, quæ sacra est, percutit; tantumque obest ut Auicenna in lib. de Animalibus dixerit, si quid spermatis supra, quam natura toleret, coitu profluat, obesse magis, quàm si quadragies tâtum dē sanguinis emanauerit. Symbolice igitur sacris initiati Pythagorici semper virgini sine matre natæ Minervæ, Septenariū assimilāt, quia et illa nec partu est edita, sed ex Iouis orta capite. dicit. n. Oraculū, quod quiescere fecit Deus septimum diem ab operibus suis, quæ fecit; quemadmodum ipsum quoq; sabbati nomen indicat, quod si interpreteris quietem sonat. de quo hæc scribit Philo Alexandrinus: Illud vnum solum sincerum Esse hebdomadam sine matre ex seipso solo genuit, nulla prorsus adhibita materia. Idem de sanctificatione sabbati. Tertia (inquit) lex est de semper Virgine sine matre nata hebdomada, ut creatura assueta eius ocio reminiscatur eius qui cuncta facit inuisibiliter. Quid vero de illo sabbato scribat Nic. Cusa. lib. 3. Excitat. audiamus: Homo est sexta dies, seu microcosmus: Deus in verbo omnia creauit; verbum autem est, ut ars infinita: creaturæ autem participationes artis infinitæ: ars autem illa verbum, seu mens æterna est lux infinita, siue sapientia. Quomodo autem, lucem illam æternam participando, omnia creata in esse gradatim prodierint, Moyses describit, & quomodo vltimo, idest sexto die hominem ad imaginem suam. Hominem autem sursum creauit ad se, qui non nisi in die septimo, seu sabbato quiescit; Sabbatum autem est lux, quæ non legitur creata, sed Deus benedixit diei septimo, vnde solum in hac luce increa-

Gen. 1.

ea, quæ sabbatum dicitur, est quies hominis, & non est hominis lux benedicta, nisi in sabbato. Item lib. 6. Septima, inquit, petitio Dominicæ orationis est ista: Sed libera nos a malo. quia septimus numerus est quietis, & amoto omni malo, quisque in bono quiescit. Hactenus Cusa. Te vero non lateat per sabbatismum mortem animarum intelligi, hoc est, eam ab operibus mundanis cessationem, quâ homini vita functo mors affert. tum. n. animæ sabbatum agunt, quietem ab omni motu nactæ, nec ullam omnino agitationem habentes post summi illius boni, quod ante exquirebatur, manifestationem, qua quærentibus perspicuum fit id quod quæsitum est. nam cum id quod quærebat apparuisset, motus omnium eorum quæ movebantur, conquiescit. Ad hunc sabbatismum spectat, quod post Septem dies, ex quo ingressus est Nohe in arcam, factum est diluvium. quia in spe futura quietis, quæ Septima die significata est, baptizamur. sic in Apocalypsi Septem tubæ recensentur, quarum sex priores seculi presentis ætatibus comparantur, varios bellorum concursus denuntiantes Ecclesiæ militanti, Septima vero sabbati æterni nuncia, victoriam tantum & imperium indicat Veri Regis, dicente septimo Angelo, factum esse regnum huius Mundi Domini Dei, & Christi eius. Huc facit quod de iusto scribit sanctus Iob: In sex tribulationibus visitabit te, in Septima autem non tanget te malum. quæ verba quasi ex persona Dei ad iustum proferuntur. Sexies quippe, hoc est, in præsentis vita, in qua tentationes, atque operum labores exsistunt, tentaberis, atque in necessitatibus, & rerum difficultatibus versaberis; Verum in Septima, in qua beatus iustorum sabbatismus est, & requies, nullius molestiæ recordatio animum tuum anget. Porro quod sex diebus formatus legitur Mundus, & in Septimo die Deus Optimus Maximus ab aspectabilis creaturæ opificio requieuit; Septimo item die manebant filij Israel in tabernaculis suis, neque exibant ad colligendum manna, neque operis quidquam faciebant; Rursum servus hebreus

D. Aug.
in Ciui.
libro 15.
& cōtra
Faustum
lib. 12. c.
17.

Gen. 7.
c. 8. 9. 10.

D. Am-
br. de sa-
cramen.
lib. 2.

Apoc. 11.
Cap. 5.

Gen. 1.

Exho. 16
20. 21. 23

braus anno septimo libertatem sibi vendicabat, exemptus iugo servitutis; Et ager sex laboratus annis, septimo demum quiescebat a labore agriculturæ ferendo; Deniq; septimo die sabbatum requietionis erat, neq; opus aliquod moliri poterat. Quid hæc omnia sub figurarum velamine aliud prætendebant, nisi quod in septimo seculo requies expectanda iustis, postquam cum multis afflictionibus conflictati fuerint, illos liberante Deo? Quærens Origenes cur Exho. 16 de manna dictum est, ut in die sexto duplum colligatur in repositione, quantum sufficiat etiam sabbato: Hoc (inquit) secundum nostram Hom. 8. intelligentiam non ociosi præterire debemus, sextus dies est hæc, in in Exho. qua nunc sumus vita. in sex. n. diebus Dominus fecit hunc Mūdū. Gen. 1. hac ergo die tantum reponere, & recondere debemus, quantum sufficiat et in futuro die. si quid. n. hinc boni operis acquiras: si quid iustitiæ, misericordiæ, & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo cibus erit. Comprobat id ipsum Cassiodorus in dilucidatione Septimi Psalmi, dicens: Septenarius quoq; numerus admonet nos de illa requie æterna cogitare, ad quam nos spēs præsens Psalmus extendit, ut merito tali numero receptus, iocunda exultatione cætetur. Dubiū quippe non est quod peractis sex diebus, qui ad actiūā pertinent partem, septimus repausationi deputetur, qui contemplationi theologicæ noscitur adherere. Hæc Cassiodorus. Neq; ab hoc alienum est mysterio quod Dominus noster septimo die toto requieuit in sepulchro, unde & septimus dies, sabbati, id est, requietionis denominationem sortitur. quoniam utrumque horum insinuat nobis placidam illam requiem, qua beatorum animæ, mole corporea exuta, iam requiescunt a laboribus suis in superna ciuitate Hierusalem, usque ad Mundi consummationem, & iteratam corporum viuificationem. Mystice igitur sabbatum commendatum est priori populo in ocio corporaliter celebrandum, ut figura esset sanctificationis in requie Spiritus sancti. Nusquam enim legimus in Genesi sanctificationem per omnes priores dies, nisi de solo sabbato, de quo dictum est: Sanctificauit Deus diem Septimum. Gen. 2.

At

Gen. 1. 2

Beda ca.

21. in Io

hānem .

1. Pet. 1.

At cum septimo die sonet sanctificatio, apposite sancto Spiritui deputatur septenarij ratio. nam sanctificatio vlla non est diuina, & vera, nisi a Spiritu sancto. Neque. n. frustra dictus est Spiritus sanctus, cum sit & Pater sanctus, & Filius sanctus; sed quia ipse requiescit super humilem & quietum, tamquam in sabbato suo.

Cap. 1. Dilectus Deo Iohannes in sua Apocalypsi Septenario numero Spiritus sancti gratiam designari probat. cum. n. se vidisse diceret agnum habentem cornua Septem, & oculos Septem, mox exponendo subiunxit: Qui sunt septem spiritus Dei missi in uniuersam terram, cum tamen sit vnus, atq; idem spiritus diuidens propria unicuique prout vult; sed operatio septenaria vnus spiritus sic appellata est ab eodem spiritu, qui scribenti adfuit, vt septem spiritus dicerentur. Quoniam ergo sanctificatus est Septenarius in operibus ac donis Spiritus sancti, in quo sanitas hominibus credentibus constat, quia in Spiritu sancto, qui est donum Dei, remissio est omnium peccato-

Cap. 4.

rum credentibus. ideo filius Reguli apud Iohannem relictus est a febre hora Septima. Quem Euangelij locum tractans Ericius hæc de septiformi spiritus gratia nobis consideranda proponit: Non est (inquit) vacuum a magno mysterio quod filium Reguli Euangelista narrat Septima hora ab infirmitate dimissum. Non solum. n. miracula Christi, quæ corporaliter gessit, miracula nobis existunt, sed etiam in ipsis operibus suis secreta sunt mysteria consideranda. Septenarius numerus sacratus est donis Spi. sancti, quoniam omnia dona spiritualia, quæ a Deo cunctis fidelibus largiuntur, eodem septenario numero comprehenduntur. Septem. n. sunt virtutes spiritualium donorum, quibus & status hominum in presenti vita decentissime ornatur, sapientia videlicet, intellectus, consilium, et fortitudo, scientia, pietas, ac timor Domini. Sine gratia. n. Dei nec sapiens quis esse potest, nec intelligens, nec consiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec plenus timore Domini. Quæ dona quia non aliter, quam gratia Spiritus sancti homini tribuuntur, merito etiā Spiritus sanctus, qui nihil aliud est, quam verus Deus, eisdem nominibus

minibus nuncupatur. Sicut. n. Filius a Patre procedens vocatur leo propter fortitudinem, ovis propter innocentiam, hostium quia per ipsum introimus ad Patrem, lux quia illuminat omnem hominem, vocatur et ueritas multisq. alijs nominibus secundum quasdam proprietates: ita quoq; Spiritus sanctus procedens a Patre simul et Filio, his septem nominibus proprie appellatur, sapientia. intellectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas, ac timor; Vnde & septiformis gratiæ dicitur propter mysterium septenarij numeri in quo summa perfectio intelligitur. Est. n. compositus ternario et quaternario, habetque in ternario significationem sanctę Trinitatis; in quaternario, Euangelij. Siue. n. tres per quattuor, vel quattuor per tres multiplicentur ad duodenarium numerum consurgit, quę etiam constat esse perfectissimum, quia mysterium S. Trinitatis, & doctrina Euāgelij per 12. Apostolos in quattuor Mundi partes deriuata est. Et infra: Spiritumquoq; sanctum super Dominum corporaliter requieturum Isaias propheta, cum de Christo propheta- ret, prædixit. Egredietur virga de radice Iesse, Dominus uidelicet Cap. 11.
Iesu de stirpe Dauid, & requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, sp. scientiæ & pietatis, & replebit eum spi. timoris domini. Ipse. n. spiritus requieuit super D. I. Christū quia in eius corpore oīs plenitudo diuinitatis plenissime habitauit, nequaquam per partes, ut in cæteris sanctis; sed plenarie requieuit super eum. Quia igitur per septenarium numerum ipse Sp. sanctus designatur, a quo & per quę omnis sanitas, omnis fortitudo, atq; vniuersa dona spiritalia cum cētis fidelibus largiuntur, recte septima hora diei filius Reguli sanitati redditus ab Euangelista refertur. quia quęcumq; sanitas siue in corpore, siue in anima datur, eodem spiritu largiente tribuitur, qui per eundem septenarium numerum designatur. hætenus Eri- 4. Reg. 4.
Beda q.
in lib. 4.
Reg. 4.
& in A-
poc. 19.
cuius. Huius ratione mysterij Heliseus super mortuum Septies in-
spirasse legitur, quia Dominus septiformem spiritum humano
generi dat, per quod uiuificatus a morte peccatorum resurgat. In

qua

- Act. 11. qua etiam figura Septem fratres ad Cornelium Spiritu sancto baptizandum euangelizaturi veniunt. Filij quoque Scenæ, quasi spiritus malos expulsuri, Septenario numero cēsentur. Isti sunt Septē
- Act. 19. Judic. 16 crines Samsonis, quibus per Dalilam, idēst, Diabolum subtrahitis, recessit ab eo spiritus, et amissa fortitudine, captus, & a Philistæis est incarceratus, & ligatus. quia tunc a demonibus excæcatur, quando septem crinibus, idēst, septem donis Spiritus viduatur. Et ideo septuplex istud Spiritus sancti donum mystice apud Zachariā cap. 3. designatur per lapidem, in quo septem sunt oculi. Quis. n. est
- Esa. 28. lapis iste, nisi Dominus noster IESV Christus? qui positus est in
- Psal. 117 Sion lapis angularis, probatus a Deo; reprobatus quidem ab edificantibus, sed positus in caput anguli. In hoc lapide septem sunt Oculi, quia in Christo est plenitudo totius gratiæ spiritualis, & uberrima septem donorum Spiritus sancti foecunditas, de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Dedit. n. ei Deus spiritum non
- Iohan. 1. ad mensuram. Quare in Proverbijs hunc in modum loquitur Salomon: Sapientia edificavit sibi domū, supposuit columnas Septem.
- Proue. 9. Iohan. 3 Quo loco per sapientiam, subsistentem Dei sapientiam intelligit, vnigenitum inquam Verbum; per domum autem ædificatam, templum corporis, quod ex sancta Virgine assumptum induit: per septem aut columnas, spiritus gratias, quæ omnes in Christo elucebant. Rursus septem ista dona figurantur in illo candelabro, de quo dicitur apud eundem Prophetam cap. 4. Ecce candelabrum aureum totum, & Septem lucernæ eius super illud. Iustus. n. dicitur candelabrum, quia portat ignem charitatis. Aureus dicitur, quia continet honestatis splendorem. Dicitur habere septem lucernas, quia septēplicem habet spiritum virtutis. quare dictum est Num. cap. 8. Cū posueritis septem lucernas, candelabrum in parte Australi erigatur.
- Cap 4. 8. Huius ratione mysterij apud Leuit. fit aspersio sanguinis septies, ut expulsis septem demonibus recipiantur dona Spiritus sancti. Septem denique sportæ apud Matthæum quid aliud præ se ferunt, quam dona Spiritus sancti exuberantia super septem panes, qui sunt

sunt summa spiritualium perfectio? unde non dicuntur hordeacei. D. Ambr. epist. 39. Hæc hebdomas sicut ipsa Patris et Filij, et Sp. sancti venerabilis Trinitas, sine tempore, sine ordine, auctor numeri, non sub numeri lege deuincta. Itaq; sicut ad æternæ Trinitatis gratiam, cælum, terra, maria formata, sicut Sol, Luna, & Stellæ; ita etiam ad illum Septenariū virtutum spiritualium circuitum, atq; orbē, operationis diuinæ vigore præstantē, Septenarium quoddam ministerium stellarum creatum aduertimus, quo Mundus hic regitur. *Vrsa. n.* quæ sita est in vertice axis cælestis numquam occidens nobis, Septentrio latine nomen accepit, quod septem in eo fulgur stellarum irradiet, in quem maxime gubernatores, quasi ducem, intendere feruntur, commerciorum consocietatis, hospitalitatisque hoīum causa præcipua. sic *Vergiliarum* siue *Pleiadum* chorus ex Septē absolutus est stellis in dorso *Tauri* existētibus, quarū emer sus, & occultationes magnorum cōmodorum omnibus fiunt causa. illis. n. occidentibus proscinduntur sulci ad sementem; ortu vero earū instante latum future mæsis afferunt nunciū; exortæ item agricolæ gestiētes ad comportationem excitant rerum necessariarum. Accedit erraticarū chorus Septem distinctus ordinibus, maximū præ se ferens affectum erga, terram & aera. Arabes Soli cerebrū, & cor adscribunt, Lunæ stomachum, Saturno splenem, Ioui hepar, Marti sanguinem, Veneri renes & genitale semen, Mercurio linguam & es. Platonici vero planetas metallis comparant, tribuentes aurum Soli, Lunæ argentum, Saturno plumbum, Ioui electrum, Marti ferrum, Veneri auricalcum, Mercurio stannum; At vero qui passim de metallorum metamorphosi scribunt, plumbum Saturnum nuncupant, stannum Iouem, ferrum Martem, aurum Solem, æs Venerem, viuum argentum Mercurium, argentum Lunam. Etiam Septenario decorantur, quorum est maxima potentia, primogeniti Angelorum princeps, seu cælestes intelligentiæ Orbes post Deum gubernantes, de quibus hunc in modum scribit Conciliator Medicorum:

Septem

Carolus
Bouill.

Cle. Ale.
Str. I.

Septem planetis spiritus septem a principio celi, & terræ, quorum quisq. Mūdum annis gubernat trecentis quinquaginta quattuor, mensibus ex ordine quaternis. Horum primus est Horiphiel Saturni spiritus: secundus Mundi gubernator Anael spiritus Veneris: tertius Zachariel Iouis spiritus: quartus Raphael Mercurij spiritus: quintus Samael Martis: sextus est Gabriel spiritus Lunæ: septimus Michael Solis spiritus. In Luna rursus declarat Septenarius suam magnam, latissimeque patentem vim natam ad profectum omnium terrestrium. Nam, vt tradidit Seleucus mathematicus, Luna mutat figuram Septies, quia ex obscura, & non apparente fit cornuta; deinde dimidia sui parte cæsa; dein concava, ac gibbosa & plena; & rursus occidendo concava, & gibbosa; & similiter sui dimidia parte cæsa & cornuta Lunula. Certis etiam Lunæ recursibus intimatur septenarij dignitas. Is nempe numerus ex unitate & ceteris deinceps compositus gignit 28. perfectum numerum suis adequatum partibus aliquotis. nam si ab uno vsque ad Septem, quantum singuli exprimunt numeri, tantum antecedentibus addendo procedas, inuenies trigonum viginti octo nasci ex Septenario, qui sic natus numerus aptus est ad restituendam Lunam in id momentum ex quo primum cæpit sensibilibiter crescere, & ad quod decrecendo recurrere solet. Ea crescit a prima lunata facie vsque dimidiatam diebus Septem; moxque totidem alijs ad plenum orbem proficit; dein rursus a meta per eandem viam a pleno orbe ad dimidiatum alijs Septenis diebus recurrit; totidemque ad lunatam faciem, quibus deinceps additis conficitur modo dictus numerus vigintiocto. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ singulari virtute, & influentia pollentes in celestibus numerantur. In mari quoque easdem vices inducit Septenarius Luna accedente recedenteque. licet enim de fluxu maris ac refluxu multiplex quæstio fieri soleat, nec in obscuro sit diuersa pro ingenijs differentium potius, quam pro veritatis fide adducta fuisse: omiſſa tamen ancipiti concurrentium quæstione

Theo-

Theodosius Macrobius adducetur in medium, qui libro de Somno Scipionis maris accessum, & recessum Lunæ motu gubernari tradit, ita ut Oceanus primo nascentis Lunæ die fiat solito copiosior, minuatur paulisper secundo, minoremque videat eum tertius, quam secundus, & ita decrescendo ad diem Septimum perveniat; dein octavus dies maneat septimo par, & nonus similis sexto fiat, decimus quinto, undecimus fiat quarto par, tertio quoque duodecimus, & secundo similis fiat decimustertius, quartus decimus, primo. tertia vero hebdomas eadem faciat, quæ prima; & quarta quæ secunda. Beda libro de Mundi constitutione: Augetur (inquit) mare secundum Lunæ incrementum & decrementum. Nam incipiente illa crescere, crescit mare per dies Septem, & per totidem proximos decrescit, rursus per sequentes Septem recrescit usque ad vigesimum primum diem, & inde decrescit usque ad vigesimum octavum diem. Hinc A. Gellius Oceanum vocat Lunæ comitem quendam, ut qui cum ea crescat decrescatque. His similia scribit Paulus Orosius, dicens: Forma Oceani maris omni die dispar nunc succiduis per septem dies attollitur incrementis, nunc consequentibus totidem diebus naturali damno, & defectu interiore subducitur. Illud tamen obiter notandum augeri fluxum maris in fine mensis, quia tunc Luna magis deficit, & si Luna idoneo aspectu Veneri, aut aliæ humide misceatur stellæ, aut humidam occupaverit mansionem; contra minui, si Martem, vel aliam igneæ naturæ stellam debite aspexerit. Hic quoque referendum videtur quod a Plinio & alijs scriptoribus de natura cuiusdam fluminis relatum est, qui quamquam satis ingentibus aquis, præcepsque per sex dies integros decurrat; mox ceu obturatis fontibus deficiens, per integrum sabbatum siccum alvei sui transitum præbet; rursusque sequentibus sex alijs diebus, ignotis naturæ causis, ad priorem redit aquarum abundantiam, atque ab eo factum ab incolis Sabbaticus nuncupatus, ob sacrum Iudeis septimum diem. Illud etiam mirabile dictum quod lib. 2. capite septimo de situ orbis

Pomp. 6.
Mela] de
situ orbis
lib. 3. c. 1.

Lib. 6.
cap. 12.

Plin. natu.
hist. lib. 31.
cap. 3.
Bapt. Ful-
gos. in fine
libri primi.
Pet. Galat.
lib. 11. c. 2.
David de
Pomis in
Dictiona-
rio.
Ioseph. de
bello Iud.
lib. 7. ca. 35.

Orbis scribit Pöponius Mela. Euripum seu fretum angustum inter Aulidem Boeotiae portum & Eubocam insulam alterno cursu Septies die, ac Septies nocte fluctibus inuicem versis currere eo impetu ut nauigia repugnantibus ventis plena, secum rapiat. Neque minori dignum admiratione quod scribit Bartholus de Saxoferrato Iur. Cons. tract. de Alueo, Nursiae. f. esse flumē quoddā, cui nomen Turbido, quod Septem annis fluit, et Septem annis occultatur. Nec ipse Zodiacus Septenarij dignitate fuit orbatus. nam cū sint quattuor cardines celi diametraliter sese continentes, qui aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, Septenario numero constat. fit .n. a Septimo signo, crucemq. constituit figuram omnium potentissimam. Simili ratione, et numero solstitium distat a bruma; bruma, a solstitio; æquinoctium, ab æquinoctio. Sol enim dici dux bina quotannis efficiens æquinoctia vere, atque autumno, vernum in Ariete, in Libra autumnale, euidentissimam exhibet probationem diuinæ maiestatis in Septenario, quod vtrumq. Septimo mēse fiat. Non solum autem summus Artifex celos ornavit Septenario; sed quem suas etiam esse delitias voluit, hominem dico, ita moderatus est, ut intima corporis, extimaq. cōstare voluerit Septenario. Namque Septem scrunt in nobis esse interiora viscera, Stomachum, cor, pulmonem, lienem, hepar, renes, & vesicam. Septemquoq. exteriora, Caput, posteriora, ventrē, binas manus, & binos pedes. Quemadmodum et Septem corporis partes hominem perficiunt, Caput tenus imo collo, pectus, venter, manus, et pedes. Septem item in corpore gradus, qui dimensionē altitudinis ab imo ad superficiem complent, videlicet Medulla, os, nervus, vena, arteria, caro, cutis. Septem apud Macrobiū sunt intra hominem, quæ a Græcis nigra membra vocantur, Lingua, cor, pulmo, iecur, lien, renes duo. Et Septem alia cum vcnis & meatibus, quæ singulis adiacent, ad cibum et spiritus reciprocationē destinata, Guttur, Stomachus, aluus, vesica, & intestina principalia tria, dissipiū, mesenteron, & hira. Septem corporis nostri sunt excretionēs, scilicet, Lacrymæ, mucus, saliva,

mucus, salua, semen genitale, excrementum siccum, & excrementum humidum, sudorque totius corporis. Sanguinis qui mulieribus per genitalia manare solet furorem, Septimanas Galli plerique appellant, quia sedentarijs & gulosis Septem dierum spatium daret. Præterea quæ diuiduntur, non nisi Septem compagibus iuncta sunt, ut in manibus est humerus, brachium, cubitus, vola, & digitorum nodi terni. Cervix siue collum medium inter humeros & caput, Septem habet nodos siue vertebrae. Item quod regnum obtinet in animante caput, maxime necessarijs instrumentis Septem utitur geminis oculis, auribusque, & totidem naribus, septimoque ore, per quod mortalia, ut ait Plato, intrant, exeunt immortalia. Item quæ per visum præstantissimum omnium sensuum iudicantur, ad eundem numerum pertinent in genere. Septem .n. sunt quæ conspiciuntur, corpus, distantia, figura, magnitudo, color, motus, status, præterea nihil. Septem quoque colorum species. duo enim sunt extremi, niger, & albus tamquam aliorum parentes; & quinque medijs, croceus scilicet, ceruleus, viridis, purpureus, puniceus, naturam participantes extremorum. Sunt & saporum genera totidem, amarus, austerus, salsus, acutus, dulcis, acerbus. Vocis etiam mutationes uniuersæ cadunt in Septenarium, acuta, grauis, circumflexa, quarto loco vox aspera, quinto lenis, sexto longa, brevis septimo. Quin & motus Septem esse animaduertuntur, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsumque, prorsum, retrorsumque, & in orbem septimus. Venæ quoque, & arteriæ, ut tradunt Medici, numero mouentur Septenario. Sed & de spiritu, & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas Septem fere vita non durat. Tum quibus inedia mori constitutum est, post Septimum diem non viuunt, aut egre. Ad Septimum quidem diem corporis quodam habitu naturali, sine cibo vixisse aliquando quendam memoriæ a Iouiano Pontano proditum est. inquit enim libro secundo de sermone: Sub Ferdinando Neapolita-

Auicenna.
doct. 5.
fen. prima.
par.

T

norum

norum Rege agebat Caieta in Coenobio Gerardus quidam, qui Septimum in diem cibo abstinere cōsueuisset ac potus indeque sanctus habebatur, ac Deo charus. Venerabatur illum populus, utque eum adorarent, frequentes ad eū finitimis conueniebant ex oppidis. misit ad eam rem perspiciendā Ferdinandus Marsium Aquosam, & perspicacem, & abunde expertum virum, cuius & fides esset quam perspectissima. is dies noctesque cum illo septem eodem simul in cubiculo cum egisset, summa cum vigilantia & cura, comperit tandē, & capitis illum, & stomachi pituita laborare, nimiaque humectatione, quo e vicio appetendi cibi vis illa consopita iaceret, ac pene extincta, esseque siue ieiunium illud, siue abstinētiā ad morbum malumq; corporis habitum referendum. Leguntur etiam nonnulli ultra septem dies produxisse ieiunium. sicut puella illa Germanica, quam biennium sine cibo & potu vixisse his verbis refert Conradus a Liechthenaus Abbas Vrspergensis: In agro Tullensi, iux-

ta villam Commercium, puella quaedam annorum circiter duodecim, post sacram communionem, quam in Pascha de manu Sacerdotis accepit, sine omni victus desiderio plenum biennium vsq. in tertium annum dimidium compleuit, nulla penitus corporis alimentum percipiens. Coepit autem ieiunare anno Domini 823. a Pascha, & in 825. circa initium Nouembris, peracto ieiunio cibum sumere, ac ceterorum hominum more manducando viuere cepit. Perusie

quoque Palumba Interamnensis viginti annos nata, eodem Eucharistiae Sacramento, nullo alio sumto cibo Septem annos vixit, quod Innocentius octauus Pontifex, re quaesita, diligenter inspexit.

Sed id certe non aliqua naturae causa, sed diuinitus factum esse videtur. natura enim longiori, quam septena inedia conficitur, cum fomes, subtracto cibo, calori naturali & humido radicali desit, quae duo inter se commixta, efficiunt ut viuat animal. Quare quod de nonnullorum monachorum ieiunio scribit Gregorius Nazianzenus, qui sepe totos viginti dies totidemque noctes a cibo abstinebant, dimidia ex parte Christi ieiunium imitantes, mi-

raculo

Lib. Croniconum.
de hac Simon Porcius Philosophus libellum ad Paulum tertium dedidit.

Io. Bapt. Fulgosi.
lib. I. c. 6.
Rupertus Abbas Tuit. in Exho. li. 3. c. 45.

raculo est adscribendum. Nam de Moyse & Helia, qui quadra- Exho. 24
34.
3. Reg. 19
ginta dies ieiunarunt, neminem esse puto, qui id diuina effectum
virtute ignoret. Idem de illo, quem recitat Iohannes Boccacius,
dicendum videtur; qui suo tempore hominem Venetijs fuisse re-
fert, in singulos annos per quadraginta dies absque ullo cibo agen-
tem ieiunium a multisque eius rei experimentum fuisse factum. Et
Aur. Augustinus cum Casulano scriberet, affirmavit temporibus
suis quendam quadraginta diebus sine cibo vixisse. Sic de ani-
malibus septimo refert Albertus Magnus mulierem in Colo-
nia Agrippina; quæ sine cibo dies quandoque 20. transmiserit; saepe
vero & 30. Virum quoque melancholicum se vidisse testatur, qui
sine cibo septem hebdomadis perseuerauerit, alternis tantum die-
bus aquam exsorbentem. Etiam sub Clemente Pontifice eius no-
minis septimo, vir Scotus iuuenis, cum sponte se obtulisset, die-
bus undecim in custodia habitus absque cibo, alioquin assuetus vs-
que ad 20. dies, & vsque ad 30. in eadem inedia perseuerare, mi-
raculi premium accepit. Sed quid dicam de F. Nicolao Suitz Vn-
derwaldensi, quem in solitudine 22. annos, nempe quousque vita
excessit, nihil omnino degustasse constat, nisi semel iubente Episco-
po Constantiensi, tres panis particulas comedit? certe portento
simile videri debent hæc, & alia id generis exempla omnes naturæ
vires excedentia, cum, vt præmisimus, vsque ad septem dies in-
edia naturæ consentiat. Ad homines etiam gignendos ac confor-
mandos vis pertinet Septenarij, quia cum in aluo mulieris genita-
le semen receptum est, si per horas Septem absque effusione per-
manserit, hæsisse in vitam certum est. tum primis Septem diebus
conglobatur, & coagulatur ad capiendam figuram factum ido-
neum. Quarta dein hebdomada quod eius virile fetus futu-
rum est, caput & spina quæ est in dorso informatur. Septima
hebdomada, iuxta sententiam Empedoclis, totus in vtero absol-
uitur homo, ad rationalem se aptans animam, quod hic sit Septe-
narius in quadratum dilatatus. In decima hebdomada conce-

Plutar. li.
Rom. qst.
nu. 202.

ptus mouetur ad partum, Septimum explicans mensem. felices enim septimestrium partus æque ac nouimestrium. Egressos quoque ex utero materno numerus Septenarius suscipit & comitatur, quia Septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert. quandoquidem ultra hunc numerum, qui halitum aeris sustinuerit, intelligitur natus ad vitam. Per hebdomadas etiamnum incrementi infantilis, adolescendique corporis rerum naturæ periti rationem concipiunt. post dies enim Septem umbilici reliquias reijcit. quare prisci Romani ante diem a natiuitate Septimum, nomen non imponebant infanti, veluti prius non videretur omnino vitalis, ut docuit Aristoteles de Animalibus libro septimo, plurimis ante diem septimum pereuntibus. Post bis septem incipit ad lumen illius visus moueri. Post septies septem libere iam pupillas totamque faciem vertit ad motus singulos circa videnda. Post septem menses incipiunt dentes mandibulis emergere; Septem quoque ex utraque parte dentes gigni compertum. Post bis septem, sedet absque timore casus. Post ter septem, sonus eius in verba prorumpit. Post quater septem, non solum firmiter stat, sed incedit. Post quinquies septem, incipit lac nutricis abhorrescere. hæc de mensibus. Anno septimo cadunt primi dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores; Septimoquoque anno plene absoluitur integritas loquendi, & ratio, nempe quando iam idoneus est interpres vsitatorum nominum ac verborum, rationalem sibi comparans habitudinem. Sequenti septennio ad summam perfectionem dicitur peruenire, nimirum ad potentiam progignendi sui similem, quod accidit circiter ætatis annum decimumquartum. tunc enim pubescit, & moueri vis incipit generationis; tunc etiam pubescentes hircisifant pueri, quod tum humana natura, dissocians corpora, multam ac repentinam mutationem efficiat ætatis. Inde Aegyptij quarto decimo anno circuncidunt mares, & feminae apud eos circuncidi feruntur eodem anno, quod ab eo tempore feminarum

Alexan.
Aphrod.
probl. sect. 7.
D. Amb.
de Abraham li. 2.
cap. 11.

rum menstrua & purgationes, exordia sumant. Tertio Septennio incrementi finis est. Inde & quilibet Christianus eo natus ex precepto ad ieiunium tenetur Ecclesiæ, quod ad vsq; primum supra vigesimum annū proceritas hominis augeatur, quod sane tempus a multis maturitas ætatis appellari solet, nobis attestante Nicolao Cusano, & dicente virilitatem exire tertio septennio, quod incremento in longitudinem coronida impingat. Summus etiam humani corporis crescendi modus est Septem pedum. Statura Domini corporis ad palmos prorsus septem protendebatur. de cuius etiam monumento, qui de Hierosolymis venerunt, ferunt, quod domus fuerit rotunda de subiacente rupē excisa, tantæ altitudinis, ut intro consistens homo vix manu extenta culmen attingere possit, quæ habet introitum ab Oriente, cui lapis magnus aduolutus atque impositus est, in cuius monumenti parte Aquilonari sepulcrum ipsum, hoc est locus domini corporis, de eadem petra factus est, Septem habens pedes longitudinis. Quarta annorum hebdomas impleta in latum crescere ultra iam prohibet. In quinta omne virium & roboris completur augmentum. Sexta vires seruat ante collectas, nec diminutionem nisi ex accidenti patitur euenire. Septima diminutionem quidem virium, sed perfectum intellectus & rationis incrementum habet, ut refert Aristoteles in septimo Politic. quare soliti sunt Milites ea ætate rude donari, & consilijs rebusque publicis adhiberi. Atque hanc ob rationem fortasse Horatius ad Mæcoenatem scribens, se liberari a labore postulat, ob ætatem iam donandum rude. nam qui vndenos Decembres quater iam, ut ipse de se dicit, expleuerat, per septimam hebdomadem deferri iam occeperat. Adde ut notarunt eruditi quod septem septies multiplicati faciunt ætatem, quæ proprie perfecta habetur & dicitur. Cuius rei non ignarus Romulus lege sancivit, ut qui e singulis Tribubus eligebantur Sacerdotes, annum quinquagesimum ingrederentur. Approbatur hoc etiam Platonis auctoritate libro de legibus sexto, ubi de legum custodibus verba facit. Octavo Septenario perfectionem & in intellectu,

Pli. natu-
ralis hist.
li. 11. c. 36
D. Tho.
2. 2. q. 6.
147.
Nic. ex-
cit. lib. 3.
Alleluia
dies.
Niceph.
call. his.
ecc. lib. 1.
cap. 40.
Sepul-
chri Do-
mini for-
ma ex
Beda.

Iohan.
Rossius
Antiq.
Roman.
lib. 3. c. 7.

Et in ratione videre est, qualis maior in vnoquoq; iam sperari debeat. In nona hebdomada ad casum deducitur, qui annus est sexagesimus tertius, fatalis quidem, grauiq; semper hominibus indicans pericula. Verum cum ad decades septenas deuenimus, vbi Septenarius per numerum completum conducitur, tunc habemus communem viuendi metam. Atq; huic meo sermoni testimonium perhibent Physici metam viuendi signantes cum decas heptadi iungitur perfecto numero, i. aut decies septem, aut septies decem computatur anni, quod humana vitæ perfectum spacium si quis excesserit, ab omni officio vacuus, suum omnem in suadendo tatum habebit usum, attestante Platone, qui loco nuper allegato septuagenarios a civilibus negotijs in ocium remittit his verbis: Custos legum non plus, quam annos viginti hunc habeat magistratum, nec pauciores natus, quam quinquaginta eum gerat. Ac si quis sexagesimum ætatis annum agens magistratum hunc nactus est, solum præsit decennium, hac vtiq; ratione, vt qui septuagesimum annum excesserit, tantum magistratum non teneat. Accedit et Zenodotus in collectaneis suis Aeschilum citans, qui huiusmodi ferme tradiderit in opere de paroemijs, Gentem scribit esse quandam Chartaginsium coloniam; ei morem esse senes septuagesimum prætergressos annum Saturno sacrificare. Quod de Caspijs quoq. memoriæ proditum est. nam filij parentes septuagenarios domi clausos, aut in loca inculta & desertata, intimasq; solitudines expositos, vel fame enectos, siti & inopia conficere, celebre funus putarunt. Hunc ætatis nostræ septenarium Solon Atheniensem legislator his elegiacis graphice descripsit apud Clementem Alexandrinum Strom. 6. et Philonem Iudeum lib. de Mundi fabrica, quæ in latinum transtulit Ioannes Christophorus Anglus.

Strabo
Geographiæ
libro II.

Primis septem annis niueos puer edere dentes
Cœptat, dum tener est, membraque pube carent.
Quando alios septem Deus illi adiunxerit annos.
Puberis hinc æui signa reclusa patent.
Barba genas decorat, cum tertia creuerit ætas,
Mutaturque rubens flore cadente color.

Quarta

Quarta dabit vires, cum vir sit factus, & almæ
Virtutis specimē præbeat ipse suæ.

Septem lustra virum vinculo sociare iugali
Suadent, & sobolem lege creare nouam.

Sexta ætate, viro vis mentis acumine pollet,
Nec facinus posthac vile patrare studet.

Septima si octauæ iungatur, linguaq;, mensq;,
Confilio hæc solers, illa loquendo viget.

Nona ætas languet, tum frigida membra retardant
Virtutem non vnquam interituram animi.

At decimi si quis cursum confecerit eui;
Tunc maturus erit mortis adire loca.

Hunc in modum Solon humanam vitam dispensat. At Hippocrates medicus per Septem ætatum cursus vitam nostram vsq. ad senectutem transcurri scriptis explicuit suis. Prima ætas infantia est, secunda pueritia, tertia adolescentia, quarta iuuentus, quinta virilis ætas, sexta eui maturitas, septima senectus. sic autem dicit: Infans est vsq. ad annos septem, dum emittit dentes; Puer, ad quatuordecim, dum semen in eo crescere incipit, ad geminatum. s. septenarium; Adolescens, vsque ad vigesimum primum, i. ad annum ter septimum, dum barbæ pubescit lanugo; Iuuenis, vsq; ad trigessimūquintum, dū totius corporis augeſcunt vires, quod est ad quinquies septimum; Vir, vsq; vndequingagesimum, nempe ad septies septē; Veteranus, ad quinquaginta sex, i. ad septies octo. Senex, quod inde reliquum est temporis obtinet. Quare inuenias humanæ vitæ rationem significari per lyram, in qua Septem chordas, seu discrimina vocum celebrari comperit antiquitas. Nam & magnus Basilus per citharam corpus interpretatur. quod. n. Psal. 57. legitur: Exsurge psalterium & cithara, per psalterium, animam; per citharam, corpus intelligit, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit. Hinc cum Phrynis musicus præstantissimus duas septem fidibus lyre addidisset, eas recidit bipenni Emerepis Lacedemonius Ephorus, cum assereret nouem neruis oīm cōcentum deprauari. Ly-

Plutar. li.
9. sympo
siacōn.

ram. n. cuius primus vsus apud Thebas fuit, vel cuius opera vnus, ut volunt alij, Thebæ ipsæ constructæ fuerunt, cum lapides ipsi

De cōpe
scēdis a-
nīmi affe-
ctibus. li.
2. cap. 4.

per se ad harmoniam Amphionis, & Orphei in mœnia, et domos ex-
struerentur, volunt septem tantum fidibus constasse, vel ad Theba-
rum portas, quæ septem fuerunt, representandas. Ad ea quæ dixi-
mus pertinent veterum instituta. qui erudiētes suos in Philosophia
liberos, per Septennia illorum ætatem distribuebant. In primo, n. se-
ptennio (inquit Aloysius Luisinus) pueros ita alimentis exercit a-
tionibusq; educabant, ut eorū corpora non solum studijs, verum et
omnibus vitæ actionibus idonea redderentur; in secundo, prima eos
philosophiæ parte, quam ut instrumentum dicere possumus, imbue-
bant, logica scilicet, quæ grammaticæ, dialecticæ, rhetoricæ, poeti-
cæ, historicæque nominibus continetur; tertio septennio, quod erat
ab annis 14 ad 21. ad secundam Philosophiæ partem Mathema-
ticam nuncupatam ipsos prouehabant, id est, ad geometriam, arith-
meticam, musicam, astrologiam; quarten deinceps quod erat
ab annis altero & vigesimo, ad vigesimum octauum, libris di-
cabant naturalis Philophæ, quorum alij principia rerum natura-
lium concernunt, ut qui de Physica auscultatione, deque Anima
inscribuntur; alij res naturales ipsas, ut qui de Generatione &
Corruptione, de Animalibus, de Plantis, de Metallis, ac Me-
teoris; nonnulli quædam respiciunt res naturales consequentia,
qualia sunt locus, tempus, motus, de quibus agitur in libris Phy-
sicis; quinto septennio, quod ab anno vigesimo octauo ad trige-
simum quintum pertinebat, ad moralem Philosophiam traduce-
bant, ea ratione arbitror quod hominem viderent in eo septennio
plus habentem doctrinæ, plusque experientiæ; magis exinde pos-
se passionibus ac perturbationibus animi resistere. Reliquum ve-
ro quod supererat vitæ, totum id homo speculatiuis, morali-
busque instructus, & veluti ex ignorantie tenebris ereptus,
vitiorumque labe purgatus, animum a terra sublatus ad al-
tiorē doctrinam, utpote Metaphysicam erigebat, dum il-
lum speculationibus rerum incorporearum ac immortalium, qua-
les sunt omnes separatæ substantiæ cælestes, occuparet. Hactē-

nus Lucretius. de quo Fabius Paulinus lib. 5. Hebdomadum cap. 5. verius, quam de me eam protulisset sententiam: Septimo demum fructum omnem anteaetæ vitæ legendo, & commentando percipiebant, quod non attigit Bongus, qui in his recensendis omisit hoc postremum. Quamquam neutrum oblivionis aut incuriæ iure incusaverit, quibus propositum fuit hoc loco agere de solis annorū Septenarijs quatenus pertinent ad filiorum educationem iuxta veterum morem & consuetudinem; non autem de his, quæ ad educatos pertinent, & continent totum id vitæ spatium, quod superest homini ultra sextum Septenarium annorum. Hoc enim tempus (præterquam quod ad educatos, non autem educandos spectat) totum una annorum hebdomade seu Septenario haud quaquam concluditur; sed multis, hisque incertis siue hebdomadibus, siue annis. in quibus hominem Plato (ut nuper legimus) gubernandæ Reipublicæ addixit potius. Atqui manifeste cecutiisse videtur Fabius eodem lib. Hebdomadum septimo. capit. 3. hæc scribens de Christo: Septem panibus quinque millia hominum; & rursum e contra totidem panibus scilicet quinque, Septem millia hominum pavit. Hæc enim aperte Evangelistis repugnant. siquidem apud Mattheum cap. 14. Mar. cap. 6. Luc cap. 9. & Iohan. cap. 6. panibus quinque saturavit Christus quinque millia hominum; & apud Matth. cap. 15. panibus septem pavit hominum quattuor millia. Superest ut in ægritudinibus ostendatur Septenarij vis, quæ tanta nimirum est, ut nullam prorsus Lunæ, aut Solis, vel cæterarum stellarum potestatem suspicari valeamus. Acuti. n. corporum morbi, præsertim cum ex mala temperatura in febres continuas incidimus, septimo ferme die indicantur. hic enim in tali de vita certamine alijs salutem, alijs mortem decernit. Et Avicenna ut exacte acutas Septimo die, ita diuturnas Septimo mense, Septimo anno, quartodecimo; vicesimoprimo, ut plurimum terminari contendit. Ita enim natura comparatum est, ut per dies impares acuti morbi moveantur; qui vero diuturniores, per pares; Lunaris

Lunaris vero rationis nec verbum quidem fecit Hippocrates, sed ordinem hunc ad numeros naturæ mire gratos retulit. Quod sensit et doctissimus Galenus qui ternos cōscripsit libros de Diebus criticis, in quibus septenarij numeri potentiam ostendens, ardentissimas febres dicit solui die Septimo: aut, si tanta humoris noxiæ & pituitæ fuerit magnitudo, ut primæ hebdomadis nequaquam fervore consumpta sit, secundæ Hebdomadis ultimus expectatur dies, i. quartus decimus. qui Hippocrati 2. aphor. est terminus acutorum simpliciter morborum. Quod si hoc in tempore sanitatem consequi haud datum fuerit, transeundum ad diem vigesimam primam, hoc est, ad finem tertiæ hebdomadis. His calculum suum adhibet Censorinus astruens post Septimum quemque annum articulos quosdam pati, et in ipsis novi quid naturam ostendere. Licet & ista confirmari auctoritate Marsilij Ficini nobilis Platonici, asserentis Septenarium multa metiri, per annos quidem mutationes in vita, per dies autem mutationes in morbis maiores, per horas vero minores, tum in bonum, tum in malum. quin et Physionomum singulis humanæ ætatis Septenarijs, valetudinis argumenta perspicere; quemadmodum septimo quoque die in ægrotantibus nova potissimum indicia captari: ita septimo quoque anno quædam accidentia & lineamenta novæ figuræ, novos colores et gestus nobis suboriri. Addemus hic mirabile de Septenario experimentum, quod filia quæ septima nata, modo nullus intercesserit partus, vi ut puto numeri Septenarij, miro modo partum adiuvare traditur. Similiter Masculus omnis septimus, absque femella intermedia natus, vim habere dicitur solo tactu vel verbo curandi strumam gutturis vitium, quod nonnulli scrophulā vocant. Ecce quod tamdiu Chirurgum fatigavit, quod pharmaco curare non potuit, nec ferro, nec caustico consumere, cuique nulla videbatur prodesse medicina, vi numeri septenarij curatum, persanatumque apparuit quandoque. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo aut aliqua qualitate: plenum tamen vi medica, plenum energia abdita visum est. Atque hanc similem virtutem

in dex-

In Plat.
de Re-
pub. li. 8.

Mars. in
Plotinū
enneade
a. li. 3. c. 4

in dextera Anglorum Regum videmus. Edoardus. n. Rex Angliæ (siue is sit tertius secundum Polyd. Virg. siue decimus nonus, vt placet Georgio Lilio Britanno,) strumas solo tactu in quamplurimis sanasse dicitur, quod Diuinum munus ad posteros Angliæ Reges, quasi hereditarium emanauit, quod quidem faciunt prius recitatis quibusdam hymnis non sine cæremonijs. Refert etiam Plutarchus Pyrrhi pollicem dextri pedis vim quandam diuinam habuisse, vt eo pressi ex splene laborantes curarentur; eum præterea ardere non potuisse reliquo corpore cremato. Cernitur in Septenario alia species & forma, quæ est ad cogitandum diuinissima, quia dicitur numerus rationalis fabricæ.

Quattuor atque tribus septem constare videmus.

Quattuor ex totidem corpus compactum elementis,

Tres animam signant triplici ratione eluentem.

Ast animæ coniunctum corpus format Hominem.

Quattuor ergo tribus Hominem coeuntia reddunt:

Sed tria de superis manantia, quattuor imis.

Ex dictis partibus cōstans Septenarius habet aliam maximam excellentiam, quia Artificis inuisibilis, et visibilis materiæ primarias substantias exprimere distinguereq; videtur; vt ternarius Creatorem ob Trinitatem enunciet; & quaternarius creaturam propter quattuor elementa, quæ rerum omnium causæ sunt & semina, sub huius numeri breuitate concludat. Spiritus sanctus procedens a Patre & Filio, quaternario superfertur, & Conditor benignus suum amplectitur opus, et diligit quod plasmauit, et creaturā suā sanctus ipse santificat, ac sibi consociat, & charitatis nexu statuit et cōquadrat. Præterea Septenarius id quod in rebus secūdū naturā rectum est, quodq; flecti nequit, indicat, id quomodo fiat declarandum videtur. Triangulus rectis cōstans angulis, quod est qualitatum principiū, ex his numeris 3, 4, & 5, conficitur. tria vero et quattuor, quæ sunt materia seu essentia septenarij, rectum faciunt angulum. nam obtusus & acutus inæqualitatem, confusionem, & imparitatem præferunt. alius. n. alio obtusior est, vel acutior. at re-
ctus

Etus nullam recipit comparationem, neq; alius cum alio collatus re-
 etior dicitur, neque suam aliquando naturam commutat; sed in si-
 mili eademq. ratione manet. Origo namq; triangularium numero-
 rum sunt 3, et 4. ab his autem omnes multiplices in infinitum sunt
 triangulares. Dum. n. fuerit triangulus cuius duo latera sint 3, &
 4, ad angulum rectum coniuncta, eorum quadrata nempe 9, et 16,
 iuncta faciunt 25, cuius radix, quæ est 5, erit latus oppositum an-
 gulo recto, per penul. 1. Euclidis. ut hac figura facile conspicitur. 4.

.n. & 3, constituunt angulum a b c rectum, horis
 quadrata scilicet 16, & 9, simul iuncta faciunt
 25, cuius radix est a c linea angulo recto subten-
 sa. Fuit autem hoc (teste Proclo) Pythagoræ inue-
 tum. conferebat. n. Pythagoras iustitiam & vir-
 tutem angulo recto; vitia vero duobus extremis
 angulis, acuto, vel obtuso, iuxta illud Horatii,

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,
 Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Cum ergo triangulus rectis angulis constans principium figurarū
 sit, & qualitatum, & hic a ternario quaternarioq; procedat, Se-
 ptenarius qui ab his enascitur, cuiusq; figuræ poterit, & qualitatis
 fons reuera putari. Huc accedit & illud, quod ternarius, ut antea
 demonstrauius, planæ figuræ numerus est, quandoquidem iuxta
 unitatem est punctum, in binario linea, superficies in ternario nu-
 mero constituitur, quaternarius ad solidum corpus pertinet per ac-
 cessionem unitatis, accedente ad superficiem altitudine. Quo perspi-
 cuum fit essentiam Septenarij & geometriæ, & dimensionis, quæ
 cernitur in solido, ac ut summatim dicam, rerum tum corporearum,
 tum corpore vacantium principium esse. Habet igitur quodlibet
 corpus actiuum tres dimensiones, longitudinem dico, latitudinem,
 & altitudinem, siue profunditatem; quattuor item extremitates;
 punctum, lineam, superficiem, & solidum, ex quorum compositione
 nascitur Septenarius. Quare non immerito a proprietatis vocabu-
 lorum

lorum studiosis absolutorius nuncupatur hic numerus, cum eo absoluantur, & perficiantur vniuersa, quippe quæ geminam vincendi vim tenet. ipsius enim partes vincula prima sortitæ sunt, ternarius scum vna medietate, quaternarius cum duabus. Tot igitur virtutibus insignitus Septenarius, quas vel de partibus mutuatur, vel etiam totus exercet, iure plenus & habetur & dicitur. Nam & huiusmodi partes Septenarij ad eum ferme sensum interpretari debent, vt plenitudinem quandam sacri mysterij significant tam in diuinis litteris, quam apud Poetas. Virgilius, quem nulla præterijße videtur doctrina, omnibus numeris beatos significauit, de quibus hæc cecinit.

-----Oterq; quaterq; beati,

Queis ante ora patrum Troiæ sub menibus altis

Æn. 1.

Contigit oppetere.

Quemadmodum & de seipso dicit Tibullus.

O mihi felicem terq; quaterq; diem.

Horatius 1. Carm.

Quippe ter & quater

Anno reuifens æquor Atlanticum.

Ouidius etiam Fastorum lib. 1.

Ter quater euolui signantes tempora fastos,

Nec Sementinæ est vlla reperta dies.

Hoc vero cum multis pateat diuinæ scripturæ oraculis, tum præclarissime illud ostendit Tobij testimonium: Dicatur benedictio super uxorem, & videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum vsque in tertiam & quartam generationem. In Exhodo rursum, & alibi, Deus reddit peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem. quia peccatum originale a parentibus transibimus, & nisi per gratiam baptismatis soluamur, etiam parentum peccata portamus, quia vnum cum illis sumus. Eo referendum quod recitatur 1. q. 1. cito turpem, s. denique, Moabitæ non intrabunt in Ecclesiam Dei vsque in tertiam & quartam generationem. quia Septenarius per hos numeros intelligitur esse perfectus, voluit oraculum

Capit. 9.
Hugo Vi
tori⁹ de
Sacramē
tis fidei
lib. 1. par
te 7. c. 38
Exho. 20
34.
Deute. 5.
Gregor.
Rom.

In Ciuit.
 D. li. 11.
 ca. 31. &
 li. quest.
 Deuter.
 nu. 42.
 Amos. 1.
 Matth. 18.
 Luc. 17.
 August.
 de verbis
 Domini.
 ser. 15.
 Cap. 15.
 1. Reg. 2.

culum vniuersitatem significare, & huius numeri vniuersitatis
 causam intimare, non ipsum potius Septenarium ponens. Vnde
 Augustino auctore, esse et illud propheticum creditur: In tribus &
 quattuor impietatibus non aduersabor. per quod voluit potius vni-
 uersas impietates, quam tres, vel quattuor intelligi. Sæpe etiam Se-
 ptenarius, iuxta auctoritatē diuinarum scripturarū designat quod
 perfectum est. nam de remissione peccatorum percunctanti Petro,
 quoties inquam condonare deberet fratri, qui in illum peccasset, &
 post quotam culpam repelli deberet a venia, num vsque septies? Re-
 spōdit Dominus: Nō dico tibi septies, sed vsq. septuagies septies, hoc
 est, resipiscenti in infinitum offensam condonabis. neque enim hoc
 numero terminus circumscribitur veniæ, verum per eum semper
 condonandam esse proximo noxam, & quoties peccatum confessus
 fuerit ac resipuerit, illi ignoscendum esse mandatur. Quāuis autem
 Dominus alludere videatur ad locum Geneseos, cap. 4. vbi Deus
 comminatur ei, qui occiderit Cain pœnam septuplā, Lamech aut
 daturum penas septuagies septies: non eodem tamē cardine hoc vol-
 uitur ostium. cum non idem sit iudicium in remittēda offensa, æque
 ac in animaduertendis & vlciscendis flagitijs. punit enim miseri-
 cors Deus citra condignum: parcit & remunerat vltra condignum.
 illud quod perfectum est designat hoc quod finem habet. Expli-
 cans Ieremias calamitatem Hierosolymæ, & interitum Iudeo-
 rum: Infirmata est (inquit) quæ peperit Septem, ac si dice-
 ret, oppressa est Hierosolyma mater multorum virorum, qui in præ-
 lio corruerunt. Eodem sensu Anna mater Samuelis in suo Canti-
 co hunc in modum loquens inducitur: Quia sterilis peperit Septem,
 id est, multos; & quæ multa erat in filijs infirmata est. Historia por-
 ro talis est. Anna & Pheenna cū Elcana matrimonio iunctæ erant,
 ac Pheenna quidem liberos edebat; Anna autem nequaquam parie-
 bat; Verum solutis tandem per orationem sterilitatis vinculis,
 Prophetam illum eximium Samuelem procreauit, qui matri suæ
 instar Septem, hoc est, numerosæ sobolis loco fuit. Imperfecta autē
 in li-

in liberis Pheenna dicitur, quæ multos filios habebat. Hęc. n. vox: Multum, indefinita est; quod autem indefinitum est, utique et imperfectum. Vel etiā imperfecta dici potest, quia nullum extulit omnibus virtutum numeris, Samuelis instar, absolutum. Atque hunc etiam Septem vocavit, utpote perfectum, omnibusq; virtutibus expolitum. Nam Septem per pleonasmum pro multis accipi debet.

Io. Chry
sost. actio
ne in Iu-
deos quā-
ta. & ho-
mi. 62. in
Matth.
Aug. Se-
uer⁹ Gre-
cus Didy-
mus:

Porro per Annam matrem Samuelis Ecclesiam fuisse prophetatam volunt sanctissimi Patres, quæ prius fuit sterilis, & posteriore fecunditate letata est. nam sterilis Ecclesia ex Gentibus conflata peperit Septem; Synagoga vero, quæ ante multis filiis erat secunda, defecit; & plures mulieris filij fuere desertæ, quam illius, quæ virum habebat. Vnde Theodoretus Heracliensis: Prædicit, inquit,

Ecclesiæ fecunditatem, Septenarius siquidem numerus signum est multitudinis. inter Septem. n. dies totum includitur tempus, & Ecclesiæ filij terram implevere; Quæ vero multa erat in filiis Synagoga infirmata est. Iudæa namque cum permultos habuerit filios, nunc sterilis facta est. Augustinus itidem Ecclesiæ perfectionē Septenario significari his verbis ostendit: Hic totum quod propheta-

Aug. in
c. Deili.
17. c. 4.

batur, eluxit, agnoscentibus numerum Septenarium, quo est vniuersa Ecclesiæ significata perfectio. D. Greg. Rom. tractās illū locū Iob cap. 9. Qui facit arcturum. Quid, inquit, Arcturi nomine, qui in

Cæli arce constitutus Septem stellarum radijs fulget, nisi vniuersalis Ecclesia exprimitur? Iam vero Iohannes Apostolus relegatus

Apoc. 7.
D. Hier. 1.
Zach. c.
8. & Aug.
in ciuit.
li. 17. c. 4.
Beda in
apoc. li. 2
cap. 1.

in insulam Pathmos, quæ iuxta minorem Asiam sita est, Apocalypsin Septem Ecclesiis scribit ibidem existentibus, quas nominat proprijs enunciatis. non quod ipsæ solæ sint Ecclesiæ, aut principes; sed quod vni dicit, omnibus dicit. (neque. n. his tantum in locis fuit tunc Ecclesia Christi) In toto vero Orbe septennatim Ecclesias

omnes septem esse nominatas, & vnā esse catholicā Paulus edocet, qui primum quidem ut seruaret & ipse typum, septem Ecclesiarum nequaquā excessit numerum, sed ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, Thessalonicenses, Philipenses, et Colossenses,

postea

- postea singularibus personis scripsit, ne numerum excederet septem Ecclesiarum, & breuibus suam contrahens prædicationem, ad Ti-
1. Tim. 3. motheum sic scribit: Vt scias qualiter conuersari debeas in Ecclesia
cap 7. Dei viui. Iterum in Apoc. dum Septem his voculis, benedictione, sapientia, claritate, gratiarum actione, honore, virtute, & fortitudine Deo declamatur ab illis beatis spiritibus, nulli dubiū est quidquid laudis, quidquid glorificationis aut iubilationis concipere potens, vel proferre, quaecunq; illa est Angelorum lingua, sub istis Septem contineri. quamquam alio vertat Ven. Beda dicens quod Ecclesia septenariam virtutum laudem offert Deo, quam se in singulis mēbris ab eo percepisse fatetur. Eiusdem mysterij sunt Septem
- Apoc. 1. stelle in Apoc. quas Christum in dextera sua tenere testatur, omnes videlicet Præsules omnium Ecclesiarum, quos, cum esset in dextera, id est, in magna felicitate, quippe qui resurrexerit a mortuis, non plures, neq; pauciores ex Discipulis, quam septem sui participes
- Iohan. 21 habuit conuiuij, sicut scriptum est, Quia erant simul Petrus & Thomas qui dicitur Didimus, & Nathanael qui erat a Cana Galileæ, & filij Zebedæi, et alij ex Discipulis eius duo. isti septem missum in dexteram nauigij rete, plenum magis piscibus ad terram perduxerunt, & cum Domino sunt epulati, vniuersos designantes qui in generali resurrectione præsentabunt electos vniuersos, quos studijs suis siue laboribus acquisierunt, & cum Christo sedebunt ad dexterā eius in celestibus. Eandem habet interpretationem quod de facie siue præsentia Dei legitur, quæ in die futuri iudicij erit sicut Sol. sic .n. vaticinatur Esaias: Erit lux Lunæ sicut lux Solis, et lux Solis erit septemplex sicut lux Septem dierum, in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui. Quāā est Luna quæ tunc lucebit sicut Sol absq; varietatibus crementi et decrementi, quibus nunc variatur in isto seculo, nisi Ecclesia, quæ tunc erit similis Soli suo, Deo suo? Scimus, ait Iohannes, quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ipsa autem lux Solis, quanta erit? sicut lux septem dierum. ac si diceret: Quantæ claritatis

ritatis erat Deus verbum cum sex diebus fierent omnia, & Septimo die cōplerentur omnia per ipsum; tantę claritatis tunc erit apud Deum. Eiusdem intelligentiæ cēsetur quod in eodem Propheta scriptum legitur. Apprehendent Septem mulieres virum vnum, id est, Isai. 4. plures mulieres apprehendent virum vnum: licet D. Hier. adstruat dictionem hebræam hoc positam loco ambiguam esse, & nunc Septem, nunc plura signare. Eo itidem spectat quod in Prouerbijs dicit Salomon: Septies cadet iustus, et resurget. sensus. n. est, quoties Prou. 24. scunq; ceciderit, non peribit. Septem sigillis signatum librum vidit Iohannes, quod est omni latentum mysteriorū plenitudine tectum. Apoc. 5. Septem Angeli stantes in conspectu Dei, significant vniuersitatem Beda i a. poc. li. i. sanctorum & iustorum. De Maria Magdalena Septem demonia Psal. 11. eiecta fuisse relatum est, vt in numeris, immo cunctis vitijs plena Apoc. 8. fuisse monstretur. Intimat. n. Maria Ecclesiam de Gentib. mundatam a sordib. cui congruit quod de immundo spiritu scriptum est: Matth. 12. quia cum exierit ab homine, reuersus assumit secum Septem alios Apoc. 12. spiritus, id est, vniuersa vitia. Septem capita Draconis, oēs Reges Cap. 17. terrę designant, qui etiam dicuntur septem montes. Quod vero Septem diebus fermentum non inuenitur in domibus Iudeorum, Exo. 12. nobis est documento vitii esse submouendum, vt omni vitę nostrę tempore in simplicitate ac puritate viuamus. 13 et Septem diebus azyma comedere, nil aliud sibi vult, quā cunctis vitę nostrę diebus humilium Christi actionū sacrę passionis, & acerbissimę mortis eius nos meminisse debere. sic Septem menses quibus fuit Arca apud Philistæos, designāt tempus huius seculi vsq; in finem. sic Septem diebus 1. Reg 6. est immunda mulier, quę peperit masculum, & octauo purificatur. Quę autem minam peperit bis Septem diebus in immundicia permanet. Leuit. 12 Quibus innumeris mysteria latentis arcani continentur. quia in septimana dierum consummatus est Mundus, in quo donec sumus in carne positi, ad liquidum puri esse non possumus, nisi octaua uenerit dies, quod est futuri seculi tempus, in quo tamen die purgandus est ille qui viriliter egit. statim enim munda

V efficitur

efficitur mater eius, quæ genuit eum, purgatam namq; vitijs car-
 nem ex resurrectione suscipiet. Qui vero nihil in se habuit virile
 aduersus peccatum, sed remissus, & effeminatus permanferit in a-
 ctibus suis, iste neq; in presentis seculi hebdomada, neq; in futura
 purgabitur ab immundicia sua. Rursum vniuersa laus Deo offeren-
 da sacro exprimitur Septenario a propheta Regio, cum ait: Septies
 in die laudem dixi tibi. Nam si ad litteram hunc numerum veli-
 mus aduertere, Septem illas significat vices, quibus se Clericorum
 pia deuotio consolatur, idest matutinos, primam, tertiam, sextam,
 nonam, verperas, & completorium; vel ut vocant Monachi: ma-
 tutinos, tertiam, sextam, nonam, lucernariam, completorium, &
 nocturnos. quod & S. Ambrosij hymnus in sextæ horæ decantatio-
 ne testatur. Verū si spiritaliter hæc intelligamus, assiduam precandi
 formulam nobis a Regio Psalte insinuatā efferemus, Septenario nu-
 mero se assidue, iugiter ac sine intermissione Deū orasse palam de-
 monstrante. Quid. n. aliud septies in die orare, quā cum Deo sab-
 batizare, cum Deo placide semper agere, ac tranquille conquiescere,
 seu sine intermissione illi instanter hære? qui. n. sic quiescit, pec-
 cati non angitur, sed cum Deo sabbatizat, septiesque in die laudem
 Domino profert. Et ut in alio Psalmo aperte dicitur. benedicit Do-
 minum in omni tempore, semper Diuinam laudem in ore habens.
 Nam ut has laudes continuas intelligere debeas, subter adiunxit:
 Super iudicia iustitiæ tuæ. quia parcat videlicet supplicanti, et sic hu-
 milibus pius est, ut non solum dimittat culpas, sed eis etiam æter-
 na præmia largiatur. Adhuc in alio Psalmo, Eloquia Domini elo-
 quia casta, argentum igne exploratum, purgatum Septuplum esse
 dicuntur. verba Dei enim cuncta ab omni prorsus mendacio, aut
 vitio sunt libera, sicut argentum septies conflatum, probatum
 reperitur & purum. ea quippe quæ funduntur, ubi ad Septimam
 decoctionem peruentum fuerit, tum perfectum illud, & absolutum
 existit, quo nihil perfectius inueniri potest. compertum enim est ab
 hominibus nostræ ætatis, non in argenti solum, sed etiam multo-
 rum

Psal. 118

Cassiodo-
rus i Psal-
mo 100.Aug. in
Ciu. Dei
libro 11.
cap. 31.
Psal. 33.Psal. 11.
Theodo-
retus Cy-
ren.

rum

rum decoctione, septima decoctione, perfectissimum fundi. veluti
quotidie cernere est in saccharo depurgando. nam ubi septies igne
id examinaueris percoxerisque nihil quidquā proficit ulterius; sed
lapidescit omnino, ne ulterius eliquari possit. Adagiū inde vsur-
patum de re, quæ summam adeptā sit perfectionem: Septimę deco-
ctionis saccharum, ubi sagacissimum quempiam atq; vaferrimum
hominem designamus. Apud Mathematicos etiam Septenarius v-
niuersitatem quandam perfectionis signat. Nam si Petri Aponen-
sis inuenta sumus admissuri, hieroglyphicum Septem capitibus in-
signe, quintodecimo Geminorum gradu statuere. inde significantes,
sub eo graduum numero in lucem editum, multiscium fore, quippe
nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam
esse celebrem, quam is non sit optime consecuturus; eundem tam
publicis, quam priuatis rebus agendis aptissimum, atque inter
mortales admirabilem omnino fore pollicentes. Sed his missis per-
scrutemur huius numeri reliqua mysteria, quæ diuinis oraculis con-
tinentur. fuit quidem Septenarius apud S. Moysē remissioni, &
indulgentiæ consecratus. Septimo mense cuiuslibet anni, & Se-
ptimo quoque anno fiebant remissiones. Et post quadratum Septe-
narij cuiusq; obligationis remissio condonabatur. quippe si quis pos-
sessionem distraxisset, recipiebat: si liber seruitutem incidisset, ite-
rum libertatem aſſequebatur: indulgētiā debitor accipiebat: exul
in patriam redibat, vt in Leuitico legitur. Huc accedit, quod po-
pulus ex Babylonica captiuitate Septuagesimo anno redijt, sicut Ie-
remias prædixerat, & rerum euentus confirmauit; vt præclarus, et
maxime mysticus decadibus Septenarij numerus ob populi redem-
tionem, ac mysterij quoq; nonnihil habeat, nimirum liberati popu-
li proclamationem. Septem petitionibus absoluitur oratio Salomo-
nis. Totidem consummauit Cælestis Doctor orationem expiationis
nostre, & in quadrato Septenarij diſtiones absoluit, quod myste-
riū adnotauit Iul. Camil. Quare Septenarius libertatis numerus
nuncupatus. Vocatur et numerus iuramenti. hinc apud Hebræos iu-

Exho. 28

Leuit. 25

Cap. 25.

3. Reg. 8.

Matth. 6.

Gen. 21. rare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit Septem agnas in testimonium. Accomodatur Saturno, qui ab inferioribus ascendendo, Septimus est planetarum, qui requiem indicat, cui Septimum diem adscribi monstrauimus, Qui etiam millenarium Septimum indicat, quo teste D. Iohanne in Apoc. captiuato dracone malorum suggestore Diabolo, quiescent mortales tranquillam vitā degentes. Inde, & ad Mosaicam legem referri solet hic numerus propter sabbatum. Septem gradibus ascende batur ad portam aquilonarem templi, ut per hebdomadas, & ceremonias Iudeorum ascendatur ad superiora. Septem filij Balæ ancillæ, sunt seruientes sub lege. Septem tonitrua in Apoc. sunt voces, & oracula Prophetarum. Quod si extra has veri cultus ceremonias egredi licebit, atq; vetusta Gentium sacra peruagari, non minori mysterio apud eos Septenarium numerum fuisse commendatum comprobabitur. Per septem n. dies Memphitici Apis natalem, iactu aureæ pateræ in Nili gurgitem, celebrabant, quibus diebus quasdam cum sacerdotibus inducias habuisse Crocodilos testatur Plinius, nec attrectasse lauantes. Verum octauo die ceremonijs iam peractis, post horam diei sextæ, velut reddita sæuendi licetia, solitam resumere atrocitatem. Quid illud quod refert idē Plinius in Andro insula in templo Liberi patris fuisse fontem statis Septenis diebus vinum fluentem, quod si e conspectu tēpli fuisset ablatum, saporem vini in aquā conuerti, quanto mysterio contineri dicendum est? Iam vero matricidam Orestem, & si iam ab insania liberatum, expiari tamen materna cæde non potuisse tradit Varro nisi, ex Apollinis oraculo, Septem fluminibus, quæ vno tantū alueo miscerentur, prius ablueretur. Hunc locum teneat & Apuleius, dicens: Meque protinus purificandi studio marino lauacro trado, Septies submerso fluctibus capite. Antiquus etiam mos fuit homicidio pollutos vestes suas bis Septem inūdationibus, immersionibusq; lauare. vnde ortum adagium. Abis Septē vndis quod in eos cōpetit, qui a noxia quapiā purgati sunt.

At

At quando hic sumus, illud non dissimulandum videtur magnam esse purgandorum scelerum Septenarij potentiam etiam in diuinis litteris: nec id cuiquam mirum videri debet si Virgini Mineruæ dicatus numerus, vtpote solus ex omnibus qui denario includuntur nec gignens, nec genitus, aliqua etiam imperfectionis nota suggilletur. Quemadmodum. n. nulla multitudo, aut congregatio, aut collegium est, in quo non aliquis sit præuaricator, nec vllum humanum corpus absq; nauo aliquo vel cicatrice, nec deniq; hominem vllum reperire facile possis, qui sine vitio nascatur, cum vel iustus Homo Septies in die prolabatur: sic nullum inuenias numerum ex omni parte felicem. connumeratur etenim Septenarius inter steriles et a perfectione maxime distantes, qui a nullo, nisi ab vnitatem dimetri possunt. vnde, & primi nuncupantur. nullus siquidem eos numerus diuidere vno ordine potest, nec æquis portionibus discernere. quare partibus aliquotis orbatum cum sit Septenarius, sterilitatem, quæ non est ex benedictione, nobis demonstrabit. nec. n. Virginitas ex eo est magis Deo grata, quia non secunda, sed Virginitas infecunditate, & fecunditas in Virginitate Deo est gratissima. Quare bene, sicut lib. 30. excitationum testatus est Nicolaus de Cusa, Maria Virgo benedicta est inter mulieres, quæ cum sit Virgo, est summa fecunditas. Adde quod ad illud Deuter. 32. Iuuenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene, Rabanus Maurus virginem pro sterili a bonis operibus interpretatur. Non immerito igitur in malam partem Septenarium quâdoq; positum inuenias in diuinis oraculis. Aliquando. n. iniquos præsignat, vt in Apoc. Septem capita draconis, Septem diadematibus insignita. Septem mali Angeli cum Septem phialis iræ Dei venena continent. Septem viri de stirpe Saulis, qui a David sustinere crucis suspendia. Quandoq; et Septenarius humiliationi dicatus habetur. In hoc. n. Iahacob seruit pro Rachel, totidēq; dieb. Labani persecutiones experitur; Septimo die comprehensus in monte Galaad, Septies pronus in terrâ adoratur, donec appropinquaret Esau; vt iniuriam, quâ se accepisse putabat,

Prouer.

24.

Septenarium sola metivnitatis 12. de fin. 7.

c. Constituit.

Cap. 12.

Cap. 16.

1. Reg. 17

Gen. 29.

Hieron.

Gen. 31.

Gen. 33.

4. Efd. 5 remitteret, & quamuis laesus, in gratiam rediret. Septem persecu-
 Matt. 2. tiones passus est David, quas describit Rupertus Tuitien.com.in
 4. Efd. 5. lib. Reg. cap. 8. lib. 2. Septē diebus ieiunandum mandat Vriel An-
 gelus. Herodis etiam immantatem deuittans Ioseph, cum puero au-
 fugisse legitur in Aegyptum, ubi latitauit per Septennium 22.
 q. 2. Quod vero. Septenarius deniq; perpetuam, & insolubilem
 Cap. 15 dicit ultionem. Unde septem nouissimae plagae in Apoc. punitionem
 perfectam indicant. Quoniam in illis, ait Beda, cōsummata est ira
 Dei, Nouissimas dixit, quia semper ira Dei populum percutit contu-
 macem Septem plagis. Lege librum Numerorum, inuenies Septem
 Num. 16. plagis consumptos omnes qui numerati erant a viginti annis & su-
 pra. prima quidem plaga fuit in sepulchris concupiscentiae. secunda
 ubi inconsueta morte hominum Chore, Dathan, & Abyron inter-
 ierunt, nouamq; rem fecit Deus vt aperiens terra os suum, deglu-
 taret eos, descenderentq; viui in infernem. tertia plaga fuit eadem
 Num. 16. die, ubi egressus ignis a Domino, interfecit 250. viros, qui offere-
 bant incensum. quarta plaga fuit die sequenti murmurantium cō-
 Num. 16. tra Moysen et Aaron, atq; dicentium: Vos interfecistis populum. et
 Num. 21. percussi sunt 14700. quinta plaga quando populum tedere cepit
 itineris & laboris, locutusq; est contra Dominum & Moysen; vn-
 Num. 25. de in eos misit Dominus ignitos serpentes. sexta quando Dominus
 suspendi in patibulis iussit principes populi pro scelere Beelphegor.
 Num. 25. Septima qua Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auer-
 tit a filiis Israel iram Domini, percutiens in locis genitalibus uirū
 Israelitem Zambri, s. ducem de cognatione & tribu Simeonis, cum
 Madianitide scorto, scilicet Chozbi, filia Sur principis nobilissimi
 Madianitarum. Deuter. capit. 16. scriptum est: Septem diebus
 comedes afflictionis panem. Et Eccli. c. 40. Super peccatores Septu-
 Cap. 26. plum. Adhuc vero in Levitico dicit Dominus: Si non obaudieritis
 mihi, addam correctiones vestras Septuplum propter peccata ve-
 stra. si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis me audire,
 addam plagas vestras vsque in Septuplum. quod si nec sic volue-
 ritis

ritis recipere disciplinam, ego quoque contra vos aduersus incedam, et percutiam vos Septies propter peccata vestra. sin autem neq. per hæc audieritis me, sed ambulaueritis contra me, et ego incedam aduersum vos in furore contrario, et corripiam vos Septem plagis propter peccata vestra. De Cain rursus qui seipsum fraternæ cædis crimine constrinxerat, scriptum est: Septies animaduertetur in Cain, Gen. 4. hoc est, septuplo cruciabitur, septenisq; mulctabitur pœnis. quarum prima, fuit, maledicta terra; secunda, operaberis terram, hoc est, sine ulla intermissione ac relaxatione agriculturæ laboribus vexaberis; tertia, et non addet virtutem suam dare tibi; quarta, gemens ac tremens eris super terram. tribus duas adiecit pœnas, gemitum perpetuum & corporis tremorem. sequitur aliud supplicium, quod Cain ipse patefecit, sic loquens: Si nunc a terra me eijcis, hoc est, si a terræ commoditatibus me disiungis, & a facie tua abscondar. atrocius sane supplicium apud eos, qui mentis sunt compotes, separatio a Deo. septima: Posuit Deus signum super eum: ecce infamiam. Ceterum quod Aquila transtulit septemplexiter, et Symmachus, hebdomas, siue Septimus vlciscetur, veterum sententia est, quod a Lamech putant interfectum Cain septima generatione. Septimus. n. ab Adam Lamech. Translatio vero Septuaginta interpretum & Theodotionis sic habet: Omnis qui occiderit Cain Septem vindictas exsoluet. Talemque videtur intelligentiam præ se fere. postquam Cain occiderat fratrem, interrogatus a Domino: Vbi est Abel frater tuus? contumeliose respondit: Nescio, nunquid custos fratris mei sum ego? Quamobrem maledictione damnatus, ut gemens & tremens viueret super terram, veniam noluit deprecari; sed peccatis peccata congeminans, tantum putauit nefas, cui a Domino non posset ignosci; quare Domino respondit: Maior est iniquitas mea, quam, ut veniam merear. ecce me hodie eijcis a facie terræ, & a facie tua abscondar, & ero gemens & tremens super terram, & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. Eijcior inquam, a conspectu tuo, & conscientia sceleris tremebundus, lucem ipsam ferre non sustinens,

abscondar, vt latitem; eritque omnis qui me inuenerit, occidet me, dum ex tremore corporis, et furiatæ mentis agitatu eum esse intelligit, qui mereatur interfici; Verum Deus nolens eum mortis cōpendio finire cruciatus, nec pœnæ tradere, qua se ipsum damnauerat. ait: Non sic. i. non vt existimasti morieris, mortē pro remedio accipiens,

Horati⁹.
i Epodo.

Nec proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusue miscuisse toxicum.
Nam tardiora fata te votis manent.
Ingrata misero vita ducenda est in hoc;
Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus,
In monte saxum; sed vetant leges iouis.

inuitus igitur vitam duces miseram vsq; ad Septimam generationem, & conscientiae igne torqueberis, ita vt quicumq; te occiderit, secundum duplicem intelligentiam, aut in Septima generatione, aut Septimo te liberet cruciatu. Non quod ipse qui occiderit Cain Septem ultionibus sit subiiciendus, sed quod Septem vindictas, quæ in Cain tanto tempore curcurrerunt, soluat in occiso, interficiens eum qui vitæ fuerat derelictus ad pœnam. Argumento est Adam, qui semel prolapsus, si moriendi necessitati non fuisset obnoxius, maximum damnum accepturus erat nimirum peccatum operans; qui beneficio afficitur. quod est autem hoc beneficium? Mors, quæ licet pœnæ rationem habeat, vtpote vitam extinguens, tamen in misericordiam recidit, immortalem non sinens esse peccatorem. Vt autem quod diximus fiat manifestius, quotidiana consuetudinis ponatur exemplum. Loquatur inter verbera seruus ad Dominū, Quia incendi domum tuam, interfice me. Dominusque respondeat: Non vt vis morieris, et finies morte supplicia; verum longo tempore custodieris ad vitam, & tam infelicitè in hac luce versaberis, vt quicumque te occiderit, beneficium præstet occiso, dum te de tam multis liberet cruciatibus. Et hæc de Cain per digressionem com-
memo-

memorata sint. Redeundum est ad testimonia. In sulcis iniustitię
 mala seminantem, in Septuplum puniendum esse testatur Ecclesia-
 sticus his verbis: Ne semines, mala in sulcis iniustitię, & non me- Cap. 7.
 res ea in septuplum. quod perinde est ac si dixisset, Non des exem-
 plum male agendi hominibus ad hoc pronis, sicuti sulcus paratus
 ad seminis receptionem, & non metes ea in poena tibi in septupu-
 lum inferenda. Israel qui peccauerat in sabbatum, Septem decada-
 rum, hoc est, septuaginta annorum supplicium sustinet. Septuplum
 etiam pessimi vicini in sinum suum recipiunt. reuersos enim Iudeos
 ex secunda captiuitate Babylonica, templumq; restaurare tenta-
 tes, vicini ab Antiocho Epiphane seducti prohibebant, unde Pro-
 pheta regius septuplicem eis imprecatur afflictionem, dicens ex Iu-
 deorum persona: Redde Domine vicinis nostris Septuplum in sinu Psal. 78.
 eorum. Ipsi vero David qui magna animi extollentia, qua tum glo- 2. Reg. 24.
 riari in subditę plebis multitudine, tum cristas erigere aduersus
 Deum visus est, misit Deus Gad prophetam, qui ubi super-
 biam illius a superflua populi dinumeratione increpauit, mox in
 peccati sui expiationem trifarię mulctę illi obtulit optionem, petens
 quidem, iussus a Deo, vt quam vellet e tribus, vnā ob reatum suū,
 ultionem deligeret, aut scilicet Septem annis famem super ter-
 ram fieri, aut tribus mensibus fugere a facie inimicorum suo-
 rum, aut triduo fieri mortem in terra. cum autem nimis coar-
 ctatus pestem triduanam elegisset, melius fore ratus incidere in pro-
 pitiabiles manus Dei, quam dari in inclementes manus hominum.
 egit Deus cum electo suo iuxta eius optionem. & parcens Se-
 ptem annorum fami, & bello trimestri, gladium triduanę pe-
 stis immisit, qua Angelo, populum ab alto cedente, a matutino Origines in Num. hom. 16.
 tempore vsque ad horam prandij conciderunt de populo a Dan
 vsque Bersabę Septuaginta millia virorum, vt colligitur capi-
 te 24. secundi Regum. Alibi quoque vocat Dominus famem, & 4. Reg 8. Iudic. 6.
 venit super terram Septem annis. Pręterea totidem annis oppressi
 sunt Israelitę a Madianitis. Eodem sensu in Ezechiele scriptum est: Cap. 39.
 Egredere=

- Egredientur habitatores de ciuitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, & succendent ea igni Septem annis. Et in Daniele, dicitur quod Nabuchodonosor rex Babylon. praecepit vt succenderetur fornax Septuplum, quam succendi cōsueuerat. Qui postmodum Deo offenso ob animi tumidam elationem, nudus inter feras per deserta vt bos toto Septennio fœnum comedisse visus est. Quod si quis huiusmodi transformationem irrisione dignam putet, audiat hic saltem Platonem, qui illius creditur fuisse sententiae imaginationes hominum flagitiosorum Sic ledi, vt arbitrentur se in bestias esse conuersos. Qua sententia Cabalista exponunt huius Regis imaginatricem facultatem diuinitus fuisse labefactatam, vt imaginaretur se bouem esse factum, & ob id graui dolore afficeretur; existimans se inter boues diuinitus translatum. Habet in religione praesens numerus aliud euidens sacramentum, quia omnis purificatio, omnisq; mundities fit per Septenarium. Septem animalia munda ingrediuntur in arcã Nohe. licet .n. animalia quaternarium elementalem sequantur; ternario tamen superiori & diuino participant, vt munda sint, quod mundities & purificatio procedat a septenario. Hinc Septimo die emissã est columba. quum .n. Nohe constitutus in arca, exploraret an cessassent aquae diuini, postquam reuersa est columba, septem diebus expectasse dicitur, atque iterum emisisse columbam, quae Mundi munditiem pacemq; nuncians, attulit vluæ ramum virentibus folijs; quo facto, Nohe septem alijs diebus expectauit, vt alio subsequente Septenarij curriculo, plenius subsequeretur et plena mundities. Huius speculationis est quod propheta Moyses Septem diebus expiat altare, & Septem vicibus aspergit. Septem diebus consecrantur manus Pontificum. Sacerdotem quoque per ignorantiam peccantem iubet lex mactato vitulo, digitoq; in sanguine tincto, Septies aspergi contra velum sacrarij. Est eiusdem mysterij quod seminifluus, qui sanitatem fuisset assequutus, numerabat Septem dies in emundatione. Mulier etiam, quae redeunte mense pateretur fluxum sanguinis, Septem

Septem diebus separabatur, virq; qui cum earem habuisset tempore sanguinis menstrualis, Septem diebus erat immundus. Quod si Leuit. 15. sanitati reddita fuisset mulier, post dies Septē purificabatur, vt in Num. 19 Leuit. 21. Levitico edictum atq; imperatum est. Adhuc qui fuisset ingressus tentorium hominis mortui, vel etiam in agro tetigisset cadauer occisi hominis, aut per se mortui, pollutus erat Septem diebus. at sacerdotibus vetitum erat ad obeuntes ingredi, nedum mortuos tangere. non quod sceleratum sit corpus; sed fortasse. quod peccatum, & inobedientia sit carnalis, & in corpore versetur, sitque Clemēs Alexan. stom. 4. mortua, & ideo abominanda. ad solos autem Patrem Matrē & Filios mortuos permissum sacerdotibus ingredi, quod hi soli sint cognati carnis, & seminis, a quibus proximam et continentem causam ingressus in vitam acceperint. mundatur aut ij quoq. Septem diebus, per quot dies efficitur generatio. Helisæus Propheta, vt scriptum habetur Regum libro 4. ait Nahaman Syro leproso: Vade & 4. Reg. 5. lauare Septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paullo post: Et lauit se septies in Iordane, & Ambrosius de sacramentis lib. 1. cap. 5. mundatus est. præceptum. n. erat in lege vt mundandus leprosus, purificaretur Septies in sanguine passeris, Septēq; diebus extra Tabernaculum permaneret. Allegorice autē iubetur leprosis vt exeāt de castris, & sedeant foris, donec eorum lepra mundetur, intelligendo hæreticos ab Ecclesia proijci debere, donec proprio errore purgentur, & sic reuertantur ad Dominum. Maria soror Moysis leprosa percussa, totidem diebus, iubente Domino, separata fuit extra castra. porro Maria significat pœnitentem. interpretatur. n. amarū mare. Vnde sanctorum Patrum decreto sancitum quod peccator post Septennem pœnitentiam ad pristinum sanitatis gradū restituitur, 33. q. 2. si quod. & dis. 82. presbyter. 27. q. 1. deuotam. et notat glo. eo. ver. d. & de pœnit. dist. 3. sunt plures. ver. f. Hinc etiam Psalmi Pœnitentium Septenario sunt calculo titulati. glo. in ant. de celeb. miss. cap. 1. Nam & David Regem de adulterio reprehensum 2. Reg. 12 & homicidio, Septem diebus pœnituit 33. q. 2. hoc ipsum. Quamquam,

quam, & illud dici posset quod adnotauit & Cassiodorus Senator, Psalmos pœnitentiæ ad hunc numerum fuisse perduc̃tos, quod Septē modis peccata nobis dimitti posse maiores nōstri dixerint, primo quidem, per baptismum; secundo, per martyrij passionem; per eleemosinam, tertio; quarto, per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; quinto, cum conuerterit quis peccatorem ab errore viæ suæ; sexto, per abundantiam charitatis; septimo, per pœnitentiam. sed his addenda videtur etiam communicatio corporis, et sanguinis D. N. I. Christi, cum tamen digne suscipitur. Inueniuntur & alij fortasse modi remissionum. congruit. n. ut numerum supplicationis nostræ indulgentia diuina transcendat; sed tamen Ecclesia plurimum Septenario numero tribuit, eoque maxime vti solet ad optandam diuinam gratiam: Nam Septē dies defunctis iusta persoluimus, quæ quidem observatio habet auctoritatem qua necessarium pietatis impletur officium, dicente Strabo: Dei cultores Septē diebus exsequias celebrant. et in Ecclesiastico scriptum est, quia luctus mortui Septem dierum; fatui autem omnes dies vitæ eius. Genesi quoq; cap. quinquagesimo. Iacob fati diem functum, continuo mœrore lacrymis continenter manantibus, Septem diebus persecuti sunt filij. quem tamen luctū decuplauerunt Aegyptij, quod ab antistite Aug. lib. quæstionum de Genesi scite fuit adnotatum.

Cap. 22. Adhuc etiam cū Iudith fata subduxisset, luxit omnis populus diebus Septem. D. Ambrosius de fide Resurrectionis: Ergo quia dudum dies mortis inter lacrymabiles aspectus debuit animum inclinare fraternum, qui totum tenebat, nunc quoniam die Septimo ad sepulchrum redimus, qui dies symbolum futuræ quietis est, a fratre paululum ad communem humani generis cohortationem iuuat derivare mentem, intentionemq; transfundere. Nos etiam hodie eundem mysticum numerum a funere elato, veteri Christiano instituto observamus, Missas quas vocant celebrari curātes, largasq; eleemosynas pro fato functis effundentes, ut cum Domino conquiescāt exantlatis vitæ huius ærumnis impatibilibus, vel ut deleantur peccata,

cata, quæ fragilis Homo in hac vita, quæ per Septem dies ducitur, commisit. vel ut anima corpori reconcilietur, quæ carne illiciente peccavit. Ceterum quod ad sepeliendorum ritum spectat, illud apud Veteres servatum refert Alexander ab Alexand. ut defuncti corpus per intervalla conclamatum, propriores affines calida abluerent, deinde unguentis ungerent, candidoq; amictu induerent, ac diebus Septem servaret antequam cremaretur. Servabatur etiamnum hic dierum numerus a S. P. Q. R. quando suos vita defunctos Imperatores consecrabant, iustaque persolvebant qui honos Apotheosis dicebatur. Mos enim fuit consecrare Imperatores, qui su- Herodia-
nus. hist.
lib. 4. perstitibus filiis vel successoribus e vita decessissent, quique hoc honore fuerant affecti, relati dicebantur in Divos. Erat autem tota Vrbe quasi luctus quidam festæ celebritati promiscuus. quippe functum vita corpus rite hominum sumtuoso funere sepultura mandabant. Ceream tamen imaginem, defuncto quam simillimam ad ægroti speciem pallidam fingentes, eamque in regie vestibulo proponentes supra eburneum lectum maximum atque sublimem: circa lectum vero utrinque magnam partem diei sedebant, a læva quidem Senatus omnis vestibus atris amictus, a dextra vero Matrone, quas virorum aut parentum dignitas honestabat. Hæc ita per Septem dies continuos faciebant, Medicis ad lectum quotidie accedentibus, in spectumque velut ægrum deterius se habere subinde pronunciantibus.

Septi-
mo autem die ex hac mortali vita ad
celestem patriam migrasse
asserebant.

DENVNERO IIX.

Octonarius ita omnium sensibilibum cuborum principem locum tenet, vt vnitas omnium numerorum. cum enim vnitas intellectualis sit numerorum abyssus, totiusque multitudinis principium, sola sibi primigenium nomen vindicauit. primus. n. ipsa est trigonus, primus tetragonus, primus pentagonus, prima pyramis, primus cubus, & vt vno verbo complectar, in alijs figuris primum: adeo nihil est in vnitatem quod extra producat, cuius non sit eodem quoque pacto particeps. Verum enimvero cum secari vel diuidi non possit vnitas, nusquam illam in proprijs rationibus sensibilibum, aut angulorum, aut laterum metis expressam inuenies. hæc sequentium figurarum, inter quas prima velit nuncupari, nullo se visibili contextit amictu, nullamque præsert claram speciem eorum, quorum nomina sibi præsumit adscribi. primus ipsa cubus est sine angulis, ac sine lateribus, tota est angulus, totaque latus. Quæ vero sine specie, sine vlla partium varietate sunt in vnitatem, in sequentibus numeris sensu ipso expressa conspiciuntur, suntque visibili laterum atque angulorum habitu contexta. Octonarius igitur primus ab vnitatem sensibilis est cubus, quare & *Vulcano* dicatur. Ex primo. n. motu, & dualitate, quæ *Iuno* est, constat. Nam dualitas ter multiplicata, octonarium conficit cubum, & solidum numerum, vt bis, duo, bis; octo. Neque hunc numerum ductum Pythagorici transcendunt, quod quilibet numerus in semetipso ter ductus, cubum constituat. Quo fit, vt cubum omni ex parte æquale ex trino radicis ductu facile conspicias; nã cū dicis bis, duo, bis, longitudo primo binario exprimitur; latitudo, secundo; tertio, profunditas: & ita longitudo æquatur latitudini; & vtrique, profunditas. Neque id solum, sed et anguli siue hos sursum aut deorsum, siue dextra parte aut sinistra, siue quauis alia positione sumseris, sunt æqui. Quanta autem sit Octonarij perfectio vel ex hoc facile

facile potest excogitari, quando omnis cubus & a senario tegitur numero inter ceteros perfectissimo, & ab ipso vel eius multiplici originem habere conspicuum est. Dispositis enim continue ab unitate senario, & senarij multiplicibus, ijsq; continue simul iunctis, oriuntur omnes numeri primi unitate senarij multiplicibus maiores: hisq; rursus continue simul additis surgunt continui cubi.

Senarij multiplices,	1 6 12 18 24 30 36 42
Numeri primi ex eis facti,	1 7 19 37 61 91 127 169
Cubi ex numeris primis.	1 8 27 64 125 216 343 512

Præterea demto a quolibet cubo, quotiens potest senario: aut id quod relinquitur latus est cubi, aut additus ei senarius, aut senarij multiplex, latus gignit cubi. Si uero nihil ex diuisione superest, aut senarius, aut eius multiplex erit cubi latus. Ab unitate. n. primo cubo, nulla facta senarij subtractione, superest unitas, quæ est & latus unitatis. Ab eo numero, quem in manibus habemus, demtus semel senarius, residuum facit binarium, Octonarij cubi latus. Tertius cubus 27. senario diuisus, ternariū suum latus relinquit. Quartus 64, quaternarium suum latus. Quintus 125, quinarium relinquit. Sextus 216, nihil. eius. n. latus est ipse senarius. Post sextū autem cubum vsq; ad duodecimum, residuis numeris additus semel senarius, latera cuborum profert. A duodecimo ad decimum octauum cubum, residuis senaria diuisione numeris, bis est addendus senarius ad elicienda cuborum latera, et ita crescendo continue pergas, secundum series & senarias cuborum resolutiones, & habe bis propositi cubi radicem. Redeo ad Octonarium, qui non solum solidorum primas tenet, verum etiam primus omnium in numeros ita soluitur pariter pares, hoc est, in bis quaternos, vt nihilominus in numeros æque pariter pares ipsa quoq; diuisio dissoluatur, idest, bis binos; rursusq; qua æqualitate resoluitur, eadem quoq; componitur. namque bis bini bis octonarium constituunt. Cum ergo & compositio

*fitio ipsius pari equalitate procedat, & resolutio equaliter redeat
 usque ad unitatem, quæ diuisionem pro arithmetica ratione non reci-
 pit, iure optimo Pythagorici iuxta suæ disciplinæ morem, hoc nume-
 ro Iustitiam comprehendebant, quod Iustitia sit æqualis pro cuiusque
 meritis distributio, fundamentumque firmissimum ciuitatis. Nec
 aliam ob causam Deus dicitur Iustitia, nisi quod linea recta infini-
 ta primo circulum, deinde triangulum faciens, ex tryade venit in
 tetraëty. Vnde si trigonum est perfecte, est necessario quadratum.
 & hinc Octonarius ex Pallade, & Amore, i. ex verbo & spiritu ge-
 nitus, diuina quadam ratione consurgit. primo quidem in vnū, duo
 quinque diuisus, deinde in quindecim multiplicatus, ac nihilo dimi-
 nutus, sed auctus in quaternarium a se ipso circulum facit primum,
 quæ figura solius Dei est. Hinc Orpheus quotiescunque diuinam vo-
 lebat obtestari iustitiam, per Numina Octo iurabat, quæ rerū sum-
 mæ imperare dicebat Euander, Ignem scilicet, Aquam, Terram,
 Cælum, Lunam, Solem, Mithram, & Noctem. Mithran aut Per-
 sæ idem cum Sole existimant. ut. n. scribit Strabo, Deos octo vene-
 rabantur Persæ; Cælum, quem Iouem putabant, Solem, quem Mi-
 thran vocabant, Lunam, Venerem, Ignem, Tellurem, Ventos, &
 Aquam. In Aegypti quoque columna in signum iustitiæ posita Octo
 Deorum nomina notabantur inscripta, Saturnus, Rhea, Osiris, Spi-
 ritus, Cælum, Terra, Nox, Dies. Etiā Deos Octo esse prodidit Xe-
 nocrates Chalcedonius, de quibus commemorat Cicero lib. 1. de na-
 tura Deorum; quinque scilicet in stellis vagis, vnum qui ex omni-
 bus sideribus, quæ infixæ cælo sunt, septimum Solem, octauum Lu-
 nam constituens. Neque illud quidem ignoretur oportet, Octonariū
 in diuinis oraculis signum fuisse iustitiæ, cuius rei argumentum est
 Nohe, qui & Octauus, & iustitiæ præco nuncupatur. Hunc nu-
 merum ob Iustitiæ Sacramentum Ioui sacrum fuisse perhibent præsci
 Theologi. Matri quoque Deum Cybele dicatur, cui omnis cubus at-
 tribuitur. Plutarchus illum Baccho, seu Dionysio adsignat, quod
 Octauo mense in lucem editus esset, cuius rei sempiternum est illud
 testi-*

Gen. 6. 7.
 2. Petri 2

testimonium. Naxos. n. insula illi dicata, hanc prerogatiuam obtinuit, vt sola Naxiae Mulieres Octauo mense salutariter pariant, fetusque vitales edant, cum vbique fere gentium omnes eo mense geniti intercant, et manifesto etiam versentur in periculo. quare Saturno atq; Parcis illū constituerunt. Ad huius numeri cōmendationem illud item afferri solet quod ab Arithmetici primus actu quadrans fuit nuncupatus, omnibusq; numeris, sicut et senarius, dictus perfectus, & qui terminant in illis, qui vero ab his defecerint, imperfecti iudicantur, quod in infinitum semper hi duo senarius scilicet, & Octonarius diduictionē equalitatemue recipiant. Illud quoque relatu dignum videtur, quod hunc numerum vsurpauit antiquitas, cui nihil alicui rei deesse significaret, aut cum multa inter se viderentur similia ὅλα ὀκτώ, idest, Omnia Octo, dicentes. quod prouerbum fuisse videtur, atq; hinc natam esse paroemiam putant. Stesichori poetæ conditorium, magnifico exstructum impendio, ex octonis constabat omnibus, Octo columnis, Octo gradibus, Octo angulis. Cuius meminit Iulius Pollux agens de lusu taxillorum, quem dicit numeris constare, in quibus vnus sit, qui stesichorites appellatur, nimirum octo, idque cognominis sumtum ab eius monumento. Alij rursus in Olympijs octo fuisse certaminum species testantur; atque inde ductum adagium: Omnia Octo: Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum imperatorem, cui morem hunc fuisse scribit Aelius Lampridius, vt simul ad cenam vocaret Octo caluos, Octo luscus, Octo podagrosos, Octo surdos, Octo nigros, Octo praelongos, & Octo prae pingues & obesos. Sunt etiam qui dicant Haletem, qui Corinthios in vnā ciuitatem coegit, ciues vniuersos in Octo tribus, & in Octo partes urbem distribuisse, atque hinc ortum fuisse vulgi sermonem. Præsens numerus in diuinis scriptis, nouum testamentum, futuræ resurrectionis diem, & æternam bonorum requiem, quæ post Mundi consumationem in animabus et corporibus glorificatis est futura, demonstrat. Quod quidē volens præceptor noster IESU

Libro 9.
Lusus talari⁹ Stesichori⁹.

Cap. 9. *Discipulis aperire, sic eos allocutus perhibetur in Evangelio Lucæ: Dixi venturum filium hominis in gloria patris sui, & existimatis me narrare fabulas. quoniam ergo inefficax fuit oratio, res docebūt. Sunt aliqui homines stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei. factum est autem post hæc verba fere dies octo, assumpsit IESU Petrum, & Iacobum, & Iohannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum, & transfiguratus est corā eis, & mutata est eius forma, & cum lucis induisset turricam, fulguris præferentem speciem ostendit aspectum, Octonario dierum calculo verum tempore resurrectionis gaudium venturum docens. Nam & ipse post sextam sabbati, qua crucem ascendit, & septimā sabbati, qua in sepulcro quieuit, octaua die surrexit a mortuis. Et nos post sex huius seculi ætates, quibus pro Domino pati, & elaborare gaudemus, & septimam sabbati quietis animarū, quæ interim in*

Mar. 9. *alia vita geritur, Octava resurgemus ætate. Sed quid dicemus cū*
 Matth. *Marcus & Mattheus veluti vno ipso ore loquentes, dicant post*
 17. *sex dies transfiguratum fuisse Dominum? Ad hoc beatus Lucas*
 Aug. de *responderet: Nec temporis ordine, nec mysterij ratione discrepant,*
 con. euā. *quæ a me & ab illis dicuntur. illi. n. die prætermisso, quo id quod*
 lib. 2. De *paullo post erat a Verbo faciendum, Apostolis communiter est præ-*
 doct. ch. *dictum, & illo rursus in quo id quod prædictum est, Verbum fe-*
 lib. 3. De *cit admirabili quoddam modo: eos, qui sunt inter duos, primum in-*
 q. euang. *quam & ultimum, vel potius inter primum & octauū, numerāt.*
 cap. 7. Io *qui quidem sunt aperte sex, quibus si duos iunxeris, principium et*
 hā. Chri *finē coniungens medio, habebis sine contradictione quod queritur.*
 fos. i Mar *Inde etiam illi absolute post sex dies factū memorant: ego vero pri-*
 sh. 17. *imum, quo Dominus hæc promisit, et ultimum quo promissa cōpleuit,*
adiungens, temperantius posui, Octo fere dies. Et in rōne mystica
illi post sex Mundi ætates Sanctis ab omni labore quiescendū: ego
autem tempore Octauo surgendum esse designo, quando. s. finita se-
culi hebdomada, Dominus venerit adiudicandum Mundum Inde etiam Psalmista, resurrectionis diem considerans, quia de extre-

mi iudicii districtione erat locuturus, præmisit titulum dicens: In finem Psalmus David pro Octava. Vt. n. quam octavam diceret, demonstraret, diem illam tremendi terroris in Psalmi inchoatione secutus est in hæc verba: Domine, ne in ira tua arguas me, neq; in furore tuo corripas me. modo. n. quisquis per flagella corripitur, *et* Psal. 6. in correctionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, nō in ira. in districto autem illo examine omnis argutio atque correctio ira est, quia venia post correctionem non est. Per sex igitur ætates, quibus licet operari, precibus est insistendum, ne in Octavo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Infinita porro sunt huius numeri sacramenta; sed quia Hilarius præfatione Comm. in Psalmos, et in Psal. 118. D. Hieronymus in expositione libri Eccl. & Ambrosius epist. 39. & in explanatione Lucæ Evangelistæ, ubi Dominus in monte transfiguratus est, & Aur. August. de sermone Domini in monte. ubi de Octo beatitudinibus disseruit, divinā illā quietem, & summam beatitudinem designantibus; adeo diligenter & accurate de eo locuti sunt, vt si dicta illorum in vnam seriem colligantur, vix possint logissimo volumine comprehendere, mihi breuitati studentis, de hac Octava tantum erit differendum. nam quod lectori placuerit, ex his eligere licebit, cū huiusmodi viros aduocare sufficiat. Hæc igitur Octava dies est, de cuius sacramento, *et* oīum nationū in Christo fide, Octauus quoq. Psalmus incipit: Domine Dominus noster. Octauum autem diem non recipit Mundus; sed finito septimo ad primum vt redeat necesse est, quod Octava ad æternam requiem pertineat. Octonarius (inquit Nic. Cusa,) semper est reiteratio post complementum. hic Mundus septem ætatibus rotatur in Octavam. sunt septem spiritus Dei, quibus mouetur spiritus noster, vt in Apoc. & omnium consummatio est per septem, *et* renouatio in Octava, vt in harmonia, quia Octava repetit primam. Hinc Philolaus Pythagoræus harmoniam geometricam vocabat Octonarium, quod in eo cunctæ rationes conuenire viderentur. Nam apud Pythagoræos septenis harmonicis

D. Hier.
Vide Io.
damaſce
num Or
thod. fi
dei lib. 4.
cap. 24.
Psal. 8.
Cassiod.
Sen. i ps.
11.
Nic. Ex
cit. lib. 3.
Alleluia
dies.

modis absoluitur quæq; consonantia, eoque cum ad septimum peruentum est, ad primum redit progressus. quare in modorum Octonario initium, & finis vñ sunt; in septenario autem, nequaquam. Progressus autem ab eodem in idem, circularis est, isque cum perfectionis sit argumentum, nobis facile exprimit progressum a Deo in creaturas, qui a creaturis rursus in Deū resilit et reflectitur. Idem est a veritate ad imaginem ipsam in suam veritatem referens: progressus autem a veritate in imaginem, qui septenario exprimitur, nēpe in quo finis & principiū non sunt vñum, semicirculi est et imperfectus. nam præterquam quod imaginem suam nactus est terminum, est prioris sola portio. non itaque ab re vetus instrumentum, quod noui umbra & imago, septenario exprimitur; nouum autem veritas, Octonario. Adeo veteris instrumenti homines imaginibus hærebant affixi, ne illas quidem in suum referentes auctorem, & finem. at diuino incarnati verbi detecto mysterio, summa veritas, unitasque septenario adiuncta, septenarium in Octonarium commutauit. Nec ab re quidem humanam septenario expressam assumsit naturam, quo plenius ac perfectius umbratilem septenario expressam imaginem, in suam transferret veritatem, qua parte Iudæismum, ritum item Gentilium, quique solis hæbat imaginibus, in veram Dei latriam commutauit, & sacrificiorum umbratiliū multitudinem septenario expressam, in vñum verissimi, & immaculati agni commutauit sacramentum, in quo quæque omnia complectuntur sacramenta, eoque mediator veteris, & noui testamenti factus est, mediator nihilominus Dei & hominis, vitæ præsentis & futuræ. Quod quidem est argumento, nobis de hac umbratili vita transeundum ad veram & immortalem vitam. Quemadmodum enim angelicus intellectus purus est, & per se subsistere natus extra corpus: Ita & humanus intellectus in corpore subsistere natus est. Cum igitur humani intellectus natura subsistat in corpore, non debet natura extra corpus esse, neque disiungi aut a corpore segregari. Nam quod

extra

extra corpus animam degere firmissime credimus, huius causa fuit peccatum, quod præter naturam est. quare iterum etiam cum sit immortalis & incorruptibilis, natus est corpori restitui, ut in proprio gradu & suapte ipsius natura subsistat semper. Facta sunt .n. & creata vniuersa ab omnipotenti Deo, ut eo modo subsistant, quonata sunt esse; nec statuit, aut vult Deus quidquam in rerum natura inane, vel ociosum. Atqui nata est rationalis anima, ut sit & saluetur in corpore, ut pote cui multæ vires insunt, quas nisi corpori additæ & conglutinata nequit exercere. nam si verum est, prout verum est, animæ nostræ substantiam conditam esse in æuo, numquamue interituram, aderunt illi semper siue in corpore, siue extra corpus vniuersæ vires ipsius, naturalesque potestates; extra corpus autem subsistenti plurimæ eius vires ociosæ relinquuntur, ut quibus desunt ipsa subiecta, & organa, & exercendarum naturalium operationum facultates, veluti sensitiua, et imaginatiua, ad quas duntaxat in subiecto corpore exercendum nata est anima. Et cum omnis naturalis animæ vis, & potentia sit propter operationem, quæ ab ea proficiscitur, debet & naturalis potentiæ sempiternæ semperque manentis, sempiterna continua, & iugis esse operatio; alioquin (quod contra naturam est) vis animi inanis, atque ociosa manebit. Licet enim illæ animæ vires, quæ sunt in aliqua parte corporis, & quæ, ut perficiant suas functiones indigent organis corporis, animam non consequantur emigrantem e corpore; omnino tamen in ipsa anima potentiæ istæ penitus manent, tanquam in radice. Futurum est igitur post sex huius seculi ætates, & septimam sabbati, in qua noster intellectus a corpore segregatus quiescit, ut resolutum in atomos corpus, Octaua ætate, pristinam corporis formam recipiat, fiatque rursus æternum animæ domicilium. cui confine esse videtur illud Platonis de Repub. libro 10. ubi Herus Armenius genere Pamphilius animas refert, cum in præto dies Septem requieverint, oportere Octauo surgentes die illinc recedere. Quod a Sancto Moyse creditur desumpsisse,

¶ *ut sunt pleraque mysteria ad Ethnicos quoq; delata . Hoc quippe*
 Gen. 17. *fuerat præfiguratum in Circuncisione , quæ Octauo die a natiuita-*
 21. *te fiebat . Nam per membrum, quod circunciditur, mortalis propa-*
 Leuit. 12. *gatio generatur, Et quia in resurrectione nec matrimonium contra-*
 Matt. 22. *hunt, nec elocantur, nullaue carnis agitur propagatio, nullaue succes-*
 sio, sed sunt omnes, sicut Angeli Dei in calo, ideo die Octaua præpu-
 tium amputari cautum erat. Est & alia caussa cur Circuncisio fieri
 præcepta die Octauo, nempe ad insinuandum Sanctorum corpora in
 die resurrectionis extremæ ab omni prorsus labe corruptionis emun-
 danda, et immortalitatis atq; incorruptibilitatis gloria condecoran-
 Rom. 8. *da. Tunc sane creatura ipsa liberabitur a seruitute corruptionis , in*
 libertatem gloriæ filiorum Dei. Tunc itidem Saluator noster refor-
 Philip. 3. *mabit (ut ait Paulus) corpus humilitatis nostræ, configuratum cor-*
 pori claritatis suæ. Deniq; tunc corruptibile hoc induet incorruptio-
 nem, & mortale hoc induet immortalitatem. Non est tamen illorū
 spernenda consideratio, qui circūcisionem dicunt figuram fuisse Ba-
 ptismatis . Quemadmodum. n. Circuncisio non vtile membrum am-
 putabat corporis , sed superfluitatem, inutilem; sic per sanctum Ba-
 ptisma a peccato circuncidimur. Manifestum autem, quod peccatū,
 superfluitas concupiscentiæ est, & non necessaria concupiscentia. Im-
 possibile. n. est quenquam nullo modo concupiscere , aut tandem sine
 gustu voluptatis esse . Sed quod inutile est voluptatis. i. inutilis con-
 cupiscentia & voluptas, hoc est, peccatum: id ipsum est quod circun-
 cidit sanctum Baptisma, præbens nobis signum honorabile , crucē in
 fronte: non a Gentilibus discriminans nos. (nam omnes fere Gentes
 Baptisma consecutæ sunt) sed in vnaquaque gente fidelem ab infi-
 deli distinguit. Veritate igitur apparente, inutilis figura, & um-
 bra, quare superflua nunc Circuncisio, et contraria sancto Baptisma-
 ti. Ex quo. n. Christus baptizatus est, & Spiritus sanctus homini-
 bus in similitudinem columbæ apparuit descendens super eum in Ior-
 dane, ex tunc spiritualis cultus & conuersatio, & celorum regnum
 prædicata sunt. At vero ante Baptisma, ut impleret & sisteret le-
 gem

gem Dominus, in se voluit Circuncisionis aptari signaculum. Vt. n. in Evangelica historia cap. 2. scribit D. Lucas, postquam consummati sunt dies Octo, ut circuncideretur puer vocatum est nomen eius ΙΗΣΟΥΣ. Vbi illud nobis annotandum occurrit, quoniam si verba spectemus Evangelistæ, significari videtur circuncisum esse Christum transactis Octo diebus, id est, nono die. At non est hic eorum verborum intellectus. neque. n. in Circuncisione violare voluit Christus legem Moysis; sed est modus quidam loquendi sacræ pagine significans postquam aduenit Octauus dies, in eo die Christū fuisse circuncisum. Quemadmodum & Matthæus facit Iudeos dicentes Pilato, Christum dum viueret dixisse resurrecturum se a mortuis, post tres dies, pro eo quod est, tertia die. Sic Marcus narrat Christum dixisse, filium hominis resurrecturum post tres dies. At Lucas cap. 9. & Matthæus cap. 16. idem cōmemorantes, scribunt dixisse eum tertia die. Spectat etiam ad Octonarij mysteria discutienda, quod filij Dei nomen vocatum est ΙΗΣΟΥΣ. huius. n. nominis non tantum etymologia, sed & ipse, qui litteris notatur numerus, perpetuæ salutis nostræ mysteria redolet. nam si respicis etymon, Octo absolute continet elementa. interpretatur. n. S A L- V A T O R: si vero græci nominis numeros spectes, numerum habebis diuinæ resurrectioni congaudentem. Huius. n. numeri sunt I, 10. H. 8. Σ. 200. O. 70. Y. 400. Σ. 200. Qui in vnum redacti, efficiunt 888. Octo scilicet vnitates, Octo decadas, Octo hecatontadas. quemadmodum a Sibilla Cumana fuerat pronunciatum his versibus ex græco in latinum conuersis.

Matth.
27.

Cap. 8.

Luc. 2.

Beda li-
bro 1.
Com. in
Lucam.

Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipsis
In terris similis, natus patris omnipotentis,
Corpore vestitus. Vocales quattuor autem
Fert, non vocalesq; duas binum Geniorum.
Sed quæ sit numeri totius summa, docebo.
Namq; octo monadas, totidem decadas super ista,
Atq; hecatontadas octo, infidis significabit
Humanis nomen: tu vero mente teneto
Aeterni natum Christum, summiq; parentis.

Sibillino
rū oracu-
lorū li. 1.

X 4 Hoc

Hoc igitur diuinum nomen Octonis absoluitur elementis ; quia resurrectionis exemplum in se mortalibus Octaua die resurgendo prestitit . Continet & decuplata ; quia legis decalogus quomodo debeat impleri , suæ nos resurrectionis figuris instituit . Continet & centies ducta , quia gloria suæ resurrectionis ostensa , quæ nos in futurum sequatur retributio præmonstrat . Centenarius namque numerus , qui post tot in leua cursum numerorum , primus dexteram petit , illius nimirum seculi gaudijs figurandis aptissime congruit .

Perfeetorum autem cumulatio numerorum vnitatis scilicet , Denarij , & Centenarij firmitatis indicium est , auctore Beda . Hæc de Octonario castigatius , quam se copia suggerebat .

Com. in
Luc. c. 2.

DE NUMERO IX.

Leuit. 27

Nonenarius numerus ad Denarij non accedens perfectionem , sed unitate minor , citra illum deficiens , rerum & operum imperfectionem ac diminutionem designat ; mortalibus potius et rebus seculi competens , quam diuinis . Exhodi cap. 22 . Decimas et primitias Deo offerri præ-

ceptum , nouem vero partes retineri . Quod ergo primum est , & decimum Deo offertur ; quod Nouenario mensuratur , retinetur . quia reuera cuiuslibet boni operis inchoatio , & complementum , ac perfectio , Deo sunt ascribenda . quoniam sine Diuina gratia nullum bo-

num opus perficitur , aut completur . ipse enim Dominus operatur in nobis velle , & perficere . nec sumus sufficientes cogitare aliquid ex

nobis , tanquam ex nobis , sed sufficientia nostra ex Deo est . Nouem igitur partes , id est , quæcunque imperfectio nobis est retinenda , & nobis ascribenda .

Matth.

20.

Docuit hoc pater familias apud Evangelistam , qui hora Nona inuenit ociosos in foro . Legens diuina oracula vix , aut nunquam Nouenarium laudabiliter positum in-

uenies.

uenies. Considera Symeonem filium Iahacob in Aegypto detentum, & Nouem fratres eius dimissos vt reuerterentur ad Patrem, quorum diminutum numerum dum specularetur magnus ille Scriba, non dixit eos ascendere ex Aegypto, quod ad hoc reor spectare mysterium. si.n diligentius consideremus, inueniemus, quia nunquā fere in sanctum locum quis descendisse refertur; nec ad vituperabilem conscendisse memoratur. Nam de ciuitate sancta Hierusalem, quæ pacis visio interpretatur, scriptum est: Ecce ascendimus Hierosolimam. Contra in Aegyptum (ea Mundus dicitur, in quem Dominus descendisse in carne memoratur) qui ex semine Abraham nascuntur, descendisse scriptum legitur; & rursum filios Iahacob ascendisse de Aegypto. Et de ipso Abraham sic dicitur: Descendit Abram in Aegyptum. item: Ascendit Abram de Aegypto ipse, & vxor eius. Tum deinde, & de Isaac dicitur; quia apparuit ei Dominus, et dixit ei, non descendas in Aegyptum. Adhuc: Videns, inquit, Iahacob, quia est commercium frumenti in Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid desides estis, ecce audio quia est frumentum in Aegypto, descendit illuc. Et paullo post dicitur, quod descenderunt decem fratres Ioseph in Aegyptum comparare frumentum; cum autem dimissi reuerterentur ad patrem, eo quod, detento Symeone, Nouem essent, non est scriptum, quod ascenderint ex Aegypto; sed: Imponentes, inquit, frumentum super asinos suos, abierunt. Quæ de ascensione, & descensione dicta esse volui, quo diuinam paginam non inerudito sermone compositam; sed secundum disciplinam diuinæ eruditioni accomodatam; neque tantum historicis narrationibus, quantum mysticis rebus, præcipue numeris, inseruire dignoscas. Pascha immolat populus, & alias celebrat festiuitates. omnis eius solennitas octauo absoluitur die, nec ad Nonum peruenit. Qui agnum Paschæ parant, transacta die Nona incipiunt præparare. Dies denique propiciationis, & expiationis mensis septimi, post diem Nonam celebratur. Nouenarium numerum non in bonam partem accipi, & quartus Regno-

Gen. 42.

Origenes

i Genes.

lib. 15.

Matt. 20.

Gen. 45.

Amos 2.

Gen. 12.

Gen. 13.

Gen. 26.

Gen. 42.

Gen. 42.

Gen. 42.

Exho. 12.

Leuit. 16

23.

rum

- Ier. 39. & rum liber, & Ieremia narrat historia. in hoc enim obseſſa, & expu-
 52. gnata Hierusalem a Nabuchodonosor rege Babylonis. Anno No-
 2. Reg. no regni Osee, Salmanasar Rex Assyriorum Samariam cepit, du-
 25. cens populum Israel in Assyrios captiuum. Die Nona mensis Iulij
 4 Reg. 18. utrumque templum dirutū, atq; euerſum. ideo apud Iudæos infau-
 D. Hier. i stus, et ater nuncupatus est Nouenarius. Apud Aggæum, quia pro-
 Aggæi. 2 phetia de immundicia populi futura erat, secundo anno Darij No-
 2. Reg. nus mensis iungitur. Taxatur hic numerus libro Reg. secūdo, quan-
 24. do peccauit Rex Dauid populum mandans dinumerari absq; sicti di-
 Exho. 30 midij collectione. dicitur. n. quod Ioab, lustrata vniuersa terra, ad-
 fuit in Hierusalem post Nouem menses. Indicabat autem hic nume-
 rus subsecuturam pœnam. Quare tria leuat Dominus super Regē,
 Ezech. 24. ut vnum ex tribus eligat. D. Hieronymus exponens illud Ezechie-
 lis: In anno Nono, decimo mense, decima mensis: Nouenarius, inquit,
 4. Reg. 25. pœnarum, & dolorum numerus est, & semper sequitur iustitiam,
 & decimi mensis, & diei decimæ clementia temperatur. idcirco. n.
 adhibentur agrotantibus pœne, ut dolorem sanitas consequatur.
 Psal. 9. Homerus omnis doctrinæ artifex, cum sua scripta omni doctrina-
 rum varietate sparsisset, ne desideraretur quasi sacratior eruditio,
 mystica etiam numerorum obseruatione decorauit, quem præ mani-
 bus habemus Nouenarium semper adhibens ad res tristes, hominiq;
 infestas. Sciens. n. hunc numerum pœnæ ac castigationi addictum.
 Iliad. Rhapsodia prima Nouem diebus sagittæ Apollinis Græco-
 rum exercitum peruaferunt, pestem & interitum inferentes.

Nouem diebus per exercitum ibant sagittæ Dei.

Vlyſſeæ Rhaps. undecima, Tityus ob improbitatem, temerariam-
 que libidinem deiectus ad inferos, atq; illic ligatus & prostratus,
 iugera nouem terræ cooperire fingitur. ut ex Virgiliana tralatione.

Virg. Aen. 6. Nec non & Tityum terræ omniparentis alumnum
 Cernere, erat per tota Nouem cui iugera corpus
 Porrigitur.

Vbi vero Vlyſſem Neptuni fluctibus, furentibus austris, iacta-
 ctatum

ctatum fuisse describit, sic infenso hoc fere semper usus est Nouenario, ut denarium hinc tandem stationi consecrarit, hæc carens *Vlyss. Rhap. septima*, ut interpretatus est Simon Lemnius.

Naufragus ipse ratem cepi, latera ardua prendens,
Brachia iactando, per cœrula naue ferebar.
Namq; Nouem errabam cœca caligine soles,
Per pelagus raptus, totidem sine sidere noctes.
At decima tandem luce me ligno vagantem
Ipse Deus quicumq; fuit, miseratus arenis
Appulit Ogygiam cursu, fluctuq; per vndas,
Seruatum ex pelago tristi me littora primum,
Ogygia accipiunt, peregrino nomina dicta,
Insula in ingenti ponto, quam sœua Calypso
Pulcra comas habitat.

Vlyss. Rhap. 9.

Hei mihi, tum patriæ tetigissem littora terræ
Incolumis, si non aquilo fluctusq; feroces,
Aequoreeq; vnde, Maleæ sub curua sequacis
Saxa retorssissent, tristici errore Cithera.
Lucibus inde Nouem varijs freta concita ventis
Ipse lego, cursu piscosa per æquora vectus.
Lotophagum decima tetigi sub luce carina
Prosper humum, virides qui carpunt frondibus escas
Florigeris alacris, terramq; intramus ab vndis.

Vlyss. Rhap. 10.

Lucibus inde Nouem vastum trabe currimus æquor,
Nocte dieq; simul remos lentamus in vndis.
Proxima post Nonam cum sese aurora moueret,
Tum procul e fluctu patriæ mihi cernitur ora,
Atq; Ithacæ decima se tollunt littora terræ.

Vlyss. Rhap. 14.

Lethiferis ventis & tempestate ferebar,
Perq; Nouem soles rapiebar flamine diro:
At decima vnda rotans Thesprotum sistit in oris,
Nocte sub immenso fluctu, cœcisq; tenebris.

Etiam ad huius numeri naturam indicandam spectare videtur, quod idem Homerus Iliad. Rhaps. 6. de armorum Diomedis, & Glauci commutatione cantans, Nouenario tanquam deterioris conditionis numero usus est.

Sic

Sic vociferantur ab equis descendentes,
 Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.
 Tunc Glauc Saturnides mentes abstulit Iuppiter,
 Qui ad Tydiden Diomedem arma mutauit
 Aurea æreis; centum ducatorum Nouem ducatorum.

Est autem huiusmodi historia. Diomedes Græcus, & Glaucus Troianus cum in medio pugnae feruore inter se obuiam facti esset, uterq; magna sui fiducia fretus, in eaq; iam essent, ut manu conserturi viderentur, inuicem (ut fit) sciscitantes alter alterius genus & patriam, amicitiam tandem hospitiumq; auitum agnouerunt; quo facto cum pugnare nollent, atq; ideo diuersi abire cepissent, ibi Diomedes Glaucum ita alloqui coepit. Heus tu quin arma inuicem commutamus, ut omnibus his innotescat paternum auitumque hospitium nobiscum intercedere? Quo dicto confestim ex equis desilientibus illis, & mutuis complexibus accepta dataq; fide, in tantam amentiam Glaucus Ioue mentem eripiente, prolapsus est, ut arma aurea, ac centum bobus aestimata, æreis armis Nouemque bobus aestimatis continuo immutaret. Huius autem Diomedis & Glaucci inaequalis permutatio prouerbio locum fecit, quoties deteriora melioribus reddita volumus significare. Nec tandem a mysterio vacat quod apud eundem Poetam Græci Nouem annis mala machinati sunt Achiuis, tentantes omnibus dolis. nouerat enim Marti dicatum esse Nouenarium, quare hæc canit. Vlyssæ Rhapsodia 3.

Annis namq; Nouem celsæ prope Pergama Troiæ
 Nexuimus fraudes Phrygibus per Dorica castra.
 Obruimusq; illos pugnīs.

Quemadmodum Græcis Chalchas prouidus augur ex serpentis portento in Aulide prædixerat, de quo Naso sic cecinit lib. 12. Metamorph.

Hic patrio de more Ioui cum sacra parassent,
 Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
 Serpere cæruleum Danai videre draconem
 In platanum cæptis quæ stabat proxima sacris.
 Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa,
 Quas simul & matrem circum sua damna volentem

Corripuit

Corripuit serpens auidaq; recondidit aluo.
 Obstupuere omnes. at veri prouidus augur
 Testorides vincemus, ait, gaudete Pelasgi:
 Troia cadet. sed erit nostri mora longa laboris:
 Atq; Nouem volucres in belli digerit annos.

At diuina oracula redeamus. Nonus Psalmus illorū primus est, qui aduentū Antichristi prophetāt, cuius os maledictione, et amaritudine plenū, et sub lingua eius labor, et dolor. In eo rursum sacratissimus Domini aduentus exponitur, quādo Dominus iudicabit Orbē terræ in æquitate, et populos in iustitia. Numerus etiā præsens illud occultū aperire probatur, quod hora Nona Dominus noster I E S V Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23.
Christus sanctum emisit spiritū. Circa horā quippe Nonā, cū inclinata iam esset ad vesperam dies, & tepefactus a meridiano feruore radius Solis, mysterium victoriosissimæ passionis consummauit, euidenter se insinuans, propter auferenda scelera, quibus a Diuina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis subiisse patibulum. Quare inter alia etiam de passione Domini- ca Psalmus loquitur Nonus, per calculum suum transitus eius horam annuncians, quando etiam Crucis ipsius noscitur narrasse mysteria. Quod si D. Athanasium sequi voluerimus, in hoc Psalmo est Angelorum demonstrata pernicies, cum dicitur: Increpisti gentibus, & perijt impius. Nam ut in Canonicis decretis legitur, quod Nouem hebdomadibus, Alleluia, intermittimus, non incongrue per Nouem hebdomadas, Nouem Ordines accipimus Angelorum, quorum decimus, per superbiam corruens, Angelicum numerum minuit, & a felicitate perturbauit. item August. sermone de Decimis: Hæc est, inquit, Domini iustissima consuetudo, ut si tu illi decimam non dederis, & tu ad decimam reuocaberis, hoc est, ad Dæmones, qui sunt Angelorum pars decima, associaberis. Tractans Saloniū locum illū in Ecclesiaste: Sapientia confortabit sapientem super decem principes ciuitatis: Sapientia, inquit, in hoc loco Iesum significat, qui est virtus et sapientia Dei. Decem principes ciuitatis sancti Angeli sunt intelligendi, qui sunt principes

De Con.
 dif. 1. c.
 Hi duo.
 Rubert.
 Tuitiē. li.
 12. in Io
 han.

16. q. 1.
 Decime.

Cap. 7.

pes ciuitatis, idest celestis Hierusalem, sunt & principes Ecclesie, quia ipsi quotidie regunt eam & custodiunt. Decem autem dicuntur, quia decem fuerunt ordines Angelorum, sed unus cecidit per superbiam, & idcirco boni Angeli semper ad hoc laborant, ut de hominibus numerus adimpleatur, & perueniat ad perfectum numerum, idest denarium; sed quia maius est auxilium sapientie. i. Iesu Christi, quam sit Angelorum, ideo dicit quod sapientia confortat super decem principes. Est eiusdem sententie Gul. Durandus, hac scribens libro Diuinorum officiorum: Nouem sunt Ordines Angelorum, qui, postquam decimus cadens propter superbiam, versus est in Diabolum, in perseuerantia eterne beatitudinis solidati sunt.

Ad istius ruine mentionem spectare videtur quod in Apocalypsi legitur: Decima pars ciuitatis cecidit. Hinc etiam illud exstitit, tot fore saluandos homines, quot Angeli ceciderunt; quod Angelorum ruina per Hominem sit restituenda, ut Psalmo habetur nono supra centesimum: Iudicabit in nationibus implebit ruinas. hoc apertius declarasse visus est celestis hominum magister Christus, cum de illis, qui ad cenam vocantur, inquit: Compelle eos intrare, ut impleatur domus mea. sic. n. hunc locum Doctores aliquos explicasse legimus: Quia Lucifer cum subditis sibi, & desertorijs prolapsus locum vacuum reliquit, eum a nobis in ipsius gradum, atq; ordinem per virtutem impleri necesse, iuxta parabolam decem drachmarum apud Euangelium Luce. Og rex Basan, qui typus est diaboli, mystice Nouem cubitorum in longitudine fuisse describitur Deuter. cap. 3. Og. n. secundum quod nominis interpretatio notat, congregans dicitur vel absconditus. quo Diabolus ipse, qui hominum peccata tanquam lapillos assidue in vnum congregat, & in pectoris abscondito iugiter reseruat, non inepte representatur, iuxta illud Psalmodi graphi: De absconditis tuis, hoc est, hominum peccatis, adimpletus est venter eorum. In cuius figuram, cum filij Israel desertum pertransirent, ad hunc Regem nullum miserunt nuncium; sed continuo illum sine foedere, sine interpellatione, aut communicatione aliqua

Cap. 11.
Pet. Lób.
sent lib. 2
dis. 9.

Psal. 109.

Luc. 14.

rus fenator in Pl.

Cap. 15.

Psal. 16.

Num. 21.

qua

qua interfecerunt. quoniam Pauli testimonio, nulla Christi cum Be- 2. Cor. 6.
 lial, nec militum Christianorum cum Demonibus, sicut nec iusti-
 tiæ cum iniquitate, aut lucis cum tenebris habenda est communica-
 tio. Nec est quod quisquam miretur quoniā Regē dixerimus figu-
 ram tenere Diaboli, cum audis ipsum etiam Dominum & Salua-
 torem nostrum, in Euangelio de eo dicentem: Ecce nunc venit prin- Iohā. 14.
 ceps huius Mundi, & in me non inuenit quidquam. Et iterū: Ec- Iohā. 12.
 ce nunc princeps huius Mundi mittetur foras. si ergo totius Mun-
 di princeps esse in Euangelio dicitur, haud absurdum videri de-
 bet, si Og, Regi comparatur. Princeps. n. dicitur Mundi, non quia
 Mundum creauerit, sed quia multi sunt hoc in Mundo pecca-
 tores. Peccati autem quia ipse princeps est, ideo etiam Mundi prin-
 ceps appellatus est. Neq; sine magni significatione mysterij Satanae
 addictus est Nouenarius. nam & illustres Theologi malos Dæ- Rabā. in
 mones in Nouem gradus distribuunt, quoniam aliqui Demonum Aum. li-
 gradus pseudothei, hoc est, falsi Dij appellantur, qui assumpto diui- bro. 3.
 nae maiestatis nomine, pro Dijs coli volunt, sacrificia, & adoratio- Cap. 4.
 nes expetunt, sicut Satan ille, qui ait ad Christum: Si cadens in ter-
 ram, adoraueris me, dabo tibi hæc omnia. ostendens illi vniuersa Re-
 gna Orbis terrarū. atq; horum princeps est ille qui dixit: Ascendam
 super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo. hos secundario Efa. 14.
 sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus 3. Reg.
 est spiritus mendax in ore Prophetarum Achab. tertio loco censer- 22.
 tur vasa iniquitatis, qui spiritus sunt inuentores malorū, omnium-
 que artium prauarum, qualis apud Platonem fuit Teut ille Dæ-
 mon qui ludos, et aleam docuit. eos Psalmographus vocat Vasa mor- Psal. 7.
 tis; Esaias vasa furoris; & Ieremias vasa iræ; Ezechiel vasa in- Efa. 13.
 terfectionis, & interitus. quarto loco veniunt vltiores scelerum; Ier. 50.
 quinto, præstiagiatores, qui miracula imitantur, (et) magis infā- Ezech. 9.
 mibus, maleficisq; inserviunt, atq; ita populum seducunt miracu-
 lis suis. sextæ classi assignantur aereæ potestates, se tonitruis, ful-
 minibus, & fulguribus admiscentes, aerem corrumpentes, pestes,

& alia inducentes mala. septimum locum occupant furie semina-
 trices malorum, discordiarum, bellorum, et vastationum; octauum,
 criminatores, & exploratores; postremum, tentatores, & insidia-
 tores, qui singulis adesse creduntur hominibus, mali Genij idcirco
 nuncupati. Sunt igitur in Mundo infernali Nouem genera Caco-
 demonum, Pseudothei, Spiritus mendacij, Vasa iniquitatis, Vi-
 tores scelerum, Præstigiatores, Aereæ potestates, Furie, Crimina-
 tores, siue exploratores, & Tentatores, seu insidiatores. Hoc ipsum
 Pythagoricorum doctrinalicet occulte, astruere videtur, dum fra-
 ctis alis animam labi e cælo fingunt, inq; Nouem distribuunt gene-
 ra tanquã Nouenos Dæmonum gradus. Nam & Pherecides scri-
 ptum reliquit Dæmonas olim cælo lapsos, Ophioneumq; nuncupa-
 tum, hoc est, dæmonicum serpentem, qui antesignanus fuerit ag-
 minis, a diuino mentis placito deficientis. Illud quoq; in mysterijs
 exploratum, Iouem quandoq; Dæmones inferiores ad inferna de-
 turbasse. Præterea Nouenario absoluitur Sensibilis mundus. Firma-
 mentum quidem, quod prisci maximum, & supremum sensibilibus
 corporum crediderunt, sequitur planetarum septenarius numerus,
 cælum videlicet Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij,
 & Lunæ. Infra Lunam quattuor supersunt elementa, Ignis, Aer,
 Aqua, Terra, quæ licet heterogenea, & ab inuicem differentia sint;
 quia tamen vna simpliciq; ratione, qua & corruptibilia, & inuicẽ
 transmutabilia, continuaque, & sensibilibus oïum seminaria quæ-
 dam sunt, ab æthereâ, celestine substantia distare cognoscuntur,
 simpliciq; nomine ea complectimur, vocamusque corpus elementale.
 conflatur. n. vniuersus Sensibilis mundus duobus corporibus, elemen-
 tari. s. & celesti; atq; id totum, quod a centro terræ ad Firmamen-
 ti circumferentiam, cōuexamq; superficiem clausum continetur, sen-
 sibilem mundum, totiusq. sensibilis mundi corpus, & quidquid est
 sensibile, nuncupamus. exstant profecto supra Firmamentum cæli,
 sed inuisibiles sunt, & insensibiles erratica vel fixa stella carentes.
 Nouem igitur cū sint totius Sensibilis mundi partes, hieroglyphice
 Nouena-

Nouenario numero notantur Idololatriæ, qui cum debuissent, has
 Nouem sensilis mundi partes transilientes, venire ad perfectum
 numerum, qui est super omnes Deos, decimam nempe partem, ac ut
 verbo vno complectar, ad Dei cognitionem, post creaturas deside-
 rando Creatorem, euauerunt in cogitationibus suis, & obscura-
 tum est insipiens cor eorum, dum simulachris diuinos honores tri-
 buunt, atq; adorationem a Creatore ad creaturas transferunt, co-
 lentes, ac seruientes creaturæ potius, quã Creatori. Vnde D. Ambro-
 sius. Inexcusabiles (inquit) facti sunt Gentiles, quia, quæ creata
 erant ad vtendum, venerati sunt ad colendum. Apud Esaiam sub
 Nouem partibus seu nominibus regnorũ vel prouinciarum, vniuer-
 si nominis Christi & ciuitatis eius cęlestis Hierusalem aduersarij
 condemnantur, singulisq; onus iudicij, ac grauissimum iniquitatis
 eorum talentũ superponitur, quæ partes immo scissuræ Nouem sunt,
 decimamq; unius fidei catholicam Ecclesiam impugnant. Ad quod
 spectat quod de decem Leprosis narrat Euangelium Luca. Nouena-
 rius. n. numerus, si vnum in augmentum sui percipiat, quandam for-
 mam vnitatis explet, & in denarium surgit; quo numero. i. denario
 tanta fit complexio, vt vltra illum alius numerus non excrescat,
 nisi hic idem denarius repetatur a capite, hoc est ab vnitatem, et hæc
 per infinitatem numeri regula custoditur. Vnum ergo ad vnitatem
 suam custodiendã non indiget Nouem; Nouem uero indigent vno,
 vt quędam effigies unitatis compleatur, idest denarius: In eundem
 modum et illi qui intra vnitatem sanctę Ecclesię sunt collocati, qui
 per vnum designantur, non indigent auxilio eorum qui extra sunt
 positi per infidelitatem; illi vero, qui foris sunt indigent adiutorio
 Electorum, ut per eorũ ministeriũ ac intercessionem mereantur san-
 ctę Ecclesię incorporari, quoniam aliter saluari nequaquã possunt.
 Pręterea sicut illi Nouem ex pratria Iudei, qui mundatori suo gra-
 tias nõ agentes, sed ingrate abeuntes, effecti reprobi, declarati sunt
 amisisse regnum cęlorum, vbi maxime vnitatem custoditur: pari
 ratione vnus ille, licet Samaritanus alios, & grati animi officio
 Y vicit,

Clemens
 Alexad.
 Strom. 2.

Rom. 1.

Rupertus
 in Esa. li.
 1. c. 2. &
 li. 2. c. 12

Cap. 17.

Gregor.
Naz. lib.
de baptis-
mo.
Aug. qq.
Euāg. li.
2. ca. 40.

uicit, & Deum laudibus celebrans, vnius Ecclesiæ deuotam Deo humilitatē significat, qui vero Deo quotidie gratias exsoluit, quia repressis præsumptionis suæ cogitationib. infirmitatem suam humiliter aspicit, de bonis quæ agit, nihil sibi tribuit, sed omnia a diuina clementia procedere confitetur. Vnde scriptum est: Nonne decem mundati sunt, et Nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena, qui vnus idemq; decimus vnius fidei Ecclesia est: ita profecto si aduersarijs vna inferatur fides, vna fiunt Ecclesia. Quamquā aut lepræ, vt præter naturā existenti, peccatum comparari possit, vtpote quod præter naturam sit, animamq. deformitate, quēadmodum lepra corpus afficiat. non incongrue tamen, iuxta significationem spiritualem, leproforum nomine signantur Hæretici, qui, vnitatem fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. non .n. imperitiam suam abscondunt; sed pro summa peritia proferunt in lucem, & iactantia sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina, quæ nō aliqua sit veritate permixta, ne si aut aperte mēdax fuerit, haud recipiatur; aut si ex toto vera, hæretica non sit. Quemadmodum autem vulnera vnius corporis in cute apparentia, diuersis coloribus carnem obducunt; ita in vniuscuiusq. Hæretici doctrina falsa veris resperguntur, vt sub obtentu veritatis falsitas inimica præualeat, more eorum qui venena propinantes, ora calicis melle liniunt, vt dum mellis dulcedo intenditur, virtus poculi auidius insumatur. Nec me fugit hæresim esse electionem vel sectam, quæ, vt dicunt Scriptores referente Laertio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, et in promptu est sequitur, aut sequi videtur, vnde et Nouem Philosophorum sectas seu disciplinas fuisse testatur apud Suidam Hippobotus, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Anniceriam, Theodorian, Zenoniā seu Stoicam, Academicam, Peripateticam. Et Cicero in præfatione Paradoxorum, de secta Stoicorum verba faciēs: Cato (inquit,) & ea sentit, quæ non sane probantur in vulgus, & ea est hæresi, quæ nullum sequitur florem orationis, neq. dilat at argum-
tum,

Seruius
Grmna.
Aen. li. 10
Act. 14.

tum, sed minutis interrogatiunculis quasi punctis, quod proposuit, efficit. Augustinus lib. de Civitate Dei: Aristoteles Platonis discipulus, vir excellentis ingenij, cum sectam Peripateticam condidisset, quod deambulans disputare consueverat, plurimos discipulos, præclara fama excellens, viuo adhuc præceptore, in suam hæresim congregavit. Nostri tamen Theologi malam opinionem hæresim intelligunt, hæreticosque vocant, qui contra dogma catholicum, & christianum sentiunt, suntque in sua opinione pertinaces. qua de re isti in Nouenario numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et merito eos seruator noster Christus, quasi ignotos, ubi sint, inquit. Sicut enim quos eligit, scire comprobatur; ita, quos reprobat, non incongrue nescire dicitur. Quare & quibusdam in fine dicturus est. Nescio vos, unde sitis. non quod Deum aliquid lateat; sed quia impiorum vias, quorum figuram isti prætendunt leprosi, quasi ignotos reprobat. Nunc a Pythagoricis hæc demonstrata fuisse probemus; ipsi quidem perfectum numerum vocant, quem suarum sectionum singule partes aliquotæ simul sumtæ coæquant. Huius igitur perfecti numeri vniuersæ notæ in vnum redactæ Nouenarij multiplicem vna superant unitate. Nam si numeri 28 notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. conflatum, qui sola unitate Nouenarium superat. numeri quoque 496 perfectorum tertij, nec non 8128 perfectorum quarti, & 130816 quinti perfecti, separatim sumtæ notulæ, numerum 19. reddunt, a quo demta unitas, remanent 18 bina Nouenarij pluralitas. perfectorum sexti 2096128 perfectorum pariter septimi 33550336 simul acceptæ notæ, vt prius, 28. producant, qui subtracta unitate, residuum faciunt tertiâ Nouenarij pluralitatē. Atq. hoc in cunctis perfectis ita habet, vt, demta unitate, sola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam exstare numeri perfecti substantiam, nisi unitas Nouenario copuletur? Usque adeo Nouem indigent vno, vt perfecta sint. Accedunt ad hanc rem comprobendam decem prædicamenta, seu decem prima genera, ra-

Libro 8.
ca. 12.

Gregor.
mora. li.
2. ca. 4.

tione distincta in substantiam, & accidentia, de quibus dicti solent.

Summus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,
In duo diuisit, quidquid in Orbe fuit.

Ambro-
sius Pa-
rentraet.
de Renū-
tiationi-
bus.

Petr⁹ Ber-
thorius.

Substantia vnum est prædicamentum; reliqua Nouem sunt accidentium. substantia, utpote omnibus numeris absoluta, & per se existit, & seiuncta ab omnibus accidentibus considerari, & mente percipi potest; Nouem vero accidentia ita affecta sunt, ut per se existere nunquam possint; sed in subiecto, quod est substantia, semper esse necesse est. dicunt enim Logici, aliquid esse in subiecto, quod, cum in alio sit, sine eo esse non possit, & tamen non est pars eius. Atque de his hæc dixisse sit satis, ad alia transeamus. Humano mortalium generi infestissimum esse Nouenarium argumento sunt multæ admodum graues, & acutæ infirmitates, quæ usque ad hunc numerum semper crescunt. Quare in renuntiationibus apud Iudices contexendis de imbecillitate seu de membri deprauatione, primis a vulneris diebus suspendit iudicium Medicus, nec ante Nonum diem exactum elogio suo vulneris qualitatem testificatur, quod intra id tempus promere se soleant symptomata, leuia, vel horrenda, pro vulneris, & corporum leſorum conditione, aerisque ambientis secundum primas qualitates, aut venenatam corruptionem conditione. Mulier quoque infante nato, si purgari perseueret, permanet sana; sed si ultra Nouem dies differtur purgatio, prope ad periculum accedit ægritudinis: unde male admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Homo quoque dicitur Nouem diebus in aqua, ubi submersus est, latere; & postea enatare. Homo etiam, qui morsus a Leopardo, a muribus ad corroendum impetitur, liber remanet, si Nouem diebus ab ipsorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine nascitur, Nouem diebus viuit. Quin & Noueni ætatis anni, sicut & septeni, quos enneaticos vocant, & hebdomaticos, decretorij, maleficique, ac ad vitam succidendam apti.

Auctor

Auctor Iulius Maternus propterea sexagesimum tertium ætatis annum præcipue videri periculis insignem, quoniam vtriusq; multiplicatam, ac inuicem obligatam sibi summam perficiat. Noues. n. septem, & septies Nouem, 63. efficiunt. Apud Aul. Gellium ^{Gel. lib. 15. 7.} legimus obseruatum in multa hominum memoria, expertumq; senioribus plerisq; sexagesimum tertium vitæ annum cum periculo, & clade aliqua venire, aut corporis, morbiq; grauioris, aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis; quo sane argumento Andracles dicitur, quod vitæ substantiam omnem frangat, & comminuat. Augustus Caium nepotem latum natalem diem suū celebrare iubet, quod annum illum omnibus senibus periculossimum, euasisset. Quare Climactericus præcipue annus ille vocatur, quia a Nono incipiens, vitam hominis, quasi per gradus quosdam agat. Admonent Pythagorici sexagesimam tertiam numerorum Sedem perfectæ orbatæ esse atq; vacuam numero, sicut & octogesima prima, Nam et numerus 81, in humanæ vitæ annis maxime formidabilis iudicatus est; quippe qui raro sine vitæ, aut fortunarum periculo transmitti soleat, ut qui ex Nouem Nouenarijs resultet. Quare Climactericus, siue scansilis, & ipse nuncupatur, quod ad eum per gradus, & veluti quosdam scalas, paullatim ascendatur. ternaque sumpta unitas ternarium conficit. is per se multiplicatus, Nouenarium. Nouenarius autem in se ductus 81. constituit. Ad quod forte respicientes Sophistæ seu Magi, qui cælestibus siderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouenarium Saturno. 16 Ioui. 25 Marti. 36 Soli. 49 Veneri. 64 Mercurio. 81 Lunæ consecrarunt. At vero Philosophi, ubi cælestibus numinibus numeros assignant, dualitatem dicunt dari Lunæ, quæ secundum luminare est; itemque Saturno & Marti, duobus apud Astrologos infortunijs. ille. n. frigidus est & siccus, melancholicus, naturæ humanæ inimicus, et vitam destruens, maleuolus, & infortunijs associatus: hic vero calidissimus, & immoderate siccus, cholericus, maleuolus, & malæ fortunæ comes.

Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq. Lunæ motum, lumenq. dispensat. Nouenarius item ad Lunam, omnium cælestium influxuum vltimum receptaculum, spectat. nam omnes aspirationes per orbem ipsius ad nos vltimo descendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius male audiuntur. nullus.n. in Musica vel leuiter versatus, ignorat secundam vocem, & septimam esse dissonantes. at cum octaua omnium consonantiarum perfectissima redeat ad primam, Nona similis erit secundæ; quare et insona. Pythagorici Nouenarium, vtpote primi versus finem tenentem, adscribunt Marti, a quo finis oîum rerum. Cum.n. ex litterarum numeris nati horoscopû aucupari voluissent, computabât nomen suum, & vtriusq; parentis sui per singulas litteras, collectamque totius summam per 12. diuidebant, & si remansisset vnum, notari volebant Leonem. 2. Aquarium. 3. Capricornum. 4. Sagittarium. 5. Cancrum. 6. Taurum. 7. Arietem. 8. Libram. 9. Scorpionem. 10. Virginem. 11. Pisces. 12. Gemini. Cum vero dominatricem stellam scrutabantur, totam summam collectam per Nouenarium diuidebant, illum subtrahendo quoties fieri potuisset, & remanente vnitatem, aut 4. vtroq; Solem volebant indicari; si 2. aut. 7. Lunam. 3. Iouem. 5. Mercurium. 6. Venerem. 8. Saturnum. 9. deniq; Martem. Quod vero de stella dominatrice adduximus, illud animaduersione dignû videtur, quasdã in corpora humana vires ostendere; actum autem nostrorum nulla prorsus esse signa. nos .n. libere potestatis a Conditore facti, domini nostrarum actionum sumus. si.n. astrorum imperio cuncta facimus, et necessitate ea operamur quæ facimus. atqui quod ex necessitate fit, neq; virtus neq; vitium est. si aut neque virtutem neq; vitium possidemus; neq; laudibus & coronis, neque vituperationibus & punitionibus sumus digni. Inuenietur aut & Deus iniustus, his bona, illis vero tribulationes tribuens. sed neque gubernabit, neque suarum ipsius creaturarum prouidentiam geret Deus, si secundum necessitatem ducuntur omnia. sed & in nobis ratiocinandi potestas vana erit. Nã si nullius actionis domini sumus

Vane

vane consultamus . rationalis autem potestas, omnino consilij gratia nobis indulta est: vnde & omne rationale, libere potestatis & arbitrij est. quod præter Ptolomeum, sensit & rerum omnium peritissimus Virg. cum dicit lib. 2. Georgicorum.

Cétiloq.
propof. 8

Felix qui potuit rerum cognoscere causas,
Atq; metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus.

Et lib. 3. Aeneidos.

Fata viam inuenient, aderitq; vocatus Apollo.

vbi ostendit religionem dominari fato. Quod si quis obijciat de Cometis, qui plerumq; portendunt interitum Regum, dicimus cometas non esse stellas celestes, aut in celo constitutas, sed diuina ordinatione eos interdum in aere fieri ad quippiam præfagiendum, & deinde disparere atq; resolui. Nam secundum Aristotelis sententiam, ex exhalatione copiosa in supremam aeris regionē sublata atq; compacta, gignitur cometes, vbi illa exhalatio ex ignis vicinia incendium concipit, & ab halitu calido atq; sicco continue sursum ducto pabulum suscipit & alimentum. Redeamus ad nostra. dicebamus Nouenarium Marti, Scorpioq; dicatum. miræ n. vtriusq; coniunctionis similitudo est. nam Scorpio, qui est Domus & Gaudiū Martis, etiam humani corporis pudenda assignantur; & ipse Mars adulteriorum infamia semper notatus fuit, ex quo a Satyrico Poeta Meretrices NONARIAE dictæ videntur.

Si Cynico barbani petulans Nonaria vellet.

siue quod Mars censeatur Deus adulterij; siue quod hora Nona cellas aperire solerent, prostituendi sui corporis gratia. Nam hac ipsa hora rebus serijs, civilibusq; expeditis negotijs, somno, voluptati, libidiniq; operam dare licebat, quod præclare quidem Martialis in diei atq; horarum populi Romani partitione hoc epigrammate complexus est.

Prima salutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia cauidicos.

Ad quintam varios extendit Roma labores,
 Sexta quies lassis, septima finis erit.
 Sufficit in nouam nitidis octaua palestris,
 Imperat exstructos frangere Nona toros.
 Hora libellorum decima est Eupheme micorum,
 Temperat ambrosias cum tua cura dapes.

Hinc illud etiam apud Venetos vulgatum.

Nell' hora di Nona non s' in contra buona persona.

Nec illud tacendum, eam esse Scorpij improbitatem, ut diuina oracula per eum indicent Diabolum, & sectatores eius, de quibus
 Luc. 10. *in Euangelio dicitur: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & Scorpiones. Ac fortasse huc spectat, quod dictum est: Ipsa*
 Gen. 3. *nempe Mulier, conteret caput tuum. nam & si Scorpij conteratur caput, non tamen ad insidiandum adimitur venenum, quod in cauda est; sic etiam si apertæ Demonis tentationes repellantur, reddit tamen, ut testatur Dominus in Euangelio, fortior, assumptis*
 Matth. 12. *secum spiritibus nequioribus se. Itaque quo sæpius de Damone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat venenum. quod conspiciatus Nicander Colophonius*
 Luc. 11. *in Theriacis dixit scorpij caudam, in qua veneni aculeus est, Nouem a cuspide compagibus sphondylorum contineri.*
 Num. 43.

Τὸν οὐ κέντροιο κόκκις. τοῖς δὲ ἐν κέντρῳ

Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, καὶ εἰρουσι κεραίης.

vbi Antigonus, & Demetrius ἐννεάδεσμοι simpliciter, non pro Nouem positum dicunt (neque enim Nouem sunt sphondyli, sed tantum septem, ut inspicienti cuique manifestum est), sed quod Nouenarius numerus maxime infelix sit, atque veneni Scorpij quam-
simillimus. Quin etiam idem Nicander ἐννεάδεσμοι alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, ut Scholiastes notat. Quare
 Suidas. *& Hydram Lerneam maxime mortiferum monstrum, Nouem*
 Gre. Nazar. i. Iul. *serpentum capita habere dixerunt. Alcæus enim eam ἐννεάκεφαλον*
 orone. 1. *vocat; cuius significatum multi alijs atque alijs modis interpretati sunt,*

sunt. nos ea contenti esse possumus expositione, quam Plato in Euthydemopo posuit, ubi per eam sophysticas ait nugas significari; quo hominum genere nihil in vitæ societate perniciosius esse potest. Itaque bene cum Nouenario consentit Scorpius. Ipse autem Nouenarius usqueadeo affinis est Marti, ut in Oraculis res bellicosa habeatur hic numerus, quemadmodum colligitur ex Nouem regnis quando civili bello quattuor affectus contra quinque sensus insurrexerunt, ac totam animam quasi ciuitatem adduxerunt in ruinæ & vastitatis periculum. constat. n. Nouem esse temperamenta, seu complexiones, resultantia ex quattuor qualitatibus humorum, quibus anima a diuinitate prohibetur, quarum quattuor simplices sunt; quattuor vero commixtæ. nam siccitas mixta frigori, terrestrem, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac biliosam; humiditas cū frigore, aquaticā seu pituitosam; cū calore, aereā facit, & sanguineā; Nonam volunt æqualem, in qua suam iustitiam oēs qualitates operentur; nullaq; nec superet, nec superetur. Ex harum igitur Nouem complexionū discordia, religari animas apud inferos dictum est; symboliceque per Paludem Stygiam Nouies inferno circumfusam coerceri, & contineri. De qua Poeta nobilis.

Alligat & nouies styx interfusa coerces.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iusiurandum adhibere cum soliti essent Dij Gentium, tum si quis eorū peierasset, illa erat proposita pœna, ut per Nouem annos a nectare & ambrosia, atque ab omni Deorum consuetudine abstinerent, præsertim autem concubitu. lectus enim & mensa Deorum, cui simul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, ut apud Virg.

Nec Deus hunc mensa, nec Dea dignata cubili.

& Hesiodus in Theogonia.

Ille Nouem procul a Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumque abstinet, idem
Cum superis pariter conuiuia nulla frequentat;
Pristina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor stygijs iuratis additur vñdis.

Addam hic quosdam gentilium asseruisse Nouem apud inferos esse
anima-

Paul' Io-
ui⁹ i de-
scriptiōe
Hyber-
niæ.

Vide Pie-
rium in
Hierogl.

De aīa li-
bro 1. ca-
pit. 23.

Etym. li.
1. cap. 2.

animarum sedes, de quibus commemorat Ioannes Rauisus Textor in officina. harum prima infantium animas tenet. Secunda, eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiverunt. Tertia, eorum, qui euitantes erumnas sibi letum peperere. Quarta, eorum habet animas qui amauerunt. Virg. per totum sextum Aeneidos. Quinta, virorum fortium. Sexta, nocentum, qui a Iudicibus puniuntur. Septima, ubi purgantur animæ. Octaua, ubi animæ ita purgatæ sunt ut redeant. Nona est campus Elysus. Hic suum teneat locum Oraculum illud celeberrimum ad D. Patritij puteum in Hybernia, quo Nouenis haustibus expiari animos a grauibus delictis ferunt, atq; inde concepto vaticinio ad diuinationem preparari. Antiqui Nouenarium numerum mestitiæ symbolum esse voluerunt. inde Venerem, quæ est vniuersæ hilaritatis auctor, arbitrati sunt ab Erycis monte digressam per Nouem dies statos singulis annis secessum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere. abire enim illas Deæ suæ comites, Nonam vero post diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti. atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque illum hilarem, cantibus et iocis festiuium celebrant. Scribit quoq; Aelianus Sophista quod Formica, cum Nonum a Lunæ coitu diem inauspicatum norit, numquam eo die de latebris exit. Notant hunc numerum Græci littera Theta Θ, quam Isidorus libro Etymologiarum mortem designare scribit, eamque in sepulcris solitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi speciem quodam modo representet; tum capitalis sit littera verbi Græci θάνατος, quod mortem significat. ac ita militari more fieri solitum dicebat, ut T noni militis appositum, superstitem designaret: Θ, casum. Ad hanc alludit Martialis:

Nosti mortiferum Quæstoris Castrice signum.

Est operæ precium discere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Et

Et potis est vitium mortis præfigere Theta.

Perſius
Satyr. 4.

Item alius Poeta:

O multum ante alias infelix littera Theta.

*Nec omittendum quod Asconius Pedianus litteris mandauit, o' im
scilicet in iudicijs, sortes, quæ mittebantur in urnam, triplicem no-
tam habere solitas; ac Θ quidem damnationis signum fuisse; T,
absolutionis; Λ, ampliacionis, id est, quoties sibi non liquere signifi-
cabant, ac denuo causam agi oportere. Atq. ab huiusmodi iudicio-
rum more dictum est illud a Cicerone in Oratione pro Milone, cum
de Pompeio loqueretur, qui illi quæstioni iudicioq. præfuerat: Vidit,
inquit, in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse.
quod nisi vidisset posse absolui eum qui fateretur, cum videret nos
fateri, neque queri vnquam iussisset, nec nobis hanc tam salutarem
in iudicando litteram, quam illam tristem dedisset. Etiam in sacri-
ficijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum n.
piaculum esset si quis cæde pollutus, vel alio flagitio, ad aras acces-
sisset, minimeq. grata essent sacrificia, quæ ab impuris sceleratorum
hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, noctesq. opus erat
vt abstinerent ab omni libidine sacerdotes aut mulieres, quibus sa-
cræ res erant tractandæ, vt est apud Ouidium lib. 10. Metamor.*

Festa die Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea ferta suarum,
Perque Nouem noctes Venerem, tactusque viriles
In vetitis numerant.

Idem apertio testimonio declarat Propertius lib. 2. Eleg. 33.

Tristia iam redeunt iterum solennia nobis,
Cynthia iam noctes est operata Nouem.
Atque vtinam Nilo pereat, quæ sacra repente
Misit matronis Inachis Ausonijs.
Quæ Dea tam cupidos toties diuisit amantes,
Quæcunque illa fuit, semper amara fuit.

*Nundinamquoq; Deam colebant Romani, vt asserit Vectius Pre-
textatus, quæ ipsi infantes Nona die a suo natali aqua & igne lu-
strabantur, illisq; nomen imponebatur, quos dies appellabant Lis-
tricos,*

Cap. 12.

Vide
Martinū
Crome-
rū de re-
bus Polo-
norū li. 7

stricos, ut in cenis etiam Macrobianis habetur. Præterea Nouem vicibus orabant cum Lemures placare putabāt. de quo ritus in hunc modum scribit Alexander libro 3. Genialium dierum: Funestans (inquit) familiam, aut hominem funere pollutū, nec ædes Deorum dedicare, nec publica sacra facere posse, liquet, nisi in Lemuralibus et Parentalibus, in quibus inferis dijs dare inferias vsus obtinuit: quo tempore ædes Deorum clausæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere vsurpatum est, Lemures se ex domo eijcere clamātes, quam nigram esse cōuenit; ipsamq; lotis manibus, et pede nudo per ora versare, & post terga reijcere, ærisque tinnitum facere, utque Lemures fabis redempti, domo abirent, Nouies orare. Hæc Alexander. At quando videmus Nouenarium conuenire lustrationi et deprecationi, non incongruum fortasse fuerit hic referre, quæ de primo Tartarorum duce scribit Aloysius Regius libro de rerum vicissitudine nono. sic. n. ait: Sciāguis primus Chā, primusq; Scytharū dux vidit in somnijs equitem cataphractum equo albo insidētem, a quo proprio nomine vocatus fuit his verbis: Scias Scianguis Cham, Diuinam volūtatem esse, ut transeas montem Belgiam, ac tendas Occidentem versus, ubi acquires ditiones ac Regna, innumerasq; nationes tuo imperio subiugabis; utq; certe scias quæ te facere moneo, Diuino nutu tibi indicta esse, Surge et cum copijs tuis versus Montem illum proficiscere ea ex parte qua a Mare abluitur, eoq; descendes, & ubi descenderis Noues genus flexus Deum adorabis. Ipse. n. Omnipotens monstrabit viam qua tutissime valeas pertransire. Quamobrem hanc visionem sequens Scianguis cum exercitu eo perrexit ubi amplum pelagus Mōtem illum attingebat. Et cum ibi nullum iter vlterius proficiscendi apparuisset, nihilominus Diuino iussui fidens, ipse et vniuersus exercitus descendentes de equitibus, ibi Orientem versus flexis genibus Deum adorauerunt, suppliciter petentes, ut viā, qua inde incolumes exirent, ostenderet. Cumque illa nocte orationibus intenti perstitissent, mane surgentes viderūt Mare vlterius per Nouem passus a Monte remotum fuisse, adeo

adeo ut ipsis progrediendi viam satis latam reliquisset. Atque hoc factum est anno a Christo nato 1212. Adde quod hora Nona effunduntur ad Deum preces, et supplicatio. Vt. n. legitur in Actis Apostolicis cap. 3. Petrus & Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis Nonam. et cap. 10. Orans eram hora Nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait. Corneli exaudita est oratio tua. Illud denique de hoc numero dici potest, quod ad extremam maestitiam & luctum declarandum eum adhibuerunt, qui externis ritibus sacra naturæ, et viventis Dei mysteria explicare conati sunt. Cum. n. aliquid humani acciderit, vel ipsi Summo Pontifici, vel purpuratis Patribus, qui & totius Ecclesiæ cardines sunt, & omnium Fidelium instar, ex mystica caeremoniarum formula indicitur per Nouem dies vniuersæ Romanæ curiæ luctus. Quod idcirco ab Ecclesia usinpatum videri poterit, quod cum duo omnino Fidelium sint vitæ status, alter quidem in via, qui futuri figura censetur, et octaua benedictione perficitur: alter in patria, ubi Deum facie ad faciem videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipsa sane sit medium quoddam terribilis horrendique transitus, non tam huius corporeæ naturæ dissolutione, quam diuini iudicii ultionisq; diei expectatione. Quare infelicissimum hoc tempus, cum & suppositum nostrum tanto doloris sensu dissoluatur, & anima ipsa nudata et perterrefacta illi tremendo Iudici sistatur, ex cuius sententia vel summa gloria, vel horrendi cruciatu pendeat, Nouenario teterrimo numero significari mystice voluerunt, simulq; interea per totidem dies sine intermissione exorandâ precibus Dei benignitatē iudicarunt. Neq; vero hic moueat nos quod huiusmodi Nouendialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam si recte eius sententia attendatur, non damnat Nouendialia; sed quorundâ opinionem, qui propterea ad expiandos Manes a fidelibus adhiberi arbitrabantur, quod olim fuissent a Gentibus in funeribus excogitata. fuit. n. solenne apud illos vetustissima cōsuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodū licet plurimis in locis aīaduertere.

Apud

Lib. qd.
i Genes

Apud Homerum, quem vnum omnium Gentium mores diligentissime persecutum fuisse testatum est, Nouem diebus inter Deos immortales cōtentio exorta, eo quod Achilles Hectoris cadauer inhumatum teneret, neq; Priamo patri, vt sepeliretur, restitueret,

Iliad. 24.

Nouem diebus iam contentio inter immortales orta est Hectoris circa cadauer, & Achillem Urbium expugnatorem.

Et paullo post inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab Achille petere ad faciendas Hectori exsequias.

Si placet vt dignos nato impendamus honores.

Flere Nouem luces permitte domi Hectora nostrę,

Aetheraq; , & miseris implere vlulatibus urbem.

Apud eundem Poetam Niobes sex filij, & filię totidem; hæ ab Apolline; illi a Diana interfecti, Nouē diebus inhumati iacuerunt.

Ibidem.

Namq; & pulcra comas Niobe postquam edita vidit

Funera natorum ter quattuor, obruta luctu

Indulsit mensis tamen, atq; alimenta recepit.

Sex etenim puerosq; mares totidemq; puellas

Enixa est vtero, quorum illos Delius arcu

Letifero occidit: tulit has irata Diana,

Quod se prætulerit Latonę stulta parenti,

Quod geminos tantum Latona enixa tulisset,

Se bis sex peperisse animo iactabat inani.

Hi gemini tamen hos omnes arcu atq; sagittis

Confecere suis, qui ter tribus vsq; diebus

Immundo iacuerе solo, sine honore sepulcri.

Non etenim exstabat quisquam qui corpora humaret,

Cum populum in lapides vertisset Iuppiter omnem.

At decima superi miserati luce iacentes

Mandauere solo.

De hoc ritu loquitur Poeta nobilis.

Aen. li. 5.

Præterea si Nona diem mortalibus alnum

Aurora extulerit.

In Epodo.

vbi Seruius Grammaticus docet apud Maiores in more positum, si forte defunctus non extinctus erat domi, cui celebrandæ fuerant exsequia, domum referebatur, vbi dies septem seruatus, octauo incēdebatur, Nono sepeliebatur. Vnde & Nouendiales pulueres vocat Horatius. sic & ludi funerales Nouendiales aliquando dicti sunt, & sacra ipsa, Nouendialia. Idem affirmat Donatus in Commen-

tario

tario Phormionis dicens, in funere Nonum diē voti habere instaurationem. Atque huius sacrificij mentionem fecit Suetonius Tranquillus scribens Cottam Messalinum quandoq. coargutum, quod cū die natali Augustæ inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem dixisset cenam illam. Ad hanc Nouenariam funerum ceremoniā spectat quod cum Plotina supremum diem clausisset, per Nouem funeris dies pullatus incescit Adrianus, templumq; erexit, ac hymnos in eam fecit, vt refert Dion Cassius. Vigebat itidem huiusmodi vsus mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iustiniani Imperatoris, per quem etiam sancitum fuit, quod hæres non teneretur creditoribus defuncti respondere ante Nouem dies ab obitu defuncti in Auct. Sed neq; C. de sepul. viol. De quo Glos. fin. l. si ex re. s. fi. ff. de stip. ser. dicit tempore Digestorum in vsu fuisse, vt vniuersa familia defuncti veste lugubri incederet, famuliq. atq; omnes hæredes tenerentur portare illas vestes per Nouem dies. quia totidem diebus debebant lugere. ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem diebus. Subijciam tandem miraculo Cimiterij Innocentij Parisien^{Petr⁹ Berthori⁹ in diction. mor.}sis confirmatum fuisse numerum Nouenarium morti dissolutioniq; obnoxium esse. sic. n. proditum est, et quotidie experimento comprobatur, cadauera quæ illuc fuerint illata, intra Nouem dies adeo putrescere, quod in puluerem reducantur, & ossa nuda extrahantur, aliq; in eisdem sepulcris sepeliantur.

DE NUMERO X.

SENTENTIA omnium Sapientum illa est præclarissima, eo superiora inferioribus perfectiora dici quo plura dispersa in infimis eminenter continent. Hinc fit, vt inter corpora, celestes Orbes infimis corporibus præstent, non solum quia corruptionis expertes, verum etiam quia quod perfectionis & nobilitatis his inferioribus inest, in illis præexistat

Dionys.
li. de di-
uinis no-
min.

præexistat eminenter. Substantiaque illa separata licet corpulentam non habeant compositionem, virtute tamen perfectionem in compositis repertam complectuntur. Deus denique qui purissimus idemque simplicissimus ab omnibus habetur, eminenti virtute, cuncta continet, portans omnia verbo virtutis sue. Quod mirum utique non est, cum rerum species, attestante Philopho, sint sicut numeri, qui consistunt non solum propter unitatis additionem, quæ differentiam ab alio numero specificam constituit, verum etiam quia superior numerus uniuersas inferiores complectitur unitates. Ex quo fit, ut Denarius numerus cunctis perfectior dici possit, ut qui uniuersa numerandi genera in se continet, parium quidem, & imparium; parium, ut duo; imparium, ut tria; & ex utrisque compositorum parium & imparium, ut quinque; sed & numerum primum nuncupatum, quem vno tantum metimur, cuiusmodi esse duo, tria, quinque, septem diuidendo intelligas. continet & quadratum quaternarium, numerum quidem pariter parem; tum & tessellatum, siue cubum octonarium, pariter parem pariter figura præditum, id est, longitudini latitudini; æqualem habentem profunditatem; deinde & senarium suis adæquatum partibus. Et si in se ipsas duxeris Denarii partes, quæ sunt vnum, duo quinque; restitues Denarium, quo nihil absolutius, quod in decem proportionibus quattuor cubici numeri consummationem accipiant, quibus aiunt Pythagorici cuncta constare. Complectitur etiam Denarius numerus naturam, tum indimensam, tum dimensionem obnoxiam. quæ dimensionem caret, ex puncto solo constat. at quæ distinguitur interuallis tres habet formas: Lineæ, Superficie, et Solidi. quæ.n. duabus notis siue punctis terminatur, Linea est; quæ autem in duo interualla tribuitur, Superficies, linea scilicet in latitudinem diffusa; quæ denique in tria, Solidum, cum longitudo, & latitudo crassitudinem sibi adiunxerit, in quibus natura gradum sistit; nam plura, quam tria non procreauit interualla. Numeri, unde ista primum expressa, sunt, Vnum, quæ est puncti dimensionem carentis nota; Duo, quæ lineæ; Tria, quæ superfi-

perficiet; & Quattuor, quæ solidi rationem habent. Horum compositione, vnius scilicet, duorum, trium, quattuor, perficitur Denarius. Qui etiam in rebus sub aspectum cadentibus, alias præclaras formas exprimit. per hunc .n. numerus infinitus pene fit mensurabilis, eo quod fines quattuor ipsum constituentes sint, Vnum, Duo, Tria, Quattuor. Quibus totidē fines æquis portionibus respondentes ex Denarijs Centenarium gignunt. coaceruatis .n. Decem, viginti, triginta, quadraginta, Centenarius procreatur. Eodē quoque modo & Millenarius ex Centenarijs conflatur. Vnitas autem, Denarius, Centenarius, & Millenarius, quattuor sunt termini, e quibus nascitur Denarius. Vnde illum Pythagorici primam quadraturam appellarunt, quod ex 1. 2. 3. & 4. collectis fiat Denarius primus numerorum limes. Est autem Denarius etiam tanto ceteris numeris perfectior, quanto cunctos singulatim numeros includit. Quemadmodum enim ipsum nominis etymon docet, decas dicitur ὡς δεκάτη πᾶν τῶν τῶν ἀριθμῶν, id est, quod omnes numeros complectatur. nam cum ad decem peruenerint numeri, progrediendi finem faciunt, ac deinceps iterantur solum ac reuoluuntur. Hinc efficitur, vt quisque iure merito mirari possit huius numeri naturam: cum omnes fere homines, tam Barbari, quā Græci ad Decem vsque numerare consueuerint; quasi decem digitis naturali lege creati homines, sui numeri calculos adipiscentes, hac eadem multitudine cetera quoque cōnumerent. Quod ipsum ex Pythagora adducit Aristoteles, & a Plutarcho quoque traditur lib. de Placitis philosophorum primo, quo loco de principijs rerum disserit. Sed & Vitruuius lib. 3. Architect. cap. 1. Perfectum (inquit) Antiqui instituerunt numerum qui Decem dicitur. namque ex manibus Denarius digitorum numerus, ex digitis vero palmus, & a palmo pes est inuentus. Sicut autem in vtrisque palmis ex articulis a natura Decem sunt perfecti; ita etiam Platoni placuit esse eum numerum ea re perfectum, quod ex singularibus rebus, quæ Monades apud Græcos dicuntur, perficitur decussis, quæ simul ac undecim, aut

Z

duodecim

duodecim sunt factæ, quod superauerint, non possunt esse perfectæ, donec ad alteram decussim peruenerint. Hæc Vitruuius. Tum quoque iustissimi viri dextras præbebant in tutela rei, unde Diodorus Siculus in Philippo dicit: data dextræ fidem apud Persas firmissimam. Homerus omnis doctrinæ Artifex. Iliad. 6.

Sic vociferans ab equis descendentes
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.

Virgilius Aeneid. lib. 1.

---cur dextram iungere dextræ

Non datur?

Item libro 6.

---nec veriti dominorum fallere dextras.

Ouidius in Epistolis.

Heus vbi pacta fides, commissaq; dextera dextræ.

Et ad Gal. 2. dicitur quod dederunt dextras: quasi Denarium numerum præmittentes. Quæ quidem res nunc suis hominum litteris confirmantur. Hic igitur numerus, sicut Vnitas, est circularis, quia coaceruatus redit in Vnitatem, a qua sumsit exordium. Et ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principium Decadum. Porro sicut Denarius refluit in Vnitatem, ex qua processit: non secus omne fluens reuertitur ad id, a quo habuit principium sui fluxus. sic Aqua currit ad mare, a quo trahit originem. Corpus in terram, a qua sumtum est, reuertitur. Ecclesi. 1.
Eccli. 3. Tempus redit in aternitatem, a qua fluxit. Mens a Deo facta, ad eundem regreditur. Beda in Genesim: Anima, inquit, a Deo data est, & ex nihilo facta. quare nullum habet elementum, ad quod reuertatur, nisi ad Creatorem suum, postquam de corpore exierit. Omnis denique creatura, secundum se considerata, fluit in nihilum, ex quo creata est, nec nisi Diuino Verbo sustentatur, in quo vniuersa sunt condita. Cuncta demum cum Denario, & per Denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, a Deo incipientia, & in ipsum desinentia. sicut enim ab

uno principio demanant omnia, nempe a summo bono; sic in
 unum finem tendunt, in bonum dico, quod omnia appetunt.
 Deus enim Α'λφα, & Ω'μ'εγα, principium, & finis omnium en- Apoc. i.
21.22.
 tium. Ipse prima Vnitas, qui priusquam se se in principio tem-
 poris communicasset, primo se ab æterno in primum numerorum,
 scilicet Ternarium diffundit, dehinc in Denarium, tanquam in
 Decem Ideas, mensuras omnium numerorum, & rerum omnium
 faciendarum. quas Hebraei Decem attributa vocant, & Decem
 Divina nomina numerant. qua de causa ulterius numerus dari
 nequit. Hinc, quæ in natura Categoriæ siue Prædicamenta vo-
 cantur, quibus constare putant, & intelligi quæcunque in hoc
 Conditoris orbiculari globo continentur, Decem dumtaxat es-
 se consentit etiam Aristoteles Peripateticorum Gymnasiarcha: Arist. lib.
Prædica-
m'entorū.
 Substantiam dico, quantitatem, ad aliquid siue relationem, qua-
 litatem, agere, pati, habere siue habitum, situm esse, ubi, &
 quando. Quæ quidem omnia hoc elogio continentur: Alexander,
 magnus, Imperator, Philippi Regis filius, comedendo, venena-
 tus, hic, nunc, iacet, tumultatus. Hunc quoque ornatissimum
 Mundum Mathematici recentiores Decem Sphæris moueri pro-
 bant. Cui & tu addas Denarium a Græcis Decada voca-
 ri, quod omnem, ut diximus, in se numerum recipiat, Py-
 thagoreosque Decada Mundum vocasse, quod eo nume-
 ro sit compactus. Architas etiam Tarentinus nobilis Pythago-
 reus omne, quod est, Denario numero claudit. Diuinus autem
 Plato Denarij numeri perfectionem ostendere volens, ut Marfi-
 lius docet, integram absolutæ Reipublicæ formam denario libro-
 rum numero composuit. Iam vero apud Iureconsultos maior pars
 præscriptionum Decem annorum numero circumscribitur; aut si
 longius tempus deposcit, aut illius absentia, contra quem præscri-
 bitur, vel causæ aut partium qualitas eodem annorum numero, vel
 duplicato, aut aliter multiplicato fere semper concluditur. Adhæc
 statuerunt tempus simpliciter, & sine alia declaratione prolatū, si-

gnificare decennium. ita enim scribitur in l. sine præfinitione D. de poenis. quam in ea rem expendit Dominicus, & dicit singulare in cap. ex litteris col. 4. ver. quid si Iudex dicit, extra de constitutionibus. Sed & rerum Series, quas Alcmaeonij cōtrarietates appellarunt, ob Arithmeticae artis amorem, in numerum Denarium coarctarunt. Ut

Finitum,	Infinitum:
Impar,	Par:
Vnum,	Multa:
Dextrum,	Sinistrum:
Masculinum,	Femininum:
Quietem,	Motum:
Rectum,	Curuum:
Lucem,	Tenebras:
Bonum,	Malum:
Quadratum,	Altera parte longius.

Atque hæc ita sunt vtralibet, quod duo sunt, nam si vnum essent, non utiq; contraria forent. Deniq; omnia Dena perfectum quoddam in se habent. Nam & prisca Scriptores quicquid ingens esset, vocabant Decumanum, amplissima quæ fuissent scuta appellantes Decumana, & Decumanum dicentes ouum, ac fluctum Decumanum, pro magno: quod a rusticis, & nautis observatum sit decimum quodque ouum nasci ceteris maius; & decimum quenque fluctum reliquis esse ampliorem, quod astringit Ovidius libro 1. de Tristibus, cum ait:

Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, vndecimoq; prior.

Et libro Transformationum decimo.

Vastius insurgens Decimæ ruit impetus vndæ.

Et Greg. Nazianzenus in distichis.

Doctus Gubernator Decimas vndas cauet.

Valerius item Flaccus lib. 2. Argonauticæ.

--quanta quoties & Palladis arte

Incaßum Decimæ cecidit tumor arduus vndæ.

Postremo Lucanus lib. 5. Belli civilis.

Hæc fatum Decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat.

Quod

Alexan.
Neapol.
li. 6. c. 22.
genialiu
dierum.

Quod si Poetarum auctoritas non satis est, Bedamquoq; libro de Mundi constitutione his verbis loquentē audiamus. Exæstuat mare inter diem & noctē ter; bis in æstiuo die, et semel in noctē; bis in hiemali noctē, et semel in die: et dodrantē, et semunciā hora durat. sed siue exæstuent, siue vento impellātur, dein, et dein fluctus ordinātur, quorū Decimus est maximus. hæc ille. Erit igitur Denarius et ipse quædam unitas, iteratione Unitatis, ac secunda Unitas perfecta, perfectionisq; procreatrix, atq; aliquo pacto ipsi primæ, & antiquissimæ Unitati magis similis, quam ullus simplicium numerorum, ut pote qui ipsius Unitatis lucidam captat effigiem. Estque formalis quædam Unitatis resumptio. Nam Decem per 10 idest longa, quæ virgula est erecta, Græce scribimus, aut per solum punctū Hebraice notamus, idest Iod, quæ tam Barbaris, quam Latinis aliqui simplicem referunt Unitatem, quippe a qua numerus Denarius oritur, & in quam desinit. Neq; tamen hanc expressam, claramq. simplicissimæ Monadis effigiem, hanc sui principij formalem identitatem Denarius fert absolutam; sed in alteritatis cuiuspiam, ac priuationis subsellio. Non enim Denarius simplici seque ferente Unitate pingitur ab Arithmeticis; sed Unitate, cum anteriore scabello priuationis, idest, Unitate, cui ab antica parte notam alteritatis adiungunt, O, quam vocant Zifram. Nam huiusmodi orbiculare signum, numerus quidem non est, nec ullum exprimit numerum; sed numerorum alteritates, & intervalla. Quo fit, ut in Denario, qui ad hunc modum pingitur 10: manifesta Rationalis fabricæ conspiciatur imago. Quemadmodum enim Denarius ex Unitate, & priuationis forma conflatur: ita humana substantia animo, corporeque constat. Humanus Intellectus est quidem intellectus, non tamen per se, sed intellectus inditus alteritati corporis. corpus autem ad animum, vicem non entis obtinet. Unitatis igitur character hominis exprimit animum; sed alteritatis & priuationis appositio speciem gerit humani corporis. Quemadmodum autem vera, perfecta que

Denarij essentia ipsius Vnitatis est species, conducit tamen & ad eius substantiam priuationis articulus: pari analogia verum hominis esse præcipua est animi portio, (a forma.n. provenit esse secundum Philosophum,) ad illius tamen substantiam quoquo pacto corporea desideratur appendix. Præterea primus numerorum Denarius Vnitatis speciem in scutula priuationis excepit: prima quoq; humana substantia insignem Divina specie animum corporeo texit amiculo. Supra Denarium, quidquid est numerorum, expers est priuationis, & exteræ sedis, seipsum fulciens, & sustentans: quidquid item est eminentius humano animo, corporis ac sensuum exsors in sua ipsius sede figitur, ac stabilitur. Est. n. humanus intellectus in confinio utriusq; naturæ mortalis, & immortalis, utriusq; nexus, & medium ad utramq;. Nam per mortale, mortalibus coniungitur, & ad mortalia descendit; per immortale, immortalibus, ad immortaliaque ascendit. Et ut elucidatior Denarij numeri ad humanum intellectum struatur analogia, scribo numerorum ordinem ab Unitate ad Denarium, a dextris in sinistrum, ut Hebræorum morem sequar, tamquam ab Ortum in Occasum, quo modo etiam Decima Mundi rotatur Sphæra.

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Denarij formæ, quæ est præcipuum eius esse, quæ Vnitatis scribitur nota, priuationis effigies videtur obesse, quo minus superiori immaterialium numerorum cœtui adnumeretur: quemadmodum etiam humanum intellectum esse Divinæ effigiem, sed corporis obice e choro simplicium Divinarum imaginum eliminatâ fatentur Theologi. Magis .n. ad imaginem Dei, simpliciter loquendo, dicendus est Angelus, cum principaliter attendatur ista imago secundum intellectualem naturam, quæ perfectiori modo in Angelis reperitur, cum sint formæ simplices intellectuales; homo autem anima constet, & corpore. Rursus priuationis nota, quamquã media sit inter. 9. numerorum simplicium supremum, & Denarij Vnitatem; longius ta-

men

men abest a nouenario, nihil ei cohæret, sed ad animam spectat Denarij, illiusq; est naturalis positio, cum qua substantiam quoq; Denariam adimplet: in eundem modum corporis moles, licet inter extremam simplicium intelligentiarum, & humanam intelligentiam habeatur media; hæc tamen nihil ad Angelicum intellectum pertinet, sed ad humanum spectat tota. Qui vero citra Denarium sunt numeri, absoluti sunt, & simplicissimi, immateriales, nulli numerorum alteritati, & varietati permisti, simplicibus descripti notis, persimiles prorsus illis absolutis cælestibus formis substantiam sortitis extra, ac supra materiam, nullis alteritatibus subiugati. Qui rursus Denarium præcedunt numeri, nullo in orbe sedent, superiores sunt orbe, nullis circumferentiæ vallis obteguntur: Et quæ supra hominem Angelicæ mētes circulum transcendunt, orbi nequaquam insunt, nullo ambitu circumferentiæ capiuntur. nullo. n. loco circumscribuntur, neq. sunt alicuius corporis formæ; sed in loco dici merentur per operationem, et corporibus cælestibus, vt motrices, non vt formæ inherentes, adesse. Quemadmodum item humanus intellectus, ab intellectu Angelico separatus, inferiori regioni mancipatur: ita fere spiritus, qui Denarij inest orbiculo, a superiorum numerorum regione seorsum, inferiori cuidam terrestri regioni deputatur. Nihil. n. refert si Denarij spiritum intra eius corpus collocaueris, idest, Unitatem, in suæ priuationis orbiculo, hoc inquam modo ①, quod mutata descriptione illius nō immutetur substantia. Est igitur Denarius rationalis animæ numerus, hoc materiali, & corruptibili corpore vallatæ. Quando autem corruptibile corpus nostrum, a vitijs purgatum, resurget corruptione deposita, vt verum sit illud quod dicit Apostolus 1. Corint. cap. 15. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatae in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale. tunc profecto nostra mens sedem nanciscetur inter purissimas, simplicissimas, ac supercælestes mentes; vt per Apostatarum ruinam, diminutum numerum rursus superueniens uni-

Amb. de
Nohe &
Arca c. 1.

*tas, Decadem restituat. D. Greg. explanans Euangelium apud
Lucam cap. 15. de vna ex decem drachmis perditâ, diligenter que-
sita, et demum reperta: Sed inter hæc (inquit) nequaquã relinque-
re negligenter debemus, cur ista mulier, per quam Dei sapientia fi-
guratur, decem drachmas habuisse perhibetur, ex quibus vnâ per-
didit, quam cum quæreret, inuenit. Angelorum quippe & Homi-
num naturam, ad cognoscendum se, Dominus condidit; quam dum
consistere ad æternitatem voluit, eam proculdubio ad suam simili-
tudinem creauit; Decem vero drachmas habuit mulier, quia nouem
sunt Ordines Angelorum; sed vt compleretur Electorum numerus,
Homo Decimus est creatus; qui a cōditore suo nec post culpã periit:
quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans, ex lumi-
ne testæ reparauit. Hæc Greg. Quoniam vero in illa perenni luce,
ubi Dominum facie ad faciem contuebimur, erit vera quies, my-
stice Nohe, qui requies interpretatur, Decimus in generationibus
constituitur. Adam quippe genuit Seth, qui genuit Enos, ex quo
natus est Caynan, a quo Malalehel, qui genuit Iareth, ex quo na-
tus est Enoch, a quo genitus est Mathusalem, a quo Lamech, ex
quo decimus natus est Nohe. Porro Adam secundum Hebraicam
translationis virtutem interpretatur homo, quod commune est ma-
sculo & femine. Nam sic de eo scriptum est: Creauit Deus hominem
ad imaginem et similitudinem suã, masculum & feminã creauit eos.
D. Hieronymus hominem, siue terrenum, vel terram rubrã interpre-
tatur. Eusebius Cæsarien. terrenum, seu carnalem, siue natum a terra.
Seth resurrectio dici potest, eo quod post interfectum fratrem na-
tus sit in hanc lucem. Beda de sex Mundi ætatibus: Seth, (in-
quit) interpretatur resurrectio, significans resurrectionem Chri-
sti a mortuis, cuius mortem illatam a Iudeis significat Abel, qui
dicitur lætus, a fratre Cain occisus.*

De nomi-
nũ inter-
pretatio-
ne legen.
Hier. lib.
de He-
braicis
nomini-
bus. Aug.
in Ciuit.
lib. 15. c.
17. Isido-
rus Ety-
mol. li. 7.
c. 6. Glos.
ordin. in
Gen. Phi-
lo Alex.

*Enos interpretatur homo, uerum non sicut Adam. quem .n. no-
stra lingua rationalem hominem dicimus, Chaldei dicunt Enos.
Vnde ait Eusebius: Hominem Enos appellant Hebræi, quo sane*

VOLA-

vocabulo, non terrenam, sed rationalem naturam significant.

Caynan iuxta hebraicam veritatem dici potest lamentatio, vel lugens, aut luctus.

Malalehel dicitur laudans Deum.

Iareth interpretatur roboratus:

Enoch dicitur dedicatio.

Mathusalem dici potest mortis remissio, vel mortis concussio.

Lamech humilis siue humiliatus.

Cum igitur Noe quietem sonet, hæc erit convenientia mysteriorum ex interpretatione decem nominum:

Philo. bi-
blic. an-
tiquit.

- 1: Procedens Homo ex terra,
- 2: Resurgens a peccatis,
- 3: Vir erit innocans Deum,
- 4: Deflens peccata pristina,
- 5: Sicq; laudans Deum,
- 6: Roboratus spiritu Diuino,
- 7: Dedicatur ad vitam æternam,
- 8: Atque mortis victor,
- 9: Deo subiectus, & humiliatus,
10. Requiem possidet sempiternam.

Quis hic non videat vel duce natura, vel Dei iudicio fa-
Etiam impositionem? Scite profecto magnus ille Origenes, cum Diui-
norum nominum virtutem mirificam considerasset, testatus est in
his magnam atque mirabilem latere virtutem; ideoq; ipsa non esse
ex Hebræa, in aliam linguam transferenda. Plato vero in Cratylo,
asserere non dubitauit, positione quadam constare nominum recti-
tudinem; at non quidem temere, vel vt obtigit, sed positionem ip-
sam de naturæ peni promi; nec aliud esse nominum rectitudinem,
quam naturæ ipsi consonam positionem. Porro quod ad huiusmodi
nominum rationem spectat.

Cōt. Cel
sum. li. i.
& 5.
Beda in
capi. 19.
Apocal.

1. Adam siue homo in Genesi Vnitatem adeptus est, quia Vnus
creatus est homo, vnaque illi mens indita.

2. Sed qui per peccatum noluit esse cum Deo vnitus, factus est in
seipso diuisus, Ideoq. in secunda propagine, vocatus a Deo, resur-
git a peccatis.

Quæ sic quidam vertit non inepte :

Vt decimamque Deo, primos fructusque dicemus,
Sedibus ex sacrosanctis, celsaque columna.

*Tradit præterea Herodotus libro 1. Cyrum a Creso monitum ut
Decimæ omnium hircorum Ioui redderentur. Et lib. 9. Aeginetas
Decimam ex spolijs Persarum, qui ad plateas occubuerunt, dijs
quibusdam dedicasse. Xenophon quoq; in Oratione, quam habuit
de Agesilai laudibus, in duobus annis centum talenta & amplius
Deo apud Delphos Decimam dedisse refert. Ut quod notius est omit-
tam, Decimas Herculi olim fuisse destinatas. propter quod Plau-
tus Decimam partem appellat Herculaneam, in Trinum. Narrat
& Plinius lib. 12. cap. 15. quod vbi Tus collectum erat in ciuitate
Sabotam, per vnam specialem portam inferebatur, & ante omnia
decimabatur, nec illud extrudere licebat, donec Sacerdos Decimam
habuisset. Insinuat igitur Denarius numerus Angelici chori restau-
rationem, & spem celestium præmiorum, Domino confirmante, cū
eos qui in vinea magni patris familias laborabant, remuneran-
dos fore Denario repromisit; qui diurnus præcipue nominatur, quod
inibi sit perpetus dies absq. aliqua nocte, sicut in Apocalypsi legitur
scriptum: quod etiam ab Antistite Augustino fuit adnotatum, qui
mercedem illam, idest, ipsius Dei visionem in matutinam secat, &
vespertinam, nocte seclusa, in qua damnati permanebunt orbatihus
iusmodi Denario diurno. in Inferno enim, tenebræ, ignis sine luce.
Ab hoc mysterio non dissonant Pythagorici supercalestem mundum
Denario cōparantes. Statutis. n. duobus extremis, Vnitate. s. & Mil-
lenario, ceteros oēs numeros per accessum, aut recessum ab illis defi-
niebant; atq; inter hæc, duo statuebant media nempe 10. & 100.
Denarium numerum appellantes radicem; 100. quadratum; 1000.
cubum. Vnitas absq; diuisione est, & vt Punctum; Denarius, Mil-
lenarij radix, cum vnica diuisione. est. n. pariter impar, et vt Linea;
Centenarius cum dupla diuisione, & vt Superficies. diuiditur. n.
in 50, & 50; dein 25, & 25; Millenarius vero cum trina diui-
sione,*

Matth.

20.

sione, & ut corpus, cum diuidatur in 500, et 500; deinde in 250, et 250; rursus in 125, et 125. ibiq; diuisio finem habet. His igitur ad triplicem mundū, Supercelestem, Cēlestem, & Elementarē surgebant. Triplici Mundo supereminet simplicissimus actus expers potentiae Deus ipse; non secus atque Vnitās, Denario, Centenario, & Millenario; nec non Punctum, lineā, superficiē, & corpori; eoq; Deum unitate, & Puncto ob simplicitatem exprimebant; Supercelestem mundum, Denario, & Linea, nempe ob vtriusq; simplicissimam diuisionem. Nam cum extra Deum nihil sit simplex, est vtiq; quodque a Deo compositum, saltem compositione actus & potentiae, esse & essentiae. quare diuisibile; simplicissimum autem diuisibile, quod vnā duntaxat diuisionem sustineat. Habet item Linea vnicū sui dimensus terminum; & Denarius, vnicā se priorem Vnitatem, a qua multiplicatione surgit, ac definitur. Ita sane supramundanarum Mentium vnica, eaq; simplicissima mensura. Quod si solum respicis quantitatem, occurrit Linea simplicissima cuiusq; continui mensura. Nam quodq; continuum Linea, superficies, aut corpus est. Porro Linea metitur, & definit superficiem pariter, et corpus; & ab horum nullo finitur, mensuraturus. Non absimili ratione si creaturas duntaxat spectamus, supra mundanas Mentes agnoscimus aliorum quidem esse discretionēs, & mensuras, & a nullo discerni, praesertim cum compositum, id quod simplex est metiri nequaquā possit. Eam ob rem Angelicus intellectus, cum sit creatura simplicissima, & nullum proinde creaturae dimensum subiens, temporī nostro non subiacet, atque supra tempus, quo nos, ceteraq. entia inferiora metimur, esse rite colligitur. Quare qui ad solas creaturas suos deflectit obtutus, Angelum cognoscit immortalem & incorruptibilem, ut pote materiam non habentem priuationi connexā, quae malum corruptionemq. tendit semper. Quod si ad vsq. Deum sese attollit, qui Angelo per immensum, simplicior, perfectior, qui quae omnium rerum mensura, ac principium est, non obscure agnoscit eundem Angelum mensuram aliquam se habere priorem; perinde atque lineā,

linea, se priorem punctum habet suum quidem terminum. Quare
 non simpliciter absoluteq; immortalis est: quemadmodum neq; ab-
 soluta, neq; simplicissima mensura, quod in puncto, & linea e ve-
 stigio innotescit. Ceterū superficie, ac Centenario Celestem mun-
 dum exprimebant, idque quo caelestia corpora geminam admittunt
 sectionem. Corpore tādē, ac Millenario, elementarem regionem,
 ob trinam sectionem, quæ secum pariter inuehit omnem alteritatis
 rationē, quæ profecto in hoc inferiore mundo est vel maxima. Ele-
 mentarem igitur mundum, Millenarius refert; Celestem, Cente-
 narius; Supercēlestem, Denarius. Et iure optimo per Denarium
 merces figuratur æterna, in qua nostra & in æternum Diuinæ vi-
 sioni coniungitur, quia in ipso numero mystice Diuina simul & hu-
 mana natura designatur. Deus quippe Trinitas est; Homo autem,
 septenarius. nam, & quattuor elementis constat corpus; & triplex
 est interioris hominis differentia, quam nobis oracula Diuina de-
 monstrant, cum diligere iubent Deum ex toto corde, ex tota anima, Matt. 22.
 & ex tota virtute. Vnde & in Decalogo tria sunt mandata, quæ
 ad cultum Diuini amoris excitant; septem, quæ proximi dilectio-
 nem commendant. Primum quidem tribuitur Patri, dum dicitur:
 Dominus Deus tuus Deus vnus est: vtiq; vt hæc audiens, vnum Exho. 20
 Deum Patrem colas, & in multos fictos Deos fornicationem non
 effundas. Secundum tribuitur Filio dicens: Non assumes nomen
 Domini Dei tui in vanū, id est, ne putes creaturam esse Filium Dei,
 quia omnis creatura unitati subdita est; sed credas eum æqualem
 esse Patri. Tertium mandatum de sabbato pōt tribui Spiritui san-
 cto, cuius dono requies nobis sempiterna promittitur. Nam quia
 Spiritus dicitur Sanctus, propterea & septimū diem sanctificauit
 Deus. Reliqua septem mandata ad dilectionem proximi pertinent, Matth. 19
 quorum primum, quod tamen in ordine quartum est, incipit ab ho-
 nore parentum. inde Apostolus hoc primum nominauit, dicens:
 Honora Patrem, & matrem, hoc est primum mandatum in lege. Ephes. 6.
 Qui ergo Decalogum in Dei, & proximi amore custodierint, iure
 merce-

mercedem huius custodiæ in Dei visione percipient, & de gloria proximi gaudebunt. Quiq; in hac vita, et proximum, quem vident, & Deū, quem non vident, diligunt, hi in futura vita, & Deum Regem in decore suo, & proximum glorificatum ac decoratum videbunt. Ceterum quis inficiabitur Decalogū digito Dei fuisse descriptum, cum diuina scriptura testetur Deum dedisse Moyse in monte Synai duas Tabulas lapideas digito Dei conscriptas? Porro digitus Dei est Dei potentia, per quam efficitur Creatio Celi, & Terræ, quorum amborum intelliguntur Tabule esse signa. Nam Dei scriptura & formatio in subiecta Tabula, est Mūdi Creatio; Decalogus autem in imagine cēlesti continet Solem, & Lunam, astra, nubes, lucem, spiritum, aquam, aerem, tenebras, ignem. Hic est Celi naturalis Decalogus. Terræ autem imago continet homines, pecora, reptilia, bestias, & ex aquatilibus pisces, & cete; similiter ex volucribus, & quæ sunt carniuoræ, et quæ miti ac mansueto vtuntur cibo; & ex plantis similiter, & quæ sunt fertiles, & quæ steriles. Hic est Terræ naturalis Decalogus. In ipso quoq; Homine, quem Philosophus minorem mundum nominauit, habet Denarius admirabilem vim. adsunt .n. quinque sensus, & vocis edendæ facultas, & vis seminaria, & hic quoque octauus qui fuit in formatione spiritus, nona est facultas animæ, quæ principatum tenet, & dicitur principalis, & decima est sancti Spiritus, quæ per fidem accedit, formam & characterem tribuens proprietates, per lacuacrum regenerationis. Adhuc Decem sunt sanguinei Hominis res, menstruum dico, sperma, plasmatius spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem præter hæc simplicia integralia Hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem insuper partes, quibus constat intrinsecus Homo, spiritus inquam, cerebrum, pulmo, cor, hepar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Tabernaculum denique Mosaicum cēlesti tabernaculo figura respondens, & humani corporis formam præ se ferens, decem

Exho. 31

Clemens
Alexan.
Strom.
lib. 3.Aristot.
Phyfico-
sum, li. 8.

Exho. 26

decem cortinis erat ornatū. Accedunt huius numeri alia Sacramēta. Decē fuerunt Cantores Psalmorum, ut habetur in מדרש תלים Midrasch: Tillim, videlicet, Adā, Abraham, Melchisedech, Moy ses, Asaph, David, Salomon, & tres filij Choræ; quamquam a nostris Theologis alij connumerentur, nimirum: Moyses, David, Salomon, Asaph, Ethan Ezrachi, Eman, Ezraita, Idithū, et tres filij Choræ, quorum in primo Paralipomenon nomina recensentur, videlicet: Asir, Elcana, & Abiasaph. Illis correspondent Decem organa, idest, Decem instrumenta, vel Decem modi Musicae, quibus canebantur, sic dicti apud Hebræos: Neza, in quo canebantur Ode: Nablum, idem quod Organum; Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiab, in quo laudes Dei tantum, atque contemplationes. Quin & Græcorum theologia, nouem deputat Apollini Musas, ipsumq; Decimum Musis adijcit: illa videlicet caussa, quod humanæ vocis Decem sint modulamina.

Vnde cum Decachorda Apollo pingitur cythara. David etiam Psalterium vocat Decachordum Psal. 32. 91. & 143. Porro decem chordæ, sunt Decem præcepta legis; quia ipsa chordæ sunt, quas si bonorum actuum qualitate tangamus, salutare melos efficiunt, & ad Cælorum regna perducunt. Quod si priscorum Theologorum mysticos sensus scrutari voluerimus, Decachordum Psalterium dicimus Verbum I E S V, qui manifestatur elemento Decadis. Decalogus (inquit Clemens Alex.) per elementum Iota, nomen beatum significat, I E S V, qui Verbum est, ostendens.

Vt enim Græci Denarium notant elemento Iota; Hebræi, littera Iod; Arithmetici, & Calculatores signo 1, addita nota priuationis orbiculo signata: pari modo Latini Denarium insinuant interfectione Græcæ litteræ X, quam dicunt decussationem, cuius forma Iustinus philosophus, & martyr in secunda ad Antonium Pium Apologia, sacratissime Crucis Christi mysterium contineri probat.

Capit. 6.

D. Hieron.
Psal. 32. &
Epist. ad Dar
danū de di
uersis gene
ribus Musi
corum.
Clem. Alex.
xād. Peda
go. Libro 2.
capit. 4.
Beda i Rut.

Siro. 6.

Decē a Græ
cis scribitur
per Iota, q̄
ē prima lit
tera nomi
nis I E S V.

Valerius pro
bus de litte
ris antiq.

probat. Nam recto vno apice a summo in imum ducitur, rursus alio non dispari per transuersa brachiorum componitur. Vnde et merito Decem verbis lex absoluitur, ut per eundem numerum figura

Matth. 5 Crucis exprimeretur. Hinc et ipsemet Christus ait: Non veni soluere legem, sed adimplere; utique per passionem Crucis, cuius imago fuit in tabulis. Adhuc etiam Aegyptiorum Sacerdotes per Crucis effigiem, venturae salutis spem intelligi volebant, sic ea vti, postquam huius characteris nota cuncti, iussu Diuino, ianuarum postibus sanguine signatis, Hebraei ab Aegyptijs incolumes, illorum primogenitis oculis ab Angelo interemtis, euaserunt. Quamquam et illud dici posset, Aegyptios notasse Denarium, per virgulam, quae lineam transuersim agat; uti quinarium per eam, quae lineam contingat, non autem secet; unitatem vero, per eam, quae seorsum ponatur, ut hoc in exemplo licet videre. significat decem: notat quindecim: significat sexdecim; 1. decem et septem. Orbiculus vero notabat centum sic o, seorsum positus: at coniunctus totidem, quot numeris apponitur, centenarios indicabat, ut sic, oo, vel sic II o. ducenta, sic ooo, vel etiam sic III o, trecenta; , quingenta; , decies centena, siue mille. Magnum hoc mysterium Arabibus non fuit incognitum, qui hanc diuinam imaginem , in brachijs, quo a nonnullis calamitatibus tutiores forent, sibi pingi volebant. quod et Platonem olfecisse, per suam decussem, coniectura consequi possumus. Refert etiam Ruffinus Aquileien. in Historia Ecclesiastica in templo Serapidis Alexandreae destructo inuentas fuisse litterarum notas in lapidibus sculptas, quae apud Aegyptios vocantur sacrae, habentes crucis figuram, quas cum viderent Christiani, Paganiq; singulos eorum hoc signum religioni propriae deputasse. Christiani quippe signum esse dicebant salutiferę passionis IESV Christi; Pagani vero aliquam communionem Christo, et Serapidi per hoc signum asseriebant; Interpretes autem signum Crucis, hieroglyphico sensu, vitam superuenientem insinuare dicebant. Quam ob causam Christiani ad summum fastigium sunt euecti.

Cumq;

Lib. II.
ca. 29. &
Tripart..
li. 9. c. 29.
Geo. Ce
dren' li-
bro Hist.
Symbol.

Vita ven-
tura.

Cumque & per alias litteras, quæ apud eos dicuntur sacerdotales, iudicaretur finem habiturum Serapidis templum, & ea quæ tunc colebantur, quando videlicet Crucis character apparuisset, qui vitam superuenturam sine dubio declararet; multo plures ad fidem conuertebantur ex his, qui erant ex Sacerdotibus, vel ministris templorum, quam ex illis, quos errorum præstigiæ, & deceptionum machinæ delectabant. Non est silentio inuoluendum quod de Bathi Tactarorū Principis vexillo legimus, cui character X. Græcorum litteræ non absimile, pictus erat, terra percussa, extemplo, tali tantaq; caligine, Polonorum acies, quæ pene Tactaros profligarent, obducta est, ut eius caussa victi, et in fugam versi sint. Denarius præter hæc aliud habet euidentis sacramentum, quia dicitur numerus iustitiæ, quod astuere visus est sapiens ille Abraham Patriarcha, dum imminente incendio supplex pro Sodomitis deprecatur, ut, si reperiatur in his Denarius, veluti quidam numerus iustitiæ, detur eis venia. orditur. n. supplicationē a remissionis numero quinquagenario, et in Denariū desinit. Mitto allegoricā expositionem, quod vsq. ad Decem iustos non perire Sodomā dixit, quia si in quolibet, per Decem præceptorū custodiam, Xpi nomen inueniatur, iste non perit. Decem. n. ut diximus, sunt Diuina mandata, et Denarij numeri figura Crucē Xpi demonstrat. Adde quod nomen Iesu apud Hebræos et Græcos a Iod, et Iota incipit, quod vtrumq; denarij numeri nota est. Animis item purgandis hic numerus accommodatur, vnde Veteres ceremonias appellauere Denarias, quibus illos qui expiandi, aut ad sacra adituri essent, per Decem continuos dies a certis quibusdā reb. abstinere oportebat. Inde apud Aegyptios mos fuit illi, qui sacris Isidis initiari vellet, Decem dierū ieiuniū indici. quod testatur Apul. de seipso inquit: Illud plane cunctis arbitris præcepit, ut Decē illis cōtinuis dieb. cibariā voluptatē coererem, et neq; vllū aīal essem, et inuinius essem. Adhuc apud Plat. Herus Armenius gener e Pāphilus de supplicijs purgatorijs differens, ad delendā culpā utitur Denario numero, qđ dolorib. aboleatur, quæ voluptib. inoluuit

Io. Laur.
Ananias
lib. 4. de
natu. de-
monum.
Aug. de
Concor.
Euāg. li.
2. c. 4.
Gen. 8.

Lib. vlt.

De Le-
gib. li. 6.
Clemen.
Alexād.
Stro. 5.

A a culpa.

culpa. Sane pro quolibet voluptatis gradu, Decem adhibet supplicij gradus, quasi vniversus numerus opportune purgandis aīs accōmodetur, vt per hūc allegorice insinuetur, vniversam corporis labē prius esse deponendā, quam ad Vniuersi peruenias Principem, penes quē nihil pōt esse corporeum. Vniuersitatem quippe notat hic numerus, vt qui primus numerorum limes: ex quo etiam fit vt consummata tribulationis significationem accipiat. Hac nimirum lege, in Hebræorum gratiam, Aegyptijs Decem inflictæ sunt pœnæ; vt, qui in peccando nihil sibi reliquum fecerant ad summam malitiam, omnibus punirentur modis, perfectōq; poenarum numero ferirentur. Eo

Cap. 2. Spectat quod in Apocalypsi legitur scriptum: Ecce missurus est Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, & habebitis tribulationem diebus Decem. quod explanans Primasius: Vniuersali (inquit) Ecclesie hæc dicta conueniunt, aduersus quā Diabolus inextricabiles inimicitias semper exercet. & propterea in Decem diebus, præsentis vitę significatur excursus, in quo Decalogi mādātā sunt necessaria; quare

Ibidem.

Gen. 31.
Glo. in
terest.

Iob 19.

re subdit propheticus sermo: Esto fidelis vsq; ad mortē; et dabo tibi coronā vitę: ostendens quo pertingant Decem dies, qui vsq; ad mortē suadet seruare fidē. Sic Decem vicibus dicitur Laban mutasse mercedē Iahacob. typum gerens Diaboli inducentis hoīem ad oīum præceptorum transgressionem. Sanctus Iob dicebat amicis suis, qui eum multis affecerant cōtumelijs: En Decies confunditis me, et nō erubescitis opprimentes me. Numerorum cap. 14. vbi Deus loquitur de Iudeorum sceleribus, quibus ipsum sepe ad irā prouocauerant: Qui viderunt (inquit) maiestatem meā, et signa quę feci in Aegypto, & in solitudine, et tētauerunt me iā per Decem vices. Et 1. Reg. cap. 1. Helcana Annam vxorem alloquens: Nunquid, ait, nō ego melior tibi sum, quā Decem filij? Daniel cap. 1. dicit de se ipso ad Malasar, Tentanos dieb. Decem. quem locum his verbis dilucidat D. Hier. Nō temeritate aliqua, sed fidei magnitudine, firmissimaq; Diuini auxilij fiducia, Decem illos dies præstituit, certum habens fore, vt Deus apud gentem illā barbarā miraculo aliquo declararet, quā sibi grata

grata esset suæ legis obseruantia. At contra Ozias arguitur quod ^{Iudith.} quinq. dierũ tẽpus præfinisset, post quos, nisi aliunde subsidium popu ^{7. 8.} laribus præberetur, se ipsos dederent Assyrijs. In eodẽ Prophetâ scriptum est Regem inuenisse pueros Decies doctiores alijs sapiẽtibz, qui Arioli & Magi dicebantur. In Apoc. cap. 12. 13. et 17. Decem cornua draconis, oĩa Mundi Regna cõplectuntur. Decem ^{Matth.} vero vir ^{25.} gines in Euangelio, vniuersitatem credentium possunt insinuare. sic ^{Deuter.} Decima generatio aliquando dicit totum tẽpus, vt qui non intrant ^{23.} in Ecclesiam etiam post Decimam generationem. i. nunquam. Vis Denarij alia sacramenta? Nouenarius, vt prædiximus, res bellicosa in oraculis habetur; superueniens autem Vnitas ad explendum Denarium amica putatur. id colligitur ex nouem Regibus, quando ci- ^{Gen. 14.} uili bello quattuor affectus, contra quinq. sensus insurrexerunt, & totam aĩam quasi ciuitatẽ adduxerunt in ruinã, et vastitatis periculum. Quod prudens Abraham Decimus cum suorum manu superueniens sustulit, pro tempestate, trãquillitatem; pro morbo, sanitatem; vitam, pro morte, afferens, fauente nimirum Deo victoriam affectus; ob quam gratus obtulit illi Decimas. Docent deniq; diuina oracula hoc numero quidquam esse latentis energiæ ac mysterij, cum adeo frequenter illum nobis inculcent. Gen. cap. 16. Sara post Decẽ annos Agar ancillam dedit Abrahamo in vxorem, vt ex ea liberos susciperet. cap. 24. Decẽ cameli, quos accepit seruus Abrahę, quesiturus Rebeccã, significant decem præcepta legis, seclusis traditionibus Phariseorũ. Armillæ quoq; pondo Decem siclorũ, quas dedit Rebecca, sunt custodia mandatorũ. cap. 42. Decem fratres Ioseph in Aegyptum descenderunt, et cap. 45. Ioseph fratri Benjamin redeũti Decem asinos, ac totidem asinas dedit tritico panẽq; onustas. Num. ca. 29. mensis septimi dies Decima sancta & venerabilis prædicatur. & paullo post dicitur: Die quarto offeras vitulos Decem. Ios. cap. 1. Nouem tribus cum dimidia transeunt Iordanem cũ Iosue, quia doctrina Christi perficienda fuit per Spiritum sanctum. cap. 17. Ceci ^{Origen.} derunt Manasse funiculi Decem. Iudic. 20. Decem viri eliguntur e ^{hom. 3.} in Ios.

centum, & mille e Decem millibus. Ruth. cap. 4. Boos tollit Decem viros de senioribus ciuitatis. Adhuc & 1. Reg. 17. Isai filius David iubet accipere Decem panes decemq; formellas casti. Et cap. 25. David misit Decem iuuenes ad Nabal. Et 2. Reg. 15. Reliquit David Decem concubinas ad custodiendam domum. Rursum cap. 19. in fine, Decem partibus, inquit vir quissiam, maior ego sum apud Regem. 4 Reg. 20. Sol Decem gradibus reuersus est. quod & repetitur Esaie cap. 38. Thobias, vt in eius lib. c. 1. scribitur, Decem talenta a Rege accepit. 2. Mach. 5. legitur scriptum quod Iudas Machabeus, qui Decimus fuerat, in desertum locum secesserat. quasi diceret, in paterna Decem preceptorum lege perfectus. In Esaia cap. 5. Decem iugera vinearum faciunt lagunculam vnā. Quem locum enarrans D. Hier. scribit Denarium numerum in scripturis sacris mysticum esse, atq; perfectum. Apud Zachariam cap. 8. Decem ex omnibus linguis Gentium apprehendunt fimbriam viri Iudei. Iohan. 1. Hora Decima venerunt discipuli Iohannis ad Christum, quia docturus erat legem spiritaliter implendam. vel quia necesse est vt qui Deum videre desiderat, Dei se mandatis humiliter subdat; quiq; luce diuinæ contemplationis postmodum frui appetit, prius adiuuante Domino Decalogum per opera lucis, quasi Decem horas dici Sole illustrante compleuit. vel quia aduentus Christi fuit in nouissimis diebus. Aut quia Decima die tollebatur agnus. Luc. cap. 19. homo nobilis Decem minas seruis dedit, ex quibus is, qui ex vna Decem alias minas acquisiuit, laudatus est, et a Domino potestatem supra Decem ciuitates accepit in premium. de qua re statim audies quid Origenes dixerit. Et ne per singula curram, lege eundem Origenem hom. 13. in Leuiticum. Gregorium in Iob cap. 49. Cassiodorum Senat. in expositione decimi psalmi. Augustinum de doctrina Christiana lib. 2. & de ciuit. Dei lib. 15. cap. 20. Hirenem aduersus hereses lib. 1. cap. 15. Nicolaum Lyranum in Matth. cap. 25. Andream Tiraquellum Tract. de Præscriptionibus. & inuenies quæ de huius numeri ratione differunt.

De

DE NUMERO XI.

VNDENARIUS numerus nullam habet cum diuinis, neque cum celestibus communionem, nec attactum, nec scalam ad superatendentem, nec vllum meritum. Primus enim transgreditur denarium, significans illos qui transgrediuntur Decalogum mandatorum. Et

sic potest dici illud Matthaei cap. 28. quod vndecim Discipuli abierunt in Galileam: quia scilicet Galilea interpretatur volubilitas vel transmigratio. Et sicut denarium legis, & praeceptorum numerum superat; ita deficit a duodenario, qui gratiae, & perfectionis est. Ideo numerus peccatorum, & poenitentium dicitur.

Vnde non absque huius numeri mysterio, in gradu Vndecimo collocatus Propheta Regius poenitentiae se satisfactione proster-
nit. Omne enim peccatum est Vndenarium, quia dum perversè agit, praecepta decalogi transit. Inde quia nulla nostra iustitia per se vitae aeternae meritoria est, in tabernaculo testimonij, quod erat in itinere populi Dei veluti templum ambulatorium, iussa sunt fieri
Vndecim saga cilicina, qui est habitus poenitentium, & lugen-
tium pro peccatis. Namque in cilicio est peccatorum recordatio propter hædos. In veteri siquidem lege hoc genus pecudis pro peccato iubetur offerri. pilus vero species est emortua, ex sanguis
& exanimis. ex pilis autem caprinis (hædos enim Iudex in fine
seculi ad sinistram collocaturus est) contexebantur cilicia, qui-
bus operiebantur, qui dignos poenitentiae fructus agebant, tam-
quam dicentes cum Psalmographo: Ego autem cum mihi mole-
sti essent, induebar cilicio. idest, habitus poenitentiae, & humili-
tatis. Beatus Prosper de Promissionibus & prædicationibus Dei:
In huius (inquit) numeri sacramento, Vndecim velis cilicinis ta-
bernaculum desuper operiebatur, quo reum esse ostendat totum

Psal. 129.
Beda.

Exho. 38
& 36.

O. ige-
nes li. 13.
in Exho-
dum.
Matt. 25.

Psal. 34.

mundum Deo, ab sub pœnitentia degere. Et in Vndecimo psalmo Prophetæ defecisse sanctos, & filios hominum veritates vanitatibus ac dolis mutasse conqueritur, dicens: Saluum me fac Domine, quoniam defecit sanctus, quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum; vana locuti sunt vnusquisq; ad proximum suum labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. Hoc numero tacite designans, quod huiusmodi homines duplicis lingue & cordis, neq; legalia decalogi præcepta custodiant, neq; apostolicâ Euangelij percipere gratiam possint. Eandem sententiam profert D. Augustinus lib. 2. de

Cap. 4. Concor. Euang. dicens. Denarius iustitiæ numerus in decem præceptis legis ostenditur. porro peccatum est legis transgressio, & utique transgressio denarij congruenter in Vndenario figuratur. vnde

In Ciuit. Dei. lib. 15. ca. 20. ¶ Vela cilicina iubentur in tabernaculo Vndecim fieri. Quis autem dubitet ad peccati significationem pertinere cilicium? Alibi etiam septenarij, & Vndenarij perscrutatus naturam, hæc infert: Non frustra, nec temere Dominus septuagesima septima generatione venit aboliturus omnia peccata, nisi quia in illo numero aliquid latet, quod ad significationem pertinet omnium peccatorum, et hoc Undenario, & septenario considerandum est, qui numeri per se multiplicati, ad tantum perueniunt. nã Vndecies septem, & septies Vndeni sunt septuaginta septem. Vndecimus autem numerus denarij transgressionem significat. Deinde subdit: Manifestum quod transgressio denarij peccatum significat per superbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq. amittentis. tantum

Gen. 4. ille. Spectat ad hoc mysterium quod in Genesi quattuor Lamech filij cōmemorantur, Label, Tubal, Tubalcain, & eorum soror Noema. cum tamen in ceteris vnus dumtaxat filius recensatur. Vxores. n.

Aug. in ciuit. lib. 15. c. 20. Lamech aliud significant; non hoc, quod nunc cōmendatur. hic quippe de generationibus loquimur: illæ vero, vnde genitæ sint, tacetur. Cum igitur varia quantitate numerositatis annorum interposita per tam longam etatē ab Adam, vsque ad Cataclysmum non equalis numeri generationes habuerit vtraq; progenies, sed per Seth decem

cem, nam decimus Nohe; per Cain sceleratū septem, a quo Lamech, isti tres adduntur filij, & filia, ut impleatur Vndenarius, peccatū mystice notans. Quare & ipse numerus a femina clauditur, a quo sexu initium factum est peccati, per quod omnes morti subiicimur. Cuius mysterij non ignarus Augustinus hac scribit in Ciuit. Diuina. Hoc non incassum notandum arbitror, quod in his genera-
Lib. 15. c. 27
tionibus, quæ propagantur ex Seth, cum genuisse filios dicatur & filias, nulla ibi genita nominatim femina expressa est: in his autē quæ propagantur ex Cain, in ipso fine quousq; protenduntur, nouissima femina genita nominatur. Hac ille. Commissum est etiam ut & voluptas carnis, quæ spiritui resisteret, sequeretur. nam et ipsa filia Lamech Noema, voluptas ab eodem Augustino interpre-
Lib. 15. c. 28
tatur. Non est autem hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, ubi masculi vocabulo insontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi; per feminam vero, crimen. Cyrillus. n. in Levitico Hom. prima, siue huius sit, siue Origenis, ubi
Exho. 12.
Leuit. 6. 25.
agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quod femina sit peccati symbolum. labilis. n. mollis, & ad delinquendum procliuis admodum est mulier, tantēq. infirmitatis ut Salomon dixerit, meliorem esse iniquitatem viri, quam mulierem beneficientem. Cui concinit Menandri versiculus.

Muliere nihil est peius, vel etiam bona.

Alter quoque.

Vbicunq; mulieres sunt, ibidem mala sunt omnia.

In quibusdam libris hanc inueni descriptionem: Mulier hominis confusio est, continua sollicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, adolescentiæ naufragium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium. Nonnulli feminas monstra esse hominum aiunt, & propter calorem deficientem nasci. Nec id quidem iniuria, cum multis placeat mulieres ferme rationis esse expertes. Nā Diuinus Plato du-
Feminarum mala plurima in vñ cōgessit Io. Chrysostomus ea Homilia quam in Decoll. Iohannis edit. Tertullianus libro de habitu muliebri. Origenes in Euāg. Chanaanæ, Cyprianus lib. de singularitate feminarum.
bitare

bitare videtur, utro in ignem ponat mulierem, rationalium animalium, an brutorum. Martianus autem scribit Mineruam ideo sine matre natam, quoniā in femina prudentia non est, cuius dea est ipsa Minerva. Versus Martiani sunt huiusmodi in hymno Palladis.

*Hanc de patre ferunt sine matris foedere natam,
Prouida consilia quod nescit curia matrum.*

Dum hac scriberemus Lucretius Rotha Comes & Canonicus Bergomas optime indolis adolescens, familiae claritate, litterarum studio, & morum commendatione insignis hoc epigramma nobis supeditauit.

Vxor, amice, tibi est semper mala; cum male tractas,

Fit peior: sed fit pessima, quando bene.

Sed bona, si moriatur, erit: melior tamen, id te

Si faciat vino, aut optima, si propere.

Ant. Mo-
nachus
serm. lib.
2. c. 34.

Porro mulierem omnem esse malam, perquam venuste significauit & Democritus, qui cum percunctaretur, cur cum magnus esset, uxorem duxisset pusillam: Ego (inquit) in malo deligendo, quod minimum erat, elegi. Et Protagoras interrogatus, ob quam causam inimico filiam dedisset; respondit se illi nihil dare potuisse deterius. Ut aliquid tandem a nostris mutuemur, Blancum Bongum utroque iure Consultissimum, atque in maiori Bergomate ecclesia Primicerium, patrum nostrum, tantæ profecto & dignitatis & auctoritatis virum, ut in huius obitu totius cleri lumen, et ciuitatis extinctum splendorem magno Illustrissimi Cardinalis Albani testimonio comprobatum sit, sepe illum inquam dicere solitum accepimus, trium maxime rerum causa gratias se Deo agere, primo quod homo non bellua, deinde quod non mulier sed vir natus esset, postremo quod cœlibem vitam agere maluisset. Nec vero nos quispiam existimet, in mulierum genus ideo inuehi vehementius, quod ab illis grauius forte perpeffi simus. Quemadmodum enim nemo non intelligit, et antiquitate & splendore Bungorum familiam multis id genus alijs in nostra ciuitate maxime excellere, cum plurimis quidem de causis, tum præcipue quod olim summa rerum Bergomatum diu potita fuerit, quemadmodum annales ipsi forenses vel facile testantur,

in quibus actitata multa apparent in curia Nobiliū de Bungis. unde postea factum est, ut ad hanc usq; diem Nobilitatis elogio ipsa familia decoretur, nec vlllo illiberali studio violata sit; sed perpetuo viris vel litterarū studio, vel militiæ disciplina præcellentibus floruerit: ita illud etiam ad huius generis splendorem cōseruandū accessit, quod ne feminis quidem huius familiæ vlla vnquam labis nota inusta sit. At de his hæctenus. Reperitur hic idē numerus in generationibus filiorum Cham a patre maledicti. Nā generationes filiorū Nohe cœptæ sunt commemorari a filio minimo, qui vocatus est Iaphet, cuius filij octo nominati sunt, nepotes autem septem de duobus filiis eius; tres ex vno, quattuor ex altero. Fiunt itaq; omnes quindecim. Filij aut Cham, (hoc est, medij filij Nohe, qui propter peccatum reprobatus, ac in filio maledictus,) quattuor, ac nepotes quinque ex vno eius filio; pronepotes duo ex nepote vno. Fit igitur eorū summa vndecim. D. Hieronymus in Zach. Vndenarius ad res seculi pertinet, sicut Vndecimus mensis. Refert et Ven. Beda com. in Apocal. Cap. 17. Antichristum positū hoc in numero, quo illius insinuetur præuaricatio. Vndecimū. n. cornu in bestia significat Antichristū. & Deuteronomij librū Vndecim dieb. a Moyse fuisse descriptū ad dicit significandū Iudaicæ plebis lapsum in Euāgelio per transgressionem Decalogi mandatorum. Est. n. Deuteronomiū repetitio quattuor librorum legis, siue secunda legislatio, quod significat Euāgelium. Ostendunt huius numeri infelicitatem Vndecim filij Iahacob vendentes eorū fratrem Ioseph, eo quod apud patrē illos accusasset crimine pessimo, ut legitur Genesi cap. 37. Adhæc Vndecima māsio filiorū Israel fuit in Raphidim, quo sub numero duo mala cōmisit populus, alterū iurgij aduersus Moysen, alterum tētationis aduersus Deū, dicendo: Est ne Deus in nobis? Quare nomen loci illius dictū est Tētatio. In hoc numero persecutiones patitur Iustus. Quare in Psalmo 82. Vndeni enumerantur pugnantes aduersus sanctos, Idumæi. s. Ismaelites, Moab, Agareni, Gebal, Ammon, Amalech, Philistij, Tyrū habitantes, Asur, filij Lot. Quod mysterium D. Hier. non reliquit intactum

Dan. 7.
Gre. mo.
ral. 32. 15
Beda q6.
in Deut.
cap. 1.
Beda in
Act. 1.
Gregor.
mor. lib.
32. c. 15.
Exh. 17.

tactū hęc scribens in eiusdē Psalmi expositione: *Vndecim* (inquit) sunt qui pugnant aduersus sanctum. Quoniā ergo pugnaverunt contra sanctos, ad perfectum numerū. i. duodecimum, venire non potuerunt. *Ierem. cap. 52. de Sedechia*, qui peccauit contra Dominum, nec veritus fuit regis Babylonis fallere dextrā, scriptum est quod *Vndecim* annis regnavit in Hierusalē. Et *4. Reg. 25. relatum* est clausam fuisse ciuitatē Hierusalē atq; vallatā vsq; ad *Vndecimū* annū

Beda in *Sedechia. In Vndenario Petrus Apostolus remanere metuit. Nisi. n. Aet. 1.*

Gregor. signari culpā per hūc numerum cerneret, impleri Apostolorū numerū tā festine duodenario non curaret. *Cum. n. proditor Iudas defecisset, Matthiam duodecimum sorte missa requisivit. Et hic est il-*

Atha. li. *le operarius in Vineā Domini, qui circa horam Vndecimam venit, quest. ca. 51.*

Matt. 20. *qui cum ceteris Vndecim Apostolis connumeratus est. Homo. n. qui diluculo egressus est ad conducendum operarios, Deus est; Vineā,*

Beda. *Mundus: Operarij sunt Apostoli. Iuxta altiore[m] autem intellectum, damnum Ecclesia, quod in falsis fratribus patitur, hactenus ex parte maxima perdurat incorruptum. At cum in fine Mundi Populus Iudaeorum, qui Dominum crucifixit, reconciliandus Ecclesiae creditur, velut quinquagesimo die appropinquante, Aposto-*

Cap. 40. *lorum est summa restituta. Ceterum quod apud Ezechielem dicitur longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum, videtur facere quæstionem quomodo dualis numerus (qui refertur ad duas decadas,) & Vndecimus, qui probantur infausi, in vestibulo templi esse dicantur? Hoc ita soluit D. Hieronymus: quamuis sancti sint Sacerdotes, et in templi ministris collocati, & quotidie victimas offerant Christo, tamen quia in hoc mortali fragiliq. corpusculo, et agrotationibus vitijsq. subiecto, commorantur, vicnarium habent numerum, et Vndecimum. Vnde dicebat Apostolus: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sed ab his transeamus ad Pythagoricam disciplinam. Perfectum numerum suis adequatum partibus, Virtuti con-*

Rom. 7.

tribuunt Pythagorici; abundantem vel diminutum, vitijs. Omnis. n.

mor-

moralis Virtus medio inter plus & minus residet loco, & in mediocritate extremorum consistit, arcens ac vetans tam quod abundat, quam quod deficiens & imperfectum est. Quemadmodum igitur perfectus numerus, virtutis; pari ratione diminutus, vel superfluous, vitiorum habet similitudinem, id quod rata fit serie. Qui enim superuacua magis progressionem porrigitur, vel contracta diminutione remittitur, is vitiorum maxime censetur amulator. Liqueat vero Undenarius numerum apud Arithmeticos, inter primos & incompositos locum possidere, qui veluti paupertate inopes, ac nimis oppressi, nullam aliam partem habent, nisi eam, quæ a tota numeri quantitate denominata est, ut ipsa pars non sit, nisi unitas. Quare Undenarius mystico sensu vitia designabit. quod adeo convenit cum Theologis, ut nec quidquam simile dici possit magis. Illud itidem ad huius numeri naturam considerandam referri potest, quod antiquis gentilium Sacerdotum ritibus recoditum, hoc dierum numero umbras errare, ac silicernio pasci. quo sane tempore Dijs superis haud sacrificabant, nec accendebantur ignes, nobiles seipsos non ornabant, & nuptæ a viris suis secubabant. Huius ritus meminit Ovidius Naso libro de Fastis.

Conde tuas Hymenææ faces, & ab ignibus atris
 Aufer, habent alias mæsta sepulcra faces.
 Dij quoque templorum foribus cælentur opertis,
 Ture vacent aræ, stentque sine igne foci.
 Nunc animæ tenues, & corpora functa sepulcris
 Errant, nunc posito pascitur umbra cibo.
 Non tamen hoc ultra, quam quot de mense supersunt
 Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.
 Hanc quia iusta ferunt dixere feralia lucem.
 Victima placandis Manibus illa dies.

Lib. 2.

Licurgus huius numeri perspecta natura Lacedæmonijs Undecim dierum spacio funeris luctum terminavit. Illud denique mirum quod Undenarius numerus ita videtur natura undique imperfectus, ut in undecima numerorum linea, siue sede unitatis, nullum perfectum numerum inuenias, cum id fere in alijs contingat. id autem singulos

Alexan.
 Neap. li.
 3. c. 7.

Suidas di
ctioe No
thus.

los numeros recensentibus, qui undecim notis constant, perspicuum erit, & a nobis quoque clarius explicabitur, cum ad 28. numerum perfectum deuenimus. Quam ob causam fortasse Nothis hic numerus attributus videri potest, cum & numerus, & ipsi nothi sint in omnes partes imperfecti. Est n. diuinum quiddam & legitimum in natalibus hominum, quo qui caret Nothus dicitur, quasi numine priuatus, vel a Diuinitate alienus. Quare existimantur qui ex illegitimo concubitu nascuntur, ad honorum gradus inhabiles. Itaque tam ex veteri lege, quam Summorum Pontificum decretis, interditi sunt a sacris Ecclesiae muneribus, quibus nihil non perfectum & omnibus numeris absolutum videtur conuenire: quamuis aliae quoque causae, (vt quasi praeteriens id quoque tangam,) soleant a scriptoribus assignari, quamobrem sacris Ordinibus non admittantur spurij. quarum prima est incontinentiae metus, ne quid in liberis paternae libidinis resideat, cum ipsi nati censeantur vna stimulante libidine. Solent n. liberi plerumque parentum vitia, virtutesue referre. Quo circa iam usurpatum in prouerbijs est: Fortes gigni ex foribus. Et Atticismus ille tritus est κακὸν ὄρακος, κακὸν ὄον, idest ex malo coruo, malum ouum. Atqui ita fere fieri videmus, vt ex nothis, nothi saepe gignantur. licere enim sibi putant, vt pote qui nulla sint existimationis dignitate insigniti, tamquam immundae suae eodem caeno, quo nati sunt, usque volutari. Iure igitur cum sancta et pura Dei ministeria deceat sancte & pure tractari, id hominum genus flagitiosa labe pollutum reijcitur. Altera vero est, vt hominum incontinentia reprimatur, cum videant ex ea gigni fetus, qui sint censuris Ecclesiasticis obnoxij. liberorum n. poena, vel ipso Cicerone teste, retardat maxime parentes a scelere. Tertia causa est, quod fere apud omnes mortales Nothi nomen opprobrio detur. Scite enim Lacædæmones, cum Delphicum oraculum vulgaretur, tum eorum imperium casurum cum mancus, ac claudus imperaret; interpretatus est Leander, nullum magis debilitatum videri, quam, qui ex adulterio natus male audiret. In cultu autem summi, & altissimi Dei,

qui

Ad Bru-
tum.

qui adhibentur, carere debent omni vitio & labe. Itaque reijciuntur nothi, qui, cum plurimum a ceterorum hominum perfectione distent, Vndecimo numero, qui imperfectionis est, notati sunt. Percrebuit. n. dictum: Nothos esse Vndecim vnciarum. quod certe idcirco dictum videri potest, quia, quemadmodum vndecim vnciae deficiunt a perfectione ponderis, quæ libra est, eaq. duodecim vnciarum, qua fere solent res ponderari: sic nothi etiam quodammodo vncia deficiunt a perfectione humanæ naturæ, quæ per perfectum pondus, nempe libram, designatur. Et si arbitrarer ego Vndecim digitorum dicendos esse nothos, quia mos est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quæ nobis prompta est mensura, dimetiri. Est autem spithame duodecim digitorum spatium; digitus vero, quantum occupant tritici quattuor coherentia grana. At vero spithame auctoribus D. Hieronymo, & Michaeli Neandro extentam significat manum a pollice usque ad extremum digitum auricularem, quam quidem dimensionem nos materna lingua haud multum a Græco sermone distante, Spana, vocamus. Observatum est autem nothos breviorē habere digitum auricularem, quam legitimos, ita ut auricularis digiti summum sit infra extremum annularis digiti articulum, & manus extensione spatium spithames, quod duodecim digitorum latitudine constat, dimetiri non possint; sed eorum manus extensio ad Vndecimum tantum digitum perveniat. Hocque inditio etiam Chiromantici usi sunt ad dignoscendos illegitimo matrimonio procreatos. Quod si aliqui occurrant, qui, cum habeant digitum istum breviorē, censeantur tamen, & habeantur certa communi hominum opinione legitimi; non idcirco tamen falsa præsens observatio existimanda est, quæ non tam hominum opinioni, quam veritati rei innititur, statuens quod longo usu, & probatione verum comperiit, cum ex diverso opinio ducatur sæpe tum ab apparentibus quibusdam coniecturis, tum vero ab hominum fama et rumore, qui in verbis solis plerumq. consistit. Prudentissimo tamē cōsilio factū est, ut sapissime opinio prævaleat, veriorq;

Hieron.
com. in
capit. 40.
Esaia.

Veriorq; cēseat, & maiorem auctoritatem apud omnes obtineat, quam ars vel scientia aliqua, & faciles vel sapientissimus quisq; aures ei rei adhibendas putat, quæ sibi & honestior & tutior videtur. Nam cum expedit in ijs, quæ in precio habentur, vel vitio verti solent, prudens ab inueterata opinione recedendum nō putat. Non ob id igitur quod filius hoc digiti signo sit præditus, vir bonus & prudens uxorem adulterij insimulauerit, neq; ad maculam delendam vtetur remedijs, quæ ab iratis vulgo solent adhiberi, diuortio. s. vxoricidio, veneno, & filiorum abalienatione. Ex quibus quæ dedecoris labe, quæ inimicitia, quæ vitæ propriæ odium contrahatur, quis est cui possit esse dubium? Quare semper prudentes viri, minime prudentis existimarunt huiusmodi suspicionem vel liberis, vel uxori, vel cuiquam alij obijcere: & facile passi sunt etiā non incertæ cognitioni derogari ab hominum opinione.

DE NUMERO XII.

DLENÆ, cōsummataq; virtutis est Duodenarius. recipit. n. diuisiones (ex quibus consurgit) ordinatas, multiplicatione senarij per binarium, & binarij per senarium, & ternarij per quaternarium, et quaternarij per ternariū. nec mysterio vacat, quod in eius compositione quinarium elegit, & septenarium. nam quinarus consurgit copulatione binarij cum ternario. Materies exprimitur nomine binarij; forma vero nomine ternarij; atque id sane quod binarius fons existit diuisionis, ac multitudinis, vt non tam multitudo Philosophis videatur, quam multitudinis initium, & origo, quodq; ab unitate primo fluxit, primusq. sit unitatis partus, quatenus, & Diuine creationis primo producto respondet. Ponebant. n. Philosophi non ignobiles Deum, & Nihil, infinita duo; sed Nihil Diuine subiectum infinitati, & omnipotentia, vtpote cuius verbo ad esse prodijt.

dijt. primitus autem prodijt materia, quam complexionis necessitu-
 dinem nonnulli posuere, quoniam iuxta eius compositionem daren-
 tur formæ. hinc dicebat Plato formas dari secundum merita ma-
 teriæ. Secundo autem loco prodijt forma, quod tamen intellige po-
 sterioritate temporis, non naturæ. idq. non ab re, ternarium, vt pote
 secundo loco ab vnitæte, formæ adscripserunt, quod forma secundum
 se indiuidua, & quo perfectior, eo amplius, veluti a qua omnis
 procedit vnio. Primum autem compositum dixere quinarium, bina-
 rio & ternario resurgentem; Septenarium autem secundum dixere
 compositum, vt pote ex crassiori materia restitutum; ternario inquã,
 & duplicato binario, ex quibus conficitur Duodenarius, Ciuitatis
 apud Platonem numerus. Continentur autem his Duodenarij par-
 tibus omnes concentus, totaq. harmoniæ ratio. Nam prima sesqui-
 altera nascitur inter tria, & duo, vnde quinarus dicitur prima hu-
 ius proportionis radix. prima quoq. sesquitertia prouenit inter quat-
 tuor, & tria, quare septenarius est radix sesquitertiæ. Sesquialtera
 consonantia generat Diapente. Sesquitertia procreat Diatessaon.
 Ex his duabus quinta, & septima conflatur consonantia, in dupla
 proportionem consistens, Diapason, cuius radix est Duodenarius. Por-
 ro consonantiam Diapente Plato potioribus assignabat: at Diates-
 saon deterioribus tribuebat, & imperfectioribus. Adeo volebat
 Ciuitatem potioribus, & deterioribus constare, quo nobis, vt in
 symbolo, pingitur hic Mundus perfectioribus, & imperfectioribus
 compositis conflatus. Eo vsq; per quinarium de perfectioribus hu-
 ius Mundi compositis philosophatur; & per septenarium de imper-
 fectioribus. Verum si ad nos hæc conferre voluerimus, dicemus,
 quæ trium ad duo concinnitas assignatur, nobis esse argumento per-
 fectionis nimæ; & id actione, & contemplatione, cui consonantia
 Diatessaon, eaq. quattuor ad tria, admota, coccinæ partis corporeæ
 sensibilisq. ad animam, exprimit intervallum. Rursum quod Duo-
 denarius duobus perfectis numeris, nempe sex & sex, in quos pri-
 mū resoluitur, constat, humanā vitæ vtriusq. notat perfectionem,
 actiue

actiue. & contemplatiue. Adeo status humanus, humanaq. perfectio in quodam velut biuio, vita inquam actiua, & contemplatiua existit. Porro vtraq; tribus integrata, nempe principio, medio, & fine. ita sane vtrinq; sunt incipientes, proficientes, & perfecti; quod admodum senarius tribus consurgit partibus repositus, ternario, binario, vnitatem, eoque pedetentim deiformes fiunt, & ad vsq; unitatem, omnis perfectionis initium & complementum, feruntur. Præterea cum impariter pares consurgant imparium disposita serie a ternario, & pariter parium a quaternario, quolibet in quemlibet ducto, Duodenarius primus erit impariter par, surgens ex ductu primi imparis, nempe ternarij in quaternarium primum pariter parem. At quaternarius cum sit numerus elementorum, rerum corporea exprimens elementa, sintq; impares numeri formarum expressiones, apposite Duodenarius perfectissimum exprimet mixtum. Homo .n. quo ad corpus, expressus est quaternario, & quo ad animum ternario, trina siquidem rationalis anima, Diuinae Trinitatis proximum vestigium. Porro ternarij in quaternarium ductu, & veluti quadam ternarij informatione, restituitur Duodenarius nobis ex ea parte Hominem exprimens. Præterea Duodenarius est primus vitæ numerus, primi item prouentus, atq; incrementi. omnes etenim se transilientes atq; abundantes numeros quidam Pythagoræorum (Bouillo testante) vitales vocant ac fecundos. Hi .n. postquam semetipsos restituere, suisq. partibus coaluere, aliquid insuper in sese proferunt, largosq. prouentus ac fœnora reddunt. Horum primus est Duodenarius, nam eius simul sumptæ partes. 1. 2. 3. 4. 6. sextumdecimum conflant, & simul ductæ pariunt. 144. Duodenarij quadratum. Et vt Duodenarius se præcellit, superatq. quadrato, nam quaternario; ita & suis partibus efficit gignitq. quadratū. Est enim 4. secundus actu quadratus: 16. quartus. Et si quod suis efficit partibus videlicet. 16, illi copulaueris, surget perfectorum secundus. 28. concrefcens ex. 16. & 12. quo numero Astronomi Lunæ globum proprio motu circa terram circumuehunt. His de causis

Platonici

Platonici vniuersalis formæ mundanæ, vel humanæ, atque ciuiliū gubernatorem indicant Duodenarium, plurimumque rerum propagationi, mutationiq; congruere. Illum porro summo opere Plato celebrat in Phædone, Duodenario formarum numero describens Orbem: in Critia plagis Duodecim antiqua ante diluuiū describit regna: in Phædro Deorum, Dæmonumque exercitum sub duce Ioue in ordines disponit Duodecim: in Legibus custodias, magistratus, agros, vicos, ciuitatemque secat in partes Duodecim. Quod vero partes orbis sequi circuitum Vniuersi dicit, totum octauæ sphaeræ circuitum intelligit, triginta & sex annorum millibus perficiendum. qui sane numerus tribus millium Duodenarijs perfecte completur, adeo vt in primo millium Duodenario, ex Antiquorum sententia, intelligas iuuenilem totius Mundi habitum, in secundo virilem, & senilem in tertio. Suam quoque Ciuitatem Dijs Duodecim commendat Plato, quod & in syderibus Zodiaci Duodecim a Pythagoræis positi fuerint particulares Dij, siue animæ sitæ in cordibus eiusmodi syderum, atque exinde totum sydus regentes, scilicet in corde Arietis, Pallas particularis; in corde Tauri, Venus particularis; in corde Geminorum, Phœbus particularis; in corde Cancri, Mercurius; in corde Leonis, Iuppiter; in corde Virginis, Ceres; in corde Libræ, Vulcanus; in corde Scorpionis, Mars; in corde Sagittarij, Diana; in corde Capricorni, Vesta; in corde Aquarij, Iuno particularis; in corde Piscium, Neptunus particularis. Octauo deniq; libro de Republica Duodenarium tamquam diuinum celebrat. Neq; dumtaxat Duodenarium laudat Plato; sed et vniuersum illum, qui Duodenario prorsus accommodatur, commendans numerum 5040. in domiciliorum & agrorum diuisione, quod in Duodecim partibus secari possit. Videtur. n. Plato plurimi facere, quod ille numerus Duodecies diuidatur in 420. quodve hic rursus Duodecies in 35. at vero hic Duodecies, in duo, atq; insuper vndecim duodecimas partes. sed de hoc nume-

ro proprius dabitur loquendi locus. Ad Duodenarium redeo, quo facierum numero Mundus a Platone formatur in Timæo, etiam propter sphaeras Mundi Duodecim. Namque post illam primam Mundi animam totius huius visibilis auctricem, quem dicimus Mundum siue Vniuersum, Duodecim sunt principes animæ, quæ Duodecim præsent partibus Vniuersi, octo videlicet Orbibus celestibus, ac quattuor elementis, quarum singula, quia iuxta Orphicam Theologiam, partim congruunt cum Mundo intelligibili, ex quo sunt; partim declinant ad corpora, quæ producunt, duplicem dicuntur habere virtutem; vnā in cognoscendo positam; alteram in viuificando & regendo corpus suum sitam. Hoc modo in celestibus sphaeris priorem illam virtutem Orpheus vocat Bacchum, alteram appellat Musam, nominans animam

Terræ,	Plutonem & Proserpinam;
Aquæ,	Oceanum & Tethin;
Aeris,	Iouem fulminatorem & Iunonem;
Ignis,	Phanetam & Auroram;
Lunæ,	Bacchum licnifen & Thaliā;
Mercurij,	Bacchum lysium & Erato;
Veneris,	Bacchum trietericum & Melpomenem;
Solis,	Bacchum silenū & Euterpen;
Martis,	Bacchum bassareum & Clio;
Iouis,	Bacchum sabazium & Terpsichoren;
Saturni,	Bacchum amphietum & Polymniam;
Postremi Orbis,	Bacchum Pericyonium & Vraniam;
Ipsius autē Vniuersi,	Bacchum Eribromium & Calliopen.

Duodecim igitur sunt totius Orbes, Duodecimq. aīarū diuinarū, & ordines et duces. Nec tamen cum quibusdam Platonicis ita censemus, quasi Cælum, & omnia elementa habeant ipsa quoque peculiarem animam, quam vocant motricem, eo quod perpetuo & infatigabiliter moueantur, quod opinatus fuerat etiam Theophrastus Aristotelis discipulus. nam huiusmodi opinio de anima motrice prorsus peccat contra vulgatam loquendi rationem, & contra Philosophiæ principia. Quod n. præclari Philosophi, vt Cicero commemorat, Cælum,

Cælum, Stellas, & Mundum dicunt habere animam, proculdubio significare volunt ista moueri, regi, & gubernari ab animis & Spiritibus, non quidem insitis sibi tamquam corpori animato, sed cura Dei sic instructis & alligatis, vt Angeli, aut boni Demones suum quisque cælestem orbem, suam Stellam moueant, ac regant, atq; ipse demum Mundus vniuersus a summa Anima, idest, a Deo ipso vegetetur, foveatur, ac regatur, iuxta illud Virgilianum,

Principio cælum, ac terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Igneus est ollis vigor & cælestis origo
Seminibus.

Aen. 6.

Ad Heliophorum redeo.

Virg.
Georg. lib.
bro 1.

—vt certis dimensum partibus Orbem
Per Duodena regit Mundi Sol aureus astra;

sic iure conijcere possumus ceteros omnes pari ratione se habere, quando singuli quodammodo totius retinent ingenium, sicut in Timeo noster significat Plato. Non sunt autem silentio inuoluendæ, quas Astronomi rationes adducunt de Duodenario numero Signiferi. Primo enim Sol, Venus, & Mercurius Zodiacum Duodecim percurrunt mensibus; Iuppiter, annis Duodecim; Luna quotidie gradus, siue partes peragit Duodecim, suasq. mansiones habet Duodecim partium, ipsaq. cum Sole menses agit Duodecim, adeo vt multi Lunarem non Solarem secuti rationem, annum constituerint dierum tercentum quinquagintaquattuor. Duodecim enim menses Lunares conficiunt dies 354. mensibus alternatim in 29. & 30. diebus distributis, quibus si 11. Epactas, & quadrantē adieceris, numerum 365. $\frac{1}{4}$ conflabis. Adhuc etiam quatuor naturarum, siue qualitatum sunt elementa. est enim in igne, caliditas, & siccitas; caliditas & humiditas, in aere; est aqua frigida & humida; terraque frigida & sicca. Ceterum cum signa

Bb 2 agant

agāt in elemēta (nā superiora imprimunt in inferiora) necesse fuit esse signa secundum quattuor qualitātū varietatē. Quare in quattuor elementa agent signa secundum tres modos; primo modo, esse nutriendo & augmentando; secundo, esse nec ex toto nutriendo, nec ex toto destruendo; tertio, esse destruendo. quo efficitur, vt quaelibet tria signa, secundum prædictos tres modos, in vnum agant quattuor elementorum, tria scilicet ignea, Aries, Leo, Sagittarius, in ignem; tria simili ratione aerea, Gemini, Libra, & Aquarius, in aerem; tria quoq; aquea, s. Cancer, Scorpio, Pisces, in aquam; tria denique terrea, Taurus, Virgo, & Capricornus, in terram. At tria per quattuor ducta Duodenarium restitunt. In his fuere concordēs Ptolemæus, Aaydimon, Astaphan, Alcabitius, Albumasar, Bonatus, omnes deniq; Astronomi, vniuersum globum diuidentes in Domos Duodecim, quod diagramma, seu themation vocant Attici. His accedit, quod signorum quodlibet in suum agit elementum secundum tria esse, principium, s. medium, & finem. quare quattuor cum sint elementa, Duodenario numero signa concludi necesse fuit. Hinc Plato (si ea quæ scripsit in Timæo sunt potius ad eius dogmata referenda, quam ad Pythagoricam disciplinam) Duodecaedram figurā, quæ Duodecim facies habet, adscribit Mūdo, propter syderum formas Duodecim, non ex Mathematicis Physica componens, sed in his quardam proprietatem communiter esse persimilem insinuans; & comparanda hæc inter se potius, quam componenda. Quemadmodum. n. Duodecim sunt formæ Signiferi, quarum quælibet in partes triginta secatur, ac per Duodenariū numerū ductæ, oēs statuunt numerū 360. pari analogia in figura Dodecaedra pentagonos licet intueri Duodecim, sigillatim in triāgulos æquilateres quinq; diuisos, ita vt vnusquisq; rursus ex triangulis sex scalenis cōficiatur, & in omni mole Dodecaedra 360. trianguli reperiantur. Hic suum habet locum geometrica figura, qua solidam Orbis circumstantiam numero concludi Duodenario conspiciemus. sed reuocanda in mentem quæ de circuli circumferentia diximus alibi. docebamur

docebamus enim superficiei plenitudinem, planamq. circuli circumstantiam esse senariam. Constituo igitur Orbem unum in plano aliquo subiecto, cui addo circumstantiam sex equalium Orbium (sicut enim sex circulis in plano eundem medium circumstare assueveram, ita prope et sex Orbes eundem ambiunt equalcm Orbem) scrutor deinde quot Orbes medium Orbem, eiusq. circumstantiam tangendo aperiant, superiusque impleant Hemisphaerium. comperio id tribus impleri Orbibus, quod de parte aduersa idem censeas opus est. quare sex additi Orbes totum claudent, quem querimus, ambitum. Hoc igitur experimento didicisti Duodenarium numerum esse metrum totius corporeæ plenitudinis, ac solidæ Orbis circumstantiæ; nec plures quam Duodecim Orbes circa eundem sisti posse, illum, seq. præmentes, & attingentes. sex enim Orbes in corona illi aptantur, & conglutinantur, in superiori quidem Hemisphaerio tres; totidem in inferiore. Constat igitur circumstantiam circuli planam, dimidiam tantum esse plenitudinem; corpoream autem solidam circumstantiam, duplam totam ac integram. Huius ergo Duodenarius, illius senarius inuentus est numerus. Ostendit etiam Duodenarius in inferioribus suam fecunditatem. nam crescentia multa hoc numero progrediuntur. sic Pavo Arist. de Duodecim oua ponit. Lepus & Cuniculus fecundissimi Duodecies nat. ani. in anno generant, pariuntq;. Camela Duodecim mensibus fetum li.6. c. 9. gerit; & licet tanta sit insignis magnitudine, usque ad Duodecimum diem sine potu perdurat. unde Aegyptij longa ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiam per hoc animal significant. Quod vero hydrologijs sedentem insculpunt Cynocephalum, illud habet mysterij, noctem cum die Duodecim horarum spacio ab eis diuidi. nam & huiusmodi animal utriusque æquinoctij tempore Duodecies, per horas quippe diei singulas, potus excrementa profundit, in ipsisque temporum cardinibus, id animal Duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore ululatu vociferatur. Atque ex ipsis datur intelligi, quodnam sit animantium id genus,

quod nullo expreso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius lib. Rhet. temporis finitionem querit. Aut. n. is, Trismegist. cum in Aegypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum Duodecies toto die urinam facere obseruasse, idq. pari semper interposito tempore, unde ipse diem per Duodecim horas dimensum esse coniecerit; exindeque hunc horarum numerum constitutum. Quamquam sunt qui velint ex celi dimensione, quæ secundum musicam rationem in Duodecim partes diuisa fuit, horas itidem Duodecim adinuētas. Adde quod lib. 6. de Thermis c. 23. scribit Andreas Badius Elpid. in Cantabria tres fontes octonis distantes pedibus, singulis dieb. Duodecies exsiccari. sic Iudæi & aliæ gentes sicut diem a nocte diremerunt, ita diei quoq. cuius artificiali, tam æstiuo, quam hyberno; tam verno, quam autumnali, horas Duodecim assignarunt, hoc est, singulos dies in Duodecim equalia spacia distinxerunt, quorum quodlibet Hora dicebatur. In cuius rei testimonium apud Euangelium secundum Iohannem dicit Christus;

Cap. 11.

Beda de
temporū
rōne c. 2.

Nonne Duodecim sunt horæ diei? si quis ambulauerit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice se diem, Discipulos vero qui a se illustrandi fuerant, horas appellauerit, solito tamen humanæ computationis ordine numerum definiuit horarum? Mirabile vero quod scribit Georgius Cedrenus auctor Græcus, hoc Duodenario spacio cunctas creaturas preces offerre Deo. Prima, inquit, diei hora preces peraguntur primæ in cælo; secunda, preces Angelorum; tertia, volucrum; quarta, iumentorum; quinta, bestiarum; sexta, Angeli assistunt, omnesq. discernuntur creaturæ; septima, ad Deum intrant Angeli (&) exeunt; octaua, laudatio (&) sacrificia Angelorum; nona, precatio & cultus ab hominibus; decima, aquarum inspectio, precesq. cælestium (&) terrestrium; undecima, mutua confessio, & exaltatio omnium; Duodecima, interpellatio hominum Deo accepta.

2. secundæ.
q. 83.
artic. 10.
ad 3.

Hæc Cedrenus in Cōpendio Hist. Neq. mirandum quod bruta numeri inscia, Deum laudare dicantur. quemadmodum. n. S. Tho. edocet, dicuntur bruta Deum inuocare propter naturale desiderium, quo

cuncta

cuncta suo modo Diuinam bonitatem consequi desiderāt, sicut etiā Deo dicuntur obedire ob naturalem instinctum, quo mouentur a Deo. Videamus tādē Duodenarij copiosissimum vsum indiuiinis litteris. magna. n. est huius numeri præ ceteris omnibus obseruatio, magna. q. et multiplicia eius mysteria, quorum aliqua recensebimus, quibus facile constabit Duodenarium plenitudinem quandam mysteriorū significare. Duodecima mansione post exitum de Aegypto, descendit Dominus in monte Synai, dans populo legem, vbi fabricatur tabernaculum, hostiarum varietas præcipitur, vasorum diuersitas, indumenta Pontificis, Sacerdotū, & Levitarum cæremonia: ibiq. enumeratio populorum, & Levitarum, oblationes quoque Principum, & reliqua sacramenta in hac Duodecima mansione scripta sunt. Duodenario numero electa Dei familia, in coordinatione bellica, in distributione promissæ terræ: & in omni celebri progressu, partita fuit. Duodecim Duces Hismael. Duodecim viri, qui noluerunt sumere lapides pro turre fabricanda, ex quibus vnus fuit Abraham sapientissimus, quem Dominus iussit egredi de terra, & cognatione sua. Duodecim vituli. Duodecim sunt opera pietatis, sex dico corporalia, & totidem spiritualia. Isti sunt Duodecim fontes in Helym, vnde lassatus valde, valida siti, populus potatus est. Helym. n. deficiens interpretari potest, quia deficientes & pauperes debemus cum Duodecim fontibus. i. cum Duodecim pietatis operibus refrigerare, & spiritualiter ac corporaliter recreare. Duodecim lapides altaris, quos ferrum non tetigit. Duodecim lapilli cum suis sculpturis, qui in pontificali veste talari circum rationale, quod vocant, intexebantur, quibus insculpta fuerant Duodecim nomina Patriarcharum notata diuinis litteris, naturarum diuinarum monumenta, de quibus meminit Ezechiel, nec non & Iohannes in sua Apocalypsi. Post Iesum Naue rem Iudaicam Duodecim Iudices rexerunt, per successionem ordine in defunctorum locum subrogati. Duodecim Exploratores, quos iubente Domino, misit Moyses ad considerandam terram Chanaan, quam Deus Abraham,

Tribus I. fraci.

Gen. 17.
Philo
Iud. lib.
Publica-
rum.
Antiq.
Gen. 12.
Exo. 24.
Exho. 18Philo A-
lexā. lib.
Quis hæ-
res rerū
diuinarū
D. Hier.
Epist. 58.
ad Da-
mas.

Num. 13.

2. Paral. 9. *& semini eius daturum promiserat. Duodecim leunculi in folio Salomonis. Duodecim cubiti Ariel. Duodecim fructus ligni vite, & fructus spiritus, de quibus meminit Paulus Apostolus. Diabolus in Paradiso deliciarum inter Duodecim lapides legitur enutritus. Sancta denique, illibataq. Dei Ciuitas Hierusalem in concordi, atque vnanimi Ducum vtriusq; legis delectu a Deo instauranda decantatur. vbi etiam perpetes in ea futuri ciues, animique & corporis immortalitate pares Angelis euasuri sub Duodenarij quadrato definiti a Beato Iohanne pronuntiatur. Erunt enim ex vnaquaque Tribu Duodecim millia signati: quia in quibuscunque singuli fidelium virtutibus profecerint, antiquorum necesse est Patrum semper fide roborentur, atque informentur exemplis. Ad augmentum autem perfectionis pertinet ipsa Duodecim duodecies multiplicari, & ad summam millenarium perfici, qui est denarius numerus quadratus solidus, Ecclesie significans stabilem vitam, quare etiam Duodenario figuratur, quia per orbem quadratum, idest, per quattuor Mundi cardines in fide consistit sancte Trinitatis. ternarius. n. quater ductus, Duodecim conficit. Hinc Dominus & Seruator noster, non multo post initium sue predicationis, Duodecim ex omnibus Discipulos assumpsit, quos & ceteris sectatoribus suis preferens, speciali quodam electionis priuilegio nominauit Apostolos, cuius nominis uirtus missos indicat, numero Duodenario figurantes operis sui mysterium, ut videlicet mundi salutem, quam verbo predicaturi erant, suo quoque numero mystice commendarent. Vnde & Dominus Duodennis sue sumpsit disputationis exordium. quod hic predicande fidei Euangelizantium numerus deberetur. Inde & illud perspicuum fit, cur Salomon, in typum Ecclesie, Templum Domino edificaturus, fecit & mare aeneum, in quo Sacerdotes mundarentur, Duodecimque illud boum clunibus imposuit, quorum tres Aquilonem, tres Occidentem, tres Meridiem, & tres Orientem aspicerent. Allegorice enim insinuabat Apostolos ac Apostolorum successores cunctas orbis*

2. Paral.
9.
Apoc. 22
ad Gal. 5

Apoc. 7.

Beda cō
ment. in
Apocal.

Matt. 10.
Mar. 3.
Luc. 6.

Luc. 2.

3. Reg. 7.

Orbis quadrati plagas fide, confessioneque sanctissime Trinitatis
a peccatis expurgaturos. quoniam robusti sunt, & fortes virtu-
te ad fulciendum doctrinam sacramentorum; in quibus lauantur
animæ fidelium. Porro ut de quattuor animalium faciebus suo
loco dictum est, ipse & sacer Apostolorum numerus multis anti-
quæ legis figuris, & velamentis ante signatus est. primo quidem
per Duodecim Patriarchas filios Iacob. quoniam ipsi sunt prin- Gen. 46.
cipales, & præcipui patres in nouo testamento. Deinde per Duo-
decim principes tribuum Israel, quia constituti sunt a Deo, prin- Num. 2.
cipes super omnem terram, ut legitur Psalmo 44. tertio per Duo- Iosue 4.
decim lapides de medio Iordanis alueo sublato, quos Iosue fixit in
loca castrorum in testimonium sempiternum posteris suis, quod
siccis pedibus illum transissent. quoniam ipsi sunt lapides viui,
coniuncti cemento charitatis ipsi Christo primario lapidi. quarto
designatus est sacratus Apostolorum numerus per Duodecim Pro-
phetas minores uno volumine comprehensos. ipsi. n. sunt Duodecim
precones altissimi, annunciantes Mundi terminum, et tremendi Iudi-
cis aduentum. quinto per Duodecim stellas in corona sponsæ, quoniam
Ecclesiæ Christi afferentes ornatum spirituale, totum mundum sue Apoc. 12.
doctrinæ claritate illustrant. sexto per Duodecim panes propositionis
non fermentatos, qui pro numero Tribuum in sacrario per singulas
hebdomadas super mensam purissimam coram Deo proponebantur, quo-
nam solido doctrinæ Euangelicæ cibo ieiunas hominum mentes ipsi a
Deo missi refecerunt atque confortarunt. Attestatur plane hoc ipsum Cy-
rillus lib. 4. commentariorum in Iohannem dicens: Quemadmodum cum
ipse Christus sit vera lux, hanc rem Discipulis quoque gratia attri-
buit: Vos. n. estis (inquit) lux mundi: sic cum ipse sit panis viuus, Matth. 8.
qui omnia viuificat, continetque ut sint; similitudine atque umbra legali
per Duodecim panes sacrum Apostolorum præfigurauit consortium. septimo
designatus est Apostolici collegij numerus per Duodecim fundamēta
superne Ciuitatis. quoniam ipsi sunt fundamēta ipsius spiritualis Hie-
rusalē, de qua dicitur in Psal. 86. Fundamēta eius in montibus sanctis.

Apoc. 21. octauo significati sunt itidem Apostoli per Duodecim portas eiusdē ciuitatis sanctorum, quod per ipsos habemus aditum ad patriam, et regionem viuorum eternam. Vel forte etiam per Duodecim portas designatur vniuersitas saluandorum. sepe. n. Duodenario numero propter Apostolorum & patriarcharum summam, totius Ecclesie formam designari certissimum est. Nam & apud Mattheum per Duodecim eorum qui iudicaturi sunt sedes, omnes sancti cum Christo mundum iudicaturi, accipiendi sunt. Et per Duodecim tribus Israel, vniuersitas eorum qui iudicandi sunt, ostenditur. Non .n. soli Duodecim Apostoli iudiciariam exercebunt auctoritatem in regeneratione seculi. Nempe & Paulus, qui ex illis Duodecim nō est, etiam iudicaturus est mundum, sicut ad Corinth. scribit. Ne-
 1. Cor. 6. scitis quoniam Angelos iudicabimus. et de iustis dicit sapiens, quod
 Sap. 3. iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. Neq; etiam soli Iudei in extremo illo examine iudicandi sunt; sed omnes nos manife-
 2. Cor. 5. stari oportet ante tribunal Christi, vt scribit Paulus: & cum se-
 Matth. 25. derit filius hominis in sede maiestatis suæ, congregabuntur (vt dicit Mattheus) ante eum omnes gentes. In eundem sensum quan-
 Iohan. 6. do satiata turba ex quinque panibus, collegerunt Apostoli Duodecim cophinos fragmentorum plenos, omnis Doctorum spiritualium chorus exprimitur, qui obscura scripturarum, (quæ per se turbæ capere nequeunt,) & meditando colligere, & mandata litteris, suo pariter ac turbarum vsui conseruare iubetur. Ceterum quod anno Duodecimo mulier liberatur a fluxu sanguinis, & Duodecimo mense liberantur Iudei a cede per Haman intentata, finis Mundi potest insinuari. Duodenis. n. partibus diuisum est seculum, quando iusti
 4. Esdr. 14. ibunt in vitam eternam; mali vero, in ignem eternum. Nam & Duodecim cubitorum erat linea ambiens vtramque columnam Salomonis, significans in iudicio iudicandos omnes per sex opera misericordiæ; bonos quidem a dextris per misericordiam, quia impleuerunt opera misericordiæ; malos vero a sinistris per veritatem, quia illa opera spernere maluerunt.

DE NUM. XIII. ET XIV.

*N*culpabilibus apud Pythagoreos, Hebræos, & Græcos Theologos positus reperitur numerus Ternarius supra denarium. A Pythagoreis quidem dictus est Leimma, siue Diesis quasi defectus, quod de partitione toni in partes æquales desperauissent. Cum. n. de interuallis ad concentum pertinentibus tonū notassent numero 27, defectū appellarunt 13, quod vnitatem distet a medio. Adhuc primus & incōpositus nuncupatur, cum nullam habeat partem aliquotā, præter eā, a qua denominatur decima tertia, nempe vnitatem. quod fuit quinario, septenario, & vndenario proprium. Semper. n. huiusmodi numeri post binarium, & ternarium, in senariorum multiplicium vicinia collocati comperiuntur, aut vno minores, aut vno maiores.

Progressio incompōsitōrum.

Primi incompōsiti. 5. 11. 17. 23. 29. --- 41. 47. 53. 59. ---

Senarij multiplices. 6. 12. 18. 24. 30. 36. 42. 48. 54. 60. 66.

Primi incompōsiti. 7. 13. 19. ---- 31. 37. 43. ----- 61. 67.

Ternario supra denarium vsus est Theocritus cum vellet significare hominem ingenij hebetis, tardi, & stupidi, inducit. n. Praxinonem de Viro ita cum socia Gorgo loquentem Idyl. 15.

Ille quidem pater ille forum quum nuper adesset
Empturus nitrumq; recens, fucumq; marinum,
Rettulit insipidi demortua grana salilli:
Hic vir inutilis vlnarum bis quinq; triumq;.

Longitudinem vlnarum Tredecim ei tribuit, quasi omni corporis & animi proportionem carenti. Ex corporis. n. forma (vt alibi diximus) conditio mentis fere coniicitur. Nouies quidem repetita longitudo manus, quanta ea est, a summis digitis ad extremam vsque manum, (quam vocant vlnam) complet communiter longitudinem corporis; sicuti etiam latitudo eiusdem manus extensæ a summo pollice

lice ad extremum auricularem, octies repetita, continet eandem. Si quis igitur esset Tredecim vlnas longus, omnino necesse foret eū habere manum multo minorem, quam fert communiter hominum natura. Huiusmodi autem manuum paruitas, ex Pomponij Gaurici, et aliorum Physiognomorum sententia, exiguitatem quoque sensus, & rationis indicat. Quod si quis malit cubitum in eo loco interpretari mensuram longiorem, videbitur tum Theocritus hyperbolice locutus de homine iusto longiori, & proportionem moderati corporis excedente. quales etiam esse videntur insipientes, & imprudentes. Vnde apud nos adagio quodam vulgo dici solet. *Questi è vn huomazzo*. Sed ab his receptui canentes huius numeri sacra mysteria recenseamus. Iuxta Hebræorum traditionem anno a Mundo cōdito Tertio decimo primus reproborum exemplar, primus parricida, ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor Cain nascitur. hoc item numero Iudeorum impietas taxata. vt. n. colligitur ex lib. Numerorum Decima tertia mansione in exitu de Aegypto murmurauit populus contra Dominum suum, & Moysen, reuersi corde in Aegyptum ad carnes, cæpas, & pepones, dicentes: Venerunt nobis in mentem pisces, quibus in Aegypto vefcebamur gratis, cucumeres, pepones, porrum, cæpe, allium: nunc anima nostra exauit: nihil, præter manna, vident oculi nostri. Quare irato Domino tunc multos subitum vorauit incendium, & intercedente Moyse humum vorax flamma consumpsit. Tunc accipiunt coturnices, & usque ad nauseam ac vomitum deuorant. Saturatoque populo dum adhuc escæ essent in ore eorum, ira Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorum, unde & appellatus est locus Sepulchra concupiscentiæ. Et quia pro meritis digestus est etiam Hymnorum liber, in Psalmo Decimotertio de Iudeorum vesania in hunc modum legitur scriptum: Dixit insipiens in corde suo: non est Deus: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum, non est usque ad vnum. Sepulcrum patens, est guttur eorum; linguis suis dolose agebant: Venenum aspidum sub labijs eorum,

eorum, et reliqua. Hismael Tredecim annos natus circumcissus est. Gen. 17. quo significatur tunc coercendam esse libidinem, cum incipit excitari. vel (ut exponit Glossa) designatur non pertingens ad perfectionem legis, & Euangelij, quæ denario, quaternarioq. signantur. Adhuc quia Decimus tertius est primus a duodenario, doctrinæ Apostolorum notat transgressionem. Hugo a S. Victore: Christus, seruator noster Tertiadecima transgrediens, Tertiadecima passus est, ad vesperam, anticipans comedere Pascha, fecit pro nobis sacrificium vespertinum, ut de vespere mortis, nos perduceret ad matutinum vitæ. Quamuis autem sequenti die, hoc est, Decimaquarta luna, qui erat dies Paschæ, ad vespere, affixus fuerit cruci, hac attamen nocte, qua immolatus est agnus, et carnis, sanguinisque sui Discipulis tradidit celebranda mysteria, & a Iudeis detentus ac ligatus, ipsius immolationis, hoc est, passionis suæ sacramentum exordium. Hugoni suum addit calculum Paulus Orosius in hunc modum scribens: Eadē quoque die ad horam diei sextam Sol in totū obscuratus, terraque nox subito obducta terris est, et, sicut dictū est:

Impiaque æternam timuerunt secula noctem.

Vsq; adeo aut, neque Lunā lumini Solis, neque nubes obstitisse manifestū est, ut Decimaquarta Luna ea die tota Cæli regione interiecta longissime a conspectu Solis absuisset, & stellas tunc diurnis horis, vel potius in illa horrenda nocte toto cælo fulsisse, refertur. hætenus ille. Ex his posset solui questio, cur Pascha non celebretur Decima quarta Luna, quod non passionis, sed resurrectionis dies sit obseruandus. si enim Luna Decima quarta, qua affixus fuit cruci, inciderit in dominica, in alteram hebdomadam celebritas Paschæ transfertur. Huic tamen assertioni de passione Do-

2. Miscell. li. 4. tit. 26.

lib. 7. cap. 3.

Chrysostom. Nicephor. Call. li. 1. cap. 28.

ante

ante vesperam Luna Decimaquarta non auferebatur fermentum
e domibus Iudæorum. Ambrosius Epist. ad Episcopos per Aemi-
Epist. 83. liam constitutos: Ipse (inquit) qui legem locutus est, veniens per
Virginem nouissimis temporibus plenitudinem legis consummauit,
& celebravit Pascha hebdomadæ, in qua fuit Decimaquarta Lu-
na, quinta feria: sequenti autem die, hoc est, sexta feria, crucifi-
xus est Luna quintadecima. Sabbato quoq; magno illo sextadeci-
ma fuit. Porro suam Latini probarunt rationem ex verbis Lucae,
Luc. 22. & Marci, quorum ille dicit de feria quinta, quod in ea necesse erat
Mar. 14. occidi Pascha; iste vero, quod tunc Pascha immolabant. sic. n. ha-
bet capite Decimoquarto: Primo die Azymorum, quando Pascha
immolabant, dicunt Discipuli: Quouis eamus, & paremus tibi co-
D. Hiero medere Pascha? Aiunt igitur Latini primum diem Azymorum
nym. in esse Quartumdecimum primi mensis, quando fermento abiecto Pa-
Matt. 26. scha immolare. i. agnum occidere solebant ad vesperam, adeo ut quin-
tadecima Luna suum Christus tradiderit spiritum. Hoc quidem
iuxta veteris instrumenti scripturam inter Pascha, & Azyma di-
stat, quod Pascha, ipse solus dies appellatur, in quo agnus occide-
batur ad vesperam, hoc est, Quartadecima Luna primi mensis.
quintadecima autem, quando egressum est de Aegypto, & succe-
debat festiuitas Azymorum, quæ septem diebus vsq; ad vigesi-
mum primum diem eiusdem mensis ad vesperam est statuta solen-
nitas. Euangelistæ tamen indifferenter & diem Azymorum pro
Pascha; & pro diebus Azymorum Pascha ponunt. Dicit. n. Mar-
Mar. 14. cus: Erat autem Pascha, & Azyma post biduum. dicit Lucas: Ap-
Luc. 22. propinquabat dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha. Item Io-
Iohã. 18. hannes in passione Domini: Qui ducebant I E S V non introie-
runt in prætorium, ut non contaminarentur, sed manducarent Pa-
scha. notandum vero quod & Paschæ dies, videlicet, Luna Deci-
2. Cor. 1. maquarta, in Azymis panibus est celebrari præceptus. Neq; tamẽ
sine magni significatione mysterij Græci in fermentato conficiunt.
significatur. n. vnio naturæ humanæ ad verbum diuinum, sicut fer-
mentum

mentum pane miscetur . hoc etiam fit in detestationem heresis Nazareorum , asserentium obseruanda esse ceremonialia legis veteris simul cum Euangelio. & quia Christus confecit in Azymis, vt seruaret ceremonias paschales, volunt etiam Nazarei conficere in Azymis, vt obseruent illam ceremoniam legis veteris . non licet tamen iā obseruare ceremonias veteres, quia Apostolus eas detestatur , vt patet Gal. 5. Ideo Græci ne viderentur obseruare ceremonias veteris legis, voluerunt potius in fermentato, quam in azymis conficere . nos vero Latini non in fermento veteri malitię, & nequitia; sed in azymis sinceritatis & veritatis panem manducamus . peccaretque Sacerdos Latinus qui manens inter Latinos, cōficeret in fermentato, & puniretur vt patet extra de celebr. miss. c. per literas. peccaret eodē modo Græcus presbyter si, in Ecclesia Græcorum existēs, cōficeret in azymis. quia seruande sunt Ecclesiarum consuetudines. Tho. 3. par. q. 74. ar. 4. Christus igitur fecit pascha cū Discipulis suis Luna Decimaquarta sub ipsū. s. tempus, quo lunaris circulus omni ex parte perficitur, atq; velut adulterino quidem lumine Orbem collustrat; ceterum decrescere ac desinere incipit, vt hinc, quasi ex imagine quadam intelligas, quod omnibus quidem Orbis. partibus tenebrarum princeps celebrabatur (Luna siquidem in principatum noctis posita est) ac Mundi sapientiam velut fucatam quandam lucem errantium hominum cordibus infundens, plenam sibi gloriā comparabat . At verus Agnus pro nobis moriens, diaboli gloriam oppressit . eam n. desinere in posterum, & absūm coget . Atq; id. s. erat, quod in Psalmis canebatur : Orietur in diebus eius iustitia, & Psal. 71. abundantia pacis, donec auferatur Luna . Quod si hoc loco Lunam in bonam partem intelligere volueris, idcirco ad Decimaquartam spectamus, quia per aspectabilem lucem, materiaq. constantē eam imagine quadam concipimus, quæ spiritalis est, materieque expers, vt in speciem quidem Lunam plenam expetamus, quæ lucem suam tota nocte perdurantem nobis præbeat: reuera attem nobis legis vice sit hæc cæremonia, iubens, vt omne tempus, quod in
diem

diem noctemq. secatur, nobis perpetuo clarum sit, nec vlla caliginosa opera admixta habeat. Quod si alia ratio proferenda est cur Decima quarta Luna agnus immolaretur, dic Lunam esse typum Ecclesiae Christi, ut coniugem Christi, quare die in quo fuit Quartadecima Luna in principio, eo die Israel iussus est in primis sacrificare Pascha, in typum Christi. Si ergo agnus Christum prefigurabat, est perspicuum quod Lunæ quoq; dies qui est plenæ Lunæ, significat plenitudinem Ecclesiae, propter quam Christus est sacrificatus. Aliā huius numeri speculationem in medium affert D. Ambrosius Oratione quam habuit in obitu Theodosij Imperatoris, his ferme verbis: In Quartodecimo perfectionem hominis accepimus; sed illic formatus perfectus licet vir, sed adhuc peccato obnoxius, quia vivit in seculo. Hic vera perfectio est, ubi iam culpa cessavit, gratia perpetuæ quietis affulsit. Ideo centesimus quartus decimus Psalmus, quia remuneratio Charitatis est. Vnde domini Pascha Quartadecima Luna formam celebritatis accepit, quoniā qui Pascha celebrat, debet esse perfectus, debet amare Dominum Iesum, qui diligens populum suum perfecta Charitate, sese obtulit passioni. Grande numeri mysterium quando Pater Filium unicum pro nobis omnibus tradidit cum pleno luminis sui orbe Luna fulgeret. Ita est. n. Ecclesia, quæ pie Pascha celebrat Domini nostri Iesu Christi, sicut Luna perfecta in æternum manet: quisquis bene hic Domini Pascha celebrat, in lumine perpetuo erit. hæc ille. Etiam Quartadecima agnus immolabatur die, quando Luna plena est, & nihil ei de lumine deest, quia Christus non immolatur, nisi in perfecto corde, & pleno lumine sine tenebris. Adhuc etiam agni immolatio Decima quarta die fieri convenit, quia ut notat Beda, Mesraim Decimus quartus ab Adam, primus sanguinem idolis immolavit. Complectitur præter hæc quaternarius supra denarium suo ambitu utrumq; testamentum, quod quaternarius, Evangeliorum, quæ ad novum attinent Testamentum, prætendat demonstrationem: denarius vero decalogi significatius, antiquam respiciat legem, ex quibus

quibus simul cōpactis totus hic numerus surgit. Atqui hunc esse dixerim illū Quartumdecimum annū, in quo D. Paulus raptus fuit in celum, de quo 2. Cor. 12. Scio (inquit) hominem in Christo ante annos Quattuordecim raptum vsq; ad tertium celū. ac si diceret per hunc perfectionis numerum ad Empyreum celū perueniri, vtriusq; Testamenti observantia. Ad huius mysterij contemplationem referatur numerus centum quadraginta annorum, quibus vixit Iob post Cap. 2. flagella. Designatur. n. ducendo 10 per 14. quod vtrūq; Testamentum Ecclesia custodiens, & tam secundum legis decalogum, quam secundum quattuor Euangelij libros viuens, vsq; ad perfectionis culmen extēditur. Habet sane cognationem quandam cum denario numerus 14. nam huius simul positæ partes aliquotæ parturiunt decem, & in semet multiplicatæ restituunt Quattuordecim numerum quaternario denariū excedentē. & si ab vno addens numero, ad quattuor peruenias, denarium implebis numerū, atq; ita fiet, vt & vetus Testamentum constringatur in nouo; & nouum in veteri dilatetur. In veteri namq. Testamento Sacramenta sunt Evangelica: & in nouo Testamento Sacramenta sunt legis. Quare 4. Reg. Cap. 12. dicitur, quod anno Quartodecimo Ezechie ascendit Sennacherib cōtra Hierusalem. Et Num. cap. 6. Fuerunt qui percussi sunt, Quattuordecim millia hoīm. Gen. rursus cap. 14. Quartodecimo anno capti fuere Sodomitæ a Chodorlabomor. quia per transgressionē preceptorū, legis. set Euangelij, capiuntur hoīes a Diabolo. Sentit id ipsum Augustinus, exponens tres tessaradecadas. i. ter Quattuordecim generationes, quas deducta Christi generatione ab Abraham vsq; ad Christū, epilogo quodā cōstringit Euāgelista, vbi ait: Tres distinctiones in generatione Christi, mystice insinuant fidē sanctæ Trinitatis, quā concorditer astruit doctrina legalis, & euangelica. Tres. n. Trinitatis fidē: quattuor, doctrinam euāgelicā: decem, legis significāt institutionē. Idē quoq; paullo post: Qd aut ter Quattuordecim ponuntur; id uerā significat religionē. quattuor. n. et decē, nouū et vetus testamentū indicāt. quia uia ad Christū, per decē uerba legis

D. Hier.
in Eze-
chiel. 48.
& in
Psal. 90.

Matth. 12.

et quattuor Euāgelia prædicatur. ita tamē vt quidquid ascribitur, Trinitate, quæ Deus est, cōsecremus. quia nulla præceptio impletur, nisi hic numerus colendi Deum teneatur. Ex his Augustini imo Euangelistæ verbis, et altera sēsē præbet obuiam ipsius qua ut supra denarium numerum commendatio, vtp̄ta quia aduentui Christi

Cap. 40. in carnem addicitur, atque appropriatur. Vnde Quartodecimo anno percussiois ciuitatis, vidit Ezechiel nouā ciuitatem. quia tertia tesseradecade. i. Quartadecima generatione post captiuitatem Babylo-

Matth. I. nicā, venit Christus ædificator Ecclesiæ suscipiens infirma carnis nostrę. Quod sane annotauit Cassiodorus hæc scribens in fine expositionis Decimiquarti Psalmi: Calculi quoq; ipsius, non est consideratio negligenda. Nam Quartadecima generatione a transmigratione Babylonie, aduentus Domini saluatoris eluxit. vt merito et hic ipse videatur locutus, qui in eiusdem numero generationis aduenire dignatus est. Præsens deniq. numerus, quia geminatum continet septenarium, quo septena Spiritus sancti gratia declaratur, duplicatam in homine interdum designat eiusdem Spiritus largitatem. vt

Psal. 83. cor & carnem in unū iungens, faciat vtrumq. exultare in Deū. Nō .n. anima solum, sed & corpus hoīs, Spiritus sancti est receptaculū.

1. Cor. 6. Quemadmodum scribit Paulus ad Corinthios: An nescitis quoniā membra vestra templū sūt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? Denique Quattorddecim millia orium possidet Iob, ut ipse testatur c. 42. quia cum in sancta Ecclesia virtutum perfectio ad vtrumq; sexum ducitur, septenarius in

Gregor. Mor. lib. 36. c. 20. ea numerus duplicatur.

DE NUMERO XV.

Vntus supra decimum numerus diuinarum scripturarū mysterijs accōmodatus, vel uitam, quę nunc est, & futurā, vel complementum utriusq. testamenti in passione Domini, uel sabbatum aīarum in futuro, & carnis resurrectionem, uel plenā scientiā, consummatāq. doctrinā, aut certe aliquid aliud celestis

celestis semper & spiritualis continet arcani . nec utiq. mirum . con-
flatur . n. ex septenario & octonario vna coniunctis , quorum septe-
narius (sicut sæpe dictum est) significat hebdomadam propter sab-
batum veteris Testamenti . Octonarius uero dominicū diem in quo
Dominum a mortuis resurrexisse manifestum est , quod ad nouum
pertinet testamentum . qui simul iuncti , Quintumdecimum nume-
rum complent . Huius est mysterij quod vas electionis Paulus , post
Damascum Arabiamq; lustratas , ascendens Hierosolymam , diuer-
satus est apud Petrum diebus Quindecim ; significans se constitutū
esse doctorem veteris , ac noui Testamenti . Hieronymus ad Pauli-
num : Hoc (inquit) mysterio hebdomadis , & Ogdoadis futurus
Gentium prædicator instruendus erat . Isti sunt septem & octo de
quibus & Osee dicit , quod eo numero conduxerit sibi & acq̃uise-
rit fidei plenitudinem . sic . n. habet : Et abiij , & conduxī mibi Quin-
decim argenteis , & coro hordei , & dimidio coro hordei . Conducen-
dam autem ei meretricē Dominus præceperat . In superioribus itaq.
manifestum est quod conduxit eam , qui etiam mercedem quanti-
tatis expressit . Duorum igitur Testamentorum , idest , plenæ fidei
precio , prophetia consummationem accepit fidei ; Ecclesia , plenitu-
dinem . Primo enim Testamento Israel acquisitus est populus ; se-
cundo nationum & Gentium . Fide ergo plena conducitur mere-
trix , vel ex Gentibus copulam sui querens ; vel ex adultero lu-
deorum populo , qui Dominum suum , & auctorem virginalis fidei
dereliquerat , conuentus suos totius Orbis spacio diffundens . Quod
autem dixit : In coro & in semicoro hordei ; in coro mensuræ pleni-
tudo est ; in semicoro , semiplena mensura ; plenitudo , in Euangelio ;
semiperfectio , in lege . Sicut legimus , dicentem Dominum . Non
veni soluere legem , sed adimplere , Matth. 5 . & alibi habemus
dicente Domino per Micheam prophetam : Quia tunc pax erit in
terra Israel , cum venerit Assyrius in terram eius , & insurrexe-
rint in eum septem pastores , & octo morsus hominum . Tunc enim
plena pax est fideli populo ab omnibus tentationibus , & vanita-

Gal. 1.

Cap. 3.

D. Am-
brofius
Epist. 39.

Cap. 5.

tibus absoluto, cum mundi huius vanitatem excluderint de cordibus nostris pax, & gratia; pax veteris; gratia noui Testamenti. Septem pastores, præcepta legis sunt, quibus grex adhuc quasi irrationabilis in virga Moysi per desertum ductus, & gubernatus est: octo morsus hominum, mandata Euangelij, & dominici

Rom. io. oris alloquia. corde enim creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem. Boni morsus, per quos æternæ vitæ munus gustauimus, peccatorum remissionem in Christi corpore deuorantes. Quod si cum Hebræo morsus non legamus, sed: septem pastores, & octo primates homines. septem pastores, omnes sunt Patriarchæ, & Prophetae, sanctiq. viri, qui hebdomadi. i. veteri testamento seruiuerunt; octo vero morsus hominum, siue octo primates homines, vniuersi sunt noui Testamenti, qui ab Apostolis vsq; ad hanc ætatem momorderint Assyrium, & suis dentibus lacerauerint. Nam Iudeorum sabbatum septem diebus finiebatur, cui successit Euangelij gloria, & resurrectionis quies, quæ octonario numero significatur. Quare in Ecclesiaste præcipitur, vt in vtrumq; Testamentum, tam vetus. s. quam nouum, pari veneratione credamus, cum

Ecclef. ii. dicitur: Da partes septem, nec non & octo. Iudæi dederunt partes septem, sabbatum credentes: at non octo dederunt, resurrectionem diei dominicæ denegantes. Quoniam vero septima requies cum

D. Aug. con. Fau. octaua resurrectione coniungitur, & hoc in sacramento regenerationis nostræ. i. in Baptismo, altum, profundumq. mysterium est,

Gen. 7. Quindecim cubitis supercreuit aqua diluuij, excedēs altitudinem montium. i. hoc sacramentum Resurrectionis, & quietis transcendit omnem sapientiam superbiorum; ita vt nulla possit indagare scientiæ suæ altitudine Resurrectionis quietem. Septem quippe & octo coniunctis Quindecim fiunt, & quia septuaginta a septē, et octoginta ab octo denominationem accipiunt, cōiuncta ab vtroq. numero, centum quinquaginta diebus exaltata fuit aqua magni Cataclysmi, eandē nobis commendans atq. confirmans altitudinem Baptismi in consecrando nouo hoīe ad tenendam quietis, & resurrectionis fidē.

Insu-

*Insuper numerus Quindenarius spiritualement ad celos ascensum per
 virtutis iter mystice demonstrat. Unde in templo Ezechiel (quod ^{Cap. 40.}
 interpretatur Ecclesia, & celestis Hierusalē) septē et octo gradibus
 ascenditur. Idem numerus Quindenarius canticis graduū consecra-
 tus est, qui in Psalmis assignantur Quindecim, sacris documentis ^{Psal. 83.}
 instituentes aīum; quo ascensiones in corde suo disponat in valle la-
 chrimarum, ut tandē uideatur Deus deorum in Sion. Quod nō sub-
 ticiuit Cassiodorus in expositione Psalmi 119. dicens: Illud tamen
 cōmonendum puto, quod Diuina gratia concedente, varia signifi-
 catione meritorū, & in istis Psalmis Quindecim gradus ponūtur; si-
 cut in illo tēplo Hierosolymitano, quod a Salomone notum est fuisse ^{3. Reg. 7.}
 perfectū, ut præsens ordo Psalmorū, et in illa constructione pręfigu-
 ratus uideatur esse, et prędictus. Terrena siquidē illa fabrica, cele-
 stis tēpli similitudinē gestare uidebatur. Quapropter cū gradus au-
 dimus in Psalmis; nō terrenū aut corporeis gressibus subeundū nobis
 aliquid suspicemur; sed mentis accipiamus ascensionē. Ideo. n. prēmif-
 sum est: Canticū; ut hoc potius ad aīe prouectū applicare debeamus.
 Vnde scalā illam Iahacob pro parte aliqua, his gradibus fortasse non ^{Gen. 28.}
 immerito dicimus comparandam. Illa. n. & ascendentes habuit, &
 descendentes: in istis uero gradibus, beatorum solus ascensus est. A ^{4. Reg. 20.}
 nonnullis ēt Quindecim anni, qui Regi Ezechiae sunt additi, huic ^{Esa. 38.}
 similitudini sunt aptati. ut hic numerus, & ibi perfectæ vitæ cur-
 sum indicasse monstretur. Hæc Cassiodorus. ex cuius postremis ver-
 bis emergit, & alia admodū digna Quindenarij significatio. ut pu-
 ta quod perfectionem vitæ in præsenti incolatu nonnumquam desi-
 gnat, quæ per cursum viæ mandatorum Dei potissimū vendicatur.
 Quod in Psalmi Decimi quinti explicatione latius adaperit, cum
 ait: Cōuenit ēt contueri, quid sibi velit Decimus quintus numerus.
 Significat. n. (ut putamus) Quindecim gradus, quibus tēpli Hie-
 rosolymitani conscendebatur mirabilis amplitudo. designans quinq.
 sensibus corporis per Trinitatis gratiā superatis, ad atria sanctę Ec-
 clesiæ felici munere perueniri. Quod et per istū quoq; dabitur Psal-
 mum;*

num; si eius saluberrimam prædicationē Domino protegente serue-
mus. Hæc ille. Alia multa mysteria, si quis diligentius inuestigaue-
rit, sub hoc numero cōsecrata repperiet. Nā Dei solennitates a Quin-
decimo die mensis principium habuisse manifestum est ex Leuit. c.
Luc. 24. 23. & Numer. cap. 29. Christus Dominus in cælum ascensurus,
Discipulos, quibus benedicat, educit foras in Bethaniam, quæ Cui-
zacula, testante D. Ioan. c. 11. est iuxta Hierosolyma Quindecim
stadijs. recte. n. quibus vtriusq; Testamenti scientiā aperuit, quos
& omnem viuendi sperandiq; docuit regulam, Quindecim stadijs
in locum, quo illis benediceret, & præcepta docendi traderet, edu-
xit. Mystice quoq; Quindecim stadijs gloriosæ Ascensionis locum
a victoriosissimo passionis loco secreuit, vt omnes. s. vel viuere, vel
mori pro Christo cupientes, & primo quiescendi post mortem, &
in fine a mortuis resurgendi desiderio pariter & amore firmaret.
3. Reg. 5. Audi maiora mysteria. Salomon, hoc est, pacificus noster, (qui di-
Iohā. 14. cit: Pacem meam do vobis) quo tempore ædificauit Templum Deo,
erant Latomorum septuaginta millia; & eorum qui portabant one-
ra, octoginta millia. Latomi qui lapides cædunt, qui quasi funda-
D. Hiero nym. in psal. 89. menta ædificiorum præparant, qui lapides ad ædificandum in tem-
plo Dei de terra tollunt; in septimo numero ponuntur, in Prophetis,
in Patriarchis. illi. n. genus humanum, quasi de terra eiicientes, in
templum Domini præparauerunt: isti vero, hoc est, octoginta mil-
Beda in act. 1. lationis fuisse putant turbam Discipulorum IESV Christi,
super quos die sancto Pentecostes cecidit Spiritus sanctus. est enim
numerus 15. trigonus expansione cabalistica continens numerum
120. nam si addideris terminos progressionis arithmeticæ extre-
mos ad se, proueniunt 16. aggregati partem dimidiam, quæ est 8.
multiplica per numerum locorum, id est 15. & habebis summam
omnium terminorum progressionis dispositæ. nam 8. per 15. mul-
tiplicatus, gignit 120.

DE NUMERO XVI.

*H*abet numerus 16. quandam perfectionis speciem, quia Mathematici perfectum vocant senarium rationibus ab Euclide significatis ultima noni. Philosophi quoque perfectum appellant denarium numerum, eo quod perficiat, et terminet velut forma cunctos alios numeros; et quæ

Petr^o A.
ponen.
Probl.
part 15.
cap. 3.

in ortu sunt & interitu comprehendat. Decem quippe docuimus esse Predicamenta; & omnem numerum a decimo per circuitum gigni. Perfectus igitur iudicabitur numerus 16. duobus resultans perfectis numeris, perfecto nimirum Mathematico 6. & Philosophico 10. In rationali quoque fabrica numeri 16. perfectionem monstravit natura, quia ante Sextumdecimum ætatis annum, puerorum cum lateat ingenium, & quasi frumenta etiamnum in herbis sint, annus 16. adolescentium iam profert animos, & quid posterius sit sperandum, satis aperit. Ad stipulatur nobis Heracletus, homines dicens tunc perfici, cum iam etiam genitalis vrina secerni incipit; & arbores tum incipere perfici, cum gignere semina incipiunt; immaturas ante & imperfectas esse, dum fructus carent. Propterea ea ætate homo iam in notitiam boni venit, ac mali, eorumque discipline incipit esse capax. Neque silentio inuoluendum videtur, quod

Hor^o A.
pollo Ni
liacus de
notis hie
roglyph.

Aegyptij sacerdotes in litteris hieroglyphicis hunc numerum notare consueverunt, dum veneream voluptatem vellent insinuare, quod tunc temporis incipiant homines veneri indulgere, generareque. Quod si complexum venereum voluissent significare, numerum 16 geminatum adnotabant. quoniam filij sunt ex voluptatibus; coitus autem ex geminis voluptatibus maris. scilicet & femina. propter hoc secundum numerum adiungere solebant. Erudite igitur annum ætatis Decimum sextum adolescentiæ ianuam nominavit Terentius Varro, dum quinque faciens vitæ gradus, Pueritiam ad annum 15. protraxit; Adolescentiam a 16, ad 30; Iuuentutem usque ad 40;

Aug. in
Ciu. Dei
lib. 22.
cap. 15.

Senectutem, ad 60. inde vsq; in finem vniuscuiusq; Senes nuncupati. Consentunt itidem Astronomorum traditiones super ætatum affectibus, qui Lunam ad quintum vsq. annum infantes propemodum ducitare dicunt, decennium inde Mercurio adscribentes; unde illud ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, qua modo hoc, modo illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq. iras colligunt, atq; ponunt, & vt inquit Horatius: Mutantur in horas. Mox hominem Sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionẽ deuenire asserunt. Atq. hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud Auctores, ut apud Terentiũ: Anni? Sexdecim, ætatis flos ipse. et Ouidius Philosophiæ istiusmodi nõ ignarus, cũ Narcissum ostendere vellet eius iã ætatis, vt amorib. dare operã posset, ait:

*Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum
Addiderat.*

Diuius item Plato mulieri Decimum sextũ ætatis annum constituit ad matrimonium cõtrahendum. hunc in modum scribens ad finem lib. 6. de Legibus: Nuptiarum tẽpus sit puellæ a Sextodecimo anno in vigesimum. Habet adhuc præsens numerus aliam mathematicam dignitatem, quoniã tam senarius, quam denarius (ex quibus ipsum diximus esse cõpositum) sunt numeri trigoni; numeros vero trigonos dicimus qui ex imparibus simul atq; paribus consequenter dispositis componuntur. Itaq; si unitati uelut impari, uirtutemq. in se trigonicam possidenti, subdas 2, habebis trigonum, idest triangulum ipsum. s. ternarium. si deinde 3, subieceris, senarium secũdum trigonum reportabis. rursus addito quaternario, denarius & ipse trigonus generabitur. Cum ergo numerus 16, in sui compositione habeat duos se subsequentes trigonos, inter quadratos iure locandus erit. Quemadmodum. n. in figuris trianguli duo, quadratum unum faciunt; sic & in numeris duo trigoni æquilaterum numerum efficiunt. Vnitas. n. quasi quidam uirtute trigonus, simulq; ternarius, & ipse trigonus, quaternarium tetragonum pariunt; deinde 3. & 6. trigoni, æquilaterum nouenarium procreant.

pari

pari modo 6, & 10, ambobus trigonis in unum adactis, consurgit numerus 16, quadratus quadrati quaternarij, quattuor in lateribus continens unitates. Quotusquisq; n. erit in tetragonorum ordine quadratus, totidem in quolibet latere sortietur unitates. Ex quo efficitur, vt ratione quadraturæ sit affecutus perfectionem. Omnis n. quadratus, si ei proprium latus addatur, vel ab eo subducatur, fit altera parte longior. vt ipsi tetragono 16, subtracto suo latere scilicet 4, relinquitur minor altera parte longior 12. Quod si eidem tetragono adijciatur idem latus, fiet maior altera parte longior 20. adeo æqualitatis natura sibi constans est, vt minimo cremento, vel decremento in alienam protinus naturam degeneret. quod suæ perfectionis est argumentum. His accedit, quod perfectioni numerorum perfectorum, adeo propinqui sunt pariter pares, vt eorum quilibet sola deficiat unitate. Vt, si omnes partes aliquotæ numeri pariter paris cuiuscumque in vnā collegeris summam, addasque illi aggregato solam monadem, tunc restituatur illarum partium integer numerus. Et partes illæ inter se semper constituunt progressionem geometricam in proportionē duplā. Nam partes numeri 16. qui est pariter par, sunt 8. 4. 2. 1. quibus simul iunctis, fit numerus 15. Unitate scilicet minor numero 16. Et hæc est propositio Caroli Bouilli lib. de Numeris perfectis: Quotquot ab unitate dupli simul sumuntur, sequentem minus vno restitunt. vt subiecta figura ostendit.

1	2	4	8	16	32	64	128	256	512	1024	2048	Pariter pares.
1	3	7	15	31	63	127	255	511	1023	2047		Partiū summa.

(Mitto nunc, quod in se ductæ partes numeri 16. dant 64. cubum habentē radicē cubicam 4. qui est radix quadrata 16. & quod a Pythagoricis dictus est numerus felicitatis.) Hinc factum est, vt ad perfectorum numerorum procreationem soli tetragoni sint accommodati. Namq. inter pariter pares, apti, qui 4. & 6. terminantur, & hi

& hi vniuersi inter pariter pares tetragoni. Porro, si perfectum, cui
 nihil addi vel subtrahi potest, sed proprijs se coercet finibus, quod a
 perfecto abest, protinus aut abundans fit aut diminutum. Proinde
 Vir bonus a Pythagoræis tetragonus dicebatur, quippe qui a medio
 virtutis calle, quem vndiq; vitiorum circumstant anfractus, ne al
 ba quidem linea discedit: quemadmodum neq; Tetragoni, quos vn
 diq; in Pythagoræ diagrammate circumstant longilateri, a sua eaq.
 media absunt semita. Sed vt, quod diximus, exemplis cōprobetur,
 Scipio Africanus, vt sunt auctores T. Liuius, ac Plutarchus, con
 summatis 16. ætatis annis a patre in castra ductus est, principio
 belli Punici secundi: constatq. iam tum in congressu Annibalis pri
 mo circumuentum ab hostibus, ac saucium patrem liberasse. Sed &
 Alexander Philippo Macedone natus, annum agens Decimumsex
 tum a patre profecto ad obsidionem Byzantijs, ad Regni curam reli
 ctus est domi. Adhuc C. Cæsarem Dictatorem, scribit Plinius, ani
 mi vigore fuisse præstantissimum; virtutemq. ac constantiam, &
 sublimitatem omnium capacem, quæ cælo continentur, in illo fuisse.
 Et tantus postea Imperator, Sextumdecimum agens annum, Rei
 publicæ munera aggressus est. Octauius etiam Augustus annos na
 tus Sexdecim, vt tradit Suetonius, virili toga sumta, militari bus
 donis triumpho Cæsaris Africano donatus est. In Genesi quoq; Io
 seph dicitur fuisse Sexdecim annorum, vt ostēdatur ex ephebis ex
 cessisse, magna q. virtutum specimina, & eximiam ad vniuersas res
 gerendas spem præ se tulisse. sed allegorice perfectionem vitæ & do
 ctrinæ Sexdecim designare possunt. ad quod referri debent Sexde
 cim bases in occidentali plaga Tabernaculi. Hic numerus insignis
 est Prophetarum veteris instrumenti complexione ac dinumeratio
 ne, vt quidquid per Euangelicam offerimus dignationem, prædictū
 illorum vaticinationibus approbemus. nam quaternarius numerus,
 qui Euangelica Sacramēta demonstrat, in se multiplicatus, Sex
 decim producit. Quod si cui non placet hæc mystica ratio, alteram
 afferre non pigebit. Sexdecim veteris instrumenti Prophetarum,
 quattuor

Libro 7.
 Natural.
 hist.

In Augu
 sto.

Cap. 37.

Exo. 26.
 & 36.

quattuor: Esaias, Ieremias, Ezechiel, & Daniel, maiores vulgo dicuntur, et numeri identitate atq; affinitate mysteriorum, sanctorum Evangelistarum referunt similitudinem: duodecem vero reliqui dicuntur minores, & Apostolorum Christi (ut paullo ante dictum est) gerunt typum & effigiem. Quod & Cassiodorus in Decimi sexti Psalmi dilucidatione his verbis innuit. Huius etiam Psalmi numerum, & quantitas prophetalis ornauit, ut merito in hoc numero incarnatio Domini relata esse videatur; ubi etiam prophetalis chorus conuenisse cognoscitur. Proinde a representatione ad veritatem progrediendo, non inepte per hunc numerum sextum post denarium, significari dicitur sanctorum noui testamenti patrum, Evangelistarum inquam, & Apostolorum coetus. & in summa, primariorum utriusq; testamenti patrum, hic numerus sanctissimum Chorum, concionemq; venerandam continet. Ostendit adhuc praesens numerus mysterium suum in virtutibus Iusti viri apud Ezechielem cap. 18. quarum prima est fecisse iudicium & iustitiam. secunda, non comedisse in montibus. tertia, oculos non leuasse ad idola. quarta uxorem proximi sui non violasse. quinta menstruatæ uxoris vitasse complexus. sexta hominem non contristasse, siue ut Septuaginta ediderunt, oppressisse per potentiam. septima pignus debitori reddidisse. octaua per vim nihil rapuisse, vel iuxta Septuaginta, rapinam non rapuisse. nona panem suum esurienti dedisse. decima nudum operuisse vestimento. undecima ad usuram pecuniam non dedisse. duodecima nihil ex his quæ dederis amplius accepisse. decima tertia ab iniquitate auertisse manum suam. decima quarta (quæ similis videtur primæ, sed in parte diuersa est) iudicium verum fecisse inter virum & virum, siue proximum suum. quintadecima in præceptis Domini ambulasse, decimasexta iudicia et iustificationes illius custodisse, Quorum singula quid velint docet D. Hieronymus. Alia huiusmodi plura diligens lector inuenies, ut hunc calculum multis mysterijs refertum esse cognoscas.

D. Hieron. in
Ezech.
40.

DE NUMERO XVII.

OST decimum sextum discutiendus occurrit Decimus septimus, priscis Theologis semper inuisus numerus. Illud profecto in Onirocritariū monumentis observatum legimus, si audias Decemseptem, vel scriptum videas, ad numeros transferendum, fit XVII. sic enim apud nos pingitur hic numeri calculus, ex cuius characteribus nulla dictio significatiua componi potest, præterquam VIXI. quare præsens numerus mortem significabat. Apud Romanos fiebant anniversaria parentalia die 17. Februarij auctore Ouidio in Fastis. Græcis Septemdecim diebus corpora antequam cremarentur, totidemq; noctibus seruare mos erat. Nam et Achillem fato functum scribit Homerus Deos atq; homines diebus 17. lacrymis profectos; & die decimo octauo fuisse illatum rogo.

Vlyss.
lib.24.

*Bisq; dies luctu septenos funeris atro
Et ternas lucas Phebo labentis Olympi,
Aequoreæq; Deæ, & lacrymoso carmine moesti
Mortales querimur. sed postquam aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eoīs,
Atq; dies binos veniens reparauerat Eos,
Tum te conijcimus flammis atq; ignibus atris.*

Aegyptij Decima septima die mensis Nouēbris (qui ab illis Athyr dicitur) Osyridem interiisse fabulantur, qua die maxime plenilunium fit euident. Inde Pythagoræi diem istam dixerunt Antiphraxin, quasi oppositionem cum obstructione coniunctam, & omnino numerum 17. auersantur, tamquam positum inter 16. qui quadratus, & 18. qui altera dimensione longius parallelogramum constituit. Atque cum hi duo soli omnium numerorum planorum ambitus habeant areis suis æquales; medius interueniens 17. obstruit & disiungit eos inuicem, inque partes scissus inæquales, sesquioctauam constituit proportionem: cum. n. totus in sesquioctaua proportionem consistat,

cōsistat, quę sit 9. et 8. horū nullus naturaliter medius est numerus. Eos igitur si binario multiplicabimus, resultabunt 18. et 16. inter quos medius est 17. Quare inter 18. & 16. sesquioctava notatur proportio, quā 17 medium nō in æqualia partitur. Infaustus etiam ob aliam causam a Pythagoricis iudicatus est numerus 17. Nam Decima septima regio siue vnitas perfecti numeri honore destituta est. nullum. n. reperies perfectum numerū habentem Decemseptem figuras. Est etiam iste primus incompositus, nec non et quattuor primorum & incompositorum summa. nam duo, tria, quinq; , septem, hunc absoluunt. Hic numerus, si quis alius, portēdere solet terremotus, incendia, inundationes, multaq; alia malorum genera. Gen. c. 6. scriptum est, quod Videns Deus quia multa malitia hominum esset in terra, cunctaq. cogitatio cordis intenta esset ad malum, poenituit, quod hominem fecisset in terra, & precauens in futurum: Adducā, Gen. 6. inquit, aquas diluuij super terram, & interficiam omnem carnem, in qua spiritus est vitę subtercelum. anno igitur sexcentesimo vitę Nohe mense secundo, Septimo decimo die mensis Maij rupti sunt oēs fontes abyssi magnę & c. Nautis quidem diem Decimum septimum Februarij, Septimumq. decimum Martij, ob satis firmam naufragij suspicionem, maxime infaustos esse testatur in antiquis lectionibus Calius Rhodiginus. Nam & eo die Februa- Lib. 14.
rij salutis nostrę anno 1230. apud Frisios populos nocte tanta ven- cap. 9.
torum ac fulgurum tempestas exorta est, vt vniuersa illa prouincia fluctibus pene obrueretur. Die 17. Mēsis Martij anni 1586. tantam fuisse in Burgundia aquarum inundationem renuntiavit nobis Gulielmus Tixerādetus Burgundus, quo spectante res accidit, vt Urbis Chāplitensis turrim fortissimā, pontem, nec non multos pagos furioso quodā impetu penitus euerterit. In Hollādia, teste Francisco Guicciardino in descriptione Belgica, anno salutiferi partus quadringētesimo vicesimo supra millesimū, Die 17 Aprilis, scimitia maris circa Dordracū, facta eruptione, totā regionē inūdauit, aggeres fregit, et supra centū milia hoīm extinxit vna cū iumentis,

& su-

& suppellectili eorum. Anno post natum Seruatorem quingentesimo octogesimo nono, die 17 Octobris, maxima fuit in Venetiarum, & Liguria finibus aquarum inundatio, quæ haud modicum hominibus animantibusque detrimentum intulit. Athesis fluvius adeo excreuit, vt magnam Veronæ mœnium partem euerterit. In hac diluvij effusione Tybris fluvius in tantum excreuit, vt aquæ eius supra muros urbis Romæ influerent, ac maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alveum eiusdem fluvij cum multa serpentium multitudine, draco etiam miræ magnitudinis, per Urbem transiens, vsq; ad mare descendit. Subsecuta statim est hanc inundationem, ob defuncta corpora, pestilentia gravissima, quam vocant inguinariam, vt Paulus Diaconus scriptum reliquit de gestis Longobardorum lib. 3. cap. 11. Anno quoq; septuagesimo nono supra millesimum & quingentesimum, Decimo septimo Aprilis, qui dies de Assertoris nostræ salutis nece publico luctu nefastus fuit, nix vento quodam frigidissimo agitata, cunctos vinearum pampinos, tum primum erumpentes, & arborum flores adeo comprescit, & corrumpit, vt omnem spem vini, & fructuum aliorum, præcipue in montanis locis Hetruriæ, & Galliæ Transpadanæ, ademerit. Hic illud interferam quod retulit Naclerus (licet forte parergon cuique dictum videatur) ipso die Iunij 1278. Minturnis impios quosdam homines, qui ad Mosæ pontem constiterant, quod sacerdotem, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum ferentem neglexerint, Diuino omnes consilio, vno excepto, qui quidem ex his omnibus Hostiam ipsam sacratissimam veneratus, in eo ipso flumine perijsse. Huc accedit, quod anno post natum Christum 1533. die 17. Nouëbris Curia, Bludenti, Veldchirachi, Sangalli, alijsq. in Ciuitatibus iuxta Rhenum, maximus sub mediam noctem terræ extitit motus, vt in Germanicis historijs legitur. Eo ipso die Nouembris anno 1570. illa vrbi Ferrariæ calamitas horribilis euenire cœpit, cum terra ingenti motu concussa effecit, vt neq; in domibus tuto homines manerent, neq. sub dio recte versarētur. Quin

quennio

quennio item post, hora diei nona, & proxima noctis vndecima
 Venetiæ, & circumiecta loca magno terræmotu contremuere. Die
 17 Augusti mensis graue in vrbe Constantinopolitana grassatum
 est incendium, quale haud vnquam alias illa sensit. plurimam nam-
 que eius partem flamma peruasit, adeo vt maxima quæque horrea,
 & frumenti receptacula conflagrarit. Et, quod relatu dignum,
 cum in illo incendio Nouatianorum Episcopus Paulus, Chrysanti
 successor, suam Ecclesiam in periculo videret, & in sanctius sacra-
 rium ingressus, Deum, vt Ecclesiam conseruaret, supplex oraret,
 Deus Opt. Max. nescio quo modo, precibus exauditis, delubrum
 inuiolatum seruauit. ignis namq. per ianuas, & fenestras iam om-
 nes inuolans, ei non nocuit; sed cum circum circa ædificia simul mul-
 ta consumsisset, Templum præterijt. cumq. (quod maximum est)
 incendium biduum totum grassatum vbiq; esset, ne vestigium qui-
 dem fumi in tignis, & muris apparuit Ecclesiæ. Nouatiani ergo ex
 eo tempore quotannis 17 Augusti die, ob seruatum Templum, sa-
 cra celebrarunt. Hoc eo referre volui, quo cuncti cognoscere possint,
 Deum persæpe, etiam per indignos, solita consueuisse prodigia ex-
 hibere. Nam & de his, qui ad Vates accedunt, & ad Incantato-
 res, & ad eos qui faciunt amuleta, Ioannes Chrysostomus in expo-
 sitione Epist. Pauli Coloss. nec non Oratione sexta aduersus Iu-
 daeos, docet, quod etiam si quis mortuum suscitauerit, non sancte
 viuens, illi non sit credendum; sed eum nihil putandum. Roma-
 nos rursum perculit hic numerus, quando 17 Decembris anno Do-
 mini 548. Gothi, ductore Totila, Urbem proditione Isaurici mi-
 litis ingressi, porta Celimontana, imperio potiti sunt. nec eo con-
 tenti bona diripiunt: mœnia bona ex parte solo æquant: domos ali-
 quot igni absument, incolas a Roma præcipientes discedere, ducturi
 alium in locum coloniam: multitudo omnis in propinquas vrbes se
 recipit: sine habitantibus Vrbis relinquitur: manentq. in ea solitu-
 dine diebus quadraginta. Ferunt autem incendium cingentibus
 flammis, dies 13. emicuisse; quemadmodum & Carthago a Sci-
 pione

Niceph.
 Call. lib.
 14. c. 41.

Pöp. Lët.
 Paul.
 Oros.

pione debellata & accensa igni, 17. continuis diebus arsit, miserum præbens spectaculum, omni murali lapide in puluerem redacto.

Iohā. 20. Anno virginæ partus 798. cum a matre Eirene Constantinus
 Marto. 3. sextus Imperator oculis, & imperio fuisset orbat, Sol ad illud
 Diacon. lib. 23. matris facinus per dies 17. suos radios abscondit. Sed nec illud intactum relinquam, quod Romani duabus olim cladibus fracti, infauustum hunc ipsum diem appellarunt. Nam & die Decimo septimo Iulij anno ante Christum natum 474. ut Liuius, & Plutarchus testati sunt, Veientes iuxta Cremeram Tusciæ flumen Romanas acies fuderunt: præsidium expugnatum: ad vnum omnes cæsi: vbi ex Fabiorum familia 300. interiisse satis constat. Anno item ante Christum 376. eadem plane die Iulij, secundum viorum illustrium Auctorem, apud Alliam flumen Brenno duce Galli Senones, Romano deleto exercitu, Urbem etiam ipsam, excepto Capitolio, deleuerunt. Apud Iudæos etiam ater & infauustus fuit dies Decimus septimus ob multas calamitates. Ut. n. capite sexto habet Chronologia maior Hebræorum, quæ Sederolam rabba inscribitur, die Decimo septimo mensis Tammuz, qui cadit in Iunium, cum peccasset populus, Moyses descendit de monte, & tabulas legis confregit. Nabuchodonosor eadem die Hierusalem cinxit obsidione, vel ut alij asserunt, muri Hierusalem primum diruti. quare eo die institutum ieiunium quarti mensis. Die quoq; Decimo septimo Iulij regressi duodecim exploratores, ad terram Chanaan missi, populū Hebræorū terrore affecerunt, referentes Chananeorum esse vires insuperabiles. Vnde seditione exorta in castris, celesti oraculo decretum est Iacobitas non ingressuros terram sanctam propter incredulitatem; sed ut per desertum quadraginta annos discurrerent laboriose, atq; in annis quadraginta in eremo omnes perirent. Afferrunt etiam Iudæi alias calamitates, quas ea die euenisse ratum habent. Vt enim ex Iosepho Mattathia filio colligi datur, Ciuitas Hierusalem, seu potius Templum illud sanctum die 17. Iulij, quo celebrabantur ieiunia, COSS. M. Ant. & M. T. Cicer. in Pompei

Libro 2.
 In Ca-
 millo.

Cap. 23.

Ex Calē
 dario Cō
 stantij fe
 licis.
 Rabanus
 Maur⁹ de
 instit. cle
 ricor. ait
 hæc ceci
 disse die
 17 Iulij.

Pompei magni ditionem deuenit. Hac eadem die per Herodem Ascalonitam, dum contra Antigonum bellum ageret, iterum expugnatur. anno. s. vicesimo septimo postquam a Pompeio fuerat debellatum. Ex his fortasse colligere licet cur S. Matthæus in generatione I E S U Christi tres omiserit generationes. ab Abraham. n. usque ad David regem quattuordecim numerat generationes: & a David usque ad transmigrationem Babylonicam, alias generationes quattuordecim; cum tamen in multis alijs libris, decem & septem deprehendantur. quod non mendacij, vel negligentiae vitio, D. Hilar. nec casu uel fortuito factum fuisse creditur, ut Euāgelista deuitato numero 17, maluerit numerum 14. in generatione Domini ponere. tres enim præteritæ sunt generationes, quia Ioras genuit Ochoziam; Ochozias uero genuit Ioam; Ioas deinde, Amasiam; Amasias autem, Oziam: in Matthæo autem Ioras Oziam genuisse describitur, cum tamen quartus ab eo sit.

DE NUMERO XIX.

Vnc ad Decimi octauæ numeri explanationem nos uocat naturalis ordo numerorum, qui sane sacratissimus est in diuinis litteris. Duodeu- Luc. 13. ginti, qui oppressi sunt in Siloe, uniuersos prænunciant Iudeos, qui pœnitentiam agere noluerunt, cum ipsis suis mœnibus interituros, quod hinc maxime damnatione digni sint, quia Seruatoris Christi nomen, quod audierunt, spernere, quam audire maluerunt. Octodecim enim apud Græcos notis ijsdem scribitur, quibus incipit ΙΗΣΟΥΣ, quare subdit Oraculum: Si non egeritis pœnitentiam, omnes similiter peribitis. Statimque de infeconda, & eradicanda arbore, parabolam subiungens, docet eos ad quos loquebatur, instar infructuosæ fici, si pœnitentiam non egerint, succidendos; atq; ut aper-

D. Amb.
lib. de Sa
lomone
ca. 5.

Theo-
phil⁹ An
tioch. Al
legor. li-
bro 3.

Judic. 3.

tius intimaret, non alio parabolam tendere, sed hoc esse fructum in ficu querere, & non inuenire, verbum Synagoga offerre, nec recipi; quam tamen ne totam funditus ob culpam sterilitatis excludendam putares, sed reliquias per electionem scires esse saluandas, mox Ecclesiae primitiuae sanatio sub incuruae mulieris specie subsequitur. cui bene Decem & octo annis res fuit cum morbo immedicabili miseroque. qui numerus ternario sexies ducto perficitur, quia videlicet eam, quae in testimonio legis, in vaticinio prophetiae, & in reuelatione gratiae per infirma opera langueret, ostendit. Senarius enim numerus, & sextam seculi notat aetatem, in qua a diabolica captiuitate liberatus est homo; et sextum diem, in quo Mundi est creatura perfecta: sicque bonorum operum perfectionem designat. tria vero sunt tempora Dominicae visitationis, quibus fructum dare negauit, quia ante legem, sub lege, & sub gratia obedire despexit; in quibus Iudaea, quia terrena magis, quam caelestia nouerat operari, quasi Decem & octo annis a sua mentis erat rectitudine curuata. Accipe aliud de muliere inclinata mysterum. Ecclesia cum mensuram legis, in qua est Decalogus, & resurrectionem Christi, in qua octo beatitudines sunt, impleuerit, tunc sabbato, idest quiete perpetua perfruetur, & in sublime erecta fastigium, inclinationem nostrae infirmitatis sentire non poterit: Ideo autem curata est haec mulier, idest populus Christianus, quia & legem impleuit, & percepit gratiam in lauacro, per quod morimur seculo, & resurgimus Christo. Nam in decem verbis, legis perfectio est: in octauo numero, resurrectionis est plenitudo. Glosa ordinaria exponens curationem illius mulieris: Hec mulier (inquit) non nisi post Decem et octo annos erigi potuit; quia humana natura hanc corruptionem deponere, & ad induendam incorruptionem aeternae beatitudinis erigi non poterit, nisi prius impleuerit legem, quae in decem praecipis continetur, & gratiam in qua Christi resurrectio facta est, & nostra expectatur. Pertinet ad hanc significationem, quod cum Iudaea fecisset malum in conspectu Domini, traditaque fuisset in manu

in manu pinguiſſimi Eglon regis Moab, clamans ad Deum anno Decimo octauo meruit ſuſcitari ſibi ſaluatorem nomine Aioth. Ut ſcilicet intelligatur hic numerus Diuinæ in nos beneficentię nota eſſe, & demonſtratio. Myſtice autem Aioth duas dexteras habuiſſe dicitur, nempe quia iuſtus erat. non.n.poterat iuſtus eſſe, & habere ſiniſtram. Inde Pſalmo nonageſimo de ſancto dicitur: Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis. Pſal. 90. Dextera ſancti dicitur: ſiniſtra non dicitur, ſed latus. Item in Euangelio dicit Dominus: Qui te percufferit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram. Non ſiniſtram, non enim eſt ſiniſtra quæ præbetur, ſed dextera alia, quia iuſtus duas habet dexteras. Aioth igitur, qui ſecundum Hebraicam translationis virtutem Laus interpretatur, typus eſt Chriſti. quare Pſalmo Decimo octauo propheta Regius ediſſerit de primo I E S V Chriſti aduentu; Pſal. 18. nam per hunc ſuſcepit inimicus occaſum, & genus humanum ſingulare præſidium; per hunc tyrannus ille relegatus ingemuit, & & abſolutus eſt homo, qui mortiferis vinculis tenebatur obnoxius. & ſicut mulier hoc numeri calculo, iubente Chriſto, a ſua infirmitate ſaluata eſt; ita ſe in hoc Pſalmo petijt Dauid peccatis proprijs liberari, nempe per hunc calculum ſignificans tempus aptiſſimum, in quo & ipſe Domini ſalutifera beneficia mereretur.

Matth. 5.
Luc. 6.

DE NUMERO XIX.

umerus Nouenarius ſupra denariũ, neq; trigonus eſt, neq; cubicus, neq; ſphæricus, neq; perfectus, nec deniq; ullam aliquam habet mathematicam elegantiam; ſed cum ſit primus incõpoſitus ipſe etiã, ſicut & ceteri huius generis numeri, vitijs, et caſtigatiõni addicẽtus eſt. Anno ſecundo exitus de Aegypto cũ Iacobitæ decepti ab exploratoribus, ob incredulitatẽ murmuraſſent aduerſus Dominũ, decretũ fuit cẽleſti Oraculo, eos nõ iẽgreſſuros terrã repromiſſionis. ſicq. relicta recta uia,

Num. 13.

14.

qua incedebāt versus mōtem Seyr, qui est in terra Idumæorum, er-
 rare incipiunt in deserto, hærentes annis 19 in cades Barne. Anno
 Rab. Sa-
 lomon. *Vide*
 Chromi-
 cō maius
 Hebræo-
 rū cap.8. *19 annis circa eundem locum desident. Hinc illud apud Hebræos:*
 qđ lati-
 nitati do-
 naut Ge-
 nebrard⁹ *Sedebitis in Cades Barnea iuxta dies quibus antea federatis. cū*
ergo illic prius mansissent 19 annis, & postea etiam aljs 19 an-
nis manserint, fiunt omnes triginta octo. de quibus legitur Deu-
ter: cap. 2. Tempus quo ambulauimus de Cades Barnea vsque ad
transitum torrentis Zareth triginta octo annorum fuit, donec con-
sumaretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut
iurauerat Dominus. Hoc etiam numeri calculo destructam fuisse
 Cap. 25. *domum Domini his verbis testatur quartus Regnorum liber: Men-*
se quinto septima die mensis, ipse est annus Nonus decimus regis
Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus regis Ba-
bylonis in Hierusalem, & succendit domum Domini, & domum
Regis, & domos Hierusalem, omnemq. domum combussit igni, et
muros Hierusalē in circuitu destruxit oīs exercitus Chaldæorū.

DE NUMERO XX.

E Vicenario dicturi illud in primo limine ob-
seruandum occurrit, characterem videlicet 2,
qui in singulari limite seu nota duo significat,
suam tenere naturalem nempe tristem significa-
tionem etiam in secundo scilicet 20, in tertio ni-
mirum 200, & in quarto nempe 2000. Cum. n.
hi numeri radicē in dualitate habeant, nunquam fere in rebus lētis,
apud Poetas, vel etiā sacra Oracula vsurpati reperiuntur. Verita-
tis huius testis locupletissimus accedit Homerus Poetarū oīum co-
rypheus, q cū optime numerorū mysteria nossset, nūquā Vicenariū nu-
merū adhibet, nisi ad res tristes, luctuosas, acerbis, atq. tādē diri oīs.

Vice-

Vicenario equidem utitur Antinous insidias instructurus Telemacho profectiorem paranti. Vlyss. Rhaps. 4.

Sed mihi vos nauim celerem, sociosq; feroces
Bis denos date iam, si quid confiditis vni,
Ut vadam insidias illi positurus in vndis.

Eiusdem operis Rhaps. 2. refertur vaticinium Alythersæ canentis Vlyssi reditum post annum vigesimum his versibus.

Quippe mari multum passum, & deniq; Ponto
Amisissis focijs, atq; vndis classe Pelasgum
Exstincta, ignotum cunctis in patria rura
Venturum, ut canas perfecit annus aristas
Vicenarius, iamq; ad finem hæc adeo omnia tendunt.

Quod postea comprobauit euentus, Vlyssæ hunc in modum canente, Vlyss. Rhaps. 16.

---Veni nostras ego talis in oras
Multa solo passus, multum iactatus & alto,
Adsum Viceno patrijs allatus arenis
Anno.

Et lib. 19.

-----Tandem post mille dolores
Vicenarius equidem iam nunc labentibus annis
In patriæ terræ veni dulcissima rura.

Itidem lib. 21.

Quosq; tuli post tot terræ pelagiq; labores
In patriam veni iam nunc labentibus annis
Vicenarius.

Adhuc etiam lib. 4. Vlyss. deplorat Menelaus vim fortunæ sese detinentis viginti dies Ponto. hunc in modum alloquens Telemachum.

Hic me bis denas tenuerunt numina luces,
Nullæ auræ resonant Ponto.

Quibus congruunt quæ referuntur lib. 23. Vlyss.

-----Cum tot labentibus æuo
Iam lustris redeat, patrisq; in dulcia rura
Viceno coniux veniat carissimus anno.

Eiusdem operis lib. 6. Vlysses naufragus, & nudus deflet casum suum, qui iactatus fuerit viginti dies. sicq. Nausicaam affatur.

-----Me luctus acerbus
Irruit, heu lapsum nimium fortuna gubernat,
Hæsterna siquidem fulsit Vicesima luce

Nempe dies lugenda mihi, cum cœrula Ponti
 Naufragus euasi, vicanos æquore soles:
 Vsq̃ue adeo miserum celeres rapuere procellæ,
 Per pelagusq; egit nox intempesta sub undis,
 Insula ab Ogygia, Ponti tot fluctibus alti,
 Donec me hinc pepulit casusq; Deusq; per undas.

Rursus lib. 19. refertur somnium Penelope videntis in somnis viginti anseres cœdem Viginti procorum portendentes.

Concipe, ab anseribus Vicenis arce sub alta
 Pascuntur mixto lymphæ frumenta liquore.
 Quos ego dum uideo pascentes, lētor, ab alto
 Monte uolans pennis rostro crudelis adunco,
 Atq; ingens aquila inuasit, pendentia colla
 Cervicemq; tuens uictos mactauit,

Quare lib. 22. Eurymachus suæ, & procorum vitæ consulens, promittit Vlyssi Viginti boues pro quolibet procorum.

---Precor o felix miserere tuorum

Parce tuis populis, etenim consensibus æqui
 Posthac reddemus preciumq; , & munera larga:
 Quicquid & epotum, patria; sub arce comestum;
 Restitui uolumus, Viginti quisq; daturus
 Sede boues nostra.

Huius tandem numeri meminit, Helena deplorans exsilium suum.

Iliad. li.
24.

Quattuor hic iam lustra moror, quo tempore nunquam
 Iratus miseræ mihi uerba indigna dedisti.

Ex quibus locis plane liquet numero Vicenario demonstrari res, ṽe diximus, acerbæ, duras & tristes. verū huiusmodi veritatis longe certior stabilitas cernitur in sacris litteris. vt n. testatur liber Geneseos, Iahacob seruit annis viginti. Nam cum audisset se odio esse Esau, pro benedictione qua benedixerat illi pater, dixissetq. ille in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iahacob fratrem meum. locum dans fraternæ iracundiæ, in Mesopotamiam ad Laban aufugit. cumq. ibi septem annis seruisset, fratris materni filias, Liam scilicet, & Rachel uxores duxit, ac in alijs septem annis duodecim suscepit filios; cumq. redire vellet ad parētes, rogatus a Laban, alios annos sex permansit, seruiens viginti annis. Quibus elapsis, domum redeunti occurrit obuiam Esau cum quadringentis

Cap. 20.
Euseb. d
præp. E-
uan. li. 9.
cap. 4.
D. Hie-
ro. in Io-
uin. lib. 1.
c. 12.

gentis viris, qui Vicenarij quadratus est numerus. quare timens sibi Iahacob, diuisit pueros super Liam, & super Rachel, & super ancillas duas. Non enim, vt plerique existimant, tres turmas fecit, sed duas, vnde etiam vbi nos habemus: diuisit, Aquila posuit: dimidiavit, vt vnum cuneum faceret ancillarū cum paruulis suis, & alium Liæ, & Rachel, quæ liberæ erant cum filijs earum; primasq. ire faceret ancillas, secundas liberas; ipse aut ante vtrumq. gregem, fratrem adoraturus occurreret. sciensq. binariū principē alteritatis gratū esse Esau, separauit de his quæ habebat munera fratri, hircos Viginti, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Vigin- Gen. 32.
ti, camelos foetas cum pullis suis triginta, capras ducentas, oves du-
centas. & merito, quando non sponte, sed metu munera mittit ad
fornicatorem, & profanum, intemperantem, iracundum, minan-
tem parricidiale flagitium, cum denique qui pro vna esca vendide-
rat primogenita sua: quare nec Israel tunc appellatur, sed Iahacob, Gen. 25.
quod acutissimus Origenes adnotatum reliquit. Vera enim vocis Lib. 15.
Israel ratio est, quod contra Angelum steterit, conflixeritq. ab in Gen.
Hebraico verbo יָסַח, idest conseruit manum. Hoc siquidem nomen
ipsi Iahacob inhaesit a lucta, & insita fortitudine, qua cum Ange-
lo tota nocte ad matutinam vsque auroram congregi ausus est. Per- Gen. 32.
conctate enim post finem luctæ Angelo ab eo: Quod est nomen tibi?
respondit, Iahacob. At Angelus ad eum: Nequaquam Iahacob ap-
pellabitur nomen tuum, sed Israel. quoniam si contra Deum fortis
fuiſti, quanto magis contra homines praualebis? Vel vt verti etiā Eusebius
poteſt ex Hebræo, Non solum Iahacob appellabitur posthac nomen Ecclef.
tuum, sed etiam Israel: quia si cum Deo fortis fuiſti, quanto magis hist. li. i.
aduersus homines superior euades? Ut sit sensus: Non tantum sup- cap. i.
plantator deinceps vocaberis, verum etiam fortis cum Deo. Quam
ob causam non debes fratrem tuū Esau formidare: nā si cū Deo lu-
ctās euasiſti victor, quāto magis hoīes superabis? Hanc interpreta-
tionē Iosephus cōprobat his uerbis: σημαίνει ἰσραήλ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν
τὸν ἀντιστάτα ἀγγέλῳ θεοῦ. idest significat Israel secundum Hebraicam

linguam, illum qui aduersus Angelum Dei stetit. Neq; tamen me fugit multos magni nominis viros voluisse dictum esse Israel tanquam videntem Deum, cum & nomen Israel inter Hebraeos sit etiam videns Deum. Nam & Iahacob paullo post initam cum Angelo luctam, appellauit nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Licet autem sit longe praestantius & sublimius quiddam videre Deum, quam luctari cum Deo; potior tamen significatio nominis Israel a fortitudine & lucta, quam a visione Dei manauit. Viginti annos

Iudic. 4. seruiuit Iudæa Iabin Regi Chanaan. Viginti argenteis Ioseph ven-

Gen. 37. ditus in seruum Ismaelitis, ut habent Hebraei & Latini codices
D. Hier. emendatiores. ipse enim figura fuit venditionis Christi Domini.
in Ionin.

li. i. c. 12 unde Scriptor aliquis, quo figura veritati magis responderet, ex
Ianf. in Viginti argenteis, fecit triginta, apposita scilicet littera inter-
Concor. sectionis x. At typum per omnia figurato respondere non est neces-
se, sed Christum pluris aestimari conueniebat, quam ipsius figuram.

2. Reg. 19 Semei cum esset ingenij in primis dolosi, in Dauidis occursum, quæ
specie honoris simulate pratexerat, assumit comitatum Viginti
seruorum, perinde quasi huiusmodi numerus seruituti sit addictus.

Cap. 4. Ezechiel ut (typum in se gerens eorum qui puniantur) populum
doceat, per ea quæ facere iubetur, futuram Hierosolymis famem,
mandatum accipit, ut cibus quem comedat in die, sit in pondere

Polydor. Viginti stateres; vel, ut habet alia editio, viginti siclos; siclus
Virg. c. 3 autem siue stater profanus quo vulgo utebantur, & de quo intel-
lib. 2. de ligi volunt Septuaginta interpretes, non tetradrachmon, sed di-
rerū in- drachmon est, ut asserunt qui pondera hæc & mensuras perscru-
ueto. Mi- tantur. At vero cum vncia habeat drachmas Atticas octo; sequi-
chael Ne- tur futurum cibum quinque duntaxat vnciarum. qui sane pondus
ander sy- argumentum est inopiæ. eo n. trahitur magis anima, quam susten-
nopfi de- tatur. & iuxta inclitum Oratorem, non vires tribuit, sed mortem
poderib. prohibet. Mitto nonnullos Scriptores ea sententia fuisse, ut astruant
Alexād. Viginti siclos tres tantum vncias, & paullo amplius conficere.
Neap. li. Ceterum
3. c. 20.

Ceterum si cum Patre Hieronymo contendas hic intelligi de siclo
 sanctuarij, qui profani duplus est; erit cibus decem vnciarum. Vi-
 derint alij an huiusmodi pondus sit sterilitatis argumentum. nisi
 illud affirmare satius sit, huiusmodi mensuras plurimum discrepa-
 re secundum tempora, & loca, quare & nobis incertam fore huius
 ponderis quantitatem. Illud constat, cum siclus vulgaris duabus
 æstimetur drachmis, posse quadraginta drachmas esse symbolum
 ieiunij & poenitentiae. sicut & Viginti stateres panis poenitentia,
 & laborem populi designant. Viginti virorum plaga, peccantes
 insinuat per quinque sensus, qui conuersi remedia inueniunt in
 quattuor Euangelijs. Viginti & centum annos concessit Deus ad
 agenda poenitentiam, quando multa malitia hominum erat in ter-
 ra. Quia vero poenitentiam agere contemserant, noluit Deus tempus
 exspectare decretum, sed Viginti annorum spacijs amputatis, in-
 duxit cataclysmum anno. scilicet centesimo agenda poenitentiae destinato.
 Vigesima in generationibus describitur Thare, cui supplicij loco a
 Deo fuit irrogatum ut primus esset a condito Orbe, qui Aram fi-
 lium morientem videret, cum superiores patres filios suos semper
 superstites reliquissent; Nec de Abel quis dicat, quod ante Adam
 obierit diem suum, quandoquidem hic non fatali quidem morte de-
 cesserit, sed violentia, utpote a fratre interfectus. Auctores sunt Iu-
 daeorum Rabini, Thare hunc non solum impium in Deum fuisse, ve-
 rum etiam sauum in filium Abraham, quem impietatis detulerat
 apud Nemrod, qui tum dominandi libidine omnia interturbabat.
 Siquidem Abraham, absente patre, domesticos poenates incendio
 damnauerat. quod Nemrod iniquo ferens animo, Abraham tan-
 quam sacrilegum rei capitalis damnauit. comectus proinde in ca-
 minum ignis ardentis, diuino beneficio ab incendio interituq; vin-
 dicatus est. De Thare hæc habet Suidas: Is statuarius fuit, qui
 ex diuersa materia imagines faceret, easque Deos esse diceret,
 & adorandos, ut bonorum auctores. Huius numeri mentio le-
 gitur facta, quando Rex David contra præceptum Domini po-
 pulum

in cap. 4.
Ezech.
Bude^o de
Asser. li. 1.

1. Reg.
14.

Gen. 5. 6

Gen. 7.

Gen. 11.

Gene. 4.

Vide Phi-
lonē Iu-
dæum li.
Biblica-
rum anti-
quit.

Suidas i
voce fe-
ruch.
2 Reg. 24

pulum iussit dinumerari; dicitur enim quod illustrata vniuersa terra, affuit Ioab in Hierusalem post nouem menses & Viginti dies. Quemadmodum. n. sacratus, & Deo gratus censetur numerus, cū Deo precipiente populus numeratur; non secus quando contra Diuinum mandatum: quis numerare contendat, numeri taxantur infauisti. Id ex Origenis verbis facile cognoscimus. sic. n. ille lib. 15. in

Gen. 15. Num. scriptum est (inquit) quia eduxit Deus Abraham foras, et ait ei: Respice ad cælum, & dinumera stellas, si potes dinumerare eas. & ait: Ita erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Et Abraham quidem, et alius quilibet hominum, aut etiam angelorum, fortassis autem & superiorū virtutum, non poterat numerare stellas, nec semen Abraham, de quo scriptum est: Sic erit semen tuum. Deus autem, de quo scriptū

Psal. 146. est, Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. et qui dixit: Ego stellis omnibus mandavi. potest inuestigare semen Iahacob, & dinumerare plebem Israel. Ipse. n. scit solus qui vere sit Iahacob, & qui vere sit Israel. Non. n. ad eum, qui in manifesto Iudæus est, respicit; neq; ad eam, quæ manifeste in carne est, circumcisio; sed videt illum, qui in occulto Iudæus est; & qui circumcisus est corde, non carne. Ipse ergo est solus, qui dinumerare potest, & inuestigare, & ipse secundum ineffabilem, & incomprehensibilem sapientiam suam ad illam cælestem formam, quam ipse solus scire potest, posuit etiam istos numeros, quos habemus in manibus, in quibus præcipit, vt secundum cognationes suas, & secundum domos familiarum suarum, ex nomine omnes masculi per capita numerentur a Viginti annis, & supra omnis qui egreditur in virtute Israel; & colligitur eorum quidam sacratus numerus. Sed iste numerus tunc demum sacratus est, & placitus Deo cum ipso præcipiente numeratur. Si autem contra præceptum Domini voluerit aliquis numerare, licet ille David sit, licet magnus Prophetas, contra legem agit, & arguitur per Prophetam, & patitur illa, quæ in

Exho. 30. secundo libro Regnorum legimus scripta. Hactenus Origenes. In deserto

deserto igitur ab anno Vicesimo ætatis adnumerantur populi, qui ad Num. 26.
 prælium eliguntur; quia ab hac ætate, contra vnumquemque vitio- Beda in
 rum bella nascuntur: ideoque ad pugnam eliguntur, ut habeant lib. Nu.
 contra libidines conflictum, ne luxuria superentur. Hieronymus in cap. 5.
 expositione quadragesimi primi capituli Ezechielis: Et mensus est
 (inquit propheta) longitudinē eius. scilicet templi, siue ut Septuaginta tran-
 stulerunt, Ostiorum, Viginti cubitorum. pro quo in plerisque codici-
 bus (iuxta Septuaginta) quadraginta continetur Latitudinē quoque
 Viginti cubitorum ante faciem templi: illud significat, quod ante
 templi faciem, & introitum eius, præteriti laboris atque certami-
 nis nobis mēsurā semper occurrat. quā. n. rōnem in singulis numeris
 duplex numerus possidet, eandem duę habent decades. Hæc ille. Vo Zach. 8.
 lumen volans, in quo omnium peccata descripta sunt, ut unusquis-
 que recipiat secundum opera sua siue bonum, siue malum, Vigin-
 ti cubitos habet longitudinis, & decem latitudinis, in quo nume-
 ro tristibus lata sociantur. Ad hoc enim Dominus corripit, ut emen-
 det. In Vicesimo, qui ex duabus decadibus efficitur, austera & tri-
 stia nunciantur: in decimo. i. vna decade, meliora & prospera. Apud Ezech. 8.
 Ezechielem, ubi Hebraica lectio habet Vingtiquinq; viros aposta-
 tas, Septuaginta interpretes posuerunt Viginti. nec errasse creden-
 di sunt, ut non dicerent: vintiquinq; sed: Viginti, maiore quip-
 pe auctoritate præditi, quam interpretum officium est, prophetico
 spiritu, quo etiam ore vno in suis interpretationibus, quod magnū
 miraculum fuit, consonuisse firmantur, Apostatas Vicenariio nu-
 mero taxare maluerunt. & quia Apostatæ ab ecclesia sunt exclusi,
 non sine mysterio, ubi in Hebræo apud eundē Prophetam legitur:
 Cōtra Viginti cubitos atrij interioris: ipsi formidātes Vicenarium Ezech.
 ponere in atrio interiori, similitudinē atrij interioris, interpretati 42.
 sunt. Hæc quidē hæcenus de Vicenarij tristitia ex intentione nostra
 dicta sint. Ceterum quia omnis scriptionis ratio poscit, ut veritas
 sincere, simpliciterque aperiatur, tum quæ fauet, tum quæ non; ideo
 ne videamur huius numeri tristitiæ insensiores, quam eiusdem le-
 tis

tis mysterijs amici, atq; studiosius collegisse mala, quam bona indagasse, ut suus sit veritati locus, æquum est inspicere eius etiam dignitatem. In hoc quidem numero sentiunt multi esse aliquid honoris, utputa quod utriusq; Testamenti vnum & eundem declararet auctorem; neq; hunc huius esse datorem, illum vero alterius, ut nonnulli consinxerunt. Duplicatus .n. denarius utrumq; designare Testamentum potest: quod & in veteri decalogus datus sit, in nouo vero rursus approbatus, atq; latius explicatus. Sed ex huiusmodi ingeminatione vnus constituitur numerus, utrumq; denarium in se complectens, quo vnus & idem designetur veteris & noui institutor Testamenti. Ea sane Cassiodori est sententia in expositione Psalmi Vicesimi, ita de hoc numeri calculo verba facientis: Exstat hic denarij numeri duplicata societas; ut sicut hæc parilitas vnā summam designat: ita Psalmus iste utriusq. legis vnum Dominum proclamet auctorem. Est .n. in istis decadibus virtus eximia, & quotiens se geminant, totiens ingentium rerum sacramenta declarant. Præterea qui D. Augustini sententiam sequuntur, contendunt hoc numero notari posse seruantes Diuina mādāta cum charitatis affectu. quod liquido ex eo Geneseos loco constare vo-

Gen. 18. lunt, quo legitur Abraham dixisse ad Deū: Quia semel cepi, loquar ad Dominum meum: Quid si inuenti fuerint ibi Viginti? Dixit autem Dominus: Non interficiam propter Viginti. ubi interiecta litteræ Glosa dicit per Viginti, intelligendos esse seruantes mandata cum dilectione, propter binarium & denarium, qui numeri in se ducti hunc de quo agimus numerū procreant. sane quemadmodum denarius est decalogi significatiuus: eodem fere mysterio binarium volunt esse charitatis, & dilectionis symbolum, tum quod minus, quā inter duos (ut dicit Greg.) haberi charitas nō possit, utpote diligentem, & eum qui diligitur (tamen si reciprocus faciat amor, ut qui diligitur, mutuo diligit, et e diuerso diligēs diligitur. quo fit ut non sint duo, sed vnum habentes cor, & animam vnā) tum etiā, quia licet tres diligere teneamur, Deum inquam nos ipsos, & proximum

num nostrum; duo tamen, non tria, dedit nobis IESV præcepta dilectionis, dicens apud Matthæum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum. Superfluum sane fuerat illud præcipi, ad quod faciendum homo adeo pronus erat ex se, ut illud aut non posset, aut nollet dimittere etiam si prohiberetur, cum hoc naturæ insitum sit, ut non solum quisque carnem suam odire non possit; sed multos etiam hominum videamus usque adeo ardere, & inordinata charitate se ipsos amare, ut eorum nimius amor peccatorum fons, & causa iure merito dici possit. In cuius rei testimonium hunc sermonem profert diuiloquus Plato lib. de Legibus quinto: Omnium maximum quiddam malum in multorum hominum animis est innatum: cuius quidem, cum facile sibi omnes ignorent, remedium nullum excogitant. Est autem hoc quod dicere solent, quod natura sibi quisque amicus est, recteque est ita id se habere. Sed reuera nimius in seipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occidatur quippe circa amatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cum seipsum magis, quam veritatem honorandam putet, quid bonum, iustum, pulchrum sit, male iudicat. Decet sane eum qui magnus vir futurus est, neque seipsum, neque sua diligere; sed iusta semper, siue a seipso, seu ab alio quouis geratur. Et reliqua. Platoni lucide patrocinari videtur Ecclesiastes dicens. Melius est duos esse simul, quam unum. habent. n. emolumentum societatis suæ; si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli quia cum ceciderit non habet subleuantem se; & si dormierint duo, fovebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? Et si quispiam preualuerit contra unum, duo resistent ei. Quo quidem in loco per unum, & solum apte is intelligi potest, qui dumtaxat ad se ipsum amore afficitur, neque alteri dilectione coniunctus est, solam suæ propriæ utilitatis habens rationem, omniaque proprio dimetiens commodo, quoniam qui talis est, sæpius incidit in calamitates, a quibus neminem habet se subleuantem, & pressus ærumnis, omnium destituitur auxilio. Celebris est Menædi versiculus: Nimis te ipsum amas, amicum non

Vide ad
 agium
 Multi
 te ode
 rint, si
 te ip
 sum a-
 mas.

Cap. 41

non

Exho. 26
27. 36. 38

non habebis. Inest deniq; huic numero dignitas alia, rōne. s. ceterarum partium quibus construitur. consurgit. n. ductu quaternarij in quinarium. At vero cū lex Mosaica quinq. libris. gratia uero noui Testamenti quattuor Euāgelij cōtineatur, poterit Vicenarius aptari sanctis Doctōribus, qui mirabili veritatis consensu cōpleta in Euangelio legis arcana, et p̄figurata in lege Euangelij sacramēta manifestant. Hos quidem p̄signarunt Viginti tabule tabernaculi, columnæ atrij, Viginti bases, & capita columnarum. nam & ipsi p̄cepta seruant, aliosq; seruare docent.

DENUMERO XXI.

Elebris est numerus Vigésimus primus, cum apud Pythagoreos, qđ senarij perfectissimi trigonus sit, tum ē in diuinis litteris, quod et septenarium Mundi natalem, & sanctam significet Trinitatē, vel ēt absolutionem humanæ perfectionis, quæ in firma summę Trinitatis fide, et Spiritus sancti gratia p̄sertim consistit. Enimvero qui ter septenarium composuerit, vnum supra vicesimum procreabit. ternarius autem supersanctę Trinitatis fidem, illiusq. mysterium cōtinet; septenarius uero septipotentem Spiritū, et septeno charismatum dono munificum. Quare sublimius quoq. censetur mysterium ipsius numeri 21. Ac p̄terea Abrahā, qui, quātum ad generationē Vigésimus primus fuit a protoplasto, primus est inter Patriarchas mysterij maioris accessione: primus fundator uerę religionis: primus qui et naturę legē absoluit, et de Diuina lege meditatus est: primus qui cultū vnus Dei aduersus idola, et gentes, hominibus persuasit: primus qui et tenebras erroris depellere, et malis demonibus bellum indicere est aggressus. hic vnus est quē Deus dedit patrē multitudinis gentiū, idq. fidei ipsarū merito. Vnde Paulus eum vocat heredē Mūdi. Deo. n. promittētineutiq̄ diffusus est; sed fidem habuit Deo, heredem ac successorē sibi pollicenti, nec in desperationē eū adegit, quod iā magno natu esset, uiribusq. defectus, neq; in uxorem suā æque iā annis obsitā, respexit, tanq̄ ferendo utero inhabilē; sed fide sola fretus, semen illud, quo oīs esset

Rom. 4.

esset mundus benedicendus incōcussa spe p̄stolabatur. Pōt adhuc p̄sens numerus, nō incōgrue significare Diuinę bonitatis subsidiū post erūnas, et calamitates impetratū, ut sentit Cassiod. in fine expositionis Psalmi 21. dicens: Cōtinet āt p̄sentis Psalmi numerus alia rerum celestiu sacramenta. nā cum propheta Daniel trib. hebdomadib. orationē suā Domino iugiter immolasset, vt q̄ essent Israelitico populo futura, cognosceret, Angeli uoce respōsum est, ad primas p̄ces se fuisse trāsmissum; sed altero Angelo reluctante tardatū, die 21. ad eum potuisse descendere, quo uotis eius satisfacere potuisset. Quare & hic Psalmus nō immerito tali calculo noscitur collocatus, qui diaboli peruersitate destructa, medicinalis passionis dona reſerauit, cuius beneficio genus humanū ab ęterna morte liberatū, ad p̄petuę salutis dona puenit. Vterq. āt Scripturę locus, cuius hic meminit Cassiodorus, ex Danielis cap. 10. desumptus est, circa cuius principiū ita legimus: In dieb. illis ego Daniel lugebā trium hebdomadarū dieb. Tres aut̄ hebdomadę dierum, dies 21. cōficiunt. Deinde nōnullis interiectis, in eodē cap. subnectit Scriptura: Noli metuere Daniel, q̄a ex die primo, quo posuisti cor tuū ad intelligendū, vt te affligeres in cōspectu Dei tui, exaudita sunt uerba tua, et ego ueni p̄p sermones tuos; princeps aut̄ regni Persarum restitit mihi Viginti et uno diebus, et ecce Michael unus de principibus primis uenit in adiutoriū meū, et ego remāsi ibi iuxta regem Persarum. et c. Dies 21. mensis de quo legitur Exho. c. 12. vitę finem insinuare pōt. ideo usq. ad eum uescūtur azymis, et est dies solennis bonis. Et q̄a cōstat ex ter septem, plenissimum sacramentum Trinitatis indicat. Vel fortasse (vt interpretatur Isidorus et Rabanus) usq. ad uicesimā et primā diem Pascha obseruatur, propter numerum septenarium, quo uniuersitas sepe significata. qui sane numerus etiam ipsi Ecclesię tribuitur p̄p instar uniuersitatis. Ecclesia uero adhuc in ista mortalitatis carne cōstituta, rōne istius mutabilitatis, Lunę noīe in scriptura Diuina sepe nuncupata. Illud denique ex Beda addi posset, usq; ad 21 diem Pascha celebratum, quia in figuris duarum legum, & illarum unitatis.

De Ec-
cles. offi-
cijs lib. 1.
c. 31.
De Diui-
nis offi-
cijs li. 2.
cap. 39.

lib. de ar-
gumētis
Lunę.

DE NUMERO XXII.

Vi vel mediocrem sacris arcanisque litteris legendis adhibent operam, mysticum esse Secundum supra vigesimum numerum facile deprehendunt. Numerorum etenim liber, in quo permultæ sunt differentia numerorū, quæ conscribuntur de populo Dei, post filios Israel enume-

Num. 2.

Num. 1.
Orig. libro
25. in Num.

Origines in
Num. Hom.
4.

Ex Hipoera
gia sententia.

Suidas in
explicatio-
ne nominis
BS V.

rat seorsum *Leuitas* (neque .n. fuerant connumerati filijs Israel) horum habetur segregatus quidam ac præcipuus præ cæteris numerus, quo referuntur omnes simul *Vigintiduo* millia reperti, ita, ut neq; amplius aliquid, neq; minus hoc numero sit inuentum: (Vnde perspicuum sumitur argumētum, Deo gratum esse hunc numerum, cū Deo præcipiente numeretur.) Post hæc est primogeniti filiorū Israel numerati sunt, inuentiq; *Viginti duo* millia, et ducēti septuaginta tres. Quod vero hic adduntur 273. nō per hunc numerum historiā tātum nobis insinuat, sed solito clausit sibi more mysteriū. Humani siquidem generis in carne generatio, ut asserunt qui in talibus periti sunt, hoc fit modo: quando hebdomada duodecima conceptus mouetur, nouem mensibus continetur in vulua, sed prius non moueri fertur ad partum, quam etiam decimi mensis triduum transeat, (Menses hic dico lunares, quos solos cum embolismis suis norunt Hebræi,) & ita tribuendo cuiq; mensi triginta dies, inuenitur, quod numerus 273. dies illos indicat, qui ex nouem mensibus & triduo mensis decimi colliguntur, & fiunt simul 273. dies isti, quibus humano generi in hunc Mūdum præbetur ingressus. Quare in *Vigintiduobus* numeris omnium simul creaturarū rationibus mysticis summa colligitur; in his vero quæ ex abundanti in primogenitis Israel inueniuntur, etiam mysteriū humanæ generationis exprimitur. *Leuitæ* igitur .i. qui Domino deseruiunt, & primogeniti filiorum Israel, hoc admirabili, sacratoq; numero titulantur. Ad eorum, quæ diximus, assertionem, lubet hic ex *Suida* breuibus

contra-

contractam historiam cunctis seculis memorabilem adscribere. ea ita se habet. Quo tempore Iustinianus imperium obtinebat, erat quidam inter Iudeos princeps Theodosius nomine. Hic cum familiariter admodum uteretur argentario Christiano, cui nomen erat Philippo, qui ipsum crebro ad amplexandam Christianam religionem hortabatur, tandem ingenue fassus est, se nihil dubitare quin IESV, quem nos Christum colimus, is sit, quem sacri vates mundi Servatorem prædixerunt: verum se animum inducere non posse ut abdicatis, quibus nunc apud suam gentem fungitur honoribus, nomen suum IESV Christo det. Ut autem ita de IESV Christo crederet, se non solum sacrorum vatum Oraculis persuasum esse; sed mysterio quodam, quod apud Iudeos in arcanissimis scriptum servatur, compertum habere, idque huiusmodi esse. Mos erat olim apud gentem Iudaicam, quo tempore ædes sacra in Hierosolymis exstabat, Vigintiduos perpetuo Sacerdotes habere; et quoties de eo numero unus aliquis mortem oppeteret, mox alium in defuncti locum allegere, allectumq. in codicem, qui ad eam rem in æde servabatur, cum illius ipsius, tum parentis, utriusq. expresso nomine, referre; notatis etiam cum defuncti, tum suffecti diebus. Cum itaq. quo tempore IESV Christus in Iudæa versabatur, necdum tamen sese prodere, veramq. fidem propalam docere cœpisset, mortuus esset quidam ex dicto Sacerdotum numero, nec post multa ac varia suffragia, quispiam satis idoneus esset repertus, qui in illius locum adscriberetur, tandē propositus est IESV Ioseph fabri (ut dicebant) filius, tamquam homo ætate quidem iuuenis, ceterum, & vita, & moribus, & doctrina in primis commendatus: atq. hoc suffragio ab omnibus demum approbato, visum est matrem eius in consensum accrescere (Pater. n. obierat) cognoscendorum noīum gratia, quæ in codicem, ut dictum est, describenda essent. Illa igitur accita, et de filio, eiusq. patre sedulo interrogata respondit, se matrem quidem esse IESV, atq. ipsum peperisse (nam eius rei testes sibi esse eas mulieres, quæ cū pareret, præsto fuissent)

E e patrem

patrem vero nullum illi in terris esse. quod ex me, inquit, quibus vultis discite argumētis. dum. n. virgo in Galilæa agerem, Angelus Dei in domum, in qua versabar ingressus, non quidem dormienti, sed vigilanti mihi nunciabat, futurum vt e Spiritu sancto parerem filium, iubebatq. nomen illi I E S V indere. itaq; virgo cum essem, per eam visionem concipi, peperique I E S V, permanens virgo in hunc vsq; diem. Quibus auditis, Sacerdotes iuebant adesse fides obstetrices, easq. summa cura explorare, an etiam num virgo esset Maria. Illæ vero cognita veritate ex ipsa re, affirmabant eam virginem esse. Aduenerunt quoq; & illæ mulieres, quæ forte fortuna adfuerant parienti, conspexerantq. edentem infantem, quæ & ipse attestabantur filium eius esse I E S V. Quibus rebus attoniti Sacerdotes, denuo Mariam rogabant, vt libere profiteretur, quibus esset editus ille parentibus, quo, ea ipsa parentum nomina possent in Sacerdotum album referre. Ibi rursus Maria. Ego, reuera, eum peperî; verum nullius conscia patris in terra, audiui ab Angelo filium Dei esse, Filius est igitur meus & Dei. Sacerdotes ergo cum hac intellexissent, in allato codice scripserunt hæc verba: Eo die mortuus est Sacerdos ille, illis natus parentibus, cooptatusq. est pro illo Sacerdos communi omnium nostrum suffragio I E S V, Filius Dei viui, & Mariæ virginis. Porro hic codex e templi & urbis excidio a primatibus inter Iudeos viris magno studio ereptus est, adseruaturq. in Tyberiade, & c. Tandem subiicit Auctor se hæc ab his audiuisse, qui ex Philippi argentarij ore intellexerant. Apposite autem Levitarum ac Sacerdotum numerus, quo Ecclesiasticus ordo signatur, qui deseruit in sanctis, et in lege Domini die noctuq. meditatur ac docet, iuxta numerum 22. titulatur. eodem. n. perfecta veteris instrumenti cognitio demonstratur. namq. Origenes, Cyprianus, Epiphanius, Iohannes Damascenus, Amphilocheus, Gregor. Nazian. Athanasius, Melito Sarden. Leontius Aduocatus Byzantinus, Iosephus, Philo Iudeus, & D. Hieronymus, cui maxima habetur fides in Ecclesia, in his præsertim quæ ad sacrarum litterarum

litterarum translationem spectant, (eius enim translatione utitur Ecclesia Romana potissimum, præter Psalmos a Septuaginta interpretibus versos) hi inquam totidem libris vetus testamentum absolui asseuerant, Cuius numeri ea potest afferi ratio, quod cum nullum sit spectaculum, quo magis ad Deum cognoscendum incitemur, quam admirabilis celorum machina, & varij astrorum decursus, & reuersiones; nec horum nobis mensura constare possit, nisi ratio aliqua inueniatur, qua circularis figura ad rectam comparetur, visus est huic inuestigationi idoneus, aut potius necessarius numerus Vigesimus secundus, eo quod circulus per hunc æquabilibus portionibus sectus diametrum ostendat, cui est triplus; & ulterius tanto maior, ut Vicesima secunda parte triplicatum eius septenarium excedat. Quo plane mysterio Habraicum quoque alphabetum in Vigintiduobus elementis est comprehensum. quod & Syrorum ac Chaldeorum lingua testatur. nam & ipsi teste D. Hieronymo Viginti duo habent elementa. Origenes cap. 3. Philologiae: Quoniam (inquit) Singuli numeri in numerorum suo loco vim quandam habent in rebus, qua usus est uniuersorum Opifex ad productionem partim Vniuersi, partim speciei singulorum, attendendum est, & uestigandum e scripturis, quæ ad illos, & illorum singulos pertinent. Non igitur ignorandum Testamenti libros, ut Hebræi tradiderunt, esse Viginti duos, quibus æqualis numerus elementorum apud ipsos vsurpatorum non absurde conuenit. Ut enim Viginti duo elementa videntur esse introductio ad sapientiam, & diuina documenta his characteribus expressa, & hominibus tradita; sic Vigintiduo libri diuinitus inspirati, sunt elementum atque principium sapientiæ Dei, & introducunt ad rerum notitiam. Hactenus Origenes. Sunt igitur Vigintiduo volumina, quibus vniuersa, continentur, quæ de Diuinis rebus sciri possunt, & enuntiari, videlicet. Genesis, Exhodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium; Iosue; Iudices, & Ruth; Regum primus & secundus, vnus est apud Hebræos, qui vocatur Samuel; Regum

tertius, & quartus, vnus etiam apud eos, quem appellant Regnum David; Paralipomenon primus, & secundus, quem dicunt sermones dierum; Ezra primus, & secundus in vno est; Esther; Esaias; Ieremias; & cum ipso Baruch, lamentationes et Epistolae; Ezechiel; Daniel; praeterea duodecim Prophetæ minores, scilicet, Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggeus, Zacharias; & Malachias, quos vno volumine contineri dicunt Hebræi; Iob; Psalmorum liber; Salomonis pro-
 uerbia, & alius Ecclesiastes, & tertius eiusdem Cantica cantico-
 rum. Exstant, & alij libri, ecclesiastici a maioribus appellati, quos
 legi in Ecclesijs voluerunt, id est, Sapientia, quæ dicitur Salomonis,
 & alia sapientia quæ dicitur filij Syrach, qui liber apud nos hoc
 ipso generali vocabulo Ecclesiasticus appellatur, quo non auctor
 libri, sed sermonis qualitas cognominata est. Eiusdem ordinis
 libellus est Thobie, & Iudith, & Machabeorum libri. Quem-
 admodum ergo Viginti duo sunt elementa, per quæ scribimus
 Hebraice omne quod loquimur, & eorum initijs vox humana
 comprehenditur; sic Vigintiduo volumina supputantur ab He-
 braeis in canone veteris Testamenti, quibus quasi litteris, & ex-
 ordijs, in Dei doctrina tenera adhuc & lactens iusti viri erudi-
 tur infantia; ut hac descriptione commoti ministri Domini secun-
 dum id quod in lege Domini continetur viuunt, operentur, &
 doceant, ut possint cum Propheta Regio se gaudere ditatos de-
 cem beneficijs, quæ commemorantur in Vigesimo secundo Psalmo.
 Multis alijs principalibus causis adscriptus in Oraculis hic nu-
 merus inuenitur. Viginti duo ab Adam vsque ad Iacob, ex
 cuius semine initium duodecim tribus habent, patres fuisse me-
 morantur. Omnium quoque creaturarum Dei species intra Vi-
 ginti, & duo numerum colligi, & Iudeorum, & Christiano-
 rum interpretes his verbis probant. In singulis diebus, crea-
 tionis fecit Deus opera dierum numero paria. Nempe in pri-
 mo die, post simplicia elementa, opus vnum, quod est lux.

Hugo a
 S. Viç.
 libro 4.
 Didasc.
 ca. 8.

Orige-
 nes i Nu-
 mer. 20.
 Anasta-
 sius Sy-
 naita in
 Genes.
 Isidorus
 Etymol.
 libro 16.
 cap. 25.

In secundo autem, duo, scilicet firmamentum, & diuisionem aquarum, tam quæ sunt supra, quam quæ infra. Tertio die, tria, congregationem aquæ, & terræ detectionem, & fructuum ex ea germinationem. Quarto, quatuor, stellas, & Solem, & Lunam, & eorum posituram. Quinto rursus, quinque opera, nempe quinque sensus, & pisces, & iumenta, volucres, & quæ in eis facta est benedictionem. Sexto die, sex, quæ sunt, ex terra animantia, & hominem, & feminam, & quæ est eis exhibita benedictionem, & quæ fuit eis data potestatem, & cibum. Ex his perspicuum fit, vniuersa, quæ sex diebus facta sunt opera, senarij trigono fuisse disposita. Fecit enim Deus primo die opus vnum: secundo, duo: tertio, tria: quarto, quattuor: quinto, quinque: sex sexto, quæ in vnum complicata, faciunt vnum supra Viginti; Vicesimū aut secundū Dei opus est futuri seculi paratum regnum, et spiritualis contemplatio. nam quō creaturam condidit, hinc etiam die. s. septimo parauit regnum.

DE NUMERO XXIII.

Pud Pythagoreos inter atros numeratur Vigesimus tertius numerus, tum quia primus incōpositus, quos semper infastos esse cognouimus, tum quia Vigesima tertia numerorum sedes perfecto numero vacua atq; destituta est, sicut & quinta, undecima, & decima septima.

Quare apud Moysen notat diuinam ultionem super peccatores. Exhodi cap. 32, Vigintitria milia hominum fabricātium vitulum, iubente Moysē, interemti sunt. Et lib. Numer. cap. 25. Vigintitria milia hominū cēsi sunt vna die, ex his qui cum Madianitarum mulieribus se commaculauerant, atq. initiati fuerant Beelphegor. Nō me quidem fugit in Hebrēo scriptū esse: vigintiquatuor milia. sed nos cū Apostolo Paulo apto numeri sacramento hic sequi maluimus trāslationē Septuaginta interpretū, quod in ternario forma triplex peccatorū sit demonstrata. oē. n. peccatū (vt ait Origenes) aut factō,

aut verbo, aut consensu mentis admittitur. Et sicut in primo paren-
 te didicimus, tribus modis sit omnis tentatio, nempe suggestione,
 Gen. 3. delectatione, & consensu. suggestio quippe fit per diabolum, dele-
 ctatio per carnem, consensus per Spiritum. quia cum primam cul-
 pam serpens suggestit, Eva velut caro, se delectationi subdidit.
 Adam velut Spiritus suggestione, & delectatione superatus, con-
 sensit. qui etiam requisitus confiteri culpam per audaciam noluit.
 Hoc vero in humano genere quotidie agitur, quod actum in primo
 parente nostri generis non ignoratur. Serpens suadet, quia occultus
 hostis mala cordibus hominum latenter suggerit. Eva delectata
 est, quia carnalis sensus ad verba serpentis mox se delectatione sub-
 sternit. Consensum vero Adam mulieri prepositus præbuit, quia
 dum caro in delectatione rapitur, etiam a sua rectitudine Spiritus
 infirmatus inclinatur, Et requisitus Adam cōfiteri culpam noluit,
 quia videlicet Spiritus, quo peccando a veritate magis disiungi-
 tur, eo in ruinæ suæ audacia nequius obduratur. Habet tamen præ-
 sens numerus nonnulla sue dignitatis indicia, quandoq; .n. significat
 sapientiæ perfectionem, consimili pene ratione qua præcedens, quod
 litterarum Latinarum (quæ tres sunt & viginti) summam com-
 plectatur; quæ ad assequendam Diuinorum cognitionem adminicu-
 laræ sunt, & adiutrices. quod plane Cassiodorus in 23 Psalmi e-
 lucidatione contestatur, dicens: Numerus autem huius Psalmi, ad
 Viginti tres litteras fortasse pertineat, quæ eloquentiæ propriæ di-
 cta concludunt, ut apud Hebræos Viginti duæ: apud Latinos (vn-
 denunc sermo est) Viginti tres: apud Græcos viginquattuor ha-
 beantur. Tamen in vnaquaq; lingua comprehendenda, competens
 adhibetur quantitas litterarum; sic & in isto Psalmi calculo, redo-
 let beata perfectio. Hæc Cassiodorus. Posset eodem numero desi-
 gnari humanæ salutis complementum, & consummatio, quæ præser-
 tim in fide recta, et operibus bonis est constituta. Fides integra, ter-
 nario denotatur, qui superdiuinæ Trinitatis fidem mystice conti-
 net; Operum vero perfectio, in mandatorum Dei observatione collo-
 catur,

catur, quæ per Vigenarium numerum constantem geminato binario exprimitur, quod decalogus, & in veteri Testamento traditus est, & in nouo amplius declaratus. Tria autem si ad viginti iungantur, numerum præsentem conficiunt.

DE NUMERO XXIV.

Vmerus quartus supra vigesimum superna mysteria declarat ex senioribus laudes Domino indefessis vocibus suavi modulatione concinentibus. Namq; in visione Iohannis, sedilia sunt Vigintiquattuor in circuitu sedis, & super thronos Vigintiquattuor seniores sedentes. Apoc. 4.

Quare autem hoc numero demonstrantur, super hoc diuersa Patrum, sed tamen mystica fuit expositio. Aretas quidem, qui ex Græcorum Patrum sententijs commentarios composuit in Apocalypsim, hunc mysticum numerum dilucidans hæc considerata proponit; Supereminens, & diuinissima, sanctissimaq; Trinitas numerum septenarium, quem etiam affinem posuit huic suæ multitudini, initio iuxta inscrutabilem suæ sapientiæ profunditatem æquali numero sibiipsi conuoluens, numerum Vigintiquattuor ostendit. siquidem ter septem, viginti & vnum efficiunt, qui est numerus deficiens a Vigintiquattuor ternario, qui ternarius Diuinæ Trinitati omnium creatrici consecratus est. Ideo quoq; septenarius numerus tertio circumuolutus vna cum circumuolvente ternario numerum Vigintiquattuor perficit. Septenarij aut numeri num totus hic Mundus sensibilis penitus capax est, an iuxta aliquam suā virtutem mortali naturæ impossibile est ad huius pertingere notionem? Aequali autem numero cum sedibus sunt hi qui sedent. & seniores sunt, non iuniores, quoniam & hereditatis promissio vetustissima est, quippe cum a Mundo condito paratum nobis sit Regnum cælorum. Porro his qui præparatum habent ante Mundi con-

r. Paral.
25.
Ioseph.
Antiq. li
bro 7.
Glof. de
cōf. di. i.
Taberna
culum.
August.
& Beda.

Victori-
nus Gal-
fredus.

stitutionem præmium, non tanquam recetioribus, sed tanquam in-
veteratis in Diuinis præceptis datur regnum æternum. Hæc ex com-
mentarijs Aretæ. Pleriq; hoc numero vniuersas cathedrales Eccle-
sias intelligi volunt, quæ, licet multæ sint, sub hoc numero designen-
tur, ob veteris ac noui Testamenti concordantiam. legitur. n. in vo-
lumine dierum prophetam Regium desiderio raptum ad diuini cul-
tus augmentum, Sacerdotes in Templo statuisse Vigintiquattuor
per hebdomadas successiue ministrantes, vt quilibet suo fungeretur
officio, incensum Domino ponendo. Cabalistæ per 24 thronos senio-
rum volunt intelligi Reges Vigintiquattuor Regnorum Mundi,
qui veri, legitimiq. sunt Reges. Ceterum alij symbolice putant in-
telligi eos, qui perfectionem operis, quæ senario perfectissimo com-
mendatur, clara Euangelij prædicatione consummant. Senarius
n. primus perfectus a quaternario primo quadrato multiplicatus
procreat 24. Alij hoc numero sacratum utriusq; Testamenti Docto-
rum coetum insinuari putant. Nempe in Veteri Testamento duode-
cim Propheta, omnes illius legis Doctores sua nuncupatione com-
prehendunt: in nouo uero duodecim Apostoli, cunctos euangelicæ do-
ctrinæ peritos, & prædicatores sua summa constringunt. Huic ex-
positioni consentit Glofa ordinaria: Doctores (inquit) alias dicun-
tur 24, alias 12. Omnes. n. doctores veteris siue nouæ legis, dicun-
tur 12, propter fidem trinitatis, quam annuntiant quattuor parti-
bus Mundi: Vigintiquattuor autem dicuntur, quia numerus ille
conficitur per sexies quattuor. sex referuntur ad opera, quæ sex die-
bus fecit Deus: quattuor uero ad Euangelia. quoniam ea, quæ in no-
uo, & ueteri Testamento fecit Deus opera, Doctores ipsi colunt, &
explicant. Nonnulli in eisdem senioribus intelligunt Ecclesiam per
geminum Testamentum de duodecim Patriarchis ueteris Ecclesiæ,
& duodecim Apostolis generatam; alij duodecim Iudices priores,
& posteriores Ecclesiæ Dei. nam sedes illa in cælo posita, quam in-
telligi uolunt Regnum Dei, cuius in circuitu erant hæc sedilia, ex
tū poni cepta est, ex quo Regnum Israelitici populi David Christi
secun-

secundum carnem pater, obtinuit. Ille. n. in typum eiusdem Christi futuri filij sui regnavit in populo Dei. & , sicut futurum erat, ut destructo peccati regno, regnaret ille iustitię Rex, manu fortis, & desiderabilis; sic factum est, ut abiecto regno Saul, quem propter superbiam Deus proiecit, regnaret David quasi tenerrimus ligni vermiculus, humilis in oculis suis, quatenus recto ordine supernę dignationis prior filio suo sederet Rex pater in populo Dei. Nā ut non dubitemus ita esse, quod. s. illius patris, & huius filij vna sedes sit, occurrit auctoritas Evangelica, cum ad Mariam Gabriel Archangelus dicit: Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius nō erit finis. Si ergo sedem illam in cēlo positam dilatato sensu intueamur, in qua sedit David, & post eum hic filius eius, statim apparet, quę sint sedilia Vingtiquattuor in circuitu eius. Nam post filium, cui Dominus Deus dedit sedem David patris sui, Salomonem dico, successerunt per ordinem duodecim Iudices, & ante patrem illum, qui primus in illa sede sedit electione Dei, præfuerunt populo Dei duodecim Iudices; primus Othoniel filius Cenez frater Caleb; secundus Aioth filius Gera filij Iemini; tertius Sangar filius Anath; quartus Barach filius Abinoem; quintus Gedeon filius Ioas, sextus Iair Galodites; septimus Iephthae Galaadites; octavus Abesān de Bethleem; nonus Ahialon Zabulonites; decimus Abdon filius Hellel Pharaotonites; undecimus Sāson; duodecimus Samuel. Isti sedem illam, vel Regnum David tempore præcedentes, quasi ab anteriori parte sedem in cēlo positam circum sedent. Alij vero Iudices, duodecim videlicet Apostoli, quibus dictum est: Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. filio David temporaliter succedentes, circum sedem illam, quasi a parte posteriori sedent. Secundum Ambrosium, sunt 24. libri Prophetarum, & legis, referentes testimonia iudicij. Nam Aben Ezra, & David Kimchi Vingtinti & quattuor libros veteris instrumenti numerant, iuxta numerum litterarum

Hebraici

1. Reg. 15
2. Reg. 23.

Luc. 1.

Nicephorus.
Call. Eccl. histo.
lib. 1. c. 6
Iud. 3.

Matth. 19

Hebraici alphabeti, ter tamen repetita littera Iod, in honorem Divini nominis. Solent. n. Hebræi nomen illud Dei quattuor litterarum triplicata littera Iod Chaldaico more conscribere, hoc modo יי. Hanc partitionem veterum Græcorum nonnullos suscepisse comperimus. nam & ipsi Vigintiquattuor litteras habent in suo alphabeto, quot uncia scrupulos capet, unde scrupula a Græcis grammata. i. litteræ dicta. Non solum autem Græci, sed & Latini, tum recentiores, tum etiam ex priscis, hunc complexi sunt numerum, quod quattuor animalia, quæ Euangeliorum figuram alias præ se ferre diximus, Iohannes scribat habuisse alias senas. Unde Primasius, & item Beda hæc scribunt in commen. Apocalypsis: Alæ senæ quattuor animalium, quæ sunt Vigintiquattuor, totidem veteris instrumenti libros insinuant, quibus Euangeliorum fulcitur auctoritas: quasi novi Testamenti prædicatio fide careat, nisi veteris instrumenti habeat prænuntiata testimonia, per quæ tollatur a terra, & volitet: quemadmodum etiam ad volandum natum animal, nec volare potest, nisi pennas habuerit; & vitam unde trahat nequaquam habebit, nisi animali hæreant alæ. Nisi enim quæ prædixerunt Prophetæ in Christo essent consummata, inanis omnino fuisset illorum prædicatio, cum ea teneat Ecclesia catholica, quæ & antea prædicata, & postmodum sunt consummata. Eiusdem sententiæ Victorinus est Pictaviensis. Quattuor supra viginti esse libros dicens prisce legis, qui recipiuntur, quos in epitomis Theodorici dicit contineri. Nos igitur inherentes Decretis etiam Sacri Concilij Tridentini inter agiographos subsequentes connumerabimus.

Libri Vigintiquattuor, quos canonica auctoritate suscepimus, iuxta 24. Græcas litteras; & 24. Hebraica elementa. littera Iod, ter repetita יי. Moysis quinque libri Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, & Deuteronomium; Iesu Naue; Iudicum, simul cum Ruth; Regum quattuor libri, & horum quidem primus, & secundus in unum librum numerantur; tertius autem et quartus similiter in unum. Paralipomenon. i. prætermisorum libri duo, pro vno computati. Esdræ primus

De Cano-
nicis li-
bris Vet.
testamē.
lege ca.
35. De-
cretorū
Concilij
Laodicē-
sis. caput
item 45.
Decreto-
rū Cōci-
lij Car-
thaginē.
tertij. &
Concilij
Trident.
Sess. 4.

primus & secundus qui dicitur *Necmias*. nam tertius, & quartus inter apocrypha reijciuntur a D. Hieronymo. *Thobias*. *Iudith*. *Esther*. *Iob*. *Psalterium David cētum quinquaginta Psalmorum*. *Parabolæ*. *Ecclesiastes*. *Canticum canticorum*. *Sapientie liber* qui nunc in manibus habetur. *Ecclesiasticus*. *Prophetæ maiores quatuor Esaias*: *Ieremias*, cui annexus est *Baruch*; *Ezechiel*; *Daniel*, quos pro vno habemus. *Duodecim minores prophetæ*, qui omnes pro vno habentur. *Duo Machabæorum libri*, pro vno itidem cōputati. Quos tametsi *Iudæi* nequaquam recipiant, *Ecclesia* tamen pro canonicis habet. Hi sunt, quos *Sancta Mater Ecclesia* intra canonem conclusit, ex quibus *fidei nostræ assertiones* constare voluit. Inde & *Psalmus Vigésimus quartus* ad *Catechumenos* pertinet, Hieron. & electos. Die 24. capit edificari *Templum Domini*, ut habetur Agg. 2. Agg. cap. 2. quia octonarius numerus, qui sanctus est, & in *veræ circumcissionis* accipitur typo, triplicatus *Vigésimumquartum* numerum facit, quo mystice docemur, ut ædificemus domum Domini in amputatione carnis, & circumcissione vitiorum; & *veram puritatem* esse credamus in nomine *Patris*, & *Filij*, & *Spiritus sancti*. Porro alius quidam *Auctor* sexies quaternarium supputat, & 4. refert ad *elementa Mundi*, ex quibus subsistimus; 6. vero ad *conditionem Mundi*, in quo ipsa elementa versantur, dicens, (quia adhuc in materia sumus, & graui corpore circumdamur, & seruimus generationibus) extruere quidem nos templum, & intrare in *Domum Dei*, & quasi de graui somno suscitari spiritum nostrum; sed adhuc in *Vicesimo quarto die* id ipsum facere. Mystice igitur in hoc numero duæ dodecades, & tres octoades, quattuorq; sunt hecades. Poterunt & aliæ huiusce rei significationes mysticæ, ex aliarum partium (ex quibus vel additione, vel multiplicatione consurgit) ratione, & habitudine adinuicem facile desumi. Nobis illud addidisse cardi est, magnam considerari tum quaternarij, tum senarij cum numero 24 affinitatem. si. n. duxeris in se partes quaternarij, habebis proculdubio ipsum numerum 24. ducatur 1
in

in 2 fit 2. qui ductus ter procreat senarium, hic vero multiplicatus per quaternarium conficit 24; Quod vero ad senarium spectat, dicimus utrosque esse prorsus similes, cum utriusque latera in se proportionem habeant in dupla ratione consistentem. senarij. n. latera sunt 2 & 3: at huius. s. 24 latera sunt 4 & 6. Duo autem ad quatuor, & tria ad sex proportio dupla. Illud denique notare contenti sumus, numerum 24. a Sole (ut ita loquar) fuisse illustratum. Solē quidem credidit Plato perspicuā Dei statuam esse in hoc templo mundano ab ipso Deo positam, quem etiam, ut refert Plotinus, venerabantur ut Deum. unde Heraclitus eum vocat fontem celestis lucis. Et qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certe noctem nunquam consideravit, nec Solem suspexit exorientem, nec illius animadvertit munera. Quomodo-
Ioan. I. dum. n. Christus lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum; non secus Sol lux imaginaria Viginti quattuor horis, uniuersam Mundi molem circundans, illuminat. Patientem autem Christo, aduersa Luna deficiens, consensum suæ naturæ cum Christo euidenter ostendit, ut non immerito (ne altiore tangam causam) diem quam Mathematici Solis appellant, nos diem Dominicam vocauerimus, et illius cultui totā mancipauerimus. Admone-
Rabanus
in Num.
li. 3. c. 9. mur autem hinc mysterij, quod superiori numero attigimus, cur. s. secundum Hebraicam veritatem liber Numerorum cap. 25. referat Viginti quattuor millia hominum fornicantium cum filiabus Moab, et adorantiū Beelphegor fuisse morti tradita. Iure optimo. n. sub numero vicenario & quaternario millia horum occisorum sunt adnumerata; quia qui lumen veritatis & iustitiæ derelinqentes, in cecitatem idololatriæ ac fornicationis se immergunt, Solis æterni lumine privati, perpetuæ mortis tenebras sentiunt. Horis ergo 24 Sol mundanus totum Orbem vndiq. illustrat, atque noctis tenebras suo ambitu fugat. Qui. n. fidei lumine, quod per Apostolos atque Prophetas prædicatum est, mentis suæ oculos illuminat, peccatorum tenebras euitare decertat. Econtrario vero, qui lumen rectæ
fidei

fidei habere nequaquam curat, ac per callem iustitie ambulare detrectatur, quando iusti æterna luce fruuntur: iste cum peccatoribus atque Diabolo inferni cruciatibus punietur.

DE NUMERO XXV.

Ensilis Mundi natalem diem esse 25, Martij nonnullorum primæ classis hominum tenuit opinio. Nam de prima die Geneseos hæc scribit Georgius Cedrenus in compendio histor: Est prima dies primi Hebræorum mensis, qui mensis ab his Nisan dicitur, eademq; Quinta post

[Niceph.
Cal. lib.
12. c. 32.
Iulio Hi-
lari. li.
de Mundi
duratio-
ne.]

vigesimam eius mensis, quem Romani vocant Martium. Ea die Diuinam Dei nostri Seruatoris conceptionem castissimæ Virgini Dei Genitrici Gabriel salutatione denunciavit. Eadem die unigenitus Patris Filius, cum ineffabili modo luce Vigesima quinta Decembris natus, omni suo in carne defunctus esset officio, de cruce pependit, Mundumque renouavit. Præterea quidam Beatorum, & Diuino instinctu prædicatorum patrum, eadem die alterum Filij Dei, & Seruatoris nostri IESV Christi aduentum fore pronunciarunt, quo de omni anima est iudicium acturus; quippe futurum seculum rursus ab hac ipsa die inchoandum existimantes. Diuus Athanasius problemate proposito, quare Vigesima quinta die mensis Martij in utero Virginis clausus habitare cepit Christus, & Deus noster veniens in terram, dicit eodem die in Mundi principio Deum creasse primum hominem; hinc esse, quod in hoc ipso mense omnes arbores, & herbe, animalia item ad proferendum fructum, & ad liberos procreandos commouentur, tanquam a Deo hoc tempore creata sint. Gregorius Nazian. Arcanus (inquit) apud Hebræos est sermo, hoc tempus esse, quo Deus vniuersam condidit molem. Vernum porro hoc tempus est, quo pubentes herbe succrescunt e terra:

Ad Antiochum principē quest. 17

Naz. ser. 2. in Pascha.

Omnia

Ouid. li.
2. Fast.

Omnia tunc florent, tunc est noua temporis ætas:
Et noua de grauidō palmite gemma tumet:
Et modo formatis operitur frondibus arbor:
Prodit & in summum feminis, herba solum:
Et tepidum volucres concentibus aera mulcet:
Ludit & in pratis, luxuriatq; pecus.
Tunc blandi soles, ignotaq; prodit hirundo,
Et luteum celsa sub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro:
Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.

Vt ergo ostenderet Scriptura veris tempora in constitutione Mundi, dum loqueretur de Pascha Domini, quod Veris initio colebatur, ait: Mensis hic. s. Nisar, vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. primum mensem, vernum tempus appellans. decebat. n. principium anni, principium esse generationis, & ipsam generationem mollioribus auris foueri. neq; n. possent terrena rerum exordia aut asperioris laborem tolerare frigoris, aut torrentis æstus iniuriam sustinere. Vt. n. scribit D. Ambrosius: Inde oportebat Mundi exordium capi, vbi erat opportuna omnibus verna temperies. Accedunt & Astronomorum placita, quoniam tum primam Arietis partem tenebat Sol fons lucis, dux, princeps, & moderator ceterorum luminum. Quare Romani ad Octauum Kalendas Aprilis lætitiæ diem colebant, quem dicebant Hilaria, quo festā solennia, & ludos publicos, ac dies hilares concelebrabant. quod eo tempore iterum Sol Zodiaci peragrato spacio, per omnes signorum stationes ad nos rediret. Hinc factum, vt hoc numero hieroglyphice notarentur, qui illecebris & voluptatibus huius vitæ dediti, semetipsos rebus creatis manciparunt, quos arguit D. Iohan. Epist. 1. canon. dicens: Nolite diligere Mundum, nec ea quæ sunt in Mundo. si quis diligit Mundum, non est charitas Patris in eo. quoniam omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non ex Patre, sed ex Mundo est. In eandem sententiam. D. Cyprianus ad hunc modum loquitur lib. de duodecim abusibus: Mundi amor, & Dei pariter in

vno corde habitare non possunt, quemadmodum oculi pariter cæ-
 lum & terram nequaquam conspiciunt. Vt. n. mors (inquit Euthy in Psal.
 32.) animam separat a corpore; ita & præsens Mundus amato-
 res suos separat a Deo. Non incongrue igitur hoc numero significa-
 mus homines sensuales, idololatrias, ac consummatam illorum mali-
 tiam, atq. induratum obstinationem. vt apud Ezechielem cap. 8.
 & 11. Ecce in ostio templi Domini inter vestibulum, & altare
 quasi Vigintiquinq. viri dorsa habentes contra templum Domini,
 & facies ad Orientem, & adcrabant ad ortum Solis. Nempe per
 hos Vigintiquinq. viros, vt explicat Nicolaus Lyren. designatur
 apostata a fide, maxime quando sunt in sua malitia solidati, quæ
 signatur per numerum 25, tetragonum. quod adaperit, & Glos.
 Ordinaria eundem Prophetæ locum explanans his verbis: Signat
 Prophetæ Vigintiquinq. viros, qui in quadrum solida statione fun-
 dati sunt, & a quinq. sensibus per quinq. quinque, figuram ef-
 ficiunt quadranguli. D. Hier. com. in cap. 8. Ezechielis: Vsq; ho-
 die, in Ecclesia, quæ est domus Dei, & ante portam, et in introitu,
 siue in via portæ, quæ significat Salvatorem, per quem ingredimur
 ad Patrem, sunt Vigintiquinque viri ad sensus cuncta referentes.
 Idem cap. 48. dilucidans locum illum: Quinq. milia quæ supersunt
 in latitudine per Vigintiquinq. milia, profana erunt vrbis: Vt cun-
 ctis (inquit) habitare liceat Israelitis, omniq. de plebe, non quod
 immunda sint, aut aliquid in habitatione terræ sanctæ contamina-
 tum, putridum putetur, & sordidum; sed quod præter Sacerdotes,
 omnibus in eis habitare permissum est. Per quæ intelligimus cun-
 ctæ, quæ referimus ad sensus, hoc est, ad corporis voluptates, quæ
 visu, & auditu, tactu, odore, & sapore capimus esse profana, &
 templi sanctimoniam non habere, nec sacerdotale esse priuilegium,
 sed laicæ vilitatis. Et quantum non subterfugit memoriam meam,
 nunquam in bonam partem hunc numerum potui reperire. Licet. n.
 Numer. cap. 8, ad sacerdotale ministerium a Vigintiquinq. annis
 eligi dicantur, in Hebræo tamen non habetur hic numerus, qui
 in

in Septuaginta dicitur, sed tricēarius, quod annotatum reliquit D. Hieronymus Epist. 23. quæ est ad Theophilum Alexan. Porro si quæras unde constet hic numerus, de quinario fieri comperies, qui neque triangulus, neque tetragonus, neque cubus, neque perfectus est. quinimmo quinque figurarum nullus reperitur perfectus numerus. quinta. n. unitas, quæ a decem millibus ad centum millia porrigitur, regij decoris totiusq. perfectionis est expers.

1	2	3	4	5
1	10	100	1000	10000
6	28	496	8128	-----

Præterea sicuti numerus 25. duas dumtaxat habet partes aliquotas, nempe 1. & 5. pari modo quinarium cum sit primus incompositus, sola numerabilis est unitate, sic etiam ex diametro distans a perfectione. Unde & huiusmodi numeri, qui nullam habent partem denominatam, præter unitatem, infructuosos in vinea Domini notant, de quibus apud Matthæum dicit Veritas: Seruum inutilem projicite in tenebras exteriores. Nobis etiam cōsentiunt Pythagorici, quinarium Mineræ sacrum habentes, quæ sterile producit. Minervam quidem dicit Servius Grammaticus, natam quinta luna, sicut omnes qui steriles fuere. Vt intelligamus (inquit Ioan. Bocc.) Titanis filios steriles fuisse, quinta Luna ipsos natos dicunt. Antiquis. n. creditum est, quidquid Luna quinta nasceretur, sterile atq. damnosum fore. Hinc natum adagium ut nullius numeri hominem dicamus natū Quinta Luna. Quemadmodum & Quintæ classis appellamus infimæ notæ homines, & supra modum ignavos, nullosq; dignos honore. Cuius rei testis est Cicero in Academicis lib. 2. de Democrito loquens: Quis (inquit) hunc Philosophum non anteponat Cleanthi, Chrysippo, reliquisq. inferioris ætatis? qui mihi cum illo comparati Quintæ classis videntur, idest postremi ordinis. Accedit Hesiodi lucubrātiuncula, qua, pro ratione

temporum

temporum, dierum alios comprobans, alios reiiciens, reprobat Quintas, in quibus Erinnyes Rixæ filias natas dicit, quas iussu Plutonis vagari, & plus habendi desideria castigare, periurosque deprecare ad supplicium insinuat:

Εν πέμπτῃ γάρῃσι ἐριννύας ἀμφοιτολῦεν,
Ὀρκον τιννυρῶνας, τῶνέρις τέκετ' ἢ δ' ὀρκοῖς.

Quæ sic veruntur.

---- quintas fuge. namque illarum pallidus Orcus,
Tum diræ Eumenidum facies toto Orbe vagantes
Castigant, si qua in terris periuria falsum
Affirmant, quæ lis alterne agitata creauit.

Hesiod.
libro de
diebus.

Idem monet Virgilius in primo Georgicorum:

----- quintam fuge. pallidus Orcus,
Eumenidesque fatæ. & quæ sequuntur.

Exstabat in Melampodis commentario, vti refert Lud. Rhod. pe-
ierantes Luna Quinta, totidem commori diebus, quod (inquit il-
le) cum obseruarem quandoque, verum comperi. Atque id qui-
dem ex Pythagoricorum sententia, qui numerum illum in diebus
lunaribus iustitiæ, & æquitatis diem esse tradiderunt. nam &
exsuperans adimit, & quod deficit, restituit æquitas, quorum
utrumque est iudicis munus. Istud ipsum efficit dies Quinta, quæ
prima addit deficienti; cum altera quinta labentis, & occidentis
mensis adimat, quod est exsuperans. Cognati igitur sibi sunt 5.
& 25. & horum quisque Mundo deditos notat, & vitam sen-
sibilem, propter quinque sensus, quibus vita corporea transigitur.
D. Hieronymus in explanatione Ezechielis, vbi legitur: Porta a te
Eto thalami vsque ad tectum est latitudinis Viginti quinq. cubito-
rum; ostiū, contra ostium: Hic, inquit, numerus ad sensus refertur.
si enim quinos cubitos contra se quinquies ordinaueris, Vicesimum
et quintum numerū efficies. Viginti quinque milia in mensura Ciui-
tatis, ad quinque sensus referuntur, & simplicem historiam litteræ.

le. ant.
libro 22.
cap. 10.

Cap. 40.
& 48.

Hier. in
Ezech.
45. 48.

F f

Quinque

- Num. 27. *Quinque filiae Salphaad designant opera quinque sensuum, aut ipsos*
 Aug. in
 Psal. 49. *sensus, qui sunt filiae, quæ nascuntur ex obliuione; non ex memoria.*
 & 147.
 1. Reg. 6. *Quinque vero ani aurei, designant memoriam peccatorum per quin-*
 Greg. pp
 eod. *que sensus commissorum. Quinque in domo vna, hoc est, in homine,*
 Luc. 12. *sunt anima, caro, appetitus rationalis, concupiscibilis, & irascibilis:*
 Amb.
 eod. *& diuiduntur quæ prius in malum consentiebant. Quinque ciui-*
 Esai. 19. *tates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, sunt figurae quin-*
 Hier. eo
 dem. *que sensuum. Visus noster, qui principem inter sensus locum te-*
 Beda in
 Luc. c. 78 *net, lingua Aegyptia loquitur, quando videmus mulierem ad con-*
cupiscendum. Gustus noster loquitur lingua Aegyptia, quando dul-
cescunt fauces nostræ, in quas pertrahitur quidquid porrigitur, &
quod antequam accipiatur charum habebatur, idem perceptum vi-
lescit, et contemnitur. Ab his sensibus morti aditus est patefactus.
 Gen. 3. *scriptum est. n. de fructu illo qui nobis mortem intulit: Et vidit mu-*
lier, quod lignum esset bonum ad vescendum, et pulchrū oculis. Ol-
factus noster loquitur lingua Aegyptia quādo secūdū Prophetā vi-
uentes in delitijs, vtimur vnguentis, et odorum suauitatibus. quo-
rum immodico vsu, ad venereum congressum reddimur propensio-
res. Nam & Commodus Imperator, cum grassante aliquando pe-
ste vnguentis vsus esset, ex ea re ad libidinem maiores flammās cō-
cepit. Tactus noster loquitur lingua Aegyptia quando non audien-
 1. Cor. 7. *tes illud quod Apostolus loquitur; Bonum est homini mulierē non*
tangere; sed enervamur tactu. neq; n. illum tamen dico tactum qui
manu fit, sed qui in toto corpore seruatur. (vt. n. in Quinario di-
ximus) vis & facultas tangendi, per totam carnem sparsa ac dif-
fusa est. Auditus deniq; noster loquitur lingua Aegyptia quādo sci-
piantes auditionem vanam, turpia verba atq; ad fraudem & cu-
riositatem composita nos in fraudem iniiciunt, ac circūuentos rursus
 Gen. 19. *a veritate abducunt. quemadmodū olim, et primos parentes, Quinq.*
sunt ciuitates, quæ imbribus igneis cōflagrarunt, Sodoma, Gomor-
ra, Adama, Scboim, & Segor. illud (nisi fallor) significantes, quod
omnes qui sensus corporis sui libidinosē tractauerint, in illo incēdio
 concre-

concremandi sunt. Spectat ad id quod apud Ezechielem facta dici- Cap. 9.
tur prophetia sexto anno, & sexto mense, & quinto die mensis. qui
numeri ad fabricam Mundi referuntur, & carneos sensus, qui ter-
rena conspiciunt, & necdum celestia contemplantur. Dirigit. n. ser-
monem ad presbyteros Iuda, e quibus septuaginta tenebant turib-
la, & Viginti quinque (vt nuper diximus) in tempo adorabant So-
lem. sedebatq; Propheta in domo sua fugiens frequentiam multi-
tudinis. Ipsi Quinq; Gentes contra quas pugnat Saul, Moab sci- 1. Reg. 14.
licet, Filij Ammon, et Edom, & Rex Soba, & Philistæi. Greg. p̃p̃.
In superandis (inquit) aduersarijs, quia insidiæ oppositæ quinque cor-
poralibus sensibus designantur, apte per Quinarium numerum expri-
muntur. qui. n. Quinq; Gentium nomina posuit, oppositas Quinq;
sensibus corporis fraudes demonum designauit. Hæc ille. Ipsi sunt Num. 31
Quinq; Reges, qui regnant in vitijs, vt euidentissime doceamur,
quod omne vitium regnans in corpore, pendet ex quinque sensibus,
proinde mandat Dominus eos perimi de regno Madianitarum, vt
ultra non regnent super eos vitia. Ipsi quinque Reges a quattuor Gen. 14.
perati, designantes quinque sensus ab illecebris superatos. Ipsi sunt
Quinq; Reges aduersus Gabaonitas in prælium conspirantes, quod Iosue 10.
se sociassent ad filios Israel. animæ siquidem rationali, cum se ver-
bo Dei sociauerit, pugna paratur aduersus quinque corporis sensus,
quod per horum aliquem necesse sit decidere in peccatum. nisi. n. pro-
be regantur. sensus, ad vitium faciles sunt viæ. Per eos ad vitia no-
bis aditus patet; ac per eos in animum influit, ac intrat peccatum.
Inde et Agnus in Quintâ diem asseruabatur, hoc est a decima vsq; Exho. 12
ad decimam quartam, quia Christus victima nostra quinque no-
stros externos sensus erat expurgaturus. hęc. n. domus animæ fene-
stræ sunt, de quibus ait Ieremias: Ascendit mors per fenestras, hoc
est per sensus, a quibus peccatum proficiscitur, non vt efficienti-
bus causis, sed vt adiuantibus. & circa quos bellum committitur
peccati sagittam extrinsecus incidentem admittentes. Hoc est tri- Gen. 47.
butum, quod impendunt Aegyptij Pharaoni, qui semper visi-

bilibus, & corporalibus obsequuntur. At Israeliticus populus, non
 sic; sed decimas offert Deo. Quinta. n. pars sunt quinque sensus ser-
 uentes Principi huius seculi. Ipsi præterea sunt Quinque dies, qui
 bus exactis, Ozias princeps Bethuliensis populi consensit populari-
 bus suis ut traderent Holoferni Ciuitatem. quare arguitur per Iu-
 dith his verbis: Quod est hoc verbum, in quo consentit Ozias,
 ut tradat Assyrijs Ciuitatem, si intra Quinque dies non vene-
 rit nobis adiutorium? Et qui estis vos qui tentatis Dominum?
 Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet, sed potius qui
 iram excitet, & furorem. Ipsi rursus sunt Quinque porticus pi-
 scinæ illos languidos continentes. Ipsi quoque sunt Quinque vi-
 ri, quos Samaritana habuit ad libidinem. Ipsi Quinque fratres
 epulonis apud Euangelium Lucae. Ipsi Quinque iuga bonum, pro-
 pter quæ recusat inuitatus cena frui magnifica, eos præsignans
 qui mundanis dediti rebus, vocati venire nolunt ad celeste conui-
 uium. Adhuc ipsi sunt Quinque panes hordeacei, qui frangun-
 tur a Seruatore, & multiplicantur, eorum qui audiunt multitu-
 dini. quæ etiam 5000. virorum est, eos significans, qui in secula-
 ri adhuc habitu positi, exterioribus quæ possident, haud bene uti
 nouerunt. quare non ipse Dominus, sed Discipuli recordan-
 tur eorum, inclinante iam Sole. Multi enim solum attendunt sen-
 sibilibus, ut quæ sola sint. Vide autem circumspiciens, inquit
 Plato, ne quis exaudiat ex his, qui non sunt mysterijs initia-
 ti. sunt autem hi, qui nil aliud esse putant, nisi id quod possint
 manibus tenaciter apprehendere. tales enim sunt, qui attendunt
 solum sensuum quinarium; auditus autem, & quæ sunt eius ge-
 neris, adire non possunt Dei intelligentiam. Proinde in Veteri
 Testamento operculum, quo arcebatur infidelitas populi, oppansum
 erat ante Quinque columnas, arcens eos qui erant in ambitu. Ipsi
 denique sunt Quinque libri Moysis, quibus significatur lex, quæ
 iram operatur, & nihil ad perfectionem duxit. Neq; tamen cum
 Manichæis absolute malam appello legem; sed non simpliciter bonā.

mala

mala quidem eatenus non erat lex, quatenus pædagogus nobis erat in Christo. Non bonam autem esse legem aperte docet Propheta, apud quem Deus de Hebræis verba faciens: Dedi, inquit, eis ^{Ezech. 20.} præcepta non bona. non dixit præcepta mala; sed non bona, id est, non perfectæ, non absoluta, non consummata. Nam multa permisit Legislator ob duritiam populi, veluti auaritiam, usuram, diuortium, connubia illicita, quæ postmodum non permisit Euangelium. Quod confirmant veteres Hebræi Doctores, qui illud Ecclesiastici ^{Cap. 1.} interpretantes: Vanitas vanitatum, & oïa vanitas, inquiunt: Vana est etiam lex, donec venerit Messias. Huic igitur legi, antequam veniret Euangelium, deerat perfectio, quæ senario comprehenditur. quinque autem per sex si multiplicantur, ut lex per Euangelium impleatur, ut fiant sexies quini, nascetur numerus 30. ad Euangelium spectans. Inde apud Euangelium secundum Iohannem scriptum legitur, quod Discipuli cum ascendissent nauim, ^{Cap. 6.} mare, vento magno flante, exsurgebat. cum ergo remigassent quasi stadia 25. aut 30. vident IESV ambulantiem supra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. Mystice quidem hos numeros estimantis voce proferens Euangelista, non adfirmantis. Quantum. ^{n. Beda in Iohan.} accedit finis Mundi, crescunt terrores, crescit iniquitas, crescunt errores. Ipsi sunt fluctus Ecclesiæ nauem turbantes tempestates: tamen inter omnia tentamentorum genera nauis proficiebat, portum querebat. ad eos autem qui implent legem, venit IESU, & tamen tantæ sunt tribulationes, ut etiã ipsi qui crediderunt Dominum IESV, et qui conantur perseuerare, expauescant. Hactenus ab unitate, continuata numerorum serie, ad hunc vsq. numerum Deo adiutore progressi sumus, cuiq; eorum ex sanctorum Patrum, et Pythagoræ sententia mysticã aliquam significationem adaptantes. Post hac vero non est nostri consilij naturali numerorum seruato ordine, quemque eorum singulatim explicare. tum quod multi occurrent quorum non satis perspecta inueniri possit, aut comperta mystica ratio; tum quod ex præcedentibus, qui simpliciores sunt, et

aggregatione aut multiplicationis ductu sequentes constituunt, colligi facile queat eorum qui sequuntur significatio. ex simplicibus. n. facile est ad compositorum cognitionem peruenire. Deinceps igitur insigniores numeros enodabimus.

DE NUMERO XXVII.

Ternarij cubus est numerus 27. nam si producuntur cubi ductu laterum, & radicum in suos tetragonos, ductus ternarius in suum quadratum, nempe nouenarium, 27. procreabit. Habent quidem quadrati longitudinem, & latitudinē, sed altitudine sunt orbiati. quod si per latera vnam recipiant multiplicationem, æqualem proferunt profunditatem; nam 9. tetragonus post vnitatem tertius, 3. habet in latere, et natus ex tribus in se multiplicatis. ter. n. tria conficiunt nouem, si vero vnam lateris multiplicationem adiunxeris, cubus æquali laterum formatione consurgit. ter. n. tria, si tertio duxeris, 27. cubi forma producet. Tot autem vnitates habere cubum in latere necesse est, quot habuit tetragonus, ex quo productus est, vtpote 9. tetragonus tres numeros habet in latere, tres quoque 27. cubum habere opus est. Quoniam igitur omnis cubus ab equilateris quadratis proficiscitur, æquus ipse cunctis est partibus. nam & latitudini longitudo, & his duobus, compar est altitudo. At cum tribus terminis longo, lato, & profundo sit quiescendum, sequitur vt numerus cubus plenitudinem notet ac firmitatem. Par est vt hoc loco referam commentū Cabalistarum. Veritas apud eos dicitur 𐤇𐤌𐤅𐤔 hemeth, quarum litterarum figuræ, solidæ sunt, & quadratæ, firmos habentes pedes, et basēs. quibus indicatur veritas eiusq; stabilitas, vti videre licet in nouissimo thesauro Pagnini. Et vice versa שקרא Sciecher. i. mendacium scribitur ea litterarum forma, quæ habent firmitatem, nec scorsum stare possunt, neq; simul iunctæ. vt verum sit adagium

adagium illud Mendacium breues habet pedes, immo claudos ac debiles. Consentiunt Poetę dum mendacem fortunam, quę obambulat quocunq; , & alijs eripit facultates, alijs tradit, ab ijsdemque rursus aufert illico quę tradiderat, & alijs tradit temere, & inconstanter, vsque adeo vt calamitates magnę, & asperę fiant cum quisspiam ei crediderit, quò incertum, & instabile eius donis significarent, eam super rotundo lapide insistere finxerunt. Quemadmodum cecinit Ouidius lib. 2. de Ponto.

Scilicet indignum iuuenis rarissime ducis,

Te fieri comitem stantis in Orbe Deę.

Et Tibullus primo Elegiarum.

Verfatur celeri Fors lenis orbe Rotę.

Ceterum Athenienses, vt in Messeniciis traditum a Pausania, quadrangula figura Hermas fecere, & eam ab illis alij Gracię populi acceptam formam in Mercurij sigillis vsurparunt, nempe ob veri sermonis firmitatem atq; cōstantiam, quia veritas vndecumq; sui similis est: mendacium vero vanum ac multiplex est, sibi ipsi minime consentiens. in hac significatione Hieroclem philosophum Alexandrinum dicere solitum refert Suidas, Socratis disputationes similes esse tesseriis. erectas. n. stare semper, vtcunq; cecidissent. Idem e Damascio quodam allegat hec verba de cordato quodam viro: In omnibus erat gravis, & honestus, & quadratus, & sine reprehensione compositus. vbi Quadratus pro cōstanti accipitur. In quam sententiam dici potest quod Rationale, quo utebantur antiquę legis Sacerdotes, Quadrangularis erat figurę, in longitudine, & latitudine palmi mensuram obtinens. hac. n. figurę significabatur cōstantia Sanctorum, qui non circumferuntur omni vento doctrinę; sed irrequieto motu in pręclaris operibus, & fide constantissime vsq; in finem perseuerant. Nihil sane perfectum, quod non stabile, & perpetuo sibi cōstans, atq; adeo ipsa stabilitas, & cōstantia rerum omnium absoluit perfectionem. Neq; is qui semel cuiq; suum reddidit, iustus; neq; qui semel mortem contempsit, is fortis; sed qui hæc constanter, & perpetuo facit, præcla-

Exh. 28.

Moraliū
lib. 1.

cap. 21.

Augu. in
clui. Dei
lib. 15.
c. 26.

Lib. 3.

rum horum nominum decus meretur, considerans illud Matth. cap. 20. & 24. Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Hinc Aristoteles hominem vocauit tetragonum, cuius videlicet omnia ita rectis angulis includerentur, ut nihil de ipsorum lapsu aut inconstantia esset verendum. Eodem mysterio Iohannes Apostolus in sua Apocalypsi hunc sermonem profert: Ciuitas in quadra posita est, & longitudo eius tanta est quanta & latitudo. Et mensus est ciuitatem de arundine aurea, per stadia duodecim millia; & longitudo, & altitudo, & latitudo eius equalia sunt. quem locum dilucidans Victorinus Pictauiensis. Per ciuitatem (inquit) quadratam Sanctorum adunatam turbam ostendit, in quibus nullo modo fides potuit fluctuare. In eadem significatione 3. Reg. 5. legimus Regem precepisse ut tollerent lapides preciosos in fundamentum Templi, et eos quadratos redderent. Genesi quoq. cap. 6. Arca Nohe, quæ figuram gestabat Ecclesiæ, ex lignis quadratis, ut diluuij posset impetus ferre, facta esse describitur. Licet enim non sit minimi facienda Hebraica lectio, quæ habet: Fac tibi arcam lignorum cedri. quod cedrus sit arbor altissima, & ad classes edificandas aptissima censeatur, quæq. etiam nunquam carie putredineq; vicietur; Græci nihilominus Latiniq; Theologi sequuntur lectionem Septuaginta, quæ e lignis quadratis arcam constare dicit. Ecclesiastici siquidem scriptores quadratum interpretantur cordatum, iustum, & tenacem propositi virum, quem ut Flaccus eleganter canit.

Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neq; Auster
Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur Orbis
Impavidum ferient ruinæ.

Est igitur huius viri mens tanquam quadrata, Attendite similitudinem quadrati lapidis, cui similis esse Christianus debet, Quadratus lapis solide constantisque figure quomodolibet iactus, quadratus

dratus semper stat. In omni tentatione sua non cadit Christianus, nec suum mutat animum quęcumque inciderit fortuna. Et Electorum mens, si inter vniuersa Mundi siue aduersa, siue prospera permanserit immota, quasi quadratam sibi figuram inesse virtutis inuictę demonstrat. Ceterum quam bene fundata sit Ecclesia supra firmam petram, & quam firmiter edificata, illud perspicue manifestat quod Simon vocatus est a Domino Cephias. Est enim Cephias Chaldaicum uerbum idem quod petra. porro Petrus auctore Augustino vniuersam significabat Ecclesiam, quę in hoc seculo diuersis tentationibus velut imbribus, fluminibus, tempestatibusq; quatitur, & non cadit: quoniam fundata est super petram. Unde & Petrus nomen accepit. non enim a Petro petra, sed Petrus a petra: sicut non Christus a Christiano, sed Christianus a Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Redeamus ad Arcam. Evidentius enim Ecclesię soliditas fuit exposita, quando Vicesimus septimus dies mensis commemoratus est; quia nos ad omne opus bonum paratos, idest, quodam modo quadratos Trinitas perficit; in memoria, qua Deum recolimus; in intelligentia, qua cognoscimus; in voluntate, qua diligimus. Nec a mysterio vacat, quod Arca Nohe septimo mense sedet, hoc est, requieuit. ad illam siquidem septimam requiem recurrit significatio. Et quia perfecti requiescunt, ibi quoque illius quadraturę numerus iteratur. nam secundum translationem Septuaginta, Vicesima septima die septimi mensis commendatum est hoc sacramentum, cum Arca requieuit super montes Armenia. Et rursus, Vicesima septima die secundi mensis, quando arefacta est terra, ea commendatio confirmata legitur. quod enim promittitur in spe, hoc exhibetur in re. Addit Augustinus,

Vice=

Matt. 16

Gen. 8.

Aug. contra Faustum lib. 12. c. 19.

Gen. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Contra
Fauftum
lib. 12.

In Ti-
mo.

Plutar.
de Ora-
culorum
defectu.

Vicesima septima die secundi mensis siccata fuisse terram, tamquam finita esset iam baptizandi necessitas in numero dierum quinquagesimo septimo. Ipse est. n. dies secundi mensis Vicesimus septimus, qui numerus ex coniunctione spiritus, & corporis, septies octonos habet, vno addito propter unitatis vinculum. In hoc cubo scribit Plato animę Mundi factam fuisse generationem. assumit. n. unitatem commune principium parium, & imparium; deinde 2. & 3. qui primi sunt eorum, quos vocamus planos, seu superficiem referentes; tum 4. & 9. primos quadratos; deinde & primos cubos 8. & 27, quem in manibus habemus, 27. qui id habet peculiare, quod cum sit postremus precedentium omnium continet summam, tum inter se compositorum, tum imparium in se ductu. vnum. n. duo, tria, quattuor, octo, nouem simul colligata conficiunt Viginti septē; idem, si in se duxeris partes aliquotas ipsius numeri 27, quę sunt vnum, tria, nouem. Quod si ipsa 27. in se ductitaueris, habebis quadratum suum 729. cubum nouenarij, quem summopere libro de Repub. non Plato noster laudat, illum magnum dicens ac fatalem. Si vero omnes numeros scilicet 1, 2, 3, 4, 8, 9, & 27, inter se composueris, habebis 54, qui apud Plutarchum est numerus dimidię vitę humanę. Adhuc si 1, 2, 3, 4, 8, 9. in semet ductitaueris, nascetur 1728. cubus duodenarij. Si denique cunctos pares in se ipsos multiplicabis, orietur 64. quadratus ab octonario primo cubo, & cubus quaternarij primi quadrati. Inde etiam septem hos numeros in vna recta linea non disposuit Plato; sed duobus ordinibus, quorum vnus pares, alter impares contineret. Quo significetur geminā vim inesse animę; alteram qua in mundum intelligibilem semper inheret, imparibus numeris expressam; alteram qua corpus producit, quam pares numeri significant. Anima. n. cum a mundo intelligibili degeneret, a quo procedit, in corpus vergit, quod producit. Verumtamen nec adeo degenerat a mundo intelligibili; vt diuinę conditionis expers sit; nec adeo vergit in corpus, vt materię sordibus participet. Unitate igitur in vertice collocata, termini ex
vtraq;

Utraque parte fluunt ab eadem; ab una quidem 2, 4, & 8. pares ac feminei; ab altera 3, 9, & 27. impares ac mascula præditi natura, ut hic:

	I		
Superficiales	2	3	
Quadrati	4	9	
Cubi	8	27	

Ex his septem numeris facta contextio generationem animæ summi artificis efficit imperio. Et hic magna comprobatur dignitas, et potentia numeri 27. quod origo animæ mundanæ sub hoc numero comprehendatur; sed maior etiam censebitur, ubi similes numeri cum similibus fuerint multiplicati. producant. n. numeros planos, quia ducti 2, in 3, conflant 6, perfectum, & ex numerorum principijs primo pari constantem, & primo impari. 4. & 9. multiplicati, producant 36. primum qui simul quadratus sit, & trigonus. deniq. 8. in 27. faciunt 216. senarij cubum suo ambitui æqualem, et primum qui duorum cuborum ductu nascatur. sunt. n. 8. & 27. cubi, quare cubus etiam erit hic numerus. Cum n. fuerint duo numeri cubi, qui inde proaucetur, erit cubus. Et hic etiam obiter notabis, quod omnium trium quantitatuum continue proportionalium, cubus secundæ quantitatis est æqualis ductui omnium quantitatuum inuicem, ut 4, 6, 9. senarij cubus est 216. ducatur igitur 9. in 6. fit 54. ducatur 54. in 4. fit 216. Neque tacebo, quod numerus 216. componitur ex tribus cubis, nempe 125. 64. & 27. habentibus radices cubicas 5. 4. & 3. quemadmodum enim quadratus sæpe componitur ex duobus quadratis; ita hic primus est qui tribus componatur cubis. Neque uero obscurum est, quin hisce numeris etiam consonantiarum rationes insint. Nam duo ad unitatem duplam habent rationem, qua refertur Diapason. Sesquialtera ternarij ad binarium, qua Diapente. quaternarij ad ternarium sesquitertia, qua Diatessaron. tria ad nouem triplam habent proportionem, qua refertur in harmonia Diapason cum Diapente, seu duodecima quam vocant.

vocant. Octo ad duo seu quattuor ad vnum quadruplam habent rationem, qua Disdiapason, seu decimaquinta. Denique 9, ad 8, sesquioctanam, qua Tonus.

DE NUMERO XXVIII.

Perfectissimus est numerus 28. virtutis quidem emulator, qui nec superuacua progressione porrigitur, nec contracta rursus diminutione remittitur; sed medietatis obtinens terminum, suis æquus partibus, nec crassatur abundantia, nec eget inopia. habet enim medietatem: 4, & septimam 4, nec caret quarta, idest, 7. possidet quartamdecimam 2, & vicesimam octauam 1, quæ in vnum redactæ totius partibus corpus æquant. nam iunctæ partes 1 4. 7. 4. 2. & 1. efficiunt 28. qui cum medium obtineat locum inter abundantem & diminutum, virtutis dicitur numerus. nam quod suæ partes summam non excedunt, hoc cum diminuto convenit, & ab abundante abest: quod vero partes in vnum collectæ a summa non absunt, sed eam implent, cum abundanti convenit, & a diminuto differt. est itaque inter vtrumque medius. Sic sane virtus inter excessum, & defectum media est, utpote cum vtroque nonnihil conspirans, itemque ab vtroque discreta. sic liberalitas sua elargitione prodigalitati consentiens, ab auaritia prorsus abest; acceptione contra, cum auaritie non prorsus aduersetur, certe prodigalitatem a se repellit: eadēque media se se collocat. idem in alijs licet intueri. Neque numerus perfectus solius virtutis symbolum gerit, immo vero omnis prorsus perfectionis. adeo in singulis est mediocritas, quæ seruat & restituit; sed excessus & defectus corrumpunt. sic corporis pulchritudo in concinna partium ad totam summam respondentia, ut neque corporis partes modum supergrediantur, neque ab eo absint, consistere dignoscitur: quæ profecto certa est membrorum symmetria, et commensuratio.

Ethic. li.
3. cap. 8.

mensuratio. Est item perfectus numerus totius harmoniæ symbolum. nam, quæ harmoniam statuunt & in se concludunt, in quadam equitate, necnon rata concinnaq; proportionerepondeant, est operapretium. Nec omittendum vniuersos perfecti numeri multiplices, abundantes esse: omnes autem submultiplices diminutos, vt ternarius subduplus senarij, diminutus est. nam & primus, cuius pars sola vnitas. Deficit igitur ternarius a perfectione, binario. Senarij autem duplus est duodenarius abundans, cuius omnes partes sunt 1, 2, 3, 4, 6. quæ simul sumtæ, constituunt 16. Abundat igitur duodenarius quaternario, binarij duplo.

Submultiplex, Aequale, Multiplex.

3	6	12
1	6	16
2	0	4
Defectus	ad	Abundantiam.

Dupla proportio.

Rursus numeri 28, subduplex est 14. quaternario diminutus, deficiens a perfectione. eius enim partes 1, 2, 7. simul positæ, denarium constituunt, quem decimus quartus transcendit quaternario. At duplum numeri 28. est 56. cuius omnes partes 1, 2, 4, 7, 8, 14, 28. simul sumtæ, conficiunt 64. qui numerum 56. transcendit octonario, quaternarij duplo. id quod de ceteris censeas opus est.

qua-

Dimidium,
 Diminutum,
 Extremum,
 Minus,
 Vitium,
 Malum,

Totum,
 Perfectum,
 Medium,
 Aequale,
 Virtus,
 Bonum,

Duplum,
 Abundans,
 Extremum,
 Maius,
 Vitium,
 Malum.

Numerus igitur perfectus medius existit inter abundantem, & diminutum geometrica medietate, quod arithmetica medietas in minoribus quidem terminis maiorem obtineat proportionem; in maioribus autem, minorem: harmonica contra, in maioribus numeris, maiorem; in minoribus, minorem. At geometrica utpote inter utraque media, & in maioribus, & in minoribus semper aequalem continet proportionem. Quo fit, ut geometricam medietatem maxime virtuti competere conspiciamus. Virtus. n. id sibi proprium ac peculiare adsciscit, ut inter plus & minus propria gaudeat equitate, in neutrumq. deflectat latus; sic sane neq; plus habens excedit, neq; minus habens in defectum prolabitur. quod quidem et geometricae competit medietati. nam inter terminos parte una ad excessum prolapsos (quippe qui maiorem habeant differentiam parte altera ad defectum, quod contra minorem sortiti sunt differentiam) suam virtutis instar observat rationum ac proportionum equitatem, in neutrum procumbens latus. Conspectis itaque perfectum nume-

rum

rum omni ex parte medium inter abundantem, & diminutum. atque adeo quod ad ipsum non pertingit, diminutum est; quod contra supergreditur, abundat. Illud autem ad perfectorum commendationē effertur maxime, quod eos admodum raros reperias, quippe qui paucissimi sint, & nimis constanti ordine procreati; at vero superfluos ac diminutos longe multos, infinitosque reperias, nec ullis dispositos ordinibus, & a nullo certo fine generatos. adeo perfecti regium sibi vendicant honorem summo imperij fastigio confidentes. quanto. n. quidpiam rarius, tanto illud honorabilius, melius, ac præstantius censetur. Hi quippe adeo sunt infrequentes ac rari, ut in vnaquaque unitate nisi unus occurrat perfectus: sed & quædam sedes perfecti numeri honore destitutæ, orbatæq. ingemiscunt. prima enim unitas, quæ vsque ad 10. se extendit, unius tantum senarij primi perfecti regijs insignitur honoribus. secundæ numerorum sedi, quæ a 10. ad 100. porrigitur, perfectus secundus imperat 28. in tertia a 100. ad vsque 1000. tertius perfectus præsidet 496. quartæ regionis imperiū, quæ a 1000. ad 10000. progreditur, quartus perfectus 8128. administrat solus. quinta, quæ a 10000. ad 100000. excrescit, regij decoris est expers. sexta rursus, septima, octava, nona, ac decima numerorum sedes singule unico tantum perfecto reguntur. undecima vero pari quo quinta modo perfecti numeri honore destituitur. Omnis igitur perfectus in sua sede unitatis est unicus ac solus, immultiplicabilis, impatiens consortis, ut qui sua præsentia regionem propriam ac sedem occupat totam. Et sicut unicus est in Orbe Sol; ita & quævis numerorum unitas vno tantum honoratur perfecto. Nulla autem sedes duorum est capax: sed & quasdam (ut ante docuimus) regiones, sedes, & mansiones illud regium perfectionis fastigium repudiat ac dedignatur.

Perfecti usque ad notas 28.

1	6
2	28
3	496
4	8128
5	
6	130816
7	2096128
8	33550336
9	536854528
10	8589869056
11	
12	137438691328
13	2199022206976
14	35184367894528
15	562949936644096
16	9007199187632128
17	
18	144115187807420416
19	2305843008139952128
20	36893488143124135936
21	590295810341525782528
22	9444732965670570956656
23	
24	151115727451553768931328
25	2417851639228158837784576
26	38685626227663735544086528
27	618970019642672545263517696
28	9903520314282971830448816128

Non longe igitur a virtute abest talis perfectorum raritas. Vera enim illa sententia Biantis, qua illum usum fuisse Laertius refert:

fert: τοὺς γὰρ πλείους εἶναι κακοὺς, id est, plures esse malos. Et Cice-
ro verissime ait: Deteriorum magna natio est, boni vero singu-
lares. Huc duo respiciunt fratres Esau. s. figurans reprobos, & Ia-
cob electos. nam populus vitij deditus appellatur maior, &
priorem in nascendo locum occupat: alter vero qui ad virtutis stu-
dium fertur, minor vocatur, posterioremq; natiuitatis sortem te-
net, quia malorum hominum copia vbiuis gentium ingens est, &
in omnibus sibi principatum ac primas vendicat; bonorum vero
mira raritas, & malis ubique cedere cogitur. Et hoc fit vitio fo-
mitis vt quisque ad vitia propensior sit, quam ad virtutes, &
citius bonorum hominum multitudo ab vno vitioso in deterius pel-
licetur, quam ingens malorum caterua. ab vno studioso ad melio-
rem frugi reuocari possit. Hæc humani generis tam mira in vi-
tia propensio in causa est, vt malorum plena sint omnia, vt vix
decimus quisque ad virtutis studium incumbat. malorum fre-
quentiam, & multitudinem, his versibus testatur Poeta Saty-
ricus.

Iuven.
Sat. 13.

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem quot
Thebarum portæ, vel diuitis hostia Nili.

Iam vero & Plautus: Mores (inquit) boni sunt intermortui;
mores vero mali, quasi herba irrigua succreuerunt uberrime. Scri-
bit Lucianus, bonos & integros homines inuentu difficiles esse. i. Lucianus
in Timo-
ne:
Boni possessio est, quæ haud facile inueniri potest, vt quæ iam dudum
e vita concesserit, adeo obscura atque pusilla, vt illam vel Lyn-
ceus vix dum inueniat. sunt enim boni perpauci. Ita sane bonum
solistimum; malum vero infinitum. nam difficile propemodum est
pulchrum, & honestum, quod latet inuenire, cum sudor ante vir-
tutem sit positus, sicut quidam e priscis testatur:

Angustum collem tenuis quo semita ducit
Ipsa colit virtus magno stipata labore
Sic voluere Dei, sed summo in vertice montis
Planities ignota manet, tutiq; receptus.

Hesiodus.

Gg

Angu-

Angustam esse portam ducentem ad vitam Christus his verbis in-
 Matth. 7 *dicat : Intrate per angustam portam, quia lata porta, & spacio-*
 Luc. 13. *via est, quæ dicit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per*
eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad uitam, et
 Matt. 22. *pauci sunt qui inueniunt eam. Et rursus: Multi sunt vocati, pau-*
ci vero electi. His Christi verbis simile est quod Virgilius canit.

Aeneid.
lib. 6.

-----facilis descensus Auerni,
 Noctes atq; dies, patet atri ianua Ditis.
 Sed reuocare gradum, superasq; euadere ad oras,
 Hoc opus, hic labor est, pauci quos æquus amauit
 Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.

Hinc & Prodicus Cui proficiscitur fabula de virtute & vitio. Et
Pythagoras iubens ingredi via regia, non veretur prohibere sequi
vulgi sententiam, quæ caret iudicio, & non est sine controuersia.
Qui ambulat in via regia, non laborat. de hac via per Moysen præ-
 Deut. 5. *cipit Deus: Via regia ambulabis, et non declinabis ad dexteram,*
 Num. 20 *neque ad sinistram. et alibi legitur: Nec ad dexteram, nec ad sini-*
stram declinabimus, via regia gradiemur. in vtraq; n. parte quid-
quid supramodum est, in vitio est. Apud Euangelium secundum
 Iohā. 14. *Iohan. dicit Christus: Ego sum via, veritas, & vita. Vna igitur*
veritas, vna via est veritatis; multæ vero mendaciorum, per
quas Hierusalē arguitur ambulasse, dicente Domino apud Esaiam:
 Cap. 57. *In multitudine viæ tuæ laborasti. Porro via regia cum vna sit,*
temperata est, nec plus in se habens, nec minus. Via recta pru-
 Cap. 3. *dentia est. ille declinat ad dextram, qui plus sapit, quam oportet*
sapere, & pro prudentia calliditatem diligit, quia serpens
prudentior erat omnibus bestiis in paradiso: & filij tenebrarum
prudentiores sunt filiis lucis. Scite enim per quendam Sapien-
tem dicitur:

Eccles. 7

Esse nimis iustus, prudens nimis esse caueto:
 Omnia summa nocent, sed moderata iuuant.

Ad sinistram quoque diuertit, quando stultus est, & minus
sapit,

sapit, quam necesse est. Pietas etiam, & vera religio via regia est. declinat ad dexteram qui superstitiosus est; ad sinistram, qui negligit cultum Dei. Liberalitas quoque, & dispensatio virtus maxima est, a qua declinat ad dexteram, qui parcus est, & non solum alijs, sed ne quidem sibi tribuit, quod necesse est; ad sinistram, qui comedit substantiam suam cum meretricibus, & dicit cum Israel: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Fortitudo etiam atque constantia via regia est, a qua ad dexteram declinat, qui temerarius est, ac pertinax; ad sinistram, qui formidolosus, & pavidus est. Vnde Propheta regius per viam rectam ingredi cupiens, his verbis Deum deprecatur: De-
Esa. 22.
duc me domine in via recta. Sed iam scrutemur cetera. Omnes perfecti numeri alternatim 6. & 28. finiuntur, & terminantur, quod ex pariter pare quaternario finito, in imparem septenarium, vel ex pariter pare senario finito, in imparem unitate finitum coalescant. Nam pariter par quaternario finiens, in imparem primum septenario finitum ductus, numerum perfectum gignit, 28 desinentem. qui vero in senarium desinit pariter par, ductus in imparem primum unitate finitum, senario finientem perfectum numerum procreat.

4	ducta	7	producunt	28
6		1		6

Disposita igitur progressionem pariter parium ab unitate, precedentibus sequentes coaceruando, qui pariter par senario vel quaternario finitus, ductus fuerit in coaceruatorum maximum, perfectum procreabit. Et si quotcumque numeri ab unitate dupli in unum colligantur, donec compositus sit numerus primus, erit numerus factus ex illo primo in ultimum duplorum perfectus, ut habetur ultima noni Euclidis.

Pariter pares, siue ab unitate dupli	1	2	4	8	16	32	64	128	256
Impares ex coacer- uatione product	1	3	7	15	31	63	127	255	511
Perfecti.	1	6	28	---	496	---	8128	---	130816

Primo igitur dispositi pariter pares, qui coaceruati restitunt impares, & hi medio loco positi, & qui horum ductu producuntur. (nam perfecti) tertio ordine sunt collocati. Primo, quod Unitas sit incōposita, in se ducenda est, & exsurgit unitas; deinde ex coacervatione unitatis, & binarij, surgit 3. qui primus est incompositus, in quo ducendus binarius acervatorum maximus, & producitur 6. perfectus. Inde priori 3. adiungitur 4. et surgūt 7. in qua ductus quaternarius 28 procreatur secundus actu perfectus. & ita deinceps. Hac etiam ratione poteris singulos perfectos numeros cōponere ex progressionē pariter parium, vt nullus omnino prætermittatur, hoc scilicet modo.

4. 8. | 16. 32. | 64. 128. | 256. 512. &c.

Vides quemlibet terminum habere socium. A maiore igitur inter duos combinatos, subtrahere unitatem, & residuum multiplicare per minorem, tunc semper habebis perfectum numerum.

$$\begin{array}{l}
 \left. \begin{array}{l} 4 \\ 16 \\ 64 \\ 256 \end{array} \right\} \text{Multiplica per} \left\{ \begin{array}{l} 7 \\ 31 \\ 127 \\ 511 \end{array} \right\} \text{producunt} \left\{ \begin{array}{l} 28 \\ 496 \\ 8128 \\ 130816 \end{array} \right.
 \end{array}$$

Prop. 23. Huiusmodi Theorema ponit Bouillus lib. de Numeris perfectis, dicens. A quolibet pariter pari binario, octonarioq. finito, demta unitas numerum imparem primum relinquit, unitate, septenarioq. finitum, in quem ducta pariter paris medietas. numerum perfectum gignit, qui in senarium, aut octonarium desinit. Sed de hoc satis. Numeri 28. de quo nobis agitur sermo, exiguus est vsus in sacris litteris, quod eo significetur summa perfectio, non solum eo quod partibus suis consistat, verum etiam magis propter sacramentum septiformis gratiæ, & euangelicæ doctrinæ. Nam septenario quater ducto, in hanc perfectionis summam excrescit. Nulli

Ex Ber-
none Au-
gien.

verò

Verò dubium quin septem ad Spiritū sanctum, quattuor vero pertineant ad Euangelium. quia propter septiformem gratiam Sancti Spiritus prædicatur Euangelium per quattuor plagas Mundi. Præterea si ab vno vsq; ad septem omnes in ordine numeros plene ordine numeraueris, Viginti octo complebis. Quia ergo in partibus septenarij, Viceſimus octauus inuenitur numerus, merito in eo cor- Exhod. 26. & 36. Beda.
 tinarum tabernaculi longitudo continetur. quia fides Sæctorum & patientia virtutum varietate distincta, in omnibus quæ agit aut patitur, non humani gloriam fauoris; sed supernæ quietis exspectat beatitudinem. Hinc est quod Vigessimus octauus Psalmus de consummatione tabernaculi scribitur, qui de perfectione Ecclesiæ cantatur, vnde: Adorate Dominum in atrio sancto eius &c. & in templo eius dicent gloriam. quia in hoc perfectio est peregrinantis Ecclesiæ, vt per fidem, & opera bona, ad requiem tendat.

DE NUMERO XXX.

E Tricenario dicturus, illud præmittendum, quod prisci Magi per manuum, & digitorum varios inflexus, & reflexus representabant numeros, quorum gesticulatione ineffabilium virtutum vocabula, sono ignota, numeris varia, iugatis alternatisq; digitis tacite inclamabant; venerabanturq; sacro silentio Mundi præsules Deos. Eius ritus meminit Martianus Capella lib. de Arithmetica, dicens: Digiti vero virginis recursantes, & quadam incomprehensa mobilitatis scaturigine vermiculati, quæ mox ingressa septingentos decem & septem numeros cõplicatis digitis Iouem salutabunda surrexit. Tum philosophia, vt Tritonidem propter adstabat, quid numero tali arithmetica intulisset, exquirat. cui Pallas: Proprio Iouem nomine salutauit. Apuleius in secunda defensione Magiæ: Si Triginta an- Secunda Apolog.
 nos pro decem dixisses, posses videri pro cõputationis gestu errasse;

quos circulare debueris, digitos aperuisse : cum vero quadraginta, quæ facilius ceteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges; non potes digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq. anni Consules numerasti. Vide etiam Plinium lib. 24. de Iano a Numa dicato; & Plutarchum de Artaxerse. Patet igitur istius computationis cognitionem ad pleraq; veterum intelligenda necessariam. Eam descripsit Vcn. Beda. & quidquid huius est, id Bedæ vniuersum debemus. A Beda desumpsit Fr. Lucas a S. Sepul. Ipse autem diuinæ interpretationis historię Hieronymus in Euangelicæ tractatu sententiæ, huius disciplinæ adiumentum assumere non dubitauit. Cum igitur Magi dicunt 30. ungues indicis, & pollicis laeue blando amplexu coniungunt. Hæc. n. digitorum coniunctio, quasi molli osculo se complexans, & fœderans, maritum pingit & coniugem. Adsentiantur Philosophi, tum Theologi, qui in parabola sementis Tricenarium fructum nuptijs contribuunt, asserentes hanc ætatem, hominis ostendere perfectionem. nam vigentis ætas ex Heracliti sententia, Trigesimus est annus, quia tanto tempore natum genitor gignentem præbet. Comprobat hanc sententiam Hesiodicum illud libri secundi eius operis quod inscribitur Opera, & dies :

Aetate matura vxorem domum ducito,
Neq; multo maiorem natu Triginta annis,
Neq; multo minorem. Istæ. n. tempestiuæ sunt nuptiæ.

Huic etiam concinit quod ab Aetio Amideno Medico traditum est Tetrabib. 4. Sermone 4. cap. 26. Aetatem vel iuniorem vel prouectiorem conceptionem impedire. Ideoque primum pubescentes a Venere prohiberi debere. ita vt vir Trigesimum annum attingat. Subscribere videtur, & Plato lib. de Repub. quinto vbi ait: Moderatum adultiroboris tempus est viro annus Trigesimus. postquã facutissimum sui cursus vigorem transierit. Item alibi: Nuptiarum tempus masculi sit a Trigesimo ad trigesimum quintum Magistratus tempus vltra Trigesimum annum. tantum ille. Profecto

ad ma-

Plato de
leg. lib. 4
& 5.

ad magnarum rerum gubernationem requiritur sapientia, multarum quoque rerum experientia, quas duntaxat in annosis licet inuenire. Maxima sane pœna & supplicium est, cum Ciuitati adulescentes præsent. Iuuentus. n. levis est, & ad mala propensa, atque procliuis; libido indomita, ira immanis, insolentia, & contumelia, superbia, & animus inflatus, propriae sunt iuuentutis perturbationes: inuidia præterea in rem, quæ excellit, suspicio aduersus suos, sexcentorum denique malorum aceruus iuuentuti est adiunctus. Quorum omnium participes esse necesse est eos, qui ab illis reguntur. quoniam Principum mala calamitatem afferre solent his, qui in eorū ditione, ac imperio sunt. Quare cum Dominus apud Esaiã Cap. 3. se persecuturum Hebræorū scelera testaretur; Dabo (inquit) Principes eorum pueros. Et Eccles. cap. 10. Væ tibi terra, cuius Rex puer est. Quasi a puerorū imperio sint vniuersa mala attendenda. Quod quidem exemplo certe comprobatum legimus lib. 3. Regum. mortuo Cap. 12. .n. sapientissimo Salomone postularunt Israelitæ a Roboam, qui in regno patri succeſſerat, vt grauissima patris sui onera remitteret; is vero tertio die, vt pollicitus fuerat, reiecto seniorum consilio prudentiæ, & lenitatis pleno, dure respondens ex iuuenum sententia, quibuscum fuerat educatus, abnuuit populi rogatis, minasq. in super addidit, dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro; Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Quo circa factum est, vt decem statim ex duodecim tribubus ab eo desciscerēt, aliumq. Regem sibi constituerent, tantum effecit iuuenilis animi impudens consilium. Accedat huc Marius Marij Arpinatis filius, qui viginti natus annos consulatum inuasit, quem honorem tam immaturum mater fleuisse traditur. huius Marij interfecti caput ad Syllam missum est, & in medio fori ante rostra appensum: Romana iuuentus hunc Marium sic irrisit: Remigem esse prius oportere, quam ad gubernacula dimouere manus. Hinc etiam mala, quæ ante euerſionem Hierusalem extitere profecta sunt, cum inter se iuuenes concurrendo se-

Origenes in
Cantic.
cant.
Epist. 23
ad Theo-
philum, &
in Ezech.
ca. 11. &
c. 46.
num. 4.8

2. Reg. 5.

Greg. in
Ezech.

Beda in
Luc. lib.
3. c. 10.

ditionesq. excitando, seditionibus ac caedibus Ciuitatē repleuissent, neque vellent, etiam si mœnia eorū iam hostes cinxerant, ad necessariam concordiam redire; sed de rebus nullius precij concertantes, Urbe iam capta, mœnibus dirutis, hostibus urbem ingressis, de ambitione & principatu inter se contendebant; & hæc passi sunt, eo quod seniore & sapienti consultore priuati essent, quodque ipsis iuuenes præessent. Inde etiam a Romanis lege cautum erat, ne quispiam ante Trigesimum ætatis annum, aut consul efficeretur, aut triumphum duceret. Etiam apud Hebræorum Rabinos traditione cautum fuit, ne quis vnquam auderet exordium lib. Genes. vel Canticum Cantorum, primaque octo capita Ezech. propter arcanos sensus, legere, nisi Trigesimum ætatis annum impleuisset; neque Leuitam, qui procedit ad ministerium, ut faciat opera in tabernaculo testimonij, lex Moysis secundum Hebraicam lectionem admitti permittit, nisi Trigesimum ætatis numerum in annis non consummauerit. quod Triginta annorū ætas iam posito adolescentiæ feruore, virilem assumens prudentiam atque constantiam, accommoda sit ad præclara officia, ut administrationem populi, propheticam denuntiationē, aut verbi diuini seminationem aggrediendam. Proinde Ioseph Tricenarius ablutis ergastuli sordibus, gubernacula suscepit regni, ut primum & quadragesimum Genes. caput refert. David etiamnum puer opilio, Iudaici populi Rex a Deo destinatus erat, sacro ceromate gentis illius more delibutus; sed sacrum Regni sceptrum, quod septuagenarius, hoc est, perpetua quiete dignus, compleret, non prius attigit, quam Triginta natus annos. Ezechiel anno Tricesimo, videns visiones Domini, iuxta fluuium Chobar, prophetiæ dona promeruit, ut ipse primo cap. testatur, quem locū exponens Gregorius Pontifex: Ut ostendatur (inquit) cuius auctoritatis sit Ezechiel in prædicatione, ætatis solidæ fuisse describitur. Hoc quippe regulare est omnibus Prophetis. Nec contra hæc quispiam mouere debet, quod Ieremias, & Daniel prophetiæ spiritum adhuc pueri percepissent, quia miracula in exemplum operationis trahenda nequaquam sunt.

sunt. Omnipotens enim Deus, & linguas infantium facit disertas, Psal. 8.
& ex ore infantium et lactentium perficit laudem. aliud si quidem
est, quod nos doctrinæ discimus vsu; aliud quod de miraculo scimus.
Porro quis vnquam in hunc Mūdum sanctior prodiit Iohanne Ba-
ptista? neque hic tamen delegatam sibi a Deo prouinciā obire su-
stinuit, nisi eosdem cum Christo suo impleisset ætatis annos. tunc. n. Matth. 3
in deserto incepit prædicare Baptismum pœnitentiæ, & Domini præ-
parare vias, ut annorum maturitas, & virile decus barba, officio
auctoritatem conciliaret. Christus. n. Deus & Homo, in quo omnes Luc. 3.
thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, & qui ab initio quo Ho-
minem induit, magno omnium hominum stupore, summa quæque
miracula edere potuisset; destitit tamen, donec Trigesimus appete-
ret annus, & tunc incepit signa facere, & docere; nec prius incla-
ruit, atque in hominum lucem prodiit, quam hunc ætatis annum at-
tigisset, legitimum. s. & maturum tempus ostendens ætatis his, qui
omne tempus, atque oēm ætatem, vel ad sacerdotium, vel ad docen-
dum putant opportunum. qui etiam duodecimo suæ ætatis anno in
medio Doctōrum sedens in Templo, non docens, sed interrogans vo Luc. 2.
luit inueniri. Vt. n. non auderent homines in infirma ætate prædica-
re, ille duodennis interrogat homines in terra, qui per Diuinitatem
suam semper Angelos docet in celo. Quare etiam in Canonicis De-
cretis mulieri Monialiū curam gerenti, quæ Abbatisa dicitur, præ-
stituti sunt anni Triginta, ut habetur. c. indemnitatibus, de Elect.
in 6. Sed & de ætate promouendi ad sacerdotium dist. 51. qui in
aliquo. & dist. 77. cap. Ep̃s, legitur: Presbyterum vel Ep̃m ante
Triginta annorū spaciū. i. antequam ad perfecti viri ætatem per-
ueniant, nullus Metropolitanorum ordinare præsumat. Etiam de
Elect. cum in cunctis. s. 1. & distin. 78. c. presbyter. Presbyter ante
30. annorum ætatem non ordinetur, sed obseruetur vsque ad præfi-
nitum tempus. Dominus. n. Tricesimo anno ad fluiuium veniens Ior-
danis, baptizatus est, et tunc prædicauit. Prædictas Trigenarij di-
gnitates & commendationes constringit Cassiod. in dilucidatione
Trige-

*Trigesimi Psalmi, dicens: Numerus quoq; Psalmi, erectę supputa-
tionis culmen ostendit. premia quoq; fidei coniugio compromittit.
vt cum se anima huic predicationi beata conuersatione sociauerit,
Trigenaria remuneratione dite scat. Huic etiam numero, & alia
sacramenta conueniunt. Triginta siquidem annorum Ioseph, Do-
minus legitur in Aegypto constitutus: Triginta etiã annorum Sal-
uator noster, uitale Baptisma intinctus aquis Iordanicis cõsecrauit.
Hec Cassiodorus. Potest autem baptizati Seruatoris nostri Tricen-
nalis etas etiam nostri Baptismatis intimare mysterium propter fi-
dem Sanctę Trinitatis, & Decalogi legalis operationem, qui qui-
dem Decalogus, reuelata fidei gratia, quo sublimius intelligitur,
eo & deuotius impletur. Quasi. n. quoddam sacrosanctum triennij
tempus baptizandos habere docuit, qui dixit: Ite docete omnes gen-
tes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.
Quasi hoc idem triennium per decem multiplicari præcepit, cum
subiunxit: Docentes eos seruare omnia quęcunq; mandauimus uobis.
In huius quippe figuram mare æneum in quo Sacerdotes lauaban-
tur Templum ingressuri, & Triginta cubitorum funiculo circum-
exterius, & intus 3000. metretas capere potuisse, narratur; quia
corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Cui
mysterio suffragatur quod Apostoli percepta Spiritus sancti gratia,
primo animarum tria millia baptizant. Tricenarius igitur signifi-
cat integritatem fidei cum perfectione boni operis, sine qua fides
mortua est; vel est spes, & desiderium seculi venturi. Quia in ter-
nario triplex spes signatur, de uenia, de gratia, & de gloria. in
denario autem addito, adimpletio Decalogi, vt. s. adsit nobis imple-
tio Decalogi sub spe predicta triplici; alioqui spes absque meritis,
vel operibus bonis haud esset uera, sed presumptio. Et quia per fidẽ
& aduersa lōganimit̃ ferri, & sublimiter debent sperari premia,
Arcę, vel etiam Templi altitudo Triginta cubitis mensuratur. Be-
ne (inquit Beda) in altitudine sunt Triginta cubiti, quia oīs Ele-
etorum spes ad uisionem sanctę Trinitatis, quantum ualet se exer-
cendo*

Matt. 28

Ibidem.

3. Reg. 7.
2. Par. 4.Rom. 10
Act. 2.Orige-
nes i Ge-
nes. ho-
mil. 3.

Gen. 6.

3. Reg. 6
7.Beda in
Lucā li.

1. c. 10.

Mum. 7.

cendo, & purificando preparat. Tria igitur ad celsitudinem spei
 pertinent, & hæc per denarium, qui perfectus est numerus, mul-
 tiplicantur, ut multiplex eiusdem perfectionis augmentum figu-
 rare denuntietur. Notandum autem quod Triginta cubiti altitu-
 dinis templi, non vsq; ad supremum eius fastigium, sed vsq; ad la-
 quearia pertingebat; Deinde ad laquearia mediæ coenaculi alij Tri-
 ginta cubita altitudinis assurgebant. Porro tertium coenaculum,
 quod supererat, bis Triginta cubitos habebat in altitudine. quo fit
 ut omnis altitudo domus, in centum viginti cubitos extenderetur.
 Prima igitur domus, Triginta cubitis in altitudine surgit, quia
 præsens Ecclesia ad videndam speciem sanctæ Trinitatis, tota in-
 tentione suspenditur. Superior domus Triginta æque cubitis in al-
 tum surgit, quia soluta corporibus animæ perfectorum, vsque ad
 diem vniuersalis iudicii, eiusdem beatæ, & indiuiduæ Trinita-
 tis præsentis visione fruuntur. Suprema domus bis Tricenis alta
 est cubitis, quia resuscitati a mortuis omnes Electi, in contempla-
 tione eiusdem sui Conditoris, qui in tribus personis vnus est Deus,
 æterna spiritus simul, et carnis immortalitate gaudebunt. Hæte-
 nus Beda. Acetabulum argenteum ponderis centum & 30. siclo-
 rum, qui numerus ex vnitatem centena, & ternario deceno consistit,
 nil aliud significat, quam vnius Dei, triumq; personarum fidem.
 Propter Triginta iustos parcat Deus Sodomis, hoc est, propter ser-
 uantes legem cum fide Trinitatis. Ad hos referuntur Triginta ca-
 mæli facti. Numerati Leuitæ a Triginta annis, & supra, interpre-
 te Origene designant perfectos ad opera Dei. Triginta viri recum-
 bentes cum Samuele, significant habentes fidem, quæ per dilectio-
 nem operatur. Iair Galaadites iudex strenuus, Triginta filios, Iudic. 10
 super Triginta pullos asinarum sedentes habuisse legitur, nostrum
 ducem IESU Christum significans, qui sedens super pullum asi-
 næ, triplicatum decalogum suis sequacibus in fide sanctæ Trinita-
 tis excolendum, & tenendum quasi filiis suis commendauit, per
 quem carnis petulantiam refrenarent, & in ea ad statum vitæ se-
 diri-

Gen. 18.

Gen. 32.

1.Reg. 9.

Iudic. 10

Luc. 19.

Matth. 12.

Genit. 26.

Deut. 28.

Deut. 29.
Isychius
Philo Ale-
xand.
Lib. de hz
eode diuin.

Cap. 19.

Beda in
A. G. I.

Cap. 20.

dirigerent. Abesān quoq; de Bethlehem, eiusdem numeri Tricenarium in filiis & filiabus ostendit, filiis vxores, filiabus maritos eiusdem numeri prospiciens, & in domum suam vxoratos filios, & maritatas filias simul introducens. Christum in hoc duce, doctores Ecclesie in filiis, plebem in filiabus aduerte; fide, spe, & charitate, omnes introductos per ducem suum in domum Ecclesie. Illud etiam ad huius numeri proprietatem notandum, quia custodientibus diuina mandata lex Moysis Triginta ponit benedictiones. sic. n. eas numero inuenies vnamquamq; benedictionem ab alia seiungens. Cū autem Legislator duos montes pro æqua portione discretos, alterum tribuerit benedicientibus, alterum execrantibus, Phylarchas utrobique præficiens, insinuauit benedictiones, & maledictiones esse numeros pares, atq; etiam honore propemodum, si dicere fas est. Similiter. n. laudes bonorum prosunt, & malorum vituperia, quandoquidem rerum malarum fuga, & bonarum optio similes a prudentibus iudicantur. Quare in Deuteronomio Triginta numerantur maledictiones. Sed & Psalmo octauo supra centesimum, Triginta maledictiones sunt, tam in eum qui Christum vendidit, scilicet Iudam proditorem suum, quam in eos qui emerunt, quarum prima est: Constitue super eum peccatorem; extrema: Operiantur velut diploide cōfusione sua. Alia hic sese præbet obuiam ipsius Tricenarij commendatio, utputa quod precium proditionis ipsi traditori a Iudæis constitutum summa sua comprehendit, quo traditus est in manus peccatorū, & apreciatus Dominus noster omni precio pecuniario, dignior, superior, & preciosior. Nempe ut Mattheus Euangelista meminit, constituerunt Scribæ & Pharisei ipsi Iudæ proditori Triginta argenteos, infelicem illi pecuniam, quam postea pœnitentia ductus integram reddidit, & simul animā atq; corpus miserabiliter perdidit. Vt eius exemplo, cognoscantur semper tristes, et infausi esse cæcæ cupiditatis pecuniæ exitus. Quoties autem nobis in mentem venit, aut nominatur numerus ipse Tricenarius, animum nostrum simul subire debet iniustum illud precium

eo designatum numero, quo traditus est Dominus noster in manus iniquorum, ut nos eriperet de potestate tenebrarum. Atque ea crediderim ratione factum, ut cum vulgari, atq; quotidiana supputatione ad Tricenarium pervenitur, hic numerus non nisi cum Dei ^{Trēta in nome di} invocatione, atq; laude nominetur. Prædixerat quidem multo ante ^{Dio.} Zacharias prophetico oraculo hanc sanguinis iusti tradendi mercedem; cum capite vñdecimo, inquit: Appenderunt mercedem meam Triginta argenteos. Præfiguraverat etiamnum hanc Christi venditionem innocens Ioseph, de quo hæc scribit D. Ambrosius capite decimo octavo libri de Spiritu sancto: Duo quæ præstantiora sunt omnibus Iudæa violavit, fidem atque pietatem; sed in utroque Christum fidei, & pietatis auctorem. Nam & in Patriarcha ^{Gen. 37.} Ioseph typus Christi fuit, & in veritate sui corporis. Christus, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed formam servi accepit, propter lapsus videlicet nostros suscipiens servitutem, necrefugiens passionem, alibi viginti aureis emitur, alibi Triginta. Quomodo enim poterat verum eius precium comprehendere, cuius non potest meritum definiri? Erratur in precio, quia erratur in studio. Viginti aureis in veteri testamento venditur; Triginta in Evangelio. Preciosior enim typo, veritas; largior gratia, quam disciplina; opimior lege, præsentia. Viginti aureis emunt Hismaelitæ; Triginta Iudæi. Nec hic figura mediocris. Ad sacrilegium perfidi, largioresque ad salutem fideles sunt. Vtriusque tamen contractus considerari convenit qualitatem. Viginti aurei precium servitutis, Triginta aurei crucis sunt. Denique non ociose Iudas Scarioth unguentum illud 300. denarijs æstimavit, quod utique ipsius precij definitione crucem videretur Domini declarare. Vnde & Dominus ait: Hæc enim mittens hoc unguentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Venditio igitur Christi mysterium continet crucis. Notandum etiam quod tanti sibi ad mortem tradendum emerunt Dominum Iudæi, quanti servum occisum redimere solent.

Cap. 21. In Exhodo. n. præceptum est, ut pro seruo, aut ancilla a boue corrupta occiso domino serui soluantur Triginta sicli argentei. Itaque tanti venditus est Dominus omnium, qui pro nobis serui formam accepit, quanti emi solent vulgares serui. Eodem precio Ptolomæus Philadelphus iussit manumitti Iudeos seruos, qui erant in Aegypto, persoluto. s. precio drachmarum 120. pro singulis capitibus, ut apud Iosephum lib. Antiq. 12. Centum. n. & viginti drachmæ conficiunt Triginta argenteos, quia argenteus valet quattuor drachmis.

Lib. 1. q.
Euāg. in
Matt. 26.

D. Aug. Quod Dominus Triginta argenteis venditus est, significat per Iudam Iudeos iniquos, qui sequentes carnalia, & temporalia, quæ ad quinque sensus pertinent corporis, Christum habere noluerunt. quod quia sexta Mundi ætate defecerunt, sexies quinos eos tamquam precium venditi Domini accepisse significatum est.

Psal. 4.

Quo tempore talibus insultat Propheta, dicens: Filij hominum usquequo graues corde, ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Et si quinque ætatibus fuisset aliqua excusatio sequendæ veritatis, vel sextam comprehenderent veritatem, quæ per Dominum Iesum prædicabatur, & demonstrabatur, sicut sexta die homo factus est ad imaginem Dei. quod quia noluerunt, habent sexies quinques impressam imaginem Principis seculi, & non habent Christum, per quem signatum est in nobis lumen vultus tui

Psal. 4.

Domine. Hactenus ille. Inest Tricenario proprius alia, nam luctui dicatus habetur. Vnde Nicolaus de Lyra dilucidans locum illum Geneseos cap. quinquagesimo de Ioseph, qui præcepit seruis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem suum, quibus iussa expleantibus transierunt 40. dies. Fleuitq; eum Aegyptus septuaginta diebus & c. tempus septuaginta dierum refert ad Quadragenta dies condimenti, & Triginta fletus. Eodem mysterio Aaron Sacerdotem fato functum planxit Israel humi prostratus Triginta diebus. Atque eius sororem Mariam finientem dies suos, fleuit omnis populus totidem diebus, lacrymis continenter manantibus. Sed & Moysen Dei amicissimum, luxit vniuersa gens lacrymis defluens

Diodor.
lib. 2. c. 5
Demore
Aegyp-
tiorum in
sepelien-
dis mor-
tuis scri-
bēs, dicit
corpa vn-
gi dies
amplius
Triginta.
Num. 20
13. q. 2.
Quia.

fluens per mensem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus; quemadmodum ipse testatur Deuter. capit. 34. Quandoquidem assumendus, & in ipsis stans carceribus, unde ad celestem metam euolaturus erat, diuinitus afflatus, uiuens adhuc prophetauit de seipso tamquam mortuo, ante obitum narrans se mortuum ac sepultum. Addit Plutarchus Argiuorum institutum fuisse, ut qui familiarium, aut cognatorum quempiam amisissent, statim ab excessu Apollini sacra facerent, Trigesimo post die Mercurio, animas a Cyllenio suscipi putantes. Ad hoc refertur quod libro 34. scribit Liuius, bello Punico secundo post Cannensem cladem ex S. C. decretum ne matronæ ultra Trigesimum diem luctus suos extenderent, uti ab his sacra Cereris peragi possent. Apud Anglos etiam luctus Triginta diebus hodie terminatur. Nec illud hic præterierim quod refert Suidas in voce Triachas. Trigesimum scilicet, id est postremum cuiusque mensis diem, sacrum fuisse defunctis. Hæc illi in tenebris constituti; nos autem quibus diuinæ cognitionis iubar illuxit, Triginta diebus Missam pro defunctis celebrari facimus, ut quidquid in Decalogo legis deliquerint, sanctæ Trinitatis miseratione deleatur. Ambr. de obitu Theodosij. Iohan. de Silua trac. de benefic. par. 1. q. 5. Hugo a S. Vict. lib. de mysterijs, & officijs Eccles. cap. 37. Adhuc cum Tricenarius constet ex duobus quindenarijs, & quindenarius ex septenario conflatur, & octonario, per septenarium Patres veteris instrumenti significantur, qui septimum diem, septimam septimanam, septimum mensem, septimum annum celebrabant: per octonarium vero Patres noui Testamenti intelliguntur, qui diem octauum Dominicæ resurrectionis. i. diem dominicum, & octauas reseruant ac celebrant. Per primum autem quindenarium intelligitur præsens vita Patrum vtriusq; Testamenti: per secundum, futura. Referendum videtur quod D. Greg. libro quarto Dialogorum litteris exarauit de quodam monacho nomine Iusto vita functo, pro cuius anima idem Gregorius iussit Missas celebrari Triginta

Lib. Pro-
blemat.
Alexan.
Neapol.
lib. 3. c. 7.
Polydor.
Virgi. de
de rerū
inuēt. li.
6. c. 9.
Val. Ma-
xi. lib. 1.
cap. 1.

Cap. 55.

ginta diebus. Eius orationis cōtextum, & si diffusus est, hic subiijcere non piget: Cum (inquit Gregor.) post mortem Iusti monaci, Trīginta iam essent dies reuoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quærere. Tūc euocato ad me Precioso monasterij mei præposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur; debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum possumus, vt eripiat adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus Trīginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abscessit, et dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atq; dies euolutos non numerantibus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte Trigesima qua pro eo oblatio fuerat fratri suo impleta, germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit dicens; Quid est frater, quomodo es? Cui respondit; Nunc vsq; male fui; sed iam modo bene sum; quia hodie communionem recepi. Hactenus Greg. Qui ergo seruāt Tricesimū, optant mortuis, vt sicut in hac vita fuerunt in fide cum Patribus vtriusq; Testamenti, ita sint cum eis gloriantes æternaliter in futura. Secutus est etiā legislator numerum Tricenarium in luctu captiuarum. Nam si inter captiuas Hebræus formosam mulierem adamasset, voluissetq. habere vxorem, non permittens lex tamquam in serua explere cupidinem, præmissi ei crant 30. dies, vt lugeret patrem, matrem, ac ceteros domesticos, aut mortuos, post quos cum illa, vt cum vxore legitima, congregari poterat. sic. n. habes Deuter. cap. 21. Si exieris ad bellum, & videris mulierem decora facie, & concupieris eam, rades omnes pilos capitis eius, & vngues abscindes, & indues vestimento lugubri, & sedebit lugens patrem, et matrem suam, & post 30. dies crit vxor tua. Eam. n. quæ ascensura est viri cubile, non mercede vt meretrix formā venditans, sed propter querendos liberos, æquum est ius habere coniugij. Qua in lege multa laudanda sunt;

primo

primo quod non laxat frēna libidini; deinde quod amorem exami-
 nat, num mere furiosus fastidiosusq. sit, an aliquid rationis admis-
 tum habeat. ratio. n. cohibet concupiscentiam, ne quid agat insolē-
 tius; tertio quod miseratur captivam, quia si virgo est, parentes ei
 optatas nuptias non conciliant; quarto, quod ad reprimendam libi-
 dinem Triginta dierum numerum elegit. quod sane tempus dicitur
 plenissimum ad deliberandum super quolibet negotio. cui ad simile vi-
 detur, quod Theodosius Imperator lege sancivit: vt sententiæ Prin-
 cipum super animaduersione prolata, in diem Tricesimum ab exe- 11. q. 3.
cū apud.
 cutoribus differentur, quo locus misericordiæ, vel si res tulisset, pœ-
 nitentiæ, non periret. sed hæc moralis est expositio. nunc allegorice
 videamus quæ sit hæc mulier in bello inuenta, tandē post Triginta
 dies bellantis thalamo digna. Doctor Ecclesiasticus ad bellum egre-
 ditur, cum a vitijs, et a diabolica potestate animam eruere conatur.
 Mulier autem anima est, in gentili conuersatione inuenta, a Deo
 pulchra creata, quam si Christo sociare voluerimus: deponat cultū
 idololatriæ, induat vestem luctus & pœnitentiæ, deploret patrem
 & matrem. i. memoriam Mūdi, eiusq. carnales illecebras, radat pi-
 los, abscindat unguēs. i. omne peccatū infidelitatis mortuum, & ina-
 ne. inde post Triginta dies. i. post agnitionem sanctissimæ Trinita-
 tis sponsa Christi efficitur. Sape. n. in Patrum antiquorum uxori-
 bus & filiabus Ecclesia designatur, vt quod confæderatione car-
 nalis copulæ dicitur, fructuosius spiritali intelligentia capiatur.
 Tricesima mansio filiorū Israel in deserto, bonitas interpretatur, ut D. Hier.
li. de 42.
mansio-
nibus.
Ephes. 4.
 cum peruenerimus ad perfectum uirum, in sacerdotalem gradum,
 & in etatem plenitudinis Christi, in qua & Ezechiel erat iuxta
 fluium Chobar, possimus cum Dauid in Tricesimo Psalmo canere
 In te Domine speravi, non confundar in æternum. D. Hierony-
 mus in Epitaphio Paulæ matris Eustochij: iuxta Ecclesiarum tra-
 ditiones, & Apostolum Paulum in uirum perfectum, & in etatē
 plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua & Adam ludæi cō-
 ditum autumant, & Dominum saluatorem legimus resurrexisse.

Hb

Hec

Li. 22. 15

Hec Hieronymus. Eadem sententia fuisse videtur August. in ciuit. Diuina, cuius verba, cum notatu digna sint, libet adscribere: Quod commemorauit Apostolus de mensura etatis plenitudinis Christi, de resurrectione corporum dictum accipiat, ut nec ultra nec infra iuuenilem formam resurgant corpora mortuorum, sed in ea etate & robore, usque ad quam Christum hic peruenisse cognouimus. circa Triginta quippe, aut paullo plures annos diffinierunt esse etiam seculi huius doctissimi homines, iuuentutem. Quae cum fuerit spacio proprio terminata, inde iam hominem in detrimenta vergere grauioris ac senilis etatis, ideo non esse dictum, in mensuram corporis, vel in mensuram stature. sed in mensuram etatis plenitudinis Christi.

DE NUMERO XXXII.

Lib. de-
formatio
ne.

Ricesimum secundum numerum Hebraeorum Rabinum sapientiae adscribunt, quod totidem ab Abrahamo descripta fuerint semitae sapientiae; ad quarum demonstrationem, in descriptione mundanae fabricae bis triciesque nomen Elohim reperitur. Ceterum Pythagorici hunc numerum Iustitiam appellarunt, quia semper ad unitatem diuisibilis est in partes aequales; in aequalitate autem, omnis seruatur iustitiae ratio atque integritas. Aegyptij vero maritalem copulam hoc numero hieroglyphice notabant, siue ut apud Horum Apolloniacum licet videre, maris & feminae congressum, geminae inquam voluptatis interuentu. Cum. n. numerus 16. ut alibi diximus, voluptatis, praesertim venerea, symbolum haberetur; illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptiae vero, conjugalisque coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui sane congressus utriusque voluptuosus, cum, ut Ouidius diceret, utrinque resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc

hoc illud est, quod trigesimum ætatis annum, qui non multum abest ab hoc numero, pro maritali copula positum legimus. Ex Medicorum placitis dentium numerus in Homine ad Triginta duos Pollux² increfcit. Inesse vero quædam præfagia hoc dentium numero opinatus est philosophorum princeps Aristoteles (fides sit penes auctorem.) Nam quibus rariores, & hoc numero minores fuerint, non ita diu vivere; qui vero dentium ordine sint præditi numero-
 siore, esse item vitæ productioris videantur.

Beda lib.
 de Nati-
 uit. infant.
 Hippo-
 crates de
 morbis.
 libro 2.
 sect. 6.

DE NUMERO XXXIII.

Etus in Leuitico loquitur Testamentum in ortu maris post vnâ hebdomadam, & illam quæ genuit, & illum qui genitus est, Triginta tres explere dies, vt veniant ad purificationem. Porro si genuerit feminam, duplicem obseruari numerum, idest 66. Et quia, vt veniamus ad San-

Cap. 12.
 D. Hier.
 in ca. 41.
 Ezechie-
 lis.

ctâ sanctorum, non solum prima indigemus natiuitate; sed et secunda, vt nati in carne renascamur in spiritu: idcirco apud Ezechielē latera, quæ in circuitu domus erant, & quattuor cubitorum spacio a Templi parietibus separabantur, iuncta sibi erant, ita vt vnum latus aliud latus contingeret, & haberet in longitudine bis Triginta tres cubitos. Non igitur sexaginta sex, sed bis Triginta (& trito ponitur numerus, vt vtraq; natiuitas carnalis. s. & spiritualis Deo auctori debeatur, illiusq. clementiæ, & duplici muro circumeant latera domus, quæ Templi fulciunt edificium. Triginta tres filij egressi de Lia, numerantur in descensu Iacob in Aegyptum. Triginta tribus annis regnauit Dauid in Hierusalem. Tricenarius quidem tres habet decades, in decade lex, quæ decem præceptis consistit; in ternario triplex animæ profectus accipitur, quæ viuendo, meditando, vel amando legem Dei custodit. De primo di-

Cap. 48.

Gen. 46.
 2. Reg. 5.
 3. Reg. 2.
 1. Par. 29
 Drogon
 li. de sa-
 cramēto
 Domini
 cæ pas-
 sionis.
 Psal. 145
 Psal. 113.

H b 2 mea

Psal. 118 mea est. de tertio: Quomodo dilexi legem tuam Domine. Tres vero, qui super triginta sunt, quosdam contemplatiuorum excellentissimos indicant, qui puritate conscientiae, plenitudine sapientiae, perfectione charitatis summae Trinitati approximant. Haec autem praeclara mysteria insinuat suo calculos numerus tertius supra trigessimum.

DE NUMERO XXXIV.

Onignobilis censendus Tricenarius quaternarius. Quemadmodum enim Tricenarius ad sanctum IESV Christi Baptismum; ita numerus, quem dico, ad mysterium aetatis, qua Dominus in carne versatus est refertur. Quauis. n. de Christi morientis aetate inter celeberrimos, & primos quosque Ecclesiae Doctores haud modica oborta fuerit cōtrouersia, adeo ut Irenaeus lib. 2. aduersus haereses capp. 39. & 40, asserere minime dubitauerit Christū vixisse paullo minus
Iohā. 18. quinquaginta annos, propter illud quod Iudaei dixerunt Christo, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Tertullianus item lib. aduersus Iudeos cap. 5. Clemens Alex. Strom. 1. Lactantius lib. 4. ca. 10. & Iulius Africanus lib. 5. Annaliū Christum crucifixum referūt expleto tricesimo suae aetatis anno, & Imperij Tyberij Caesaris quinto decimo. quibus (ut legimus numero Tricesimo) assentire videntur Hieronymus, et Augustinus. haec atamen illorum assertio, quam repugnet consensui historiarum nemo est qui nō videat. Saluatorem. n. nostrum fuisse natum post primum Consulatum, vel post Triummiratū Caesaris Aug. anno secundo & quadragesimo, testes idonei sunt Eusebius hist. Ecclesiast. lib. 1. c. 2. & 12. et Epiphanius in haeresi quinquagesima prima. perspicuum autem est ex Iosepho Antiquit. libro 13. capit. 3. Caesarem Augustum annos regnasse quinquaginta septem, & menses sex.
quibus

quibus si addantur quindecim imperij Tiberij Caesaris, fient duo & septuaginta, ex quibus detracti quadraginta duo Caesaris Augusti, remanebit tricenarius numerus annorum Christi baptizati: quemadmodum ex Euangelio Lucę manifestum est, qui ipsum dicit anno decimoquinto imperij Tiberij annorum fuisse triginta, quando Iordanis ablutus vnda, vidit Caelos apertos, & spiritum Dei in columbæ specie venientem super se. Et, ut quoto anno sese pro peccatorum nostrorum expiatione Deo Patri victimam obtulerit, liquido constet, triennio & amplius per Iudæam, Galilæam, & Samariam, celestem illam & salutiferam doctrinam sparsisse, ex Euangelistis colligitur: ita ut hac ratione ad Tiberij principatus decimum octavum annum perueniamus. Approbantur hæc auctoritate Bedæ hūc in modum loquentis lib. de temporū ratione cap. 45. Habet (inquit) ni fallor Ecclesiæ fides Dominū in carne paulo plus quam triginta tribus annis usq; ad sua tempora passionis vixisse; quia videlicet triginta annorum fuerit baptizatus, sicut Euangelista Lucas testatur, et tres semis annos post baptisma prædicauerit, sicut Iohannes in Apocalypsi sua perdocet, Daniel quoq; ^{cap. 12.} in suis visionibus prophetice designat, & c. ^{Dan. 9.} Quod uero Beda allegat Apoc. credo respexisse ad versiculum cap. duodecimo positum. ubi dicit: Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta. Cuius versiculi expositionem si te audire delectat, ad tractatum Haimonis recurre, qui inter alia hæc habet: Nam sicut Antichristus mille ducentis sexaginta diebus regnabit; ita & Christus 1260 diebus, id est tribus annis, & dimidio prædicauit. Ideoq; totum præsens tempus possumus accipere per hunc numerum, a quo diuina præ ^{Apoc. 11} dicatio cepit, in quo, & per nouissimos prædicatores terminabitur. tantum ille. Insinuabit igitur numerus Quartus post tricenarium, qua Dominus ætate sit passus, quanc a mortuis resurrexit. Inde non sine magni significatione mysteriorum Psalmus Tricesimus quartus, illorum secundus est, qui Domini passionem,

Hb 3 &

[Niceph.
cal. lib. 1.
cap. 27.]

& resurrectionem latius intimare noscuntur. Sunt autem Trigintaquattuor, primi duo perfecti numeri, 6 nempe, & 28, simul adacti. ea parte Christus duos implens perfectos numeros, quibus omnis in illo perfectio tum huius vitæ, tum futuræ significatur. Nam senario præsentis vitæ perfectio attribuitur, 28. qui 8. terminatur, vitæ spiritualis et futuræ. Quod si licet audire undecunque doctissimum Nicolaum de Cusa, Triginta quattuor iubilæis durationem dicemus ecclesiam militantem, huius mysterij rationem ab eadem desumentes. cum n. Ecclesia sit sponsa Christi; Christus exemplar, illa imago, ad tempus Christi inspiciendum. at Christus in Evangelio, filius hominis perhibetur, & sabbati. Adeo tempus Christi, tempus est Deo dicatum & sanctificatum. ut in quo diuinorum operum, & temporis vera quies existat. Si itaque diem Christi inspicias, sabbatum est, in quo summa quies; si annum, Iubilæus Domini, annus item sanctificationis. Vixit autem Christus, ut præmisimus, annis Trigintaquattuor, quorum quisque sanctificationis est annus. Si ergo durationis Ecclesiæ, quæ Christi imago, totidem sumseris iubilæos, habebis Ecclesiæ durationem annorum mille septingentorum. quæ quidem coniectura minime discrepat ab his, quæ Philo Iudæus in historijs refert, Moysen. s. de duratione Mundi Dominum interrogantem, responsi id obtinuisse: Duo semis transierunt, duo semis supersunt. Quo tempora quattuor intimantur. primum a creatione Mundi ad diluuium. secundum a Catclysmo ad Moysen. tertium a Moyse ad Christum. quartum a Christo ad consummationem. Trium autem primorum quodque Triginta quattuor impletum iubilæis, eatenus coniiciendum, vltimum iisdem impleri. Quod & oraculo Danielis confirmari videtur, apud quem ita legitur: Usque ad vesperam, et mane dies duomillia trecenti, & mundabitur sanctuarium. pro die accepto anno, ut Ezechieli fuit ostensum, inuenies tempus in coniectura habitum. Anno siquidem tertio, Balthasar fuisse illam visionem, & primo anno Cyri Daniel eodem capite significat. At pro ut illic notat Hieronymus

Matt. 12.
 Luc. 6.

50

34

1700.

Lib. bibli
 carū an-
 tiquitatū.

Dan. 8.

Num. 14

Ezech. 4

Dan. 8.

ronymus

ronymus ex Iosepho, Cyrus Christum præcessit annis circiter quingentis quinquaginta novem, quem numerum si a dato 2300. auferas, relinquuntur 1741. numerus a dato 1700. haud admodum discrepans. Conspicis igitur duobus primis perfectis numeris quodque tempus impletum, hisque vniuersorum perfectionem fuisse insinuatam. Nec interim tamen omittendum censuimus, hæc in Divina mente æternaliter præscita; in nobis non nisi ex coniectura, omnique prorsus remota certitudine, his verbis Domino testante in Evangelio. De die illo. s. extremi iudicii nemo scit, neque Filius hominis, nec Angeli celorum; nisi solus Pater. hoc est Deus. De quo loco Hilarius & Augustinus Ecclesiæ sanctæ lumina, plurima et luculenta dixerunt iudicantes esse nefarium, si illa omnipotēs verbi humanatio aliquod de futuris ignorasse putaretur, quod Patrem scire prædicavit. nam cum Petrus in Evangelio dicat: Domine tu omnia nosti, tu scis quia amo te. item ipse Dominus dicat: Omnia, quæ Pater habet, mea sunt; Vtique Patris omnia non haberet, si quod Pater nosset, ille nesciret. Sed ita salubriter ac vere credendum esse docuerunt, ut per Metonymiam, id est, transnominatorem, quæ in scripturis sacris sæpius inuenitur, intelligi debeat, quod utiliter suos faciat nescire subiectos. Nam in Genesi ad Abraham Deus dicit: Nunc cognoui quod times Deum, id est, nunc te cognoscere feci. Sic de hoc temporis calculo, dicit: Nescio, id est, nescire vos facio. Unde interrogatus de ipso articulo, dicit: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ posuit Pater in sua ipsius potestate. Non enim dixit: Non est meum, vel vestrum. sed: Non est vestrum scire. ut homines ignorarent, quæ illos non oportebat agnoscere. Eodem mysterio Horam ultimam Dominus noster idcirco nobis voluit esse incognitam, ut semper possit esse suspecta, quia dum illam prævidere non possumus, ad illam sine intermissione præparemur.

Matt. 24.
Mar. 13.

Iohā. 21
Iohā. 16.

Athana-
si⁹ cōtra
Apollin-
arē, &
disputa-
tione cō-
tra Ariū.
Aug. in
exposi-
tione fi-
dei Nice-
ni concilij.
Gen. 22.

A&. 1.

DE NUMERO XXXV.

*V*nc naturalis ordo numerorū nos vocat ad elucidationē numeri Trigesimi quinti, quem Pythagoræi dixerūt harmoniā, quod ex his quattuor numeris, 6. 8. 9. 12. sortiatur compositionem, quibus omnes harmonias in se completitur. Nam 8. ad 6. sesquitertiam habent rationem, quæ est in consonantia Diatessaron. eadem habetur inter 12. ad 9. Inest & sesquialtera ratio inter 9. ad 6. vel etiam inter 12. ad 8. quæ est consonantia Diapente. 12. ad 6. duplam constituunt proportionem, quæ est in harmonia Diapason. Quin et) toni proportio est sesquioctava inter 9. ad 8. Habet etiam hæc numerorum dispositio cunctas proportiones, Arithmeticam quidem ex 6. 9. 12. sicut n. medius terminus primum tribus superat, sic a postremo superatur, & extremorum coniunctio duplex est medio termino. Geometricam quoq; completitur ex his quattuor 6. 8. 9. 12. quam. n. rationem habent 8. ad 6. eandem 12. ad 9. est autem utraque proportio sesquitertia; & quod sub extremis continetur, æquū est ei quod sub utraq; medietate inter se ducta conficitur. Harmoniaca deniq; consideratur ratio ex his numeris, 6. 8. & 12. Est autem harmonice proportionis duplex dijudicatio, una cum eandem habet rationem numerus ille, quo postremus superat medium, ad numerum, quo primus superatur a medio, quam postremus habet ad primum. cuius rei argumentum ex propositis numeris capi potest, 6. 8. 12. (Quando enim tertius inter extremos est medium arithmeticale, tunc secundus inter eosdem extremos, erit medium harmonicale.) Postremus ad primum duplus est, numerus rursus, qui superat, duplus. duodecim enim superant 8. quaternario; octo autem superant 6. duobus. Quattuor ad duo, dupla. Duodecim rursus & sex simul sumta, conficiunt 18. quæ aucta per 8. restitunt 144. quæ quidem summa dupla est ad eam, quæ extremis

Euclides
20. 7.

12. &

12. & 6. inuicem multiplicatis enascitur, nempe 72. Altera est harmonice proportionis indagatio, cum medius numerus equali parte superat extrema, & ab iisdem superatur. octo enim, qui medius est numerus, superat tertia parte primum, quia sublati sex, remanent duo, tertia pars primi. superatur etiam medius a postremo equaliter. nam si a duodecim demta fuerint octo, reliqua fiunt quattuor, tertia pars postremi. Cum igitur numerus Trigesimus quintus consletur senario, octonario, nonenario, duodenarioque, ad omnem concentum aptissimis, iure merito a Pythagoræis Harmonia fuit nuncupatus.

Harmonicæ proportiones.

Partes minoris 2 Dupla. 4 maiorisq. terminorum.

Ex-

Extremitates iunctæ, & per medium ductæ.

Extremitates multiplicatæ.

Proportionalitas Arithmetica.

*Extremitates iunctæ ad 9. medium,
sunt duplæ.*

Geometrica proportio.

9	Sesquitertia	12
<i>Sesquialtera</i>		<i>Sesquialtera</i>
6	Sesquitertia.	8

Mediorum & extremorum 72. multiplicationes.

Habet hic numerus alia suæ nobilitatis indicia, quoniam conflatur ex duobus primis cubis 8. & 27. quorum hic impar, & masculus; ille par est, & femina. Quemadmodum autem ijs numeris animæ Mundi compositionem factam fuisse noster Plato asseuerabat; sic humani partus septē mensium rō sub asciti numeri 3 s. multiplicatione procedere perhibetur. Hunc enim si multiplicauerit senarius, procreabit 210. qui dierum numerus mensem septimum claudit. Vsq̃ue adeo igitur est natura secundus hic numerus, vt primam partus humani perfectionem, quasi arbiter quidam maturitatis, absoluat.

DE

DE NUMERO XXXVI.

*A*ccedamus ad Trigesimum sextum, quem a Pythagoreis appellatum fuisse Mundū retulit Plutarchus lib. de Iside & Osiride. esse quidem Tetractyn illam, quę tantopere celebratur. i. quaternionem mysticum 36 constantem unitatibus, per quam Pythagoras iurare solitus erat.

Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν
Πηδᾶν αἰωνῆας φύσεως.

Ne per nostrę animę dantem quaternionem
Fontem perennis naturę.

Conficitur autem Tetractys illa primis quattuor imparibus, 1, 3, 5, 7. et primis paribus 2, 4, 6, 8. in vnā summam collectis. Vt hic. Exstant huius Numeri proprietates alię dictu, cogitatuq. mirandę. est. n. trium cuborum summa, nimirū

1	2
1, 8, & 27.	3 4
tetragonorum vnus in alterum ductu, quaternarij. s.	5 6
& nouenarij. nam quater nouem, & nouies quatuor	7 8
conficiunt 36. quadratum numerum. cum. n. tetrago-	16 20
nus tetragonum multiplicat, tetragonus prouenit. Nec	36

 solum tetragonus, sed & trigonus simul esse comperitur hic numerus, trigonus. s. ab octonario. hic. n. gignitur si assidui numeri ab unitate ad octonarium vsque in vnā summam conflentur, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fit eorum summa 36. Quadratus itidem est senarij omnium perfectissimi. nam sexies sex hunc restituunt. quo fit, vt radix non immerito dici possit vestigandi humani numeri. quemadmodum enim octonarius trigonus est 36. pari filo numerus 666 trigonus erit 36. de quo tale quid sacrum pronunciat eloquium Apoc. cap. 13. Hic est sapientia, qui habet intellectum computet numerum bestię. numerus enim eius, numerus hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex. Apti igitur omnes numeros vsque ad 36. & habebis numerum hominis 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26
 27.28.29.30.31.32.33.34.35.36. fiunt omnes 666. Magna
 igitur censetur dignitas numeri 36. quod unicum illum e cunctis
 numeris immensa numerorum series simplicissimarum ac principan-
 tium figurarum trigoni, atque tetragoni versicoloratu contexit, So-
 lariq. quodam, Lunariq. congressu illum præ ceteris extulit. Nam
 triangulus mathematicarum figurarum præcipua simplicissima, &
 prima, Solem imitatur. quemadmodum. n. a Sole cetera Mundi lu-
 minaria mutuato, derivatioq. lumine euadunt conspicua, in pri-
 mis Luna, quæ ampliore facula solarem captat splendorem: ita &
 cunctæ mathematicæ figuræ a trigono promanant, trigoniq. frequen-
 tia atq. iteratione gignuntur. Et prior ante omnes quadratus persi-
 milis Lunæ e triangula scatebra emergit, solaq. trigonorum dualita-
 te profertur, ceteris figuris post triangulum maior atq. insignior.
 Præterea numerus 36. facit Parallelogrammum alteram dimen-
 sionem longiorem habens, ter duodecim, aut quattuor novies sum-
 tis. proinde expositis numeris laterum tetragoni. s. 6. trigoni 8. &
 parallelogrammorum altero 9, altero 12, conficiuntur rationes con-
 sonantiarum numero 35. a nobis descriptarum. Neque perfuncto-
 rie transendum est, quod si eidem numero 36. addideris sua
 ipsius latera, idest 8, & 6. consurget illico quinquagenarius in
 diuinis scripturis sacratissimus numerus. Denique si eidem nume-
 ro, quem tractamus, octonarij tetragonum nempe 64. addideri-
 mus, quinquagenarij duplum, idest centesimum conflabis, quem
 supremæ decadis videbis esse quadratum. His alijsque virtuti-
 bus insignitus Tricenarius senarius, commendationem habere me-
 ruit apud sanctos Patres. Dominus enim noster factus homo, &
 in Cruce passus, Triginta sex horis fuit in sepulchro, a vespere sci-
 licet sepulturæ vsque ad diluculum resurrectionis, uno videlicet
 die, & duabas noctibus. Duodecim vero horæ diei ad vigintiquat-
 tuor horas duarum noctium, simplum ad duplum est. Et duode-
 cim quidem horæ, simplæ morti Redemptoris nostri conueniunt;

Gal. de
 dieb. de-
 cre. lib. 3
 cap. 1.

Aug. lib.
 quest. 65
 & de Tri-
 nit. lib. 4
 c. 3.
 Beda qst.
 in Gen.

Vigintiquattuor autem nocturnæ ad duplam nostram consentiunt mortem. Mors.n.Domini non fuit in anima, sed in corpore; mors vero nostra nō solum in carne, sed etiam in anima. In anima propter peccatum; in carne propter pœnam peccati. Ille vero, quia peccatum non habuit, in anima non est mortuus, nisi tantum in carne. Et hoc propter similitudinem carnis peccati, quod de Adam traxerat. Igitur simpla eius mors profuit duplæ nostræ; & simpla eius resurrectio, duplæ nostræ resurrectioni profuit. Mors.n.carnis eius, & resurrectio eius, duas mortes nostras, & duas resurrectiones nostras significant. Magno igitur sacramento vna die, & duabus noctibus iacuit in sepulchro, quia lucem simplæ mortis suæ, tenebris duplæ mortis nostræ adiunxit. veniens.n. ad nos, qui in morte carnis pressi eramus, vnā suā.i.carnis mortem detulit, & duas nostras absoluit; simplam suā duplæ nostræ contulit, & duplam nostram subegit. August. de Trin. lib. 4. cap. 6. Sic ergo apparet illa ratio simpli ad duplum in horis Triginta sex, cum duodecim conferuntur ad vigintiquattuor. Et horum quidem numerorum causas, cur in Scripturis posite sint, potest alius alius indagare; vel quibus istæ quas ego reddidi præponende sint, vel æque probabiles, vel istis etiam probabiliore. frustra tamen eos esse in Scripturis positos, & nullas causas esse mysticas, cur illic isti numeri commemorentur, nemo tam stultus, ineptusq. contenderit. Ego autem quas reddidi, vel ex Ecclesiæ auctoritate a maioribus traditas, vel ex Diuinarum testimonio scripturarum, vel ex ratione numerorum, similitudinumq. collegi. Contra rationem nemo sobrius, contra Scripturas nemo Christianus, contra Ecclesiam nemo pacificus senserit. Hactenus verba August. Est denique illud in hoc calculo considerandum, quia dici potest numerus hominis pœnitentis. A prima.n.Dominica Quadragesimæ, vsque ad Paschalis solemnitatis gaudia, sex hebdomade veniunt, quarum videlicet dies quadraginta, et duo sunt, ex quibus dum sex dies Dominici ab abstinentia subtrahuntur, nō plus in ieiunio, quam Triginta & sex dies remanent. Dum vero
 per

Greg. p̃p
 hom. 16.

per Trecentos sexaginta dies annus ducitur; nos autem per Triginta sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus; ut qui nobismetipsis per acceptum annum viximus, auctori nostro nos in eius decimis per abſtinentiam mortificemus. Non commemorabo Mercurij Trismegisti Triginta sex horoscopios. i. horarum ^{Asclep. cap. 8.} Speculatores, in eodem loco semper defixorum syderum, hæc. n. demonum figmenta esse videntur, & quædam inuolucra ad gentilitios errores pertrahentia.

DE NUMERO XXXVIII.

Imperfectam, & languidam charitatem erga Deum, et Homines ostendit numerus 38. Unde paralyticus totidem annis ad piscinam se- ^{Iohan. 5} debat, in qua iacebat multitudo languentium, expectantium aquæ motum; nec aliquis sanabatur, nisi Angelo in piscinam descendente, quo movebatur aqua, ac sanabatur unus. Porro Angelus est Christus Iesu, qui vocatur iuxta Prophetam magni consilij Angelus. de cæ ^{Esa. 9.} lo venit in populum Iudeorum, & dum prædicat, & nunciat salutem ac pacem, mota est gens inquieta, versaq; est in seditionem, illum morti tradens, qua morte sua, vitæ mundo condidit sacramentum, ut in morte eius baptizaretur genus humanum. i. omnes qui diversis retro temporibus collecti, quinq; libris Mosæ legi testificatam hætenus expectauerunt gratiam Dei. Iacebat autem paralyticus in infirmitate annis Triginta octo; quem quidem numerum ad languores spectare censuit Augustinus. quia binario. i. duplici dilectione (quam. s. Deo debemus, & proximo) cadit a quadragenario, qui numerus plenitudinem confert Iustitiæ, cursumq; vitæ nostræ, ac conversationem nostram mystice designat. Vnde ante Pascha, quia præsentem vitam significat, quadraginta dierum ieiunium observamus, ut Pascha, quod æternæ vitæ imaginem habet, cum

Exho. 34 cum gaudio celebrare valeamus. Nam quadraginta diebus Moy-
 3. Reg. 19 ses, Helias, & Christus ieiunasse noscuntur: quoniam ab vno, qui
 Matth. 4 Deus est, vsque ad quattuor multiplicatio facit decem, quot sunt
 mandata decalogi. qui denarius numerus veteris Testamenti per
 Euangelium, quadragenarium numerum facit, ad quem implendum;
 Matt. 22. quia duo mandata deerant paralytico, scilicet, Diliges Dominum
 Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum.
 que duo talia sunt, vt sine ipsis reliqua nihil sint. ideo venit ad lan-
 guidum Iesu, qui erat Deus & homo, vtriusque dilectionis auctor,
 atque collocator, & sanans eum, per gratiam Spiritus sancti exhi-
 buit ista duo præcepta charitatis. Et pro illo, qui incidit in latrones,
 Luc. 10. duos denarios dedit. & apud Samaritanos, duos dies transigit, vt
 Iohan. 4 Mar. 12. in eis Dei & proximi charitatem confirmaret. Et vidua illa, in ty-
 Luc. 21. po Ecclesiæ, duo gra misit in gazophilatium. Dominus quoque ad
 Luc. 10. prædicandum bipartita charitate, binos Discipulos destinauit. hæc
 enim duo, ante aduentum Christi humanum genus habere non me-
 ruit, quare Dominus dixit paralytico: Surge, tolle grabatum tuum.
 Quid est. n. Surge, nisi Dominum dilige? quia omnis, qui Dominum
 diligit, cor habet sursum. & quid est: Tolle grabatum, nisi dilige
 proximum? Cur autem proximi dilectio per grabatum designetur,
 Gal. 6. Apostolus docet, dicens: Inuicem onera vestra portate, & sic adim-
 plebitis legem Christi. Ergo si preuentus fuerit in aliquo frater
 tuus, portetur a te; & si tu preuentus fueris, sustineat te. Vel for-
 Theo-
 tibil' an-
 poch. li.
 2. alleg. te grabatum, hominem ipsum oppressum onere delictorum debemus
 accipere. cui ideo dimittuntur peccata, vt ablata languoris iniuria,
 purificata anima corpus suum baiulans pergeret ad propriam domum,
 hoc est ad legis diuinæ custodienda præcepta. Potest & paralyticus
 iste populum Gentilem scelerum suorum enormitate pressum signi-
 ficare, qui cum & ipse in Christum crederet, & baptizari vellet,
 nemo tamen Apostolorum (sicut in Act. de Cornelio legitur) vni-
 tati illorum qui ex circumcisione erant, illum admittere audebat.
 Quare Triginta & octo annos habebat in infirmitate. i. olim despe-
 ratus

ratus, perdita corporis & animæ, temporali & æterna salute, fraudatus vitæ præsentis pariter, & future veritate. Nam per triginta annos, qui numerus annorum plena uiri ætas est, vitæ præsentis perfectio; per octo annos, vitæ future eternitas symbolice figuratur. sed Gentilis populus præsentem uitam se haud posse retinere sciebat, neq; future ullam spem habebat.

DE NUMERO XL.

ST Quadragenarius numerus nuptiarum hieroglyphicum. ad virum enim facit hic annorum numerus. Nam Philo problemate proposito: quare Isaac Quadragenarius Rebeccam duxerit? tempus id ait congruum maritali copulæ, sapienti viro, idque fieri boni ominis causa, quia

Lib. 4th.
cap. 1.
Gen. 25.

semen in vulua reconditum, ex Aristotelis sententia, (aliud. n. sentiunt Physici,) Quadragenis diebus in masculum figuratur. Esau quoque Quadragenarius Iudithen uxorem accepit. Facit & ad mulierem, atque hoc illud est, quod paullo superius haberi docuimus apud Apuleium: Cum vero Quadraginta, quæ facilius ceteris per recta palma significantur, ea 40. tu dimidio auges, non potes digitorum gestu errasse, nisi forte 30. annorum Pudentillæ ratus, binos cuiusq. anni consules numerasti. Hæc ille disputat Oratione secunda pro seipso, ubi Pudentillæ Quadragesimum annum non excedere cõtendit, quã Aemilianus iam sexagenariã deposuerat, ideoq. nefas esset eam ad nuptias sollicitare, quando, vt sacri interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt infra suo loco plenius. Idem numerus, quem in manibus habemus, temporalem huius uitæ durationem, ac totum præsentis sæculi curriculum, quo hic degimus, interdum insinuat. Quod enim Quadraginta diebus, & Quadraginta

Gen. 26.

Gen. 7.

Prosper de p̄dic. & benedictionibus Dei. Cap. 8. præteriti in hoc numero, quātum etiā presentis temporis animarum diluuium ostendit, quæ in scopulis sæculi, atq. in gurgite flagitiorum diuersarumq. voluntatū naufragijs fluctibus submerguntur. Huic expositioni suffragatur, quod in eadem sacrata Genesi scriptum est de Columba post Quadragenta dies emissa ex arca; quæ cum nō inuenisset requiem, reuersa est, ostendens per nouum Testamentum requiem Sanctis in hoc Mundo nō esse promissam. sic & Quadragenta dies, quibus a Satana tētatus est Christus Dominus, totum huius sæculi tempus insinuant, quibus membra eius, sanctam dico Ecclesiam, nunquam tentare desistit. quia Mundus, in quo Domino famulamur, et a quattuor ventis deliniatur, et a quattuor elemētis erigitur; quaternarioq; diurna et annua curricula peraguntur; diurna, matutinis, meridianis, vespertinis, nocturnisq. horarum spacijs: annua vernis, æstiuis, autumnalibus, hyemalibusq; mensibus. decē vero sunt præcepta, per quorum obseruantiam Domino famulantes cōtra hostis indefessi malitiam decertamus, ex quo fit, vt totum malitiæ nostræ tempus diserte Quadragenario numero cōprehendatur.

Beda cō. in Mar. 1. Isti sane sunt Quadragenta dies, in quibus contra Goliath, et exercitum eius. i. contra Diabolum & Angelos eius, Christianorum populus pugnare nō desinit; nec tamen vincere posset, nisi verus David Christus, cum baculo. i. crucis mysterio descēdisset. Qui etiam occulta quadā presentia quæ promiserat, impleturum se fore demonstrās, post resurrectionē, apparens Apostolis, & loquens de regno Patris, dicebat: Ecce ego vobiscum sum oībus diebus vsq; ad cōsummationem sæculi. Quem tamen Quadragesimo die celos ascēdisse legimus.

Aug. cōt. quinque hereses. 1. Reg. 17. Suffragatur antistes Augustinus in explanatione Psalmi 94. vbi legitur: Quadragenta annis proximus fui generationi: Quadragenta, inquit, anni hoc significauerūt quod est semper. Quadragenarius etenim numerus integritatem indicat seculorum, tanquā perficiantur secula per hunc numerum. Quod mysterium erudite describens venerabilis Beda lib. de templo Salomonis: Ipsum, inquit, tēplum, Ecclesiæ

Ecclesie typum gerebat. unde recte preforibus oraculi *Quadragenta* cubitorum erat longitudinis. qui numerus sepe in significatione ^{3. Reg. 6.} ponitur presentis fidelium laboris, quo modo quinquagenarius in significatione futurae quietis & pacis. Denario namq; numero continentur precepta, quorum obseruatione ad vitam peruenitur. denario aequae significatur ipsa, quam desideramus, & pro qua laboramus, vita perennis. quadratus vero est *Mundus*, in quo pro acquirenda eadem vita, certamus. Unde & Psalmista congreganda ^{Psal. 106} de gentibus Ecclesiam prouidens aiebat: De regionibus congregauit eos, a Solis ortu, & occasu, ab aquilone, & mari. Decem aut quater ducta, 40. faciunt. Inde populus ab *Aegypto* liberatus, in figuram presentis Ecclesiae, 40. annis in eremo multis laboribus exercebatur, ^{Num. 14} simul & pane caelesti reficiebatur. ac sic tandem ad promissam olim ^{Amos 2.} patriam peruenit. ^{Deut. 8.} Exercetur. n. tentationibus *Quadragenta* annis, ^{Exho. 16.} ut labores Ecclesiae, quibus totum per Orbem in obseruanda Dei lege desudat, insinuentur. Pascitur manna de Caelo per eosdem *Quadragenta* annos, ut ostendat ipsas, quas Ecclesia tolerat passiones, spe denarij caelestis, hoc est, aeternae beatitudinis esse leuandas, ubi hi, qui nunc esuriunt, & sitiunt iustitiam, saturabuntur. & sicut eadem Ecclesia suo canit redemptori Deo: Ego autem cum iustitia apparebo in ^{Psal. 16.} conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua. *Quadragenario* rursus nostri corporis castigationem, omnemq. expiationem significari aduertenda litterarum documenta testantur. Omnis quippe reatus peccatorum in decachordo preceptorum admittitur, qui ductus per quaternarium elementorum, a quo potissimum error prouenit et culpa, producit *Quadragenarium*. quod astringit Gregorius Papa, ^{Hom. 16.} dicens: In hoc mortali corpore ex quattuor elementis subsistimus, & ^{i Matth. cap. 4.} per voluptates eiusdem corporis, preceptis dominicis contrahimus, precepta autem dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergo per carnis desideria Decalogi mandata contempsimus, dignum est eandem carnem quater decies affligamus. tantum ille. Ceterum quia

peccatorum emundatio per ieiunium & eleemosinam fit apposite,
 Tob. 4. 12 loquente in Scriptura Spiritu sancto & dicente: Eleemosinis &
 fide delicta purgantur. Et iterum: Cum facis eleemosinam præ-
 mium bonum reponis tibi in die necessitatis, quia eleemosina libe-
 Eccl. 3. rat a morte, & non patitur ire ingeennam. Item denuo dicit: Si-
 cut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Ideo
 quoque Psalmus Quadragesimus animas nostras cælesti purifica-
 tione mundificaturus, de eleemosyna differit opportune, beatum
 terque, quaterque prædicans eleemosynæ largitorem, multiplicique
 Psal. 40 illum benedictione concelebrans. Beatus (inquit) qui intelligit su-
 per egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Do-
 minus conseruet eum, & beatum faciat eum &c. Quid de Ieiunio?
 Naturam sequamur, Vrsa foeta dies quattuordecim (ut
 de hist. scribit Aristoteles) immobilis manet, sine cibo vero diebus Qua-
 aial. li. 6. draginta, tantum pedis dextri linctus sese sustentans. hoc reme-
 ca. 30. & dio utitur in morbo intestinorum. Serpens item, cuius pruden-
 li. 8. c. 17 tiam nos imitari mandat IESV in Evangelio, quando senue-
 Matt. 10. rit, perdit aspectum, & si voluerit redire ad iuuentutem, ie-
 D. Hier. ad Præf. dium de iunat Quadraginta diebus, ut laxetur pellis eius, & sic an-
 rone ce- gustum foramen inquirat, ut dum nititur exire inde, pellem se-
 rei pa- schalis. nectutis deponat. Quid autem est vetusta serpentis pellis, nisi
 Augu. in Ciuitat. praua, & vetus consuetudo carnalis corruptionis? quam si quis
 Dei lib. 8. c. 15. appetit deponere, illum oportet carnem suam ieiunio Quadragesi-
 mali castigare. Inde dicit Leo sermone de Ieiunio decimi mensis,
 quod per voluntarias affectiones abstinentiæ caro concupiscen-
 tijs moritur, & spiritus virtutibus renouatur. Quare numerus
 Quadragenarius sanctorum antiquæ legis Patrum ieiunio sancti-
 ficatus dignoscitur. Siquidem Moyses ut legem semel, & ite-
 Exho. 24 34. rû mereretur accipere, bis ieiunauit Quadraginta diebus, et Qua-
 3. Reg. draginta noctibus. Helias itidem propheta fugiens Iezabel, &
 19. Dei desuper ira pendente, ambulauit in fortitudine cibi sumti,
 &

Et allati angelico ministerio Quadraginta diebus, & noctibus,
 non manducans neq; bibens, donec venit ad montem Dei Horeb il-
 luc diuersaturus, & Deum compellaturus. Ipse deniq; Dominus
 noster Christus legis, & Prophetarum consummatio, priusquam a
 Satana tentaretur, statim post susceptum Baptismum, Quadra- Matth. 4
 narium dierum ac noctium numerum ieiunio decorauit, tum vt ad-
 uersas tentationes superaret, tum vt nobis formam purificationis
 ostenderet Quadragesima. Omnis.n. Christi actio, nostra est in-
 structio, quia ipse est via, & magister, qui in se ipso nobis viam
 ostendit, dicens: Quemadmodum ego feci, ita & vos faciat. Vt De Se-
 igitur Christū Dominum imitentur Christiani, & Ecclesiae simul pul. c. 1.
 præcepto obtemperent, astringuntur & ipsi sub pœna peccati mor- De elec.
 talis ad obseruandum quotannis Quadragesimale ieiunium, cum id signifi. 2.
 ipsum præcipiat Ecclesia, vt legitur de con. dist. 5. c. Quadragesima. q. 2. De 3.
Ioan. 13.
 Enimuero non tantum vocabulo nominis; sed & re Christiani.
 esse contendere debemus, ac Christum (a quo tam dignum, & ho-
 norabile nomen sortimur) in his quæ imitanda proposuit, insequi,
 quare & in obseruatione ieiunij Quadragesimalis. Si.n. queras vn-
 de constet numerus Quadragesimus, inuenies surgere ex quater-
 nario in denarium ducto. quaternario nouum Testamentum signi-
 ficatur, quoniam in quattuor Euangelistis consistit; Denario, ve-
 tus. quia in decē mandatis legis continetur. Quadraginta ergo die-
 bus ieiunat, qui ab illis omnibus se immunem, & ieiunium custo-
 dit, quæ vtrumque Testamentum facere interdicit. vt sicut caro
 exterius ieiunat a cibis, ita & animus interius ieiunet a vitijs. Di-
 cit.n. Scriptura, Non occides, non mechaberis, non furtum facies,
 non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui,
 & similia. hi sunt illi cibi, a quibus vtrumq; Testamentum præ-
 cipit abstinere. Et qui carnem ieiunijs macerat, nisi interius ab
 istis cibis se ieiunium custodiat, haud bene ieiunat. Quadraginta
 ergo diebus Christū imitantes, ieiunamus, quatenus in ciborū iei-
 unio, ieiuniū corporis; et ī dierū numero, cordis ieiuniū demōstremus.

At vero quod ipse Dominus noster multifariam sanctificauerit numerum *Quadragenarium*, in alijs etiam operibus, quam ieiunio exinde fit perspicuum, quia *Quadragenta septimanis* (vt perhibent sancti Patres) in vtero *Virginis* portatus est. *Quadragenta diebus* a natiuitate in domo *Bethleemitica* (quæ fuerat ei natalitia) detentus est, antequam offerretur in *Tēplo*. Quemadmodum. n. seruatum veteribus tradunt, vti gestans vtero ante partum ne sacra adiret *Quadragenta diebus*, qui dierum numerus dicebatur *Tesseracoston*; sic a partu masculi totidem diebus decurrebat mulier, quæ enixa fuisset masculum, antequam in templum domo abiret, & puerum deferret. sic. n. scriptum est *Leuit. cap. 12. Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae, & die octauo circumcidetur infantulus, ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. Si igitur septem diebus immunditiei addiderimus triginta tres purificationis, fient Quadragenta.* Ex sententia siquidem *Hippocratis* & *Aristotelis*, quos hac in re secutus est *Galenus*, vt intra septem dies fiunt seminis effluxus: ita intra *Quadragenta*, abortus. atq; vt recens nati solent intra septē dies perire, fortasse quia tū purgari desinunt quæ cōcepere, si erit masculus: ita qui hos effugiunt, alium, eumq; proximum periculi finem habent *Quadragenta dies*; atq; vt supra septem dies contentum intra vterum semen esse, certa est conceptionis nota; cum vero transit prægationis *Quadragesima dies*, abortus periculum maximum recessit: parū mensura cum recens natus (respondent. n. vitæ principia principijs generationis) attigit octauum diem, homo iam vitalis est. cū *Quadragesimum*, robustior, viuacior, & sapientiæ iam fit particeps. Indicio est, quod eorum qui septimum euaserunt, multi moriuntur intra *Quadragesimum*: a *Quadragesimo* vero incipiunt iam pueri ridere, quasi firmiores iā facti, et sapientiæ quædam exordia ostēntes. Infantem siquidem ante *Quadragesimum* quoq; diem inter vigilandum, neque ridere, neq; lachrimas fundere visum affirmant:

dor-

dormientes vero fecisse vtrumq; referunt. Merito ergo, atq; vt natura ipsa poscebat, institutum est, vt puer die octauo circuncideretur, vt qui iam vitalis esse cognosceretur; mater vero ingrederetur in sanctuarium, illum Deo oblatura Quadragesimo, vt qui magnis recens natorum periculum euassisset, & roboratus iam esset, & sapientiae inditia prae se ferret. interim mater iubebatur manere in sanguine purificationis suae. Rursus Quadragenarium numerum decorauit Dominus quando Quadraginta mensibus mundo publice praedicauit, & Quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro, computata. s. hora qua spiritum emisit, & vltima hora Dominica noctis, in qua resurrexit. Deniq; Quadraginta diebus post resurrectionem suam Dominus Discipulis suis se ipsum viuum praebuit, ut primum Actuum Apostolicorum caput meminit, qui dierum numerus conresurgentem Christo peregrinationis huius Ecclesiam designat; sicut dies quinquagesimus, quo Spiritus sanctus accipitur, perfectionem quietis beatæ, qua labor Ecclesiae temporalis denario eterno remunerabitur, congruenter exprimit; Nam & ipse numerus Quadragenarius, aequalibus partibus computatus, addit amplius ipsum denarium, & sunt Quinquaginta, tanquam merces laboris, & continentiae. Quadragenarij. n. dimidium est 20, quarta pars 10, quinta 8, rursus octaua. 5, decima 4, vigesima 2, & Quadragesima 1. Viginti autem, decem, octo, quinque, quattuor, duo, & vnum pariunt quinquaginta. Cuius quidem computi facillime patet figura, quoniam praesens conflictus gaudium nobis Iubilæi, quasi latenter generat sempiternum, Apostolo dicente: Quod in praesenti momentaneum est, & leue tribulationis nostrae supra modum in sublimitate eternum gloriae pondus operatur nobis. Vera est autem nostra beatitudo corporis, & animae nos immortalitate gloriantes summa & beatæ Trinitatis eterna visione satiari. nam quattuor notissimis qualitatibus consistimus; in interiori autem homine, toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere iubemur. Et hoc est perfectum vitae denarium, Diuinae nos gloriae praesenti visione letari.

Aug. de
Trin. lib.
4. c. 6.

Hier. de
celebra-
tione Pa-
sche.

2. Cor. 4.

Ceptum prosequamur opus ostendentes expiationi peccatorum, & poenitentiae in hoc vite incolatus subeunda accommodari Quadragenarium, & conuenire orationi, & sacco, & lachrymis, & perseuerantie deprecandi. Pestis contagione suspectos, perfectis Quadraginta diebus, absolueudos docuere Legislatores, & Medici, quod Quadraginta diebus terminentur morbi etiam chronici. quae causa etiam fuit cur uulneratis ultra Quadraginta dies, intereuntibusque non censeantur mortis causam praebuisse vulnerum illatores. curque Quadraginta diebus, qui Gallico morbo laborant, uel consimili chronica aegritudine, decoctum ligni Guaiaci fere potare iubeantur. Motus quoque a grauioribus plerisque valetudinibus ad conualescentiam ex Quadragesima terminari die passim conspiciamus. Quare qui de Thermis volumen edidit Andreas Baccius Elpidianus haec scribit cap. ult. lib. 3. Saluberrimum ob id omnibus esse censetur, ut diutius post balneum nihilo magis sibi indulgeant, quam in balneo, ita ut summa eius obseruationis sit Quadragesimus dies; qui sicut motuum naturae, ac morborum, ita & medicinae in suis ministerijs est terminus, veluti peremptorius. Quadraginta diebus duodecim Num. 13 exploratores circumierunt terram Chanaan. Quadraginta annis fletum commemorat Propheta, quasi iam tempore expiationis expleto, liberationis tempus a Domino iure debeat impetrari. Ter Quadraginta annos dedit Dominus resipiscenti mundo, priusquam tempore Noe diluuii genus humanum disperderet. Quadraginta postea dies aquae Cataclysmi inundauerunt super terram, abstergentes hominum piacula, & purgantes eam a peccatis ante commissis, ut sextum & septimum Geneseos cap. enarrant. Iustum .n. erat, ut qui per quattuor elementa Mundi, quibus omnia constare dicuntur, dum ea diligit & fouet, Deum offenderat, in ipso numero puniretur. Decem plagas, quibus percussi Aegyptij, dies Quadraginta perdurasse refert Suidas ver. Aegyptus. Quadraginta plagis emendabantur, qui commeruissent. ad hunc enim modum legitur in Deuteron. Pro mensura peccati erit & plagarum modus,

modus, ita duntaxat, ut *Quadragenarium* numerum non excedant, ne fœde laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus. Probabile est autem, ob humanitatem, unam plagam remitti solitam, ut citra numerum prescriptum consisterent. Unde *Paulus Apost.* *Quinquies* ^{2. Cor. 11} *Quadragenas* una minus se accepisse testatur. Querēs *Theophilatus*, cur una minus acceperit *Apostolus* dicit, apud *Iudeos* lege cautum, ut si quis vel unam plagam supra *Quadragenas* accepisset, ad honores & dignitates consequendas non amplius idoneus haberetur; quare *Hebræos* iussisse tot numero plagas, una minus infligi, ne *Paulo* cederet ad ignominiam, si forte percussor ultra constitutum numerum progressus esset. quod si errore vel casu aliquo accidisset, eam esse voluerant *Quadragenam*. Cupiebant. n. eum per eiusmodi castigationes ad se trahere. quod si facere potuissent, par erat, ut hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores sibi deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cavebant vero, ne ad repulsam locus esse posset ignominiae. quod tamen in *Apostolis* locum habere non potuit. Unde ibant gaudentes a conspectu concilij, quod digni habiti ^{Act. 5.} essent, qui pro nomine *IESV* contumeliā paterentur. Hoc numero taxantur viri, qui in *Pauli* mortē cōiurauerāt, illū educi de carcere querētes; ut cōsiliorum suorum ictibus interficerent, quem cōgressione persecutionis publice superare nequibant, *Act. c. 23.* *Quadraginta* annis traditi filij *Israel* in manus *Philistinorum*, ut habetur *Iudic. c. 13.* *Paullo* antequā *Antiochus Epiphanes* *Syriæ* rex captis *Hierosolymis*, atq; spoliato thesauris templo, *Iudeorum* gentē in extremā adduceret calamitatē, in cēlo conspecti sunt *Quadraginta* diebus homines tanquam diuersæ acies in curribus concurrere magno armorum fragore strepituque equorum, ut legitur *2. Machab. 5.* Qualis vero *Iudeos* subsecuta sit poena, pro eo quod auctore vitæ *IESV* Christum a semet conclamauerant auferri, testatur præter alios *Eusebius lib. 3. hist. Ecclesiast. ca. 7.* Nam contra *Iudeos* *Vespasianus* cum filio *Tito* a Romanis missus est, ut sicut *Dei* ^{Iohā. 19.} *Filium* una cum *Patre* negauerant, dicentes: Non habemus regem,

regem, nisi Cæsarem; ita patri & filio Vespasiano. s. & Tito merito exterminandi traderentur, qui in festo Azymorū, in quo Iudei ipsi perfidi mortē Christi perpetrauerant, innumeros fere eorū populos, qui Hierosolymā ad ipsum festū celebran. conuenerant, concluderūt. Tanta autē fuit, teste Iosepho, quæ aderat prostratorū multitudo, ut undecies centena milia peremta fuisse dicantur; electos autē quosq; iuuenum per diuersas prouincias in seruitutem perductos nonaginta milia. Tanta deniq; eodem in populo vilitas fuisse dicitur, ut quis vno argenteo dato triginta sibi emeret Iudeos. quod nutu Dei factum esse, nemo qui ambigat. Vt qui Deū dominum suum, quasi vile mancipium, vili precio vendiderant, uiliori precio & ipsi uenderentur. Non tamen Iudæos, pro his quæ in Christum commiserē piaculis, ultio subsecuta fuit. Verum pietas ac clementia Dei, licet ingratis, fuit oblata: nam Quadraginta post admissum piaculum, continuis protracta annis impiorum pœna differtur. In quibus & Apostoli omnes, præcipue tamen Iacobus, qui frater Domini dicebatur, in Hierosolymis Episcopus constitutus, inde sinenter populum cōmissæ impietatis feralis ausi de scelere commonebat, si possent forte commissi criminis agere pœnitentiam. Ostēdebat namque eis Deus per suam patientiam, quod eorum quæreretur pœnitentiam. Verum quia Quadragenarium annorum numerum pœnitentiæ sacrum, & expiationi, transgredi uoluerunt, dedit eos Deus in dispersionem.

Cap. 3. Huic argumento sunt Niniuite, ad quos missus Ionas, cum eum clamantem audissent, ac dicentem: Adhuc Quadraginta dies Niniue subuertetur. dignos fecere pœnitentiæ fructus. Quare Dominus misertus est super malitiam quam loquutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Quadraginta annis non habitata Aegyptus, impœnitentiam designat. Quadraginta diebus dormiens Ezechiel super latus dextrum, assumpta iniquitate Iudæ, Quadraginta annos captiuitatis domus Iudæ, designauit. Quadraginta annis contulerat Deus

Ezech. 29
Ezech. 4

Plal. 94. Opt. Max. beneficia Israelitis, qui non sunt cōuersi. Quadraginta annis iudicās Heli Israeliticum populum, designat transgressionem

man-

mādatorum. ideo iudicat Quadraginta annis, quia legis austeram disciplinā ad timorem subiectæ plebis exhibuit, ut materiam humanæ conditionis per cōcupiscentiam fragilem per timorem retineret. Quadringentis annis populus seruiturus in Aegypto nuntiatur, qui faciunt quadraginta decadas, siue quattuor ecatontadas. In Parentalibus denique Quadragenarij vsus non modicus. Aethiopum populi sub Pretoiano defunctos lugent Quadraginta dies, auctore Antonio Sabellico. Aegyptij totidem diebus corpus conditū obseruabant, pro defuncto speciales orationes, eleemosinasq. facientes. cuius rei argumentum Ioseph, qui pręcepit seruis suis medicis, vt aromatibus condirent patrem in Aegypto vita functum. quibus iussa explentibus, transferunt Quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadauerum conditorum. Gen. c. 50. & habetur. 13. q. 2. quia alij. Eundem numerum Quadraginta dierum in ceremonijs funebribus obseruant Galli. ex quo (vt refert Bartholomæus Casaneus) per officialem Heduensensem sententiatum fuit, quod domicella Iaquelina de la Trimiolle, filia nob. D. Georgij de la Trimiolle Locumtenentis Regij generalis in Burgundia, citata coram ipso super certis promissionibus matrimonialibus per verba de presenti, instante procuratore Episcopali, & ad denuntiationem Mag. D. Iohannis de la Bulme domini de Pesme, non tenebatur comparere in iudicio, nec exire domum ante Quadraginta dies, computandos a tempore mortis dicti. q. eius patris. Addit Cælius Rhod. non solum a Gallis, sed a Scythis etiam obseruari, vt Regem fato functum totidem diebus custodiant, quibus fit integerrimum, & amictu ferali proceditur. elapsis autem Quadraginta diebus, nouum creari Regem. Iam vero & priuatorum Scytharum inferias hunc in modum fieri solitas legimus. defunctorum corpora conduunt eaq. palustris imposita proximi ad amicos circumferunt, qui cadauer suscipientes, epulum his, qui illud sequuntur, exhibent, atq; hoc modo Quadraginta diebus priuatorum hominum comitatus circumagitur, post hæc humatur. Significant autem hi dies aliquid poeni-

1. Reg. 46
Gl. inter
lin.

Gen. 15.

In Cat2o
log. Glo
rie Mun.
part. 2o
arg. 5.

Left. an-
tiq. lib. 7
c. 21.

pœnitentiæ, qua peccata sepeliuntur, vt per tot dies accommodatos humiliationi pœnitentium, intelligatur in ieiunijs sua defleuisse peccata, & diuinam impetrasse misericordiam. Vel etiam hac de caussa seruatur Quadragenarius, vt quod illi in doctrina quattuor Euangelistarum, & in decem præceptis peccauerunt, sibi condonetur. D. Hieronymus Epistola ad Iulianum: Laudent te, & tuas cõtra Diabolum victorias panegyricis prosequantur, quod leto vultu mortem tuleris filiarum, quod in Quadragesimo die dormitionis earum lugubrem vestem mutaris. hæc ille. Ex his apparet numerum Quadragenarium sacrum fere habitum in præparationibus, et peccatorum expurgationibus, atq; designare nobis tempus uitæ præsentis, quod pœnitentia, abstinentia, & lucta cum aduersitatibus, & malis est transigendum.

DE NUMERO XLII.

Quadragesimus secundus numerus spirituales viam veniendi ad Christum per huius vitæ peregrinationem designat. Cum. n. Moyses electam a Deo familiã erueret de iugo Aegyptiacæ seruitutis, vt illam in terram promissionis induceret, Quadraginta duabus mansionibus eo peruenisse diuina testantur oracula. Hæc autem spiritualiter intelligenda esse nemo in sacris litteris vel leuiter versatus ambiget, cum nulli dubium sit vniuersa, quæ in veteri Testamento Iudeis contigerunt, nunc in Euangelica lege, & si secundum litteram vera sint, altiori tamen modo & sublimiori quodam mystico sensu a nobis semper recipienda atq; intelligenda esse. quare haud incongrue hæc ad nos spectare videbimus. hoc etenim numeri sacramento peruenit Christianus ad illud bonum, quod præparauit Deus, sub quo mystico numero seruator noster IESV Christus a primo Patriarcha peruenit ad Virginem, quasi ad Iordanem, quæ pleno gurgite

gurgite fluens Spiritus sancti redundabat gratijs. Fit (inquit Hieronymus) mansionum catalogus a prima vsque ad vltimam; <sup>Ad Fa-
biolam.</sup> & numerantur simul Quadraginta duę, de quibus Matth. loquitur: ^{Cap. i.} Ab Abraham vsque ad David generationes quattuordecim; & a David vsque ad transmigrationem Babiloniae generationes quattuordecim; & a transmigratione Babilonis vsque ad Christum generationes quattuordecim. i. simul generationes Quadraginta duę. Per has currit verus Hebraeus, qui de terra transire festinat ad ca- <sup>Orige. in
Num. ho
mil. 27.</sup> lū, et Aegypto seculi derelicta, terrā promissionis ingreditur. Hęc Hier. Porro Aegyptus pro hoc Mundo semper accipitur. Vnde in ^{Cap. vii.} Epist. catholica Iudas Thadeus frater Iacobi: Cōmonere, inquit, vos volo scientes semel oīa, quoniā IESV populum de terra Aegypti saluans, secundo eos, qui nō crediderunt, perdidit. et ne putares de Iesu dici filio Naue, statim sequitur: Angelos vero, qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domiciliū, in iudicium magni diei vinculis eternis sub caligine reseruauit. Indicat etiam praesens numerus militantis Ecclesiae tempus, quo Domino cooperante in spem futuri sabbati laborat. nam septies seni, Quadraginta duo faciunt, & sex quidem ad opera; septem vero ad requiem significandam pertinere nullus est qui dubitet. Vnde Populus de terra Aegypti saluatus, 40. quidem annos in deserto moratur; verum quia sub spe intrādi in requiem sedulus exercetur, septies sena. i. Quadraginta duo in via arētissima castra figit, e quorum vltimis, dum Iesum suscipit ducem, mox aperto Iordane, promissas olim sedes, deuictis hostibus adit; sicut & Dominus IESV Christus Quadragesima secunda generatione, ex quo mundus cecitatis priscæ tenebras, Abraham credente, discussit, adueniens in carne Baptismi nobis lauacro celi ianuas pādit. Et ipsi pfecto virtutū cursu, in quo, quod non videmus sperantes, p patiētia exspectamus, sub eiusdē, vt dictum est, numeri sacramento, post siccātū Christo duce fluuium, promissa patriæ caelestis perueniemus ad regna. Qui qm ipso, quē tricenarius inchoauit, Baptismo, totius sit Ecclesiae sordes expia-

- expiaturus, eorundem quoque numerorum mystica cognatio declarat. Quia videlicet 30. equalibus suis partibus computata, pariunt amplius 12. qui est Patriarcharum, & Apostolorum numerus, & fiunt 42. habent. n. 30 partem tricesimam, vnum; quintamdecimam, 2; decimam, 3; sextam, 5; quintam, 6; tertiam, 10; dimidiam, 15. quæ simul posita, 42. consummant. Vbi mystice innuitur totam Ecclesiæ perfectionem in Christi fide & gratia consistere, quæ a Patriarchis primo agnita, Apostolorum est latius voce diffamata; nec esse nomen aliud sub cælo, in quo oporteat saluos nos fieri, quo modo in 42. nulla est particula, quæ non equalibus tricenarij numeri contineatur in partibus. Tricenarius ergo numerus suis partibus Quadragesimum & secundum complet, quia Dominus Ecclesiam sui Baptismatis sacramentis, & nunc laborantem temporaliter munit, & finitis laboribus ad requiem æternaliter perducit. Sunt huius numeri alia discutienda mysteria. Cum enim superabundet partibus, tempus notat, quo regnaturus est Antichristus: de quo in Apoc. hæc legimus: Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus Quadraginta duobus. Iterum: Data est bestię potestas facere menses Quadraginta duos. Item: Mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum paratum a Deo, vt ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta. si enim dies 1260. diuidas per 30. habebis nimirum menses Quadraginta duos Lunares, tricenis diebus per menses singulos distributis. Ad huius temporis insinuationem Cap. 12. spectat quod in eadem Apoc. scriptum est: Datae sunt mulieri alæ duæ aquilę magnę, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et in Daniele: Putabit quod possit mutare tempora, & leges; & tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis. Tempus namque, & tempora, & dimidium temporis, tres annos, superq. dimidium annum, idest menses Quadraginta duos intelligimus. quia tempus appellatur vnus annus, quod omnis præcipua, vulgoq. obseruabilis, & tota temporis varietas vnus anni cõ-
- uer-

uersione contineatur. Unde & cap. 4. idem propheta Daniel dicit
mutanda septem tempora super Nabuchodonosor, idest septem an-
nos efferationis eius. D. Hiero. in cap. 7. Danielis: Tempus, inquit,
annum significat, tempora iuxta Hebraici sermonis proprietatem,
qui & ipsi dualem numerum habent, duos annos præfigurant; di-
midium autem temporis sex menses, quibus Sancti potestati An-
tichristi permittendi sunt. Est idem numerus, quem præ manibus
habemus, multarum calamitatum significatiuus. Omnia Pötificatum
gerente, Antiochus Epiphanes Hierosolymam cepit, prædam mul-
tam egit, Temploq. Dei spoliato, idolum quoq; Templo imposuit,
religionem omnem cum victimis & ceremonijs sustulit ad menses
Quadräginta duos. tanto. n. tempore persecutionem eam durasse le-
genti primum & quartum cap. primi lib. Machab. manifestum
est. Præterea in diebus Heliæ Thesbitis propter peccata Achab, &
populi Israhel, clausum fuit celum annis tribus, & mensibus sex, vt
legitur 3. Reg. 17. Luc. cap. 4. quod perinde est, ac si dixisset men-
sibus Quadräginta duobus. Denique Quadräginta duo millia de
Ephraim, quæ percussit Iephthæ, significant omnes rebelles, qui in sex
ætatibus fuerunt, condemnandos in fine Mundi, qui dicebant: No-
lumus hunc regnare super nos. Præter supradictas afferunt Theolo-
gi aliam huius numeri significationem; qua nobis insinuet longani-
mitatem Dei ad exspectandum in nobis fructum pœnitentiæ, &
conuersionem ad bonum, quod post Dominicam passionem, duos su-
pra Quadräginta annos exspectauerit Deus pœnitentiam, & emen-
dationem Iudeorum in melius. Verum postquam diutina illa ex-
spectatione facti sunt deteriores atque crudeliores in persecutione
fidelium, Quadragesimo secundo post transactam Domini passio-
nem anno, venerunt Romani, & tulerunt locum, & gentem. vt
adimpleretur quod dictum fuerat Psal. 108. In generatione una
deleatur nomen eius. quem locum dilucidans D. Hieronymus hæc
scribit: Post passionem Domini, Quadräginta duo anni transie-
runt, & populus ille deletus est. Siquidem perfecta ætas quadra-
gesimo

Niceph.
lib. 1. c. 6

Ioseph.
Antiqui.
li. 12. c. 6.

Iudi. 12.

Augu. in
Iud. quæ
stio. 49.
Luc. 19

D. Hier.
in psal.
108.

gesimo anno venit . post passionem ergo Domini quadagesimo secundo anno deleta est Hierosolyma . Videte ergo quoniam in generatione vna deletum est nomen eius . Hastenus ille . Hoc etiam figuratum dicunt per id historicum quod quarti libri Regum secundo capite scribitur de Heliseo , quo ascendente per viam in Bethel , pueri parui egressi sunt de ciuitate , & illudebant ei dicentes : Ascende calue , ascende calue . qui cum respexisset , vidit eos , & maledixit eis in nomine Domini , egressiq; sunt duo vrsi de saltu , & lacerauerunt ex eis Quadraginta duos . Quem locum exponens Isidorus (vt adducit Glo.ordinaria ibidem) ait : Heliseus : salus Dei . is est qui saluator uocatur , cui illudunt Iudæi ; quia in Caluaria loco ascensurus erat in crucem . sed Christus postquam ascendit in celos , sicut Heliseus ascendit in Bethel . i . in domum Dei , Quadagesimo secundo anno immisit duos vrsos de syluis gentium , Vespasianum . s . & Titum , qui eos crudeli strage deiecerunt , ibique sanguis eorum effusus est vbi Dominum suspenderunt . Et sicut tribus annis cum dimidio , quibus Saluator Mundi docuerat , Dei gratiam contemserant : ita tribus annis cum dimidio eos Romani ipsi principes obsidione atroci , atq; durissima affluerunt .

DE NUMERO XLV.

Abolutam infantis in vtero conceptionem numerum sortitam fuisse , 45 . attestantur Physici , quia totidem fere diebus semen embryo factum vegetatur ac transformatur , quo vsq; in corpus organicum perfectum suis debitis & organicis mensuris conducatur , vt dispositus sit ad suscipiendam animam rationalem . Complentur quidem aliqui partus triginta diebus , sexto nascentes mense , sed propter teneritudinem non posse superuiuere dicuntur . Quidam vero perficiuntur diebus trigintaquinque , qui septimo mense prodeunt in lucem , & id genus

nus vivere posse compertum. Adhuc quidam quadraginta diebus formari dicuntur, qui in mense octauo nascuntur; at neque istos in vita seruari manifestum est. Nam Galenus et alij omnem infan-
 tem in septem mensibus motum habere dicunt, qui si adeo fortis
 est, ut possit exire ad vitam, utique conualescere. quod si tunc se-
 ptimo mense non egrederetur, ipso suo motu debilitari, & etiã sum-
 me pati: unde, si etiam sequenti mense, videlicet octauo exierit,
 viuacem esse non solere. Vt plurimum autem formari volunt Qua-
 dragintaquinque diebus, nono nascentes mense, atque hos superui-
 uere. quod si formatio transisset ad quinquagesimum, decimo men-
 se nasci, eiusmodiq. difficilem vitam agere. hanc quidem esse po-
 stemam finem, qua mulier parere possit, testatur Auctor libelli de
 carnibus, qui inter Hippocraticos numeratur. deceptasque esse om-
 nes, quæ se vndecimo mense affirmant peperisse, mensium suppressio-
 ne anticipante conceptionem; infra illam vero finem esse alios plures.
 Inter omnes autem pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id
 quod deprehenditur experimento, naturales sunt dies 270, qui com-
 plent nouem menses grecos, hoc est vulgares. Quare libro secun-
 do Machabeorum capite septimo hunc in modum alloquitur ma-
 ter filium suum minimum: Fili mi miserere mei, quæ te in vtero
 nouem mensibus portavi. Nec est quod alicui mirum videatur,
 quod nouem mensium numerus adeo naturæ gerendo partui ar-
 riserit. Sunt enim nouenarij vires admodum potentissimæ, ma-
 ximeq. inter impares omnes numeros eminentissimæ. quare Poetæ
 Musis adscribit hunc numerum, quem arbitrantur esse perfectum.
 quoniam circa medium eius, id est, vnum quasi numen iustitiæ, id
 est, Octonario se medium inserit. nam octo (ut alibi demonstraui-
 mus) propter æqualem ad vltimum distributionem, a Pythagoreis
 iustitia nominatur. rursumque est impariter impar, scilicet quia
 in tres diuisibilis terniones, quorum quilibet in tres diuiditur vni-
 tates. e primis etiam conflatus est cubis vnitatem, & octonario. alio
 quoque modo e duobus triangulisternario, & senario, quorum

Hippoc-
 Metap-
 tinus.

Auicēna
 li. 10. de
 nat. an.

Alcabi-
 tius.

uterq. est perfectus. quod vero sit quadratus primum imparem numerum radicem habens, dictu superfluum. Nouenarius denique (quod enotetur hoc potissimum loco, dignum prorsus est) in trigonum ductus, efficit numerum 45, quem tractandum assumimus. Quod si Astrologorum scholas percurrere volueris, inuenies statim singulis vteri gerendi mensibus, singulos præesse planetas. ideo octauo mense natos viuere haud posse, quoniam qui primo, idem octauo mēsi Saturnus dominetur planeta frigidus, & siccus, hoc est, qualitatibus vitæ contrarius: Mēsi autem nono, Iupiter Fortuna maior, calidus & humidus; vt septimo mēsi Luna frigida et humida. Adducunt Chaldei multas, easq; probabiles rationes, asserentes actum vitamque nostram stellis tam vagis, quam stantibus esse subiectam, earumq; vario multipliciq; cursu genus humanum gubernari; sed ipsarum motus schemataq; & effectus a Sole crebro immutari. nam vt aliæ occasum, nonnullæ stationem faciant, nosq; omnes hac sua disparilitate pariter afficiant, Solis fieri potentia. Itaq; eum qui stellas ipsas, quibus mouemur, permouet, animam nobis dare qua regamur, potentissimumq; in nos esse, moderarique quando post conceptionem veniamus in lucem; sed hoc per tres facere conspectus. Quid autem sit aspectus, et quot eius genera, paucis aperiemus, si illud prius adnotabimus natiuitatem persimilem esse generationi, quia natura emittit foetum in illa calī cōstitutione, quæ similis est constitutioni generationis. Inde dixit Hermes quod locus Lunæ in hora infusionis spermatis in matricem, est horoscopus in natiuitate: gradus vero oriens in conceptione, est locus Lunæ in natiuitate; et Ptolomeus dicit in Centiloquio: In quo signo est Luna in genitura, illud in conceptu fac ascendens: & in quo signo fuerit in conceptu, illud aut eius oppositum fac ascēdens in partu. Libro quoque de Iudicijs astrorum, duo statuens humani corporis principia, primam scilicet generationem, & natiuitatem, natiuitati præfert generationem. Cum ergo circulus Heliophori, in quo Sol, & Luna, ceteræque stellæ vagæ feruntur, in partes duodenas totidem

Ptol. in
cētū enū
ciatis a-
phor. 15.
Lib. 3. c. 1
Quadri-
partiti.

eotidem signis redditas æquabiliter sit diuisus, eū Sol annuo spacio
 metitur, ita in vnoquoq; signo ferme vnum mensem moratur. Sed
 signum quodlibet cum ceteris singulis habet mutuum conceptum;
 non tamen vniformem cum omnibus; nam validiores alij, infirmio-
 res alij habentur. Igitur quo tempore partus concipitur, Sol in ali-
 quo signo sit necesse est. quem proprie vocant locum cōceptionis. Sol
 ergo cum in proximum signum transcendit, locum illum cōceptio-
 nis, aut aspicit, aut non. Proximantia. n. signa inuicem se videre om-
 nino inficiantur Astronomi. at cum in tertio est signo, hoc est vno
 medio interposito, tum primum illum locum vnde profectus est, vi-
 dere dicunt, sed valde obliquo, et inualido lumine, qui aspectus Se-
 xtilis appellatur. cuius natura a primo signo sit ad tertium, a tertio
 ad quintum, inde ad septimum, deinde ad nonum, a nono ad vndeci-
 mum. hunc autem aspectum non vsquequaq; receperunt, quod mi-
 nimum ad maturitatem partus conferre videretur. Cum vero Sol
 in quartum signum peruenierit, et media duo fuerint, videt aspectus
 Tetragono, quoniā linea quam visus pertendit, quartam circuli par-
 tem abscidit. fit is radius a primo ad quartū, a quarto ad septimū,
 inde ad decimū. Quare si fuerit Sol in decimo zonio tēpore natiui-
 tatis, in quo fuerat tempore primæ generationis, viuet quidē infans,
 sed cū difficultate, quia quadratus aspectus est discordiæ atq. me-
 diæ inimiciæ. Viuet et si prodierit in lucem Sole septimū signum
 occupante, sed non facile respectu oppositionis; immo (si Cardano
 creditur) habebit vngues imperfectos, ac cutim non expolitā; et vix
 vnus hoc in mēse nascitur, qui aliqua nō habeat in corpore vitia, seu
 debilitates, et ægritudines inseparabiles. Si vero infans hāc in lucē
 natus fuerit Sole nonum a generatione signum possidente, nascetur
 validus, quo ad rōnem signorum & radiorum, quia Trigona radia-
 tio est omnium potentissima. Ceterum si vterum exhibet Sole in sex-
 to vel octauo signo existente haud vitam ducere poterit, quia nul-
 lus intercedit aspectus, cum huiusmodi numeri nō sint pars integra
 duo denarij. Veteres rōnem aspectuum attulerunt ex numeris, vt

numero illo partium inter se, sidera separata iuncta dicerentur, qui in aliquem numerum ductus, vniuersus Zodiaci partes numeraret. Hexagona. n. radiatio duobus signis computatur, quæ sunt sexta pars duodecim partium. Quadrata radicatio partibus fit tribus, quas si per 4 duxeris summam colligis 12. Pariter Trigonum ex quattuor partibus constat. quas si triplicaueris, enascetur idem Duodenarius. sex deniq; partium intervallo diametra fit radiatio, duplicatus enim hic numerus integrum numerum 12 partium efficit. Accedit alia proferenda ratio, qua perspicuum erit, cur ceterorum conspectuum plenissimus potentissimusq; sit trigonus. & nono mensæ nati infantes maturi sunt & perfecti. Ex signis Zodiaci quedam masculina sunt & diurna; quedam feminina & nocturna. Et ex his alia sunt calida & sicca, vt ignis; frigida, & sicca, vt terras; calida et humida, vt aer; frigida et humida, vt aqua. In nono signo viget consonantia, tum sexus, quod vtraq; masculina (&) diurna, vel feminina et nocturna: tum etiam qualitatatum, quoniam vtraq; vel ignea sunt, vel aerea, vel aquea, vel terrea. Namq; ab Ariete nonum signum est Sagittarius, vtraque masculina, diurna, calida et sicca, sicut ignis. In septimo autem signo sexus quidem consonantia reperitur; sed in vna consentiens qualitate, dissentiit in altera, quia septimum ab Ariete Libra est, vtraque masculina, (&) diurna; sed Aries calidum est, & siccum, Libra calidum, et humidum, sicut Aer. Adhuc in decimo quolibet signo vna consonat qualitas; sed altera discrepat. Aries. n. calidum, & siccum; Capricornus frigidum, & siccum; illud masculinum, & diurnum; istud femininum, & nocturnum; illud igneum, istud terreum. In octauo deniq. signo nulla intercedit, vel sexus, vel qualitatatum consonantia. Cum. n. Aries sit masculinum, & diurnum; Scorpius femininum, (&) nocturnum est; Aries, calidum & siccum; Scorpio, frigidum & humidum. Ex his patet cur octimestres infelices esse conspiciamus. Sociabilia quippe sunt, quorum vnum ab alio nonum est; deinde quorum vnum ab alio septimum est; postremo quorum vnum ab alio decimum est: infociabilia

quo-

Ptolom.
i quadri-
part. li. i.
cap. 11.

Ptol. qua
drip. li. i.
cap. 17.

quorum unum ab alio octauum est. Quare, secundum hanc rōnem nata mense nono vitalia sunt, deinde quæ septimo: sed quæ decimo cum difficultate vitam agent. At uero dubitabit quispiam quomodo Christus Dominus qui est omnium perfectissimus, manserit in utero matris nouem duntaxat mensium spacio. conceptus. n. traditur die 25. Martij, a quo supputantur dies 275, id est menses nouem, & dies quinq. vsque ad 25. Decembris, quando creditur natus. Ex quo efficitur. Ut vel dies Dominici natalis, amputatis quinque diebus, sit celebrandus die 20. Decembris, in qua sententia fuisse legimus D. Epiphanium & Clementem Alexandrinum; quibus consentire videntur ea scripta, quæ Titus Hierosolymis Romam reportauerat, cum eam urbem caperet. aut dicatur in utero Virginis habitasse decem menses, nouem scilicet menses, & quinq. dies decimi. Sed hæc quæstio facile diluitur. Vt enim accepimus a Philosophis, primigeni fetus quinque diebus in matrum suarum aluo diutius existunt, quam non primigeni. Cui opinioni fidem conciliant ex illo sapiente Salomone, de seipso dicente: Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis. Quibus uerbis hoc indicare vult, quod non modo nouem mensibus in utero matris suæ fuerit, sed tanquam fetus primigenius, etiam decimi partem aliquam, nempe dies quinque, ceperit. Ut figura sinechdoche totum pro parte positum censeas, quod annotauit Tichonius regula quinta. Aut ita intellige, Salomon Hebræorum more tempora metiens, decem mensium spacio se in corpore defixum dicit. quippe menses Hebræorum breuiiores sunt nostris mensibus, cum ad Lunæ cursum eos metirentur, non Solis. Unde quoties in Scriptura sacra, siue in lege, siue ante legem quota die mensis quid factum sit, indicatur, nihil aliud, quam Lunæ ætas significatur; & alius quidem 30, alius 29, dierum mensis habetur, videlicet quia Luna spacio $29\frac{1}{2}$ dierum Solem sua uelocitate semper assequitur, eidemq. singulis annis solaribus duodecies, hoc est in singulis dodecatemorijs semel coniungitur. Itaq. si Lunæ

Aug. li. 4
de Trin.
c. 5. cōpu-
tat dies
276. in-
clusiue.

Theoria
nus¹

circuitiones numeras, nascuntur infantes decimo mense: sin vulgares menses, nono, tempus uero idem est. Illud addamus ad Lunæ cōmendationem, Romanos ante Iulium Cēsarem menses habuisse ad Lunæ cursum accommodatos, atq; a media nocte, ad mediam sequentem, integrum diem fecisse, Lunam terris familiarissimam, nocturniq; temporis ducem in dierum ciuiliū diuisione sequentes. quod notatum reliquit Paulus Patauinus Iureconsultus lib. 2. Digestorum tit. 12. qui de Ferijs inscribitur, lege 8. Hinc natæ illæ locutiones A.D.X.Kal. idest, ante diem decimū Kalen. Cicero Philipp. vltima: Memoria tenent me ante diē xiiij. Kal. Ianuarij principem reuocandæ libertatis fuisse. quibus verbis eum diem significauit, quo die xiiij. Kal. Ian. dicitur, vt ex Philippica liquet. Nam dies vulgariter est tempus inter Ortum & Occasum Solis interiectum; locutio autem illa Ante diem, vel Ex ante diem, cōprehendit etiā tempus proximum ante Ortum, quinimmo a media nocte ad Ortum. Atqui de his satis. Superest ratio physica. Qui enim naturæ secreta mirantur humani corporis formam Quadraginta quinque dierum spacio perfici tradunt, quia videlicet primis sex diebus a conceptione, lactis habeat similitudinem; sequentibus nouem, conuertatur in sanguinem; deinde duodecim solidetur, et fiat caro; reliquis decem & octo formetur vsq; ad perfectā lineamenta omnium membrorum; & hinc iam reliquo tempore vsque ad tempus partus magnitudine augeatur. sex autem, & nouem, & duodecim, & duodeuiginti in vnum collata Quadragintaquinque faciunt. quæ per senarium, qui huius ordinationis caput tenet, multiplicata, ducentum septuaginta conflabunt, qui dierum numerus procreat nouem menses. nā 9. ductus 30. parit 270. Quattuor etiam dictis numeris scilicet 6. 9. 12. 18. quibus corpus masculi organizatur ac perficitur, & arithmetica, & harmonica includitur proportio, quam progressionem cum vulgo vocamus, cuius vis erit conspiciua, si descriptionem proposuerimus.

Esto igitur Parallelogrammum rectangulum *A.G.Q.T.* cuius
 latus *A.G.* quinque : latus *A.T.* novem sit punctorum . secetur-
 que *A.G.* in duo, & tria puncta, ubi est punctum *B.* latus *A.T.*
 in tria, & sex puncto *C.* ducantur deinde a punctis sectionum

lineæ paralleli lateribus, ut *B,D,R.* & *C,D,E,* quæ se in puncto
D, innicem secant. Ita figura *B, D, E, G,* continebit arcolas no-
 uem; *C,D,R,T,* duodecim; *D,E,Q, R.* octodecim; *A,B,C,D,*
 sex. Totum autem parallelogrammum *Quadragintaquinque* nu-
 meris areolarum, quas continet, primarum consonantiarum ratio-
 nes proponit: quoniam 9. ad 6. & 18. ad 12. rationem habent
 sesquialteram, quæ est harmoniæ Diapente. 12. ad 9. ratione ses-
 quitertia, quæ est in harmonia Diatessaron. 12. autem ad 6. ra-
 tionem habent duplam in consonantia Diapason. parem rationem
 habent 18. ad 9. per 14. septimi, & 16. quinti Euclidis. Quan-
 do enim fuerint quattuor quantitates proportionales, permutatim
 quoque proportionales erunt, hoc est, sicut ea est proportio primi ad
 secundum, quæ est tertij ad quartum; sic ea est proportio primi ad
 tertium, quæ est secundi ad quartum. sequitur post hæc proportio
 tripla inter 18. & 6. quæ est Diapason diapente, quam vocant
 duodecimam. Adhuc etiam uniuersas proportionales his numeris

contineri conspicuum est, primum quidem Arithmetica, in qua medietas pari numero præstat, parique superatur. Ut 6. i 2. i 8. nam 12. medium utrique extremo Arithmetica medietate connectitur, senarij differentia. & extremorum coniunctio duplex est propria medietate, quia si iunxeris 6. ad 18. habebis 24. qui est 12. medio termino duplus.

Arithmetica proportionalitas.

Potest etiam Arithmetica proportio his numeris considerari: 6, 9, 12. quoniam medium tribus minorem superat, totidemq. a maiori superatur, & 12. iuncta ad 6. efficiunt 18. dup. 9.

Arithmetica proportio.

Inest adhuc consideratio Geometricæ proportionis. qualis enim habitudo 9. ad 6. eadem utique 18. ad 12. quia utraque comparatio

tio sesquialtera proportio est: & quæ ratio inter 12. ad 6. eadem inter 18. ad 9. quoniam vtræque dupla: quodque continetur sub extremitatibus, æquum est ei, quod sub vtræque medietate ad se inuicem multiplicata conficitur. nam sub extremis 6. & 18. continetur summa 108. quæ sub medijs etiam 9. & 12. continetur, iuxta propositionem vigesimam septimi Euclidis.

Geometrica proportio.

9	Sesquialtera	6
Dupla		Dupla
18	Sesquialtera	12

Licet etiam inuenire harmonicam comparisonem, ex his tribus 6. 9. 18. quam enim rationem habet 18. ad 6. eandem habet id, quo 18. superat 9. medium, ad id, quo 6. superatur a 9. quia vbi-que tripla. Et partes quibus hi numeri se inuicem superant, triplæ similiter, nam 18. superat 9. medium nouenario, & 9. superat 6. ternario. Rursus 9. medium æqua portione superat, & superatur.

Harmonica proportio.

Poteſt & dupla proportio his terminis 9. 12. 18. conſiderari. Partes enim ſeinuicem ſuperant ratione dupla. nam 18. ſuperat 12. ſenario, & 12. ſuperat 9. ternario. Eſt autem ſenarius ternarij duplus. Adhuc 12. proportionem tertiam ſuperat, & ſuperatur ab extremis. ſubtraſtis enim nouem, reliqua tria ſunt nouenarij portio tertia: & ſubtraſtis 12. a 18, reliqua 6, ſunt maioris termini, nempe 18. portio tertia.

In diuinis Scripturis hoc numero designantur, qui corpus quadragenaria abſtinentia caſtigantes, & in ſeruitutem redigentes, quinque ſenſibus ordinate vtuntur. Quare Gen. cap. 18. propter quadragintaquinque iuſtos promittit Dominus ſe parciturum Sodomis. idem dierum ſpatium conſeſſum iri a Diuina clemētia poſt mortem Antichriſti ad agendam pœnitentiam ijs, qui vel per igno-

ran-

rantiam, vel per infirmitatem carnis, Antichristo consenserant, sentiunt præter alios Anselmus Cantuarien. in c. 5. primæ Thessal. & Dionysius Carthusianus. Angelus. n. apud Daniele cap. 12. terq. quaterq. beatum dicit, qui expectat & pervenit usque ad dies mille trecentos & trigintaquinque. idest, qui vixerit usque ad finem mille ducentorum & nonaginta dierum, quibus (ut infra demonstrabimus) duratura est atrox illa persecutio Antichristi. & in cuius temporis extremo occidendus est Antichristus, & præterea supervixerit per dies Quadragintaquinque agenda pœnitentiæ destinatos. Nec tamen credendum est, omnes qui eo tempore fuerint, acturos presentiam, siquidem multos in sua nequitia permanentes, repentinus Christi aduentus in sua maiestate, & Mundi interitus opprimet. non secus quam diluvium eos, qui fuerunt tempore Nohe, quemadmodum testatus est Dominus.

Vide Be-
dam de
temp. rō
ne. ca. 68

Gen. 7.
Matt. 24.
Luc. 17.

DE NUMERO XLVI.

Quadragesimus sextus numerus mystico suo calculo sacramentum inhabitationis Domini nostri in castissimo Virginis matris utero, cum nostræ substantiæ, infirma susciperet, & tempus illius sacre immansionis nobis conficit. Nempe Quadraginta et sex annis ædificatum legitur secundum Templum Hierosolymitanum, figura & typus sacratissimi illius Templi, in quo habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter, & quod Iudæorum crudelitate dissolutum, in triduo ab eodem Domino nostro excitatum est. Verum ut figura ipsa veritati accommodetur, pro annis illis Quadraginta sex, totidem dies accipiendi sunt, in quos si ducatur senarius numerus perfectus, colliguntur dies ducēti septuaginta sex. tempus scilicet novem mensium, quo Christus in virginali thalamo antequam de eo, ut sponsus processit, habitasse monstratur. Et hoc est templum corporeum,

reum, quod sibi Christus edificauit ex carne Adæ, cuius nomen apud Græcos ex litteris numerum 46. comprehendentibus conflatur. Tradunt. n. Pythagorici, assentiunt Aristoteles, & Hebræorū Cabalistę ipsa litterarum elementa certos quosdam numeros possidere, per quos ex proprijs nominibus in summam collectis, de rebus occultis elicimus sententiam, atque inde mutata fuisse nomina A-
 Gen. 17. brahę, & Sarę, quo mutarentur & numeri, quos litterę prę se fe-
 runt. Dicebatur enim prius אַבְרָם Abram, postea superaddita ה he littera, nuncupatus est אַבְרָהָם Abraham. Et שָׂרַי Sarai primum
 vocata est, sublataq. י iod, addita est ה he littera, & appellata
 fuit שָׂרָה Sarah. Eadem mysterij ratione Abisai dicunt ablatam
 fuisse litteram י iod, eo quod necis Abner fuerit conscius. Quare ca-
 pite decimo 2. Reg. & lib. Paralipom. legitur אַבְשִׁי Absai. alibi
 vero libri Regum semper habent אַבִּישִׁי Abisai. Cuius rei doctri-
 nam D. Gulielmus de Franchis Romanus neophitus nobis submi-
 nistravit. Is Vallis Vmbrosę monachus est, tantumq. morum in-
 tegritate, philosophiæ, & sacrarum litterarum cognitione præstat,
 ut eius Ordinis lumen ac decus merito sit existimandus. Hebrai-
 carum litterarum eruditione sic est institutus, ut ad id unum stu-
 dium natus esse videatur. Hetrusca oratione eius doctrinæ insti-
 tutio ab eo litteris prodita est, & Bergomi feliciter impressa, qua
 Hebraicę linguę rationem plurimum illustrasse, atque exornasse
 censetur. Addunt Pythagorici, quod si duo in pugnam collati
 fuissent, palmam illi fauere, qui maiorem possederit numero-
 rum summam. Hinc Patrocle dicebant nouem confici litteris,
 quarum summa 871 colligeret. Ideo fuisse ab Hectore interfe-
 ctum, quod hic quinque litteris quibus constat apud Græcos,
 1225 comprehenderet, maiorem utique Patrocle summam. Pa-
 riratione Hectorem ab Achille deuictum & superatum, quod
 Achillei numeri summa maior fuisset Hectorea, nempe 1276.
 De quibus Terentianus Maurus hæc scribit.

Vide qst.
 D. Hiero-
 nymi in
 ca. 10. li.
 2. Reg.

De hoc
 Pythago-
 reorū cō-
 mēto ex-
 stat in o-
 perib. Ve-
 ner. Be-
 dæ Epi-
 stola Pe-
 tolyris
 ad Ne-
 cepsū re-
 gem Ae-
 gypti.

Et

Et nomina tradunt ita litteris peracta,
 Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis:
 Quandoque subibunt dubiæ pericla pugnae,
 Maior numerus qua steterit, fauere palmam
 Præfagia leti minima patere summa.
 Sic Patroclon olim Hectorea manu perisse:
 Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Hinc & amicabiles dicti sunt Numeri, quorum videlicet partes
 vnum numerantes mutuo alterum aggregant, cuiusmodi sunt 220.
 & 284. nam primi numeri partes aliquotæ, semel iunctæ, partu-
 riunt 284. cuius etiam numeri partes producunt 220. Cum ergo
 sub aliquo numero constet omne creatum, arbitrantur Pythagorici,
 quæ taliter conuenerint, mutuo se diligere. Sed his missis de nu-
 mero 46. differentem audiamus D. Cyprianum lib. de Syna &
 Sion: Omnipotens Deus ab initio Mundi, et deinceps omni homi-
 ni nascendi dedit tempus: & nati nomina a parentibus suis acci-
 piebant, non quidem ex se; sed a Deo mente impellebantur, qui
 antequam fiant, præscius futurorum, quales post crementum æta-
 tis suæ futuri essent, posteriori tempore vegeti in nominibus He-
 braicis designabantur. quid singulis futurum esset, interpretatio
 nominum designabat veritatem. sicuti tunc temporis in Patriar-
 chis completum est, secundum quod primi hominis carnem ex
 terra & limo esse, ex ipso protoplasmo probamus veritatem. No-
 men accepit a Deo Hebraice ADAM, quod interpretatur ca-
 ro facta, cuius nomen ex principalibus quattuor climatum Mun-
 di litteris apud Græcos constat, per quod innuitur, ipsum pri-
 mum parentem nostrum de Paradiso eiectum, & in totum Or-
 bem fuisse disseminatum. Nomina quippe quattuor Mundi par-
 tium, secundum Græcos, sunt Arctos, Dysis, Anatole, Mesem-
 bria, hoc est, Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies.
 Ex singulis nominibus climatum tolle singulas litteras cardina-
 les, & habebis nomen ADAM, per quod designabatur primum
 ADAM per Orbem dispersum, per secundum ADAM,
 idest

Eusebius
 Cæsar. 3
 ppar. E-
 uag. lib.
 11. c. 4. &
 li. 7. ca. 3.
 Item Isi-
 dor⁹ Ety-
 mol. lib.
 7. cap. 6.
 Efa. 40.

idest, Christum, colligendum atque in unionem fidei congregandū. Nam de Anatole tollens *A*, de Dysis *D*, de Arctos *A*, de Messembria *M*, resultabit nomen *ADAM*. Quarum litterarum summa secundum Græcos est *A*, unum; *D*, quattuor; *A*, unum; *M*, quadraginta. ex quibus resultat numerus *Quadragenarius* senarius, passionem carnis *Adæ* designans, quam carnem in se figuralem Christus portauit, et eā in ligno suspendit. Quæ caro *Dominica* a Deo patre *IESV* uocata est. Hic ergo numerus 46. *Dominicā* passionē declarat, eo quod *Sexto* millesimo anno, hora *Sexta* passus, a mortuis resurgens, *Quadragesimo* die in cælos ascēdit. Vel quia *Quadraginta* sex annis *Templum* reedificatum est, in cuius *Templi* similitudinē *IESV* carnem suam esse dixit, hunc in modum alloquens *Phariseos*: *Destruite* fanum istud, & ego in tribus diebus excitabo illud. Quod sacramentum cum non intelligerent *Pharisei*, dicebant: *Quadraginta* sex annis ædificatum est fanum istud, & hic in tribus diebus suscitabit illud? Dicebat autem *IESV* fanum de corpore suo. Quoniam igitur Christus de *Maria* corpus accepit, non de *Adam* peccatum traxit, templum corporeum inde sumsit, non iniquitatem quæ a *Templo* pellenda est. ipsam autem carnem, quam traxit de *Adam* (*Maria* enim de *Adam*, & Christi caro de *Maria*) *Iudei* crucifixerunt, solueruntq. *Templum* *Quadraginta* sex annis exædificatum; ille vero triduo suscitauit illud. Hactenus ferme *Cyprianus*. Quod si quis nobis obijciat esse ambiguum, ex qua officina prodierit tractatus ille de *Syna* & *Sion*, legat is *August.* tract. no. 10 & decimo in expositione *Iohannis*, legat *Bedam*, legat *Clementem Alexandrinum*. ij enim fusius de hoc mysterio locuti sunt. Illud monendum superest, per illos *Quadraginta* sex annos, quibus templum *Hierosolymitanum* a *Iudeis* de captiuitate *Babylonica* reuersis diximus instauratum, intelligendos esse sex et quadraginta dies, quibus corpus Christi in sacratissimo *Virginis* utero est absolutum, quo ad augmentum, non quo ad formationem. Neq; n. sacrosanctum *Domini* nostri corpus sensim per dierum curricula figuratum

Act. 1.
Eadem
Hieron.
in Eze-
ch. 9.

Iohan. 2.

ratum est in vtero Virginis & effigiatum, perinde atq; in nostra ipsorum generatione masculi corpus certo quodam dierum spacio dicitur in vtero materno formari; sed vno (vt ita dixerim) eodemque momento atq; articulo, sacratissimæ Virginis consensum protinus sequente, sanctum Christi corpus omnino completum, absolutum, & lineamentis corporis, figuraq. membrorum omniuaq. consummatum fuit. quod non intactum reliquit D. Tho. par. 3. q. 33. ar. 1.

DE NUMERO L.

Vltæ Quinquagenarij Numeri inueniuntur symbola Ecclesiæ in diuinis scripturis. Primo loco sue originis & radicis, a qua denominationem habet. s. quinarij, naturam sapiens, designat quinque corporis sensus. Nempe sicut senarius perfectionem operum demonstrat: ita

presens numerus vniuersa bona opera, quæ perficiuntur per quinque corporeos sensus. quinquies. n. deni, quinquaginta sunt. Hinc a Dominica Quinquagesimæ, vsque in diem sanctum Paschæ, Quinquaginta dies computantur: quoniam si quis per quinque sensus, idest, per exteriorem administrationem, decem verba legis impleuerit, hic proculdubio ad consortium beatæ resurrectionis, quæ in Pascha celebratur, est peruenturus. Secundo vero Quinquagenarius remissioni

& indulgentiæ consecratus est. Nam spiritualis Nohe Christus Dominus in arca sua, in qua genus humanum de interitu liberat. i.

in Ecclesia sua, hunc Quinquagenarium remissionis numerum in latitudine collocavit. nisi enim remissionem peccatorum donasset credentibus, non fuisset per Orbem terræ diffusa Ecclesiæ latitudo.

Quare apud Moysen, vbi Deus tractat de indulgentia Sodomorum, si forte possent ad veniam peruenire, huiusmodi mysteriorum conscius pater Abraham a Quinquagenario numero incipit pro indulgentia Sodomorum supplicare Domino, dicens: si inuenti fuisset

Gen. 6.
3. Reg. 7.

Orig. in
homil. 2.
in Gen.

Ambros.
lib. de Sa
lom. c. 4.

Gen. 18.

Quin-

- Exho. 36 *Quinquaginta in Civitate, num saluasset illam propter Quinquaginta? Sic vndecim saga cilicina, quibus Decalogi transgressores significantur, Quinquagenis ansulis sibi sociantur, propter penitentiae signum, & spem indulgentiae. Huius est doctrinae, quod apologia Regis David calculo Quinquagenario constituitur, quae proprie vox est penitentiae & remissionis. licet enim in toto Psalmodii libro septem Psalmi penitentium esse doceantur, Ecclesiarum tamen usu receptum est, ut quoties peccatorum petitur venia, per Quinquagesimum Psalmum magis Domino supplicetur. Nam & hunc*
- Cassiod. Senat. in Psal. 50. *Psalmum licet iterare frequenti meditatione, nec nobis impedit ad honores Ecclesiasticos expetendos. si vero a Sacerdote supra nos penitentiae voto dicatur, quoniam ex persona datur, iuste a Canonibus vetamur ultra accedere. quidquid enim in Christi nomine percipimus, inuiolabile nobis, & definitivum decet esse iudicium.*
- Cap. 18 *Legimus in Exhodi lib. quod Iethro sciens minus intentum humanis actibus animum Deo quodammodo vacuari, hoc Moyse consilium dederit, nempe ut constitueret Quinquagenarios in Israelitico exercitu, qui in capite essent Quinquaginta militum. Unde*
- Cap. 3. *de apud Esaiam scriptum est, quod Dominus auferet a Hierusalē*
4. Reg. 1 *Principem super Quinquaginta. Et in Reg. historia, impius Rex mittit duos Quinquagenarios cum subditis sibi militibus, ut exhiberent Heliam, qui divino igne consumti sunt. tertius autem saluatur ex eis, qui conuersus ad preces, penitentiae sacramenta cognouerat. Semper. n. Quinquagenarius numerus refertur ad penitentiam & remissionem peccatorum. princepsq. remissionis, & caput eorum qui per penitentiam salutem assequuntur, Christus est; Iudaei vero non volentes Dominum esse perfectum, nec principem Quinquagenarium, dicunt ad eum: Quinquaginta annos necdum habes, & Abraham vidiſti? & ille sciens se esse non solum penitentium principem, sed & iustorum, respondit: Antequam Abraham esset, ego sum. quod autem Dominus princeps sit Quinquagenarius, ex una festiuitate intelligere vel facile possumus, de qua ait: Dominus est*
- Matt. 12. *sab-*

sabbati filius hominis, quod si sabbati, & Kalendarum; & si Ka
 lendarum, & Paschæ, idest Azymorum; si Paschæ, & iubilei; si
 iubilei, & tabernaculorum; si tabernaculorum, & Pentecostes, de
 qua mox dicemus. Ad idem mysterium refertur quod Apostolus
 apud Ephesios, quibus mystica quæq. dissoluerat, vult permanere
 vsque ad Pentecosten, donec perfecte ad Dominum cōuertantur, di-
 cens: Ostium enim mihi apertum est magnum, & euident; sed ad-
 uersarij multi. Eo etiam referendum videtur, quod sanctorū as-
 servationem ac custodiam, non quibusuis committit legislator, sed
 Leuitis duntaxat numerum sortitis Quinquagenarium, annuncian-
 tem remissionem & libertatem. Hæc est (inquit) lex Leuitarum
 a triginta annis ingredientur, vt ministrent in tabernaculo testimo-
 nis, & a Quinquagesimo anno ministrare cessabunt, succedente fra-
 tre in ministerium. Huc itidem facit, quod de præda, et spolijs tam
 de hominibus, quam de iumentis, Quinquagesimum caput iubet su-
 mere Sacerdotes, & Quinquagesimum Leuitas, qui fores custo-
 diunt tabernaculi. & de Madianitarum spolijs Domino Quin-
 quagesima delibatur. Ad huiusmodi mysterium spectat parabola,
 de qua Saluator dicebat in Euangelio. Homini cuidam fœnerato-
 ri erant duo debitores, vnus ex ipsis debebat denarios quingentos,
 & alius Quinquaginta. non habentibus illis vnde redderent, do-
 nauit vtrisque. Quinquaginta lagenę apud Aggeum, significant
 remissionem per IESV Christum: sed Iudeis fiunt viginti, quia
 solum confitentur duos denarios in ipso, nempe natiuitatem, & mor-
 tem: sed negant tres, videlicet resurrectionem, ascensionem, & ad-
 uentum ad iudicium. Non præterierim quod S. Hieronymus in re-
 sponsione IESV de dimittendis peccatis, septenarium dixit in se
 multiplicatum, numerum conficientem 49. septenarij quadratum,
 unde laudetur & villicus iniquitatis de prudentia, qui centū, non
 sine mysterio, reduxit ad Quinquaginta, vt inde facilius misericor-
 diam consequeretur. Ceterum quia de septenario huius numeri ra-
 dice cecidit sermo, illud memoria recolendum, septenarium nume-

Matt. 12.

1. Cor.
16.

Num. 8.

Num. 31

Luc. 7

Cap. 2.
Rupert.

Matt. 18.

Luc. 16

rum magno semper in precio fuisse tum apud Hebræos propter Sabbathum, quod apud illos assidue celebratur, tum apud nos propter septiformem Spiritus gratiam. Nec in hebdomadis solum septenario suus constat honor, sed etiam in hebdomadarum hebdomadis. Hebdomades autem dico, non dierum tantum, sed & annorum quoq;.

Ac annorum quidem hebdomada, septimus est annus, quo terrā incultam, & inaratam requietis ipsius causa relinquere iubebantur, sponteque nascentibus acquiescere. debitumque omne relinquere, atque Hebræos, qui servituti astricti erant, libertate donare. Annorum autem septimana Iubilæum conficiunt, quo non modo eadem hæc facere, sed & servos ethnicos manumittere atq; prædiorum emtorum possessione veteribus dominis cedere lege cautū erat. Dierum pariter hebdomadæ Pentecosten faciunt insignem apud Hebræos, et nobilem diem, ac diuinitus nomen consecutum. de quo hæc scribit Philo Alexand. de his disserens, qui totam vitam ex Moysis instituto, dedicarunt cognitioni naturæ contemplationique.

Hi numeros, inquit, in primis observando, post septem hebdomadas elapsas, conuentus suos instaurant, venerati non solum simplicem septenarium, sed et vim eius multiplicem. Castam enim sciunt hebdomadam, & semper virginem. Is dies profestus est maximæ festivitatis, incidentis in numerum Quinquagenarium sanctissimum, et naturæ gratissimum, cōstantem ex vi rectangularis trianguli, quod est initium generationis rerum omnium. Sic Philo, cuius verba, quia quadam difficultate, & obscuritate videntur implicata, in gratiam Quinquagenarij explicabimus. Quorundam sane Philosophorum fuit comprobata sententia, principia rerum naturalium ex Geometricis figuris fieri, quod ex lineis superficies, ex superficibus fiant corpora trina dimensione contenta. ceterum quia figurarum prima est triangulus, uti circulus est finis earum; ac triangulorum maximus est rectangulus, data paritate circumferentiæ, ideo analogice dicitur triangulus principium generationis rerum omnium. Quod vero numerus Quinquagenarius constet

Libro de
vita con
templati
ua.

Stet ex vi rectangularis trianguli, quę sequitur figura demon-
strabit. sit triangulus orthogonius $a b c$, cuius rectus angulus
sit b , contentus a duabus lineis
 $a b$, & $b c$, quarum altera sit
Rad. 32, altera Rad. 18, ha-
rum quadrata faciunt 50, Et
hec est vis seu potentia lateris
 $a c$; latus vero ipsum, Rad. 50,
Cum ergo quinquagenarius nu-
merus sit potentia lateris opposi-
ti angulo recto contento ab illis
duabus lineis, quorum radices con-
stituunt 50. Ideo iure merito

Philo dixit Quinquagenarium numerum constare ex vi rectangu-
laris trianguli, Atqui de hoc satis. Sublimiori investigatione, ex
his quę adduximus de anno remissionis, alia sese offert admo-
dum mystica Quinquagenarij significatio, sicut & anni Iubi-
lei. hoc enim numero designatur nobis perfecta eterne vite requies,
quę post generalem, & novissimam resurrectionem Iustis confe-
retur. Septenarius enim, qui quietis post laborem numerus est, in
seipsum multiplicatus, quadraginta novem constituit, solide fir-
maque quietis indicativum numerum. cui si unum addas abso-
lutę, completę, & plenissimę quietis significativum, consur-
git Quinquagenarius numerus, qui non ab re statum exprimit
future resurrectionis, in quo unusquisque Iustorum reuertetur
in possessionem suam, siue patriam, scilicet paradysum, quę ve-
ra est Beatorum patria. Ceteraquoque anni Iubilęi pro-
pria privilegia ad litteram explicata, ad quietem illam super-
nam adaptari vel facile poterunt, in qua non serendum, ne-
que metendum, quia tunc amplius operandi non erit tempus; sed
operum mercedem percipiendi. Hunc quidem unum ab eo, qui Cypria.
proprie unus est, ex futuro seculo, velut imaginem ac figuram, li. de Spi-
ritu scilicet.

adiecit Spiritus sanctus, octauum eundem ac primum; octauum
 quidem precedentium numerorum ratione et adiunctione; & quia
 sequitur septimum. (septimus enim praesens est seculum, utpote
 quod per hebdomadas numeretur) primum autem ut diuinæ ac ce-
 lestis Reipub. atque immortalis vitæ principium, vel ut eximium
 & excellentem, vel ut rectius loquar, quoniam primus dies ratio-
 ne secundi, & tertij, & aliorum deinceps sequentium dicitur. Dies
 autem futuri seculi nullos alios dies sibi succedentes habet, nec So-
 lis occubitu extinguitur. idcirco solus ille vnus nominandus est, ut
 successore carens, finisque nescius, nec iam nocte intercisis, verum
 sempiterno fulgore coruscantem, nec vnquam occumbentem Solem
 habens. Hinc fit, ut in diuinis litteris quotiens in singulari nume-
 ro dies ponitur, venturus ille significetur, qui noctem non patitur,
 de quo scriptum legitur: Et erit illi Dominus lumen æternum. Et
 in quodam Psalmo dicitur, quia melior est dies vna in atrijs Do-
 mini super millia. Merito igitur vnum hunc diem, qui ad Quin-
 quagenarium explendum desideratur, ex futuro seculo accepimus.
 Necesse est enim in illius seculi statum desinere sabbatismum illū,
 qui animis nostris in hac vita contingit, hoc est, cessationem illam a
 mundanis operibus, quam mors affert; quemadmodum septenarius
 in octonarium desinit, ut hac ratione curæ nostræ partem septem im-
 pertiamur, hoc est, huic vitæ, atque ita demum octo, id est, futuræ;
 nimirum, ut non huius tantum vitæ cura, & solitudine tanga-
 mur, sed etiam futuræ. sic enim nonnulli illum Salomonis locum in-
 tellexerunt: Da partes septem atq; etiam octo. Septem quidem hanc
 vitam nominantes, ut quæ eadem cum septenario numero mensu-
 ra finitur; octo autem, futuram. Is porro suam vtrique vitæ par-
 tem dat, qui hic quidem bonis actionibus atque operibus incubuit;
 in altero autem seculo reconstitutus est, hoc est, in celestium bono-
 rum perceptione constitutus. Atq; id notatu dignum, a nobis haud
 multum dissonare Pythagoricos, quando octonarium appellant cu-
 bum, cum septem errantibus inerrantē spheram connumerantes, per
 quas

Esa. 60.
 Psal. 83.

Eccl. 11.

Clemēs
 Alexan.

quas annum magnum fieri censebant, veluti quādam periodū remunerationis eorum quæ sunt promissa; octauum nempe orbem, quem celum dicimus, & firmamentum, in quo omnes quas cernimus stellæ præter septem errantes continentur, extremum atq; vltimum esse credidit ætas Aristotelis, Ciceronis, & Plinij, solumq; perpetuo cursu ab ortu in occasum ferri, atq; ideo ab firmitate, et cōstantia motus, Firmamentum vocauere. At recentiorum diligentia duas alias supra eum sphaeras adinuenit, quod hic orbis tribus impellatur motibus (neque. n. potest corpus vnum plures vno proprios habere motus) Primo quidem eoque proprio cursu, quem tum accessus et recessus, tum trepidationis motus appellarunt, fertur ab Austro ad Septentrionem, & inde rursum in Austrum. cieturque hic motus circulis duobus paruis ab Arietis, & Libræ initio in orbe octauo circum principia Arietis, et Libræ orbis noni, perficiturq; circuitus septem millium annorum intervallo. Secundo, qui motus Mundi, & raptus cognominatur, quod eo vniuersa circumagatur, præter quattuor elementa, cum decimo, & nono communis, quotidie ab exortu per meridiem in occasum decurrit, circulum absolvens horis quattuor, & viginti. Tertio, ab occasu in ortum, spacio annorum quadraginta nouem millium perficitur motus, nonum orbem imitatus, quo vertentium annorum numero noni orbis proprius perficitur cursus, ab occasu per meridiem in ortum circum axem Zodiaci deuolutus, qui motus augium, & stellarum fixarum dicitur. quo sane motu stellæ, quæ sunt in Firmamento, variantur de signo in signum respectu Zodiaci primi mobilis. Vnde Pleiades stellæ fixæ, quæ iuxta figurationem sunt in capite Tauri, in Firmamento respectu Zodiaci superioris sunt in vigesimo tertio gradu Tauri. Et hic est annus ille mundanus magnus, & Platonius, quo cuncta astra ad eundem locum, vnde semel sunt profecta, redeunt, eandemque totius celi descriptionem longis intervallis referunt. De quo istiusmodi versus in volumine quodam inueni.

An nouus Mundi redijt Platonis
Annus; & quidquid fuerat peractis
Omnibus cœli spacijs refertur
Ad rude corpus.

Huius anni hiems est cataclysmus, quem nostri diluuium vocant; æstas autem empyrosis. i. exustio, quod est Mundi incendium. Christianis quidem omnibus hoc plane persuasum habetur, Mundum hunc duplici exitio obnoxium. semel quidem aquarum cataclysmo, quod iam re ipsa consummatum in ortu Mundi ex mysterijs num. 17. & 27. didicimus. rursus in fine seculi Mundus ignis incendio deflagrabit, qua deflagratione secundo delebitur impietas hominum. Quod præter Christianos, & primi seculi homines, non latuit Ouidium, qui lib. 1. Transformationum hæc canit.

Videque
de dua-
bus colū-
nis scri-
bit Iose-
phus an-
tiquit. li.
1. c. 4.

Esse quoque in fatis reminiscitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat, & Mundi moles operosa laboret.

Libro 7. *Lucanus stomachans in Iulium Cæsarem, quod cæsos a se in Phar-
Phar. fal. salico prælio cremari noluerit, quod tum honestum sepeliendi genus erat, solatur eos, tandem fore ut omnes ultimo Mundi incendio deflagrentur.*

Hos Cæsar populos si nunc non vfferit ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite ponti.
Communis Mundo superest rogos, ossibus astra
Mixturus.

*Sed ab his accedamus ad Euangelium. nam & nos quinquagesi-
mum diem Hebræorum more colimus, quamuis, ut dictum est,
illud intersit, quod illi propter sabbatum, hunc diem habet sacrum:
nos autem propter aduentum Spiritus sancti. quemadmodum &
alia quædam sunt in lege Moysis, quæ apud eos quidem per figu-
ram, & adumbrationem peraguntur, ac celebrantur; a nobis aut
mystice & vere restituantur ac perficiuntur. quo in genere illo-
rum est Circuncisio, & noster Baptismus; eorum Iubilæus, quo
terræ sit remissio & seruorum libertas, & noster Iubilæus; quo
peccata*

peccata dimittuntur, & a diabolica seruitute liberamur per Spiritum sanctum. Illorum etiam Pascha, agnus sensibilis: nostrum, Christus. Quemadmodum .n. in veteri Testamento Quinquagesimo die, post immolationem paschalis agni, Moyses digito Dei scriptam legem accepit in monte, a qua Pentecostes nomen accepit tantæ rei solennitas; Ita quando Pascha nostrum immolatus est Christus, peractis Quinquaginta diebus, in linguis igneis super Apostolos descendit Spiritus sanctus. Et his multum concordant Cabaliste, qui numerum Quinquagenarium attribuunt Spiritui sancto, qui apud eos etiam per ignem significatur, tum qui a purgandivim spiritus habet, veluti ignis ille de quo Christus loquebatur: Ignem veni mittere in terram, & quid volo si iam accensus est? hoc est, euangelica prædicatio, quæ ignis more credentium peccata purgat atq; abolet. tum etiam propter essentiam. scriptum .n. habetur in Deuteronomio: Dominus Deus tuus ignis consumens est. præter hæc apud Cabalistas Spiritus sanctus est tertia persona siue proprietas in diuinis, procedens a prima, & a secunda, quæ secunda dicitur sapientia, & procedit a prima, & differt ab utraq; solum ratione processionis, quemadmodum. sed quod procedit differt ab his a quibus procedit, cum sit tamen per substantiam & essentiam idem cum illis. Vocant etiam eandem tertiam proprietatem Pœnitentiam, quod concordant modo dictis, ut idem sit numerus Spiritui sancto attributus, qui & pœnitentiæ sacramento. Unde & illud possumus colligere, Peccatum in Spiritum sanctum proprie peccatum esse impœnitentiæ, quod nec in præsentī, nec in futuro seculo remittetur. Quando enim isthinc excessum fuerit, nullus iam locus est pœnitentiæ, nullus satisfactionis effectus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur, hic æternæ salutis cultu Dei, & fructu fidei prouidetur; Quamobrem ad eum, qui longioris vitæ fiducia, & expectatione, corruptissimæ vitæ emendationem semper differt, eaque procrastinatione deceptus, inopinatæ tandem mortis superuentu miserrime circumuoluitur, peritque, legitur in litteris

Exho. 31

Aet. 2.

Io. Picus.

Luc. 12.

Cap. 41

Gregor. mor. lib. 16. c. 31.

Cyprianus trac. 1. contra Demetr.

Eccl. 5. *diuinitus inspiratis dictum: Fili ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, quia nescis quid futura pariet dies.*

Horati⁹
lib. 4.

Quis scit an adijciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Dij superi?

Eccl. 14. *Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat. Homerus in Iliade Rhapsodia quarta testatur Deos nonnunquam differre pœnas nocentium; sed tandem persolvere cum magno fœnore, ipsis supplicio affectis cum vxoribus & filiis.*

Haud impune sinunt superi scelera impia, quanquam
Distulerint culpas hominum, grauiora morantur
Supplicia, æterni si qua est sententia celi.

Libro 1. *Celebratissima illa sententia Valerij Max. & quæ vel mediocriter doctis in ore est: Lento. n. gradu ad vindictam sui diuina procedit ira, tarditatemque supplicij grauitate compensat.*

DE NUMERO LX.

Exagenarius prima est mensura ijs, qui tractant Astronomiam. Nam erudita & ingeniosa antiquitas ne multas paginas, quod adhuc fieri solet, tacitis numeris impleret, coacta fuit certa numerandi compendia, ac certos quosdam numeros inuenire, quibus uteretur facile in immensa magnitudine vniuersitatis, & celi in quo versatur. Magni enim circuli sunt diuidendi; varij & multiplices planetarum motus sunt obseruandi: Ephemerides conficiendæ. Quare ex cunctis numeris duo delecti potissime duodenarius, & Sexagenarius, vterque quidem vnica de causa, quod facile in tenuissimas quasque partes rumpi, & distrahi posset. Habet enim Sexagenarius semissem, 30. trientem, 20. quadrantem, 15. sextantem, 10. præterea partem quintam, 12. tum

tum decimam, 6. duodecimam, 5. decimamquintam, 4. vigesimam, 3. trigesimam, 2. sexagesimam, 1. Et ideo sexagenarius numerus, eorum qui infra centum sunt, aptissimus est divisionibus conficiendis; quemadmodum, & numerus quinquies mille, & quadraginta, quem Plato commodum duxit in agrorum, trium, & domiciliorum divisione, quod multas habeat partes divisibiles. Omnia igitur integra, quæ non habent partes visitatas, Astronomi partiti sunt in Sexaginta partes. Nam gradus, siue partes, & horas secant in Sexaginta scrupula prima; unum scrupulum primum, in sexaginta secunda; secundum unum, in sexaginta tertia; similiter tertium, quartum, quintum, in quarta, quinta, sexta. qua ratione licet semper progredi, quoties calculi usus requirit. Neque motuum numerandorum gratia tantum artifices circulorum gradus in minuta, secunda, & tertia, per Sexagenariam divisionem continue partiti sunt; sed eodem modo etiam temporis distributio initur; diei quippe in scrupula prima, secunda, & tertia; horæ quoque, in scrupula prima, secunda, & tertia, ob accuratiorem temporis mensurationem. Nec solum partes, seu gradus circulorum velut integra, in minutissimas ac subtilissimas quasque particulas Sexagesimas distribuunt, perpetua divisione Sexagenaria: verum ipsa quoque integra eodem Sexagenario colligunt, seu coagmentant, ut fiant Sexagenæ partes, idest, sextans circuli, qui duo dodecatemoria, seu sexaginta partes continet, & unam Sexagenam primam constituit. Et Sexaginta sexagenæ primæ, idest, decem integri circuli, unam sexagenam secundam efficiunt, & sic ulterius ascendendo. Ad hunc igitur modum in accumulandis, seu coaceruandis integris ascendunt, donec usus postulet. Nec illud ignorare debemus, quod nos in 360. gradus circulos secamus, Græci vero in Sexaginta tantum partes. quarum singulis, sex Latinorum gradus respondent, quod numerus 360. constet ex Sexaginta senarijs, quos Manilius in circulis parallelis secutus est.

Prisca

De legibus li. 5.
& 6.

Prisca Romanorum theologia inter sacros Sexagenarium numerum collocavit. ut. n. scribit Dionysius lib. 2. præter gentilia sacrificia, Sexaginta Romulo regnante designati sunt publici Sacerdotes, qui publice pro civitate sacra tributum & curiatim facerent.

Quos cum alij temere plerunque atque inconsiderate eligant, quidam licitatoribus hunc honorem proponentes, quidam committentes sortibus; ipse neque venalia voluit esse sacerdotia, neque forti subdita; sed lege sanxit ut e singulis Curijs legerentur bini annum ingressi quinquagesimum, qui virtute ac genere præcellerent ceteros, sensumq; sufficientem haberent, et integro essent corpore. Apud

Plut. de
Ifide, &
Osiride.

Arist. de
natu. an.
li. 5. c. 33

Aegyptios etiã religioni sacer fuit Sexagenarius numerus. Quandoquidẽ quos ipsi pro Dijs habent Crocodili, sexaginta annos (teste Philosopho) vivere dicuntur, & dentes eodem numero habere, totidemq; diebus in secessu quiescere quot annis sine cibo; Sexagenis præterea diebus ova parere Sexaginta, totidemq; dies excludendo fœtui impendere Deniq; in hoc animali inesse vim præfagiendi probant, cum eo loco ova ponat, quo exundationis Nili terminus esse debet. Itaq; cui ea primum obuiam facta fuerint, is reliquis agricolis prædicit, denuntiatque quousque Nilus assurgere debeat. res quidem admiratione digna. Illud addit Plutarchus, quod cicuratus cõdocefactusq. ab homine Crocodilus, non modo humanam vocem audit, vocatusq. respondet; sed & manu tractari se patitur, deductaq; gula, dentes sibi scalpi, & mantili abstergi. Solusque animalium elinguis esse comperitur. quare huiusmodi animal fuit Aegyptijs exemplum Dei, quia voce Numen nihil indiget; sed iter iustitiæ citra vllum conficiens sonitum, res humanas iuste temperat. Aiunt etiam huic soli in humore versanti oculos a membrana tenui ac pellucida contegi, quæ a fronte descendat, ita ut videns nõ videatur ipse; quæ in re principi Deo respondet, de quo confidenter hæc cecinit Onomacrites Atheniensis, cuius esse dicuntur Poemata, quæ Orpheo adscribuntur.

Clemēs
Alexan.
Strom. 1.

Unicus ex se natus, sunt atque omnia ab vno.

In

In his ingreditur, nec quisquam respicit illum
Mortalis verum ipse immensus respicit omnes.

In diuinis scriptis magnarum rerum sacramenta continet numerus quem dilucidamus. primo enim viduarum statum, & post mortem coniugis in cœlibatu viuentium, continentiumque conditionem significat. Nec dissentiunt Physici, quibus viduitas hoc numero designata, quod mulier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea est ad conceptum, propterea quod ab eo annorum numero claudi vuluam Philosophi naturæ cōtemplatores tradunt: ideoq. ulterius illi nubere non licebat. cui legi plurimum nititur Aemilianus contra Lucium Apuleium; si qua vero, quod aliquando accidisse ferunt, natus tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua illa ætate pro miraculo adducitur a diuino nuncio, ut Virgini Deiparæ fidem faceret posse Deum quæcumque naturæ vim excedunt, efficere. Sara etiam cum a summo Numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit; vtpote quæ id naturæ lege fieri minime posse cognoscebat. Paulus quoque, qui Sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quæ vera viduitas est, castaq. sincera, & non incontaminata in solitudine perseuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit: Vidua, inquit, eligatur non minor Sexaginta annorum, ad eum usque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. Et quia est viro infirmior, nonnisi Sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se reditura sit mulier in Leuitico, didrachmas triginta offert. i. fructum Sexagenarium. Eruditeq. admodum Hieronymus in Iouin. causam, cur Sexagenarius numerus ad continentes, & viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo s. pollex a superiore digito deprimatur, arcteq. ab eo in quantis affligatur angustiis, & tribulationibus ipsa viduitas ostendet, quæ ita sit vndecunque cohibita. maiorem enim habent molestiam, atque difficultatem, ob præteritas nuptias

conti-

Luc. 18.

Gen. 18.

1. Tim. 5.

Matt. 13.

Aug. lib. 83. ques. & in Ciuit. li. 15. c. 26. 27.

D. Am-
brof. in
přicipio
libri de
Viduis.

Vid Glo.
in cap. 2.
in ver. fa-
cilis de
penit. di-
stin. 3.

Laetan.
Fir. lib. 1.
capit. 16.
Trāquil-
l' i Clau-
dio.

Auguf.
de queft.
Euāg. li.
1. cap. 9.
& ca. 12.

Lib. 83.
quæftio.
cap. 55.

Matth.
25.

continendi, quam quæ nuptijs sunt additæ, legitimum thorum in-
violatum obseruandi, ampliusq; se abdicant a Mundi voluptatibus,
ſoli Deo hærentes. Hinc illud addit idem Hieronymus, ad conſola-
tionem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam
voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitū eſt præmium.
Atque his, quæ diximus, veritatis fert teſtimonium Pſalmus Se-
xageſimus, qui fidelibus Domini Sexagenaria præmia pollicetur.
Neque enim Viduarum dumtaxat ſtatus; ſed & virorum etiam
cælibatus hoc numero demonſtrati. Eo ſiquidem natus homo ad ca-
ſum fere deducitur. Ad quod reſpiciens Tiberius Cæſar lege Papiæ
Poppia (ſic. n. legendum eſt, non Pompeia) cauuit, ne Sexagenarij
Viri, & ſupra eā ætatem vxores ducerent. quod turpe viſum eſſet,
& fœdiſſima res ſenectuti, vt quibus ad eam ætatem ſors liberos
minime dediffet, aut cælibes vixiffent, his quaſi emeritis, ætate af-
fecta, aliunde liberos quærere libido foret. Sexagenarius præter hæc
perfectionem obſervationis Diuinorum mandatorū recte designat,
vt qui conſtet ductu ſenarij in denarium, quibus numeris aſſerunt
Hebræi infinitam Diuinarum virtutum copiam ſignificari, eo quod
denarius, antiſtite Auguſtino ſuffragante, totius ſcientiæ & ſa-
pientiæ plenitudinem; ſenarius autem vniuerſarū rerum virtutem
designare ſoleant. Nam ſummam inter homines perfectionem, &
puritatem eius, quæ in agendo verſatur philoſophiæ, cuius finem di-
cunt eſſe bonum, quod quidem eſt ipſe Deus, ſola perfecte charitas,
quæ per ſenarium ſuarum partium numerum recte perficitur, con-
ſtituit. in quibus partibus in ſeipſum aperte ſuſcipit eam, quæ in
egentes exercetur, benignitatem. Miſericordibus enim miſericor-
dia repenſans miſericordiam, & vt munificus tribuens dona eius,
quæ illic eſt, beatitudinis, cum iam digni habiti fuerint, vt ſtent a
dextris, dicet: Venite benediſti patris mei, poſſidete paratum vo-
bis regnum a conſtitutione Mundi. Eſuriui. n. & dediſtis mihi
manducare; ſitiui, & dediſtis mihi bibere; hoſpes eram, & colle-
giſtis me; nudus, & operuiſtis me; infirmus, & viſitaſtis me;
eram

eram in carcere, & venistis ad me. tunc respondebunt ei Iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, & pauperem; sitientem, & dedimus tibi potum. Quando autem te vidimus hospitem, & collegimus te. aut nudum, & cooperuimus te. aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te. Et respondens Rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu feceritis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Hac de causa vniuersitatem ac perfectionem notare videntur tum 60. tum 600. Apud Troglodytas habetur lapis, quem vocant Hexecontalithon, quod est sexaginta lapidum, quoniam hic lapis in parua magnitudine multicolor inuenitur, nomen ob id Sexaginta adaptans sibi. præterea Sexaginta vrbes quas a populo Dei vastatas legimus in regione Dent. 3. Og regis Basan, idest, diaboli, qui est rex turpitudinis, significant Glo. ordin. omnem vitiorum delectationem esse perfecte destruendam. Si abundantius adhuc Sexagenarii numeri placet colligere sacramenta. Annus Sexagesimus est vita spiritualis. Homo qui votum fecisset, & spondidisset Deo animam suam, a vigesimo anno vsq; ad sexagesimum dare tenebatur Sexaginta siclos. vt apud Leuit. cap. 27. & Plato belli tempus in viro metitur in annis viginti ad Sexaginta. existimans in hoc præcipue tempore homines ad hoc officium corpore vegetos, validosq; existere. Porro Sexagesimum humanæ ætatis annum esse fatalem censuit Mimermus, quem tamen a Solone redargutum scribit Laertius, monuisseq; vt Octogesimum qui sola Diog. in Solone. monade cadit a nouenarii quadrato, scriberet. Hebræi hunc ætatis annum senectuti adscribunt. vt. n. in Dictionario Hebraico refert David de Pomis consuetudo apud priscos Doctores Hebræorum fuit, in Sexagesimo anno conuiuium agere, præsertim dum filios possiderent. dicebant. n. Deum ob grauissimas culpas, aut hominem ante sexagesimum annum, aut filios ante mortem patris rapere. Sexaginta 3. Reg. 4. cori farinæ in cibum Salomonis per singulos dies, perfectionem operum designat. Longitudo templi Salomonis Sexaginta cubitorum, 3. Reg. 6. Beda. fidem sanctæ Ecclesiæ designat, per quam longaminiter inter opera sua

Ezech.
40.

*sua bona, prauorum aduersa tolerat. Sexaginta cubiti in Templo, notant perfectionem Mundi & operum, quia sex sunt dies in quibus oportet operari, & in sex diebus omnem cursum nostrae bonae operationis perficimus. hinc in Canticis capte sexto legitur, quia Salomoni Sexaginta sunt Reginae. quod exponens ille Carpathiorum magnae grauitatis antistes Philo: Per Sexaginta (inquit) Reginae, eos omnes significari arbitror, qui ante legem, & in lege ipsa sanctissime vixerunt; quod hi naturae legem iustissime seruantes, senarij numeri, quo quidem omnia a summo ipso Deo rerum omnium conditore patrata constant, mysticam perfectionem acceperunt; illi vero decalogo aequissime parentes, Diuinam gratiam meruere. sex enim decies multiplicata, Sexaginta reddunt. Consentit Theodoretus Cyrenen. Episcopus, qui edisserens illud dictum Canticorum tertio capite: *En lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel*, dicit, Sexagenarium numerum hic positum, non ut hanc exprimat quantitatem; sed ut indicet viros in veteri Testamento sanctitate praestantes. Numerum enim denarium (ait ille) perfectum esse contendunt; senarium autem illis congruere qui erant sub lege. Glosa item ordinaria lectulum Salomonis dicit esse Ecclesiam Christi, ubi ille dicitur quiescere & cubare, quam animorum fortitudine septi, verboque Dei muniti Pontifices, Doctores, & Declamatores custodiunt, qui Decalogum legis perfectione operum implent, et denarium retributionis pro perfectione operum expectant. Quod posterius ideo dictum intelligatur, quoniam denarius (ut suo expositum est loco) interdum retributionem operum in altero futuram seculo, designat, eo quod pater familias cuique operariorum, qui laborauerunt in vinea, singulum dedit denarium, tanquam diurni operis mercedem. Non tamen omittenda sententia Gregorij Nysseni, & D. Maximi asserentium per numerum, de quo agimus, intelligendos qui sensus optime regunt. Quare Sexaginta fortes symbolice referent cogitatione efficaces, qui Diuina*

na

na virtute vndique tuentur animam ad Dei requiem præparatam, aduersus fallacias spirituum improborum. Ratio enim quæ quinque sensibus corporis præest, simul cum ipsis sensibus accepta, senarium conficit numerum. at cum Diuina præcepta, quæ sunt decem numero, is, qui sensibus ratione imperat, perficit, numerum absoluit Sexagenarium, ex virtute viuens, vt dictum est. Vel etiam fortes illi numero notantur Sexagenario, quia quinque corporeos sensus ad regulam Apostolicę doctrine temperant. Duodenarius enim per quinarium multiplicatus, reddit Sexagenarium. Breuitatis ergo quamplurima alia omisimus, quæ in huius numeri laudem produci potuissent testimonia.

DE NUMERO LXX.

Septuagenarius numerus ex denario Septenarioq. compositus, primo Euangelicā septiformis Spiritus sancti gratiam, & legis, cuius decem præcepta sunt, veram designant scientiam. sic phiala argentea habens in pon- Num. 7.
dere siclos Septuaginta, ostendit obseruationem mandatorum non nisi per gratiam

Spiritus sancti, qui in nouo Testamento manifestius datus est, perfici posse. Vnde & apte hæc vasa plena similia conspersa oleo in sacrificium fieri iubentur, quia spiritalis scientia in lege, & in Euangelio inesse omnibus recte credentibus, & rite intelligentibus patet; quæ Spiritus sancti gratia dispensante ad hominum salutem conscripta atque prolata est. Secundo loco presens numerus, propter septimam Sabbati ad eorum legem significandam, qui iuuante Christi gratia Decalogum impleuerint, aptissime congruit. Nam & apud Euangelium Lucæ generationum ordo, a baptizato
Dei

- Gen. 5. Dei filio usque ad Deum patrem ascendens, Septuagesimo gradu Enoch habet, qui mortis fato nequaquam perfunctus est; sed in paradysum translatus, ne mortem videret; illos quidem præsignans, qui in gratiam adoptionis filiorum, ex aqua, et Spūsancto regenerantur, interim post absolutionem corporis eternā suscipiendos in requiem, & in resurrectionis tempore indemutabili Dei sapientiæ cōtemplandæ per sæcula monstret esse iungendos. Huius est doctrinæ regnum,
2. Reg. 5. quod David inchoavit trigesimo ætatis anno, Septuagenarius, hoc
1. Par. 29 est, perpetua quiete dignus, complevit. Septuagenarius etiam vetus instrumentum notat: unde & Patres nostri Psalmorum numerum in veteri ac nouo Testamento, ita diuidendum esse rati sunt, ut septem decades ponerent in sabbatum; octo autem decades ad nouum Testamentum, ut per vtramque supputationem, vetus & nouum Testamentum continere dignosceretur. quod enim possunt septem & octo decades, hoc valent significare septem & octo monades. Sed de his alias. nunc enim hæc commemorare curauimus, ut quamuis breuiter dicta, non tamen viderentur esse prætermissa. Adferri potest ad huius numeri commendationem, quod a Ticio Donatiano fuit obseruatum, septenarium. s. per denarium ductū pro vniuerso tpe solitum poni in diuinis Oraculis. namq; & Septuaginta sunt anni vitæ humanæ. quod non tacuit D. Hier. dilucidans locum illum in Ezechiele cap. 27. Non eris vltra vsque in seculum. ait. n. Vnius seculi tempus ostendit, quod iuxta ætatem hominis annorum Septuaginta circulo supputatur. Eodem fere mysterio per Septuaginta annos, quibus in Babylone captiuus fuit populus Israeliticus, intelligunt sacri Auctores totum præsentis vitæ tempus, quo Ecclesia in belli procinctu contra hostes hic stans & dimicans, in confusione Babylonica, pressuris & miserijs huius vitæ versatur. At sicut expletis ipsis Septuaginta annis populus Domini edicto Cyri Regis Persarum libertate donatus, redijt in Hierusalem, & instaurauit Templum prius dirutum & exustum; ita post breuem mortalis vitæ decursum, & exactas temporariæ durationis reuolutiones,

Aug. de
doctrina
Christ.
Libro 3.
cap. 3.
Ierē. 29.
Dan. 9.
Zachar.
7.

nes, quæ septenarij dierum numeri repetitione transcurrunt, Ecclesia Dei ad supernam euecta Hierusalem reedificabitur ut ciuitas Domini electa, triumphaliq; decorata gloria, immortalitate simul & incorruptibilitate dotabitur. necnon erepta de seruitute Babylonis, perpetua in Domino libertate florebit. Hanc sane mysticam Iudeorū captiuitatem Auct̃or libri cui titulus Altercatio Synagoga, & Ecclesie his fere verbis dilucidat: Typus humani generis pro excessu protoplasti in exilium missi, hæc captiuitas est, ubi homo celestibus, & spiritualibus bonis amissis, captiuitati mortis mancipatus est: & hostibus inuisis, quasi Babylonicis subiectus, frustra respexit ad bona perditā, quem semper represserunt ad ima peiorum incrementa. Nam & Septuaginta annorum tempus, totius vitæ mortalis decursus figura est, quo tempore peracto, tandem per Regem nostrum Christum IESV reuocamur ad patriam, reassignatis Templo Dei vasis aureis, & argenteis, idest, sanctis animabus per compassibilem nostræ naturæ Diuinitatis gratiam. Mystere hoc admodum dignum referat etiam D. Augustinus in expositione Psalmi centesimi vigesimi quinti dicens: Homo ciuis est Hierusalē; sed venditus sub peccato, factus est peregrinus. De propagine ipsius natum est genus humanum, & impleuit terras captiuitatis Sion. & ista captiuitas Sion quam acceperunt Iudei in imagine, in figura fuit in captiuitate in Babylonia, & post Septuaginta annos redijt ille populus ad ciuitatem suam. Septuaginta anni significant omne tempus; quod septem diebus voluitur. Cum autem transierit oē tempus, tunc redimus & nos ad patriam nostrā, quemadmodum ille populus post Septuaginta annos redijt a captiuitate Babylonica. Babylonia certe est Mundus iste. Babylonia. n. interpretatur confusio. Idem quoque in explicatione Psalmi 147, eandem exprimit sententiā, dicens: Reparata est Hierusalem post Septuaginta annos captiuitatis. Sic Ieremias propheta Septuaginta annis: Septenario illo numero oēm volubilitatem huius tēporis signat. Septenario. n. numero voluntur dies hi (sicut nostis) ijdem.

Cap. 17.

Cap. 25.

M m abeunt,

- abeunt, ijdem redeunt. Post Septuaginta ergo annos cum prophetauit Ieremias reparari ciuitatem Hierusalem, factum idest, vt & ibi significaretur imago futurorum. Significatum est nobis post omnem istam volubilitatem temporis (quæ Septenario numero voluitur) futuram illam ciuitatem nostrā iam in eternitate in vno die. In illa quippe habitatione tempus non voluitur; quia habitator ibi
- Esa. 73. non labitur. Haëtenus Augustinus. Septuaginta anni Tyri, post quos restituitur in antiquum statum, significant remissionem post pœnitentiam. D. Hieronymus 23. in Esa. commen. Septenarius (inquit) & Septuagesimus numerus, qui vel de singulis diebus, vel de septem conficitur decadibus, perfectam significat & consummatam pœnitentiam; vt iuste Tyrus expleto pœnitentiæ tempore in antiquum redeat statum. hac ille. Septuagesimus annus Hierusalem, requiem post labores significat. Multis etiam creaturis aptatus reperitur hic numerus apud sanctum Moysen, vt quod est in monadibus, hoc sit & in decadibus, & maiori mysterio crescant
- Num. 29 & ipsa quæ perfecta sunt. Septuaginta iuueni mactantur ad epuleum solenne festi tabernaculorum, vt vocant, idque certo ordine, non simul, sed per dies septem, incipiendo a 13. sic enim quotidie subtrahendo vnum, vsque ad diem septimum Septuagenarius numerus adimpletur. Mactantur igitur prima die iuueni 13. secunda 12. tertia 11. quarta 10. quinta 9. sexta 8. septima 7. cuncti simul positi numeri, Septenarium proferunt per decadem multiplicatum. Item Septuaginta annis ignis sacrificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens vixerat. Septuaginta annis complebatur desolatio Hierusalem. Septuaginta viri de senioribus domus Israel tenebant thuribulum in manu sua, stantes ante picturas, & idola.
- Iudic. 1. 8. 9. Septuaginta Reges, amputatis manuum, & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech. Septuaginta filij egressi sunt de femore Ierobaal. Septuaginta pondera argentei dabantur Abimelech. Qui etiam fratres suos ex ingenuis mulieribus procreatos, viros Septuaginta in vno lapide morti tradidit.
- Septua-

Septuaginta filios, & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super Septuaginta pullos asinarum. Septuaginta millia virorum erant ^{3. Reg. 5.} Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab Regis in ^{4. Reg. 10} Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta Psalmistam sunt anni ^{Psal. 89.} nostræ ætatis. Moyses a principio egressus elegit Septuaginta seniores, quibus cum familiarius conuersabatur, ut patet Exho. 24. qui etiam postea cum conqueretur se solum non posse ferre onus populi, ex mandato Dei Septuaginta seniores delegit, quibus Deus spiritum Moysis impertiuit, ut scribitur Num. 11. Vnde et postea mansit apud Iudeos consuetudo, ut in Hierusalem essent Septuaginta seniores veluti Senatores, qui cum principe sacerdotum populum Israeliticum iudicarent, & gubernarent. Decorarunt hunc numerum libri Cabalæ. non eam dico Cabalam, quæ languet circa litterarum apices, numeros, transpositiones, vocum inuersiones, & amphibologias, cuius vanitatis mysteria tribus præcipue constant, Arithmetica. s. quando litteræ expenditur numerus: Notariacon ubi littera pro integra dictione ponitur: Temura, cū vna littera p altera substituitur. Illam inquam cum eruditis patribus intelligo Cabalam, quæ legis scriptæ pura est interpret, legalium rerum arcana, spiritalem allegoricamq; intelligentiam, ac simplices synagogæ traditiones continens. Est. n. cōis Rabinorum & constans opinio, a quibus nequaquam dissentiunt nostri Doctores, Moysen duplicem a Deo in monte accepisse legem, litteralem, & spiritalem. illā litteris mandasse, et ex præcepto Dei, populo cōmunicasse: de hac vero mandatum ei a Deo ne ipsam litteris traderet; sed Sapientibus solum, qui erant Septuaginta, cōicaret, atq; eis pariter præciperet ne illam scriberent; sed successoribus suis viua voce reuelarent, tum & illi, alijs. At vero posteaquam a captiuitate Babylonica restituti fuerūt per Cyrum, & sub Zorobabel Templi facta est restauratio, tum Esdras, qui fuit præfectus Synagogæ, ubi reparauit legem scriptam Moysis, statuit etiam ut hæc secreta Dei eloquia scriberentur. neque enim poterant ob gentis captiuitatem illum seruare

Hier. p.
logo in li
bros Re-
gum.

ordinem tradendi per manus) et iuxta numerum Septuaginta seniorum iussit illa secreta redigi in Septuaginta volumina, quæ tamen deinde etiam non nisi sapientibus communicarentur. Ad hoc confirmandum satis erit ex quarto Esdræ libro testimoniū:

4. Esd. 14 Priora (dicit Altissimus) quæ scripsisti, in palam pone, & legant digni et indigni: nouissimos aut Septuaginta conseruabis, vt tradas eos sapientibus de populo tuo. in his .n. est vena intellectus, & sapientie fons, & scientie flumen, &c. Neq; mirandum accadat Lectori me vsum auctoritate quarti libri Esdræ, quem non esse canonicum dixi. hic .n. & in Duodenario, vbi duodenis seculis diuisum esse Mundum assereram, secutus sum auctoritatem Cypriani, qui aduersus Demetrianum ex eo multa sumsit de Mundo senescente. D. etiam Ambrosius hunc, vt sacrum citat 2, in Luc. comment. & c. 10. de bono mortis. Epistola quoq; 21, quam scripsit ad Horon-
tianum suadet librum quartum Esdræ esse legendum, quod in ipso anima celestis esse nature demonstratur, & Philosophorum rugæ de ipsius substantia confutentur. Etiam ad huius numeri mysteria referuntur interpretes ab Eleazaro summo Iudeorum Sacerdote ad Ptolomeum Regem Aegypti missi, qui legem Mosis & vetus Testamentum ex Hebreo in Græcum transferrent Regi id impensius exposcenti. Licet .n. duo & Septuaginta essent, vtpote ex singulis Tribubus delecti seni; attamen ab omnibus fere Scriptoribus Septuaginta interpretes sunt nominati, tum propter Septenarij dignitatem, a quo pentagonus est Septuagenarius: tum etiam ob integritatem, appellandi; compendium. Quemadmodum Iudices illi Romani, qui ad hastam de rebus minoribus iudicabant, quo facilius nominaretur, Centū viri appellati sunt, quāuis quinq. amplius, quā cētū fuerint. Nā cū essent Romæ triginta quinq; Tribus, quæ et Curie sunt dictæ, terni ex singulis Tribubus sunt electi. Auctor Festus. Hac loquendi forma de septuaginta duob. Discipulis, quos cū duodecim Apostolis elegit Dominus, scriptum est; Septuaginta fuisse delectos, atq. ita nōnullos primæ classis Doctores legisse video.

Pro

Clemēs
from. 1.
Aristeas
ad Philo
cratē de
72, Inter
pret. Iu-
stin. ad-
monito-
rio Gen-
tium.
Aug. in
ciuit. lib.
18. c. 42.
Iren. lib.
3. cap. 13
Orig. in
Exho.
Hom. 7.
Eusebius
Eccl. his.
li. 1. c. 12.
Niceph.
li. 1. c. 21.

Pro numero 70. facit, & typus Veteris instrumenti, vbi duodecim fontes, & Septuaginta palmae in deserto repertae, praefigurant duodecim Apostolos, & Septuaginta Discipulos. quod diligenter annotavit Theophylactus; & Cyrillus, qui citatur in catena, consentit, praeter duodecim fontes & Septuaginta palmas commemorans et illos Septuaginta Iudices, quos iussu Domini delegit Moyses, & impleti sunt Spiritu sancto. Ac ne quis caussetur solos Graecos ita legisse, producet in medium D. Hieronymus, qui ad Fabiolam mansione sexta scribit in hunc modum: Numquam prius occurrerunt fontes purissimi, nisi vbi Magistrorum doctrina prorupit. Nec dubium quin de duodecim Apostolis sermo sit, de quorum fontibus derivata aqua totius Mundi rigant siccitatem. Iuxta has aquas Septuaginta creverunt palmae, quos & ipsos secundi ordinis intelligimus praecipuos, Luca Evangelista testante duodecim fuisse Apostolos, & Septuaginta Discipulos minoris gradus, quos & binos Dominus ante se praemittebat. Diuus item Ambrosius ita legisse videtur, cum exponens eum locum: Ecce ego mitto vos sicut oves inter lupos: Ad Septuaginta, inquit ille, Discipulos dicit hoc. Ad hunc numerum faciunt Animae domus Iahacob, quae ingressae sunt in Aegyptum. Nam si animabus sexaginta sex, quae intraverunt cum Iahacob in Aegyptum, tres adijciantur de semine eius, quae iam in Aegypto erant, Ioseph nimirum, & duo eius filij Manasses & Ephraim, fient sexaginta novem, quibus si adnumeretur et pater Iahacob, habebis numerum Septuaginta. Quemadmodum igitur Septuaginta animae intrarunt in Aegyptum: ita Septuaginta Discipuli ad praedicandum verbum Dei toto mittuntur Mundo. Aegyptum enim esse hunc Mundum, figuraliter multis Prophetarum vocibus approbatur. Aliter. Septuaginta animae, quae descenderunt in Aegyptum, mystice in numero remissionis accipiuntur, scilicet ut huic saeculo, quod per Aegyptum figurabatur, post tanta peccata, & sacrilegia donaretur remissio delictorum.

Matt. 10

Exho. 1.

Gen. 46.

16. dist.
Septua-
ginta.

DE NUMERO LXXII.

St numerus secundus post septuagesimum magnopere in Diuinis scripturis celebratus, quod Diuinæ legis Interpretum summam teneat, & exprimat calculum. Licet enim, quod nuper ostendimus, sub numero LXX. citentur, Iosephus attamen lib. 12. antiquit capit. 12.

Tertulianus in Apologetico aduersus Gentes. Augustinus de Ciuit. Dei libro 18. Iustinus Martyr. Eusebius Casarien. & eiusdem suffragij aliquot clarissimi docent Interpretes illos fuisse Septuaginta duos. Eodem mysterio quos Dominus designauit Discipulos, legimus fuisse Septuaginta duos. Græcum. n. exemplar Euangelij Lucae, quod antiquitatis & grauitatis gratia in Vaticana seruatur bibliotheca, habet Septuaginta duos. Epiphanius vetustate, & sapientia insignis, in fine primæ partis aduersus hæreses differens de numero Discipulorum, hæc nobis scripta reliquit: Misit autem & alios Septuaginta duos ad prædicandum. & paullo post: Et reliquos Septuaginta duos. ac non multo post, de D. Paulo verba faciens: Quem (inquit) reperimus D. Lucam de numero Septuaginta duorum existentem sibi socium fecisse. Clemens etiam summus pontifex, huius nominis primus, Discipulus D. Petri Apostoli lib. 2. cap. 59. Apostolicarum constitutionum asserit Discipulos fuisse Septuaginta duos. Hippolytus cuius meminit D. Hieronym. lib. de Viris illustribus, qui floruit anno Domini 226, testatur & ipse totidem fuisse Discipulos, eosq; nominatim appellat in catalogo quem edidit, eorum nomina referens in tabulas, quas apud Georgium Ederum in Oeconomiae, seu partitionum theologicarum lib. 4. videre licet. Non aberrauerit autem a recta sententia qui Christi Discipulos dixerit fuisse adumbratos in supradictis Septuaginta duobus Interpretibus, cum hi & illi tum numero conueniant, tum officio elucidandæ Diuinæ legis, et vtriq; id Spiritu sancto auctore,

Etore, mirifice sint affecuti atque expleuerint. Augustinus libro 2. Euang. quæst. edisserens de mystico numero Discipulorum, hæc scribit: Sicut vigintiquattuor horis totus Orbis peragitur, atq; a Sole illustratur: ita mysterium illuminandi Orbis per Euangelium Trinitatis in Septuaginta duobus Discipulis intimatur. Vigintiquattuor. n. ter in 72 ponimus. Affert Beda eiusdem numeri Discipulorum Christi alteram rationem, dicens: Certificauerat Deus per Prophetas, quod Euangelij prædicatio salutaris cōprehensura erat non solum Israel, sed etiam Gentium greges; & ideo a Christo post duodecim Apostolos, & alij Septuaginta duo sunt instituti. Et bene Septuaginta duo mittuntur, quia totidem linguarum Gentibus Euangelium prædicandum erat. Vt quō duodecim Apostoli primo propter duodecim Tribus Israel; ita et hi propter exterarū gētes destinaretur imbuendas. Cum. n. filij Nohe ab Oriēte proficiscerētur, atq. in Assyriā uenissent, Babyloniā & turrim edificare ceperunt Nērod impulsore, statimq; in Septuaginta duas linguas de tribus Nohe filijs Orbis terrarum cū suis cultoribus distinctus est, ut lingue hominibus pares fuerint. sicut maiorū nostrorū sagax prudentia posteritati transmisit. Sem primogenito Nohe pars facta est a Persida, & Bactris vsq; in Indiam longe, & vsq; Rhinocoruras; quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico 27. Filij ergo Sem ab Euphrate fluuiο vsq; ad Oceanum terrā incoluerunt. Porro filij Iapheth possederunt terram ab Amana, & Tauro Syriæ Cæles, & Ciliciæ montibus vsq; ad fluuium Tanaim. Habet etiam Tigridem fluuium, qui diuidit Mediam, & Babyloniā, in linguis 23. Cham vero pars facta est a Rhinocoruris vsq; Gadi-ram, habens linguas sermone punico: a parte Garamantum, latino sermone: a parte Boreæ, barbarico sermone: meridiana Aethiopum & Aegyptiorum ac barbaris interioribus, vario sermone, 22. linguis. Fuit autem terminus eius a Sydōne donec venias in Gerara, vsq; Gazam, pergentibus Sodomam, & Gomorram, a Danaim vsq; Lisen. fiunt ergo lingue simul Septuaginta duæ. Ipsa vero gen-

Gen. 10.

Arnobius
rhetor in
exposi-
tione
Psal. 104.
Beda li.
de sex
tatibus
Mundi.

tium vocabula, vel patrias, seu linguas, mutatis & deletis alicubi temporum vetustate vocabulis, & scriptorum vitio exemplaribus corruptis diffinire admodum difficile est. Verumtamen adhuc explicanda gressus calami nostri præcedentium imprimamus vestigijs. Sunt igitur hæc: Paronia, Disponia, Abusia, Partauia, Tarsia, Pacreuantia, Samsutia, Mesopotamia, Epiphania, Aranuntia, Pomponia, Macedonia, Arattonia, Cretica, Urbachia, Cananea, Sidonia, Sadochia, Vnasconia, Brittia, Pamphilia, Philippia, Carterioni, Ismaelita, Parthia, Scuortia, Balathia, Pacationi, Arcinoni, Saxonia, Numidia, India, Ciporia, Ungaria, Ruscia, Polonia, Bulgaria, Becinac, Scotia, Hispania, Aquitannia, Britannia, Fracina, Armenia, Vuirich, Eppeperich, Ofch, Trech, Apahamuth, Tepegia, Maschuth, Zelech, Amazonia, Alan, Aethiopia, Saumaria, Gerstenstania, Kenua, Mesepia, Vaspurgania, Caldie, Peræfica, Scythica, Arabica, Ellemazie, Mariz, Persica, Galilæa, Caldæa, Hebræa, Assyria. Habet hic numerus cum duodenario magnam communionem.

Matt. 26. Hinc D. Hieronymus ubi Dominus dixit ad Petrum: An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum? Vna (inquit) legio apud Veteres sex millibus complebatur hominum. Pro breuitate temporis, numerorum non occurimus explicare typos, tantum dixisse sufficiat, Septuaginta duo milia Angelorum, in quot Gentes hominum lingua diuisa est, de duodecim legionibus fieri. Hæc D. Hieronymus. Hinc etiam in celestibus, quouis signo in sex partes diuiso, resultant Septuaginta duo quinarij, quibus præsent totidem Angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinaris uni præest idiomati, tanta efficacia, vt inde Astrologi, & Physiognomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisque fuerit oriundus. Respondent istis totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum, & pedum habentur tres, qui cum principalibus duodecim, constituunt Septuaginta duos.

Quod

Quod vero de nominibus Dei dicimus, illud sciendum quod licet Deus sit unitissimus, nullo indigens nomine; sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias, vel deitates exponant, sed quasdam eius proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia velut per canales quosdam distillant. Est quidam textus in Exhodo tribus versiculis contentus, quorum quilibet Septuaginta duobus scribitur Hebraicis litteris, quorum primus incipit *Vaysa*; secundus, *Vaiauo*; tertius, *Vaiot*, qui vnā in lineam extensi, videlicet primus & tertius a sinistra in dexteram, medius vero conuerso ordine a dextra incipiēs terminatus in sinistram, tunc singulæ tres litteræ sibi subalternatæ constituunt vnum nomen, quæ sunt Septuaginta duo nomina, quæ *Mecubales Schembaphoras*, hoc est, expositorium vocant. quibus si in fine addatur nomē diuinū *El*, vel *Iah*, producūt Septuaginta duo Angelorū nomē trisyllaba, quorū quilibet fert magnū nomen Dei, sicut scriptum est; *Angelus meus præcedet te, obserues eum, est* *Exho. 23* *nomē meum in illo*. Et hi sunt qui præsident Septuaginta duobus quinarijs cælestibus, totidemq. nationibus et linguis, et humani corporis artub. et cooperātur Septuaginta duobus seniorib. *Synagogæ*.

DE NUMERO LXXV.

Diuus Stephanus plenus Spiritu sancto in oratione habita ad populum, quā S. Lucas litteris mandauit *Act. c. 7.* asserit aīas Septuaginta quinq; ex Iahacob progenie descendisse in Aegyptū. qđ ex Septuaginta interpretū tralatione desumpsit Euāgelista. Cū.n. Græce scripserit acta Apostolorū, quæ ad Gentes emisit, illā sequutus est scripturā, quæ iā fuerat Græcis diuulgata, grecoq; scripta sermone. Et vtiq; maioris opinionis illo p̄sertim tpe Septuaginta interpretū habebatur auctoritas, q̄ Lucas, qui ignotus in nationibus erat. Porro vbi D. Hier. secutus hebraicā ueritatē, trāstulit Septuaginta aīas, tralatio Septuagintorū habet Septuagintaquinq;. Nec in hoc errasse uidentur, qui pp aliquam

Aug. q̄st.
super Ge
nes.

aliquam numeri mysticam significationem, & quadam veluti prophetica libertate hunc numerum complere voluerunt. Est. n. numerus 75, sensibilis naturæ insensibilisq; senioris iuniorisq; corruptibilis incorruptibilisq; confinium. Nam intelligibilis, senior, incorruptaq; ratio in septuaginta est: sensibilis, iuniorq; quinq; sensus æquat numero. quo fit vt sensibilem Mundum præsignet, cuius etiã Speciem tenet Aegyptus. Symbolice igitur scriptum legitur quod erant Septuagintaquinq; animæ in Iahacob progenie, quæ descenderunt in Aegyptum sensuum regionem. Atq; etiam Abraham amator sapientiæ, futurusq; perspicacior, discussa caligine, sensuum regionem, cui nomen Charra, relinquendam censet natus annos Septuagintaquinq;. Non me fugit ab anno natiuitatis Abrahamæ, vsq; ad annum quo egressus est Charra, annos cucurrisse 135. sed ei non computantur anni, qui transacti sunt antequã exiret de igne Chaldeorum, Dei liberatus auxilio.

Gen. 12.
Philo A-
lexan. li.
de Mi-
gratione
Abrahæ.

DE NUMERO LXXVII.

Lenam delictorum remissionem post completam poenitentiam notat numerus 77. Nam de Lamech, qui post legem (idest) post sententiã aduersus Cain a Deo pronunciatã (nam lex scripta nondum data erat) homicidium perpetrauerat, scriptum legitur: quia septies vindicabitur de Cain, de Lamech autem Septuagies septies. Quæ vero fuerint Septuaginta septem vindictæ, auctore D. Hieronymo, quidam Hebræus asserebat in apocryphis illorũ libris Septuaginta septem animas ex Lamech progenie reperiri, quæ diluuiò sint deletæ, atq; in hoc numero de Lamech factam fuisse vindictam, quod genus ipsius vsque ad diluuium perseuerauerit. At vera Patrum expositio fuit simpliciter quidem de Cain vindicatum esse diluuiò, verum Lamech non iam cataclysmo ad curationẽ opus habuisse volunt, sed illo

Ioseph^o
li. 1. ca. 4.
antiquit.

illo ipso qui tollit peccata Mundi, et Patri cōiungit, ut fiat quod ait
 Apostolus: Qui adhæret Domino vnus spiritus est. Ideo in eo nume-^{1. Cor. 6.}
 ro, qui est penes Euāgelii Luce, et ipse Christus a quo incipit nume-^{Cap. 3.}
 ratio, et Deus ad quem peruenit, cōnumerantur, et fit numerus 77.
 Quod si retroaēto ordine atq. inuerso modo ab Adā vsq. ad Chri-
 stū ceperis numerare, Septuagesimū septimū illū inuenies. Sicut er-
 go septima generatione peccatum Cain dissolutū est (nō. n. vindica-
 bit Deus bis in id ipsum; et qui semel receperit mala in vita sua, nō
 eosdē cruciatus patietur in morte, quos passus est in vita) ita, et La-
 mech. i. totius mundi peccatum, Christi soluitur aduentu. Quod my-
 sterium Alcuinus non reliquit intactum, hæc scribens: Peccatum
 Lamech, qui interpretatur Humiliatus, significat deiectionem hu-
 mani generis, quod prauaricante Adam corruit, nec per legem vel
 circumcisionem, nec per suam iustitiam surgere potuit, donec post
 Septuaginta septem generationes secundum Lucam Christus in Mū-
 dum veniens, effusione sui sanguinis peccatum deleuit. hæc ille. Non
 temere autem, nec frustra Septuagesima septima generatione venit
 Dominus noster aboliturus omnia peccata, nisi quia in illo numero <sup>Aug. de
quæst. E-
uāg. li. 2.
cap. 6.</sup>
 aliquid latet, quod ad significationem pertinet omnium peccatorum,
 hoc autem in Vndenario & septenario considerandum est. nam 7.
 in 11. faciunt 77. Vndenarius porro transgressionem denarij no-
 tat. At si in denario perfectio beatitudinis significatur, (vnde est
 etiam illud quod omnes conducti ad vineam denario remunerantur,
 quod fit vbi septenaria creatura Trinitati Creatoris adiungitur,) ^{Matt. 20.}
 liquet quod transgressio denarij peccatum notat per superbiam plus
 aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq; amitten-
 tis. hoc aut septies propterea ducitur, ut motu hominis facta signifi-
 cetur illa transgressio. Ternario quidem numero incorporea pars ho-
 minis significatur, vnde est quod ex toto corde, & ex tota anima,
 totaq; mente Deum diligere iubemur; quaternario vero, corpus <sup>Deut. 6.
Matt. 22</sup>
 multis etenim modis quadripartita inuenitur corporis natura, quæ-
 admodum & anima tripartita. ex his ergo coniunctis constans ho-
 mo,

no, non absurde septenario numero significatur. Motus autem in numeris non exprimitur cum dicimus unum, duo, tria, quattuor & reliqua; sed cum dicimus semel, bis, ter, quater. Quare, ut cum Aug. loquar, non septem & undecim, sed septies undecim significant transgressionem, quæ motu hominis facta est peccantis, hoc est, perfectionis suæ stabilitatem transgredientis cupiditate amplius aliquid habendi. Exstat, & alia de hoc numero sententia. Cum .n. ut nuper diximus, sit resolubilis in 7, & 11, ideo peccatum Lamech ostenditur remissibile; at vero peccatum Cain, de quo dictum est: Septies ultio dabitur de Cain. insolubile demonstratur, cum septenarius sit numerus primus incompositus, nullam habens partem aliquotam, nisi septimam. Cum ergo legimus dicente Domino: Omnis qui occiderit Cain septuplum punietur. insolubilis pœna debet intelligi, & subaudiri oportet, nisi præcedens pœnitentia solubile, idest remissibile peccatum fecerit. Cum vero dicit Lamech: Septies ultio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies. insolubilis vindicta Cain, & solubilis vindicta Lamech debet intelligi. Cain quippe pœnitentiam non egit; sed Deo negare ausus est: Ipse vero Lamech confessus est peccatum suum, & pœnitentiã egit. Huiusmodi expositionem approbare videtur D. Athanasius hunc in modum scribens lib. Question. capp. 96. 107. Cain, inquit, negavit, & a Deo peccatum suum abscondit, quapropter illum execratus est Deus, dicens: Maledictus tu super terram. Adam vero, quia confessus fuerat, supplicium illud a se depulit. Qui enim sua peccata confitetur, remissionem consequitur. quare execrationem imposuit terræ, non Adæ, dicens: In operibus tuis maledicta sit terra. Eadem reminiscencia Lamech, accusando scilicet peccatum suum, pœnam declinavit, & ipse sua lata sententia, sententiam Dei remoratus est. Hæc ille. Huius numeri meminisse, & huc respicere dignatus est Dominus, qui fere nihil absq; Scripturarum auctoritate loquebatur. Cum .n. apud Matthæum cap. 18. illum Petrus de dimittendis peccatis interrogasset, dicens: Domine

mine quoties peccauerit in me frater meus & dimittam ei: vsque septies? id responsi dedit Dominus: Non dico, septies; sed, vsque septuagies septies dimittes proximo in te peccanti. Vsq; septies etenim peccare, est incessanter & insolubiliter, idest, absq; pœnitentia peccare, sicut Cain: At vero septuagies septies peccare, est peccatum quidem admittere; sed per pœnitentiã illud soluere, quemadmodum fecit Lamech. At vero quibus hæ non arident expositiones, aliam audiant a Beda in supradicti loci Euāgelici dilucidatione desumptam. sentit quidem, & ipse numero 77. omnium peccatorum designari remissionem; sed alia numeri septenarij attentæ ratione. hæc sunt illius verba: Septenarius quidē numerus est sacratissimus, ex donis septiformis Spiritus; vndenarius vero numerus figuram tenet omnis peccati. In vndenario namq; transgressio est decalogi; & nos cum peccamus, decalogum profecto præceptorum Dei transgredimur. Hinc est, quod in tabernaculo Dei vndecim saga cilicina fuisse memorantur. cilicium namq; habitum pœnitentium, & pro peccatis mœrentiũ designat. In tabernaculo ergo Dei vndecim saga cilicina fieri iussa sunt, quia sancta Ecclesia non solum ex iustis, et immaculatis, verum et ex peccatoribus pœnitentibus, et conuersis existit. Septuagesimus autem septimus numerus constat ex septenario, & vndenario. nam siue septies vndecim, siue vndecies septē dicamus, Septuaginta septē perficimus. Septuagies septies ergo Dominus dimitti peccata præcepit, vt ostēdat quia quotiens & quotiens aliquis peccauerit; totiens et totiens ei dimittere, & nunquam a dimittendo cessare debemus. Quod enim per hunc numerum, peccatorum significatur remissio, illudquoq; manifestat, quod beatus Lucas catalogũ Dominicæ generationis septuaginta septem generationibus terminauit, incipiens a Ioseph et vsq; ad ipsum Deum conditorem perueniens. Quia enim Dei filius ad solucunda mundi peccata veniebat; ideo iure eius incarnatio 77. generationibus textitur, & hoc ascendendo. quia videlicet filij Dei incarnatio, nostra fuit exaltatio; et vnde ille descendit, inde nostra abiectio

abiectione ascendere meruit. Quod vero hic numerus ex septenario et undenario multiplicatus exsurgit, significat quod omnis peccatorum remissio per gratiam sancti Spiritus fit. cuius donis privari merentur, quicumque fratribus in se peccantibus, dimittere nolunt.

DE NUMERO XXC.

Exho. 7.

D. Hier.
de Domi
nico Pa-
sche, &
Hilarius
in Psal-
mis.

Allego-
riarū. li. 3
Luc. 16.

Act. 9.

Ctonarius in denarium surgens, significat sacramentum legis propter circumcisionem, quæ die octavo a natiuitate infantis fieri demandata est. Quando. n. Moyses legislator locutus est ad Pharaonem, ætatis erat Octoginta annorum; quia lex, quando ad salutem Gentibus per sanctos Doctores oblata est, circumcisionem spiritualem perfecte docuit. Notat idem numerus sanctam Iesu Christi resurrectionem. in cuius figura Ioseph a carcere sublatus in regnum, Octoginta annos a fame defendit Aegyptios, ut colligitur ex Gen. c. 41. 50. De hac etiam vaticinatus fuerat Propheta Regius. Psalmus. n. Octogesimus pro torcularibus habet inscriptionem, sicut & Octauus, & Octogesimus tertius, qui omnes Ogdoadis habent mysterium. Euangelij siquidem gloria coruscante Gentium torcularia nouo musto exuberabant, dilatato in diem Octauum Mosaicæ legis sabbato. Huius quidem numeri mysterium dilucidare dignatus est Dominus in parabola de Villico iniquitatis apud Euangelium Lucæ quam exponens Theophilus Antiochenæ Ecclesiæ septimus post Petrum Episcopus, hæc nobis ingenij sui monumenta dimisit: Diues qui habebat villicum, siue dispensatorem, Deus omnipotens est, quo nihil est ditius. Huius dispensator Paulus erat, qui ad pedes Gamalielis sacras litteras discens, legem Dei susceperat dispensandam, qui cum cepisset credentes in Christum persequi, ligare, morti tradere, & oem

Domini sui dissipare substantiam, correptus est a Domino: Saule Saule quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare.

Di-

Dixitq. Saulus in corde suo: Quid faciam? quia magister fui, & villicus, & cogor esse discipulus, & operarius? fodere non valeo. cuncta. n. mandata legis video destructa, et legē, ac Prophetas vsq; ad Iohan. Baptistam esse finitas; mendicare erubesco, vt qui doctor fueram Iudeorum, cogar a Gentibus, & discipulo Anania salutis, & fidei mendicare doctrinam. Faciam igitur quod mihi utile esse intelligo, vt posteaq̃ proiectus fuero de villicatione mea, recipiant me Christiani in domos suas. Cepitq. eis, qui prius versabantur in lege, & sic in Christū crediderant, vt arbitrarentur se in lege iustificandos, dicere legē abolitā, Prophetas p̃terijssē. Vocauit itaq. duos de plurimis debitoribus; primum, qui debebat centū cados olei, eos videlicet, qui fuerant ex Gentibus congregati, & magna indigebant misericordia Dei; & de centenario numero, qui plenus est ac perfectus, fecit eos scribere quinquagenarium, qui proprie pœnitentiū est, iuxta Iubilæum. Secundum autē vocauit populū Iudeorum, qui tritico mandatorum Dei nutritus erat, & debebat ei centum coros tritici, & coegit, vt de centum faceret Octoginta. i. credere sanctam Domini resurrectionem, quæ Octauę dici numero continetur, & Octo completur decadibus, vt de sabbato transfiret ad primam sabbati. Ob hanc causam a Domino prædicatur quod bene fecerit, & pro salute sua in Euangelij clementia de legis austeritate mutatus sit. Hæc Theophilus. Potest et numerus, de quo agimus, significare Euangelij noviq; Testamēti gratiam per obseruationē mandatorū obtentam. quod his verbis approbat Ven. Beda in expositione eiusdem parabulæ villici iniquitatis. Euangelij (inquit) gratia significatur per Octonarium, sicut austeritas legis per septenarium. sed meretur Octonarij gratiam, qui præcepta custodit, quæ significantur per decem. vt per Octonarium iunctum denario, gratiam intelligamus acquisitā præcepto. vt qui scribit Octoginta per decalogi custodiam perueniat ad Octonarij gratiā. Præterea Octogenarius significat statū gloriæ et salutis, quia in celesti gloria inuenitur denarius in Octogenariū ductus, qm̃ ibi acquiritur obseruatiæ decem

man-

mandatorum retributio, et octo beatitudinum perfecta consummatio.
 De hoc autem mysterio dicitur Iudic. cap. 3. Humiliatus est Moab
 sub manu Israel; & quieuit terra annis Octoginta. Illud tandem
 de Octogenario dici potest. esse illum peccati hieroglyphicum, ut qui
 producat ab Octonario, per quem crimina nostra purgamus. 2. Pa-
 ral. 29. Expiauerunt templum diebus Octo. Per Octonarium, Deum
 placare solemus. Iohan. cap. 20. Post dies octo ubi Discipuli erant
 congregati in unum, venit IESU clausis ianuis. Per Octona-
 rium defectus nostros ploramus. Apud Moysen Nazareus qui su-
 per mortuum peccasset, vel semini flus die octauo ab emundatione
 offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarum, quæ scilicet
 sunt aues gemebundæ. Per hunc etiã peccator significatur, ut Apoc.
 cap. 17. Bestia quæ erat, & non est, & ipsa octaua est. octo namq;
 sunt principalia vitia, quæ genus humanum infestant, primum gu-
 la, secundum fornicatio, tertium auaritia; ira quartum, quintum
 tristitia, sextum acedia, idest, ocium, vel tedium cordis, septimum
 vana gloria, octauum superbia. Totidem sunt & modi peccandi.
 Amentia, ut Dathan: deceptio, ut Eua; repentina obreptio, ut
 Petrus Apostolus; obliuio, ut Moyses, qui non sanctificauit Deum
 super petram; tyrannis, ut Darius, qui tradidit Daniele; incre-
 dulus, ut uxor Loth; contemptus, ut Giezi Eliseum. mala affe-
 ctio, ut Pharisei, qui celabant resurrectionem Domini. Quare pro-
 pheta Amos octo vicibus malum Israeli intentat per enuntiatiua
 verba hæc: Stridebo super vos; peribit fuga; non obtinebit fortis
 virtutem; non saluabit robustus animã; non stabit tenens arcum;
 non saluabitur velox; non saluabitur ascensor equi; fugiet robustus
 corde. Totidem vicibus Esaias, et ipse Dominus apud Mattheum
 cap. 23. Væ generationi illi &c. inclamat contra Scribas & Pha-
 riseos. Quod ergo audis de Octonario idem prorsus opus est censeas
 de Octogenario ab eo producto. qui et ipse quandoque notat statum
 peccati, ut peccator insinuetur in capite asini, de quo 4. Reg. 6. le-
 gimus, Samaria obsessa a Benadab rege Syriæ, venundatum fuisse
 caput

Num. 6.
Leuit. 15

Beda in
collecta-
neis.

Atthana-
si^{us} i Quæ-
stionib.

Rupert^{us}
i Amos. 1

caput asini Octoginta argenteis. Ierem. cap. 41. Octoginta viri, quos morti tradidit Hismael. 2. Reg. 23. Octingenti interfecti impetu vno. Et 2. Machab. 5. Octoginta milia occisi. Octonarij numeri fatale exitium nouerunt Astronomi, qui Mundum secantes in duodecim æquales partes quas vocant domos, Octauam morti contribuunt. Cumq; ex domibus vna sit alia fortior, Octaua omnium debilissima iudicatur. Prima domus (inquiunt) est fortior decima, hæc fortior septima, septima fortior est quarta, ista fortior undecima, quinta cedit undecimæ, quinta est fortior nona, tertia debilior est nona, tertia præualet secunda, hæc demum præualet Octauæ, in qua magnum est infortunium. Adhuc etiam in ortu infantis ostendit Octonarius perniciem suam, quod magno quidem miraculo adscribendum. septimo enim mense in plerisque, (vt alibi demonstrauimus) origo legitima formatur, & qui fuerit editus, vitalis generationis curricula sortitur, Octauo autem mense, interdicta naturali lege pariendi cernimus tempora; ac si forte leteralis necessitas partus claustra laxauerit, periculum pariter generantis properatur, & pignoris. Quin si concubuerit mense Octauo parens, fiet infans oppletus lentoris mucosi, & cute fæda, atq; ostreacea valde obscena. Apud Moysen Octoginta diebus a viri thoro, & ab ingressu sanctuarij arcebatur, quæ enixa fuisset feminam, quod duplum est ad formationem masculi, vtpote duplo longiori indigens expurgatione. Obidq; dedit Dominus expurgationi primæ duas hebdomadas; secunda sexaginta sex dies, vt coniuictis vtrisque fierent Octoginta, qui duobus constant quadragenarijs, qui numerus imperfecto, & femineo sexui maxime congruit, vt vnitas virili. quia vnitas perfectio & forma est, binarius principium diuisionis & materie. Porro mulier serpentis persuasioni consensit, & virum persuasioni suæ consentire coegit: vir autem soli mulieri consensum præbuit. Cum ergo mulier et se, & virum deceperit, ideo in ortu suo duplici subiacet maledictioni. Octoginta concubine in Canticis designant animas terrenorum mercedem accipientes, vel

Octonarius vitæ aiosus.

Ex Petri Pirati Isagog.

Leuit. 12

Cant. 6.

Nn animas

Ad Prin
cipiā Vir
ginem.

animas minus perfectas. Denario. n. significatur scientia vniuersi-
tatis. quæ si ad terrena & corruptibilia referatur, quæ Octonario
significari possunt, fiunt Octoginta. Hieronymus: Multam esse
distantiam animarum in Christo credentium demonstrat Canti-
cum canticorum, in quo scriptum est: Sexaginta sunt regine, Octo-
ginta concubine, & adolescentula, quarum non est numerus. Una
est columba mea, perfecta mea, proxima mea, de qua dicitur. Vi-
derunt eam filie & beatificant eam regine, & concubine, & lau-
dant eam. quæ ergo perfecta est & sancta corpore & spiritu; & co-
lumba, & proxima vocari meretur: quæ autem supergressæ sunt
sex dies Mundi, & futura regna suspirant, regine appellantur: si
qua vero circumcisionem quidem habet octauæ diei, sed adhuc non
venit ad nuptias, hæc concubina vocitatur: Diuersa autem multi-
tudo credentium, quæ necdum potest sponsi copulari amplexibus,
nec de eo liberos parere, adolescentula dicitur. Hæc strictim po-
sumus; vt sciamus in hoc numero & bona, & mala pariter con-
tineri.

DE NUMERO XXCI.

Petr^o Cri-
nitus lib.
de hone-
sta disci-
plina.

Laer. de
vitis Phi-
los. lib. 5

Agi inter cetera suæ discipline dogmata, illum af-
serunt perfectissimum numerum, quem novies
nouem multiplicata componunt. is est 81. Iccir-
co, vt refert Anneus Seneca, qui forte fortuna
tunc Athenis aderant Persarum Magi, immo-
larunt Platoni vita functo, quod septimo No-
uembris die, quo natus fuerat, in nuptijs discumbens remotis da-
pibus expirasset, annum alterum & 80. absoluens absque vlla pror-
sus additione vel deductione, amplioris sortis, quam humanæ rati,
quod hunc numerum consummasset. Qua de caussa Labeo Roma-
nus Theologus Platonem inter Semideos, vt Herculem & Ro-
mulum, referendum non dubitauit. De annis climacterijs disse-
rens

rens Symphorianus Champerius, hæc scribit de Platone, & anno 81. Alij, inquit, non pauci vnum omnium difficillimum climacter-
 ra prodire; anno scilicet. Vno de quinquagesimo, quem complent an-
 ni septies septeni; ad quam opinionem plurimorum consensus incli-
 nant. Nam Quadrati numeri potentissimi dicuntur. Deniq; Plato
 ille venia ceterorum Philosophiæ Doctissimus, Quadrato numero
 annorum vitam humanam consummari putauit. s. Nouenario, qui
 complet annos 81. Fuerunt etiam qui vtrumq; recipiant numerum
 vnum de quinquaginta, & 81, & minorem, nocturnis genesibus:
 maiorem diurnis ascriberet. Pleriq; aliter moti, duos istos numeros
 subtiliter discreuere, dicentes: septenariū ad corpus, Nouenariū ad
 aīam pertinere. illum medicinæ corporis & Apollini attributū: hunc
 Musis, quia morbos animi, quos appellant Pathe, musica lenire
 ac sanare consueuerit. Itaq; primum climactera annū 49, esse pro-
 diderunt; vltimum aut 81; medium vero ex vtroq; permixtū an-
 no tertio et 60, quē hebdomades 9, vel 7 enneades conficiunt. Hūc
 licet quidam periculosissimum dicāt, quod ad corpus, & aīam perti-
 neat; ego tamen ceteris nō duco infirmiores. nam vtrumq; quidem
 supradictū continet numerum; sed neutrū, quadratum; & vt est ab
 vtroq; non alienus; ita in neutro potens. Nec multos sane, quos vetus-
 tas claro noīe celebrat, hic annus absumsit. Aristotelem Stagiriten
 reperit; sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatem, crebra-
 que morbidi corporis offensiones adeo virtute animi diu sustentas-
 se; vt magis mirum sit ad annos 63, eum vitam pertulisse. Illi
 autem qui animi potius, quam corporis naturam sciunt dominari,
 eos viros qui tales fuerunt, non prius vita excessisse, quam ad an-
 num illum 81, peruenerunt; in quo Plato finem vitæ, & legiti-
 mum esse existimauit, & habuit legitimum. Hoc anno & Dio-
 nysius Heracleotes, vt vita abiret, cibo abstinuit. Contra Dio-
 genes Cynicus cibi cruditate in choleram solutus est. Eratosthenes-
 quoque ille Orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonius ve-
 teris Academiæ princeps. ad eundem annum vixerunt.

Sympho-
 nia lib. 4
 tract. 3.
 cap. 7.

DE NUMERO XXCVI.

Gen. 16.

Glo. interl.

Ex Rupert. in cap. 27. Gen.

Abet & numerus Octogenarius senarius sua mysteria in Diuinis scriptis. Neq; .n. absq; mystico sensu sex, & octoginta annorum legitur fuisse Abraham quādo genuit Hismaelem; sed vt designetur eum generasse tempore vite spiritalis. Porro Octoginta sex annorum quantitas duobus disponitur terminis. est .n. in decimo limite Octonarius: in singulari, senarius. Senarius perfectus numerus ipse quodammodo est Abraham perfectorum vir operum, sed parui atq; frigidi sanguinis: Octonarius autem, qui a Pythagoricis femina dicitur, ipse in deceno limite quodammodo est Agar, infirmior quidem, quia femina; sed viro fecundior, quia iuencula.

DE NUMERO XC.

Umeri Nonagesimi infelicitas nota Mathematicis Chaldaeis, qui Nonagenariam radiationē, minacem malignamq; esse dicunt, quod duo signa huiusmodi intervallo disiuncta, sexu naturaq; dissideant. hec fit a signo vno ad aliud signum quod ab eo ordine sit quartum, vt a Leone ad Scorpium. quare & quadratus, & quadrantalus aspectus appellatur. Plinius lib. 2. Martis (inquit) stella vt propior etiam ex quadrato sentit radios ab Nonaginta partibus. vnde & nomen accepit. Pythagorici Nonagenariū, tristē iudicarunt numerum, vtpote altera parte lōgiore, sicut et 2, quo in Diuinis oraculis notatur heretici, et 20, in quo persecutiones passus est Iahacob, atq; etiam 42, quo

quo fuit Ecclesiæ persecutio denotata, quam impius agit Antichristus. Quare huiusmodi numeri semper habentur infausti in Diuinis litteris. Adhuc in Nonagesimo calculo, eadem quam saepe designauimus, obseruatio custodita, ut eiusdem nature dicantur 9. 90, & 900, & deinceps in maioribus summis, dum per eundem articulum numerus surgit. Maiores enim numeri suorum minimorum, a quibus primum denominantur, seruant etiā significationem. Sane quemadmodum Nouenario notati sunt Idololatræ, & qui Ecclesiæ aduersantur Hæretici; eodem mysterio Nonagesimo numero terminantur persecutiones & afflictiones quas ab infidelibus militaris Ecclesiæ patitur. vt habet liber Danielis. Sic & trecentis nonaginta diebus, quibus Ezechiel dormiuit super latus suum sinistrum, captiuitas domus Israel designatur, quæ capit tempore Regis Phacee, vsq; ad extremum annum Assueri, qui & Artaxerxes. Eiusdem significationis est quod Israeliticus populus legitur traditus in manu Sisaræ principis militiæ Iabin, cui inerant Nongenti currus ferrei, quibus scilicet affligerentur Israelitæ. Porro Sisara interpretatur visio equi. Iste est. n. animalis non spiritalis, qui non videt nisi ea quæ animalis sunt. Et ideo semper animalis homo, & is qui secundum carnem est, persequitur eum qui secundum spiritum est. Præterea Psalmus, de quo Dominum nostrum I E S V Christum Satan tentare non dubitauit, Nonagesimum in ordine continet locum. quod ab Athanasio mystice fuit obseruatum libro de mysterijs Psalmorum. Hoc dierum calculo fuit & Pharaonis in Iudæos insinuata seuitia. Cum enim Rex Aegypti animaduertisset Israeliticum populum, tunc in Aegypto detentum, magis ac magis crescere, veritus ne inquilini, superante numero, cum indigenis de principatu contenderent, vires illorum nefarijs artibus elidere conatus, iussit vt ex recens editis mares tollerentur e medio, ne opidatim inualescerent. Eo tempore natus Moyses, visus præ se ferre non vulgarem indolem, Nonaginta diebus domi lacte nutritus est, nemine conscio; sed timentes parentes, ne dum vni consulunt, ipsi

Cap. 12.
Hieron.
in cap. 4.
Ezech.

Iudic. 4.

Exho. 2.

necis eius fierent accessio, puerum exponunt in ripa fluminis, atque ita gementes discedunt dicentes: Heu miseri debueramus recens natum exponere, quando priusquam nutricis intercedat officium, vulgus vix habet pro homine. Nos nimia cura per Nonaginta dies aluimus, maiorem nobis parantes tristitiã, maiorem cruciatum pueri, ut voluptatum & dolorum per ætatem capacior se perire sentiat.

2. Reg. 23. Hæc illi de futuro incerti, præsentis indulgentes luctu. Huius numeri mentionem facit liber Regnorum quando peccauit David iu-
Leuit. 26 bens dinumerare populum contra præceptum Domini. vsus erat. n. Vide O-
rigenem hom. 15. in Num. ut si quando numeraretur populus, a viginti annis & supra numerarentur hi qui poterant ad bella procedere. At vero quia David, nulla habita ætatis ratione omnes in vniuersum numerari iusserat, ideo indignationem Domini expertus est, dum tria leuat super eum, ut sibi vnum ex his eligat nempe, vel septem annis fames veniat in terra, vel tribus diebus veniat pestilentia, vel Nonaginta dies fugiat aduersarios suos. Notat etiam hic numerus statum imperfe-
ctorum, qui cecantur ignorantia obscuritatis, quare ut legitur Luc. 23. tenebræ factæ sunt usque ad horam Nonam. Et de Heli cecutiente dicitur quod mortuus est cū esset annorum amplius Nonaginta. Neque te latere velim quod refert Valerius Probus, hunc numerum per N, litteram a Romanis fuisse designatum, quæ auctore Festo, diem nefastum notabat in Fastis, sunt autem fastis diebus contrarij nefasti, quos & nefandos vocatos ait Priscianus, a Græcis Apophrades eodem auctore dictos, quorum apud veteres crebra mentio est. Dies quoque quibus rei capitis damnabantur, vel insigni aliqua calamitate funesti, eodem nomine dicti. Quibus & festiue Lucianus hominem nullam Numinis rationem habentem, corpore vitiatum, conflatum ex imposturis, & mendacijs, omnibus abominandum dici posse ait similem.

Latinis

DE NUMERO XCIX. 571

Latinis litteris expressi numeri ex Valerio Probo.

A	B	C	D	E	F	G	H
500	300	100	500	250	40	400	200
I	k	L	M	N	O	P	Q
1	51	50	1000	90	11	400	500
R	S	T	V	X	Y	Z	
80	70	160	5	10	150	2000	

DE NUMERO XCIX.

Onus supra nonagenarium numerus Iustorum nobis insinuat numerum, ob parabolam illam Evangelicā Lucę cap. 15. conscriptā de centum ouibus, quarū vna perdita, reliquæ Nonaginta nouem relinquuntur in deserto, et vna quę perdita est, solícite a pastore queritur. Illic. n. in

vna oue perdita, peccatorū intelligitur conditio. vnde Psalmus ait: Psal. 118
Erravi sicut ouis quę perierat, require seruum tuū Domine: In ouibus vero 99. relictis in deserto, Iustorum accipitur numerus. non. n. Matth. 9.
venit Dominus vocare Iustos; sed peccatores ad pœnitentiā. Quare eo in loco parabolā exponens Dominus: Dico (inquit) vobis quod ita gaudium erit in celo, super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super Nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia. Quē Euangelij locū Greg. Rom. explanans ait: Quia Centenarius numerus perfectus est, Deus Centū oues. i. perfectum numerum habuit, cum Angelorum et Hoīum substantiā creauit; sed vna periit, quando Homo pascua vitę peccādo, dereliquit. Ergo quia rationalis creaturę numerus pereunte hoīe erat diminutus, querit in terra Hominem, vt summa integretur. Dimisit autem Nonaginta nouem in deserto; quia illos summos Angelorum choros reliquit in Cēlo.

DE NUMERO C.

Centum apud Poetas haud raro licet inuenire nō pro exacto hoc numero accipi, sed pro multis; & eximia quadam, & summa multiplicatione, quæque etiam rei cui adiecta est, & singularem dignitatem indicet, & præstantiam. Musæus vetustissimus Poeta puellæ Herus pulchritudinem & gratiam sic describit.

*Tres gratias mentiti sunt esse, alteruter vero Herus
Oculus ridens Centum gratijs pullulabat.*

Vbi centum gratias pro multis intelligit. Homerus vt nobilissimæ insulae Cretæ potentiam & splendorem significaret, illam appellat ἐκατόμπολιν, quasi centum vrbes habentem. Interp. glossographus, ἐκατόν φησιν, οὐ τῷ ἀριθμῷ ἀλλ' αὐτῆς πολλὰς, id est, Centum dixit non ipso numero; sed pro multis. Quod Homerus ipse satis declarat Vlyss. 19. cum Cretam his verbis describit.

*Creta terra quædam est sita in nigricanti Ponto
Fœcunda, & fertilis, circumflua, in qua homines
Multi & infiniti.*

*Homerum secutus est optimus maximus Poeta Virgilius Aen.
lib. 3.*

*Creta Ionis magni medio iacet insula Ponto
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ
Centum Vrbes habitant magnas, uberrima regna.*

Et de Veneris cultu, quem apud Paphum Cypri urbem habebat, scribens, ait, illum ibi habere Centum aras, vt sciamus illam ibi exquisitissimis, & maximis honoribus affici.

Aen. 1.

*vbi templum illi, Centumque Sabæo
Ture calent aræ, fertisque recentibus halant.*

Alibi-

Alibiquoque Centum pro infinito leguntur .

Non mihi si linguæ Centum sint, oraque Centum
Ferreæ vox, omnes scelerum comprehendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina possem.

Aen. 6.

Quem imitatus Sedulius.

Nam Centum licet ora mouens, vox ferrea clamet,
Centenosque sonos humanum pectus anhelet.

Lib. 1.

Et Satyricus Poeta,

Vatibus hic mos est Centum sibi poscere uoces,
Centum ora, & linguas optare in carmine Centum.

Sat. 5.

In scripturis etiam diuinitus inspiratis, tum temporum, tum rerum, de quibus agitur, perfectionem Centenarius insinuat. Nam denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem præceptis legis custodia continetur. Actiua enim, & contemplatiua vita, simul in decalogi mandatis coniuncta est. quia in eo, & amor Dei, & amor proximi seruari iubetur. Amor quippe Dei, ad contemplatiuam; amor vero proximi pertinet ad actiuam; Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in Centenarium surgit. Designat igitur Centenarius absolutam completamque perfectionem, ut sui lateris atque radicis naturam teneat, & conditionem. quoniam immo ut id ipsum quod suum latus, sed uerius ac copiosius. Proinde Isaac unam sementem iaciens fidei, hoc numeri calculo, sui laboris multiplicata suscipit opera, quod non intelligitur de certo ac definito numero supra & infra quem nihil esse possit; sed pro copioso, & amplissimo, uerem significans esse messem, & pleno, ut aiunt, copiae cornu effusam. Christus etiam in Euangelio fertilissimum agrum Centum asserebat producturum, fertilitatis probatae animae plenitudinem subostendens. Et primi Paralipomenon c. 20. Augeat Dominus populum suum, Cētuplum, quā sunt. i. ad perfectā usque multitudinē copiamque prouehat. Eodem modo perfectam eruditionē demonstrat Esaias dicens de Beatis, q̄ Iuuenis Centum erit annorum, nullusq. ibi immaturæ sapientiæ reperietur.

Gen. 26.

Luc. 8.

Cap. 65.

Nemo

Theo--
phil⁹ Epi
scopus A
lex. pa-
fcalium.
lib. 3.

Num. 11

Gen. 15.

Hiero. in
Esa. c. 10
cap. 65.
Sap. 6.

Mart. 18

Luc. 15.

Matt. 8.

Luc. 7.

*Nemo enim in sacris versatus litteris ignorat: iuuenem vocari abso-
lute non ætate vigentem, sed eum qui habet animam temerariam,
& nouarum rerum cupidam: sicuti non longitudine temporis, sed
ex laudata vita honore præstantes vocantur seniores. Nam chari
Deo populi consistorium, quod cogitur ex decies septeno numero,
seniores solent nominari. dicitur enim: Conuoca mihi septuaginta
viros ex senioribus Israel, quos tu ipse nosti quod seniores sint. Ad-
huc sapiētissimus Abraham breuioris æui quam vllus pene omnium
maiorum suorum inducitur: cum tamen dicat oraculū, quod Abra-
ham erat senior ætatis prouectæ. Illud quoq; quod in Apocalypsi Io-
hannis legimus; post resurrectionem exhiberi præsentia Iudicis par-
uos, & magnos, non ætatum, sed meritorum significat differentias.
Qui. n. parvus est, iuxta sententiam Salomonis, dignus est miseri-
cordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Iuuenes igitur
Centum annorum dicuntur, non qui iuuenili temerarioq; animo
fuerint, sed qui disciplinas canicie dignas optime callēt, iuxta pru-
dentiam facti seniores. In Euangelio quoq; Pastor noster Christus
habere se dixit Centum oves, plenitudinem insinuans rationalium
creaturarum; quemadmodum qui crediderunt credituriq. sunt Iu-
dæi, numero notantur quinquagenario ad Centenarium sub duplo,
longeq; distante a plenitudine. Vnde & Centurio, cuius fidē Do-
minus Israeli prætulit, electos ex Gentibus ostendit, qui quasi Cen-
teno milite stipati, virtutum spiritalium sunt perfectione subli-
mes, nihil a Domino terrenum, sed sola salutis æterna gaudia sibi
suisq; requirentes. Cētenarius. n. inter tres eorum qui salui fiunt gra-
dus, eos demonstrat qui supremum ac maioris perfectionis hac in
vita locum obtinent. Quod aperte liquet auctoritate Sanctorū Pa-
trum explanantium id Euangelicum verbum apud Matth. ca. 13.
& Mar. cap. 4. positum, quod semen cecidit in terram bonam, &
fecit fructum aliud tricesimum, aliud sexagesimum, & aliud Cen-
tesimum. quem quidem locum exponens D. Hieronym. inquit: Fru-
ctus terræ bonæ in tricesimo, sexagesimo, & Centesimo continetur.*

hoc

hoc est, in lege, prophetia, & Euangelio. Vnde constat semper illud quod inter tria bona minimum est, trigesimali fructus nuncupatione censeri: medium, nomine sexagesimi: & supremum atq; prestantissimum, centesimali prouentus fœnore notari. Eundem locum explicans Theophilus ait: Qui in Centum fructificant, sunt qui perfectam & obedientem habent vitam, ut Virgines & Eremitæ. Qui autem in sexaginta, qui mediocriter se habent, ut continentes, et qui in cœnobio sunt. Qui autem in triginta, qui parui quidem sunt, secundum propriam virtutem fructum ferentes, ut laici, & qui in coniugio sunt. Deniq; eundem locum edisserens Ven. Beda: Christus (inquit) exijt de sinu patris in Mundum, semen doctrinæ sue spargere per se, & prædicatores suos, ut fructus bonæ operationis in cordibus fideiū cresceret. Bona terra significat corda perfecta, in quibus uerbum Dei in alio generat fidē Trinitatis, quā significat tricenarius: in alio loco perfectionē bonorū operum, quā sexagenarius: in alio perseverantiam, quæ ad eternā ducit remunerationem, quæ in Centenario numero figuratur. Hætenus Beda. Non est autem a mysterio alienum Centenario significari præmium atq; mercedem Sanctorum in cœlesti regione. quoniam ab antiquis (ut in tricenarij numeri tractatu tetigimus) certo digitorum inflexu atq; dispositione & situ numeros omnes designantibus Centenarius figurari solebat vngue indicis dextræ manus fixo in medium articulum pollicis eiusdem manus. Huiusmodi autem infixio vnguis ipsius indicis dextri in medium pollicis locum, speciem quandam circuli, coronæque representat ob inflexionem in girum. Coronæ vero figura manifeste insinuat præmiū Sanctis, qui legitime certarūt, in regno cœlorum præparatum. Quod si testem huiusce significationis Centenarij quis exposcit, illico offert se Cassiodorus in Psalmi Centesimi expositione dicens: Merito sanctissimus iste qui in medio domus Divinæ misericordiam & iudicium Domini pura mente cantauit, hunc numerum Centenarium obtinuisse videtur; qui speciem desiderabilis coronæ, digitorum dextræ manus inflexione designat.

Hoc

Aug. in
Ciu. Dei
Lib. 15.
capit. 26.
Beda in
capit. 13.
Matth.
2. Tim. 4.

Hoc donum Martyrum, hoc est Virginum munus. & quidquid est
eximium in Ecclesia, tali fructu peruenire demonstratur ad præ-
mium, sicut dicit Apostolus: De reliquo reposita est mihi corona
iustitiæ, quam reddit mihi Dominus in illa die iustus iudex. Orbis
ipse terrarum hoc schemate fertur ambiri. Cælum in innumeris Aucto-
ribus legimus esse conuexum. Stellæ videmus spherica rotunditate
fulgentes. Solem ipsum circuli pulchritudine radiare. Lunam quoque
certum est in hanc venire formam, quando noscitur esse perfecta.
Et ideo consideremus cuius hæc persona sit meriti, cuius elegantie
comprobetur, ut in hoc calculo posita esse videatur, qui & præmio-
rum ingentium continet dignitatem, & creaturarum cælestium por-
tat imaginem. Pudet. n. dicere peccatis obnoxium, Centenarij nu-
meri fecunditate prouectum. Et quod Sanctorum diximus meritis
applicatum, indigno mihi fuisse collatum. Hactenus Cassiodorus.
Ex eo aut maxime computatur quæ a Cassiodoro adducta est Cen-
tenarij significatio, quoniam cum ceteri numeri omnes ante Cente-
narium signari apud antiquos Auctores soleant certa quadam lege po-
sitionis digitorum sinistræ manus; hunc de quo agimus numerum
de sinistra transferunt ad dextram, eodemque utuntur modo, quo
in læua decem monstrabant. Vulgatum sane illud Iuuen. Sat. 10.
de Nestore, qui ad Centum ætatis annos peruenerat.

Atque suos iam dextra computat annos.

Centesimus igitur numerus, licet eodem inflexu digitorum videatur
tenere figuram, quam habuerat denarius, cuius æqualia latera
continet; de læua tamen translatus in dexteram, ac nimium quan-
tatis magnitudine supercrescens, in cælestis vitæ significationem
poni consuevit in Oraculis. Nam ubi dextera simul et sinistra in bo-
no accipiuntur, vel futuram & præsentem Ecclesiæ vitam, vel læ-
titiam Sanctorum & tristitiam, vel bonos & malos insinuant. Vbi
vero absolute dextera ponitur, æterna gaudia demonstrat. Ad hanc
significationem respicit quod Salomon posuit mare æneum ad dex-
teram partem Templi, insinuans per lauacrum Baptismi, ad regnum
cæleste

3. Reg. 7.

celestē debere perueniri. Qui enim crediderit, & baptizatus fuerit Luc. i.
 saluus erit. Zacharię quoq; apparuit Angelus, stans a dextris alta-
 ris incensi. Apud Marcum Euang. quia Redemptor noster iam præ-
 sentis vitę transierat corruptionem, Angelus, qui annunciare pe- Cap. 16.
 rennem illius vitam venerat, in dextra sedebat. Isidorus de sum-
 mo bono: Sedet, inquit, Christus ad dexteram Patris, non ut dex-
 teram corpoream habeat Pater, sed dextera Patris beatitudo est,
 sicut sinistra miseria. Hinc apud Euangelium secundum Matthæum Matth. 25.
 dicit veritas, bonos a dextris collocandos, malos a sinistris. Orige-
 nes: Sancti, qui dextera opera operati sunt, pro mercede dextero-
 rum acceperunt dexteram Regis, in qua requies, & gloria est. Mali
 vero propter opera sua sinistra, ceciderunt in sinistram, & in tristi-
 tiam tormentorum. Eiusdem sententię fuit Pythagoras noster, qui
 ut habetur Metaph. i. inter decem rerum principia dextrum po-
 suit, & sinistrum. hoc quidem in serie malorum, illud in bonorum
 ordine locans. His etiam consonat diuinus Plato, qui Herum Pam Plato de
Repub.
lib. 10.
 philium resurrexisse consingens, eum inducit de inferis ita differen-
 tem, ut post corporis interitum anima cum plerisq; alijs in demoni-
 cum quēdam peruenerit locum, in quo terre duos agnouerit hiatus;
 totidemq; superne in cœlesti regione ex aduersum; inter hiatus ve-
 ro huiusmodi sedentes Iudices, qui ubi iudicassent animas, Iustos
 quidem ad dexterā superne per cælum ascendere iusserint; Iniustos
 contra, ad sinistram inferius. Adhuc & nobilissimus poeta Maro:

Hic locus est, partes, ubi se uia findit in ambas;
 Dextera, quæ ditis magni sub mœnia tendit.
 Hac iter Elysium nobis: At læua malorum
 Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

Anc. lib. 6

Ad hoc mysterium referendum est quod nos Christiani Centesimo
 die ab obitu defuncti parentalia celebrari curamus, nempe ut mor-
 tui transeant a læua in dextram; a malitia in triumphum; a terra
 in cælum; a misericordia in glariam; a morte in vitam. In re-
 promissionibus etiam, pro his quę contempsimus, multiplicata nobis

Cen-

Centuplum Dominus pollicetur, dicens apud Marcum cap. 10. Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, et propter Euāgelium, qui nō accipiet Centies tantum nunc in tempore hoc domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus: & in seculo futuro vitam æternam. Et apud Matthēū cap. 19. Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomē meum, Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Centuplum intelligens amplissimum illud premium, quod pijs, pro relictis caducis, ac vilibus possessionibus, & carnis affinitatibus, confertur; nempe preciosam illam margaritam Euāgelicæ mentis, nullis huius Mūdi mercibus æstimādam. quod insinuans quodam modo Paulus ad Corinthios scribens, ait: Quasi nihil habentes, et omnia possidentes. quia & ante iam dictum erat: Fidelis hominis totus Mundus diuitiarum est. Quamquam & illud dici potest, quod Centuplum promittatur, ac æternæ vitæ possessio, quia quisquis pro nomine Dei temporalia terrenaq. contemnit, & hic perfectiōnem recipit mētis, ut iam ea non appetat, quæ contempsit, & in futuro seculo ad æternā vitæ gloriam peruenit. Terra bona, inquit Greg. fructu Centuplo fecundatur, quando cor docile virtutū spiritualium perfectiōne donatur. Notat ergo Centenarius complementum virtutis & gratiæ, vnde de tentorijs Tabernaculi, idest de viris virtute præditis, qui sunt in Ecclesia, dicitur Exhōd. capite vigesimo septimo: Erunt tentoria de bysso retorta, cubitorum Centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimensionem designant. significant & complementum, ac perfectiōnem salutis, & gloriæ. hinc de Paradiso potest dici illud, quod de illa ciuitate legitur Iudith. capite primo: Turres posuit in altitudine cubitorum Centum. Huc itidem facit quod homines iubet Christus accumbere in virenti gramine secundum contubernia in partes per Centenos et quinquagenos, ut postquam suam carnem calcauerint, & omnes illius flores,

2. Cor. 6.
Gregor.
Mor. lib.
15. ca. 7.

Gregor.
Mor. lib.
30. c. 33.
& in Ezech. ho-
mil. 18.

D. Hier.
in ca. 14.
Matth.
Mar. 6.
Luc. 9.

flores, & seculi voluptates, quasi arens fenum sibi subiecerint, tunc per quinquagenarij numeri pœnitentiam, ad perfectum Centesimi numeri culmen ascendant. Unde per quendam dicitur: *Quinquageni ad conuiuium Domini discumbunt, qui adhuc in pœnitentia commissorum positi, verbi percipiunt auditum: Centeni autem qui iam præsumpta veniæ spe, de solo vitæ æternæ desiderio suspirant. Possunt etiam diuersi conuiuantium discubitus distinctos per Orbem Ecclesiarum conuentus, quæ vnā catholicam faciunt, designare. Quos bene Dominus quinquagenos per turmas, vel Centenos discumbere præcepit, vt videlicet turba fidelium escam suam, & locis distincta, & moribus coniuncta perciperet. Iubilæi quippe requiem quinquagenarij numeri calculo contineri satis superque monstratum. bis autem ducitur quinquagenarius, vt ad Centenarium perueniatur. Quia ergo prius a malo quiescitur opere, vt post anima plenius quiescat in cogitatione, alij quinquagenarij, alij Centeni discumbunt, quando sunt nonnulli, qui a prauis actibus habent operis requiem; & sunt nonnulli qui a peruersis cogitationibus iam mentis requiem habent. Centenarius item mystice bis continet quinquagenarium. Vt enim quinquagenarius spiritualis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæque mente concipiat, & contempletur: ita duplicatus in Centenarium, negotiosam solet insinuare. Quinquagesimo enim post resurrectionem die descendit Spiritus sanctus. Et operum nostrorum fructus uberissimi atque pinguiissimi, ad Centenarium vsque numerum cumulantur; eorum inquam qui vitæ integri, scelerumque pueri peregrinationis nostræ cursum pie sancteq. peregerunt. Quod si maiora desideras huius numeri sacramenta, memento decem milia inimicorum fugari a Centū bonis. quia Centum fideles, nō tā numero Centum, quam perfectione signati, multa millia cōtrariorum virtutum persequuntur. Fugant. n. fideles doctores innumeros demones, ne aīa credentium antiqua fraude decipiantur. Centum milites sunt qui*

Beda in
Lucā li. 3

 Beda in
Mar. 6.
li. 2. c. 26

 Aa. 2.

 Leuit. 26

 2. Paral.
12.
Ezech.
40.

per-

perfectioni student. Centum cubiti a porta interiori ad exteriorē,
 designantes altiore[m] profectum eorum, qui iam perfectionem atti-
 gisse videbantur. Centum bati olei apud Lucam, magnam Dei mi-
 sericordiam præsignantes. Arca Noe, quæ specialiter typum gesta-
 uit Ecclesiæ, Centum annis fabricata describitur. Centum cubiti
 longitudinis atrij tabernaculi, spem cœlestium significant, & Cæ-
 lestem vitam. Centum quoque cubitorū erant longitudo, & latitu-
 do Templi, vt ostendatur nos mente, sermone, & operibus Deo ser-
 uire debere: vel etiam designari potest perfectio operum. Abraham
 Centenarius Deo credidit, iustificatus est, & genuit Isaac. Ruper-
 tus Tuitiensis: Cum nascitur (inquit) Isaac, cuius generationem
 vnica Dei gratia operata est, paternæ ætatis numerus plenus est
 integer, vnus et simplex. i. solo limite Centeno contentus est sub v-
 nitate. Unitas namq; apud Philosophos, neque mas, neq; femina di-
 citur, & proinde recte sub Centena vnitate paternorum annorum
 nascitur Isaac, cuius generationem neque viri, neq; femina natura,
 sed sola diuinæ promissionis veritas operatur. Hæc Rupertus. Tu
 vero illud superaddas, In Isaac Centesimo patris sui anno nascente,
 Electos omnes, atq. diuinæ promissionis filios intelligi, quos Cētesi-
 mo anno nasci nihil aliud est, nisi singulari magnoq; Dei beneficio
 non solum in præsentī hac vita affici, verum etiam post hanc longe
 felicissima immortalitate frui. His alijsq; secretioribus rationibus,
 quas illustrium virorum subtiliora ingenia indagarūt, Centenus nu-
 merus in scripturis sanctis sæpe sacramentales causas complectitur.

Cap. 16.
Cap. 5.7.

Exho. 27

Ezech.
40. & 41.

Gen. 7.
Gen. 21.
Aug. in
Ciu. Dei
li. 18. c. 3.
& Ruper-
tus. f. Ge-
nes. 27.

DE NUMERO CXII.

Iodocus
Clift.

Entenarium consequens duodenarius, idem fere desi-
 gnat in sacris litteris, quod ante Centenarium duo-
 denarius, sed exuberantius atque augustius, totam
 scilicet Sanctorum in cœlesti ciuitate multitudinem,
 atque frequentiam. Vt. n. Centenarium antecedens duodenarius,

præ-

præcipuos sanctæ Syon & Ecclesiæ præsentis patres complectitur; sanctos inquam Prophetas & Apostolos: non secus ex adiectione centenarij accrescens duodenarius, sacratissimum supernæ Hierusalem, & civium celestium comprehendit cœtum, totamque illam felicissimæ regionis curiam. Quod vel ex Cassiodori Senatoris patet sententia in explanatione Psalmi centesimi duodecimi dicentis: Vehementer admiror, quotiens istum numerum reperio, ingentium sacramentorum honore plenissimum. Ipse. n. calculus Apostolos complectitur, ipse Israeliticum populum diuisit in Tribus, futuram illam (sicut pater Hieronymus ait) significans beatitudinem duodenaria quantitate distingui. Verbi gratia, vt primum locum habeant Apostoli, secundum Prophetæ, tertium Martyres, quartum infantes post baptismum rapti, quintum Virgines, sextum vere pœnitentes. vt sic vsq; ad duodecim partes per diuersas meritorum distantias gaudeatur. Hoc tangere videtur Apostolus cum dicit: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas stellarum. 1. Cor. 15. Stella enim a stella differt in claritate. Sic erit & resurrectio mortuorum. Quapropter iste Psalmus post centesimum duodenario numero constitutus, futuræ nobis beatitudinis imaginem compromittit; quando ad illam æternæ lætitiæ similitudinem, iugiter Dominum a pueris præcipit esse laudandum.

DE NUMERO CXX.

Admirabilis est numerus Cētesimus vicesimus, cum tantis restituatur, & numeretur partibus, quotus ipse trigonus est. Habet enim partem dimidiam, hoc est, sexaginta: habet tertiam, nam quadraginta: nec caret quarta, videlicet triginta: habet quintam nimirum vigintiquattuor: nec illi deest sexta, scilicet viginti: tenet octauam, quindecim; decimam, quæ sunt duodecim: habet & duo-

O o decim

	1	1	decimam, nempe decem; quindecimam, octo; rur-
	2	2	sus vicesimam, nempe sex; vigesima quartam, quæ
	3	3	sunt quinque; tricesimam, quattuor; quadragesi-
	4	4	mam, hoc est, tria; sexagesimam, duos; habet deniq;
	5	5	centesimam vicesimam, quod est vnum. Sunt
	6	6	igitur omnes partes quindenæ, quarum partium
	7	8	notas, si ad vnum iunxeris, habebis sexaginta, ad
	8	1	120. subduplum. & si dictas partes quis copula-
	9	3	uerit, eius duplum, idest 240. restituet. si suis
	10	6	quoque partibus ipse adiiciatur, triplum ipsius i.
	11	2	trecentorum sexaginta numerus emerget. Est igi-
	12	6	tur numerus 120. se ipso toto fecundus, & abun-
Hier. ad	13	3	dans, se ipsum quantus est transcendens, semet cõ
Paulinũ.	14	4	geminans, sese integre restituens, seque totum to-
Clemēs	15	6	to seipso compensans ac redimens. Est alias quoque
Alexan.	240.	120. 60.	120. numerus triangulus, & constat ex paritate
			quidem numeri 64. nempe octo imparibus ab vni-

tate sumtis. nam vnum, tria, quinque, septem, nouem, vndecim, tredecim, & quindecim, simul iuncta produciunt sexaginta quattuor, quadratum numerum, quod eorum quæ fit per impares compositio, quadratos generet. nam dispositis ab vnitatem imparibus, eisdemq. in vnâ summam coacervatis collectisq. tetragoni prodeunt.

Impares 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15.

Quadrati 1. 4. 9. 16. 25. 36. 49. 64.

Ex imparitate rursus numeri 56. nempe septem paribus a binario, posteriores coacervando superioribus, siue etiam in ordine disposito naturali numerorum ordine, secundo per primum ducto, procreabuntur altera parte longiores, quorum septimus erit 56.

Numeri continue pares 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14.

Alterâ parte longiores 2. 6. 12. 20. 30. 42. 56.

Numerorum naturalis ordo 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Alterâ parte longiores 2. 6. 12. 20. 30. 42. 56.

Simul

Simul autem iuncti 6 4. & 5 6. procreant numerum 120.

In alio rursus significato constat 120 ex quattuor, triangulo quinto, quadrato quinto, quinto pentagono, & hexagono quinto.

Trigoni 1. 3. 6. 10. 15.

Tetragoni 1. 5. 9. 16. 25.

Pentagoni 1. 5. 12. 22. 35.

Hexagoni 1. 6. 15. 28. 45.

Eadem igitur proportionem sumtū est 5. in vnaqua; specie. Triangulorum. n. ab vnitāte quintus est 15. Quadratorum quintus 25. Pentagonorum 35. Hexagonorum 45. simul autem sumtis, 15, 25, 35, et 45. exsurgit numerus 120. Iam vero, vt de his rursus pauca tangam, Numerus quadragenarius quinaris constat ex descriptione quæ fit ex triplis 6. 9. 12. 18. quarum compositione gignitur numerus 45, qui sexies multiplicatus, parit 270, qui dierū numerus conficit menses nouē, quibus humanus perficitur fœtus. Numerus tricenarius quinaris ipse quoq; habetur ex ea quæ fit ex duplis descriptione arithmetica, geometrica, et harmonica nēpe 6, 8, 9, 12, quorum compositio numerum 35. generat, qui ductus, 6. parit 210. quo dierum calculo diximus formari fœtus septem mensium. Numerus autē Vicenarius quinaris, qui est ab vnitāte quintus tetragonus, pertinet ad Christū seruātorem nostrū, qui vt multorum Doctōrum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum, mortuus est die Vigesimo quinto Martij (hic. n. dies tunc in decimam quintam Lunam primi mensis Hebræorum incidebat.) Hoc quippe præter ceteros astruunt Cyrillus Epistola ad Synhodium Carthag. Tertull. lib. 1. cont. Iudeos. Athanasius in Questionibus. Iohan. Chrysost. serm. de Iohan. Baptista. Augustinus de Trinitat. lib. 4. cap. 5. & in Ciuit. lib. 18. cap. vlt. Et beatus Hieron. in Martyrologio testatur dicens: Octauo Kalendas Aprilis Hierosolyma Dominus crucifixus est, & sexto Kal. April. Hierosolyma resurrectio Domini nostri Iesu Christi celebrata est. Eadē fere verba refert Beda lib. de Tēporū rōne c. 45. et lib. 1. c. 3. in Lucā. Ut n.

Ioseph⁹
Moleti⁹
lib. 1. de
de cor-
rectione
Kalenda-
rij c. 15.

Psal. 118
119.
Hiero. in
Eccl. c. 11

Beda in
Psal. gra.

æquinoctio verno, & Sole in eo exsistente, Luna autem plena ad punctum autumnalis æquinoctij sibi opposita, Mundi creatio, & primi hominis plasmatio, principium habuerunt; ita ipse post sacri Paschatis ad idem tempus institutionem die 25. Martij, Sole, & Luna conformiter æquinoctium tenentibus, pati voluit, maculam illam, quam simili tempore post protoplasti Adæ peccatum & prævaricationem genus humanum contraxerat, per suam ipse passionem deleret, atq; omnia parata ac nitida redderet, et humanam naturam pristinae innocentie restitueret: utque æquinoctio illo totus aquæ atque terræ ambitus pleno ab utroque luminari vndecunque illuxit; ita fugatis & pessundatis tenebris, æternam nobis lucem cuius tota terra capax esset reduceret. Est enim vernum æquinoctium vertex temporis, & lucis principium, quandoquidem ante primum æquinoctium dies luxque non fuit, & Sole in circulo æquinoctiali exsistente, lumen diei, supra tenebras noctis crescere incipit, ut non semel magni mysterij arcano tempus æquinoctij, quod in 25. mensis incidit, Saluator noster observasse videri debeat: quemadmodum in libris, quos de Romani Kalendarij correctione edidit, scriptum reliquit Paulus Germanus Forosempreniensis Episcopus. Numerus denique quindenarius ipse etiam sacer habetur, magnamque cum Centesimo vicesimo coniunctionem habens. Post ethicum illum Psalmum, quindecim carmina, & quindecim Graduum Psalmi sunt, per quos primum ad canendum Deo, & in atrijs consistendum iustus ascendens eruditur in lege; & septenario numero completo, postea per ogdoadem ad Evangelium scandit. Præterea hic idem numerus illud continet Sacramentum, ut cum quinque sensus corporei (per quos fragilis humanitas contrahit omne peccatum) beatæ, & individue Trinitatis fuerint virtute superati, ad quintum decimum Gradualium Psalmorum nos culmen educat, eoq; fiat ut corporis imbecillitate submotâ, victoribus præmia sempiterna donentur. Deniq; quindenarius utriusque gerit Testamenti significationem, & trigonus in ordine

ordine quintus decimus constituit numerum Centum viginti, ut nuper ostendimus. quo fit ut numerus 120 typum figuramq. veteris & noue legis preferat, eorumq. qui in utroq. Testamento legis, & Euangelij præcepta implere laborant. Quindenarius quidem ex septem & octo confertur. septem, ad sabbatum refertur; octo, ad circumcisionem, quia octaua die circumcidebatur puer. si vero ad nouum Testamentum respicias, habes septem dona Spiritus sancti, & in octauo resurrectionem Christi. Cētum viginti ergo eos significant, qui vel in veteri, vel in nouo Testamento legis & Euangelij præcepta implere student. Simili modo in Actis Apostolorum cap. 1. cum describitur surrogatio et ascriptio S. Matthiae in numerum Apostolorum loco Iudæ proditoris, ait Lucas: Erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Quod exponens Hieronymus in principio libri 17 in Esaiam: In hoc (inquit) numero virorum, gratiam Spiritus sancti primitiua suscepit Ecclesia, patenter ostendens, quia qui lege legitime utuntur. i. qui Christi in ea gratiam cognoscentes amplectuntur, iure spiritus eius gratia replentur, qua in charitate eius amplius ignescant. nam 120 doctrinæ legali cōueniunt, propter annos totidem Legislatoris. Oportebat. n. ut sacramētum, quod Legislator in annis exhibuit, hoc nouæ gratiæ prædicatores suo numero designarēt. Porro Moyses vita uixit annos Centum supra uiginti. Quadraginta siquidem annis Aegyptum coluit, dux sub Pharaone Aegyptiæ militiæ; quarta uero decade, profugus ex Aegypto, sequentibus quadraginta annis. pascendis ouibus operam dedit gener Sacerdotis Midianitarum; in exitu aut octauæ decadis Deo, sub inambuſti rubi flāma cōspecto, reuersus in Aegyptū octogenarius populi Dei pastor est institutus; demū quadraginta annis, sacro perfunctus populi Dei pastore, peractō ōi diuinitus instituto magisterio, Cētesimū supra uigesimū attigit uitæ terminū. Rabanus in Gl. ordinaria: Hic, inquit, numerus Cētū uiginti cōgruit ætati Moſi. ut sicut sub hoc num. Moſe defuncto, Iesus successit, & populū in terrā p̄missionis induxit: sic ueteri legi in Ecclesia principatus Christi successit,

Glo. ord.
din. in c.
34. Deu.

Verum Israel ducens ad regnum cœli. Denique numerus Centesimus vigesimus æternam Sanctorum beatitudinem in futura vita designat, propter habitudinem eius ad quindenarium iam expressam, vite venturi sæculi designatiuū. Nempe septenarius & octonarius quindenarij partes, placidā cœlestis patrię quietē insinuant, hic quidem corporum requiem in resurrectione vltima (quā signat) venturam; ille vero quietem animarum iam corpore solutarum. Attestatur hoc Glo. ordinaria in explanatione supradicti loci de ætate Moſis, in qua supremum diem clausit, ex Deuter. adducti, dicens: Quod Moſes centum & viginti annorum erat quando mortuus est, hoc significat tam eum, quam cæteros patres Veteris Testamenti post perfectionem mandatorum Dei, quæ est in duobus præceptis charitatis, per gratiam Christi, & sanguinis redemptionem, æternę quieti & futurę vitæ aptos esse. Scrutemur cætera huius numeri mysteria. Centum viginti cubitorum erat altitudo domus Domini ædificatę a Salomone, vt secundus habet liber paralip. cap. 3. Hiram rex Tyri misit centum viginti auri talenta Regi Salomoni. totidem auri talenta recepit Salomon a Regina Saba. Hic item annorum numerus consecratus est vitæ hominum eorum, qui fuerunt in diebus Nohe, quibus istud conceditur vitæ spacium, quo inuitantur ad pœnitentiam, magis volens Dominus ignoscere, quam punire, vt imminentis diluuij terrore, suspensos ad veniam cogeret postulandam; quo, dum periculum futurę mortis horrescunt, impietati, atq; iniustitię renunciarent. Homo .n. inter intellectuales creaturas hoc præcipue sortitus est, quod solus pœnitentiam agendo, venia dignus fit. Ex quo Domini supra modum clementiam colligere licet; quia multorum annorum offensionē a Mundi constitutione in finem vsque contractā voluit relaxare, si eos pœnituisset hoc temporis curriculo. At vero Deus cum ad pœnitentiam Centum viginti annos præfinisset, postquam vidit peccatum crescere, & inundare, non exspectauit præscriptum terminum; sed amputatis viginti annis, morte plectendos homines iudicauit; tum

Cap. 34.

3. Reg. 9.

3. Reg. 10.

Gen. 6.

Aug. in Ciu.

Dei lib. 15.

cap. 24.

Hier. hom.

2. in Cant.

Io. Franc. pi

cus de rerū

prenotione

lib. 3. cap. 4.

Theodoret.

Cyrenen in

prophetas.

ut

ut peccati progressionem comprimeret; tum quia non ignorabat satius fore his qui insanabiles sunt mori, quam vitam agere; ac si vita priuenter, dupliciter prodesse ceteris: namque horum exemplo a peccato ceteros deterreri, et improbis hominibus mundum ipsum emendari. Mystice vero qui pondere & mensura omnia regit, & administrat Dominus, Centum viginti annos deputarat, quod poenitentiae sit addictus hic numerus ex conflatione quadragenarum iter repetiti, quem frequenter emundationi (&) purificationi in diuinis litteris inuenimus aptatum. Inde & quadraginta diebus, fuso Cataclysmo ab hominum iniquitatibus terra diluta est. Reijcit autem D. Hier. translationem illam, quae habet: Non permanebit spiritus meus in homine &c. dicens in hebreo scriptum esse: Non iudicabit spiritus meus homines istos in sempiternum, quoniam caro sunt; hoc est, quia fragilis est in homine condicio, non eos ad aeternos seruabo cruciatus; sed hic illis quod merentur restituam. sic enim legit & Rabi Salamon: Non disceptabit, non iudicio contendet spiritus meus. Iam vero apud Philon. Iud. dicit Dominus: Non diiudicabit spiritus meus in omnibus istis in secula, eo quod carnales sunt. erunt autem anni eorum 120. in quos posui terminos seculi. Nec ab ijs dissentit Glo. de poeniten. dist. 1. praedixerat: Spiritus meus, id est indignatio mea non remanebit in homine in eternum. i. non erit eterna, quia non reseruabo hominem in eternis cruciatibus, sed ipsum hic puniam temporaliter. s. diluio, quasi Dei sonet clementiam, dum peccator hic pro suis sceleribus visitatur. Magna siquidem est ira Dei, quando peccantibus non irascitur, ultionis tempus differt ut maiori supplicio delinquentes afficiat. Vnde iratus Dominus in hunc modum ad quosdam loqui describitur: Non visitabo filias eorum cum fuerint fornicatae; nec sponsas earum cum adulteraauerint. e contrario misericordiam nuncians: visitabo, inquit, in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; verum tamen misericordiam meam non dispergam ab eis, neque nocebo in veritate mea. Fatidico vati subscripsit Plato, asserens si quem Deus

Plato de legibus lib. 2.

De poenit. dist. 1. cap. ne forsitan.

Hier. lib de Hebraeis quaest. Ioh. Chrysost. in Gen. hom. 20.

Lib. Biblicarum antiq.

Osc. 46

Psal. 88 Prouerb. 23

De Rep. li. 2

punit, punire gratia boni: & si quis Poeta Iambica inducat, in quibus passiones Niobes referantur, vel Pelopidarum, vel Troianorum, aut aliquid huiusmodi; vel sinendum non esse eum dicere hæc Dei opera esse, vel si Dei sunt, educendum esse in his rationem, dicendūq. Deum quidem bona, iustaq. egisse, atque eos puniendo iuuisse. Quod vero miseri sint, qui pœnas pendent, sitq. Deus, qui sic affligit, Poetam dicere non est permittendum; sed si diceret malos homines, ut pote miseros, pœnis egere, easq. soluentes à Deo iuuari, permittendum. Diodorus Tarsen. Episcopus. Iosephus Heb. Antiq. lib. 1. c. 5. Lact. Firm. Diuin. instit. lib. 2. c. 14. Trebellius Pollio in Claud. Petrus Aponen. lib. qui ab eo Conciliator inscribitur differentia 9. Carolus Bouill. lib. de numeris perfectis, hunc numerum referunt ad terminum vitæ hominum, quam Deus intra Centum viginti annos coarctauerit, ne diu viuendo, & peccata, & damnationem nostram augeremus. Sunt ex Hebræis, qui opinentur Henoch filium Iaret præmatura morte a Deo sublatum, idque sacram scripturam ostendere, quæ de eo sic scribit: *וַיִּקַּח אֹתוֹ אֱלֹהִים*. i. quoniam tulit eum Deus. ut clarum; sit Deum illi mortem, muneris loco, dedisse. Idem etiam Menander poeta scribit: Deos nonnunquam ijs, quos diligunt, mortem præmaturam, seu beneficium aliquod dare, ut vitam eripuisse putandi non sint, sed magis mortem dedisse, *ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνῴσκει νέος*. idest. Quem Dij amant, moritur iuuenis. Vt. n. mala vita, quo longius fuerit propagata, eo magis delinquentibus penam multiplicat, sic Fidelibus non vita longa prodest; sed bona. Nā si rem penitus intrespicias, soli bono viro bonam senectutem cōcedi compertum est, non longauitatem dico; sed uitam cum prudentia. Felices enim dies multis annis sunt meliores: sicut brevis lux, melior, quam æternæ tenebræ. salubriter etenim dixit Propheeta, malle se unam diem cum virtute viuere, quam mille annos in umbra mortis. per umbram, vitam subindicans malam, quod re magis, quam verbis diuina docet auctoritas, quando impium

Gen. 4. Cain, pro eo quod se ipsum fraternali cedis crimine constrinxerat,

Vide A-
dagiū O-
ptimum
nō nasci.

Plini⁹ na-
tural. hi-
sto. lib. 7.
cap. 50.

Psal. 83.

rat, Dominus vivere voluit vsque ad septimam generationem. Vnde varia quantitate numerositatis annorum interposita, ab Adam vsq; ad Cataclysmum per Cain septem enumerantur generationes; at per Seth, decem. Abrahā rursus patriarcham cui, bonam Gen. 5. senectutem Dominus pollicetur, breuioris æui narrat oraculum, quā vllum ex eius maioribus, philosophice nos erudiens quæ sit bona senectus, ne hoc promissum intelligamus de senectute, quæ apparet in corpore plena probrosis fœditatibus; sed de prudentia, constantiaque animi dictum accipias. Hic suum teneant locum Platonis verba in Timeo: Nostris illis fabricatoribus de nostro genere consultantibus, vtrum diuturnius quidem, sed deterius; an breuioris quidem uitæ, sed melioris efficerent, visum fuit uitam breuem melioremq; diuturnæ et deteriori esse omnino anteponendam. Itaq; caput ossè raro texere; sed carnibus, nervisq; quia flexiones non erat habiturum, non fulciuerunt. His decaussis caput membris omnibus acutius ad sentiendū, prudentiusq; sed imbecillius est constitutum.

DE NUMERO CL.

Entesimus quinquagesimus numerus in scripturis diuinitus inspiratis admodum sacratus habetur, et mysticus propter certam quantitatem quam summa sua complectitur, nam triplum in se continet quinquagenarium, quasi illum multiplicauerit Trinitas. vnde hac de causa non inepte conspiciamus Psalmorū coæquationem fieri numero 150. qui si per quinquagenarios articulos interrogetur, magnum aliquid & valde mysticum continere probabitur. Non .n. frustra quinquagesimus Psalmus est de pœnitentia; centesimus, de misericordia, et iudicio; Cētesimus quinquagesimus, de laude Dei in sanctis eius, quando completo illorū numero magnæ festiuitatis completoriū celebrabitur in æternū. Sic porro ad beatam, æternamq; tendimus vitam, primitus damnando peccata; deinde bene viuendo, ut post vitæ malæ fugam, per bona opera perueniamus ad vitam æternam.

Hugo a
Sā. Viſt.
in spec.
Eccl. c. 3.

Hi

Hi sane tres sunt dies ante Pascha, quorum primus est pœnitentie, secundus iustitiæ, tertius dies retributionis, in quo fit
 Luc. 13. consummatio. Vnde Dominus in Euangelio: Hodie, & cras
 eiicio demonia, & sanitates perficio, & tertia die consummor.
 Dies pœnitentiæ significatur, per diem, in quo passus est; dies
 iustitiæ, per diem in quo iacuit in sepulchro; dies retributionis, per
 diem in quo surrexit Dominus. Pœnitentia cruciat: iustitia tran-
 quillat: remuneratio, & vita æterna glorificat, & letificat.
 Psal. 50. Pœnitentiæ vox est: Miserere mei Deus, & secundum multi-
 tudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Iustitiæ
 Psal. 110. Christi vox est in Electis suis: Misericordiam, & iudicium can-
 tabo tibi domine. Vitæ æternæ vox est: Laudate Dominum in san-
 Psal. 150. ctis eius; et, Omnis spiritus laudet Deum. Est huius numeri aliud
 Gen. 7. evidens sacramentum. nam quemadmodum Centum quinquagin-
 ta diebus, diluvio superducto, criminibus suis terra diluta est; ita
 In Psal. 150. Psalmi tali numero producti genus humanum peccatis suis pollutum
 conuenienter reddunt absolutum. Cassiodorus: Psalmorum, inquit,
 spiritualis abyssus peccatis inquinata corda mortalium, vsq; ad iu-
 dicij tempus perpetua emundatione purificat, & fit nobis ex ipso sa-
 lutare diluvium, quod nostrum sensum delictis sordidum reddit ab-
 lutum. Tertio quoq; mysterio decoratur hic numerus. cum. n. quin-
 decim constet decadibus vtriusq; Testamenti cõplectitur sacramen-
 ta; septem quippe decades referuntur ad vetus Testamentum, vel
 propter observantiã sabbati, quam septima die fieri præcipiebat; vel
 quia promittebat terrena, & temporalia bona, quæ septenario dierum
 voluuntur; vel quia carnalis ille populus, cui talia promittebat, se-
 ptuaginta annis in captivitate detentus est Babylonica. octo vero
 nostro tempori deputantur, qui resurrectionem Domini, quæ octa-
 va die mane facta est, per quam reparati sumus ad æternitatem, per
 singulas hebdomadas die octava cum deuotione veneramur; vel
 propterea quia sex ætates huius seculi sunt; septima dormientium,
 idest, illorum qui adhuc exspectant communem resurrectionem;

octava

o⁸taua vero resurgentium quando nouissima mors destruetur, & quando duplici stola vestiētur s. in anima, & in corpore. Inde patet quod Psalmi, in quibus noui, & veteris Instrumenti mysteria panduntur, Centum et quinquaginta mystice numerantur. quid. n. in illo celesti armario scripturarum diuinarum inuenire non possis? Genesim quæras, hic quēadmodum fabricatus fuerit Mundus exprimitur. Prophetam dicas, quis de incarnatione Domini, tanta locutus est? Euangelium quoq; cupias, passionem & resurrectionem Christi Domini locis innumeris euidenter ostendit. Apostolum velis, audi doctorem, audi miserentē, qui & futura iudicia propter correptiones prædicat, & pro peccatoribus frequenter exorat. quidquid deniq; in celo, in mari, in terra, vel apud inferos agitur, omnia suis posita locis competenter agnoscis. Cum igitur idem valeant septem, & o⁸to in ordine singulorum, quod septuaginta, & o⁸toginta in ordine decadum, non immerito septem primæ Psalterij decades, ad vetus; ceterę o⁸to decades ad nouum Testamentum spectabunt. quamuis interdum in prima parte veteris Instrumenti noua miscētur mysterij sacramenta, vt vtrumq; culturæ nostræ conuenire modis omnibus sentiatur. Huc facit quod Psalmo o⁸togesimo nono scriptum est: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni; si autem in potentatibus o⁸toginta anni, & plurimum eorum labor, & dolor. Nam si annos illos ad litteram velimus aduertere, multos hominum, & nonagenarios bene vigentes inuenies, vt Saturnios, & Iouiales, utpote tardiores vitam sortitos, ob tardiores stellarum ambitum; quia etiam sic decernit suum Hilech & Alcocoden, vt Astronomi dicunt. Et iterum, necdum septuagenarios debilitate confectos, vt Mercuriales puros. quorum vitę spaciū Astronomi decernūt triginta annorum. Asclepiades dicebat Aethiopes celerius senescere, anno. s. trigesimo; idque propterea quod eorum corpora nimio Solis estu exurantur. In Britannia contra senium anno 120 inchoari, quod corpora, ob frigiditatem istarum regionum, igneam in sese contineant naturam. Et corpora Aethiopum rariora esse, quod

rela=

Ex Plu-
tar. d. Pla-
citis Phi-
lof. lib. 5.
cap. 3.

relaxentur calore Solis . in Septentrionalibus regionib. corpora densiora, ideoq. etiam viuaciora. vt quod ibi dicitur, constare minime posse videatur. Ergo duo testamenta per hos numeros insinuauit. Ipsa sunt. n. praecepta, in quibus animae fideles saluberrima mentis valetudine reguntur. Vnde numero octogenario addidit: In potentatibus, quia tunc re vera cepimus habere potentiam, quando nobis Saluator noster apparuit. Isti sunt igitur dies annorum nostrorum, qui nobis probabilis vite conferunt claritatem, vt merito dies dicantur, per quos Dominum in verbis suis illuminata mente conspiciamus. Quod si adhuc mystica quaedam nosse desideras, dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Aliud est in ipsis, aliud in potētatibus. nam in ipsis temporalibus rebus septuaginta, quia temporalia promittuntur in veteri Testamento; si vero non in ipsis annis, sed in potentatibus, idest, non in temporalibus, sed aeternis, octoginta anni, quod nouum Testamentum in spe est renouationis, & resurrectionis in eternum, & amplius eorum labor & dolor. qui enim haec duo Testamenta transcenderit, laboribus maximis & doloribus implicatur. Non enim est illic aliquid, sicut Haeretici faciunt, plus minusue sentire, ubi caelestem regulam seruat moderata distinctio.

DE NUMERO CLIII.

*V*merus aliquis in diuinis oraculis expressus, sepe totam aliquam multitudinem insinuat, numero quidem indeterminatam, & assignato illo numero longe profusorem; in aliqua tamen certa proprietate, per numerum illum indicata, conuenientem. Huiusmodi est numerus Centesimus quinquagesimus tertius, significans omnem Electorum multitudinem in die iudicii collocandam ad dextram, et in gloria sortē assumendam. Non. n. solummodo Centum quinquaginta tres iusti
in

in dextera Iudicis erunt, cum ex omnibus populis, tribubus, & linguis milia milium in conspectu throni, & agni stantia, Diuo Iohanni in reuelatione ostensa sint; verum numero Centum quinquaginta trium omnes significantur certa quadam ratione, pertinentes ad resurrectionem vitæ æternæ. Hic. n. piscium inuentus est numerus, quando Discipulis piscatui intētis, post resurrectionem suam Dominus, nouam vitam demonstrans, retia leuari præcepit. quæ tamen non rupta sunt, quia tunc hereticorum inquietudo non erit. mittuntur .n. in dexteram partem, ubi peccatores, qui ad sinistram pertinent, non inueniuntur. tunc quippe homo perfectus, & quietus, purgatus in anima sua & corpore, per eloquia Domini casta argentum igne examinatum, terræ purgatum septuplum accipiet mercedem denariū, vt sint decē et septem. Quare Psalmus decimus septimus in Regnorū libris solus integer legitur, quia regnū illud significat, ubi non habebimus aduersarium. Titulus .n. illius est: In finem, puero Domini Dauidi, qui locutus est Domino verba Cantici huius, in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul. Quis .n. figuratur in Dauid, nisi ille, qui venit in carne ex semine Dauid? qui vtiq; in corpore suo, quod est Ecclesia, adhuc patitur inimicos. Vnde et illi persecutori, quem voce mactauit, & in suum corpus traiiciens quodammodo manducauit, insonuit de cælo: Saule Saule quid me persequeris? quando autem merebitur arripere hoc corpus de manu omnium inimicorum eius, nisi cum & illa nouissima destruetur mors? Amplius vis scire vniuersam Sanctorum multitudinem numero notari 17? hac ratione cognosces, si numerum cōstituas qui legem significet, quot erunt nisi decem? sed lex quando non adiuuat gratia, prauaricatores facit, & tantummodo in littera est. propter hoc enim maxime dicit Apostolus: Litteram occidere; spiritum viuificare. Accedat ergo ad litteram spiritus; sed vt operemur præcepta legis, non viribus nostris, sed gratia Saluatoris. Cum autem accedit ad legem gratia, id est ad litterā Spiritus, quodammodo denario numero septenarius additur,

Apoc. 7.

Iohan. 21

Vide Hie
rō. i. Esa.
lib. 17. &
in Ierem.
cap. 32.

Aa. 9.

2. Cor. 3.

tur, Spiritui sancto dicatus numerus. Cum itaq; legis denario per septenarium Spiritus sanctus accedit, fiunt decem & septem, quæ in trigonum resurgentia, conficiunt numerum 153. qui potest occurrere ad Ecclesiæ sanctitatem, quæ per Christum facta est, ut, quoniam septenario numero creatura cõstat, cum ternarius animæ, quaternarius attribuitur corpori, susceptio ipsa hominis significetur. ducantur itaq; tria septies, quia Pater misit Filium, & Pater est in Filio, & dono Spiritus sancti de Virgine nasci dignatus est. hæc sunt tria, Pater, Filius, & Spiritus sanctus; septies autem ipse homo temporali dispensatione susceptus est, ut fieret sempiternus; fit ergo summa numeri 21. vel tria septies. Hæc autem hominis susceptio, ad liberationem valuit Ecclesiæ, cuius Christus caput existit. at ipsa Ecclesia propter animam, & corpus, in eodem reperitur numero septenario. ducantur itaque 21. etiam septies, propter eos, qui per hominem dominicum liberantur, & fiunt simul 147. cui additur senarius perfectionis symbolum, quia ad illud etiam sacramentum pertineat quod Deus sexta die perfecit opera sua. ad 147. cum sex addideris, fient omnes Centum, & quinquaginta tria. Aliud huius numeri mysterium. Centenarius Gentium significat multitudinem; quinquagenarius, Iudæos ad fidem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis conuersos. vnde additur Triadis mysterium, ut fiant Centum quinquaginta tres. tres enim dicti numeri mystice coniunctim descripti sunt; quoniam coniunctim intelligitur, quia vnum sunt omnes pii, & credentes in Deum per IESV Christum Dominum nostrum, cuius mandato ad virtutem, & perfectionem trahuntur. Vel ita cum D. Gregorio consideretur. In Testamento veteri omnis operatio per decalogi mandata præcipitur; in nouo autem eiusdem operationis virtus per septiformem gratiam Spiritus sancti multiplicatis fidelibus datur; sed ille in hoc spiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoscit, ut & Patrem et Filium, & eundem Spiritum sanctum vnius virtutis credat, vnius substantiæ esse fateatur. Ois igitur nostra virtus & operatio per 173 potest

Hom. in
Iohan. 21

potest plene comprehendendi. ducamus ergo per ternarium 17, nascetur 51, qui sane numerus a magno mysterio non vacat, quia in Testamento veteri legimus quod annus quinquagesimus Iubilæus Leuit. 25 vocari iussus est, in quo videlicet vniuersus populus ab omni operatione quiescet; sed vera requies in vnitatem est. diuidi quippe non potest vnum. ubi enim diuisionis est scissura, vera requies non est. ducamus ergo per ternarium, quinquaginta vnum, fiant Centum quinquaginta tres. quia ergo cuncta nostra operatio in fidem Trinitatis exhibita tendit ad requiem, decem & septem ter ducimus, vt ad quinquaginta vnum venire de beamus. Et quia vera nostra requies tunc est, cum ipsam iam claritatem Trinitatis agnoscimus, quam in vnitatem diuinitatis esse certum habemus, quinquaginta et vnum ter ducimus; et Electorum summam in superna patria quasi Centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus. Post resurrectionem ergo Domini missum rete, dignum fuit vt tot pisces caperet, quot solummodo electos ciues supernæ patriæ designaret.

DE NUMERO CC.

D centesimi numeri calculum saepe in malam partem in diuinis oraculis positum reperies. quandoque .n. titubantem fidem significat, vt qui proueniat a dualitate prima ab vnitatem dissidente. Cum Dominus noster su- Iohan. 6. biens in montem cum Discipulis suis, numerosam conspexisset hominum multitudinem ad se venientem, & nosset suorum rudes adhuc, et obliuiosos animos, dixit Philippo, illius tentans animum, & ad futuri miraculi fidem formans: Vnde ememus panes, vt isti manducent? At Philippus, non expectans miraculum, statim refugit trepidus ad pecuniarum viam, nullo alio modo rem hanc peragi posse putans, nisi communi, tritoque pecuniarum medio, nihil interim cogitans de virtute & potentia verbi IESU, tam etsi viderat illum in nuptiis aquam vertentem in vinum. ab impossibili igitur argumentatus, iuxta humanam rationem: Quid, inquit, Domine queris de panibus emendis?
etiam

etiam si Ducentis emamus denarijs panes non sufficiunt eis. Qualitatem nimirum ostendens animi, per hunc numeri calculum. Obseruet autem benignus Lector, quod Ducenti denarij (supputatore magno illo Budeo de partibus assis) valebant 20. aureos coronatos Gallicos. quos numeros inuenies in muneribus Abigail uxoris Nabal. nam primi Regum cap. 25. Abigail placatura Regē David ad irā accensum stolidō, & superbo responsō stulti Nabal, illi obuiam iuisse memoratur, secum afferens munera Ducentos panes, duos vtres vini, Ducentas massas caricarum. Cuius ratio numeri non vacat prorsus mysterio. non .n. sponte hæc offert munera Regi, sed vitimoris, & quasi coacta, nempe quo iustam indignationem hostis temere, contumeliose, & stolide offensi, placaret. Cum hoc facto congruit item quod Gen. cap. 32. de muneribus Iahacob memoratur. dum enim & ipse timeret occursum fratris sui Esau, diuisit de his quæ habebat munera capras Ducentas, hircos Viginti, oues Ducentas, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Viginti. Quæ ratio numeri habet quandam latentem significationem convenientiæ cum eo, cui munera dantur. Cum enim numerus 200, itemq; 20. originem ducant a Dualitate fonte diuisionis et alteritatis, recte munera in hoc numero ad eum mittuntur, qui ab amore germanitatis erat calumniose diuisus. Cum autem a binario idest 2. cognominentur 20. 200, & 2000 merito cognati sunt omnes eiusdemq; nature censentur, quod & sæpe docuimus, & hic uno vel altero exemplo dilucidabimus. Diximus vnitatem esse hieroglyphicum Virginitatis; vt Matrimonij dualitatem. ostendamus iam secunda vel tertia dualitate. idest 20, & 200. significata fœdera nuptiarum. nec non secunda, tertia, et quarta vnitatem videlicet. 10. 100. & 1000. notari virginum statum. Apud Oseam capite tertio est sermo de meretrice, quam sibi Dominus cōduxit pretio quindecim argenteorum, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Vides neq; in argenteis, neq; in hordeo quantitatem non peruenire ad dualitatem. Esset quidem vnitatis si dixisset, decem argenteis. quia denarius numerus est

est secunda vnitas . itemque si dixisset : coro hordei , neque addidisset , & dimidio coro hordei . Excessit secundam vnitatem , nec ad secundam dualitatem peruenit , quia neque viginti sunt argentei , neque duo sunt cori hordei . Quid igitur hoc sibi vult ? nisi quia mulier ista , cuius de carne Christus Deus homo fieri dignatus est , & tamquam sponsus processit de thalamo suo , ad coniugium eiusdem Christi non peruenit ? sequitur enim : Et dixit ad eam , dies multos expectabis me , non fornicaberis , & non eris cum viro . Itaque coniugij defectum notat huiusmodi numerorum defectus ; quia neque vnitas sola , neque dualitas tota . Gens enim illa de qua Christus Ecclesie sponsus natus est , neque virgo est , quippe quæ iam adultera nominatur ; neque vxor esse meretur , quia sine viro . patrem quippe non habet , qui filium non fatetur . At contra quæ virum hunc habet , quæ sponsa dici meretur , & est , & virgo est & coniux . atque idcirco quantitas argentorum eius , vnitatem & dualitatem taxatur . Sic enim habes in Canticis : Vineam suam pacifico in
Cap. 8.
 cu quæ habet populos , tradidit eam custodibus , vir affert pro fructu eius mille argenteos . statimque vir ipse , scilicet Christus , dicit : Vineam meam coram me est , Mille tui pacifici , & ducenti his qui custodiunt fructus eius . Igitur sicut illa neque virgo , neque viro iuncta est , & ideo argentei eius neque decem , neque viginti , neque corus vnus , neque cori hordei ; e contra quia hæc virgo est , & coniux , idcirco argentei eius mille sunt , quia virgo ; & ducenti , quia coniux . Habet Ducentenus in diuinis oraculis alia suæ tristitiæ documenta , ex quibus huiusmodi numerum dolos , fallacias , & prodicionem sapere perspicuum est . Ut enim habet liber secundus Regum cap. : 5 . Absalon dolos molitus , & oppressionem impiam , delegit , ad peragendum praua consilia , viros Ducentos . Præterea Taxatus etiamnum legitur præsens numerus in præputijs Philistinorum , quando Rex Saul duobus periculis arbitrabatur interimi posse Dauidem , nempe vel insidijs filiae suæ , a qua se multum amari videbat , aut caussa Ducentorum præputiorum Philistinorum .

1. Reg.
18.
Hieron.
in trad.
Hebr.

Eadē fe-
re Hugo
de Foil-
leto . &
Hugo a
S. Viſt.
li. 2. c. 32
Meſcell.

propter quæ adipiscenda Philistæos bello aggressurus erat . Dixit ergo Saul: Dabo filiam meam Michol illi, vt fiat ei in scandalū; & sit super eum manus Philistinorū. Deinde dicit ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. quia iam illi tulerat præputia Philistinorum, pro Merob, quam Saul dedit Adriel; et postea pro Michol Ducenta. Præterea Ducetos siclos argenti furatus est Acham. Ios. cap. 7. Deniq; præsens numerus ostendit mysteriū suum in cæsarie Absalonis, quæ pōderabat Ducētis siclis, vt legitur 2. Reg. 14. quem locum exponens Drogon, atq; ab historia ad mysticum sensum ascendens, hæc nobis considerata proponit libro primo de Sacramento Dominicæ passionis. Animæ caluities quanto dilatatur, tanto se purius in eam vera lux infundit. Qui autem sibi comam nutriunt, cecitatis & grauitatis sibi damnationem acquirunt. propterea lucis huius beatæ visionem perdidit Absalon, quia grauabat eum cæsaries, & non nisi semel in anno tondebatur, & crines suos ponderabat Ducentis siclis pondere publico. Unde in eodem crine suspensus ad arborem interiit. Absalon, qui interpretatur patris pax, ipse est & Iudas, & quicumque in pace Christo est amaritudo amarissima. Sed quomodo comam nutrebat? fur erat, & loculos habebat. ista enim cæsaries grauabat, & semel in anno tonsus est, quando semel retulit triginta argenteos, quos ponderauit Ducentis siclis, qui numerus immundorum est. Pendet Iudas & Absalon per comam capitis sui. Crinis Absalon quo suspenditur, radix omnium malorum auaritia est; ubi hæc radicauerit omnium malorum cæsaries abundabit. &c. In hac capillorum tonsura ne illud quidem quod Pythagoram sepius dicere solitum accepimus, silentio prætereundum est, quippe qui Diuinus addictos mysterijs monebat capillis positis sacrificare. purum enim a non puro tangi nefas esse dicebat Plato. liquet profecto nullum excrementum alimenti purum esse vcl castum. Atqui ab excrementis nascuntur crines. Hominem sane constat inter cetera animantia capite esse piloso tum ad necessitatem. propter cere-

bri

bri humiditatem & commissuras caluæ. (ubi enim plurimum humoris calorisque est, ibidem ortum pilorum esse copiosum necesse est) tum ad ornatum, qui sit velut in culmine ædificij, nec in orbem coactus, ne quibusdam partibus nudis, esset informis. Cuius rei non ignarus Licurgus memoriæ traditur ciues suos insuefuisse comam nutrire, quod ea pulchros redderet decentiores, deformes vero terribiliores. Charilaus item sciscitatus cur comam nutriret? respondisse fertur, ex omni ornatu hunc esse pulchriorem ac venustiore. Ceterum pessum euntibus vitæ precijs, ac re tota in turpem effeminatamque molliciem abeunte, adeo ut nullum esse comatum videas, qui ut est in proverbio, non simul sit cingulus, testante Cicerone in Catilinam li. 2. ubi capillo pexo nitidos censorie subnotauit. Hinc Antonini præclara sententia cum Philiscum sophistam incesset: Coma (inquit) virum, rhetorem indicat vox. Hinc & Pherecydes iuvene comato sibi obuius, oculos tunica operuit, digito ostendens ex corpore eius manifestum fieri, illum esse de pathicorum grege, ut scribit Synesius Cyrenensis in Oratione de Caluitij laudibus. Qui & ipse paullo ante hæc scripserat: Qui comam curant, effeminati sunt, & meretricij omnes. Prostant enim tantoq; maiorem palmam se consequi putant, quanto magis feminei ordinis imitatores fiant. Hæc igitur prospiciens Pythagoras optime indicauit, Dei ministros detonso esse capillo. Huiusmodi autem præceptum, per manus traditum, ad nostra utique tempora peruenisse videtur, cum Sacerdotes sacris legum decretis comam nutrire prohibeantur, sed illis tonsura, rasuraque competere probetur. Admonet aut vertex rasis, oibus huius Mundi cupiditatibus liberum esse oportere Christo dicatum, cum sacrae litteræ nihil aliud doceant, quam terrena contemnere, & vendere omnia quæ possidentur in hac vita. Quare tolluntur capilli ex parte superiori, ne mens per occupationes temporales retardetur a contemplatione diuinorum mysteriorum summitas. n. capitis est eminentia mentis. Adde per capillorum detonsionem fieri eleuationem sensuum nepe visus & auditus, ne oculi vel aures

23. diff.
siqs extr.
de vit. &
hon. cle.
c. si quis.

24. dist.
c pen.

Num. 8.

Gen. 16.

Nume. 6.

impediantur ab officio suo. Quare Euāgelium audituri in sacro Missæ aperiunt caput, quo sensus ad audiendum magis fiant idonei. Vnde dicit Canon, quod incedere debent Clerici detonso capite, & patentibus auribus. Ceterum, si alterum desideres sensum, paulisper attende. In sacris scripturis capillorum nomine, hominum petulantes motus, inordinatiq. affectus, & quævis naturæ superflua designantur incommoda. In cuius typum Veteris Testamenti Levitæ, ac Sacerdotes, carnis suæ capillos crebro radebant. Porro hominum peccata ante Christi aduentum, mortemq. mirum in modum augebantur, in diesq. multiplicabantur: ita ut Moyse teste, Deum fecisse ac creasse hominem propemodum tederet & pœniteret. Vnde in huius signum Nazareorum, hoc est, Domino sanctificatorum, ac voto consecratorum Cesariem ample, diffuseq. luxuriari non tantum permissam, sed & Dei mandato tunc distincte præceptam autumant Doctorum plerique. Verum Christo iam spinis coronato, passo, atque in montis cacumine decaluato, omnium nostrum maledicta, atque in unum congesta peccata, acutiori passionis nouacula rasa fuere, & preciosi sanguinis eiusdem effusione deleta. In cuius figuram peracta agni immaculati oblatione, Nazareorum cesaries Dominico præcepto radebatur, quo post Christi (qui vere agnus est immaculatus) passionem, tum Sacerdotum capita radenda, tum universa vitiorum portenta ab omnibus resecanda, & diuino amoris ardore concremanda esse intelligantur. Nunc igitur refulgente Christo, Sacerdotum cesaries nouacula tondetur, quod Dominus noster IESV Christus Nazareorum, & omnium Deo consecratorum princeps spinea corona insignitus, atque in summo Caluariæ montis vertice pro omnium peccatis cruci appensus sit, ac decaluatus. Qui hoc insigni facto, omnibus passim caluiciem sequendam, capitisq. rasuram amplexandam esse denunciat. Nec suo mysterio caret, quod cesaries in modum coronæ nouacula tondetur. hoc. n. fit ratione figuræ, quod corona perfectionis symbolum teneat, utpote circularis, angulo carens, in signum carentiæ sordium; quia ubi angulus, ibi sordes.

DE

DE NUMERO CCXV.

*V*merus *Quindenarius* *supra ducentessimum* Athana-
 nihil eorum habet, quæ in numeris illustria ac sius in
 p̄clara hñtur. In *Vet. Test.* tēpus indicat quo Exhod.
Patriarchæ peregrinati sunt in terra Chanaan. Raban⁹.
Ab eo siquidem tēpore, quo dictū est Abrahæ, Gen. 15.
peregrinum fore semen eius in terra non sua,
vsq; ad illud tempus, quo Iahacob descendit in Aegyptum, completi
sunt anni 215. quia Abraham anno septuagesimo quinto vitæ suæ
egressus est Mesopotamia in terram Chananeam, et genuit Isaac,
cum esset annorum centum, ut dicitur Genes. 21. Aguntur ita-
que anni viginti quinque a promissione, vsque ad diem Isaac na-
talem. His adduntur anni, quos vixit Isaac, idest, centum octogin-
ta, & fiunt 205. Tunc erat Iahacob annorum centum supra vi-
ginti. nati sunt enim sexagenario patre gemini, ipse & Esau, ut
aperte colligitur Genes. cap. vigesimo quinto. Post decem autem an-
nos intravit Iahacob in Aegyptum, cum esset annorum centum
triginta, Ioseph autem cum ageret ætatis suæ annum trigesimum
nonum; ad triginta scilicet quos agebat, quando a Rege honora-
tus est, additis septem vbertatis, & duobus famis, fiunt pere-
grinationis anni 205. Postremo notat hic annorum numerus du-
ram seruitutem filiorum Israel in Aegypto, & hominum sub pec-
cati iugo oppressionem. Ioseph enim ab illo trigesimo nono ætatis suæ
 anno, quo eum pater reperiit in Aegypto, quam Dominus vocat Aug. inci
 domum seruitutis, vixit septuaginta & unum annos, quando uit. Dei
 quidem ex hac vita migravit annos natus centum & decem. ut pa- li. 16. 43.
 tet Genes. capite vltimo. post cuius obitum filij Iahacob seruierunt
 in Aegypto annos centum quadraginta quattuor. Ex annis igi- Ex transf-
 tur Ioseph centum & decem, detractis triginta nouem, latione
 sunt 71, quibus iuncti centum quadraginta quattuor, super- lxx. In-
 gent Ducenti & quindecim. Quoniam igitur in fornace ferrea, ut patet
 Exho. c.
 12.

Lib. De
nomini-
bus He-
braicis i
Acta A-
post.

*Aegypti, populus Israeliticus igne tribulationis fuit exeoctus, ac
gravi pressus seruitute: Aegyptus autem, quæ interprete Hierony-
mo, tenebras & tribulationem significat, statum qualitatemq; pec-
cati insinuat, quod hominem interioribus inuoluit tenebris. non ab-
surde numero 215, oppressio hominis sub onere et sarcina vitiorum
exprimitur, ipsum in captiuitatem redigentium.*

DE NUMERO CCC.

Recenta pro magno admodum numero ponitur.

Virgilius. Georg. 1.

Tercentum niuei tondent dumeta iuueni.

Et Aeneid. lib. 4.

Tercentum tonat ore Deos.

Item apud Catullum.

Quos simul complexa tenet Trecentos.

Et iterum.

-----Hendecasyllabos Trecentos

Expecta.

*Est numerus 300. trigonus 24. sumti siquidem ab vnitae numeri
continui ad vsq; 24. tercentesimi summam parturiunt, cuius trigo-
num latus est aggregatorum supremus 24. si. n. medietatem, nem-
pe 12. in numerum qui 24. vnitae transiliat, videlicet 25, ducti-
taueris, trecentesimus, per trigonorum normam, consurget. Quem-
admodum autem 24. legis plenitudinem notat, ac perfectam diui-
nae paginae cognitionem; pari mensura numerus, quem dico, pleni-
tudinem perfectionis insinuat. In arca. n. Nohe, vbi mensurae cali-
tus dantur, Trecentorum cubitorum ponitur longitudo. porro Tre-
centi, ter centeni sunt. Centenarius autem numerus plenus in om-
nibus, ac perfectus ostenditur, totiusq; rationabilis creature conti-
nens sacramentum, sicut in Euangelio Lucae legitur, vbi dicit, quod
habens quis centum oves, cum vna periisset, relictis nonaginta no-
uem in montibus, descendit querere eam, quæ perierat; quamque
reper-*

Gen. 6.

Origen.
in Gen.
hom. 4.

Cap. 15.

reperitam, humeris suis reportauit, et posuit cum illis nonaginta novam, quæ non perierant. Centenarius ergo totius creature rationalis numerus, quoniam non ex semetipso subsistit, sed ex Trinitate descendit, & longitudinem vitæ, hoc est, immortalitatis gratiam ex Patre per Filium, ac Spiritum sanctum suscepit, idcirco triplicatus ponitur, ut pote qui ad perfectionem per gratiam Trinitatis augeatur, & ex centenario per ignorantiam lapsus, per agnitionem Trinitatis restituat in tercentos. Trecentessimum igitur Trinitatis ferre mysterium manifestum est, quo sub numero oīs Electorum censetur exercitus, in quo obtinemus, ut nos etiam mereamur adscribi. Et, si in Veterum gestis ingentia designari mysteria non inficiabimur, poterunt fortasse (si tamen coniectare licet, non affirmare) per Trecentas vulpes a Samfone captas, quibus, igne Iudic. 15 caudis alligato, Philistinorum segetes incendit, sapientes Ecclesiæ Doctores, ac Verbi Dei concionatores designari, qui in fide diuinæ Trinitatis dolosam huius Mūdi sapientiam in melius mutaerunt, & feruentissimo zelo contra messem hereticorum exarserunt, dolo dolum opposcentes, iuxta illud: Cum essem astutus dolo vos 2. Cor. 12 cœpi: & illud: Astutus considerat vias suas. Neque enim ignoramus Prouc. 14 astutias eius, idest, diaboli latentis in corde errantium. Quid est autem ignis in cauda, nisi in amore Christi Doctorū perseuerantia? Caudæ siquidem nomine, operis consummatio designatur, quia in lege cauda offerri præcipitur. Itaq; sancti Doctores terga Mundo vertentes, in sui abiectione magis hostium mentes inflammaverunt, cum Mūdi contemptu ea quæ retro sunt obliuiscetes, & mentes in anteriora, idest, ad brauium supernæ vocationis extendentes, in via Dei profecerunt. Nec est quod quispiam caussetur, quoniam vulpem astutum ex ipsa natura animal, in laude posuerimus. Plurima enim eademque in sacris scripturis enuntiata crebro pro rebus eisdem; interdum pro diuersis, immo nōnunquam sibi inuicem pugnantibus accipiuntur. Nam & in vituperatione posuit fermentum Dominus, dicens: Cauete a fermento Phariseorum; & in laude cum

Mar. 8.
Luc. 12.
13.

- diceret: Simile est regnum cœlorum mulieri, quæ abscondit fermentum in tribus mensuris farine, donec totum fermentaretur. Tale
- Apoc. 5. est etiam quod Leo significat Christum, ubi dicitur: Vicit Leo de tribu Iuda. quandoq; vero pro Demone, Christi implacabili aduersario sumitur. quomodo B. Petrus sic utitur dicens: Vigilate, quia aduersarius vester Diabolus, tanquam Leo rugiēs, circuit quærens quem deuoret. cui concinit Psalmographus dicens: Salua me ex ore Leonis. Eodem tropo serpentis vocabulum Christus & Diabolus, bonus & malus, licet effectu dissimili, sortiuntur. Et sapientibus
- Psal. 21. animis adscribitur astutia in diuinis oraculis. vt detur, inqt. paruulis astutia, & adolescenti scientia, & intellectus. & apud Mat-
- Prouer. 1. theum nos admonet Dominus esse prudentes, sicut serpentes. Nos quidem minime fugit vulpem speluncæ suæ duos parare exitus, vt dum vrgeri cœperit per venatorem ex ista parte, euadendi locum habeat, ex altera. Hac præditus astutia Paulus Apostolus, dum
- Cap. 10. positus in Damasco ab hostibus ex parte vna vrgeretur; ex altera
2. Cor. 11. parte euasit in sporta. Sic David quæsitus vt occideretur astu, & auxilio vxoris Michol filiæ Saulis, per fenestram noctu in sporta dimissus, euasit: & trunco in lecto posito, persequentes illudit. Neq; igitur est quod miremur si dux iste hostes oppugnavit cum Trecentis Vulpibus, & facibus. Gedeon cum Trecentis viris deuincens
1. Reg. 19. Madian, nostræ spiritualis militiæ expressam gerit imaginem. Madian. n. iniquitas Hebraica tralatione interpretatur seu contraditio, quæ vniuersam demonum designat phalangem. Gedeon autem, qui circumiens in vtero dicitur, typus primum est Christi in vtero Matris humanitatem assumentis, dein cuiusvis strenui militis in Ecclesiæ gremio circumeuntis ac strenue decertantis. Ipsi namque Gedeoni, dum excuteret atque in torculari frumenta expurgaret, apparuit Angelus Domini qui eidem spectandam pollicitus est victoriam, illud proferens signum de quo Psaltes: Descendit (inquit) sicut pluuia in vellus; & sicut stillicidia stillantia super terram. hoc est, si victoriam exspectes, crede Christi

ſi primum admirandam in Virginis vtero incarnationem, deinde eiusdem per vniuerſum Orbem longe lateque diffuſam gratiam. Nec hoc ſatis eſt, ſed & Gedeonis exemplo pariter tibi cum viris Trecentis fortiter certandum, hoc eſt, in Trinitatis Diuina cognitione, & Decalogi legis obſervatione aſſidue laborandum. nemo enim ſine fide pugnabit, & ſine operibus mortua Iac. 2.
eſt fides. Quare canino more aquam lambentes, eliguntur; ſelectentes genua, ſequeſtrantur. illi nempe qui verbo, & opere in pralio Domini proficiunt, victores erunt hoſtium: qui vero in actu remiſſi ſunt, & curui, Chriſti bello iudicantur indigni. Addit Gregorius eo virorum numero crucis myſterium fuiſſe figuratum, hæc proferens Moralium libro trigeſimo capit. trigeſimo tertio: Tricentenarius numerus in Tau littera continetur, quæ Crucis ſpeciem tenet, cui ſi ſupertransuerſam lineam, id quod in Cruce eminet, adderetur, non iam crucis ſpecies, ſed ipſa crux eſſet. Quia ergo iſte Trecentorum numerus in Tau littera continetur, & per Tau litteram, ſicut diximus, ſpecies crucis oſtenditur, non immerito in his Trecentis Gedeonem ſequentibus, illi designati ſunt, quibus dictum eſt: Si quis vult poſt me venire, abneget Matt. 10.
ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & me ſequatur. Qui ſequentes Mar. 8.
Dominum tanto verius crucem tollunt, quanto acrius et ſe edomāt, & erga proximos ſuos charitatis compaſſione cruciantur. D. Gregorio ſubſcribit Auct̃or libri cui titulum fecit Altercatio ſynagoge & eccleſiæ. cuius hæc ſunt verba. Quid in Trecentis cubitis, quibus longitudo Arce conſtabat, accipimus, niſi fidem paſſionis Chriſti, ſicut habes in pugna Gedeonis, vel in ſigno Tau, quod habes in lib. Ezechielis? Eiuſdem ſententiæ fuere Aur. Auguſtinus q. 37. in Iudic. Beda. Glo. interlin. Gen. cap. 45. Iſidorus & Strabus adducti a Gloſ. ordin. in Gen. cap. decimo quarto; aſſerentes littera Tau apud Hebræos notari numerum Trecenteſimum. Quod ſi quis a nobis ſciſcitetur, an mutata fuerit litterarum forma, cum poſtrema littera alphabeti Hebraici non habeat formam crucis,
Gen. 6.
neque

neque ꝛ Grecorum. hanc ei dabimus responsionem. Elementa quidem, quibus iam olim, hodieq. Iudæi vtuntur, fuisse Assyriorum, non veterum Hebræorum, auctore Esdra, qui ideo litteras (idque opinantur eruditi consilio quintæ Synhodi, in qua editus Canon Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba asseritur idem Esdras) mutauit, quod has Samaritani post exilium callerent. Non tamen mutauit antiquam figuram litterę Tau, vt quæ gereret formam crucis. sed hæc post captiuitatem Romanam, vel a Masoretis vel a Rabbinis, odio crucis, immutata est. vt ex Origene, & Hieronymo colligi vel facile potest, qui suo tempore crucem expressisse narrant. quorum hæc sunt verba, Origenis quidem homilia in Epiphania, Hieron. vero tractat. de Natiuitate Domini: In Ezechiele propheta, cum omnes qui missus fuerat Angelus occidisset, & interfecitio cepisset a Sanctis; illi tantummodo sospites reseruantur, quos Tau litteræ, idest Crucis pictura seruauerat. Exultemus itaque ad Crucis similitudinem; sanctas in celo leuemus manus; cum sic nos armatos demones viderint, opprimuntur. Quando Moyses erectas habebat manus, vincebatur Amalech; si paululum illæ conciderant, inualecebat; Antennæ nauium, & velorum cornua sub figura nostræ Crucis volitant. Aues quoque ipsæ, quando in sublimiora tolluntur, & pendent per aerem, extensis alis imitantur Crucem. sed & trophæa ipsa, & victoriæ triumphorum, ornamenta Crucis sunt, quam non solum in frontibus, sed in manibus quoque nostris habere debemus. Hæc illi. Qui maiora litterę Tau mysteria velit agnoscere, is consulat Io. Goropium Becanum lib. 16. Hieroglyphicorum, ubi post longam disputationem hæc subdit: Dico figuram Tau, & figuram Crucis antiquam, quam in D. Antonij & manu & penula cernimus, eandem prorsus esse; atq; id Ezechielis testimonio, una cum Diui Hieronymi explicatu non obscure indicari: quinetiam hieroglyphicis Aegyptiorum notis tam aperte doceri, vt si quis vltorius dissentiat, cum eo non magis velim altercari, quam cum eo, qui effronte impudentia iis, quæ oculis omnium

cer-

Vide
Hier. in
prol. Ga
leato. &
comm. in
c. 9. Eze.

Idem in
Mar. c. 15

cernuntur, velit aduersari. Accedere deinde ipsius Crucis etymologiam; quæ tametsi nihil esset cæterorum, luculenta tamen veritate demonstraret, quæ ipsius Tau fuerit figura. Si enim Crux Tau Gallicum est Virgilio, si Crux ad formam litteræ Tau Græcorum facta sit de Luciani testificatione, qui alterutrius figuram norit, utriusque norit. At littera Tau Græcorum notissima est, notissima etiam forma scipionis cum ligno transuerso, quem vel claudicantes, vel utero qui non satis firmi axillis subiiciunt. Quid igitur reliquum est dubitationis, quin dicamus antiquissimam Tau figuram eam ipsam esse, quam Græci, & Latini seruarunt. Goro-
 pij verbis suum calculum adhibent Attici prisca militiæ notarij, quibus T signum vitale fuit, & salutiferum. dum enim in breui-
 culis, quibus militum nomina continebantur, vellent demonstrare, Alexan.
ab Alex.
li. 3. c. 5. quot ex militibus superessent, quotve in bello cecidissent, T nota in capite posita versiculi, superstitem designabant: significat autem hoc elementum apud eos Tercentum in numeris: sicut etiam Isidorus
Etyim. I.
cap. 13.
Libro I.
cap. 181. quod nouem insinuat, eorum nominibus præponebāt, quos diua mortis oppressisset iniuria. Hugo a S. Victore in Miscellaneis vult Trecentenario numero figuratas fuisse gentes credituras in Crucifixum, quod T sit Græcum elementum: cui suffragatus fuerat Apostolus Græcorum nomine cunctas gentes his verbis significans: Rom. I. ludo primum, & Græco. quod in linguis Gentium ita excellat Græca, ut per hanc omnes significantur. Solet præter hæc Trecentenus numerus significare sensus nostros corporeos, tum exteriores, tum interiores; sensus item spirituales animæ (qui cognatione quadam & germanitate ad corpus sumuntur) perfecte repressos, atque ad virtutis usum accommodatos. Utraque sane harum significationum manifeste colligitur ex Hieronymo exponente locum illum Evangelicum apud Marcum cap. 14. Poterat enim unguentum istud vendari plusquam Trecentis denarijs. Ait enim: Sub pretextu auaritiæ, Iudas mysterium loquitur fidei. Etenim nostra fides Trecentis emitur denarijs, id est, decem sensibus, per corpus, animam,

&

Et spiritum triplicatis. Vt & nos sicut Gedeon Trecentorum vi-
 rorum numerum assumentes, Allophilorum castra pauperes spiritus
 fractis lagunculis nostris cum tubis et lucernis destruamus. In tan-
 ta mysteriorum occurrentium copia, illud pene exciderat, cum, de
 quo loquimur, numerum in bello ad assequendam victoriam esse va-
 lidissimum, quod & Gedeonis exemplo (quem supra diximus eo vi-
 rorum numero potentissimum quondam exercitum profudisse) &
 Gen. 14. Abrahæ comprobatur, qui Trecentis vernaculis ingentem hostium
 multitudinem in fugam conuertit. Leonidæ etiā Lacedæmoniorum
 regis præclarum facinus, et proxime vel ad Gedeonis, vel Abrahæ
 accedens, tacitus nullo modo præterire possum: Qui per vniuer-
 sam Græciam tot hominum milibus, quibus Xerxes Persarum
 rex in Græciam irruperat, imparem viribus esse iudicaret, colle-
 ctis tantum Trecentis e suis ciuibus Xerxem audacia viribusque
 exultantem, aggressus, castra eius inuadit, factoque repente in bar-
 baros impetu, multis confixus telis, in Xerxem contendit, eiusque
 caput diademate vi spoliavit. Quid dicam de Trecentis Fabijs?
 qui in ipso Urbis exordio totius belli contra Veientes onus subie-
 re. cumque sæpe victores exstitissent, paulatim recedente Veien-
 tum exercitu, ad Cremeram fluvium castra posuere: Veientes
 vero cum viribus se esse Fabijs inferiores sæpe experti essent, con-
 uersi ad dolos iuxta prouerbum, Si Leonina pellis non sufficit, ad-
 denda est vulpina, tentarunt dolis vincere, quos viribus superare
 nequiuierant: Quare pecora ex diuerso in conspectu propulerunt, ad
 quæ progressi Trecenti Fabij, et in insidias lapsi, conserta pugna
 omnes contrucidati. Ex tanta tamen Fabiorum familia vnicus per
 ætatem ad bellum nondum idoneus, & ob id domi relictus, su-
 persuit, ex cuius sanguine per nepotum seriem natus est Fabius ille
 maximus dictator, qui Reip. ad extremas angustias ab Annibale
 redactæ amissum pene decus, & potestatem restituit. qui maio-
 rum suorum ductus exemplo, Trecentis manibus armatis cum eo-
 dem Annibale conseruit, eiq; diadema regium a capite auulsi. Ac-
 cedit

cedit etiā illud dictū mirabile, quod passim apud Historiographos legitur, a Gallis scilicet Trecentis bello Caesaris Africano duo millia equitum loco expulsos ac fugatos fuisse: Nec a recta via aberrabimus, si peccatorum omnium principem ad huius Numeri potestatem respexisse asseuerabimus, quando *Vlyss. lib. 13. Vlyssē sic cum Minerva loquentem inducit.*

Si mihi sic animosa astabis Minerva,
Et cum Trecentis ego viris pugnarem
Tecum, venerabilis dea, quando mihi prompta adiuuares.

DE NUMERO CCCXXIX.

Recentesimi decimi octavi sacratam haud potui reperire calculi rationem, qualis scilicet creatura hoc numero sit aptata. Verū cum in scripturis canonicis nihil frustra, nihil superflue sine causa scriptum sit; sed omnia mysticū aliquid resonent, secundum exempla quę adducta sunt, quando non inuenimus rationem in numero singulari, operæ pretiū erit aliquas similitudines indagare in partito calculo. Trecentos quidem, & octodecim fuisse grauissimos Patres qui in Concilio Nicæno vnanimi sententia, & vno ore determinarunt Filium Dei esse consubstantialem Patri, & de Patris substantia æterne genitū contra blasphemiam Arii, cum ex alijs passim habetur, tum ex histor. Ecclesiastica Tripartita lib. 2. cap. 9. Præterea totidem numero fuisse expeditos vernaculos Abrahę, quibus hostes profligauit, et excussit prædam de manibus eorum, liquet ex cap. 14. Gen. quod explanans Isidorus adductus in Glo. ordinaria: Abraham, inquit, in Trecentis decem & octo aduersarios debellauit; quia nos in sacramento Crucis (quam littera Thau representat, quę Trecenta significat) quinque sensus carnales, nos antea varijs captiuantes, superamus; Decem vero & octo ex ternario et senario multiplicatus, fidem Trinitatis, & perfectionem significat operis, quibus virtutum

Hier. ad
Damasc.

tum contra vitia plena victoria perficitur. Gregorius Papa hunc modum scribit de hoc mystico numero: Hic numerus Trecentenarius, sanctæ crucis, etiam in vernaculis Abrahamæ aduertendus est, per quos fratrem ab hostibus liberavit, quando eum Melchisedech magno mysterio benedixit. Quod .n. exuberant decem & octo, videtur significare, quo tempore fieret victoria per crucem atq; benedictio, idest tertio, quod futurum erat sub gratia. Nam primum est ante legem, secundum sub lege, tertium sub gratia. Singula vero tempora scenario significata sunt numero propter perfectionem; ter enim sem, decem & octo sunt. vnde et mulier decem & octo annos habebat in infirmitate, quam curuā Saluator erexit. Hæc Gregorius. Illud vero minime prætermittere debemus non casu, sed ita disponente Domino, & in Abrahamæ vernaculis, et in contionis Nicenæ paribus eundem omnino reperiri numerum; vt hic per illum præsignificatus non immerito credi possit. Respondet .n. & consimile in vtrisque opus, atq; officium. Quandoquidem sicut serui illi Abrahamæ ad bellum prompti, hostilem fuderunt insigni victoria exercitum; ita & sacrosanctæ Synhodi Nicenæ Patres, eodem prorsus, vt dixi, numero comprehensi, vesanam hereticorum cohortem, & turbam demonicam sibila dira mouentem cōtra Christi Diuinitatem, grauiq; turbine infestantem Dei Ecclesiā, debellarunt, egerunt in fugam, atq; subnuarunt; præstiteruntq; vt victrix veritas celebrem egerit de hostibus suis triumphum. Occurrit adhuc aliud de hoc numero considerandum. Quemadmodū apud Græcos T littera est typus Crucis, significans in numeris 300, eadem mysterij ratione ΙΟΤΑ & ΗΤΑ significant nomen salutare. Vt .n. alibi diximus, Ι & Η ΙΕΣΥ significant, & octodecim. insinuari ergo videtur eos esse Abrahamæ domesticos, Deoq; coniunctos, quod ad salutem spectat, qui ad signum et nomen Domini confugerunt; c superasse eos, qui ipsos abducebant in captiuitatem, & plurimas gentes infideles, quæ eos sequebantur. Est .n. numerus 18. hieroglyphicum victoriae, quoniam Antiquiores tribus tesseriis vti cōsueuerant, non quemadmodū nunc duabus;

Hylarius
d̄ Synho
dis circa
finem.
Ruffinus
Ecclesi.
hist. li. 10
Clemēs
aro. 1.

duabus; atq; in trium cubitorum iactu, seniones iecisse, fortunatissimum erat, et primæ palmæ victoria. Vnde Ter sex iacere, prouerbio dictum, cui ex animi sententia, ac pro votis omnia prosperrime succedunt. Exstat & aliud prouerbium, quod anticipiti voto, vel infimam vel supremam sortem deponit. Aut tres vniones, aut ter sex. vt. n. tres cladem, sic 18. victoriam significant. Ad hoc fortasse referri potest quod Rupertus Abbas in volumine quattuor Euang. cap. 27. colligit octodecim virtutes, seu miracula, quæ fecit IESV, quæ quidem talia sunt, vt ex illis manifestetur potestas Regis Dei. Ex his partibus (non quidem aliquotis) constans numerus 318, necessarios ad intelligentiam Scripturarum parturit intellectus.

DE NUMERO CCCL.

Acratus est numerus 350; sed in partito calculo sunt vestiganda mysteria. Cum .n. post diluuiū dicitur Nohe vixisse annis tercentis quin-

Gen. 9.

quaginta. in tercentis, Crucem significari nuper ostendimus, cuius typo Iustus a cataclysmo liberatus est. in quinquaginta, qui septies ducti

Amb. de Nohe & Arca cap. 33.

constituunt 350, Iubilæus est remissionis numerus, quo Spiritus sanctus missus est de cælo, gratiā humanis peccatoribus infundens. Quare perfecto numero remissionis et gratiæ Iustus implevit huius vitæ curriculum. Tichonius lib. de septem regulis, vbi de temporibus disserit, quodam tropo ex minori temporis quantitate maiorem colligit, & dies sæpe transmutat in annos, ex quodam dierum numero computās annos 350. per quos notari posse dicit persecutiones, quibus adhuc militans Ecclesia subiecta est. Si .n. in diuinis oraculis aliquando dies vnus, sunt centum dies, poterunt dies 1260, de quibus legitur in Apoc. c. 12, ad hunc numeri calculū reduci, si per centenariū fuerint multiplicati. nam milies ducēties sexagies, centeni, sunt dies 126000, qui conficiunt annos 350. mensibus tricenorum dierū. Quod si diem vnū pro centū annis quandoq; positū dixeris,

pro

Dan. 7.
Apoc. 12

prout sentit & Primasius comm: in Apoc. poterunt dies tres cum dimidio significare annos Trecentum quinquaginta, vt in eadem Apoc. de Ecclesia scriptum legitur cap. 11. Iacere in ciuitate, vbi Dominus eius crucifixus est, tres dies & dimidium. Adhuc etiam tempus, & tempora, & dimidium temporis, significant annos 350. si tempus pro centum annis, tempora pro ducentis, & dimidium temporis pro quinquaginta intelligantur. Eadem prorsus figura, menses per centenarium multiplicare contingit, vt in Apoc. ca. 11. Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus 42. nam quadragies bis centeni, quattuor millia & ducenti menses sunt, qui constituunt annos Trecentum quinquaginta.

DE NUMERO CCCLX.

Plato de
legib⁹ li
br. 6.

Vmerus Trecentum sexaginta in legibus a Platone magnopere commendatur, quod Ciuitatibus sit accomodatus. Consilium, inquit, triginta constet duodenarijs, nā distributio huic per Sexaginta trecentosq; viros conuenit. Cœlestis quoq; Ciuitas in tot partes ab Astronomis fuit distributa. licet enim Sol in 365. diebus, & sex horis fere totum peragret signiferum; quia tamen supputationibus hic numerus incommodus reperiēbatur, Zodiacum diuiserunt in numerum proximorem partibus plurimis constantem, qui est 360. Vt sic vnum quodq; signum triginta partibus constet. ductus autem 12. in 30. numerum, quem dico, constituet. Neq; dumtaxat Heliophorum, sed & in vniversum omnes cœlestes circulos, cum postulat vsus, cogitatione in 360. partes diuidunt Astronomi. quod ab arte quidem, non natura, constitutum est. Porro intra spaciū, quo Sol signiferum perlustrat, Luna ad Solem duodecies reuertitur, totiesq; diametrum ei locum transit. Ac quia interea dum Luna a Sole digressa eundem rursus consequitur, triginta fere dies elabuntur, ideo
cœli

cęli spatium, quod Sol medio tempore emensus est, in totidem partes secari intelligitur, quas a gressu Solis diurno videntur Neoterici dixisse gradus. Ex his fontibus, quos ipsa monstrat natura, oritur hypothesis astronomica circulos diuidendi in duodecim partes, & earum quamlibet in gradus 30, quorum summa conficitur numerus 360. Primi igitur Mathematici omnem cęli peripheriam in 360. gradus partiti sunt, ad locorum distantias, regionum differentias, poli multiplices eleuationes distinguendas. quod nullus fuerit ab unitate ad infinitum numerus conuenientior huic negotio tribuendus, qui in tot æquales partes diuidi posset, sine aliqua minutione physica. Primo enim in duas æquales partes diuidi potest, utpote in bis, 180 gradus; secundo, in tres æquales, & cuilibet portioni respōdebunt 120; tertio, in quattuor, scilicet in quattuor quadrantes 90 grad. quarto, in sex, & qualibet pars obtinebit grad. 60, portionem inquam duorum signorum; quinto, in duodecim, & cuilibet parti conuenient grad. 30. Sunt adhuc alię diuisionis partes, utpote quinta 72. octaua 45. nona 40. decima 36. quindecima 24. et decima octaua scilicet 20. Habet rursus alias diuisiones quibus partes sunt denominate. nimirum vigesimam, 18. vigesimam quartam, 15. trigesimam, 12. trigesimam sextam, 10. quadragesimam, 9. quadragesimam quintam, 8. sexagesimam, 6. septuagesimam secundam, 5. nonagesimam, 4. centesimam vigesimam, 3. centesimam octogesimam, 2. tricesimam sexagesimam 1.

DE NUMERO CCCLXV.

*S*um vrbis conditor Romulus digereret tempora, annum in decem menses partitus est: at Numa Pompilius, cum ineruditorem hanc mensium numerationem esse animaduerneret, ut quę neq; ad Solem, neque ad Lunam fuisset accomodata, ad anni magnitudinem, quo lunari vsus est, imitatione Græcorum, complendam, mensibus anti-

Quis

Iohau.
Rosinus
Rom. an
tiqui. li. 4
Africa-
nus apud
D. Hier.
in Dan.
sap. 9.

quis duos insuper adiecit, Ianuarium scilicet, & Februarium eosq. vniuersos dispares habuit, vt huic 29, alij 30 dies alternatim attribuerit. vnde facile a quouis colligi potest, annum Pompilianum ex 354 diebus tantum constituisse, (mitto quæ de Pontificum intercalatione disputat Macrobius lib. 1. Saturnal.) Sed Aegyptij & C. Iulius Cæsar, neglecto menstruo Lunæ cursu, periodico motu Solis anni metas concluderunt. Verum nec hi per omnia inter se consentiunt. Nam Aegyptij, Chaldei, & Persæ annum solare finierunt diebus 365 tantum. Cuius rei testis est Q. Curtius, qui li. 1. describens agmen Darij Persarum regis cum Alexandro magno congressuri: Erant (inquit) in eo Trecenti sexaginta quinque iuvenes, punicijs amiculis velati, qui magos sequebantur; totidem anni diebus numero pares, quippe Persis annus in totidem dies descriptus est. Ceterum Iulius Cæsar, cum Rempublicam in suam rede-gisset potestatem, adiutore Sosigene, alijsq; artificibus, nouam emendationem instituens, vt iustus & vertens annus conficeretur, diebus 365 addidit quadrantem, hoc est sex horas, ex quadrante quater replicato, faciens quouis anno quarto diem intercalarem, hoc est, annum habentem 366 dies, vt signorum quodlibet Heliophori tri-cenis diebus deniq; horis ac semisse, idest dimidia hora transcur-rens Sol incremento dimidiarum horarum quarto anno unum diem cõ-pleat. Intercalationi autem illi deputatus fuit Februarius, quod tunc ultimus esset anni mensis, quemadmodum cecinit Ouidius.

Fast. li. 2.

Sed tamen antiqui, ne nescius ordinis erres,
Primus vt est, Iani mensis & ante fuit,
Qui sequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.
Tu quoque sacrorum termine finis eras.
Primus enim Iani mensis, quia Ianua prima est.
Qui facer est imis Manibus, imus erat.

Nec tamen intercalatio illa fiebat vltim. Februarij die, sed sexto Kalendas Martij, Terminalibus scilicet iam peractis, Vnde & bissextilis est appellatus. Ceterum quia astrorum calculatoribus perspicuum est quam ineptum locum habeat dies intercalandus in
nostro

nostro Kalendario, et quantum illis faciat negotium; optime altum foret, si diei intercalando alius assignaretur dies, puta vel finis Decembris, cum publico fere consensu annum auspicemur a Ianuario: vel (quod alijs magis quadrat) finis Februarij. anni principium statuentes in Aequinoctio verno, ut die prima primi mensis Sol primum Arietis gradum ingrediatur, sicq; una incedant menses & signa Zodiaci. Nam & Sole primum Arietis gradum tenente legimus creatum fuisse Mundum. Neq; tamen ad amussim solarem motum assecutus fuerat Iulius; sed hec anni Iuliani quantitas adhuc alia indigebat correctione. succedente enim tempore superesse ex illis sex horis scrupula quædam compertum est, adco ut quarto quolibet anno, post diem intercalatum, Sol præcise non sit in illo celi loco et puncto, in quo fuerat quarto ab hinc retroactò anno. Atq; hunc errorem nonnulli pro viribus elidere conati sunt. primus Cl. Ptol. ante annos 1444, hoc est post tempus natiuitatis Saluatoris nostri Christi 138. diligentissimis observationibus tempus revolutionis Solis 365. dierum, horarum 5. min. 55. secund. 12. inuenit; ita, ut in annis 300. vnus bissextus prætermitteretur. Nam si exacte residuum tempus a diebus esset sex horarum, inter annos 300. essent bissextiles 75. at hic desunt minuta 4. secund. 48. Quare si multiplices 4. minut. & 48. secund. in 300. producetur integer dies. Minuta enim 1200, horas 20. et secunda 14400, horas 4 constituunt. Sed & hæc anni quantitas nostro tempore ab experimentis aberrat. Ptolemæus enim nec motum absidis excentrici Solis, ob inopiam observationum, deprehendere potuit: nec initium anni, ut par erat, ab aliquo eclipticæ fixæ loco, sed ab Aequinoctij puncto sumsit: illud inquam temporis spacium complexus quo Sol ad verum, vel Aequinoctium, vel Solstitium reuertitur, cuius anni spacia inæqualia sunt. ætate .n. Albategni non horarum 5. m. 55. sec. 12. ut tempore Ptolemæi, sed fuit dierum 365. hor. 5. m. 47. fere. Quare Afra el, qui tabulas motuum Alphöso regi composuit, Georg. Peurbachius,

Iohannes a Monte regio, atq; omnium postremus Aloysius Lilius multo verius ac certius tempus restitutionis Solis ad idem eclipticæ fixæ punctum tam in longitudine, quam in latitudine, per circumferentiā maximi circuli a polis eclipticæ fixæ in Solis centrum ductam, atq; ibidem fixam, donec Sol in idem punctum reuertatur, nullam ex hoc differentiam statuentes, quod Sol sub mobili ecliptica a fixa dimotus, nunc in Septentrionalem, nunc in Merid. partem defleat, ad definiendam anni quantitatem assumerunt, veram nostri temporis annorum quantitatem facientes dierū 365. hor. 5. cum minut. horæ 49. secundis vero 16. fere. Ex qua anni quantitate sequitur ut quibuscumque 134. annis, per integrum diem æquinoctium versus mensis initium retrocedat. Huic autem retrocessioni illud potest adhiberi remedium nempe ut quolibet 134. annorū circuitu unus eximatur ex anno dies, & ex bissextili communis fiat. Verū ut annis notabilioribus id contingat, quales sunt centesimi, Aloysius Lil. aliam a Io. Lucido relatam rationem affert, ut. scilicet non in ipsomet 134. annorum completo spacio, demtio illa per annum bissex. cōem factum efficiatur; sed ut per 300. annos centesimus quilibet annus ex bissextili cōis fiat, quadringentesimus dehinc vero bissextilis relinquatur, atq; eodem ordine deinceps propemodum procedatur. Non commemorabo hic numerū illum 365. cælorum, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, ne rem seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam.

Hieron.
in Amos
cap. 3.

DE NUMERO CD. ET CDXXX.

Aët. 5.

1. Reg.
22.

Si quis diligentius Diuina scripta perscrutetur, numquam laudabiliter positum reperiet numerum Quadringentesimū, quem dilucidandum assuminus. Eorum. n. est expressius qui cum sequeretur magiā Theode, dissipati et vsq; ad unū ad nihilum redacti sunt. Eos quoq; cōplectitur qui erat in angustia cōstitui, et amaro dño, atq; oppressi ære alieno, quorum

quorum princeps factus est David dum fugeret a facie Saulis. No-
 tat & Prophetas lucorum, quos Helias interfecit in torrente Cys- 3. Reg. 18
 son. Prophetas Baal nobis aperit, quos consuluit rex Israel, & de- 3. Reg. 22.
 ceptus est. Rursum præsens numerus insinuat destructionem muri
 Hierusalem, attestante Scriptura Quadringentis cubitis interrui- 4. Reg. 14.
 ptos muros a porta Effraim, usq; ad portam Anguli. Viros etiam Gen 32.
 taxat hic numerus quibus Esau persequutus est fratrem Iacob.
 Præterea quemadmodum in Vicenario Esau munera quædam ac- 31. 37.
 cepit a fratre. pro Rachel servitute pressus est Iacob. in servitū ve-
 nundatus est Ioseph. & his plura. sic Quadringentesimo, vicenarij
 numeri quadrato, peregrinationem, & servitutem significari te-
 stantur quæ ad Abraham per Angelum dicta referuntur Genesi c.
 15, his verbis: Scito prænosces quod peregrinum futurum sit se-
 men tuum in terra non sua, & subijcient eos servituti, & affligēt
 annis Quadringentis. generatione autem quarta reuertentur hic.
 Idem commemorat D. Stephanus in Actis Apost. cap. 7. dicens de
 Abraham: Locutus est ei Deus quia erit semen tuum accola in ter-
 ra aliena, & servituti eos subijcient, & male tractabunt annis
 Quadringentis. Perplexæ autem & implicitæ prorsus est hæc stru-
 ctura verborum. non .n. ita intelligendum quasi peregrinaturum et
 male tractandum, & servituti apud exteros subijciendum, vel in
 Aegypto detinendum dixerit hoc semen annis Quadringentis. sed
 per hyperbaton sic legendum, quia peregrinum erit semen annis Beda li. de Tépo rib. c. 19.
 Quadringentis, in cuius parte temporis etiam accidet servitus in
 Aegypto. Quod plane attestatur Augustinus hæc scribens lib. 16. c.
 24. Ciuitatis diuinæ. Quemadmodum scriptū est de Thare patre Gen. 11.
 Abraham: Et fuerunt dies Thare in Charra quinq; & ducēti anni,
 non quia ibi omnes acti sunt; sed quia ibi completi sunt: Ita & hic
 propterea interpositū est: Et in servitutē redigent eos, et affligēt eos
 Quadringentis annis. quoniā iste numerus in eadē afflictione cōple-
 tus est; nō quia ibi vniuersus perfectus est. Hactenus Aug. Quia .n.
 scriptū est: In Isaac vocabitur tibi semē. et ab anno natiuitatis Isaac Gen. 21.

vsq; ad annū egressionis ex Aegypto, cōputātur anni quinq. et quadringenti. & a quinto anno Isaac, quo per filium ancillæ cepit affligi, labor Quadringentorum computatur annorum, quibus siue in terra Chanaan, siue in Aegypto peregrinum fuit illud semen. Nec obstat quod Paulus vas electum supradictis Quadringētis annis adijcit triginta annos, quoniam non idem sumitur exordium supputationis annorum hic, & illic. Apostolus .n. dicit legem datam post annos Quadringentos triginta a Testamento seu fœdere Dei factō cum Abraham, numerans annos Quadringentos triginta a tempore primæ promissionis factæ ad Abraham agentem tunc etatis annum septuagesimum quintum, ad illud vsq; tempus quo lex data est Hebræis in monte Syna tertio mense, quam egressi fuerant ex Aegypto. sic. n. ait ad Galatas scribens tertio suæ Epistolæ capite. Abrahæ dictæ sunt promissiones, et semini eius. Hoc autem dico Testamentum confirmatum a Deo; lex, quæ post annos Quadringentos & triginta facta est, non irritum facit ad euacuandam promissionem. Eandem supputationem requirit quod scriptum est Exhodi ca. 12. Habitatio filiorum Israel qua manserunt in Aegypto Quadringenti triginta anni. Non quod ex eo tempore quo illa promittebantur Abrahæ, in ea seruitute, affligentibus Aegyptijs, fuerit semen Israel Quadringentis triginta annis; sed quia bonus et amator hominum Deus a sua sententia, non a rerum euentu disciplinæ tempus numerare consuevit. quod & hic erga Patriarcham Abraham fecit, non permittens semen eius hoc omne tempus affligi in Aegypto, verum a sententia sua Quadringentos triginta annos enumerat. tunc. n. Abraham egressus Mesopotamia terrā promissionis ingressus est, quod aperte docet editio Septuaginta interpretum, quæ dicit: Habitatio filiorum Israel, qua habitauerunt in Aegypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum anni 430 Quam necessario sequendam, & ipsa hebraica veritas ostendit, quæ narrat Chaath filium Levi, quem natum esse constat in terra Chanaan, vixisse annos 133, & filium eius Amram Patrem Moysis annos

137. & ipsum Moysen 80 fuisse annorum, tempore egressionis de Aegypto. quorum annorum summa non perficit 430. sed 350.

DE NUMERO CDXC.

D numerū *Quadringētorum nonaginta* referri debere remissionē atq; relaxationē peccatorū, sunt qui referant *Theologi*, quod percunēt anti Petro Apost. quoties condonaret fratri in eum peccanti, num vsq; septies? Dñus responderit: Non solum vsq; septies, sed vsq; septuagies se-

Theo--
phil act⁹
Iohann.
Chryso-
sto. Beda
D. Hier.
Matt. 18.

pties. Aiunt ergo in numero 490. terminum constituisse remissionis, quod hanc numeri summam conficiant septuagies septies, seu septuagies septem. non ut terminū remissioni cōstituatur, sed ut totiens ille peccanti dimitteret in die, quotiens ille peccare minime posset.

(impossibile est enim quadringētis nonaginta vicibus in fratrem posse delinquere) siue quia hic numerus ita veniæ conuenit, ut pœne. Quidam enim hac ratione explicarunt locum illum *Geneseos*:

Theophi-
lus An-
tioch. Al
leg. lib. 1.
D. Hier.

De Cain ultio dabitur septies; de Lamech vero septuagies septies. Cain ob id quod fratri manus inferre ausus est, septem supplicia sibi accerset. At Lamech post Caini condemnationem duplici cæde constrictus merito dicit: Si de Cain septies vindicatum est, de me Lamech septuagies septies vindicabitur. hoc est, si iusta aduersus Cain Dei sententia exstitit, ut septem supplicijs afficeretur, ipse equidem dignus sum, qui *Quadringētis nonaginta* pœnis excrucier. Quoniam ille, quemadmodum ab alio, quid, quamque graue crimen esset, cædem committere, minime didicerat; sic nec homicidam ullum viderat meritis penas exsoluentem. Ego autem gementem, ac trementem cernens, iraq; diuinę magnitudinem ob oculos habens, huiusmodi exemplo nec melior factus, nec a facinore deteritus sum. proinde iure optimo multo maiora mihi tormenta inferentur. Hic igitur numerus honori habitus est non modo in remittenda

Gen. 4.

29 4 offensa;

Plato de
legib. 6.

offensa; verum etiam in animaduertendis, atq; vlciscendis flagitijs. Scio in his cōmentarijs nonnulla bis a me fuisse cōscripta. quod non tam ex obliuione, quā ex animi sentētia factitavi. s. vt satisfacerem veteri prouerbio, Non nocet bis dicere quod bene dicitur. Et vt cecinit Horatius, Quæ per se pulchra sunt. ea vel decies repetita placebunt. sic D. Paulus ad Philipp. 3. veluti se excusans, quod eandem rem iterum scriberet: Eadem (inquit) vobis scribere me quidem nō piget, vobis aut tutum. Nō erubescam igitur hic repetere expositionem alteram ex numerorum partibus aliquotis desumptam. quoniā vti septenarius nullas habet partes in quas resolui possit; numerus vero 490 multas continet partes in quas resoluatur; ita per septenarium, in quo signatum est peccatum Cain, insolubilis intelligitur vltio, quæ de ipso data est, eo quod impænitens fuerit. per 490, in quo numero positum est vulnus seu liuor Lamech, dicendo: De Lamech septuagies septies, solubilis intelligitur vltio, idest, quam aliquando terminet, vel finiat remissio. Et hoc est quod Dominus Petro dixit: Non dico tibi, septies, sed septuagies septies. idest, non omni impænitenti, sed cuique pœnitentiam agenti dimittes. Ad hunc numeri calculum referendæ videntur septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo vsque ad peccatorum remissionem, & iniquitatis expiationem determinatæ, quæ in Tricesimum tertium IESV Christi annum desinunt. quia si, pro singulis hebdomadæ diebus singuli Solares anni, vti consuevit Scriptura, numerentur, ex septuaginta assumtis septies, Quadringenti & nonaginta Solares anni propagantur, qui, si a septimo Darij Lōgimanni anno, quo Esdras Hierosolymam constituendæ denuo Republicæ caussa missus est: siue ab Olympiadis octogesimæ anno tertio, vsque ad Christum pro nobis voluntaria nece peremtum Olympiadis ducentesimæ secundæ anno quarto colligantur, erunt exacte intermedij anni Solares Quadringenti nonaginta, vti Angelus Danieli præscripserat.

Dan. 9.

Vide Hie

rony. in

Dan. t. 3.

Leuit. 25

Petr⁹ Ga

latin⁹ de

Arcanis

cath. ve.

li. 4. c. 14

DE NUMERO IO.

Quingentesimus numerus significat quietis perfectionem, quoniam fit ex quinquagenario decies multiplicato. Quinquagenarius autē, requiem; denarius perfectionem designat. Ut superius demonstratum. Greg. Mor. lib. i. cap. i. s. exponens illud Iob c. primo positum: Fuerunt Iob

Quingenta iuga bouum, & Quingentæ asinae: In Quinquagenario (inquit) numero, qui septem hebdomadibus ac monade addita impletur, requies designatur. denario autem numero summa perfectio exprimitur. Quia ergo fidelibus perfectio quietis promittitur, quasi quinquagenario decies ducto, ad Quingentesimum peruenitur. Porro quod Quingentesimus remissionis, et indulgentiae teneat sacramentum, non solum vetus scriptura, sed Saluatoris in Euangelio verba demonstrant, qui dum parabolā remissionis edocet, & indulgentiae debitores, quos introducit, vnum in Quinquaginta, & alterum in Quingentis fuisse denarijs, dicit obnoxios. Quinquaginta autē, & Quingenti, licet cognatus sit numerus, quod ibi septem septimanis, addita vnius numeri perfectione, cōsurgat quinquagenarius; et hic, septuaginta septimanis, addita vnius decadis perfectione, Quingentorū numerus cumuletur: quo tñ plures sūt septuaginta septimane, quam septem, eo perfectior ac præstantior (ex sententia doctissimi Origenis) numerus Quingentorū, quā quinquaginta. Vnde Saluator noster pronunciat, quod plus diligat ille, cui Quingenti, quos debebat, denarij donati sunt, q̃ ille, cui quinquaginta. Hac historica expositione dicta sint, nunc mystici intellectus secreta videamus. Duo quidē debitores vtrunq; populum Iudaeorū .s. et Gentiū designant, qui vni faeneratori .i. suo Creatori non materiale pecuniā, sed propriae salutis nummum debebant. Conditor .n. noster, quos ad imaginem suam creauit, quasi cōmodato ad seruandum sublimauit denario. Nam denarius solet Regis imagine, ac nomine formari.

Hiero. in
Ezechie
lem. 42.
Luc. 7.

Ibidem.

Omni

Luc. 12.

Omni autem, cui multum datum est, multum quæretur ab eo. Et cui multum cōmendauerunt, plus petunt ab eo. Et quidem vtriusque populi debitum per quinarium numerum multiplicatur. Quia videlicet quinque sunt sensus, quibus in hac vita vtētes, imaginem, quam accepimus nostri Conditoris excolere debemus. Sed minus debet populus, cui legis decalogus per seruum data est; amplius autem, cui gratia vitæ æternæ, per filium commissa: ideoque huius per denarium, illius per cētenarium numerum fœnus accumulatur, quæ ad regni cœlestis, quod his, qui sunt a dextris dabitur, significationem pertinere sæpe docuimus. Neque frustra eodem flexu digitorū, quo denarius in laua, ipse figuratur in dextra, nisi quia & nunc opera decalogi quæ littera non poterat, fides perficit, & in futuro reddet vnicuique secundum opera eius. Verum quia neutri nostris viribus, sed illius gratia salui facti sumus per fidem, recte dicitur: Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Et vtique plus diligit, cui plus donatur. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. quia siue bona perficiendæ, quam accepimus, scientiæ; siue vitandæ, quam incurrimus, insipientiæ velis intelligere, multo vtique plus Ecclesiæ, quam synagogæ donatur, quæ & fœdiori quondam, vtpote quam nullus doct̃or prohibuit, idololatriæ sorde corrupta est. sed vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia: & maiori nunc est perfectiōnis Euangelicæ sublimata præconio. Cui

Matt. 13. dicitur, quia multi Prophetae, & iusti cupierunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.

Cap. 31. Conuenit huic loco quod Numerorū historia refert, diuisis æqualiter castrorum Madianitarum spolijs, eos quidem, qui de pugna venerunt, Quingentesimum de sua portione caput, ceteros vero Quinquagesimum Domino dedisse. Quia & magna offert, qui se in castris virtutum exercendo, tutum ab incursione conseruat hostili; sed maiora vtique, qui gladium verbi vibrando, innumeras aduersarij exercitus copias sternit. Designabant hunc numerum Romani, quemadmodum scribit Valerius Probus, littera, A, quam Gul. Budæus

Ioannes
Rosinus
Roman.
antiquit.

Budæus refert salutarem dici litteram, eamq; in iudicijs absolutionis fuisse notam; vt tristem. C. quæ Condemnationis. Asconius Pedianus Comm. in primam & tertiam Orationem con. Verrem. In diuinatione (inquit) & in alijs causis maioribus vniuersi Iudices in cistam tabulas simul conijciebant suas, easque insculptas litteras habentes, A absolutionis, C condemnationis; cum de alicuius capite agebatur, N L, ampliatiois. his. n. litteris significabant non liquere.

li. 9. c. 24.
Alex. ab
Alex. li.
bro 3. c. 5

DE NUMERO DC.

Ompletam operum seriem atq; supremam perfectionē demonstrat numerus sexcētenus. Quod vel ex D. Gregorij patet sententia in explanatione illius loci cap. 13. libro 1. Reg. Recensuit Saul populum, qui inuētus fuerat cum eo quasi Sexcentos viros. vbi dicit: Septē diebus hebdomada impletur; sed vnus eorum ad operandum prohibitus est; sex vero in boni operis studio conceduntur. Centenarius autem numerus summam continet numerorū. In Sexcentis ergo viris designantur qui opere & cordis deliberatione robusti sunt. Nam quidam fortia proponunt; sed quia quod proponunt, non faciunt, ad Sexcentorū virorum numerum non pertingunt. In Sexcentis ergo viris, fortes operarij sanctæ Ecclesiæ designantur, quia magna proponunt, & rigorem propositi fortitudine complent bonæ operationis. Hæc Greg. Sexcentesimali numeri perfectionem comprobat et Origines lib. 4. in Iudic. his verbis: Hoc ipsum quod Scriptura dixit in Sexcentis viris Semegad percussisse Allophilos, non mihi videtur ociose dictum. quid. n. opus erat designare etiam numerum; nisi forte euidentius in ipso numero ea (de quibus superius diximus) indicauit? Namque senarius numerus qui multiplicatus venit in Sexcentos, Mundi huius figurā tenet, qui in sex diebus dicitur consummatus Sexcentos

Iudic. 8.

Amb. de
Nohe &
arca li. 12
Gen. 7.

cētos ergo in aratro dicitur percussisse ille qui per crucē Domini crucifixus est Mundo. tantum ille. Est et illa perfunctoria consideratio quod Sexcentesimo anno Nohe factū fuit Diluviū illud vniuersale. *Amb. de Nohe & arca lib. 14.* Videtur. n. ostendere, quia sexta die Adam creatus est. Idem numerus est par, et in auctore, et in reparatore seruatur. quia senarius, qui singularis dicitur, & huius mundanæ fabricæ figuram tenet, transpositus ultra in secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum limitem, 60. 600. 6000. 60000. & 600000. designat. Vnde *Gen. 7.* et secundus mensis anni Sexcentesimi, quo intrauit Nohe in arcam, eandam senariam diem significat, quia duo menses sexaginta diebus concluduntur. Sic Sanctus Iob sex milia camelorum possidet; quia plenitudinem operis in Ecclesia accipint, qui ab illa dudum vitiorum suorum sceditate perierunt. Quod vero in Exho. de Israeli- *Exho. 12* tis egressis ex Aegypto scriptum est numerū peditum virorum fuisse Sexcenta fere millia. Per hunc numerum designantur perfecti in operibus bonis. at vero per hoc quod dicit, fere, intelligi datur, quod in presenti vita quantumcunq; sit homo perfectus, semper tamen deest ei plenitudo in hac vita meriti, iuxta illud cuiusdā sapientis: Gloria perfectorum principium, non perfectio. Illud igitur dici potest, quod anno Sexcentesimo inundauerunt aquæ cataclysmi, quia *Gen. 7.* sexta Mundi ætate commendatum est Sacramentum Baptismi. *Athanas. Quæst. 110.* Diluuium enim præsignabat sanctum Christi Baptismum. De quo *Amb. de sacramē. lib. 2.* Psalmographus dicebat: Dominus Diluuium inhabitare facit. quia inundat super vniuersa peccata. Et hoc septima decima die mensis, *Psal. 28.* quia denarius, decalogum; Septenarius, propter sabbatum, septimam requiem designat. Et quia in decalogo, renunciatio vitiorum videtur, quicumq; in Baptismo initiatur; propter æternam requiem omnibus intus se abrenunciare profitetur. Illud etiā apertum est mysterium, quod anno 600. vitæ Nohe completa est arca, quia sexta ætate, veniente Christo, instituta est Ecclesia, quam ingrediantur seruandi; vt iam in egressione ab arca finis Mundi designetur, quando iam non erit opus arca, quod fiet post Sexcentesium

num annum. Sexcentesimo autem & vno anno vitæ Nohe, idest, Gen. 8.
peractis Sexcentis annis, aperitur arca tectum, quia finita sexta Aug. cō.
seculi ætate, quæ etiā sex milleno anno dicitur posse concludi secun- Faustum
dum prophetiam Helia, reuelabitur absconditum sacramentū atq; Manich.
promissum. Habet aut Sexcentessimus numerus quoddā perfectio- lib. 8.
nis symbolū. cum. n. procedat a senario primo perfectō, cū Græci, tum Lactāti⁹
Latini eo vtuntur, vbi rem, cui nihil addi potest, amplificare conten- Firm. di-
dunt. Gregorius Naz. in funere patris: Ne a Sexcentis quidem, vt uin. inst.
dici solet, emotus fuisset. Item Lib. in plagam grandinis: vtinam lib. 7. ca-
mibi potius quinque verba eloqui prudenter contingat, quam Sexcen- pit. 14.
ta in lingua, & voce tubæ obscura & incerta. Plutar. lib. de His Aug. in
qui sero a Numine puniunt. Medicinam animæ, quæ iustitia cogno- Ciu. Dei
minatur, omnium esse artium maximam, præter Sexcentos alios, lib. 20. ca-
etiā Pindarus testatur. Cicero ad Attic: Venio ad Epistolas tuas, pit. 7.
quas ego Sexcentas vno tempore accepi. item: Sexcenta incommo-
da sum perpeffus in tuenda Republica: & Sexcenta possum decre-
ta proferre. De nat. Deorū lib. 1. Cur non Sexcenta mihi esse Mun-
dorum, sed innumerabilia ausus es dicere? De Diuinatione lib. 2.
Sexcenta licet eiusmodi proferri. Martialis epigrammat. lib. 6.

Et dolet, & queritur sibi non contingere frigus.

Propter Sexcentas Baccara gausapinas.

Lepideq. Plautus in Captiuis: Sexcentoplago nomine fecit illi,
cui plagæ innumerae nunciabantur. Sed ne Sexcenta eiusmodi pro-
feram, ad reliqua progrediar.

DE NUMERO DCLXVI.

N*umerus bestiae dici potest Sexcentessimus sexagesimus*
sextus, quod viri quidam illustres scripserint ex lit-
teris componi nomen Antichristi comprehendentibus
666. dicente Spiritu sancto: Hic est sapientia. Qui Apoc. 13
habet intellectum computet numerum bestiae. numerus .n. hominis
est:

est: & numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Itali quidam ausi sunt affirmare hanc prophetiam adimpletam in impio illo Martino Lutero, quod huius numeri, in vnum collati, conficiant 666. Diuidunt. n. totum alphabetum tres in classes, quarum prima tenet unitates; secunda, decadas; tertia, centurias. Cumque in nostro alphabeto, ad complementum viginti septem characterum, quattuor desint, illarum locum supplent I, & V, consonantes simplices, vt in Iacobus & Vincentius nominibus; deinde HI. & HV, aspiratae, vt in Hieronymus, & Huielmus: licet Germani pro HV aspirato, vtantur duplici VV, vt Vuielmus. Galli autem, & Itali in suo alphabeto vulgari G, cum V coniunctum loco eius ponunt, dicentes Gulielmo, Eundem ordinem seruant Graeci, omnibus suis litteris exprimentes numeros. Verum toto alphabeti sui characterre in numerorum figuras extenso, tres, qui plus sunt, numeros notis proprijs, quae ex alphabeto non sunt, depingunt. prima est S, significans 6. secunda C, notans 90. postrema Z, vel T, signans 900. Hebrei vero, quibus quinque sunt finales litterae, illas ceteris viginti duabus superaddunt.

Expressi Numeri Hebraicis, Græcis, Latinis litteris.

1	א	A	A
2	ב	B	B
3	ג	Γ	C
4	ד	Δ	D
5	ה	Ε	E
6	ו	Σ	F
7	ז	Z	G
8	ח	H	H
9	ט	Θ	I
10	י	I	K
20	כ	K	L
30	ל	Λ	M
40	מ	M	N
50	נ	N	O
60	ס	κ	P
70	ע	O	Q
80	פ	Ρ	R
90	צ	Ϛ	S
100	ק	P	T
200	ר	(	V
300	ש	T	X
400	ת	Υ	Y
500	ת	Φ	Z
600	ק	X	I
700	ר	Ψ	V
800	ת	Ω	H
900	ת	3	HV

Hæc igitur apud Italos erit summa numerorum perfidi Hæresiarche.

M 30. A 1. R 80. T 100. I 9. N 40.

L 20. V 200. T 100. E 5. R 80. A 1.

qui simul iuncti faciunt 666. Fuit hic caput & patriarcha Hæreticorum, qui se toti armarunt contra Christi doctrinam, & beneficiorum eius. Adde ad illorum coniecturas characteribus Hebraicis reddere numerum 666. 𐤂𐤇𐤁𐤁. Lulter.

Græci, quorum idiomate scripta est hæc visio, nomē bestię reperiunt in dictione τετανος, idest, gigantis, hoc inquam modo:

Irenæus
ll. 5. c. 30

T 300. E 5. I 10. T 300. A 1. N 50.

Psal. 18.

hoc sibi nomen Antichristus, quasi omnibus potentia antecellat, usurpatum reputans, ipsum se esse iactans; de quo scriptum est: Exultavit ut Gigas ad currendum viā a summo cælo egressio eius. Accedit huic sententiæ Hesichius Grammaticus, conferunt quæ Suidas tradit, Titanes nempe esse Demones infernales, qui ut Hyginus fab. 150. enarrat bellum, Ioui inferre ausi sunt. Ioue tamē eos apud Inferos victos, relegante, & ideo dici ἀπὸ τῆς τίσεως, idest ab ultione. Id quod Antichristo eiusq; Titanibus & sectatoribus euenturum certissime credimus, Xp̄o in tartareū ignem eos per Angelos & ministros suos fideles, detrudi faciente. Ceterum ex nomine illo non satis colligitur numerus 666. cum Titan per, & non per u apud Græcos scribatur. sed alius quinq; unitatibus minor. Quare Tychonius ponit aliud nomen, quod Illustris dicitur interpretatum.

Λ 30. A 1. M 40. I 80. E 5. T 300. I 10. Σ 200.

Aliud affert Arethas, quod Latinus dicitur:

Λ 30. A 1. T 300. E 5. I 10. N 50. O 70. Σ 200.

Rupertus Tuitiensis, & ante eum Haymo adducunt quoddam nomen Gothicum, quod interpretatum sonat Gentium seductor.

Γ_3 . E_5 . N_{50} . Σ_{200} . H_8 . P_{100} . I_{10} . K_{20} . O_{70} . Σ_{200} .

Quocirca per numerum, nomen; & ex nomine supputatus numerus inuenitur; atque ipsius interpretatione nominis, qualitas meritorum agnoscitur. Cur vero hoc numero voluerit insigniri, facile dictu. Senarius, quo factus est Mundus, operis perfectionem significat, qui siue simplex, siue per decem, centumue multiplicatus, eiusdem perfectionis sexagesimū, sexcentessimūq; fructum demonstrat. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singulos annos Sexcentorum sexaginta sex talentorum ut habetur 3. Regum cap. 10. & 2. Paral. cap. 9. Quod ergo vero Regi iure munus & debetur & soluitur, hoc etiam sibi seductor ille tyrannus exigere præsumet. Duoquoq; nomina ponunt Primasius, Anselmus, Richardus dictam numerorum summam comprehendentia. primum est:

A_1 . N_{50} . T_{300} . E_5 . M_{40} . O_{70} . Σ_{200} .

Anselm⁹
Richar-
dus.

quod significat honori contrarium (neque enim honor ei, sed anathema conuenit) Alterum istud:

A_1 . P_{100} . N_{50} . O_{70} . Y_{400} . M_{40} . E_5 .

interpretari potest. Nego. Nec mirum quod hoc vocabulo dignus dicatur Antichristus, idest, negationis; cum Christo nomen congruat credulitatis, ipso testante, cum dicit: Hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille. Itemque creditis in Deum? & in me credite. Ac per hoc siue honori contrarium dixeris, quod est Antemos; siue, nego, quod est Arnoyme, iure ad Antichristum potest vtrumque referri; ut per duas partes orationis, nominis scilicet, & verbi, tum personæ qualitas, tum operis asperitas insinuetur. Beatus Hippolytus Oratione de Mundi cōsummatione, eiusdē est sententiæ, scripturā. s. sigilli esse Arnoyme, verba eius ita se habent: Ante quoq; hostis ille nobis aduersarius, opera Ministrorum suorum, hoc est, idololatrarū, Christi Martyres hortātiū: Negato, aiebat,

Iohan. 6.
14.

Rr Deum

Deum tuū crucifixum. Tale erit tēpore illius tēpestatis, oīs oforis sigillum dicēs: Nego creatorē cēli et terræ, nego baptisma, nego adorationē a me Deo præstari solitam; tibi adhaeresco, in te credo. Hoc. n. Enoch et Helias denunciabunt: Ne credatis hosti, qui venturus est & apparebit. Hic tamen leīctorem monitum volumus, ne in errorem Hippolyti a Patribus damnatum, impingat, Existimabat ille Antichristum non alium fore, quam ipsummet diabolum, sub specie simulata humani corporis & naturæ. Ne putemus (inquit D. Hieronymus) Antichristum, iuxta quorundam opinionem, diabolum esse futurum, sed unū de hominibus, in quo totus satanas habiturus sit corporaliter. Hec ille. Nōnulli quidē uiri eruditissimi sentiunt Maometem illum spurcissimum, et abominabilis execrandæq; legis auctorem, esse verū in persona Antichristū a sacris litteris prænunciatū, quia vident fere oīa, quæ Scripturæ de Antichristo prædicant, in eo esse cōpleta; ipsiq. potissimum rōnem noīs Antichristi cōpetere. Hic quippe fuit primus dux Arabum seu Ismaelitarū, edoētus a Sergio et Ioanne hereticis Arrianis monachis, Alcoranū suū ex Iudeis, Gētibus, et Christianis cōposuit, quem partim verbis et prodigijs mēdacibus columbæ, tauri, comitalis morbi, et Lunæ, partim ui, et armis infinitę multitudini persuasit, quo maior Mundi pars nunc corrupta deploratur. Quis aut magis unquā Christo cōtrarius in lege et moribus? Christi siquidem lex repugnat carni et sanguini, monetq. aīam nostrā odio habendā, ut in uitā æternā custodiamus eā; Moametes vero ut propensum ad libidinē genus humanū his illecebris inescaret, atq; inuitaret ad suæ legis susceptionē, laxauit habenas voluptatibus et spurcitijs, vxorum pluralitatē admisit, earū repudium, et pro arbitrio reconciliationem, et demū paradisum uoluptatibus et delitijs Mundi refertissimum, suis cultoribus repromisit cum Cherinto hæretico et scēlatoribus eius. Christus itē aliena detineri et cōcupisci uetuit, quinimmo auferentibus tunicā, dādū in super palliū cōsuluit; Maometes uero rapinā, prædaz, populationemq. suis permisit, assuetus ex rapto viuere, legem suā non rōnibus, sed armis defen-

Cedren^{us}
in Cho-
nogr.

defensandā dictitans, et alterius sectæ viros armis adigēdos ad suæ legis observationem decernens. Deniq. Christus totius veritatis magister, nil nisi verum, pium, sincerum, rōnabile credendū agendumq; proponit; Maometes vero in suo Alcorano, futilia multa, deliramenta, nēnias, fabulas, et mendacia confingit, neq; rōni quoquo pacto consona. Ob eius igitur bestialem et fēdissimam vitā, legemq; turpissimam, dicere vel facile possumus: Hic est sapientia, qui habet intellectum computet numerum bestię, numerus. n. hominis est, & numerus eius 666. Hic sane numerus est annorum ab incarnatione Domini vsq; ad subdolā et bestialem legislationem pseudoprophete Maometis, quæ quidem pullulare cepit circa annum Domini sexcentesium sexagesimum sextū, circa finem imperij Heraclij Rom. Hic idem numerus reperitur in nomine Maometis, per litteras Græcas hunc numerum referens.

M₄₀. A₁. O₇₀. M₄₀. E₅. T₃₀₀. I₁₀. Σ₂₀₀.

Hinc colligunt huius sententiæ assertores Maometem esse in persona Antichristum aut saltem regni Antichristi conditorem. Ceterū quia multa in Daniele, Euangelijs, Apostolo ad Theß. & Apocalypsi dicuntur de Antichristo, quæ non facile possunt accōmodari Maometi, nec in eo cōpleta, neq; complenda videntur, illud ad quærēdum superest, quid ad illum hoīem spectet hic numeri calculus, quando & numerus taxatur, & tamen ad eiusdem computationem quæritur Sapientia & Intellectus. Sapientiam igitur quæramus, diuinam paginam consulamus de Antichristo dicentem: Et faciet ne Apoc. i3. quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestię, aut numerum nominis eius. Diligenter igitur considerandum quia prius cum dixisset: Vt ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestię, aut numerum, non sine certi promissione sacramenti addidit: Nominis eius. post vero cum dicit: Siquis habet sapientiam, computet numerum nullam de nomine fecit mentionem, sed tantummodo: Computet numerum bestię: ac deinde: Et numerus

Rr 2 eius

eius (et absq; vlla noīs interpositione,) est Sexcenti sexaginta sex. Cur hoc quæso? nisi quia aliud nomen bestię significat, et aliud ipsa est? ipsa namq; bestia homo est, & in ea Diabolus inhabitat. At vero nomen eius, quod sibi vsurpat, quod nisi quis confessus fuerit, vendere, aut emere non poterit, Deus est. Aduersatur namq; et extollitur supra omne quod dicitur Deus, adeo vt in Tēplo Dei sedeat, ostēdens se tamquam sit Deus, et nō sit alius præter eum. Duos ergo numeros hic intelligi oportet, alterum noīs eius, quod illa bestia sibi vsurpat. s. Dei, alterum bestię. i. hoīs eius, quod ipsa erit. Alius namq; est numerus Dei, & alius hominis; immo oīs creaturæ rōnalis, quæ ad Creatoris gratiam non pertingit, siue hominis, siue Angeli. Debuerat quidem vnus esse numerus Creatoris, et creaturæ; sed creatura numerum sibi alium elegit, dissentiendo a Creatore. Creatoris siquidem numerus est septenarius, quia cōpleuit Deus opus suū die septimo, & benedixit diei septimo, et sanctificauit illum, de quo hæc scribit Philo Iud. lib. de vita Moysis: Moyses diem sacratum septimum veneratus est, cuius eximiā pulchritudinem cernebat acutioribus oculis, expressam cēlo, Mundoq. vniuerso, ipsa natura præferēte eius simulacrum. Inueniebat. n. ante oīa matre carere hunc numerū, expertem feminini generis e solo patre satum absq; semine, et absq; partu genitum. Aīa duertit præterea septimam semper virginē, nec e matre natā, nec matrem ipsam, nec e corruptione oriundā, nec ipsam corruptibilem. deniq; intellexit hanc esse Mundi natalem, cēlo, terræq. festam, et oībus terrestribus exhilarantem cuncta cōcinnissimo septenario. Hactenus Philo. Quis est aut numerus creaturæ? senarius. Senario nāq; dierum numero vniuersa creauit summus artifex Deus, et in sexta die. immo et sextus dies creatura est hoīs, & ille quidem ad hoc fuit conditus, vt post obedientię opus consummatum cum Deo in septimo sabbatizaret. i. requiesceret, eoq. compleretur bono, quod significat dicēdo: Compleuitq; Deus die septimo opus suū, quod fecerat. Significat namque dies septimus, siue sabbatum æternam requiem. Apostolo teste, qui dicit: Ingrediemur. n. in requiem qui

qui credimus, quemadmodum dixit : Sicut iuravi in ira mea si in-
 troibunt in requiem meam. Nam secundum legem cum non plus Psal. 94.
 quam mille passus in sabbato extra portam progredi liceret, Do- Act. 1.
 minus, apud quem tota lex spiritalis est, statum, vel seculum illud,
 quod presenti vitæ succedit, sabbati nomine voluit intelligi, dum
 apud Matthæum inquit : Orate, ne fiat fuga vestra hyeme, vel Cap. 24.
 sabbato. Est enim sensus, Orate ne finis omnium mors vos cōpre-
 hendat in infidelitatis hyeme; vel ne tunc primum conuerti, &
 per pœnitentiam velitis effugere iram Dei quando iam non licet
 operari. Quoniam ergo homo, vt in illam Dei requiem introiret, vt
 in illius numeri septenarij sabbatismo cum Deo sabbatizaret, con-
 ditus est; sed neque homo tunc introiuit, neque diabolus, qui illum
 decepit, vnquam introibit (namque vterq; sine Deo, immo contra
 Deum, in creatura Mundi, & in semetipso voluit gloriari) ideo,
 nos admonet veritas dicens: Si quis habet sapientiam, cum viderit
 illum hominem peccati, filium perditionis magnifice gloriantem, co-
 gitet, quia quicquid loquitur vel agit, non pertinet ad illam re-
 quiem, non est de illa septima Creatoris, sed totum de creatura 1. Ioã. 2.
 Mundi, de concupiscentia oculorum, ac proinde quasi certo confirma-
 tus argumento, sciat, & dicat, quia ille homo non est ipse, quem se
 esse dicit: non est Deus; sed fallaciter se ostendit tãquam sit Deus.
 numerus enim hominis est: & homo ille, homo quidem natura, sed
 diabolus in illo totus erit cum omni sua astutia, & tota plenitudi-
 ne: & eiusdem hominis aduentus erit, secundum operationem Sa-
 tanæ. quare, nō senarius simplex, siue singularis, numerus illius erit.
 sed numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Nam senarius, qui nume-
 rus hominis est, ad septimum, ad sabbatum, ad requiem Dei,
 propter suam præuaricationem, non pertinentis, secundi & ter-
 tij limitis transgressione multiplicatus est; & de primo, id est,
 singulari limite, in secundum, id est, decimum transgressus, se-
 xaginta facit; idemque in tertium, id est, centenum tradu-
 ctus, sexcentos efficit; qui simul positi conficiunt 666.

Quod est hoc, nisi quia diabolus *Satanas*, qui in illo homine totus habitabit, postquam semel a requie Dei, a coelesti sabbatismo sese excussit, secundo & tertio laborem suum multiplicauit? Vis scire quomodo, quando, vel ubi transgressor antiquus numerum suum multiplicauerit? Dicam. Primo, ubi perfectis caelo, & terra, & omni ornatu eorum, die septimo compleuit Deus opus suum, quod fecerat, & requieuit ab omni opere quod patrarat; ille cum requiescente Creatore in septimo eius die non quiescebat: quin etiã iam dudum propter inquietudinem superbię suę de caelo in istum caliginosum aerem proiectus, in circuitu ambulabat & laborabat. Erat ergo in numero senario singulari, in ista sex dierum creatura, in quo quippe senario se detineri dolens homo pœnitens, septimumq; diem

Psal. 11. suspirans dicit in Psalmo: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, vt sciam quid desit mihi. Ille autem impius, & prauaricator angelus non sic, sed cum esset foris a requie siue septima die, & senarius ei adhuc simplex siue singularis esset, non contentus fuit labore suo, sed adiecit per inuidiam vt genus humanum in eundem laborem traheret secum decipiendo protoplastum. Hoc agendo utiq; trasgressionem auxit, & recte sicut proprius, ita & hominis labor imputatur illi. Multiplicatus est ergo primus eius senarius, et factus est iam numerus eius sexaginta sex. At nec isto cõtentus, adijciet adhuc tertia transgressionem senarium eius multiplicare, quando qui hominem deceperat, rursus dolo, & in prodigijs mendacibus manifestus hostis apparebit. Apposite igitur numerus eius Sexcenti sexaginta sex, quia videlicet labor peccati, qui in homine cum Deo non sabbatizante simplex est, in illa bestia notis incrementis secundo, ac tertio multiplicatus est. Auctoritate fulcitur nostra sententia, quando plagam

Apoc. 13. mortis Antichristi ter commemorat, primo quidem cum dicitur: vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est; secundo cum dicitur: & fecit terram, & inhabitantes in ea, adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis;

Ibidem. tertio

tertio cum dicitur: vt faciant imaginem bestiae, quae habet plagam ^{Ibidem.} gladij, & vixit. Ter namque malignus ille plagatus est. primo quando iudicatus in celo, sententiam damnationis accepit; secundo, ^{Gen. 3.} quando in serpente, per quem deceperat hominem, maledictione multatus est. tertio quando Dominus IESV interficiet eum spiritu ^{2. Thess.} oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Hic est verus bestiae numerus Sexcenti sexaginta sex. Si quis huic expositioni contrarius est, querat aliam solutionem, & tunc recte ea, quae a nobis dicta sunt, improbabit.

DE NUMERO DCC.

Numero Septingentesimo Diuina panditur sapientia, quae vsq; adeo vniuersa nemeris disposuit, vt Monarchias ac Ciuitates ipsas post Septingentos annos ab earum primo ortu, aut magna detrimenta pati, aut penitus fatali quodam ordine cadere videamus. Cum enim quattuor fuerint Regnorum principatus ineffabili ordinatione per quattuor Mundi cardines distinctis gradibus eminentes, horum quemlibet terminat Septenarius per centenarium multiplicatus. Quandoquidem Macedonicum regnum, quod sub Septemtrione fuisse cum ipsa caeli plaga docent Alexandri Magni ara sub Rhyphaei montibus collocata, a Carano conditore vsq; ad Persen annos numerat Septingentos. Africanum vero siue Carthaginense vniuersae praecelluisse Africae, & non solum in Siciliam, Sardiniam, caeterasq; adiacentes insulas, verum etiam in Hispaniam regni terminos extendisse, historiarum monumenta declarant. Hoc aut Meridianum regnum annos stetit Septingentos. Diruta siquidem Carthago a Scipione & a Romanis post annos Septingentos, quam fuerat exstructa. Orientis quoq; & Occidentis regnum aequae Babylo- nicum, & Romanum vocitari neminem unquam dubitasse scio.

Paul⁹ O-
rosi⁹ li. 7.

Eutropi⁹
hist. li. 4.
de puni-
co bello.
Raph. vo
later. li-
bro 13.

Orosius
Praef. li. 7
Nicola⁹
Euf. exci-
tat. li. 8.
Alleluia
dies.

Diodo--
rus lib. 2.
cap. 7.

Eutrop.
li. 6. c. 6.

Paul. O-

raf. lib. 6.

ca. 12. &

li. 7. c. 1.

Henric⁹

Glar. in

chrono-

logia Cō

sulum.

Ceterum constat Babyloniam caput regni Assyriorum, postquam incommoda multa perpeſſa fuiſſet, poſt annum Septingentimum, quam fuerat a Semiramide inſtaurata, tandem altero Septingentesimo anno ſcilicet 1400, a Cyro primo Perſarum rege ſubuerſam. Ipſa deniq; Roma, in qua per Septem Reges primo regnatum eſt, licet ad IESV Chriſti aduentum perfeſto proueheretur imperio, dictu tamen lachrimabile quanta fuerit paſſa anno ſui natalis Septingentesimo. Namq; contra Parthos miſſus M. Licinius Craſſus, conſulatu ſecundo occiditur, exercitusq; deletur, & inter hac Roma repentino correpta incendio concrematur. incertum autē vnde concretus ignis plurimam Urbis partem inuaſerit, neq; vquam antea tanto correptam, ac vaſtatam Ciuitatem ferunt. Nam quattuordecim vicos cum vico lugario conſumptos memoriae traditum eſt, adeo vt poſt aliquot annos Caſar Auguſtus ad eorum reparationem, quæ tunc exuſta fuerant, magnam pecuniæ quantitatem ex ærario publico largitus ſit. Hic iam Pompei & Caſaris bellum ciuile ſucceſſit execrandum, quo præter calamitates, quæ prælijs acciderant, et Romani nominis fortuna mutata eſt. Nam Cæſare aduerſus patriam cum exercitu veniente, Conſules Pompeo duce, Senatusque omnis, atque vniuerſa nobilitas ex Vrbe fugit in Græciam. Ipſequoque Iulius Cæſar oppreſſa Repub. primus ſingulare imperium obtinuit. Præterea (ſicuti Byzantijs annalibus ſcriptum legimus) Conſtans XXIV. Conſtantinopolitanus Imperator cum Romam ſe e Thracia contuliſſet, licet benigne, honorificeque a S. P. Q. R. exceptus, quinta poſt die tanta Urbem ipſam impietate diripuit ac deuſtauit, quāta nuſquam Barbari uſi ſunt. Hoc autem accidit annis A. V. C. 1400. & a Iulij Cæſaris Imperio Septingentis. Illud etiam ex Hiſtoricis colligimus a Punico incendio a Romanis factō anno Urbis conditæ 602, quouſq; Totila Gothorum rex immaniſſimus Romam igne conſumſit, annos interceſſiſſe Septingentos. Totidem Xenophon lib. de Aequiuocis ſupputat annos ab vniuerſali diluuiō ſub Nohe, ad ortum Deucalionis

nis secundo anno Spheri, quo tempore Thessalicum diluvium factū est. Et si tempora singularum rerum publicarū recte supputarentur, neq; Historici in temporū supputatione inter se dissentirēt, innume-
ris pene exemplis, modo a nobis v̄sitato, carū durationes, detrimēta,

& casus certa ratione per annos 700 colligi, nedū conijci possent. Verum cum Scriptorum discordia veritati saepe tenebras offundat, id negotij alijs relinquemus, minime tamen silentio prætermittentes Astrologorum dogma, oēs inquam Civitates & Resp. proprias habere rerum vicissitudines, statutumq; ac definitū illis esse durationis tempus. Quod ex constitutione stellarum, tēpore illarum inchoationis, cognosci putant. Quocirca Constantinus cognomento Magnus cum animo statuisset urbem sui nominis edificare, primum in Asia in Sardico agro, post ad Sigeum Troadis fundamēta iecit, tertio transtulit opus Chalcedonem. sed ubi iam muri erecti erant, aquilæ funiculos regulares ter quaterq; rapientes, transmissso mari abiecerunt Byzantiū, quod a Severo Pertinace fere totum eversum fuerat triennali obsidione. Itaq; translati Byzantium Architecti, ductis rite fossis, urbem in medio spacio cōdidere. Cumq; Imperator desiderio teneretur scire urbis ætatem, hanc provinciā Valenti Mæthematico dedit, qui inspecto urbis horoscopo, nunciauit opus duraturum

turum annos sexcentos nonaginta sex. (numerus vel minimū distās a septingentis) intelligens quod tandiu futuri Principes rebus imperij nihil essent detracturi, & tandiu consilio Senatus Resp. esset gubernanda, post quod tempus Tyranni essent imperaturi, qui Remp. dissiparent, atque ad priuatos vsus transferrent.

DE NUMERO DCCC.

' Petrus
Bercho-
rius.

Octingentus numerus, futuræ resurrectionis gerit indicium, quod octaua die a mortuis resurrexit Christus, & placide itidem quietis in superna ciuitate Hierusalem perpetuo habenda, post peractum iudicium in anima et corpore glorificato. Siquidem hæc intermina quies & finem nunquam habitura, dicta est iam superius per 8 & 80 designari. Quinimmo quoties maioris numeri, & in amplam crescentis summam, significationem quærimus, minorem illi respondentem, & a quo denominationem sortitur, attendamus oportet, quoniam consimilis & pene eadem in minori, & suo maiori, comperietur designatio. Inde aliquando præsens numerus significat statum perfectorum, sicut dicitur Genesi cap. 5. Vixit Iareth Octingentis annis. Item signat statum beatorum 2. Reg. ca. 24. Inuenti sunt de Israel Octoginta millia virorum fortium. Nonnunquam etiam statum notat impiorum, qui. s. æternaliter morti dantur, 2. Reg. c. 23. Octingentos interfecit impetu vno. quem locum mystice exponens Galfridus: Ego (inquit) hos Octingentos vniuersitatem intelligo vitiorum, quorum octo sunt principalia, sed ad perniciem hominum numerosus quidem exercitus sub signis militat singulorum. Longū opus esset singulos statim duces verborum iaculis persequi, sed etiā eorum distinguere acies et impugnare quam longius. Illud commemorasse sufficiat, non incongrue sub eiusmodi numero vitia vniuersa concludi. Quia. n. quinque sunt corporis sensus, & vis animæ tripartita, corporalia perinde vitia ad eorundem sensuum corruptelam

in

in quinque pertito distribuuntur exercitu, & aduersus animam rationalem, irascibilem, concupiscibilem insidiantes Chaldaei tres turmas faciunt spiritualium vitiorum.

DE NUMERO CIO.

*M*illenarius numerus, ultra quem nulla nostra succrescit computatio, plenitudinem rerum, de quibus agitur, indicare consuevit. est enim denarij cubus, nam denarius in se ductus producit centum, quæ iam figura quadrata profunditate carens, ut autem in altitudinem surgat,

& solida sit, rursus centum decies multiplicantur, et Mille fiunt, ultra quem numerus nequit extendi, cum sit extensus in longum, latum, et profundum. Homerus inter Græcos poetas facile princeps, Achillis iram scribit Mille dolorum causam fuisse Græcis, Mille nario pro perfecto, & absoluto numero posito, quem imitatus est Virgilius dum Iunonem describit iram e cælo dimisisse ad Didonem moribundam:

Ergo Iris croceis per cælum roscida pennis,
Mille trahens varios aduerso Sole colores
Deuolat.

Beda in
Iohann.
cap. 6.

Aug. in
Ciuil. lib.
2. cap. 7.

Iliad.
Rhaps. 2.

Aeneid.
lib. 4.

Huiusmodi mille alia inuenies apud Poetas, Ceterum in Diuinis litteris licet infinitæ rei per finitam designatio ipsius Millenarij nuncupatione frequens occurrat, ut Psal. 89. Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ quæ præterijt. & Psal. 90. Cadent a latere tuo Mille. hic enim copiosa, sed numero indeterminata cadentium esse multitudo significatur: illic vero indefinita multorum annorum duratio, quæ apud Deum tanquam dies vnus reputatur. non tamen quælibet est notata perfectio, sed cælestium præcipue, idest, incorporeorum, quæ est illorū, qui habitationem super nos sortiti sunt, quæ est excedentium corruptionem, & consequentiū incorruptionem. propter quod Dei spiritus dicit in Canticis:

Ifychius
Hieros: 2
capit. 27.
Leuit.

Vinea

- Cant. Vineam fuit pacifico, in ea quæ populos habet : tradidit eam custodi-
 Cant. 8. bus : vir affert fructum eius Mille argenteos . Quis vir ? neq; n. possunt omnes hunc offerre fructū . Ex sequentibus disce : Mille tui
 Ibidem. pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructū eius. Mille tui pacifici, idest, Salomon, qui pax sibi ipsi interpretatur, & est ille verus Rex pacis I E S V Christus, qui habet pacem a semetipso, idest, a Diuinitate in seipso existente . nam aliunde, quā a vero Deo vera pax haberi nequit, iuxta illud ab Ecclesia celebratum : Da nobis illam, quam mundus dare non potest pacem . Huic itaq; , qui est pax sibi
 Coloss. 1. ipsi, & omnia (teste Paulo) pacificauit in cælo , & in terra, & cuius prouincia fuit perducere nos ad hunc finem, perfectissimus deputatur Millenarius. hic enim iure optimo, in eo quod finis, & ultimus numeri ultimi, et consummati vere Christo conuenit soli, qui primus est secundum Diuinitatem, ante quem nullus ; nouissimus
 1. Cor. 15. autem, quia vt dicit Apostolus : Factus est primus homo Adam in animam uiuentem ; nouissimus Adam in spiritum uiuificantem.
 Esa. 41. Vide clementiam Christi. ipse est primus, et nouissimus . Qui primus erat, propter nos se nouissimum fecit ; primus , quia per ipsum resurrectione . descendit enim & proiecit se, vt caderet, infra omnes se faciens, vt omnes iacentes leuaret. Docuerunt hoc et Hebræorum sapientes, asserentes Aleph & primam Hebraici alphabeti litteram, sigillum esse Dei patris, quæ unitatem significet, & si apex ei supponatur, Millenarium omnium numerorum periodum, hoc est principium, & finem numerorum . quemadmodum apud Græcos α est prima littera, significans unitatem, cui subiecta virgula toni acuti, vt hic α , significat Mille. sic & Deus æternus fons, origo, et principium primum est, & finis ultimus omnium bonorum. quod de seipso testatus est in Apocalypsi, dicens : Ego sum αλφα & ωμεγα, primus, & nouissimus . Immensam igitur misericordiam Dei ostendens Diuini verbi Scriba dicit de Deo: Ego Dominus faciens
 Exho. 20 & 34. misericordiam in Millia, his qui diligunt me, & custodiunt præ-
 Deut. 5. & 7. Ierem. 32. cepta mea . Tempus est etiam Euangelicæ gratiæ a Christi resurre-
 ctine

Etione vsq; ad diem vltimum, quo militaris regnat Ecclesia. Nam Apoc. 20
Victorin.
Pictauic.
 postquam consummati fuerint Mille anni, soluetur Satanas, vt ha-
 betur in Apoc. quod exponens August. Millenario, inquit, vniuer-
 sum pro perfectione sua, hoc quantumlibet sit Ecclesie sancta tem-
 pus exprimitur. Ad eandem Millenarij numeri significationem re- Lib. i. in
Apoc.
 fert Primasius locū illum Apocalypseos cap. 20. Tenuit draconem
 illum serpentem antiquum, qui cognominatus est diabolus & sa-
 tanas, & alligauit eum Mille annis: Mille (inquit) anni duobus Aug. in
ciuit. Dei
lib. 20.
cap. 7.
 modis intelligi possunt, aut quia in vltimis annis Mille ista res agi-
 tur, idest sexto annorum Millenario, quantumcunq; vsq; ad finem
 seculi protcletur, cuius nunc spacia posteriora voluuntur, secuturo
 deinde sabbato quod non habet vesperam, requie scilicet Sanctorū,
 quæ non habet finem. vt huius millenarij, tanquam diei nouissimam
 partem, quæ remanebit vsq; ad terminum seculi, Mille annos ap-
 pellet, eo loquendi modo quo pars pro toto significatur. Aut certe Gregor.
Mor. lib.
18. capit.
27. & lib.
32. c. 12.
Psal. 104.
 Mille annos pro annis omnibus huius seculi posuit, vt perfecto nu-
 mero notaretur ipsa temporis plenitudo. Vnde nec illud melius in-
 telligitur quod David dicit de Deo: Memor fuit in seculum te-
 stamenti sui, verbi quod mandauit in Mille generationes, idest,
 omnes. Cum enim nequaquam credendum sit quod ad centum ge-
 nerationes Mundus extenditur, quid aliud Mille generationibus,
 nisi vniuersitas generationum figuratur? Accedit eidem sententiæ
 Augustinus dum ait: Mille generationes, propter numeri perfectio- Aug. in
Psal. 104.
 nem, pro omnibus intelligendæ sunt, idest, quandiu generatio ge-
 nerationes sequendo succedit; tandiu mandatum est, viuendum esse
 ex fide. quod obseruat populus Dei, filij promissionis; nascendo ve-
 nientes, & moriendo abeuntes; donec omnis generatio finiatur,
 quod Millenario numero significatum est. Alia huius loci expositio
 in medium adducitur a Greg. Pontifice dilucidante verbum illud Mor. lib. 1
9. cap. 1
 Iob cap. 9. Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere ei
 vnū pro Mille: In scriptura, inquit, sancta Millenarius numerus
 pro vniuersitate solet intelligi: Hinc etenim Psalmista ait, Verbi
 quod

Cap. 3.

quod mandauit in Mille generationes. perfectionem diuinæ legis, & eorum qui legem percipiebant, per Mille generationes ostendens. cum profecto constet quod ab ipso Mundi exordio vsq; ad Redemptoris aduentum per Euangelium Luca non amplius, quam septuaginta septem propagines numerentur. Quid ergo in Millenario numero nisi ad proferendam nouam sobolem, perfecta vniuersitas præscitæ generationis exprimitur? Quia vero monas decies multiplicata in denarium ducitur, denarius per semetipsum ductus, in centenarium dilatatur, qui rursus per denarium ductus in Millenarium tenditur, cum ab vno incipimus, vt ad Millenariū veniamus, quid hoc loco vnius appellatione, nisi bene viuendi initium? Quid Millenarij numeri amplitudine, nisi eiusdem bonæ vitæ perfectio designatur? Vnde & per Iohannem dicitur: Et regnabunt cum eo Mille annis. quia videlicet regnum Sanctæ Ecclesiæ vniuersitatis perfectione solidatur. Aliter, ex commentarijs Arete: Mille anni, non hi dicuntur, qui decies centum multiplicati, id numeri præstant: sed quia denarius numerus, primus; numerus perfectus est, ex unitatibus constans; itemq; rursus idē decies multiplicatus, centū constituit; & iterū hic per decem multiplicatus, acervum conficit Millenarium, de perfecto ad perfectius ascendens, merito ipsi Deo, qui omnium perfectionem longe superat, perfectionem conuersationis cum hominibus seposuit; non quod omnino tantus sit annorum numerus; sed hoc est quod per perfectum numerum indicat, quod vniuersum, quidquid illud fuerit temporis spacium, quo Christus cum hominibus conuersatus est, neutiquā imperfectioni sit adscribendum. Hæc ibi. Alibi rursus cum vellet Psalmographus infinitatem ostendere precij dixit: Bonum mihi lex oris tui, super Millia auri & argenti, hoc est, super omnes diuitias Mundi, quæ huic veræ sapientiæ non valent æquiparari. sic Mille cubiti muri Hierusalem perfectam operationem designant. Quod vero Salomon obtulit Domino Mille hostias, & circa Ciuitates Leuitarum debebat esse spacium Mille passuum pro pecoribus pascendis: per
Mille

Psalm. 118

2. Esd. 3.

3. Par. 1.

Mille hostias, & Mille passus intelligere debemus plenitudinem virtutum, quæ scilicet Deo a fidelibus offerri debent; & in quibus pecora, idest Christi fideles, impinguari continue debent, vt sic cuilibet dicatur, quod dictum est Rebecca: Soror mea paruula es. Gen. 24. crescas in Mille millia. Præsignat adhuc Millenarius vniuersitatem Beatorum. Quare Balthasar Rex, vt habet prophetia Danielis, fecit grande conuiuium optimatibus suis Mille: & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem. Balthasar enim qui interpretatur absorbens diuitias, Deum signat, qui diuitias æternæ beatitudinis in seipso continet, & absorbet, qui pro certo in patria Paradisi Mille optimatibus, idest, Electis omnibus facit magnum conuiuium & immensum, ita quod vinum æternæ felicitatis secundum ætatem propriorum meritorum bibunt, & recipiunt vniuersi. Millenarius etiamnum collati muneris plenitudinem notat. nam Mille, quibus præest vir fortis, æternam requiem signant. 1. Paral. 13.

DE NUMERO CIOXCV.

Aciturnitatem significabant Aegyptij numero 1095. hanc afferentes causam, quod comper- Pieri⁹ in Hierogl.
tum sit eo dierum numero, qui annos tres complectitur constituto anno ex diebus tercentis sexaginta quinque more Aegyptiorum, nisi cœperit puer affari linguam eius præpeditam esse, nec

vllam superesse spem, vt amplius loquatur. Exstat adagium apud Suidam in plane tacentes Σιωπηλωτέρος εἶναι καὶ τῶν Πυθαγόρα τελευσέντων, idest: Taciturnior ero his etiam, qui Pythagore sunt initiati. Nam Pythagoræ discipuli præceptum habebant exercendi silentij per annos tres. quod quidem triennale silentium (vt est apud Origenem) hinc institutionem habuisse dicunt, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos vt tunc primum natos alendos, educandosq. animi cibo suscepisset.

DE

DE NVMERO CIOCC.

Iust^o Ep.
Orgelita
n^o i Cāt.

*V*merus 1200, qui ascendente duodenario per centenarium adimpletur, Apostolis, vel apostolicis viris, qui ex eis spiritualiter per Evangelium in Christo sunt geniti, convenit. qui in summa perfectione constituti, tãquam illa terra optima centesimum fructum auctori suo re-

Cant. 8. *spondet. De quibus in Cãticis scriptum est: Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Merito aut pacifici, idest, Christi Discipuli describuntur, quia ipsi Ecclesie fructus custodiunt, cum vel malos foris doctrinae suae voce deterrent, vel suis orationibus, de improbis canibus & bestiarum moribus Ecclesiam, quam Christus plantavit, defensare non cessant. Ad quam sub nomine*
Isa. 62. *Hierusalem dicit Dominus per Prophetã, Super te, & super muros tuos posui custodes tuos, tota die & nocte, usque in finem non tacebunt.*

DE NVM. CIOCCCLX. ET CIOCCXC.

*M*nium Philosophorum eadem est sententia, similitudinem in numeris superfluis, non virtutis esse, sed vitij. quod tamen rata serie, praeipue in sacris Oraculis, intelligendum videtur. Qui n. magis partibus suis excrescit, is maxime vitiorum est æmulator. huiusmodi est nu-

Cap. 12. *merus 1260, quem non sine mysterio D. Iohannes taxavit in sua Apocalypsi dicens de Ecclesia: Mulier fugit in solitudinem, ubi locum habebat paratum a Deo, ut ibi pascant illam diebus Mille ducentis sexaginta. Quod perinde est ac si dixisset: Spiritualia seminantes pascunt Ecclesiam quandiu peregrinando in hoc seculo persecutiones tolerat. Porro quia tanto tempore agitanda est summa perse-*

persecutionis in illo filio perditionis Antichristo notas effundente inimicitias, apposite tot dierum numero vniuersa persecutionum tempora intelliguntur. De persecutione Ecclesie verba faciens Daniel, Cap. 12. usurpauit numerum 1290, qui licet quidem paullo maior, quam 1260, et vterq; superabundet partibus: de partibus tamen minoris huius, quam de partibus maioris illius excrescit multo numerosior quantitas. numerus. n. 1290 his partibus continetur. 1. 2. 3. 5. 6. 10. 15. 30. 43. 86. 129. 215. 258. 420. & 645. quibus in vnum redactis conficitur numerus 1878. At vero numerus 1260. habet partem dimidiam 630. tertiam 420. quartam 315. quintam 242. sextam 210. septimam 180. nonam 140. decimam 126. duodecimam 105. decimam quartam 90. quindecimam 84. decimam octauam 70. nec caret vigesima 63. vigesima prima 60. vigesima octaua 45. trigesima 42. habet trigesimam quintam 36. & ab his denominatas videlicet trigesimam sextam 35. &c. fiunt omnes in vnum collectae 3108. Ita numerus 1260, superfluit, & ultra mensuram suae originis crescit partibus, tanquam si quis multis super naturam manibus natus sit, vt centimanus Gigas, vel quicquid vnquam monstruosum naturae in partium multiplicatione surripuit. Illud est de hoc mysterio dici potest numerum 1260, ob sexagesimum, vniuersam persecutionem insinuare. Non. n. dumtaxat nouissima est Ecclesiae persecutio intimata; sed & omne tempus quo Gentes & Haeretici illam odio prosequuntur. Quemadmodum prophetia Danielis numerum 90 accipit aptiorem ad insinuandam magnitudinem persecutionis Antichristi, quae tanta erit, vt pene sola debeat agnosci, ac praevniuersis persecutionibus sola computari, quasi caeterae persecutiones illi comparatae, Mar. 13. persecutiones non sint, aut fuerint. Atq; hic licet scrutari immensam Dei misericordiam, qui vires inimicorum in oppugnanda Ecclesia, mirabiliter temperet, ad utilitatem Sanctorum suorum. Siquidem oī hoc tempore praesentis seculi, vsq; ad finem Mundi longissimum illis concessit spatium oppugnandi, sed exiguam dedit ledendi potestatem. At vero prope finem amplissimam accipiet per Anti-

Augst. in
ciuit. Dei
libr. 20.
cap. 8.

Augst. in
Ciuit. li.
20. ca-
pit. 8.
Gregor.
mor. lib.
33. cap.
12.

ss christum

*christum potestatem; sed ad id tamen brevissimum ei tempus erit
præfinitum. nisi enim illa sæuissima persecutio esset brevissima,
multi perirent, qui non sunt perituri, Vnde & Dominus ait:
Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro.*

Matt. 24.

DE NVMERO CIO IC.

*Millesimus sexcentessimus a quadragenario tetra-
gonus est. nam quadragies quadraginta toti-
dem faciunt. Hunc etiam componunt quater
quadringenti. In diuinis scriptis totum insi-
nuat Mundum, cuius partes quattuor esse
constat. Apoc. capite decimoquarto scriptum*

F. He-
ctor Pin-
t^o mom.
an Ier. c. 1

*legitur, quod manauit sanguis vsque ad franaequorum per sta-
dia Mille sexcenta, quasi dixeris, per quattuor Mundi partes,
Ortum & Occasum, Septentionem & Meridiem. Vnde & La-
mentationes Ieremiæ carminibus Hebraicis cōpositæ, quattuor sunt,
& quadruplici alphabeto distinctæ, quia in illis Ieremias non so-
lum Iudeorum, sed etiam totius Mundi scelera deplorat, & om-
nes ad deplorandum inuitat.*

DE NVM. CIO IC CCXXIIX.

*Lecturi de numero 1728, referemus mirū quod-
dam commentum de numero, ordineq; intelli-
gentiarum animarum, quod veteribus Theo-
logi tribui potest. Est. n. hic numerus duodena-
rij cubus, porro exploratum apud nos est, nume-
rum cubum plenitudinem, firmitatemq; signi-
ficare, vnde etiam numerus in cubum procedens, vniuersam expli-
cat*

cat

eat perfectionem. Cum. n. ultra tres terminos non sit procedendum ex Pythagoræorum sententia, quasi tribus terminis longo, lato, profundo sit quiescendum, cuius numeri ultimus processus est, ac perfectio. Hanc processionem Pythagoræi tam rebus seuuētis et æternis, quam corporeis, caducisq. diuine accommodabant. Ergo duodenarius primus numerus secundus, (cuius plenam consummatamque Virtutem proprio tractatu prosecuti sumus) in superficie, cubumque procedens, numerum 1728 constituit, qui vniuersam plenitudinem firmitatemque procedentem ex duodenario numero continet. Hac itaque ducti ratione, cum duodecim sint principes animæ in vniuerso, nonnulli existimarunt, harum singulas duodenis alijs præesse, quarum singulis duodenæ pareant animarum legiones, vt in numerum 1728 excrecant. quarum singule totidem habeant numero animas, quot habet stellas postremus Orbis. Hunc, de quo agimus, numerum Vniuerso potissime conuenire sentiunt Pythagoræi, quod millenarius, in ipso numero latenter inclusus, significet Firmamentum in stellis quodammodo latens; numerus vero septies centum, planetis sepuem sequentibus Firmamentum congruat; additus autem est 28 ad Lunarem circumitum exprimendum. reditus siquidem Lunæ ad idem Heliophori punctum, 28 numero designatur. Competit numerus 28 Lunæ alia quoque de causa, quoniam Luna viginti octo mansiones habet insignes. Mystica autem ratione millenarius quadratus, ex centenario pariter æquilatere procreatus, Firmamento præcipue competit propter motum eius æqualem, simplicem, simpliciter circularem. Planetis, propter inæqualem ac multiplicem motum, iure optimo congruit numerus 728, qui inæquilaterus est, nec solum propterea longus, sed insuper est oblongus. nam numerus septies centum extra controuersiam est oblongus, quippe cum latitudo eius sit septem, longitudo vero centū. si huic oblongo addideris 28, nihilominus oblongus erit. Hæc ex doctrina Pythagoræorum. Ceterū diuinus Plato li. de Rep. 8. duode-

Francisc.
Diacet⁹
Florē. de
amore li
br. 2. c. 1.

Io. Bodi
nus libr.
de Rep.

narium tanquam diuinum celebrans, illum asserit magnam Ciuitatibus portendere mutationem, si quando multiplicari contigerit, atq; ad 144, suum quadratum peruenire. Poterunt autem in melius demutari, si prudenti disciplina regantur: nec fato tunc; sed imprudentia collabi poterunt. At cum peruenerit ad solidum numerum 1728, tanquam finem suum contigerit, declinabit postea, tuncq; fatali numero, non imprudentia, collabatur. tanta est huius numeri uis. Hoc autem breuitati consulens, quattuor duntaxat exemplis comprobabo: A Nino primo Assyriorum rege, usq; ad Darium postremum regem Persarum, qui scilicet post Arbela conflictum ab Alexandro illo magno profectum, fugiens occisus fuit, 1728 anni interfuerunt: at quoniam Herodotus, Diodorus, Trogus Pompeus, et Iustinus suam a Nino historiam contexuunt, hinc ego Philonis Hebrei subductam sum rationem secutus. Præterea historici hunc ipsum numerum cucurisse a diluuiio, usque ad regni Iudæ destructionem, et Hierusalem vastatam, ac Templi incendium absolutum testantur. Eodem temporis spacio Aegyptij ab Assyrijs regibus descuerunt. Athenienses a Pisistratorum se tyrannide vindicarunt. Qui plura desiderauerit, legat scriptores historiarum, quorum intentio fuit scriptis suis mandare primos ortus, incrementa, declinationes, deinde interitus Regnorum et Rerum publicarum.

DE NUMERO CIO CIO.

Cap. 5.

Vmerus Duo millia a diuina scriptura celebratur, eo potissimum in loco Euangelij apud Marcum, ubi refert Duo millia spirituum immundorum, qui introierant in porcos, fuisse in mari præcipitados, et suffocatos ob unius hominis salutem. Symbolice enim ut Glossa adducit ordinaria, porci significant homines immundos, qui uocis
Et ar-

& rationis expertes in monte superbiæ pascuntur, & lutulentis ætibus oblectantur; quibus per cultum idolorum possunt demones dominari. Nam nisi quis porci more vixerit, in eum diabolus potestatem nō accipit, nisi forte ad probandum, non autem ad perdendum. Beda com. in Mar. eundem Evangelij locum explanans: Significat (inquit) quia iam clarificata Ecclesia, & liberato populo gentium a dominatione demoniorum, in abditis agunt sacrilegos ritus suos, qui Christo credere noluerunt, cæca & profunda curiositate submersi. Valerius Probus notat hunc numerum littera Z, quam semper in sortibus inauspicatam, & mali eventus fuisse refert Alexander ab Alex. Genialium dierum lib. 3. ca. 5. ἰσσοῖα idest Issa (inquit Suidas) vox est de his quibus littera Z, obuenit, & oīa male cadunt. Martianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij testatur hoc elementum inuisum fuisse Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur.

DE NUMERO CIO CIO CIO.

Millenario ter repetito variæ Beatorum perfectiōnes designantur. Saul Tria millia virorum de Israelitico populo elegisse dicitur, quia prædicator veritatis ad defensionē sanctæ Ecclesiæ non infimos ac debiles, sed robustos & validos belatores inducit, vt Virgines, Continentes, & Defensores veritatis. Dum. n. exēplo Virginum ad summam incorruptionis alios accendunt: dum Cōtinētium vita alios a seculi corruptionibus auferunt: dum humilium debilitatē per auxilia potentium defendunt, contra hostes sanctæ Ecclesiæ boni Doctores, quasi cū Tribus electorum virorum millibus veniunt. Viri aut dicuntur pro fortitudine. De Israel quoq. esse referuntur pro diuina contēplatione. In summo. n. perfectiōnis numero cōtineri non pōt, qui aut uirtute caret magni operis, aut notitia internę uisionis. Est itē sacratus

1. Reg. 1
13. & 24.

hic numerus quod in illo aza, et corpus, & Spiritus, vel triformis do-
 ctrinae scientia in scripturis diuinis, siue sacramentū sanctissime Tri-
 nitatis intelligi potest, pro eo quod oīs credentium multitudo trium
 dicum viam ambulans, ad perfectionem eternitatis peruenire de-
 siderat. hinc ubi primum Ecclesiae celebratum est Baptisma, dispen-
 satorie pietas diuina, ab beatissime Trinitatis confessionem, parem
 numerum collegit animarum, attestante Spiritu sancto, & dicente
 Aēt. 2. Vna die, predicante Petro, apposita animarum circiter Tria millia.
 Iob 1. Quid porro in Tribus millibus camelorū Iob, nisi ad plenitudinē
 fidei veniens torta Gentilium vitiositas designatur? In scriptura. n.
 Gen. 24. sacra cameli nomine est Gentilitas figurata. Vnde & Rebecca ad
 Isaac veniens, dorso cameli deducitur, quia ad Christum ex Genti-
 litate Ecclesia properans, in tortis vitiosisq; vitæ veteris conuersa-
 tionibus inuenitur. quæ viso Isaac descendit, quia Domino cognito,
 vitia sua Gentilitas abiecit. Iam vero quod legimus apud Mat-
 theum dicente Domino: Quicumq; te angariauerit mille passus, va-
 de cum eo adhuc & alia duo. hunc sensum quidam spiritualiter in-
 telligendum crediderunt, vt qui angariatus fuerit mille passus, id
 est, vt quicumq; infidelis, vel necdum veritatis cognitionem conse-
 cutus, de vno Deo patre rerum omnium conditore, velut per iter
 legis ingressus fecerit mentionem, vadat cum illo adhuc alia duo. i.
 vt post Patris professionem, per viam veritatis hunc eundem vsq;
 ad cognitionem Filij, et Spiritus sancti perducas, ostendens illi nō
 solum Patrem, sed & Filium, & Spiritum sanctum esse creden-
 dum. Eodem mysterio Salomon, hoc est pacificus, qui est Christus
 Dominus, quando edificauit Tēplum Domino, elegit Tria millia vi-
 rorum, qui præessent operibus & Templo, quia qui præ sunt operi-
 bus, Trinitatem prædicant. Scriptum est itidem edidisse Salomo-
 nem questionum Tria millia. Quid. n. per Tria millia questionum,
 nisi plenitudo fidei in lege, & in Euangelij a Christo tradita desi-
 gnatur? Quæ dum tota multipliciter per allegoricos sensus sub my-
 sterio Trinitatis describitur, quasi Tres mille q̄stiones nūcupatur.

DE NUMERO CCCC.

*N*umerus Quattuor millium, quemadmodum docet Theophilus Antiochenus lib. 1. Allegoriarum, propter quattuor notissimas Mundi partes, vniuersitatem designat. Quod. n. Dominus noster apud Matthæum cap. 15. et apud Marc. cap. 8. de septem panibus. i. doctrina Spiritus septiformis, & paucis piscibus. i. Apostolis, quattuor hominum millia satiauit, significat in quattuor Mundi cardines Verbum Dei cucurrisse. Ut legimus Psal. 18. In omnem terram exiuit sonus eorum. Atq; idcirco forsitan minime errabimus a recta sententia, si illo hominum numero dixerimus insinuari Gentiles ex quattuor Orbis partibus ad fidem adductos, & ad nouum Testamentum pertinentes: vel etiam spirituales viros perfectionis quattuor generalium virtutum rationem ac doctrinam habentes. Eodem mysterio Quattuor millia Israelitarum cesa a Philistæis, designare possunt eos, qui mortui sunt; quia quattuor Euāgeliorū ueritatē recipere recusarunt.

Hilarius
in ca. 15.
Matth.

Ambr. in
Luc. capit. 5.

1. Reg. 4.

DE NUMERO CCC.

*A*d corporeos sensus refertur numerus. Quinque millium. Vnde lorica conferta hamis, qua indutus erat Goliath. i. diabolus, designat simul iustitiam, quando diabolus transfigurat se in Angelum lucis; quare habebat in pondere Quinque millia siclorum aris. Quinq; millia que erant prophana extra templum, ex sententia D. Hieronymi designant deditos quinq; sensibus. Carmina Salomonis Quinquies mille, pro quinque sensibus intelliguntur, quos qui in diuersis virtutibus bene regit, beatus est. rectus n. usus horum & moderatio, est quasi ratio canendi Domino laudes. quo circa etiam per eos quasi

1. Reg. 17

In Ezech. capit. 48.

3. Reg. 4.

ss 4 Quinq;

Matt. 14. *Quinque millia carmina Domino Salomon canit. Quinque mil-
libus virorū satiatis a Christo, designantur qui sunt perfecti quinque
sensibus, qui scilicet viriliter agere, & confortari satagunt sobrie,
& pie, & iuste viuendo, ut cœlestis sapientiæ mereantur dulcedine
recreari. Virorum quippe nomine solent in diuinis scripturis perfe-
ctiores quique figurari, quos scilicet feminea mollietates nulla corrup-
pit, quales cupit eos esse, de quibus dicit Apostolus: Vigilate, state*
 1. Cor. 16 *in fide, viriliter agite, & confortamini. Hinc in Euangelica histo-
ria mulieres, & paruuli non computantur in numero, quia in Dei po-
pulo numerari digni non sunt, qui vel paruulos in stultitia, & fa-
tuitate, vel muliers in mollietate, & debilitate imitantur. Unde Apo-
stolus: Nolite, inquit, pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote.*
 1. Cor. 14 *Vel vita intellige. Quinque panes reficientes Quinque hominum mil-
lia, allegorico sensu sunt naturalis illa de Deo doctrina, quæ ex quin-
que sensibus innascitur, qua nutriuntur, qui sensualem duntaxat
vitam agunt, neque mentis alis ad sublimiorem speculationem euehun-
tur. Unde etiam per hordeaceos panes significatur hanc naturalem
doctrinam promptam atque obuiam esse, & imperfectam habere spe-
culationem; quandoquidem nec hordeacco pane quidquam est vilius.
Quod autem cum mulieribus & pueris comedunt, id significat eos
a voluptatum cupiditatibus, atque imperfecta rationis infantia non
plane liberos atque solutos esse. Denique cophini duodecim, qui mul-
titudine satiata supersunt, naturalem, & moralem, & theologi-
cam doctrinam significant. Hæc enim supersuerunt, quia nullam harum
subierunt, hoc est intellexerunt, nimirum ex solis sensibus, velut
crassi & stupidi, Creatoris cognitionem assecuti. Ternaria enim est
theologica doctrina, propter sanctam vnius diuinitatis Trinitatem.
Quadruplex autem moralis dicitur, propter quattuor primarias & ge-
nerales virtutes. prudentiam, fortitudinem, temperantiam, & iu-
stitiam. Quinaria autem naturalis propter materiam, quæ ex quat-
tuor elementis conflata, formam quintam adiunctam habet. neque enim
aliud quidquam est natura in sensum cadens, quam materia forma*

conue-

conuestita. Tales autem sunt eorū epulæ, qui simpliciter ad Deum tendunt, nec ab inueterata & in habitum perducta animi affectio-
 ne erga eam animæ partem, quæ perturbationibus agitur, atque
 a rōne auersa est, plene adhuc expurgati sunt. Est adhuc alia huius
 numeri ratio. possunt .n. quos Dominus mysticis dapibus aluit, signi-
 ficare homines veteris legis, qui asperitate legis utebantur. Ad Iu-
 deos. n. referri quandoq. solet hic numeri calculus propter pentateu-
 chum. Nam post ascensionem Domini, loquente D. Petro, Quinq. ^{Act. 4.}
 millia hominum baptizata sunt. Sed audiamus quæso D. Hierony-
 mum suis verbis hunc locum exponentem. Puer, inquit, qui habet ^{Ioan. 6.}
 quinque panes, mihi significare videtur Moſen; duos autem pisces, ^{Matth. 14}
 quia par numerus, ad legem refertur. Igitur Apostoli ante passio-
 nem Saluatoris & coruscationem Euangelij fulgurantis, non habe-
 bant nisi quinq; panes, & duos pisciculos, qui in salsis aquis, & in
 amaris fluctibus versabantur. Et rursus. Iuxta numerum quinq;
 panum, et comedentium virorum, Quinque millium multitudo est.
 Necdum enim secundum superioris signi narrationem ad septe- ^{in Matth.}
 narium sacratum & perfectum numerum venerat, quem qui co- ^{15.}
 medunt, quattuor millia sunt, qui numerus semper in laude poni-
 tur; & quadrangulus lapis non fluctuat, & non est instabilis;
 & ob hanc causam etiam Euangelia in eo numero consecra-
 ta sunt. Hæc de numero Quinque millia dixisse sit
 satis, si illud superaddatur. De iure trium-
 phandi existisse apud Romanos legem.

Ne quis triumpharet, nisi qui

hostium Quinque millia

vna acie ceci-

diset.

DE NUMERO IOXL.

*Numerus Quinquies mille et quadraginta sum-
mopere commendat Plato in Magistratum,
domiciliorum, agrorumq. partitione, utpote om-
nium comodissimum, multas in se distributio-
nes partium integras continentem. Quando-
quidem si vniuersum hunc numerum in binas
secemus partes, pars dimidia, 2520 cōtinebit; si in partes tres, pars
tertia erit 1680; si in quattuor, quarta pars 1260; si in quinque
quinta qualibet pars 1008 cōtinebit; si in sex, sexta qualibet 840;
si in septem, septima pars 720; si in octo, octaua 630; si in nouem,
nona 560; si in decem, decima 504. huc vsq; partes omnes sunt in-
tegræ. Sed si in vndecim secemus, vndecima 458, atq; insuper duæ
vndecimæ portiunculæ; quod si in duodecim, duodecima, 420, Sed
ipsum Platonem audiamus. Quinquies mille & quadraginta sint
conuenientis cuiusdam numeri gratia agrorum participes distribu-
tionisq; defensores. Ager autem & habitationes similiter easdem in
partes distribuantur, vt vir, et portio cum distributione conueniant.
Et in primis duas in partes totius numeri partitio fiat: deinde in
tres, licet & in quarta, & in quinta, & vsque ad decem deinceps.
Oportet certe legislatorem tantum de numeris intelligere, vt quis
qualisq. numerus singulis Ciuitatibus comodissimus sit, nō igno-
ret. Dicamus autem eum numerum qui plurimas & præsertim de-
inceps ordine dispositas in se ipso distributiones recipit. Porro vni-
uersus numerus omnes in omnia partitiones habet; sed Quinquies
millium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad
contraria omnia, societates, tributa, distributiones, non in plures,
quam vnā de sexaginta partes incidi potest. Hætenus Plato
lib. 5. de legibus. Amplius autem libro sequenti, hæc affert. Opor-
tet repetere quot numerus Quinque millium & quadraginta par-
titiones commodas habuit, atq; habet, tum totus ipse numerus, tū
qui*

qui per tribus ipsas porrigitur, quem totius partem duodecimam posuimus, vnam & viginti vigesies rectissime natam. Atque vt totus numerus duodecim constat partibus: ita tribus ipsa in duodecim scinditur. singulas itaq. partes sacrum esse Dei munus existimare debemus, cum & mensis, & circuitum vniuersi sequantur. Quapropter, & Ciuitatem omnem ducit, quod ipsis innatum est, ad eas sacradas. Alij forsā rectius, quam ali j partiti sunt, ac Dijs partitiones suas felicius dedicarunt; nos autē nunc rectissime arbitramur Quinque milium & quadraginta numerum elegisse, qui omnes ab vna vsq; ad duodecim decisiones habet, vndecimo numero solum excepto, qui minimo quodam remedio redintegratur. restituitur enim si duæ ad alteram partem domus accesserint.

DE NUM. IOCCIO.

Non prætermittendus est numerus Sex mille, cum nonnullos veterum scriptorum tam ex Hebræis, quam Christianis in hanc sententiā deuenisse constet, huius Mundanæ machinæ ætatem Sex annorum millibus esse cōclusam. Quod eos dixisse putarim per coniecturā ad animi recreationem, non autem definiendo.

Neque.n. ignorarunt eum qui dicit: De die illo et hora nemo nouit, nec Angeli Dei: sed verum exitum & finem seculi solus scit creator temporum & vniuersorum. Ceterum Deus (inquiunt) abscondit ipsum diem et horam. possunt autem tempora conijcere hi qui habent Sanctum spiritum, qui cognoscit & profunda Dei. Conijcimus ergo ex rebus, & verbis Dei, & Scripturæ quæ de consummatione dicta sunt, anigmatice, et occulte. Sic autē argumētamur.

Primus versus Genesis, quo continetur summa operum Dei, sex vicibus literam & exprimit, Aleph autem millenarium notat. Sex primi parentes Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Jared mortui

R. Isaac in
primū ca.
Genes.
Irene^o li. 3.
cap. ult.
Lact. i. li. 7
cap. 14.
Tichonius
reg. 5.
Q. Iulio Hi
larion lib.
de Mundi
duratione.
Rabanus in
Deut. lib. 1.
cap. 11.
D. Cypria
nus ad For
tunatum de
cohortatio
ne martyru
Iustinus in
Dialogo quē
habuit cum
Tryphone.
Victorinus
in commen
tarijs Apo
calyps.
Aug. in Ci
uit. Dei lib.
20. cap. 7.
Hilar. ca. 17.
in Matth.

mortui sunt, septimus Enoch viuus in cælum translatus est. quia post millenarios sex, quibus labor, & mors viguerit, septimus initium erit quæta & immortalis vitæ. Isidorus adductus in Glo. ord. Gen. 5. Enoch, inquit, septimus ab Adam placens Deo, qui & translatus est, septimam requiem significat, ad quam transfertur qui tanquam sexta die, idest sexta ætate seculi per Christi aduentum formatur: transactis autem sex millibus annis, factò iudicio & renouato cælo & terra, transferentur Sancti in vitam æternam. Deus sex diebus totius Mundi fabricam absoluit, septimo quicuit, ac subbatum consecrauit. est autem inter decreta veteris Hebraicæ discipline per illos sex dies Geneseos Sex mille annos Mundi sic designari, ut sint quæ dicuntur opera primi diei, vaticinium eorum, quæ primo Mundi millenario futura erant ut contingerent; opera item secundi, eorum quæ in secundo, & sic deinceps. cui sententiæ attestatur etiã Moses Gerundinensis theologus primæ celebritatis apud Hebræos. Meminit & D. Hier. Epistola ad Cyprianũ exponens psalmum 89, Moyse inscriptum. videturq; opinio hæc præcipue illi fundamento inniti quod mille anni (ut dicitur 2. Petr. 3.) sunt apud Deum sicut Dies vnus. Eidem argumẽto innitur Anastasius Synaita hæc scribens in Hexameron: Perfecta est plena nox est quingentesimus annus dici; nox autem dimidia est annus ducentessimus quinquagesimus. Suffragatur Gaudentius Episcopus Brixienſis dicens: Exspectamus, illum vere sanctum septimi millesimi anni diẽ, qui adueniet post istos sex millium videlicet annorũ seculi, quibus completis requies erit veræ sanctitatis, et fideliter credẽtibus in resurrectione Christi. nã nulla erit ibi pugna cõtra Diabolũ, qui tunc vtiq; detinebitur supplicijs religatus. Hæc ille. Accedit oraculũ Helic Iudei, quod habetur in Talmud: ששת אלפים שנה העולם שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח. quod Latine interpretatum sonat: Sex mille annorum Mundus. Duo mille inane, duo mille lex, duo mille dies Messie. Quod propemodum insinuare videtur. ad legem duo mil-

Tra&. de
idololat.

lia

lia; duo item millia a lege ad Christum; & duo supersunt millia a Christo ad Vniuersi terminum. Naturæ siquidem tempus, quod vccant inanitatis, ab Adam ad Abraham, cui successit Moyses. (Erasmo Reinholdo supputatore) 2023 annis absoluitur. Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circumcisionis totius antiquæ legis radix & firmamentum, vsq. ad Christum, per quem nobis gratia, comprehendit annos 1939. Quo fit vt a prima rerum creatione ad Christum fluxerint anni 3962. Consentit Iohannes Lucidus apud quem ab Adam ad Abraham numeratur anni 1948, ab Abraham. ad Christum 2012. Est eiusdem sententie Iohannes Picus Miran. qui ab Adâ ad Abraham cõnumerat annos 1948; ab Abraham ad Dauidis regnum 940, testimonio vtriusq; editionis, & Rabani; a Dauidis regno ad initium eius captiuitatis, quæ ex vaticinio Ieremiæ annis quinquaginta durauit, 480 idem Beda, & Rabano consentientibus. ab ea vero captiuitate, idest ab eo quo cœpit tempore, ad Christum 590. quos si colligas, inuenies tempus legis annorum 2010. Et totidem annorum coniecturalis duratio gratiæ. quod idem Picus sentire videtur hæc scribens conclusionem nona Cabalistica: Si qua est, inquit, de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secretissimā viā cabalæ, futurā esse cõsummationem seculi hinc ad annos quingentos & quattuordecim, & dies viginti quinq. Porro quando hæc scribebat Picus, annus agebatur redemptionis nostræ 1486, vt ex illius vita conijcitur. quibus si addas annos 514, perficitur numerus 2000. Alij hanc in lucem prognato generi humano, post Adæ lapsum, ad Mundi finem sex millia annorum assignata fuisse probāt ex verbis Moysis, apud quem cū vniuersa caro abhominandis se flagitijs penitus tradidisset, terramq; contaminasset, dixit Dominus: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, eruntq. dies illius centum viginti annorum, mysticorum scilicet, seu magnorum Mosaicorum, qui spaciū quinquaginta annorum civilium nostrorum contineant (vt docuit Nicolaus Cusa) quibus per numerum

Lib. 5. ca
pit. 10. im
Astro.

Gen. 6.

Act. 7.
Deuter.
34.

Exho. 7.

merum 120 duſtis, exactiſſimo calculo Sex annorū millia pœnitentia generali assignata exſurgant. Idem confirmavit etas Moſis, quę præterquam quod centum viginti annorum fuerit, mystice Sex annorum millia etatis Mundi arguens, etiam duo millia legis, & duo millia annorum Chriſti magno mysterio triplici vitæ ſuæ varietate adumbravit. Quadragenta ſiquidē annis in aula Pharaonis agens, tempus inanitatis, quod legem præceſſit, præfiguravit, cum Ietro-
ne quadragenta annis vitam ducens, exſilio ſuo exſilium Iudaici populi ab exitu Aegypti ad Chriſtum vſq; ſignificavit. quadragenta vero poſterioribus annis, quibus populū rexit, tempus a Chriſti aduentu vſq; ad Mundi conſummationem maniſeſtiſſimo typo declarans: Eandem ſententiam caput duodecimum Leuitici comprobare videtur, Mulier .n. ſi ſuſcepto ſemine maſculum peperiſſet, immunda erat ſeptē diebus, iuxta dies ſeparationis menſtruae, et die oſtauo circuncidebatur infantulus, ipſa vero triginta tribus diebus manere debebat in ſanguine purificationis. Quod ſi ſecundum hanc ſcripturam, ſeptem dies immunditiei addamus, triginta tribus diebus purificationis, quadragenta dies maſculi, temporis myſtici corporis Chriſti, Eccleſiæ ſcilicet duorum annorū millium, exſurgunt. Sin autem feminam peperiſſet, immunda erat duabus hebdomadibus, iuxta ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebat in ſanguine purificationis ſuę. Quod ſi duas hebdomadas ſexaginta ſex diebus coniungamus, oſtoginta dierum myſticorum efficiemus duplicem matris Eue prolificationis, & mariti ſorte condemnatę numerum, ſcilicet inanitatis & legis, quattuor annorum millium, cui ſi myſticos illos numeros quadragenta, maſculi ſcilicet duorum annorum millium addamus, annos Sex millia durationis Mundi exactiſſimo calculo conficiunt. Addamus obiter Tyrrenam fabulam de Mundi etate a Suida deſumptam. Apud Hetruſcos, quos & Tyrrenos & Thuſcos nuncupamus, hiftoriam ſcripſit vir peritus. hic Opificem rerum omnium Deum duodecim annorum millia impēdiſſe rebus omnibus a ſe conditis, eoſq; in duodecim quę vocentur domos

domos distribuisse ait, ac primo millenario fecisse celum & terram; altero fecisse firmamentū id quod appareat, et vocasse celum; tertio mare & aquas in terra oēs; quarto lumina magna Solem, & Lunam, & stellas; quinto aīam omnem volucrum, & reptilium, & quadrupedum in aere, terra, & aqua degentium; sexto vero hominem. Videntur itaq; primi sex millenarij ante formationem hoīs p̄terijisse, et reliquos Sex millenarios duraturū esse genus humanū.

DE NUMERO ICCC CIO CIO.

*N*umero Septem millium uniuersitas significatur illorū, Rupert^o
in Amos. qui etiam in illo tēpore malo, regnātibus Achab et Iezabel, impietati non consenserunt, latentes apud semetipsos, et colentes Deū verum. Cum enim Helias confisset in monte Horeb, in quo audiuit arcana Dei consilia, & futuras immutationes temporum in his quæ facturū erat Deus post ipsum, postulatus a voce Dei se palam alloquentis, quidnam ibi sedens ageret? respōdit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercitū, quia dereliquerunt Dominum Deū patrum suorum filij Israel. Prophetas tuos occiderunt gladio, & ego derelictus sum solus, et querunt aīam meam vt auferāt eam. hec Helias arbitratus forte preter se vnū, oēs sui temporis Israelitas declinasse cum Rege suo post simulachra et idola. sed audiuit mox a Deo sui castigationē respōsi, dicente Domino: Dereliqui mihi Septē millia virorū in Israel, qui 3. Reg. 19 nō curuauerunt genna sua ante Baal. Vt cum septenarius significet Orig. in
cap. 11.
ad Rom.
Hier. in
capit. 8.
Zachar.
Rom. 11 requiē, sint figura conuersorū, qui peccati oncre deposito, ad Christi requiē uenerunt ad mensurā viri perfecti. Septē millia ouīū Iob, auctore D. Hier. plebē Christi designant, propter innocentiam, quæ in Baptismo sordes peccatorū deposuerūt. apud Greg. li. 2. Moral. significant cōuersos ex Iudeis. Vel Septē millia ouīū possidemus, cū cogitationes innoxias perfectā cordis mūditiā intra nosmetipsos, inquisito veritatis pabulo, pascimus. Paralip. 1. ca. 29. dicit Dauid se parasse 7000. talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes tēpli.

D E N V M. CCIOO.

*V*merus Decem millium numerosam notat multitudinem, certo tamen numero nobis indefinitam. Quod enim apud Matthæum capit. 18. sub numero Decem millium talëtorum seruus adducitur, atq; omni are alieno a Domino liberatur, quid aliud sub hoc mystico numero insinuat euangelica lectio, quam uniuersa prorsus peccata dimittenda esse, vt vicissim nobis a Domino remitti postulemus? cum vnusquisque nostrum correctioni & pœnæ obnoxius sit, ac secum lutea hæc massa plurimum aeris alieni circumferat. sic Psalmographus dicens: *Psal. 90.* Decem millia a dextris tuis cadent. huius numeri expressione copiosam & minime nobis constantem innuit cadentiũ a dextris Dei *Psal. 67.* turbam. Et in alio psalmo cum dicit: Currus Dei decem millibus multiplex. eo numeri calculo significatur innumera Sanctorum multitudo. Sed illud animaduertendum videtur, huius numeri supremam perfectionem. non in terra, sed in cælo reperiri posse. cuius rei argumentum est quod de viriis, qui erant cum Saul, non scriptum *1. Reg. 14* est, eos fuisse Decem millia, sed: Quasi decem millia. Quasi enim *Gregor.* Decem millia virorum illa sunt, quæ in istius adhuc sæculi exsilio posita, illius beatæ societatis formam in moribus susceperunt. Quia enim nouem sunt Ordines Angelorum, & ad illorum societatem Electorũ illa multitudo sus tollitur, Decem millia virorum illa sunt, quæ in sanctis Angelis & electis Hominibus in æternæ gloriæ sede gratulantur. Nec est absq; significatione mysterij quod Angelorum Ordines nouenario, non quidem simplici, sed aliquo modo composito, consummantur; quia et ipsi ab intellectu simplici primo seiuncti, aliquam compositionem admittunt, quia in illis est essentia, & virtus ipsos perficiens, vel materia, vt aiunt, metaphysica, & forma. Ceterum quia in ipsis sunt gradus perfectionis, Deo proximiores, nouenario ternarij quadrato describuntur, manifestissimã simplicis ternarij

ternarij gerentes imaginem. Hoc etiam dignum est, mea quidem sententia, spiritali consideratione, maximam esse & mortalibus incomprehensibilem Angelorum multitudinem. docet hoc Iob capite 25. dicens: Nunquid est numerus militum eius? Et Paulus ad Hebræos cap. 12. Accessistis (inquit) ad celestem Hierusalem multorum millium Angelorum. Athanasius libro questionum ad Antiochum c. 6. quosdam ait opinatos ita se habere numerum Angelorum, ad numerum hominum, ut nonaginta nouem, ad unum: alios vero ut se habent nouem, ad unum. id autem eos argumentari, ex duabus illis Domini parabolis, una de nonaginta nouem ouibus in deserto relictis, & una oue, quæ amissa fuerat, quæsitæ: altera de nouem drachmis seruatis, & una perdita. subdit eodem loco Athanasius nonnullos existimasse, tot esse Angelos, quot sunt homines, propter illud, quod est in Deuter. cap. 32: Constituit numerum populorum secundum numerum Angelorum eius. Ita. n. verterrunt eum locum Septuaginta interpretes. Albertus cognomento Magnus (si tamen ex eius officina prodijt liber cui titulus compendium Theologiæ) scribit quemlibet Angelorum ordinem suas habere legiones, legionem vero Angelorum habere 6666 unitates, atque in singulis ordinibus tot esse legiones, quod in legione sunt unitates. Quare in quolibet choro, prædicto numero in semet ducto, exstabunt quadraginta quattuor millia millium, & quadringenta triginta quinque millia, quingenti & quinquaginta sex. Quo sane numero per nouem ordines celestium spirituum multiplicato, resultabunt trecenta et nonaginta nouem millia millium, nongenta viginti millia, & quattuor. At vero Daniel, ut Angelorum & celi copiosam multitudinem perfectionemque designaret: Mille millia (inquit) ministrabant Domino, & decies millies dena millia assistebant ei. Hoc modo supremos humanos numeros, semel & iterum designatos, in seipso conuoluens ac multiplicans. Horum. n. primus scilicet Millia millium ex ductu denarij in centum millia enascitur, nempe decies decem millia constituent centum millia; & rursus decies centum

T 8 millia

Luc. 15.

Libro 22
cap. 23.Vide Bartholo-
meum Cas-
sanum in
catalogo
gloriæ
mundipar-
te 3. cō-
fid. 18. 44

Cap. 7.

millia componunt mille millia, cubum decem millium, & tetragonum millenarij. quandoquidem mille si in se fuerint multiplicati, dicendo. millies mille, constituunt millia millium. In qua quidem multiplicatione millenarius radix est; mille millia vero siue millia millium eius quadratus. Numerus quoque assistentium quadratus est, sicut & ministrantium, consurgens ex decem millibus in se reuolutis. mystice exercitibus militiae celestis aptans numerum quadratorum numerorum, quorum radices, & tetragonica latera, mille inquam & Decem millia, rerum humanarum supremi sunt summique numeri. Illud autem ne utiquam pretermittendum videtur omnes quidem libros in priore numero ex septimo Danielis cap. adducto convenire atque conspirare, habereque Millia millium ministrantium; in secundo vero numero scilicet assistentium ipsi antiquo dierum, diversos quidem libros inter se discrepare. cum nonnulli non habeant decies millies dena millia, sed Decies centena millia. Alij etiam codices in secundo illius sententiae Danielis contextu habent Decies millies centena millia. qui sane numerus est omnium multo maximus, reddens millies mille millia, nam decies centena, constituunt mille, & ipsa adiecta millies millibus, proculdubio aggregat millies mille millia. Atq. his plane declarantur celestium naturarum, qui a nobis numerari non possunt, ordines. Multi sunt. n. beati celestium mentium exercitus, qui infirmum & contractum numerorum corporeorum, quibus utimur, modum superant & transeunt, atque scienter definiuntur a sola earum summa celestiq; intelligentia ac scientia, quae eis feliciter conceditur a diuina sapientum effectrice, quae uniuersarum rerum singulari modo & principium est, & causa efficiens essentiae, & vis continens, et complectens determinatio, his verbis attestante Euseb. Cesarien. Cum Daniel numerum videatur aliquem nominare, numeratas illas ostendit esse virtutes a Deo: cum vero tantam numeri quantitatem dixerit, ignotum nobis illum numerum propter innumerabilitatem suam esse ostendit.

Diony--
sius de ce-
lesti hic
rar. c. 14.

De prep.
euang. li.
7. ca. 5. &
Gregor.
Mor. lib.
17. c. 7.
Hier. in
c. 7. Da-
nielis.

DE NUM. CCIOO CIO CIO.

Aelestium diuinorumq; supremam perfectionem notari Millenario per duodenarium complicato, testatur D. Iohannes in sua Apocalypsi, vbi Cap. 7. numerus Duodecim millium seruorum Dei, atque ex singulis Tribubus signatorum in frontibus suis, sanctam vnus ordinis Beatorum celestis Hierusalem insinuat multitudinem. Quare & Ci- Apoc. 22
uitas illa superna magna & immensa Duodecim millibus stadiorum in longitudine, latitudine, & altitudine concluditur. Quod ad mysterium potius, quam ad numerum terminatum referri debere docent qui talia scrutantur Theologi. Cælum enim & celestia omnia duodenario mensurauimus: diuina, millenario cubo suppremi, & diuini denarij.

DE NUMERO XXXM.

*E Rege David scriptum legitur, quia con- 2.Reg. 6.
gregauit omnes electos ex Israel Triginta millia. Quoniam Dominus Ecclesiam primitiuam ex Israel instituit, non quidem omnem Israel, sed electos quosque sibi consocians. non enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israelitæ; sed filij promissionis deputantur in semine, qui Triginta millia esse referuntur, idest, fidei, operis, & spei firmitate perfecti. tria enim propter confessionem sanctæ Trinitatis, ad fidem pertinent; decem, propter decalogum legis, ad opera; mille, propter sui perfectionem, ad spem vitæ æternæ, qua superius aliquid nõ esse põt. sicut numerus millenario nullus est maior. & si enim decem millia, si quadraginta millia, si etiam mille millia dixeris, non ipsum mille numerando transcendes;*

T t 2 sed

sed vel per se, vel per minores numeros sæpius ducendo multiplicas. Tria ergo per decem multiplica, ne fides sine operibus mortua sit: item triginta, per mille multiplica, ut fides quæ per dilectionem operatur, non alibi, quam in cælis speret retributionem. Electi igitur ex Israel, populos recte credentes, operantes, sperantes, insi-
 1. Reg. 5. nuant. Eundem ad modum Triginta millia virorum quos ex Israel elegit Salomon, ut cederent ligna cedrina ad opus tabernaculi, sunt Doctores in fide Trinitatis perfecti. Hac etiam mysterij ratione libro 1. Reg. cap. 11. filiorum Israel trecenta millia; virorum autem Iuda Triginta millia a Rege Saul recensita fuisse perhibentur. quem locum mystice declarans Greg. Mag. Tricenarius, inquit, numerus ad rectitudinem fidei, & studium pertinet bonæ operationis, quia nulla sunt precepta legis, si ad contemplationem non tendunt summæ Trinitatis. Aptè ergo viri Iuda dicuntur, qui Triginta millibus continentur; quia confessionem habent rectæ fidei, & robur bonæ operationis. Patres autem nostri eiusdem fidei, atq; operationis fuere; sed in contemplatione diuinitatis, quo longe altius, quam nos profecerant, eo & opera fidei fortiora exhibebant. Quare etiam filiorum Israel Trecenta millia recensentur. Triginta quidem a tribus, & decem in Triginta veniunt; sed in Tricenario numero tam denarius, quam ternarius simplex est, sed ut usque ad trecentos numeremus, & denarium tricesies, & tricenarium decies multiplicamus, quia & si magna est contemplatio, magna sunt opera subiecta plebis: illa tamen, quæ in Patribus nostris precesserunt, incomparabilia fuerunt.

DE NUMERO CXLIV.

Entum quadraginta quattuor milla, completum
 Sanctorum numerum ex Duodecim Tribubus
 conflatum & collectum insinuant. Duodecim
 .n. millium numerus in se ductitatus quadra-
 tum suum 144000. conficit. Qui sane nume-
 rus 144000, tanquam tota signatorum ex
 duodecim Tribubus completaq; summa, expressus habetur septimo
 Apocalypseos capite. itidem & decimoquarto, ubi dilectus Deo di-
 scipulus in spiritu vidit illum Sanctorum numerum stātem cū agno
 super mōtem Sion, Sanctorum inquam, quos numerus ille significat
 (vt ait. Glosa) in virginitate perfectissimos, & in fide Trinitatis
 in quattuor Mundi partibus collectos. Huius etiā sacri numeri ra-
 tionem assignans Rupertus Tuitiensis, in septimo eiusdem libri ca-
 pite, ait: Duodenarius, qui numerus erat primorum filiorum Israel,
 ita disponitur, vt in deceno vnitas, in singulari vero limite bina-
 rius constitutatur, vt hic 12. Verum vt isti duodecim primigeni
 in duodecim milla succrescant, vnitas illa decena vnum et alterum
 limitem transsit, & in tertio consistit, & decem millia fiunt, vt hic
 10000. Item binarius singularis, qui coniunctus eidem decenae vni-
 tati duodecim perficiebat, vnum & alterum limitem transsit, & in
 tertio consistit, & duo millia sunt, vt hic 2000. Qui videlicet duo
 millia, decemmillibus iam dictis in secundo ab eis limite cōstitutis
 connumerantur, et duodecim millia fiunt, vt 12000. Ita qui duo-
 decim tantum erant filij Israel, iam in duodecim millia multiplica-
 ti, rursus duodecies multiplicantur, & fiunt centum quadragin-
 ta quattuor millia. Qui quidem numerus ita disponitur vt tribus li-
 mitibus distinguatur. Nam in centeno milleno, vnitas; in deceno
 milleno, quaternarius; in milleno item, quaternarius collocatur.
 Nota mysterium. duodecim primi vel singulares, vt duodecim mil-
 lia fiant, tres limites ascendunt, & eadem duodecim millia duode-

cies secundum eundem numerum filiorum Israel ductitata, centum quadraginta quattuor millia conficiunt, numerum videlicet tribus limitibus distributum vt 12. 12000. 144000. Quid ergo sanctam huius reuelationis gratiam intendere arbitramur, nisi id quod omnis legalis, prophetica, euangelica atq; apostolica veritas testatur, Nulli prodesse ad salutem quod sit Israel, aut Abraham filius per carnem, nisi sit etiam filius eiusdem per eam, quæ non minus, quam trium nominum confessione perficitur, fidem? Fidei namq; confessio nunc reuelatæ gratiæ tempore manifestas necessario personas exprimit Patris & Filij & Spiritus sancti. Dudum autem in illa vmbra Mosaycæ legis arcana professione significabatur, totidē noīum paternorum illo populo Dei, Deū Abrahamā, Deum Isaac, Deū Iacob palam confitente atq; inuocante. Hæc igitur in decuplum trina multiplicatio fidem nobis pulchre innuit sanctissimæ Trinitatis. primo enim duodecim in decuplum transducti fiunt 120. rursus centum viginti in decuplum promoti fiunt 1200. item mille ducti decies multiplicati fiunt 12000. Verum quia sola fides sine operibus ad perfectionem, siue ad vitam non sufficit, rursus per duodenarium multiplicantur duodecim millia & fiunt 144000. Quo numero & fidei cōfessio, et bonorum operum multiplicitas significatur. Hætenus Rupertus. Eiusdem numeri mysterium aperiēs Ven. Beda hæc scribit in c. 14. Apoc. Numerus (inquit) cētum quadraginta quattuor millia finitus pro infinito debet intelligi, et secreti significatione mysterij virginali aptus examini; quod Deum ex toto corde, tota anima, totaque mente diligens, corporis quoq; quod ex quattuor qualitatibus subsistit, illi est integritate sacratum. Ter enim terni nouem, & quater quaterni sedecim, sedecies autem nouem, centum quadraginta quattuor adimplent. Eo numero significatur totius Ecclesiæ multitudo, quæ de Patriarchis vel prosapia carnis, vel fidei est imitatione progenita. Si. n. (inquit) vos Christi, ergo Abrahamæ semen estis.

DE MILLENARII CVBO.

Decies millies centena millia, vel vt nunc mos est loquendi, millies millena millia, seu mille millia millium, siue mille millies (hec enim sola voce discrepant) chaldaicis notis hoc modo depicta 1000000000. mirabile mysterium proferunt. Ex vno enim decem characteribus tanquam perfectis triplicata perfectione perfecti, per vnitatis simplicitatem, et numeri quandam humanam incomprehensibilitatem, vniuersa in Deo constare comprehendique ostendunt. Et sicut posteriores nouem litteræ, ad primam comparatæ, per se nihil sunt: ita quæ a Deo ipso sunt, & prodeunt, quamquam immensa eius bonitate maximam & multitudinem & perfectionem ostendunt, eius attamen comparatione nihil sunt omnino, ac sine eo omni priuata virtute, ad eius tantum ornamentum constituta creduntur, vt quæ vnitæ fuerat simplicissima Deitas, comparatione ceterorum omnium, infinita etiam esse cognoscatur. Afferunt sacri Scriptores alteram huius numeri præstantiam cum n. sit millenarij cubicus tum magnam designat copiosamque multitudinem, tum rei de qua habetur sermo solidam perfectionem insinuat. Quare Iustinus in Dialogo quem habuit cum Tryphone, Greg. Hom. 34. in Euangelia. & lib. 17. Mor. cap 9 & Sanctes Pagninus ad hunc numerum referunt locum illum Danielis cap. 7. de Angelis antiquo dierum assistentibus. ad hunc. n. modum legunt. Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. Quæ fortassis lectio illi anteposenda videtur, quæ habet decies centena millia, seu centum myriadas (millionem vocat vulgus) Hic. n. numerus coincidit in summa cum præcedente numero Angelorum ministrantium Domino. s. millibus millium; cum decies centum, reddant mille. quemadmodum annotauit Scholiastes Dionysij ca. 14. de Cælesti hierarchia. Quare mendosus censeri poterit ea in parte

qui eundem secundo loco enuntiat numerum, quem primo, cum ex natura copulae, & ratione enuntiandi, alter videatur potius posteriore sententia innui, quam priore.

DE MAIORIBVS NVMERIS.

2. Reg.
24.

Vm præter a nobis descriptos, numerus aliquis legitur in diuinis litteris millenariū superans, perditorum multitudinem ostendit, quemadmodum fuit præfiguratum in pestilentia Dauidica, qua a matutino tempore, vsq; ad horā prandij, percutiente Angelo conciderunt homi-

1. Ma-- nes 7000. Et in castris Sennacherib regis Assyriorum vna nocte cæ-
chab. 7.
Cap. 19. sa 185000 fortissimorum virorum. Et in combustione librorum in Actib. Apostolicis, vbi propter nefandum scelus magicæ artis, legitur inuentam fuisse pecuniam denariorum quinquaginta millium. Decem milla inimicorum fugari dicuntur a centū bonis: Leuit. 26.

Aug. Quadraginta duo millia de Ephraim percussit Iephthæ, qui interpre-
tantur omnes rebelles condemnandi in fine Mundi: Iudic. 12. Vi-
ginti tria millia plebis internecioni dantur, quod vitulum in Horeb fecerint, & adorauerint sculptile, mutantes gloriam Dei in similitudinem vituli comedentis fenum: Exho. 32. & Psal. 105. Iterū
Greg. p̄p quinquaginta millia virorum fortium ex Israel, qui corruerunt vul-
comm. in nerati, eo quod vidissent arcam Domini, designant hæreticos, qui
1. Reg. 6. præter errorem in fide, etiam in quinque sensibus peccauerunt.

DE MVLTITVDINE.

Ed hætenus de numero differuimus, nunc autē, quod superest, de multitudine agamus. Discrimē. n. maximū est inter multitudinem, et numerū, licet idē videantur esse. Numerus quidē certā dicit quantitātē discretam sub aliqua specie ipsius numeri contentā, vt decem, centum &c.

At

At multitudo dissimilitudinis & inconstantiæ faciem habet, suo pte ingenio indefinita, neq; pari ratione vnquam fit obuiam indagantibus eam; sed veluti Proteus, interim quidem vt status occurrit, quatenus extrinsecus cohibetur; interim vero vt motus, nil certum indicans, cum nullo pacto per se deprehendi queat, contrarietatem vbiq; præ se ferens. et cum credideris eam illaqueare, protinus euanesceat, semper fluitans, semper instabilis: nec vnquam, nisi sub confusa notitia comprehenditur; adeo ut animalia ratione carentia huius cognitionis haud videantur expertia, cum tamen ad numeri notitiam nequeant peruenire. Gallina. n. multitudinem nouit pullo- rum, non tamen numerum. Adde omnem numerum ideo perfectio- nis imperfectioisq; participem, quia numerus omnis unitatem ha- bet, ac multitudinem. Unitatem, quoniam numerus ternarius vnus est ternarius, & vna trinitas. Multitudinem, prout dicimus ternarium habere tres unitates. Ergo numerus omnis unitatem habet, ha- bet et multitudinem. Vnitatis consensum ac perfectionem: multitu- do diuisionem & imperfectioem dicit. Itaq; multitudo utpote quæ ab unitate recedit, & habet confusionem sine ordine numerali, in malam partem plerunq; sumi solet. ut. n. ait Origines Adamantius, principium malorum oñum est multitudo. Psal. 32. Multitudo for- titudinis gigantis, est fortis uirtus diaboli. Esa. cap. 13. Multitudo in montibus, sunt demones & heretici cum superbia. Exho. cap. 19. Multitudo plurima, malorum indicat sectatores. Ezech. c. 27. Mul- titudo Tyri, est uulgus malorum. Iob c. 39. Multitudo ciuitatis quam cõtemnit onager, sunt hoïes terreni uiam latã sequentes. Ose c. 8. Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandũ. Ezech. c. 16. Mul- tiplicasti Hierusalem oēs fornicationes tuas. et iterũ: Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Esa. cap. 57. Hierusalem humiliata est vsq; ad inferos, quia in multis vijs laborauit. i. diuer- sis vitijs, & erroribus. sic. n. exponit D. Hier. cuius hæc sunt uerba. Hoc de hereticis possumus dicere, qui derelicto Deo suo, sequuntur errores, & putant se aliquid plus habere, cum sequentes mendacia,

perdiderint veritatem, & multiplicauerint fornicationem suam; non in uno dogmate, sed in plurib. Et paucis interiectis, subdit. Qui ambulat in via vna & regia, non laborat, de qua per Moysen precepit Deus: *Via regia ambulabis, & non declinabis ad dextram, neq; ad sinistrā: Vna via est veritatis, quę dicit in Euangelio: Ego*

deuter. 5 *via, veritas, & vita. & multę mendaciorū vię per quas nunc ambulasse arguitur Hierusalem. Hęc ille. Gen. c. 6. Videns Deus quia multa malitia hominū esset in terra, penituit eū quod hominē fecisset. In eodē capite, Arca quę a Noe constructa est, vbi mensuratur, in inferioribus lata describitur; vbi vero textus eius ad altiora con-*

Iohan. 14 *surgit, paucorū cubitorū cōclusionē colligitur. q̃a Ecclesia cuius figurā tenebat arca, dilatatur in carnalibus, angustatur in spiritualib. In inferioribus .n. vbi lata & sp̃ciosa habebantur loca, vel bestię, vel pecudes erant locatę; in superioribus vero aues; in summis aut, quę angustiora erant & arctiora, ibi Homo rationalis & Dei*

Cap. 7. *capax positus fuerat. Sic & apud Matthæum testatur veritas latam esse viam ducentem ad mortem, & multos per eam ingredi.*

Cap. 6. *Iohannes item in Euangelio suo scriptum reliquit, quod Discipuli multi abierunt retro, & iam cum Domino non ambulabant. Sic Propheta Regius ostēsurus maiorem esse numerū infidelium, quam deuotorum, dixit Psalmo 68. multiplicatos esse perfidos Iudeos supra numerum capillorum. i. recte credentium. Quemadmodum. n. capilli nostri ad decorē capitis sunt concessi, sic Ecclesię, Apostoli sunt attributi: & omnes fideles Ecclesiam decorant. De Synagoga quoque scriptum legitur, quod Phenenna multa erat in filiis, & infirmata est. Esaia vero cap. 54. Multi filij desertę magis, quam eius quę habet virum. Et de Idololatriis Psal. 15. dicit Propheta multiplicatas esse infirmitates eorum; per infirmitates intelligens Idola. et ita habet textus hebręus. Sicut. n. bonus vnū habet Deum quem colit: ita mali multos habent Deos & Idola, quia multas. s. voluptates, multa desideria vana, passionēs diuersas quibus seruiunt. ideo autem multas quærunt voluptates, quia nullam inueniunt, in qua quiescant. Angelomus monachus in 1. Reg. cap. 1. Vnusquisq; insipientium*

Cassiodorus Senator in Psalms. 1. Reg. 2

Io. Picus.

pientium non est vnus, sed multi. Vnde scriptura: Stultus vt Lu- Eccli. 27
 na mutatur. Luna cum videtur vna esse per substantiam, per mu-
 tationem dierum semper ipsa alia est, et diuersa. Sic & peccatores
 qui mutantur a sapientia, & scientia, diuersa concupiscunt, et insta-
 biles efficiuntur in omnibus vijs suis. hac ille. Non dissimili mo-
 do multipedes animantes diuersam & variam doctrinam atq; in-
 constantem notant, ideoq; inter animalia immunda computantur.
 Pari ratione Leprosi, qui dogmata erroribus permixta profitentur, Leuit. 11
 insinuant, interprete, D. Augustino. Apud Ecclesiasten capite pri- Luc. 17.
 mo: In multa sapientia multa est indignatio, & qui addit scien-
 tiam, addit & dolorem. Et in Ecclesiastico capite vndecimo. Fi-
 li ne in multis sint aetūs tui. Adeo fere semper multitudo vi-
 tiosa. Prouer. capite 16. Melior est parua acceptio cum iustitia,
 quam multa genimina cum iniquitate. Et in Psal. 36, Melius est
 modicum iusto, quā diuitias peccatorū multas. & Psal. 55. Mul-
 ti bellantes aduersus Christum. Ose cap. 3. Dies multos sedebunt
 filij Israel sine Rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine al-
 tari, & sine ephod. Gen. 4. Dies multi post quos offert Cain mu-
 nera, signant negligentiam, & tarditatem cōuertendi se ad Deum.
 Leuit. cap. 15. Diebus multis pati fluxum sanguinis, est perseuera-
 re in peccato, aut idololatria. Luc. cap. 8. Temporibus multis arre-
 ptus a diabolo, designat Gentiles, qui a diluuiū vsq; ad Christi ad-
 uentum possessi sunt a dæmonio. Ioel. cap. 2. Populus multus, sunt
 ipsi dæmones. Matth. cap. 10 Passeres multi, designant multitudi-
 nem confusam infidelium. Aque multæ de quibus in Psal. 143. Esa.
 cap. 8. & 23, sunt multitudo malorum hominum, & dæmonum,
 & tentationum. Ioel. cap. 2. Multa castra Dei, dicuntur dæmones, D. Hier.
 & mali qui eius voluntatem puniendo exequuntur. Esa. c. 30. Li-
 gna multa, perpetuitatem insinuant pœnarum inferni. Cum vero
 per eundem Prophetam dicitur, quod claudentur impij in carcere,
 & post dies multos visitabuntur, qui modum loquendi non intelli-
 gunt, putant post multa tempora terminati iudicij saluādos impios,

cum Esaias e contra nullam ipsis salutem tribuat ; sed eos qui hoc tempore mortui, pro enormitate flagitiorum, claudi merentur in carcere poenarum, tempore resurrectionis ad modicum visitandos esse significet, tantum ut receptis corporibus in iudicio grauius damnentur, & post iudicium continue atrocioribus perpetuo claudantur in penis. Nunc quid de septem Gentibus, quarum Israel accepit terras, scriptum sit, videamus. Deuter. cap. 7. Cum introduxerit te dominus Deus in terram, quam possessorus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Ethæum, & Gergesæum, & Amorream, & Chananaeum, et Pherezæum, et Euæum, et Iebusæum septem Gentes multo maiores numero, quam tu es, & robustiores te, traduxeritq; eas Dominus tibi, percuties eas usq; ad interitionem. Exhodi rursus cap. 3. Vbi Dominus loquitur de populo Israel: Deducam (inquit) eum de terra illa in terram, quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananei, & Ethæi & reliqua. Porro bella filiorum Israel aduersus septem illas robustissimas Gentes, bellorum spiritualium figuras esse nemo qui ambigat. Quare terra promissa fluens lacte et melle, nihil aliud esse dicimus, quam Regnum cælorum: Sicut .n. illa plebem a iugo Pharaonis: sic Ecclesiam a vinculo diaboli solutam Regno cælorum restituit. Sed delendæ sunt septem Gentes .i. vniuersi maligni spiritus; Chananeus, qui secundum hebraicam translationis virtutem idem est quod, possidens; Amorreus, amarus; Gergesæus, colonum eiiciens; Iebusæus, calathus; Ethæus, formidans; Euæus, ferus; Pherezæus, separans. Possederat .n. Mundum Diabolus, in amaritudine sua, colonum Paradisi eiiciens, gustum mortis in calatho malitiæ offerens, ne homo altiora peteret formidans, sicq; suasu feritatis a Deo separans. Etiam septem istæ Gentes, septem sunt principalia vitia, nempe Superbia, Auaritia, Ira, Luxuria, Inuidia, Acedia, Gula, quæ per gratiam Dei vnusquisq; spiritualis miles exsuperans, exterminare penitus admonetur. Porro quod multo maioris numeri dicuntur esse, quid aliud insinuat, quàm vitia virtutibus numerosiora? Et quod dicit Ecclesiastes, Stultorum

Rabanus
in Deut.
li. 5. cap.
13. & Iff
dorus.

Eccle. x.

rum esse numerum infinitum? In catalogo namq. septem nationes dinumerantur: in expugnatione autem earum absq. numeri adscriptione ponuntur, ita .n. dicitur: Et deleuerit Gentes multas coram te. numerosior est .n. quam Israel carnalium passionum populus de hoc septenario fomite vitiorum, ac radice procedens. Exinde enim pullulant contemptus, inobedientiæ, blasphemie, murmuratio, detractio, contentiones, hæreses, iactantia, præsumptio nouitatũ, mendacium, fraudulentia, furtum, periuria, turpis lucri appetitus, falsa testimonia, violentiæ, inhumanitas, rapacitas, homicidia, clamor, indignatio, fornicatio, scurrilitas, turpiloquia, otiositas, somnolentia, importunitas, inquietudo, peruagatio, instabilitas mentis, & corporis, verbositas, curiositas, rancor, pusillanimitas, amaritudo, desperatio, tentatio, comessationes, ebrietates, aliaq; quãplura similia, quæ cū sint multo maioris numeri, quã virtutes; deuictis tñ illis septẽ principalibus vitijs, ex quorũ natura ista procedunt, vniuersa protinus cõquiescunt, ac perpetua pariter cū his internectione delentur. Hactenus de vitiorum multitudine. ad reliqua accingamur. Quẽadmodũ qui in aliquo precio haberi incipũt, in numerũ aliquẽ peruenire dicuntur. & in aliquo numero esse dicuntur, qui sunt cuius existimationis: Ita quem nullius precij, nullius esse momenti intelligimus, hunc numero indignũ, hunc esse nullo numero ferimus. Hac quasi paræmia vsus est Ruffinus lib. 2. Apolog. in D. Hieronymum. Quid (inquit) mirũ si me minimũ, & nullius numeri hominem laceret? Homerus omnium disciplinarum fons vberimus.

Deut. 7.
Cassian⁹
in colla-
tionibus
lib. 5. ca-
pit. 16.
Hofst. sũ
ma de pe-
nit. & re-
missi. §.
quis de-
ber con-
fiteri.
Gal. 5.

Nusquam in consilijs, nusquam numeratur in armis.

Iliad. li. 2

Cui simile est illud Euripidis Poetæ magna in primis doctrina, & elegantia ornatissimi.

Formidolosi nullum habent in prælio
Numerum, sed absunt, licet ibi adsint maxime.

Cum his faciunt & dicta Theocriti in Catellæ amore.

— At neque nos ratione uidemur,

Idil. 14.

Nec

Nec numero digni, velut infausti Megarenſes,
Sortis in extrema miſerandæ parte locati.

Quis vero nõ exploratiſſimam deputauerit hanc veritatem, qui Iob
 Iob. 3. *maledicta non tam dolenter, quam diuinitus iacta legerit? Non nu-*
meretur (inquit) in menſibus nox in qua natus ſum .i. interprete
 Mor. lib. 4. cap. 10 & 11. *D. Greg. deleatur Iudas de numero Apoſtolorũ. Eadem ſignifica-*
tione, non computari noctem illam in diebus anni, eſt non agi me-
moriã Iudæ, ut Sanctorum; ſed ipſum deleri de libro viuentium.
Dicuntur itidem aliqua Innumerabilia, quaſi indigna numero, ut
 Exho. cap. 10. *Innumerabiles locuſtæ. Item cap. 12. Innumerabile*
vulguſ promiſcuum. Iudith. cap. 5. Innumerabilis exercitus. Iudic.
cap. 6. 7. Iudith. c. 2. Innumerabiles cameli. Eſai. cap. 2. Innumera-
biles quadrigæ. In Eccleſiaſte cap. 5. Vbi multa ſunt ſomnia, plu-
rimę ſunt vanitates, & ſermones innumeri. Et per Ieremiam dicit
 Capit. 2. *Dominus: Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Hac ra-*
tione myſterij, mali dicuntur innumerabiles, quia intra Electorum
numerus non habentur, ut eo ſint innumerabiles, quo extra nume-
rum currunt. Iob. cap. 34. Conteres multos & innumerabiles. Innu-
merabiles hoĩes, quos rapit ante ſe diabolus, Iob cap. 21. ſunt carna-
les ab exordio Mundi uſq; ad tempora Antichriſti. Innumerabilis
 Iob. Gre. Mor. 15. 30. *gens, Iobel primo, ſunt demones & mali homines: Adhuc & Pro-*
pheta Regius de ſe ipſo verba faciens Pſ. 19. Circumdederunt (in-
quit) me mala, quorum nõ eſt numerus: Item Pſal. 103. Hoc mare
magnũ & ſpacioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. Mare
quippe (auctore Caſſiodoro) præſentẽ mundum ſignificat, ubi De-
 Aug. in Pſal. *monum malitia, velut quibuſdam fluctibus, voluntas animarũ in-*
ſtabilis commouetur. Reptilia. n. iſta ſunt ſpiritus maligni innume-
 Glo. in Pſal. *rabiles nobis: Et ipſorum ſunt innumera inſidie, quæ in hoc ſeculo*
reperiuntur, & incautos occupant. Præterea in alio Pſalmo refert
 Pſal. 104 *veniſſe Aegyptijs locuſtam & brucum, quorum non erat numerus.*
 Pſal. 146 *Quod vero de Diuina Trinitate dicit idem Propheta: Sapientiæ*
eius non eſt numerus. hũc habet ſenſum. Hoc ipſum quod Trinitas
dicitur,

dicitur, non nisi numerum significat, & secundum personas di- Io. Ma-
 scernitur & numeratur, quia tres personæ Trinitas Pater & Fi- xetiº Dia
 lias & Spiritus sanctus. Quam tamen secundum naturā, quæ vna log. lib. 2.
 & sola est, minime numeramus, quia unitas siue singularitas Di-
 unitatis nec discernitur nec numeratur: Huius rei testis locupletis-
 simus est Cerealis Episcopus, cuius hæc sunt verba libro aduersus
 Maximinum: Cum Pater & Filius, & Spiritus sanctus sit, ne-
 mo Christianus tres deos poterit dicere, quia in nullo a se diuina di-
 stat natura. Numerus siquidem ordinem efficit, æqualitas non ad-
 mittit. alter. n. primum sequitur, alteri tertius applicatur. Sed cum
 gradus fieri non possint ex paribus, qui subdi possint quemadmo-
 dum cum numeratur, unus ergo erit, quia non habet secundum;
 secundus quippe minoris ordinem tenet, & minor alterum facit, al-
 ter posteriorem indicat, posterior imparem signat. Remoue distan-
 tiam, & quod numeres non habebis, Propheta dicit: Sapientiæ eius
 non est numerus. si sapientiæ eius non numeratur, quomodo Filius
 numeratur, qui est sapientiæ Patris, sicut Apostolus dicit? Hacten-
 us ille. Dicitur etiam non esse numerus militum Dei Iob cap. 25.
 quia soli Deo cognitus. simili modo in Canticis, Adolescentularū,
 hoc est, animarum vagarum, quæ vana huius Mūdi sectantur, di- Cant. 6.
 citur non esse numerum, quia dum per vanitatem quam diligunt,
 in numerum Electorum non currunt, extra remanentes, quasi in co-
 gnitionem diuinam non veniunt. Quibus ipsa veritas in futuro iu- Matt. 25.
 dicio dictura est: Nescio vos, discedite a me omnes qui operamini
 iniquitatem. Vnde et in Psalmo mystico dictum est in persona Chri- Cap. 7.
 sti de his quorum Deus non est pars hereditaria: Nec memor ero Psal. 15.
 nominum eorum per labia mea. Iam vero quando iussit Dominus Luc. 8.
 in principio suæ predicationis laxari retia, illa piscium multitudo
 copiosa & indefinita, insinuat bonos & malos, quos nunc habet Ec-
 clesia. quare, non in dexteram, ne solos bonos, nec in sinistram, ne so-
 los malos insinuaret; sed indifferenter missa sunt retia. Quando ve Iohā. 11.
 ro mittuntur retia in dextram nauigij, post resurrectionem domi-
 nicam

nicam, significans nos resuscitados, (quemadmodum vocatos altera,) intimat eos qui stant a dextris, solos videlicet bonos, quorum certus & definitus numerus habetur, nempe 153. In prima igitur piscatione, quia multi sunt vocati, pauci vero electi, non exprimitur numerus, tamquam illud ibi fiat quod prædictum est per Prophetam:

Matth. 21. Annunciaui, & locutus sum, multiplicati sunt super numerum: ac si diceret, multis Ecclesiam intrantibus etiam hi ad fidem specie tenus veniunt, qui a numero Regni cælestis excluduntur, quia Electorum summam sua nimirum multiplicitate transcendunt. Porro quod Electorum numerus apud Deum sit constitutus, manifestat Apostolus Paulus qui ait: Novit Dominus qui sunt eius. Et per semetipsum Dominus ait: Ego scio quos elegerim. quos quia non imperfecte scit, sed perfecte novit, proculdubio & numerum in quo eliguntur, agnoscit, de quibus per Paulum dicitur: Quos enim præ-

2. Tim. 2. Iohann. 13. sciuit et prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Et in Psalmo 146. scriptum est quia Deus numerat multitudinem astrorum, & illa omnia nominatim compellat. Quem locum dulcidans Aug. Manifestum, inquit, est fratres aliquid velle Deum intelligere nos in eo quod ait: Qui numerat multitudinem stellarum. sunt stellæ quædam lumina in Ecclesia consolantia noctem nostram omnes de quibus dicit Apostolus: In quibus apparetis tamquam luminaria in Mundo. In ista, inquit, natione tortuosa & perversa, in quibus apparetis tamquam luminaria in Mundo verbum vitæ habentes, illas stellas numerat Deus: omnes secum regnatos, omnes aggregandos corpori Unigeniti sui numeratos habet, & numerat eos. Item Psal. 138. de Electis, dicit Dominus: Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur. Ubi licet multiplicari dicantur super arenam, id tamen est sub certo numero Deo cognito, cum dicitur eos dinumerandos. Itaq; illi in numero habentur apud Deum, quorum est veluti præsens memoria apud ipsum, ut illis benefaciat. Huius rei evidens indicium continet liber Numerorū, in quo cap. 1. refertur quod ex præcepto Domini, neq; mulieres deducantur ad numerum,

merum, femina sine dubio infirmitatis obstaculo; neq; seruorū quif-
quam, vt puta vita moribusq; degeneres; nec Aegyptiorū quidem
vllus, ex his qui erant admixti, numeratur, profecto vt alienigenę
& barbari, sed soli numeratur Israelitę. Et isti non omnes, sed a
Viginti annis et supra; nec sola ætatis habetur observatio, sed que-
ritur si et aptum bellis robur ostendat. Designatur. n. per verbū Dei,
vt numeretur omnisqui procedit in virtute. Sed quid videtur? pos-
sunt hæc vacua esse mysterijs? Atqui hoc solum procurasse creditur
Spiritus sanctus qui hæc scribēda dictavit, vt sciremus qui diuinis
numeris digni fuerint; quiq; sine numero manserint. Et quis da-
bitur ex hoc profectus his qui sacris libris cupiunt erudiri? Quid. n.
prodest ista didicisse, aut quid animę confertur ad salutem? Si ve-
ro sequentes Pauli sententiam, legem spiritalem esse credamus, &
spiritualiter, quę continet, audiamus, ingens profectus animę appa-
rebit. Non. n. numeratur populus in Aegypto, sed postquam tran-
sierit mare rubrum, post columnam ignis, in mansione iuxta mon-
tem Syna. quia manentes in tenebris peccatorum non sunt Dei, sed
emundati Baptismo, & armati manus impositione. Nec inter eos
qui erant profeliti & alienigenę, nec ex Israelitis pueri, vel femine,
sed duntaxat viri qui bello apti, diuinis numeris digni habiti sunt.
Qui enim transcenderit puerilis ætatis insipientiam, vir factus de-
posuerit quę sunt paruuli, & factus fuerit iuuenis, qui vincat ma-
lignum, aptus videbitur his qui procedunt in virtute Israel, & di-
uinis numeris dignus. Cui autem inest puerilis et lubricus sensus,
vel feminea, et resoluta segnities, vel Aegyptij, vel Barbari mores,
apud Deum in sancto numero non habetur? Quare vbi in Hebræo
de peccatoribus scriptum est, dicente Domino: Numerabo vos in Esa. 65.
gladio. Septuaginta interpretum tralatio habet: Ego tradam vos
in gladio, omnes interfecti corruetis. & ita legit D. Hieronymus.
Vis maiora mysteria? Pascha Domini, hoc est, agnum ita patres
epulari iubentur, vt secundum numerum animarum epulentur sua-
rum, neque plures, neque pauciores. Plures sunt, inquit D. Ambro- Exho. 12.
sius,

fius, quando aliqui extra numerum sunt, Sancti numerati sunt omnes, cognouit Dominus qui sunt ipsius. Porro quid aliud est numerare, quam eligere? Vnde Abraham numerasse dicitur seruos suos vernaculos. Quare quod in Euangelio dicit Dominus: Gen. 14. Luc. 12. Matt. 10. Capilli vestri numerati sunt. non solum ad scientiam Dei refertur, sed etiam ad gratiam Iustorum. Idem Sermon 26. Quomodo potest obliuisci nostri Deus, qui etiam capillos capitis nostri apud se dicit esse numeratos? Si enim capillorum nostrorum meminit, multo magisstrarum animarum meminit. per numerum enim curam circa nos solitudinemque cognoscimus. Nemo enim numerat nisi quod vult diligentius custodire. nemo numerat nisi quod veretur ne fraudem absque numero patiatur. Pastor, vt Matt. 18. saluum gregem habeat, eum frequenter annumerat. Hinc illud Theocriti.

*Idyll. 8. De grege non ausim quicquam deponere tecum;
Nam mihi difficilis pater est, & prouida mater;
Solis ad occasum numero pecus omne recensent.*

Et Dominus, qui est bonus pastor, cum vna ouicula de centum ouibus aberrasset, recurrens ad numerum, proprijs eam ad gregem humeris reportauit, usque adeo habetur sub tutela, qui habetur in numero, vt errans proprijs apportetur humeris, ne quid de numero minuatur.

F I N I S.

Plato Epistola secunda, quæ est ad
Dionem.

Cave ne excidant hæc unquam in aures hominum
disciplina, eruditionisque expertium. Nulla sunt
enim, ut mea fert opinio, quæ dicta ad populum, ma-
gis ridicula videantur, neque, quæ apud doctos prola-
ta, magis mirabilia & divina.

Anaxarchus lib. de regno, ex Clemente
Alexan. Strom. i.

Multa ac varia doctrina, multum quidem iuvat,
multum autem lædit eum qui eam possidet. Iuvat
quidem eum qui dignus est, lædit autem eum qui quidvis
dicit vel in universo populo. Oportet autem scire men-
suram temporis, hic est autem finis sapientiæ. Quicun-
que vero canunt pro foribus, etiam si quid doctum ce-
cinerint, non reputati sapientes, opinionem subeunt stul-
titia.

SALVSTII BVCELLENI
IN ZOILOS
HENDECASYLLABON.

Octos inuidia viros carere
O quam difficile est, fuitque, eritque;
Bungus doctiloquum, lepore, sale,
Doctrina, sophialibrum repletum
Quamuis ediderit, suo lepore
Illa non potuit carere peste.
Non hunc Doctiloqui viri reprendunt,
Quod doctrinam animo libri penetrent;
Sed qui Grammaticas scholas frequentant,
Hoc opus nitidis carere verbis
Dicunt, iudicio carentque docto.
Quis potest sophicos modos referre,
Utatur sophicis nisi ille verbis?
Alter, hic aliquid deest: Acutum
Magni iudicium viri, atque rarum,
Plura includere non videt sub vno
Bungum, sed temere locum esse mancum
Retur. Bunge tamen leues loquelas
Sperne: Doctiloqui Sophi & Poetæ
Summo iudicio probant libellum.
Quid cum Grammaticis decus Sophorum